

VENETIIS,
Apud Paulum Balleonium.
1676

ELOGIA STATII.

P. Papinius Statius, parte nominis eiusdem & earundemque artium, Neapolitanus, Romæ floruit imperante Domitiano, P. Virgilij Maronis cultor, & quantum licet, æmulus, omnium certe Heroicorum post illum, Iulio Scaligero teste, facile princeps. Scripsit Siluas (poemacia varia & extemporali calore, quo neminem parem habuit, effusa, in quibus Epithalamia, Epicedia, Dedicationes, Laudes, Epistolæ, Lyricon etiam vnum & alterum) Thebaida & Achilleida. Memorat & Agauen eius Iuuenalis, quæcumque illa fuerit. Carus Cæsari & comitibus eius vixit, liberalitatibus illorum, si non locuples, at parui beatus ruris possessor. Ter in agone Albano coronas tulit. In agone Capitolino superatus est, sua an iudicum culpa, incertum.

Iuuenalis.

Curritur ad vocem iucundam & carmina amicæ
Thebaidos, lætam fecit cum Statius vrbem,
Promisitque diem. tanta dulcedine captos
Adficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Auditur.

Sidonius Appollinaris.

Non quod Papinius tuus meusque
Inter Labdacios sonat furores:
Vel cum forte pedum minore rythmo
Pingit gemmea prata Siluularum.

Idem.

Si quis carmen prolixius eatenus duxerit eſſe culpandum, quod epigrammatis exceſſerit paucitatem, iſtum liquido patet, neque Balneas Etruſci, neque Herculem Surrentinum, neque Comas Flauij Earini, neque Tibur Vopiſci, neque omnino quicquam de Papinij noſtri Siluulis lectitaſſe: quas omnes deſcriptiones vir ille præiudicatiſſimus non diſtichorum aut tetraſtichorum ſtringit anguſtijs: ſed potius, vt Lyricus Flaccus in Artis Poeticæ volumine præcepit, multis ijſdemque purpureis locorum communium, pannis ſemel inchoatas materias decenter extendit.

P. PAPINII STATII
SYLVARVM
Libri quinque.

LIBER PRIMVS.

STATIVS STELLÆ SVO SALVTEM.

Iu multumque dubitaui, Stella iuuenis optime, & in studijs nostris eminentissime qua parte voluisti, an hos libellos, qui mihi subito calore & quadā festinandi voluptate fluxerunt, cum singuli de sinu meo prodijssent, congregatos ipse dimitterem. Quid enim oportet huius quoque authoritate editionis onerari, quod adhuc pro Thebaide mea (quamuis me reliquerit) timeo? Sed & Culicem legimus, & Batrachomyomachiam etiam agnoscimus. Nec quisquam est illustrium Poetarum, qui non aliquid operibus suis stilo remissiore praluserit. Quid? quod hæc serum erat continere, cum illa vos certe (quorum honori data sunt) haberetis. Sed apud cæteros necesse est multum illis pereat ex venia, cum amiserint, quam solam habuerunt, gratiam celeritatis. Nullum enim ex illis biduo longius tractum: quædam & singulis diebus effusa. Quamuis metuo ne verum istuc, versus quoque ipsi de se probent. Primus libellus Sacrosanctum habet testem. Sumendum enim erat à Ioue principium. Cæterum hos versus, quos in Equum Maximum feci, indulgentissimo Imperatori postero die, quam dedicauerat opus, tradere iussus sum. Potuisti illud (dicet aliquis) & ante vidisse. Respondebis illi

tu, Stella cariſſime, qui Epithalamion tuum, quod mihi iniunxeras, ſcis biduo ſcriptum. Audacter mehercule, ſed tamen CCLXXVII hexametros habet. Et fortaſſe tu pro collega mentieris? Manlius certe Vopiſcus vir eruditiſſimus, & qui præcipue vindicat à ſitu literas iam pæne fugientes, ſolet vltro quoque nomine meo gloriari, & villam Tiburtinam ſuam deſcriptam à nobis vno die. Sequitur libellus Rutilio Gallico Valenti dedicatus. De quo nihil dico, ne videar defuncti teſtis occaſione mentiri. Nam Claudij Hetruſci teſtimonium eſt, qui balneolum à me ſuum intra moram cœnæ recepit. In fine ſunt Calendæ Decembres, quibus vtique creditur. Noctem enim illam feliciſſimam habent, & voluptatibus publicis inexpertam.

EQVVS MAX. DOMITIANI.

I.

QVæ ſuper-impoſito moles geminata Coloſſo
Stat Latium complexa forum? Cœlone peractum
Fluxit opus? Siculis an conformata caminis
Effigies, laſſum Steropem Brontemque reliquit?
Ante Palladiæ talem, Germanice, nobis
Effinxere manus, qualem modo frena tenentem
Rhenus, & attoniti vidit domus ardua Daci?
Nunc age fama prior notum per ſæcula nomen
Dardanij miretur equi, cui vertice ſacro
Dindymon, & cæſis decreuit frondibus Ida;
Hunc neque diſciſſis cœpiſſent Pergama muris,
Nec grege permixto pueri innuptæque puellæ,
Ipſe nec Æneas, nec magnus duceret Hector.
Adde, quod ille nocens, ſæuoſq; amplexus Achiuos;
Hunc mitis commendat eques, iuuat ora tueri
Mixta notis belli, placidamque gerentia pacem.
Nec veris maiora putes; par forma, decorque,
Par honor, exhauſtis Martem non amplior armis

Bistonius portat sonipes, magnoque superbit
Pondere; nec tardo raptus prope flumina cursu
Fumat, & ingenti propellit Strymona flatu.
Par operi sedes, hinc obuia limina pandit,
Qui fessus bellis, adscitæ munere prolis,
Primus iter nostris ostendit in æthera Diuis.
Discitur è vultu quantum tu mitior armis;
Qui nec in externos facilis sæuire furores;
Das Cattis, Dacisque fidem. te signa ferente
Et minor in leges iret gener, & Cato castris,
At laterum passus hinc Iulia templa tuentur,
Illinc belligeri sublimis regia Pauli.
Terga pater, blandoque videt Concordia vultu.
Ipse autem puro celsum caput aere septus
Templa super fulges, & prospectare videris,
An noua contemptis surgant Pallatia flammis
Pulcrius? an tacita vigilet face Troicus ignis?
Atque exploratas iam laudet Vesta ministras?
Dextra vetat pugnas: leuam Tritonia virgo
Non grauat, & sectæ prætendit colla Medusæ,
Ceu stimulis accendat equum, nec dulcior vsquam
Lecta deæ sedes: nec sic pater ipse teneres.
Pectora, quæ mundi valeant euoluere curas,
Et cui se totis Temese dedit hausta metallis,
It ergo demissa chlamys. latus ense quieto
Securum: magnus quanto mucrone minatur
Noctibus hibernis, & sidera terret Orion.
At sonipes, habitus animosque imitatus equestres,
Acrius attollit vultus, cursumque minatur:
Cui rigidis stant colla iubis, viuusque per armos
Impetus, & tantis calcaribus ilia late
Suffectura patent, vacuæ pro cespite terræ
Ænea captiui crinem terit vngula Rheni.
Hunc & Adrastæus visum extimuisset Arion.
Et pauet aspiciens Ledæus ab æde propinqua
Cyllarus, hic domini nunquam mutabit habenas:
Perpetuis frenis, atque vni seruiet astro.
Vix sola sufficiunt, insessaque pondere tanto
Subter anhelat humus. nec ferro aut ære laborant,
Sed Genio. teneat quamuis æterna crepido,

Quæ ſuper ingeſti portaret culmina montis,
Cœliferique attrita genu duraſſet Atlantis.
Nec longæ traxere moræ: iuuat ipſa labores
Forma Dei præſens, operique intenta iuuentus
Miratur plus poſſe manus, ſtrepit ardua pulſu
Machina: continuus ſeptem per culmina montes
It fragor, & magnæ fingit vaga murmura Romæ,
Ipſe loci cuſtos, cuius ſacrata vorago,
Famoſuſque lacus nomen memorabile ſeruat,
Innumeros æris ſonitus, & verbere crudo
Vt ſenſit mugire forum, mouet horrida ſancto
Ora ſitu, meritaque caput venerabile quercu.
Ac primum ingentes habitus, lucemque coruſcam
Expauit maioris equi, terque ardua merſit
Colla lacu trepidus, lætus mox præſide viſo:
Salue magnorum proles genitorque deorum,
Auditum longe numen mihi. nunc mea felix,
Nunc veneranda palus, cum te prope noſſe, tuumq;
Immortale iubar vicina ſede tueri
Conceſſum. ſemel auctor ego, inuentorque ſalutis
Romuleæ, tu bella Iouis, tu prælia Rheni,
Tu ciuile nefas, tu tardum in fœdera montem,
Longo Marte domas. quod ſi te noſtra tuliſſent
Sæcula; tentaſſes, me non audente, profundos
Ire lacus. ſed Roma tuas tenuiſſet habenas.
Cedat equus, Latiæ qui contra templa Diones,
Cæſarei ſtat ſede fori. *quem tradere es auſus*
Pellæo Liſyppe duci, mox Cæſaris ora
Aurata ceruice tulit. vix lumine feſſo
Explores, quam longus in hunc deſpectus ab illo.
Quis rudis vſque adeo, qui non vt viderit ambos,
Tantum dicat equos, quantum diſtare regentes?
Non hoc imbriferas hyemes opus, aut Iouis ignem
Tergeminum; Æolij non agmina carceris horret,
Annorumue moras: ſtabit dum terra, poluſque,
Dum Romana dies. huc & ſub nocte ſilenti.
Cum Superis terrena placent, tua turba relicto
Labetur cœlo, miſcebitque oſcula iuxta:
Ibit in amplexus natus, fraterque, paterque,
Et ſoror; vna locum ceruix dabit omnibus aſtris.

Vtere

Vtere perpetuum populi magnique senatus
Munere: Apelleæ cuperent te scribere ceræ,
Optasſetque nouo similem te ponere templo
Atticus Elei senior Iouis. & tua mitis
Ora Taras: tua sidereas imitantia flammas
Lumina, contempto mallet Rhodos aspera Phœbo,
Certus ames terras, & quæ tibi templa dicamus
Ipse colas, nec te cœli iuuet aula: tuosque
Lætus huic dono videas dare thura nepotes.

EPITHALAMION STELLÆ ET VIOLANTILLÆ.

II.

VNde sacro Latij sonuerunt carmine montes?
Cui Pæan noua plectra moues? humeroque comanti
Facundum suspendis ebur? procul ecce canoro
Demigrant Helicone deæ, quatiuntque nouena
Lampade solennem thalamis coeuntibus ignem,
Et de Pierijs vocalem fontibus vndam.
Quas inter vultu petulans Elegia, propinquat
Celsior assueto, diuasque hortatur, & ambit
Alternum factura pedem: decimamque videri
Se cupit, & medias fallit permixta sorores.
Ipsa manu nuptam genitrix Æneia ducit
Lumina demisſam, & dulci probitate rubentem.
Ipsa toros, & sacra parat, cœtuque Latino
Dissimulata deam, crinem, vultumque, genasque,
Temperat, atque noua gestit minor ire marita.
Nosco diem, causasque sacri: te concinit iste
(Pande fores) te Stella chorus, tibi Phœbus, & Euan,
Et de Mænalia volucer Tegeaticus vmbra
Serta ferunt, nec blandus amor, nec Gratia cessat
Amplexum virides optatæ coniugis artus,
Floribus innumeris, & olenti spargere thymbra,
Tu modo fronte rosas, violis modo lilia mixta
Excipis, & dominæ niueis à vultibus obstas.
Ergo dies aderat Parcarum conditus albo
Vellere, quo Stellæ Violantillæque professus

Clamaretur Hymen. cedant curæque, metusque;
Cessent mendaces obliqui carminis astus:
Fama tace, subijt leges, & frena momordit
Ille solutus amor: consumpta est fabula vulgi,
Et narrata diu viderunt oscula ciues.
Tu tamen attonitus (quamuis data copia tantæ
Noctis) adhuc optas, promissaque numine dextro
Vota paues. Pone, ò dulcis suspiria vates,
Pone, tua est, licet expositum per limen aperto
Ire, redire, gradu: iam nusquam ianitor, aut lex,
Aut pudor, amplexu tandem satiare petito
Coniugis, & duras pariter reminiscere noctes.
Digna quidem merces, & si tibi Iuno labores
Herculeos, Stygijs & si concurrere monstris
Fata darent, si Cyaneos raperere per æstus.
Hanc propter tutum Pisæa lege trementem
Currere, & Oenomai fremitus audire sequentis.
Nec si Dardania pastor temerarius Ida
Sedisses, hæc dona forent: nec si alma per auras
Te potius prensa veheret Titonia biga.
Sed quæ causa toros, inopinaque gaudia vati
Attulit, hic mecum dum feruent agmine postes,
Atriaque, & multa pulsantur limina virga,
Hic Erato iucunda doce, vacat apta mouere
Colloquia, & docti norunt audire Penates.
Forte serenati qua stat plaga lactea cœli,
Alma Venus thalamo, pulsa modo nocte, iacebat
Amplexu duro Getici resoluta mariti.
Fulcra, torosque deæ, tenerum premit agmen Amorum:
Signa petunt, quas ferre faces, quæ pectora figi
Imperet; an terris sæuire, an malit in vndis,
An miscere deos, an adhuc vexare Tonantem?
Ipsi animus nondum; nec cordi fixa voluntas:
Fessa iacet stratis, vbi quondam conscia culpæ
Lemnia repserunt deprenso vincula lecto,
Hic puer è turba volucrum, cui plurimus ignis
Ore, manuque leui nunquam frustrata sagitta,
Agmine de medio, tenera sic dulce profatus
Voce: (pharetrati pressere silentia fratres:)

Scis,

Scis, vt, mater, ait, nulla mihi dextera ſegnis
Militia, quemcunque hominum, diuumque dediſti,
Vritur. at quondam lachrymis, & ſupplice dextra,
Et votis precibuſque virum concede moueri,
O genitrix, duro nec enim ex adamante creati,
Sed tua turba ſumus. Clarus de gente Latina
Eſt iuuenis, quem patritijs maioribus ortum
Nobilitas gauiſa tulit, præſagaque formæ
Protinus è noſtro poſuit cognomina cœlo.
Hunc egomet tota quondam (tibi dulce) pharetra
Improbus, & denſa trepidantem cuſpide fixi.
Quamuis Auſonijs multum gener ille petitus
Matribus, edomui victum, dominæque potentis
Ferre iugum, & longos iuſſi ſperare per annos.
Aſt illam ſumma, leuiter (ſic namque iubebas)
Lampade, parcentes, & inermi ſtrinximus arcu.
Ex illo quantos iuuenis premat anxius ignes
Teſtis ego attonito, quantum me nocte, dieque,
Vrgentem ferat, haud vlli vehementior vnquam
Incubui, genitrix, iterataque vulnera fixi.
Vidi ego & immiti cupidum decurrere campo
Hippomenem, nec ſic meta pallebat in ipſa.
Vidi & Abydeni iuuenis certantia remis
Brachia, laudauique manus, & ſæpe natanti
Præluxi; minor ille calor, quo ſæua tepebant
Æquora, tu veteres iuuenis tranſgreſſus amores
Ipſe ego te tantos ſtupui duraſſe per æſtus,
Firmauique animos, blandiſque madentia plumis
Lumina deterſi, quoties mihi queſtus Apollo,
Sic vatem mœrere ſuum! iam, mater, amatos
Indulge thalamos, noſter comes ille, piuſque
Signifer, armiferos poterat memorare labores,
Claraq; facta virum, & torrentes ſanguine campos,
Hinc tibi plectra dedit: mitiſque incedere vates
Maluit, & noſtra laurum ſubtexere myrto.
Hic iuuenum lapſus. ſuaque, haud externa reuoluit
Vulnera, proh quanta eſt Paphij reuerentia, mater,
Numinis! hic noſtræ defleuit fata Columbæ.
Dixerat: & tenera matris ceruice pependit
Blandus, & admotis tepefecit pectora pennis.

Illa refert, vultu non aspernata rogari:
Grande quidem, rarumque viris, quos ipsa probaui,
Pierius votum iuuenis cupit, hanc ego, formæ
Egregium mirata decus, cui gloria patrum,
Et generis certabat honos, tellure cadentem
Excepi, fouique sinu, nec colla, genasque
Comere, nec pingui crinem deducere amomo
Cessauit mea, nate, manus. mihi dulcis imago
Prosiluit. celsæ procul aspice frontis honores,
Suggestumque comæ. Latias, metire, quid vltra
Emineat matres. quantum Latonia Nymphas
Virgo premit, quantumque egomet Nereidas exto.
Hæc & cæruleis mecum consurgere digna
Fluctibus, & nostra potuit considere concha.
Et si flammiferas potuisset scandere sedes,
Hasque intrare domos, ipsi erraretis Amores.
Huic quamuis census dederim largita beatos,
Vincit opes animo. Queritur iam Seras auaros
Augustum spoliare nemus, Clymeneaque deesse
Germina, nec virides satis illachrymare sorores:
Vellera Sidonio iam pauca rubescere tabo,
Raraque longæuis niuibus crystalla gelari.
Huic Hermum, fuluoque Tagum decurrere limo,
(Nec satis ad cultus) huic Inda monilia Glaucum
Proteaque, atque omnem Nereida quærere iussi.
Hanc si Thessalicos vidisses Phœbe per agros,
Erraret Daphne secura. in littore Naxi
Theseum iuxta foret hæc conspecta cubile,
Gnossida desertam profugus liquisset & Euan.
Quod nisi me longis placasset Iuno querelis,
Falsus huic pennas, & cornua sumeret æthræ
Rector, in hanc vero cecidisset Iuppiter auro.
Sed dabitur iuueni, cui tu, mea summa potestas
Nate, cupis: thalami quamuis iuga ferre secundi
Sæpe neget mœrens ipsam iam cedere sensi,
Inque vicem tepuisse viro. sic fata, leuauit
Sidereos artus, thalamique egressa superbum
Limen, Amyclæos ad frena citauit olores.
Iungit Amor, lætamque vehens per nubila matrem
Gemmato temone sedet. Iam Tybridis arces
Iliacæ:

Iliacæ: pandit nitidos domus alta Penates,
Claraque gaudentes plauserunt limina cycni.
Digna deæ sedes, nitidis nec sordet ab astris.
Hic Libycus, Phrygiusque silex, hic dura Laconum
Saxa virent: hic flexus onyx, & concolor alto
Vena mari, rupesque nitent, quis purpura sæpe
Oebalis, & Tyrij moderator liuet aheni.
Pendent innumeris fastigia nixa columnis.
Robora Dalmatico lucent satiata metallo.
Excludunt radios syluis decussa vetustis
Frigora. perspicui viuunt in marmore fontes.
Nec seruat Natura vices, hic Seirius alget,
Bruma tepet, versumq; domus sibi temperat annum.
Exultat visu, tectisque potentis alumnæ
Non secus alma Venus, quam si Paphon æquore ab alto,
Idaliasque domos, Erycinaque templa subiret.
Tunc ipsam solo reclinem affata cubili:
Quo nam hic vsque sopor, vacuique modestia lecti,
O mihi Laurentes inter dilecta puellas?
Quis morum, fideique modus? nunquamne virili
Submittere iugo? veniet iam tristior ætas:
Exerce formam, & fugientibus vtere donis.
Non ideo tibi tale decus, vultusque superbos,
Meque dedi, viduos vt transmittare per annos
Ceu non cara mihi. satis, ò, nimiumque, priores
Despexisse procos. at enim hic tibi sanguine toto
Deditus, vnam omnes inter miratur, amatque,
Nec formæ, nec stirpis egens. nam docta per vrbem
Carmina, qui iuuenes, quæ non didicere puellæ?
Hunc & bis senos (sic indulgentia pergat
Præsidis Ausonij) cernes attollere fasces
Ante diem: certe iam nunc Cybeleia nouit
Limina, & Euboicæ carmen legit ille Sibyllæ.
Iamque parens Latius (cuius prænoscere mentem
Fas mihi) purpureos habitus, iuuenique curule
Indulgebit ebur, Dacas (quæ gloria maior?)
Exuuias, laurosque dabit celebrare recentes.
Ergo age iunge toros, atque otia deme iuuentæ.
Quas ego non gentes, quæ non face corda iugaui?

Alituum

Alituum pecudumque mihi, durique ferarum
Non renuere greges. ipsum in connubia terræ
Æthera (cum pluuijs rarescunt nubila) soluo.
Sic rerum series, mundique reuertitur ætas.
Vnde nouum Troiæ decus, ardentumque deorum
Raptorem, Phrygio si non ego iuncta marito?
Lydius vnde meos iterasset Tybris Iulos?
Quis septemgeminæ posuisset mœnia Romæ
Imperij Latiale caput? nisi Dardana furto
Cepisset Martem, nec me prohibente, sacerdos?
His mulcet dictis, tacitumque inspirat amorem
Connubij, redeunt animo iam dona, precesque,
Et lacrymæ, vigilesque viri prope limina quæstus:
Asteris & vatis, totam cantata per vrbem,
Asteris ante dapes, nocte Asteris, Asteris ortu,
Quantum non clamatus Hylas, iamque aspera cœpit
Flectere corda libens, & iam sibi dura videri.
Macte toris, Latios inter placidissime vates,
Quod durum permensus iter, cœptique laboris
Prendisti portus, tumidæ sic transfuga Pisæ
Amnis in externos longe flammatus amores,
Flumina demerso trahit intemerata canali,
Donec Sicanios tandem prolatus anhelo
Ore bibat fontes, miratur dulcia Nais
Oscula, nec credit pelago venisse maritum.
Quis tibi tunc alacri, cœlestum munere claro,
Stella dies? quanto salierunt pectora voto,
Dulcia cum dominæ dexter connubia vultus
Annuit! ire polo, nitidosque errare per axes
Visus. Amyclæis minus exultauit arenis
Pastor, ad Idæas Helena veniente carinas.
Thessala nec talem viderunt Pelea Tempe,
Cum Thetin Æmonijs Chiron accedere terris
Erecto prospexit equo. Quam longa morantur
Sidera! quam segnis votis Aurora mariti!
At procul vt Stellæ thalamos sensere parari
Latous vatum pater, & Semeleius Euan,
Hic mouet Ortygia, mouet hic rapida agmina Nysa,
Huic Lycij montes, gelidæq; vmbracula Thymbræ,
Et Parnassus honos; illi Pangea resultant,

Isma-

Ismaraque, & quondam genialis littora Naxi.
Tunc caras iniere fores, comitique canoro
Hic chelyn, hic flauam maculoso nebrida tergo,
Hic thyrsos, hic plectra ferit, hic enthea lauro
Tempora, Minoa crinem premit ille corona.
Vix dum emissa dies, & iam socialia præsto
Omina. iam festa feruet domus vtraque pompa.
Fronde virent postes, & feruent compita flammis,
Et pars immensæ gaudet celeberrima Romæ.
Omnis honos, cuncti veniunt ad limina fasces.
Omnis plebeio teritur prætexta tumultu.
Hic eques, hic iuuenum cœtu stola mixta laborat.
Felices vtrosque vocant, sed in agmine plures
Inuidere viro. Iam dudum poste recliuis
Quærit Hymen thalamis intactum dicere carmen,
Quo vatem mulcere queat, dat Iuno verenda
Vincula, & insigni geminat Concordia tæda.
Hic fuit ille dies: noctem canat ipse maritus,
Quantum nosse licet. Sic victa sopore doloso
Martia fluminea posuit latus Ilia ripa:
Non talis niueos strinxit Lauinia vultus.
Cum Turno spectante rubet: non Claudia talis
Respexit populos mota iam virgo carina.
Nunc opus Aonidum comites, tripodumque ministri
Diuersis certare modis: eat enthea vittis,
Atque hederis redimita cohors, vt pollet ouanti
Quisque lyra. sed præcipue qui nobile gressu
Extremo fraudatis opus, date carmina festis
Digna toris. hunc ipse Coo plaudente Philetas,
Callimachusque senex, Vmbroq; Propertius antro,
Ambissent laudare diem, nec tristis in ipsis
Naso Tomis, diuesque foco lucente Tibullus.
Me certe non vnus amor, simplexque canendi
Causa trahit: tecum similes, iunctæque Camœnæ
Stella mihi, multumque pares bacchamur ad aras,
Et sociam doctis haurimus ab amnibus vndam;
At te nascentem gremio mea prima recepit
Parthenope, dulcisque solo tu gloria nostro
Reptasti: nitidum consurgat ad æthera tellus
Eubois, & pulchra tumeat Sebetos alumna.
Nec

Nec sibi sulfureis Lucrinæ Naides antris,
Nec Pompeiani placeant magis otia Sarni.
Eia age præclaros Latio properate nepotes,
Qui leges, qui castra regant, qui carmina ludant.
Acceleret partu decimum bona Cynthia mensem.
Sed parcat Lucina precor. tuque ipse parenti
Parce puer, ne mollem vterum, ne stantia lædas
Pectora: cumque tuos tacito Natura recessu
Formarit vultus, multum de patre decoris,
Plus de matre feras. At tu pulcherrima forma
Italidum, tandem merito possessa marito,
Vincla diu quæsita foue. sic damna decoris
Nulla tibi, longæ viridis sic flore iuuentæ
Perdurent vultus, tardeque hæc forma senescat.

VILLA TIBVRTINA MANLII VOPISCI.

III.

CErnere facundi Tibur glaciale Vopisci,
Si quis, & inserto geminos Aniene penates,
Aut potuit sociæ commercia noscere ripæ,
Certantesque sibi dominum defendere villas;
Illum nec calido latrauit Seirius astro,
Nec grauis aspexit Nemees frondentis alumnus.
Talis hyems tectis, frangunt sic improba solem
Frigora, Pisæumque domus non æstuat annum.
Ipsa manu tenera tectum scripsisse Voluptas.
Tunc venus Idalijs vnxit fastigia succis,
Permulsitque comis, blandumque reliquit honorem.
Sedibus, & volucres vetuit discedere natos.
O longum memoranda dies! quæ mente reporto
Gaudia! quam lassos per tot miracula visus!
Ingenium quam mite solo! quæ forma beatis
Arte manus concessa locis! non largius vsquam
Indulsit Natura sibi. nemora alta citatis
Incubuere vadis, fallax responsat imago
Frondibus, & longas eadem fugit vmbra per vndas.
Ipse Anien (miranda fides) infraque, superque
Saxeus; hic tumidam rabiem, spumosaque ponit

Murmu-

Murmura, ceu placidi veritus turbare Vopifci
Pieriofque dies, & habentes carmina fomnos.
Littus vtrumque domi: nec te mitiffimus amnis
Diuidit, alternas feruant prætoria ripas,
Non externa fibi, fluuiumue obftare queruntur.
Seftiacos nunc fama finus, pelagufque natatum
Iactet, & audaci iunctos delphinas ephebo:
Hic æterna quies, nullis hic iura procellis,
Nufquam feruor aquis. datur hic tranfmittere vifus,
Et voces, & pene manus. fic Chalcida fluctus
Expellunt reflui: fic diffociata profundo
Bruttia Sicanium circumfpicit ora Pelorum.
Quid primum, mediumue canam? quo fine quiefcam?
Aurata fne trabes? an Mauros vndique poftes?
An picturata lucentia marmora vena
Mirer? an emiffas per cuncta cubilia lymphas?
Huc oculis, huc mente trahor. venerabile dicam
Lucorum fenium? te quæ vada fluminis infra
Cernis? an ad fyluas quæ refpicis, aula, tacentes?
Qua tibi tota quies, offenfaque turbine nullo
Nox filet, & nigros imitantia murmura fomnos.
An quæ graminea fufcepta crepidine fumant
Balnea, & impofitum ripis algentibus ignem?
Quaque vaporiferis iunctus fornacibus amnis
Ridet anhelantes vicino flumine Nymphas.
Vidi artes, veterumque manus, varijfque metalla
Viua modis. labor eft, auri memorare figuras,
Aut ebur, aut dignas digitis contingere gemmas.
Quicquid & argento primum, vel in ære Myronis
Lufit, & enormes manus eft experta Coloffos.
Dũ vagor afpectu, vifufque per omnia duco,
Calcabam nec opinus opes. nam fplendor ab alto
Defluus, & nitidum referentes aera teftæ
Monftrauere folum, varias vbi picta per artes
Gaudet humus, fuperatque nouis afarota figuris.
Expatiere gradus. Quid nunc ingentia mirer,
Aut quid partitis diftantia tecta trichoris?
Quid te, quæ medijs feruata penatibus, arbor,
Tecta per & poftes liquidas emergis in auras,
Quo non fub domino fæuas paffura bipennes?

Et

Et nunc ignaro forsan vel lubrica Nais,
Vel non abruptos tibi demet Hamadryas annos.
Quid referam alternas gemino super aggere mensas
Albentesque lacus, altosque in gurgite fontes?
Teque per obliquum penitus quæ laberis amnem
Martia, & audaci transcurris flumina plumbo?
An solum Ionijs sub fluctibus Elidis amnem
Dulcis ad Ætnæos deducat semita portus?
Illis ipse antris Anienus fonte relicto,
Nocte sub arcana glaucos exutus amictus,
Huc illuc fragili prosternit pectora musco:
Aut ingens in stagna cadit, vitreasque natatu
Plaudit aquas: illa recubat Tiburnus in vmbra,
Illic sulfureos cupit Albula mergere crines.
Hæc domus, Ægeriæ nemoralem abiungere Phæben,
Et Dryadum viduare choris algentia possit
Taygeta, & syluis arcessere Pana Lycæis.
Quod ni templa darent alias Tirynthia sortes,
Et Prænestinæ poterant migrare sorores.
Quid bifera Alcinoi laudem pomaria? vosque
Qui nunquam vacui prodistis in æthera rami?
Cedant Telegoni, cedant Laurentia Turni
Iugera, Lucrinæque domus, littusque cruenti
Antiphatæ: cedant vitreæ iuga perfida Circes
Dulichijs vlulata lupis, arcesque superbæ
Anxuris, & sedes Phrygio quas mitis alumno
Debet anus: cedant quæ te iam solibus arctis
Auia nimbosa reuocabunt littora bruma.
Scilicet hic illi meditantur pondera mores:
Hic premitur fœcunda quies, virtusque serena
Fronte grauis, sanusque nitor, luxuque carentes
Deliciæ, quas ipse suis digressus Athenis
Mallet deserto senior Gargettius horto.
Hæc per & Ægeas hyemes, Pliadumque niuosum
Sidus, & Olenijs dignum petijsse sub astris.
Si Maleæ credenda ratis, Siculosque per æstus
Sit via: cur oculis sordet vicina voluptas?
Hic tua Tiburtes Faunos chelys, & iuuat ipsum
Alciden, dictumque lyra maiore Catillum.

Seu

Seu tibi Pindaricis animus contendere plectris.
Siue chelyn tollas heroa ad robora, siue
Liuentem satyram nigra rubigine turbes:
Seu tua non alta splendescat epistola cura.
Digne Midæ, Crœsique bonis, & Perside gaza,
Macte bonis animi! cuius stagnantia rura
Debuit, & flauis Hermus transcurrere ripis,
Et limo splendente Tagus, sic docta frequentes
Otia, sic omni detectus pectora nube
Finem Nestoriæ precor egrediare senectæ.

SOTERIA PRO RVTILIO GALLICO.

I V.

Estis io Superi, nec inexorabile Clotho
Voluit opus: videt alma pios Astræa, Iouique
Conciliata cadit, dubitataque sidera cernit
Gallicus. Es cælo, dijs es, Germanice, cordi,
Quis neget? erubuit tanto spoliare ministro
Imperium Fortuna tuum. stat proxima ceruix
Ponderis immensi, damnosaque fila senectæ
Exuit, atque alios melior reuirescit in annos.
Ergo alacres, quæ signa colunt vrbana, cohortes,
Inque sinum quæ sæpe tuum fora turbida questu
Confugiunt, legesque, vrbesque vbicunque togatæ,
Quæ tua longinquis implorant iura querelis,
Certent lætitia: nosterque ex ordine collis
Confremat, & sileant peioris murmura famæ.
Quippe manet, longumque æuo redeunte manebit,
Quem penes intrepidæ mitis custodia Romæ.
Nec tantum induerint fatis noua sæcula crimen,
Aut instaurati peccauerit ara Terenti. (illo
Ast ego nec Phœbum (quanquam mihi surda sine
Plectra (nec Aonias decima cum Pallade diuas,
Aut mitem Tegeæ, Dircesue hortabor alumnum:
Ipse veni, viresque nouas animumque ministra,
Qui caneris. docto nec enim sine numine, tantus
Ausoniæ decora ampla togæ, centumque dedisti
Iudicium, mentemque viris. licet enthea vatis
Excludat Pimplæa sitim: nec conscia detur
Pirene:

Pirene : largos potior mihi gurges in haustus,
Qui rapitur de fonte tuo: seu plana solutis
Cum struis orsa modis, seu cum tibi dulcis in artem
Frangitur, & nostras curat facundia leges.
Quare age, si Cereri sua dona, merumque Lyæo
Reddimus, & diues prædæ, tamen accipit omni
Exuuias Diana tholo, captiuaque tela
Bellipotens; nec tu quando tibi Gallice maius
Eloquium, fandique opibus sublimis abundas;
Sperne coli tenuiore lyra: vaga cingitur astris
Luna, & in Oceanum, riui cecidere minores.
Quæ tibi sollicitus persoluit præmia morum
Vrbis amor? quæ tum Patrumque Equitumq; notaui
Lumina, & ignaræ plebis lugere potentes?
Non labente Numa timuit sic curia felix,
Pompeio nec celsus eques, nec fœmina Bruto;
Hoc illud; tristes inuitum audire cathenas:
Parcere verberibus, nec qua iubet alta potestas
Ire, sed armatas multum sibi demere vires:
Dignarique manus humiles, & verba precantum;
Reddere iura foro, nec proturbare curules,
Et ferrum mulcere toga, sic itur in alta
Pectora, sic mixto reuerentia fidit amori.
Ipsa etiam cunctos grauis inclementia fati
Terruit, & subiti præceps iuuenile pericli,
Nil cunctante malo, non illud culpa senectæ,
(Quippe ea bissenis vix dum orsa excedere lustris)
Sed labor intendens, animique in membra vigentis
Imperium, vigilesque suo pro Cæsare curæ,
Dulce opus, hinc fessos penitus subrepsit in artus
Insidiosa quies, & pigræ obliuia vitæ.
Tunc Deus, Alpini qui iuxta culmina dorsi
Signat Apollineos sancto cognomine lucos,
Respicit, heu, tanti pridem securus alumni,
Prægressusque moras: huc mecum Epidauria proles,
Hinc alti gaudens datur aggredienda facultas.
Ingentem recreare virum tentemus adorti.
Tendatis iam fila colos, nec fulminis atri
Sit metus: has vltro laudarit Iuppiter artes.
Nam neq; plebeiam, aut dextro sine numine cretam
Seruo

Seruo animam. Atq;adeo, breuiter, dũ tecta subimus,
Expediam. Genus ipse suis, præmissaque retro
Nobilitas, nec origo latet, sed luce sequente
Vincitur, & magno gaudet cessisse nepoti.
Prima togæ virtus: illa quoque clarus, & ingens
Eloquio, mox innumeris exercita castris,
Occiduas, primasque domos, & sole sub omni
Permeruit iurata manus. nec in otia pacis
Permissum laxare animos, ferrumque recingi.
Hunc Galatia vigens ausa est incessere bello. (ses:
Hunc quoque perque nouem timuit Pamphilia mes-
Pannoniusque ferox, arcuque horrenda fugaci
Armenia, & patiens Latij iam pontis Araxes.
Quid geminos fasces, magnæque iterata reuoluam
Iura Asiæ? velit illa quidem ter habere, quaterque
Hunc sibi, sed reuocant fasti, maiorque curulis,
Nec promissa semel. Libyci quid mira tributi
Obsequia?& missum media de pace triumphum
Laudem,& opes tantas? nec qui mandauerat, ausus
Expectare fuit. gaudet Trasimenus, & Alpes,
Cannensesque animæ: primusque insigne tributum
Ipse palam lacera poscebat Regulus vmbra.
Non vacat Arctoas acies, Rhenumque rebellem,
Captiuæque preces Veledæ, & (quæ maxima nuper
Gloria) depositam Dacis pereuntibus vrbem
Pandere. cum tanti, lectus, rectoris habenas,
Gallice, fortuna non admirante subisti.
Hunc igitur (si digna loquor) rapiemus iniquo,
Nate, Ioui. rogat hoc Latiæ pater inclytus vrbis:
Et meruit. neque enim frustra mihi nuper honora
Carmina patritio pueri sonuistis in ostro.
Si qua salutifero gemini Chironis in antro
Herba, tholo quodcunque tibi Troiana recondit
Pergamus, aut medicis felix Epidaurus arenis
Educat, Idæa profert quam Creta sub vmbra
Dictamni florentis, opem, quoque anguis abundat
Spumatu. iungam ipse manus, atque omne benigne
Virus, odoriferis Arabum quod doctus in aruis,
Aut Amphrysiaco pastor de gramine carpsi.
Dixerat. inueniunt positos iam segniter artus,

Pugnan-

Pugnantemque animam, ritu se cingit vterque
Pæonio, monstrantque simul, parentque volentes,
Donec lethiferas vario medicamine pestes,
Et suspecta mali ruperunt nubila somni.
Adiuuat ipse Deus, morboque valentior omni
Occupat auxilium, citius non arte refectus
Telephus Æmonia, nec quæ metuentis Atridæ
Sæua Machaonio coierunt vulnera succo.
Quis mihi tot cœtus inter populique patrumque,
Sit curæ, votique locus? tamen ardua testor
Sidera, teque pater vatum Tymbræe, quis omni
Luce mihi, quis nocte timor? dum postibus hærens
Assiduus, nunc aure vigil, nunc lumine, cuncta
Auguror? immensæ veluti connexa carinæ
Cymba minor, cum sæuit hyems; pro parte, furentes
Parua receptat aquas, & eodem voluitur Austro.
Nectite nunc lætæ candentia fila sorores,
Nectite. nemo modum transmissi computet æui,
Hic vitæ natalis erit. tu Troica dignus
Sæcula, & Euboici transcendere pulueris annos,
Nestoreosque situs. Qua nunc tibi pauper acerra
Digna litem? nec si vacuet Meuania valles,
Aut præstent niueos Clitumna noualia tauros,
Sufficiam, sed sæpe Deis hos inter honores
Cespes, & exiguo placuerunt farra salino.

BALNEVM CLAVDII ETRVSCI.

V.

Non Helicona graui pulsat chelys enthea plectro,
Nec lassata voco toties mihi numina Musas.
Et te Phœbe choris, & te, dimittimus Euan;
Tu quoque muta feræ, volucer Tegeæe, sonoræ
Terga premas: alios poscunt mea carmina cœtus.
Naidas vndarum dominas, regemque corusci
Ignis, adhuc festum, Siculaque incude rubentem
Elicuisse satis: paulum arma nocentia, Thebæ,
Ponite: dilecto volo lasciuire sodali.
Iunge puer cyathos, atque enumerare labora,
Cunctantemque intende chelym; discede laborque,
Cura-

Curaque, dum nitidis canimus gemmantia saxis
Balnea, dumque procax myrtis ederisque, soluta
Fronte, verecundo Clio mea ludit Etrusco.
Ite deæ virides, liquidosque aduertite vultus,
Et vitreum teneris crinem redimite corymbis,
Veste nihil tectæ: quales emergitis altis
Fontibus, & visu Satyros torquetis amantes.
Non vos quæ culpa decus infamastis aquarum
Sollicitare iuuat. procul hinc, & fonte doloso
Salmacis, & viduæ Cebrenidos arida luctu
Flumina, & Herculei prædatrix cedat alumni.
Vos mihi quæ Latium, septenaq; culmina Nymphæ
Incolitis, Tybrimque nouis attollitis vndis,
Quas præceps Anien, atque exceptura natatus
Virgo iuuat, Marsasque niues, & frigora ducens
Martia, præcelsis quarum vaga molibus vnda
Crescit, & innumero pendens transmittitur arcu.
Vestrũ opus aggredimur. vestra est quã carmine molli
Pando domus. non vnquam alijs habitastis in antris
Ditius, ipsa manus tenuit Cytherea mariti,
Monstrauitque artes, neu vilis flamma caminos
Vreret, ipsa faces volucrum succendit Amorum,
Non huc admissæ Thasos, aut vndosa Caristos.
Mœret onyx longe, queriturque exclusus ophites,
Sola nitet flauis Nomadum decisa metallis
Purpura, sola cauo Phrygiæ quam Synnados antro
Ipse cruentauit maculis lucentibus Atys:
Quasque Tyrus niueas secat, & Sidonia rupes.
Vix locus Eurotæ; viridis cum regula longo
Synnada distinctu variat; non limina cessant,
Effulgent cameræ, vario fastigia vitro
In species, animosque nitent: stupet ipse beatas
Circumplexus opes, & parcius imperat ignis.
Multus vbique dies, radijs vbi culmina totis
Perforat, vtque alio sol improbus vritur æstu.
Nil ibi plebeium. nusquam Temesea notabis
Æra, sed argento felix propellitur vnda,
Argentoque cadit, labrisque nitentibus instat
Delicias mirata suas, & abire recusat.
Extra autem niueo qui margine cœrulus amnis
Viuit,

Viuit, & in summum fundo patet omnis ab imo:
Cui non ire lacu, pigrosque exoluere amictus
Suadeat? hoc mallet nasci Cytherea profundo:
Hic te perspicuum melius Narcisse videres:
Hic velox Hecate velit & deprensa lauari.
Quid nunc strata solo referam tabulata, crepantes
Auditura pilas, vbi languidus ignis inerrat
Ædibus, & tenuem voluunt hypocausta vaporem?
Nec si Baianis veniat nouus hospes ab oris,
Talia despiciat, fas sit componere magnis
Parua; Neronea nec qui modo lotus in vnda,
Hic iterum sudare neget. Macte, oro, nitenti
Ingenio, curaque puer: tecum ista senescant,
Et tua iam melius discat fortuna renasci.

KAL. DECEMBRES SATVRNALES

VI.

ET Phœbus Pater, & seuera Pallas,
Et Musæ procul ite feriatæ:
Iani vos reuocabimus Kalendis.
Saturnus mihi compede exoluta:
Et multo grauidus mero December,
Et ridens iocus, & sales proterui
Adsint, dum refero diem beatam
Læti Cæsaris, ebriamque partem.
Vix Aurora nouos mouebat ortus,
Iam bellaria adorea pluebant
Hunc rorem veniens profudit Eurus.
Quicquid nobile Ponticis nucetis,
Fœcundis cadit aut iugis Idumes,
Quod ramis pia germinat Damascus,
Et quas percoquit Ebusia Caunas,
Largis gratuitum cadit rapinis.
Molles Caioli, Lagunculique,
Et massis Amerina non perustis,
Et mustaceus, & latente palma
Prægnantes caryotides cadebant.
Non tantis Hyas inserena nimbis
Terras obruit, aut soluta Plias;

Qualis

Qualis per cuneos hyems Latinos
Plebem grandine concutit serenam,
Ducat nubila Iuppiter per orbem,
Et latis pluuias minetur agris,
Dum nostri Iouis hi ferantur imbres,
Ecce autem caueas subit per omnes,
Insignis specie, decora cultu
Plebes altera, non minor sedente.
Hi panaria, candidasque mappas
Subuectant, epulasque lautiores.
Illi Massica vina largiuntur.
Idæos totidem putes ministros.
Orbem, qua melior seueriorque est,
Et gentes alis insimul togatas:
Et cum tot populos beata pascas.
Hunc, annona, diem superba nescis.
I nunc sæcula compara, Vetustas,
Antiqui Iouis, aureumque tempus:
Non sic libera vina tunc fluebant,
Nec tardum seges occupabat annum,
Vna vescitur omnis ordo mensa,
Parui, Fœmina, Plebs, Eques, Senatus,
Libertas reuerentiam remisit.
Et tu quin etiam (quis huc vocare,
Quis promittere possit hoc Deorum?)
Nobiscum socias dapes inisti,
Iam se, (quisquis is est) inops, beatus
Conuiuam ducis esse gloriatur.
Hos inter fremitus, nouosque luxus,
Spectandi leuis effugit voluptas:
Stat sexus rudis, insciusque ferri,
Et pugnas capit improbus viriles.
Credas ad Tanain, ferumque Phasin,
Thermodontiacas calere turmas.
Hic audax subit ordo pumilonum,
Quos Natura breui statu peracto,
Nodosum semel in globum ligauit:
Edunt vulnera, conferuntque dextras,
Et mortem sibi (qua manu?) minantur.
Ridet Mars pater, & cruenta Virtus:

Casuræque vagis grues rapinis,
Mirantur pumilos ferociores.
Iam noctis propioribus sub vmbris
Diues sparsio, quos agit tumultus?
Huc intrant faciles emi puellæ:
Hic agnoscitur omne quod theatris
Aut forma placet, aut probatur arte.
Hoc plaudunt grege Lydiæ tumentes,
Illic cymbala, tinnulæque Gades:
Illic agmina confremunt Syrorum,
Hic plebs scenica, quæque comminutis
Permutat vitreis gregale sulfur.
Inter quæ subito cadunt volatu,
Immensæ volucrum per astra nubes,
Quas Nilus sacer, horridusque Phasis,
Quas vdo Numidæ legunt sub Austro.
Desunt qui rapiant, sinusque pleni
Gaudent, dum noua lucra comparantur.
Tollunt innumeras ad astra voces,
Saturnalia principis sonantes,
Et dulci dominum fauore clamant:
Hoc solum vètuit licere Cæsar.
Vix dum cœrula nox subibat orbem,
Descendit media nitens arena
Densas flammeus orbis inter vmbras,
Vincens Gnosiacæ facem coronæ.
Collucet polus ignibus, nihilque
Obscuræ patitur licere nocti.
Fugit pigra quies: inersque somnus,
Hæc cernens, alias adiuit vrbes.
Quis spectacula, quis iocos licentes,
Quis conuiuia, quis dapes inemptas,
Largi flumina quis canat Lyæi:
Iamiam deficio, tuoque Baccho
In serum trahor ebrius soporem,
Quos ibit procul hic dies per annos!
Quam nullo sacer exolescet æuo!
Dum montes Latij, paterque Tybris,
Dum stabit tua Roma, dumque terris
Quod reddis Capitolium, manebit.

P. PA-

P. PAPINII STATII
SYLVARVM
LIBER SECVNDVS.
STATIVS MELIORI SVOS.

T familiaritas nostra, qua gaudeo, *Melior vir optime, nec minus in iudicio literarum, quam in omni vitæ colore tersissime, & ipsa opusculorum quæ tibi trado conditio sic posita est, vt totus hic alter liber meus etiam sine epistola expectetur. Primum enim habet Glauciam nostrum, cuius gratissimam infantiam, & qualem plerunque infelices sortiuntur, apud te complexus amabam. Iam vero tibi huius amissi recens vulnus (vt scis) Epicedio prosecutus sum, adeo festinanter, vt excusandam habuerim affectibus tuis celeritatem. nec nunc eam apud te iacto, qui nosti, sed & cæteris indico: ne quis asperiore lima carmen examinet, & à confuso scriptum, & dolenti datum cum pane supervacua sint tarda solatia. Pollij mei villa Surrentina quæ sequitur, debuit à me vel in honorem eloquentiæ eius diligentius dici; sed amicus ignouit. In Arborem certe tuam, Melior, & Psittacum, scis à me leues libellos quasi epigrammatis loco scriptos. Eandem exigebat stili facilitatem Leo mansuetus, quem in Amphitheatro prostratum frigidum erat sacratissimo Imperatori ni statim traderem. Ad Vrsum quoque nostrum iuuenem candidissimum, & sine iactura desidiæ doctissimum, scriptam, de puero amisso consolationem, super ea, quæ ipsi debeo, huic libro libenter inserui, quia honorem eius tibi laturus acceptum. Excludit volumen Genethliacon Lucani, quod Polla Argentaria carissima vxorum, cum hunc diem forte consecraremus, imputari sibi voluit. Ego non potui*

maiorem tanti authoris habere reuerentiam, quam quod laudes eius dicturus hexametros meos timui. Hæc qualiacunque sunt, Melior cariſſime, ſi tibi non diſplicuerint, à te publicum accipiant; ſin minus, ad me reuertantur.

GLAVCIAS ATEDII MELIORIS DELICATVS.

I.

QVod tibi prærepti, Melior, ſolamen alumni,
Improbus ante rogos, & adhuc viuente fauilla
Ordiar? abruptis etiamnum flebile venis
Vulnus hiat, magnæque patet via lubrica plagæ.
Cum iam egomet cantus, & verba medentia ſæuus
Confero, tu planctus, lamentaque fortia mauis,
Odiſtique chelym, ſurdaque auerteris aure.
Intempeſta cano: citius me tigris abactis
Fœtibus, orbatique velint audire leones,
Nec ſi tergeminum Sicula de virgine carmen
Affluat, aut ſyluis chelys intellecta, feriſque;
Mulceat inſanos gemitus. ſtat pectore demens
Luctus, & admoto latrant præcordia tactu.
Nemo vetat: ſatiare malis, ægrumque dolorem
Libertate doma. iam flendi expleta voluptas?
Iamne preces feſſus non indignaris amicas?
Iamne canam? lachrymis en & mea carmina, in ipſo
Ore natant, triſteſque cadunt in verba lituræ.
Ipſe etenim tecum nigræ ſolemnia pompæ,
Spectatumque vrbi ſcelus, & puerile feretrum
Produxi: & ſæuos damnati thuris aceruos,
Plorantemque animam ſupra ſua funera vidi:
Teque patrum gemitus ſuperantem, & brachia matrum,
Complexumque rogos, ignemque haurire parantem
Vix tenui ſimilis comes, offendique tenendo.
Et nunc (heu) vittis, & frontis honore ſoluto,

Infau-

Infaustus vates vexo mea pectora tecum:
Plango lyra: & diri comitem sociumque doloris
(Si merui, luctusque tui consortia sensi)
Iam lenis patiare precor, me fulmine in ipso.
Audiuere patres: ego iuxta busta profusis
Matribus, atque pijs cecini solatia natis,
Et mihi, cum proprios gemerem defectus ad ignes
Quem, Natura, patrem? Nec te lugere seuerus
Arceo, sed confer gemitus, pariterque fleamus.
Iamdudum dignos aditus, laudumque tuarum
O merito dilecte puer, primordia quærens
Distrahor. hinc anni stantes in limine vitæ,
Hinc me forma rapit, rapit inde modestia præcox,
Et pudor, & tenero probitas maturior æuo.
O vbi purpureo suffusus sanguine candor!
Sidereique orbes, radiataque lumina cœlo!
Et castigatæ collecta modestia frontis,
Ingenuique super crines, mollisque decoræ
Margo comæ? blandis vbinam ora arguta querelis?
Osculaque impliciti vernos redolentia flores?
Et mixtæ risu lachrymæ? penitusque loquentis
Hyblæis vox mixta fauis? cui sibila serpens
Poneret, & sæuæ vellent seruire nouercæ?
Nil veris affingo bonis: heu lactea colla, (vix!
Brachiaque, & nunquam domini sine pondere cer-
O vbi venturæ spes non longinqua iuuentæ,
Atque genis optatus honos? iurataque multum
Barba tibi? cuncta in cineres grauis intulit hora
Hostilisque dies, nobis meminisse relictum.
Quis tua colloquijs hilaris mulcebit amatis
Pectora? quis curas, mentisque arcana remittet?
Accensum quis bile feret? famulisque tumentem,
Leniet? ardentique in se deflectet ab ira?
Inceptas quis ab ore dapes, libataque vina
Auferet? & dulci turbabit cuncta rapina?
Quis matutinos abrumpet murmure somnos
Impositus stratis? abitusque morabitur arctis
Nexibus, atque ipso reuocabit ad oscula poste?
Obuius intranti rursus quis in ora, manusque,
Prosiliet? breuibusque humeros circumdabit vlnis?

Muta domus (fateor) desolatique penates,
Et situs in thalamis, & mœsta silentia mensis,
Quid mirum, tanto si te pius altor honorat
Funere? tu domino requies, portusque senectæ,
Tu modo deliciæ, dulces modo pectore curæ,
Non te barbaricæ versabat turbo catastæ,
Nec mixtus Pharijs venalis mercibus infans,
Compositosque sales, meditataque verba locutus,
Quæsisti lasciuus herum, tardeque parasti;
Hinc domus, hinc ortus, dominique penatibus olim
Carus vterque parens, atque in tua gaudia liber,
Ne quererere genus, raptum te protinus aluo
Sustulit exultans, ac prima lucida voce
Astra salutantem dominus sibi mente dicauit,
Amplexusque sinu tulit, & genuisse putauit.
Fas mihi sanctorum venia dixisse parentum,
Tuque, oro, Natura, sinas, cui prima per orbem
Iura animis sociare datum: non omnia sanguis
Proximus, aut serie generis demissa propago,
Alligat, interius noua sæpe, adscitaque serpunt
Pignora connexis. natos genuisse necesse est,
At legisse iuuat. Tenero sic blandus Achilli
Semifer Æmonium vincebat Pelea Chiron.
Nec senior Peleus natum comitatus in arma
Troica, sed caro Phœnix hærebat alumno.
Optabat longe reditus Pallantis ouantes
Euander, fidus pugnas spectabat Acetes.
Cumque procul nitidis genitor cessaret ab astris,
Fluctiuagus volucrem comebat Persea Dictys.
Quid referam altricum victos pietate parentes?
Quid te post cineres, deceptaque funera matris,
Tutius Inoo reptantem pectore Bacche?
Iam secura parens Thuscis regnabat in vndis
Ilia, portantem lassabat Romulus Accam.
Vidi ego transsertos alieno in robore ramos,
Altius ire suis: & te iam fecerat illi (ue,
Mens, animusque patrem, nec dum moresue, decor-
Tu tamen & mutas etiam tum murmure voces,
Vagitumque rudem, fletusque infantis amabas,
Ille, velut primos expiraturus ad Austros

Molli-

Mollibus in pratis alte flos improbus extat;
Sic tener ante diem, vultu, gressuque superbo,
Vicerat æquales; multumque reliquerat annos.
Siue catenatis curuatus membra palestris
Staret, Amyclæa conceptum matre putares.
Oebaliden illo præceps mutaret Apollo:
Alcides pensaret Hylan, seu Graius, amictu
Attica facundi decurreret orsa Menandri;
Laudaret gauisa sonum, crinemque decorum
Fregisset rosea lasciua Thalia corona.
Mæonium siue ille senem, Troiæque labores
Diceret, aut casus tarde remeantis Vlyssi;
Ipse pater sensus, ipsi stupuere magistri.
Scilicet infausta Lachesis cunabula dextra
Attigit, & gremio puerum complexa fouebat
Inuidia: illa genas, & adultum comere crinem,
Et monstrare artes, & verba refringere, quæ nunc
Plangimus. Herculeos annis æquare labores,
Cœperat assurgens, sed adhuc infantia mixta,
Iam tamen & validi gressus, mensuraque maior
Cultibus, & visæ puero decrescere vestes.
Cum tibi, quas vestes, quæ non gestamina mitis
Festinabat herus? breuibus constringere lenis
Pectora, & angusta telas arctare lacerna.
Enormes non ille sinus, sed semper ad annos
Texta legens, modo Puniceo velabat amictu,
Nunc herbas imitante sinu, nunc dulce rubenti
Murice, nunc viuis digitos incendere gemmis
Gaudebat, non turba comes, non munera cessant:
Sola verecundo deerat prætexta decori.
Hæc fortuna domus: subitas inimica leuauit
Parca manus, quo diua feros grauis exeris vngues?
Non te forma mouet? non te lachrymabilis ætas?
Hunc nec sæua viro potuisset carpere Procne,
Nec fera crudeles Colchis durasset in iras,
Editus Æolia nec si foret iste Creusa,
Toruus ad hunc Athamas, insanos flecteret arcus.
Hunc quamquam Hectoreos cineres, Troiamque perosus,
Turribus è Phrygijs flesset missurus Vlysses.

Septima lux: & iam frigentia lumina torpent,
Iam complexa manu crinem tenet Infera Iuno.
Ille tamen Parcis fragiles vrgentibus annos,
Te vultu moriente videt, linguaque cadente
Murmurat: in te omnis vacui iam pectoris efflat
Relliquias: solum meminit, solumque vocantem
Exaudit, tibique ora mouet, tibi verba relinquit,
Et prohibet gemitus, consolaturque dolentem. (tis
Gratum est, fata, tamen, quod non mors lenta iacen-
Exedit puerile decus, manesque subiuit
Integer, & nullo temeratus corpora damno.
Qualis erat. Quid ego exequias, & prodiga flammis
Dona loquar, mœstoque ardentia funera luxu?
Quod tibi purpureo tristis rogus aggere creuit:
Quod Cilicum flores, quod munera graminis Indi,
Quodque Arabes, Pharijque Palæstinique liquores
Arsuram lauere comam? cupit omnia ferre
Prodigus, & totos Melior succendere census,
Desertas exosus opes, sed non capit ignis
Inuidus, atque arctæ desunt in munera flammæ.
Horror habet sensus: qualem te funere summo,
Atque rogum iuxta, Melior placidissime quondam,
Extimui! tu ne ille hilaris, comisque videri?
Vnde animi, sæuæque manus, & barbarus horror?
Tu modo fusus humi, lucem auersaris iniquam,
Nunc toruus, pariter vestes & pectora rumpis,
Dilectosque premis visus, & frigida lambis
Oscula. erant illic genitor, Materque iacentis
Mœsta; sed attoniti te spectauere parentes.
Quid mirum? plebs cuncta nefas, & prauia flerunt
Agmina. Flaminio quæ limite Miluius agger
Transuehit, immeritus flammis dum tristibus infans
Traditur, & gemitum formaque æuoque meretur.
Talis in Isthmiacos prolatus ab æquore portus
Naufragus imposita iacuit sub matre Palæmon.
Sic & in anguiferæ ludentem gramine Lernæ
Præcisum squammis auidus bibit anguis Ophelten,
Pone metus, lethique minas desiste vereri:
Illum nec terno latrabit Cerberus ore,
Nulla soror flammis, nulla assurgentibus hydris

Ter-

Terrebit, quin ipse auidæ trux nauita cymbæ
Interius steriles ripas, & adusta subibit
Littora, ne puero dura ascendisse facultas.
Quid mihi gaudenti proles Cyllenia, virga
Nuntiat? est ne aliquid tam sæuo in tempore lætum?
Nouerat effigiem, generosique ardua Blæsi
Ora puer, dum sæpe domi, noua serta ligantem
Te videt, & similes voluentem pectore curas.
Hunc vbi Lethæi lustrantem gurgitis oras
Ausonios inter proceres, seriemque Quirini
Agnouit, timide primum vestigia iungit
Accessu, tacito, summosque lacessit amictus. (tem
Inde magis sequitur, neque enim magis ille trahen-
Spernit, & ignota credit de stirpe nepotum.
Mox vbi delicias, & rari pignus amici
Sensit, & amissi puerum solatia Blæsi
Tollit humo, magnaque ligat ceruice, diuque
Ipse manu gaudens vehit, & quæ munera mollis
Elysij, steriles ramos, mutasque volucres
Porxit, & obtuso pallentes germine flores,
Nec prohibet meminisse tui: sed pectora blandus
Miscet, & alternum pueri partitur amorem.
Hic finis rapto. quin tu iam vulnera sedas,
Et tollis mersum luctu caput? omnia functa,
Aut moritura vides, obeunt noctesque, diesque,
Astraque, nec solidis prodest sua machina terris.
Nam populos, mortale genus, plebisque caducæ
Quis fleat interitus? hos bella, hos æquora poscunt:
His amor exitio, furor his, & sæua cupido.
Vt sileam morbos; hos ora rigentia Brumæ,
Illos implacido lethalis Sirius igni,
Hos manet imbrifero pallens Autumnus hiatu.
Quicquid habent ortus, finem timet. ibimus omnes,
Ibimus, immensis vrnam quatit Æacus vmbris.
Ast hic quem geminus, felix, hominesque, deosque,
Et dubios casus & cœcæ lubrica vitæ
Effugit, immunis fati, non ille rogauit,
Non timuit, meruitue mori. Nos anxia plebes,
Nos miseri, quibus vnde dies suprema, quis æui
Exitus, incertum: quibus instet fulmen ab astris,

Quæ nubes fatale sonent. Nil flecteris istis?
Sed flectere libens. Ades huc emissus ab atro
Limite, cui soli cuncta impetrare facultas
Glaucia (nam insontes animas, nec portior arcet,
Nec diræ comes ille feræ) tu pectora mulce,
Tu prohibe manare genas, noctesque beatas
Dulcibus alloquijs, & viuis vultibus imple,
Et perijsse nega, desolatamque sororem,
Qua potes, & miseros perge insinuare parentes.

VILLA SVRRENTINA POLLII FELICIS.

I I.

Est inter notos Sirenum nomine muros,
Saxaque Tyrrhenæ templis onerata Mineruæ,
Celsa Dicarchei speculatrix villa profundi,
Qua Bromio dilectus ager, collesque per altos
Vritur, & prælis non inuidet vua Falernis.
Huc me post patrij lætum quinquennia lustri,
Cum stadio iam pigra quies, canusque sederet
Puluis, ad Ambracias conuersa gymnade frondes,
Trans gentile fretum placidi facundia Polli
Detulit, & nitidæ iuuenilis gratia Pollæ,
Flectere iam cupidum gressus, qua limite noto
Appia longarum teritur regina viarum.
Sed iuuere moræ. Placido lunata recessu
Hinc atque hinc curuas perrumpunt æquora rupes.
Dat Natura locum: montique interuenit imum
Littus, & in terras scopulis pendentibus, exit.
Gratia prima loci, gemina testudine fumant
Balnea, & è terris occurrit dulcis amaro (nes
Nympha mari. leuis hic Phorci chorus, vdaque cri-
Cymodoce, viridisque cupit Galatea lauari.
Ante domum tumidæ moderator cærulus vndæ
Excubat, innocui custos laris: huius amico
Spumant templa sale, felicia rura tuetur
Alcides, gaudet gemino sub numine portus:
Hic seruat terras, hic sæuis fluctibus obstat.
Mira quies pelagi: ponunt hic lassa furorem

Æquora, & insani spirant clementius Austri:
Hic præceps minus audet hyems, nulloque tumultu
Stagna modesta iacent, dominique imitantia mores.
Inde per obliquas erepit porticus arces,
Vrbis opus, longoque domat saxa aspera dorso.
Qua prius obscuro permixti puluere soles,
Et feritas inamœna viæ, nunc ire voluptas.
Qualis, si subeas Ephyres Baccheidos altum
Culmen, ab Inoo fert semita tecta Lechæo.
Non mihi si cunctos Helicon indulgeat amnes,
Et superet Pimplea sitim, largeque volantis
Vngula se det equi, reseretque arcana pudicos
Phœmonoe fontes, vel quos meus, auspice Phœbo
Altius immersa turbauit Pollius vrna;
Innumeras valeam species, cultusque locorum
Pierijs æquare modis. vix ordine longo
Suffecere oculi, vix, dum per singula ducor,
Suffecere gradus. quæ rerum turba! locine
Ingenium, an domini mirer prius? hæc domus ortus
Aspicit, & Phœbi tenerum iubar; illa cadentem
Detinet, exactamque negat dimittere lucem,
Cum iam fessa dies, & in æquora montis opaci
Vmbra cadit, vitreoque natant prætoria ponto.
Hæc pelagi clamore fremunt; hæc tecta sonoros
Ignorant fluctus, terræque silentia malunt.
His fauit Natura locis: hic victa, colenti
Cessit, & ignotos docilis mansueuit in vsus.
Mons erat hic, vbi plana vides. hæc lustra fuerunt;
Quæ nunc tecta subis. vbi nunc nemora ardua
cernis,
Hic nec terra fuit. domuit possessor, & illum
Formantem rupes, expugnantemque secuta
Gaudet humus. nunc cerne iugum discentia saxa,
Intrantesque domos, iussumque recedere montem.
Iam Methymnæi vatis manus, & chelys vna
Thebais. & Getici cedat tibi gloria plectri.
Et tu saxa moues, & te nemora alta sequuntur.
Quid referam, veteres ceræque ærisque figuras?
Si quid Apellei gaudent animasse colores?
Si quid adhuc vacua tamen admirabile Pisa

Phidiacæ rasere manus. quod ab arte Myronis,
Aut Polycletæo iussum est, quod viuere cœlo,
Æraque ab Isthmiacis auro potiora fauillis,
Ora ducum, & vatum, sapientumque ora priorum,
Quos tibi cura sequi, quos toto pectore sentis
Expers curarum, atque animum virtute quieta
Compositus, semperque tuus. Quid mille reuoluam
Culmina, visendique vices? sua cuique voluptas,
Atque omni proprium thalamo mare, transque ia-
centem
Nerea diuersis seruit sua terra fenestris.
Hæc videt Inarimen, illi Prochyta aspera paret,
Armiger hac magni patet Hectoris: inde malignum
Aera respirat pelago circumflua Nesis:
Inde vagis omen felix Euplea carinis,
Quæque ferit curuos exerta Megalia fluctus.
Angitur & domino contra recubante, proculque
Surrentina tuus spectat prætoria Limon.
Vna tamen cunctis procul eminet, vna diætis,
Quæ tibi Parthenopen directo limite ponti
Ingerit. hic Graijs penitus desecta metallis
Saxa: quod Eoæ respergit vena Syenes:
Synnade quod mœsta Phrygiæ fodere secures
Per Cybeles lugentis agros: vbi marmore picto
Candida purpureo distinguitur area gyro.
Hic & Amyclæi cæsum de monte Lycurgi
Quod viret, & molles imitatur rupibus herbas.
Hic Nomadum lucent flauentia saxa, Thasosque,
Et Chios, & gaudens fluctus spectare Carystos.
Omnia Chalcidicas turres obuersa salutant.
Macte animo quod Graia probas, quod Graia fre-
quentas
Arua, nec inuideant quæ te genuere Dicarchi
Mœnia: nos docto melius potiemur alumno,
Quid nunc ruris opes, pontoque noualia dicam
Iniecta, & madidas Bacchæo nectare rupes?
Sæpe per autumnum iam pubescente Lyæo
Conscendit scopulos, noctisque occulta sub vmbra
Palmite maturo rorantia lumina tersit
Nereis, & dulces rapuit de collibus vuas.

Sæpe

Sæpe & vicino sparsa est vindemia fluctu.
Et Satyri cecidere vadis, nudamque per vndas
Dorida montani cupierunt prendere Panes.
Sis felix tellus dominis ambobus in annos
Mygdonij, Pylijque senis, nec nobile mutes
Seruitium, nec te cultu Tirynthia vincat
Aula, Dicarchæique sinus, nec sæpius istis
Blanda Therapnæi placeant vineta Galesi.
Hic seu siderias exercet Pollius artes,
Seu voluit monitus, quos dat Gargettius autor;
Seu nostram quatit ille chelyn, seu dissona nectit
Carmina, siue minax vltorem stringit iambon:
Hinc leuis è scopulis meliora ad carmina Seiren
Aduolat, hinc motis audit Tritonia cristis.
Tunc rabidi ponunt flatus, maria ipsa vetantur
Obstrepere, emergunt pelago, doctamque trahuntur
Ad chelyn, & blandi scopulis delphines aderrant.
Viue Midæ gazis, & Lydo ditior auro,
Troica, & Euphrate supra diademata felix.
Quem non ambigui fasces, non mobile vulgus,
Non leges, non castra tenent: qui pectore magno,
Spemque metumque domas, vitio sublimior omni
Exemptus fatis, indignantemque repellis
Fortunam, dubio quem non in turbine rerum
Deprendet suprema dies: sed abire paratum,
Ac plenum vita. Nos vilis turba, caducis
Deseruire bonis, semperque optare parati,
Spargimur in casus; celsa tu mentis ab arce
Despicis errantes, humanaque gaudia rides.
Tempus erat cum te geminæ suffragia terræ
Diriperent, celsusque duas veherere per vrbes:
Iude Dicarchæis multum venerande colonis,
Hinc ascite meis, pariterque his largus, & illis,
Ac iuuenile calens, plectrique errore superbus.
At tunc discussa rerum caligine, verum
Aspicis, illo alij rursus iactantur in alto.
At tua securos portus, blandamque quietem
Intrauit non quassa ratis, sic perge: nec vnquam
Emeritam in nostras puppem demitte procellas.
Discite securi, quorum de pectore mixtæ

In

In longum coiere faces, sanctusque pudicæ
Seruat amicitiæ leges amor, ite per annos,
Sæculaque, & priscæ titulos præcedite famæ.
Tuque nurus inter longe pulcherrima, cuius
Non frontem vertere minæ, sed candida semper
Gaudia, & in vultu curarum ignara voluptas.
Non tibi sepositas infelix strangulat arca.
Diuitias, auidique animum dispendia torquent
Fœnoris: expositi census, & docta fruendi
Temperies, non vlla Deo meliore cohærent
Pectora, non alias decuit Concordia mentes.

ARBOR ATEDII MELIORIS.

III.

STat, quæ perspicuas nitidi Melioris opacat
Arbor aquas, complexa lacus, quæ robore ab imo
Curuata in nodos redit inde cacumine recto
Ardua, ceu medijs iterum nascatur ab vndis,
Atque habitet vitreum tacitis radicibus amnem.
Quid Phœbum tam parua rogem? vos dicite causas
Naides, & faciles (satis est) date carmina Fauni.
Nympharum teneræ fugiebant Pana cateruæ:
Ille quidem it, cunctas tanquam velit, it tamen vnam
In Pholoen, syluis hæc fluminibusque sequentis.
Nunc hirtos gressus, nunc improba cornua vitat.
Iamque & belligerum Iani nemus, atraque Caci
Rura, Quirinalesque fuga suspensa per agros
Cælica tecta subit, ibi demum victa labore,
Fessa metu, qua nunc placidi Melioris aperti
Stant sine fraude lares, fluidos collegit amictus.
Arctius, & niueæ posuit se margine ripæ.
Insequitur velox pecorum Deus, & sua credit
Connubia, ardenti iamiam suspiria librat.
Pectore, iam prædæ leuis imminet, ecce citatos
Aduertit Diana gradus, dum per iuga septem
Errat, Auentinæque legit vestigia terræ.
Pœnituit vidisse Deam: conuersaque fidas

Ad comites: Nunquamne auidis arcebo rapinis
Hoc petulans,fœdumque pecus? ſemperne pudici
Decreſcet mihi turba chori? ſic deinde locuta
Depromit pharetra telum breue, quod neque flexis
Cornibus, aut ſolito torquet ſtridore; ſed vna
Emiſit contenta manu, leuumque ſoporem
Naidos auerſa fertur tetigiſſe ſagitta.
Illa Deam pariter ſurgens,hoſtemque proteruum
Vidit, & in fontem,niueos ne panderet artus,
Sic tota cum veſte ruit, ſtagniſque ſub altis
Pana ſequi credens, ima latus implicat alga.
Quid faceret ſubito deceptus prædo? nec altis
Credere corpus aquis hirtæ ſibi conſcius audet
Pellis,& à tenero nandi rudis: omnia queſtus,
Immitem Brimo, ſtagna inuida,& inuida tela;
Primæuam viſu platanum, cui longa propago,
Innumeræque manus,& iturus in æthera vertex,
Depoſuit iuxta, viuamque aggeſſit arenam,
Optatiſque aſpergit aquis, & talia mandat:
Viue diu nôſtri pignus memorabile voti
Arbor,& hæc duræ latebroſa cubilia nymphæ
Tu ſaltem declinis ama,preme frondibus vndam:
Illa, quidem meruit; ſed ne precor igne ſuperno
Æſtuet, aut dura feriatur grandine, tantum
Spargere tu laticem,& folijs turbare memento.
Tunc ego teque diu recolam,dominamque benignę
Sedis, & illæſa tutabor vtramque ſenecta.
Et Iouis, & Phœbi frondes,& diſcolor vmbra
Populus, & noſtræ ſtupeant tua germina pinus.
Sic ait, illa Dei veteres animata calores
Vberibus ſtagnis, obliquo pendula trunco
Incubat, atque vmbris ſcrutatur amantitus vndas,
Sperat & amplexus, ſed aquarum ſpiribus arcet,
Nec patitur tactus: tandem eluctata ſub auras,
Libratur fundo, rurſuſque enode cacumen.
Ingenioſa leuat, veluti deſcendat in imos
Stirpe lacus alia, iam nec Phœbeia Nais.
Odit, & excluſos inuitat gurgite ramos.
Hæc tibi parua quidem geniali luce paramus
Dona,ſed ingenti forſan victura ſub æuo.

Tu

Tu cuius placido posuere in pectore sedem
Blandus Honos, hilarisque (tamen cum pondere) Virtus:
Cui nec pigra quies, nec iniqua potentia, nec spes
Improba, sed medius per honesta,& dulcia limes
Incorrupte fidem, nullosque experte tumultus,
Et secrete palam, qui digeris ordine vitam;
Idem auri facilis contemptor, & optimus idem
Comere diuitias, opibusque immittere lucem,
Hac longum florens animi, morumque iuuenta
Iliacos æquare senes, & vincere persta,
Quos pater Elysio, genitrix quos detulit annos,
Hoc illi duras exorauere sorores:
Hoc, quæ te sub teste, situm fugitura tacentem
Ardua magnanimi reuirescit gloria Blæsi.

PSITTACVS ATEDII MELIORIS.

IV.

Psittace dux volucrum,domini facunda voluptas,
Humanæ solers imitator Psittace linguæ:
Quis tua tam subito præclusit murmura fato?
Hesternas miserande dapes moriturus inisti
Nobiscum, & gratæ carpentem munera mensæ,
Errantemque toris mediæ plus tempore noctis
Vidimus, affatus etiam meditataque verba
Reddideras, at nunc æterna silentia Lethes
Ille canorus habes. cedat Phaetontia vulgi
Fabula, nec soli celebrant sua funera cycni.
At tibi quanta domus rutila testudine fulgens?
Connexusque ebori virgarum argenteus ordo?
Argentumque tuo stridentia limina cornu?
Et querulæ iam sponte fores! vacat ille beatus
Carcer, & augusti nusquam conuicia tecti.
Huc doctæ stipentur aues, quis nobile fandi
Ius Natura dedit. plangat Phœbeius ales,
Auditasque memor penitus demittere voces
Sturnus, & Aonio versæ certamine picæ;
Quique refert iungens iterata vocabula perdix,
Et quæ Bistonio queritur soror orba cubili.

Ferte

Ferte simul gemitus, cognataque ducite flammis
Funera, & hoc cunctæ miserandum addiscite carmen:
Occidit aeriæ celeberrima gloria gentis
Psittacus, ille plagæ viridis regnator Eoæ.
Quem non gemmata volucris Iunonia cauda
Vinceret, aspectu gelidi non Phasidis ales,
Nec quas humenti Numidæ rapuere sub Austro.
Ille salutator regum, nomenque locutus
Cæsareum, & queruli quondam vice functus amici:
Nunc conuiua leuis, monstrataque reddere verba
Tam facilis: quo tu Melior dilecte recluso
Nunquam solus eras. At non inglorius vmbris
Mittitur: Assyrio cineres adolentur amomo,
Et tenues Arabum respirant germine plumæ,
Sicanijsque crocis. senio nec fessus inerti
Scandit odoratos Phœnix felicior ignes.

LEO MANSVETVS IMP.

V.

QVid tibi constrata mansuescere profuit ira?
Quid scelus, humanasq; animo didiscere cædes,
Imperiumq; pati, & domino parere minori?
Quid? quod abire domo, rursusq; in claustra reuerti
Suetus, & à capta iam sponte recedere præda,
Insertasque manus laxo dimittere morsu?
Occidis altarum vastator docte ferarum,
Non grege Massylo, curuaque indagine clausus,
Non formidato supra venabula saltu
Incitus, aut cæco foueæ deceptus hiatu;
Sed victus fugiente fera. stat cardine aperto
Infelix cauea, & clausis circum vndique portis.
Hoc licuisse nefas pauidi timuere leones,
Tunc cunctis cecidere iubæ, puduitque relatum
Aspicere, & totas duxere in lumina frontes.
At te non primo fusum nouus obruit ictu
Ille pudor; mansere animi, virtusque cadenti
A media iam morte redit. nec protinus omnes
Terga dedere minæ. sicut sibi conscius alti
Vulneris,

Vulneris, aduersum moriens it miles in hostem,
Attollitque manum, & ferro labente minatur;
Sic piger ille gradu, solitoque exutus honore (rit.
Firmat hians oculos, animamque, hostemque requi-
Magna tamen subiti tecum solatia lethi.
Victe feres, quod te mœsti, Populusque Patresque,
Ceu notus caderes tristi gladiator arena,
Ingemuere mori: magni quod Cæsaris ora
Inter tot Scythicas, Libycasque, & littore Rheni,
Et Pharia de gente feras, quas perdere vile est,
Vnius amissi tetigit iactura leonis.

CONSOLATIO AD FLAVIVM VRSVM DE AMISSIONE PVERI DELICATI.

V I.

SÆue nimis, lachrymis quisquis discrimina ponis,
Lugendiq; modos. miserum est primæua parenti
Pignora, surgentesque nefas accendere natos:
Durum & deserti prærepta coniuge, partem
Conclamare tori: mœsta & lamenta sororum,
Et fratrum gemitus; arcte tamen, & procul intrat
Altius in sensus, maioraque vulnera vincit (cæ
Plaga minor. Famulum (quoniam rerum omnia cæ-
Sic miscet Fortuna manu, nec pectora nouit)
Sed famulum gemis, Vrse, pium: sed amore, fideque
Has meritum lachrymas, cui maior stemmate iuncta
Libertas ex mente fuit. ne comprime fletus,
Ne pudeat: rumpat frenos dolor iste, Deisque
(Si tam dura placent,) hominem gemis (hei mihi! subdo
Ipse faces) hominem, Vrse, tuum, cui dulce volenti
Seruitium, cui triste nihil: qui sponte, sibique
Imperiosus erat. Quisnam hæc in funera missos
Castiget luctus? gemit inter bella peremptum
Parthus equum, fidosque canes fleuere Molossi,
Et volucres habuere rogum, ceruusque Maronis.
Quid si nec famulus? vidi ipse habitusque notaui
Te tantum cupientis herum; sed maior in ore
Spiritus, & tenero manifesti in sanguine mores.
Opta-

Optarent multum Graiæ, cuperentque Latinæ
Sic peperisse nurus. Non talem Cressa, superbum
Callida sollicito reuocauit Thesea filo.
Nec Paris Oebalios talis visurus amores
Rusticus, inuitas deiecit in æquora pinus.
Non fallo, aut cantus assueta licentia ducit:
Vidi, & adhuc video, qualem nec bella canentem
Littore virgineo Thetis occultauit Achillem.
Nec circum sæui fugientem mœnia Phœbi
Troilon Æmoniæ deprendit lancea dextræ.
Qualis erat (procul heu!) cunctis puerisque, virisque
Pulchrior, tantum domino minor! illius vnus
Ante decor, quantum præcedit clara minores
Luna faces, quantumq; alios premit Hesperus ignes.
Non tibi fœmineum vultu decus, oraque supra
Mollis honos, quales dubiæ post crimina formæ
De sexu transire iubent: paruoque viriiis
Gratia, nec petulans acies, blandique seuero
Igne oculi. qualis belli iam casside missa
Parthenopæus erat: simplexque horrore decoro
Crinis, & obsessæ nondum, primoque micantes
Flore genæ: talem Ledæo gurgite pubem
Educat Eurotas, teneri sic integer æui
Elin adit, primosque Ioui puer approbat annos.
Nam pudor inde nouæ mentis, tranquillaq; morum
Temperies, teneroque animus maturior æuo,
Carmina quæ donasse queant? Sæpe ille volentem
Castigabat herum, studioque altisque iuuabat
Consilijs, tecum tristisque, hilarisque, nec vnquam
Ille suas, vultumque tuo sumebat ab ore.
Dignus & Æmonium Pyladen præcedere fama,
Cecropiamque fidem, sed laudum terminus esto,
Quem fortuna finit: non mente fidelior ægra,
Sperauit tardi reditus Eumæus Vlyssis.
Quis Deus, aut quisnam tam tristia vulnera casus
Eligit? vnde manus Fatis tam certa nocendi?
O quam diuitijs censuque exutus opimo
Fortior, Vrse, fores! si vel fumante ruina
Ructassent dites Vesuuina incendia Locros,
Seu Pollentinos mersissent flumina saltus:

Seu

Seu Lucanus ager, ſeu Tybridis impetus, altas
In dextrum torſiſſet aquas, paterere ſerena
Fronte Deos: ſiue alma fidem, meſſeſque negaſſet
Cretaque. Cyreneque, & qua tibi cunque beato
Larga redit Fortuna ſinu. ſed gnara dolorum
Inuidia infelix, animi vitalia vidit,
Lædendique vias, vitæ modo carmen adultæ
Nectere tentabat iuuenum pulcherrimus ille;
Cum tribus Eleis vnam Trieterida luſtris:
Attendit toruo triſtis Rhamnuſia vultu.
Ac primum impleuitque toros, oculiſque nitorem
Addidit, & ſolito ſublimius ora leuauit.
Heu miſero lethale fauens, ſeſeque videndo
Torſit, & Inuidiam, Mortemque, amplexa, iacenti
Iniecit nexus, carpſitque immitis adunca
Ora verenda manu. quinta vix Phoſphoros hora
Rorantem ſternebat equum, iam littora duri
Sæua Philete ſenis, durumque Acheronta videbas:
Quo domini clamate ſono? non ſæuius atros
Nigraſſet planctu genitrix tibi ſæua lacertos,
Nec pater: & certe qui vidit funera frater
Erubuit vinci. ſed nec ſeruilis adempto
Ignis; odoriferos exhauſit flamma Sabæos,
Et Cilicum meſſe, Phariæque exempta volucri
Cinnama, & Aſſyrio manantes gramine ſuccos,
Et domini fletus. hos tantum hauſere fauillæ,
Hos bibit vſque rogus. nec quod tibi Setia canos
Reſtinxit cineres, gremio nec lubricus oſſa
Quod vallauit onyx, miſeris acceptius vmbris
Quam gemitus. ſed & ipſe iuuat. quid terga dolori,
Vrſe, damus; quid damna foues? & pectore iniquo
Vulnus amas? vbi nota reis facundia raptis?
Quid caram crucias tam ſæuis luctibus vmbram?
Eximius licet ille animi, merituſque dolorem;
Soluiſti. ſubit ille pios, carpſitque quietem
Elyſiam, caroſque illic fortaſſe parentes
Inuenit: aut illi per amœna ſilentia Lethes
Forſan Auernales alludunt vndique mixtæ
Naides, obliquoque notat Proſerpina vultu.
Pone precor queſtus, alium tibi Fata Phileton,
Forſan

Forsan & ipse dabit, moresque habitumque decore,
Monstrabit gaudens, similemque docebit amorem

GENETHLIACON LVCANI.

VII.

LVcani proprium diem frequentet,
Quisquis collibus Isthmiæ Diones
Docto pectora concitatus œstro,
Pendentis bibit vngulæ liquorem.
Ipsi, quos penes est honor canendi,
Vocalis citharæ repertor Arcas,
Et tu Bassaridum rotator Euan,
Et Pæan, & Hyantiæ sorores,
Lætæ purpureas nouate vittas.
Crinem comite, candidamque vestem
Perfundant ederæ recentiores.
Docti largius euagentur amnes,
Et plus Aoniæ virete syluæ.
Et si qua patet, aut diem recepit,
Sertis mollibus expleatur vmbra.
Centum Thespiacis odora lucis
Stent altaria, victimæque centum,
Quas Dirce lauat, aut alit Cithæron.
Lucanum canimus, fauete linguis,
Vestra est ista dies, fauete Musæ.
Dum qui vos geminas tulit per artes
Et vinctæ pede vocis, & solutæ,
Romani colitur chori sacerdos.
Felix heu nimis, & beata tellus,
Quæ pronos Hyperionis meatus,
Summis Oceani vides in vndis,
Stridoremque rotæ cadentis audis:
Quæ Tritonide fertiles Athenas
Vnctis, Bætica, prouocas trapetis.
Lucanum potes imputare terris.
Hoc plus quam Senecam dedisse mundo,
Aut dulcem generasse Gallionem.
Attollat refluos in astra fontes
Graio nobilior Melete Bætis.

Bætin

Bætin Mantua prouocare noli.
Natum protinus, atque humum per ipsam
Primo murmure dulce vagientem
Blando Calliope sinu recepit.
Tum primum posito remissa luctu
Longos Orpheos exuit dolores:
Et dixit: puer ò dicate Musis,
Longæuos citò transiture vates,
Non tu flumina, nec greges ferarum,
Nec plectro Geticas mouebis ornos:
Sed septem iuga, Martiumque Tybrim,
Et doctos Equites, & eloquente
Cantu purpureum trahes Senatum.
Nocturnas alij Phrygum ruinas,
Et tardi reducis vias Vlyssi,
Et puppem temerarium Mineruæ,
Trita vatibus orbita, sequantur.
Tu carus Latio, memorque gentis
Carmen fortior exeris rogatum.
Ac primum, teneris adhuc in annis
Ludes Hectora, Thessalosque currus,
Et supplex Priami potentis aurum.
Et sedes reserabis Inferorum,
Ingratus Nero dulcibus theatris,
Et noster tibi proferetur Orpheus.
Dices culminibus Remi vagantes,
Infandos domini nocentis ignes.
Tu castæ titulum decusque Pollæ
Iucunda dabis allocutione.
Mox cœpta generosior iuuenta
Albos ossibus Italis Philippos,
Er Pharsalica bella detonabis.
Et fulmen ducis inter arma Diui,
Libertate grauem pia Catonem,
Et gratum popularitate Magnum.
Tu Pelusiaci scelus Canopi
Deflebis pius, & Pharo cruenta
Pompeio dabis altius sepulchrum.
Hæc primo iuuenis canes sub æuo
Ante annos culicis Maroniani,

Cedet

Cedet Musa rudis ferocis Enni,
Et docti furor arduus Lucreti.
Et qui per freta duxit Argonautas:
Et qui corpora prima transfigurat.
Quin maius loquor, ipsa te Latinis
Æneis venerabitur canentem.
Nec solum dabo carminis nitorem,
Sed tædis genialibus dicabo
Doctam, atque ingenio tuo decoram:
Qualem blanda Venus, daretque Iuno.
Forma, simplicitate, comitate,
Censu, sanguine, gratia, decore.
Et vestros Hymenæon ante postes
Festis cantibus ipsa personabo.
O sæuæ nimium, grauesque Parcæ!
O nunquam data festa longa summis!
Cur plus ardua casibus patetis?
Cur sæua vice magna non senescunt?
Sic natum Nasamonij Tonantis
Post ortus, obitusque fulminatos,
Angusto Babylon premit sepulchro,
Sic fixum Paridis manu trementis
Peliden Thetis horruit cadentem.
Sic ripis ego murmurantis Hebri
Non mutum caput Orpheus sequebar.
Sic & tu (rabidi nefas Tyranni!)
Iussus præcipitem subire Lethen,
Dum pugnas canis, arduaque voce
Das solatia grandibus sepulchris,
(O dirum scelus! o scelus!) tacebis.
Sic fata est, leuiterque decidentes
Abrasit lachrymas nitente plectro.
At tu, seu rapidum poli per axem
Famæ curribus arduis leuatus,
Qua surgunt animæ potentiores,
Terras despicis, & sepulchra rides:
Seu pacis meritum nemus reclusæ
Felix Elysijs tenes in oris,
Quo Pharsalica turba congregatur,
Et te nobile carmen insonantem

Pompei

Pompei comitantur, & Catones:
Tu magna sacer & superbus vmbra
Nescis Tartaron, & procul nocentum
Audis verbera, pallidumque visa
Matris lampade respicis Neronem:
Adsis lucidus, & vocante Polla
Vnum quæso diem Deos silentum
Exores. solet hoc patere limen
Ad nuptas redeuntibus maritis.
Hæc te non thyasis procax dolosis
Falsi numinis induit figura:
Ipsum sed colit, & frequentat ipsum
Imis altius insitum medullis:
Ac solatia vana subministrat
Vultus, qui simili notatus auro
Stratis pænitet, incubatque somno
Securæ. procul hinc abite mortes:
Hæc vitæ genialis est origo.
Cedat luctus atrox, genisque manent
Iam dulces lachrymæ, dolorque festus,
Quicquid fleuer t ante, nunc adoret.

P. PAPINII STATII

SYLVARVM

LIBER TERTIVS.

STATIVS POLLIO SVO SAL.

Ibi certe, Polli dulcissime, & hac, *cui tam fideliter inhæres, quiete dign ssime, non habeo probandam diu libellorum istorum temeritatem, cum scias multos ex illis in sinu tuo subito natos, & hanc audaciam stili nostri frequenter expaueas, quoties in illius facundiæ tuæ penetrale sedu-*

seductus, altius literas intro, & in omnes à te studiorum sinus ducor. Securus itaque tertius hic Syluarum nostrarum liber ad te mittitur. Habuerat quidem & secundus testem: sed hic habet auctorem. Nam primum limen eius Hercules Surrentinus aperit, quem in litore tuo consecratum, statim vt videram, his versibus adoraui. Sequitur libellus, quo splendidissimum & mihi iucundissimum iuuenem, Metium Celerem, à sacratissimo Imperatore missum ad legionem Syriacam, (quia sequi non poteramus) sic prosecutus sum. Merebatur & Claudij Etrusci mei pietas aliquod ex studijs nostris solatium, cum lugeret veris (quod amarissimum est) Lachrymis senem patrem. Earinus præterea Germanici nostri libertus, scit quandiu desiderium eius moratus sim, cum petijsset vt capillos suos, quos cum gemmata pyxide, & speculo ad Pergamenum Asclepium mittebat, versibus dedicarem. Summa est Ecloga, qua mecum secedere Neapolim Claudiam meam exhortor. Hic, si verum dicimus, sermo est quidem securus, vt cum vxore, & qui persuadere malit, quam placere: huic præcipue libello fauebis, cum scias hanc destinationem quietis meæ, tibi maxime intendere: meque non tam in patriam, quam ad te secedere.

HERCVLES SVRRENTINVS POLII FELICIS.

I.

INtermissa tibi renouat Tirynthie sacra
Pollius. & causas designat desidis anni,
Quod coleris maiore tholo, nec littora pauper
Nuda tenes, tectumque vagis habitabile nautis:
Sed nitidos postes, Graijsque effulta metallis
Culmina, ceu tædis iterum lustratus honesti
Ignis, ab Oetæa conscenderis æthera flamma.
Vix oculis, animoque fides: tunc ille reclusi

Liminis, & paruæ custos inglorius aræ?
Vnde hæc aula recens? fulgorque inopinus agresti
Alcidæ? sunt fata Deum: sunt fata locorum.
O velox pietas! steriles hic nuper arenas,
Aspersum pelago montis latus, hirtaque dumis
Saxa; nec vlla pati faciles vestigia terras,
Cernere erat: quænam subito fortuna rigentes
Ductauit scopulos? Tyrione hæc mœnia plectro,
An Getica venere lyra? stupet ipse labores
Annus, & angusto bisseni limite menses
Longæuum mirantur opus. Deus affuit, arces
Erexitque suas, atque obluctantia saxa
Summouit nitens, & magno pectore montem
Reppulit: immitem credas iussisse nouercam.
Ergo age, seu patrios, liber iam legibus, Argos
Incolis, & mersum tumulis Eurysthea calcas:
Siue tui solium Iouis, & virtute parata
Astra tenes, haustumque tibi succincta beati
Nectaris, excluso melior Phryge, porrigit Hebe,
Huc ades, & genium templis nascentibus infer.
Non te Lerna nocens, nec pauperis arua Molorchi,
Nec formidatus Nemees ager, antraque poscunt
Thracia, nec Pharij polluta altaria regis;
Sed felix, simplexque domus, fraudumque malarum
Inscia, & hospitibus Superis dignissima sedes.
Pone truces arcus, agmenque immite pharetræ:
Et regum multo perfusum sanguine robur:
Instratumque humeris dimitte gerentibus hostem.
Hic tibi Sidonio celsum puluinar acantho
Texitur, & signis crescit torus asper eburnis.
Pacatus, mitisque veni. nec turbidus ira.
Nec famulare timens, sed quem te Mænalis Auge
Confectum thyasis, & multo fratre madentem,
Detinuit: qualemque vagæ post crimina noctis
Thespius obstupuit toties socer. hic tibi festa
Gymnas, & insontes iuuenum sine cæstibus iræ,
Annua veloci peragunt certamina lustro.
Hic templis inscriptus, auo gaudente, sacerdos
Paruus adhuc, similisque tui, cum prima nouercæ
Monstra manu premeres, atque exanimata doleres,
Sed

Sed quænam subiti veneranda exordia templi,
Dic age Calliope, socius tibi grande sonabit
Alcides, tensoque modos imitabitur arcu.
Tempus erat, cæli cum torrentissimus axis
Incumbit terris, ictusque Hyperione multo
Acer anhelantes incendit Seirius agros.
Iamque dies aderat, profugis cum regibus altum
Fumat Aricinum Triuiæ nemus, & face multa
Conscius Hippolyti splendet lacus, ipsa coronat
Emeritos Diana canes, & spicula tergit:
Et tutas sinit ire feras, omnisque pudicis
Itala terra focis, Hecateias excolit idus.
Ast ego, Dardaniæ quamuis sub collibus Albæ
Rus proprium, magniq; ducis mihi munere currens
Vnda, domi curas mulcere, æstusque leuare
Sufficerent: notas Seirenum nomine rupes,
Facundique larem Polli non hospes habebam,
Assidue, moresque viri, pacemque, nouosque
Pieridum flores, intactaque carmina discens.
Forte diem Triuiæ dum littore ducimus vdo
Augustasque fores, assuetaque tecta grauati,
Frondibus & patula defendimus arbore soles;
Delituit cælum, & subitis lux candida cessit.
Nubibus, & tenuis grauiore Fauonius Austro
Immaduit, qualem Libyæ Saturnia nimbum
Attulit, Iliaco dum diues Elysa marito
Donatur, testesque vlulant per deuia Nymphæ.
Diffugimus, festasque dapes, redimitaque vina
Abripiunt famuli: nec quo conuiuia migrent,
Quamu's innumeræ gaudentia rura superne
Insedere domus, & multo culmine diues
Mons nitet: instantes sed proxima quærere nimbi
Suadebant, læsique fides reditura sereni.
Stabat dicta sacri tenuis casa, nomine templi,
Et magnum Alciden humili lare parua premebat,
Flucti vagos nautas, scrutatoresque profundi
Vix operire capax. huc omnis turba coimus,
Huc epulæ ditesque tori, cœtusque ministrum
Stipantur, nitidæque cohors gratissima Pollæ.
Non cepere fores, angustaque deficit ædes.

Erubuit, risitque Deus, dilectaque Polli
Corda subit, blandisque virum complectitur vlnis:
Tune, inquit, largitor opum, qui mente profusa
Tecta Dicarchæi pariter, iuuenemque replesti
Parthenopen, nostro qui tot fastigia monti,
Tot virides lucos, tot saxa imitantia vultus,
Æraque tot scripto viuentes lumine ceras
Fixisti? quid enim ista domus, quid terra priusquam
Te gauderet, erat; longo tu tramite nudos
Texisti scopulos: fueratque vbi semita tantum,
Nunc ibi distinctis stat porticus alta columnis.
Ne sorderet iter. curui tu littoris ora
Clausisti calidas gemina testudine lymphas.
Vix opera enumerem: mihi pauper, & indigus vnâ
Pollius, & tales hilaris tamen intro penates,
Et littus, quod pandis, amo. sed proxima sedem
Despicit, & tacite ridet mea numina Iuno.
Da templum, dignasque tuis conatibus aras,
Quas puppes velis nolint transire secundis:
Quo pater ætherius, mensisque accita deorum
Turba, & ab excelso veniat soror hospita templo.
Nec te, quod solidus contra riget vmbo maligni
Montis, & immenso non vnquam exesus ab æuo,
Terreat; ipse adero, & conamina tanta iuuabo,
Asperaque inuitæ perfringam viscera terræ.
Incipe, & Herculeis fidens hortatibus aude.
Non Amphioniæ steterint velocius arces,
Pergameusue labor. dixit, mentemque reliquit.
Nec mora, conscripta formatur imagine tela:
Innumeræ coiere manus. his cædere syluas,
Et leuare trabes: illis immergere curæ
Fundamenta solo. coquitur pars vuida terræ
Protectura hyemes, atque exclusura pruinas,
Indomitusque silex curua fornace liquescit.
Præcipuus sed enim labor est excindere dextra
Oppositas rupes, & saxa negantia ferro.
Hic pater ipse loci, positis Tirynthius armis
Insudat, validaque solum deforme bipenni,
Cum graue nocturna cœlum subtexitur vmbra,
Ipse fodit. dites Capreæ, viridesque resultant
Tauru-

Taurubulæ, & terris ingens redit æquoris Echo.
Non tam grande ſonat motis incudibus Ætna,
Cum Brontes,Steropesq; ferit. nec maior ab antris
Lemniacis fragor eſt, vbi flammeus ægida cælat
Mulciber, & caſtis exornat Pallada donis.
Decreſcunt ſcopuli, & roſea ſub luce reuerſi
Artifices mirantur opus: vix annus anhelat
Alter, & ingenti diues Tirynthius arce
Deſpectat fluctus, & iunctæ tecta nouercæ
Prouocat, & dignis invitat Pallada templis.
Iam placidæ dant ſigna tubæ, iam fortibus ardens
Fumat arena ſacris: hos nec Piſæus honores
Iuppiter, aut Cyrrhæ pater aſpernetur opacæ.
Nil his triſte locis. cedat lachrymabilis Iſthmos:
Cedat atrox Nemee. litat hic felicior infans.
Ipſæ pumiceis virides Nereides antris
Exiliunt vltro, & ſcopulis vuentibus hærent,
Nec pudet occulte nudas ſpectare palæſtras.
Spectat & Icario nemoroſus palmite Gaurus,
Syluaque, quæ fixam pelago Neſida coronat.
Et placidus Limon, numenque Euplæa carinis.
Et Lucrina Venus. Phrygioque è vertice Graias
Addiſcis, Milene, tubas: ridetque benigna
Parthenope gentile ſacrum, nudoſque virorum
Certatus, & parua ſuæ ſimulachra coronæ.
Quin age, & ipſe libens proprij certaminis actus
Inuicta dignare manu. ſeu nubila diſco
Findere, ſeu volucres Zephyros præuertere telo.
Seu tibi dulce manu Libycas nodare palæſtras,
Indulge ſacris. & ſi tibi poma ſuperſunt
Heſperidum, gremio venerabilis ingere Pollæ:
Nam capit, & tantum non degenerabit honorem.
Quod ſi dulce decus, virideſque reſumeret annos,
(Da veniam Alcide) fors huic & penſa tuliſſes.
Hæc ego naſcentes lætus bacchatus ad aras
Libamenta tuli. nunc ipſum in limine cerno
Soluentem voces, & talia dicta ferentem:
Macte animis, opibuſque, meos imitate labores,
Qui rigidas rupes, infœcundæque pudenda
Naturæ deſerta domas, & vertis in vſum

Lustra habitata feris, fœdeque latentia profers
Numina. quæ tibi nunc meritorum præmia soluam?
Quas referam grates? Parcarum fila tenebo,
Extendamque colos, duram scio vincere mortem.
Auertam luctus, & tristia damna vetabo.
Teque nihil læsum, viridi renouabo senecta.
Concedamque diu iuuenes spectare nepotes,
Donec & hic sponsæ maturus, & illa marito:
Rursus & ex illis soboles noua, grexque proteruus
Nunc humeris irreptet aui, nunc agmine blando
Certatim placidæ concurrat ad oscula Pollæ.
Nam templis nunquam statuetur terminus æui,
Dum me flammigeri portabit machina cæli.
Nec mihi plus Nemee,priscumq;habitabitur Argos,
Nec Tiburna domus, Solisque cubilia Gades.
Sic ait, & tangens surgentem altaribus ignem,
Populeaque mouens albentia tempora sylua,
Et Styga, & ætherei iurauit fulmina patris:

PROPEMPTICON METIO CELERI.

I I.

DI quibus audaces amor est seruare carinas,
Sæuaque ventosi mulcere pericula ponti,
Sternite molle fretum, placidumque aduertite votis
Concilium,& lenis non obstrepat vnda precanti
Grande tuo rarumque damus, Neptune, profundo
Depositum, iuuenis dubio committitur alto
Metius, atque animæ partem super æquora nostræ
Maiorem transferre parat: proferte benigna
Sidera, & antennæ gemino considite cornu
Oebalij fratres: vobis pontusque, polusque,
Luceat. Iliacæ longe nimbosa sororis
Astra fugate precor, totoque excludite cælo.
Vos quoque cœruleum diuæ Nereides agmen,
Quis honor, & regni cessit fortuna secundi,
(Dicere quæ magni fas sit mihi sidera ponti)
Surgite de vitreis spumosæ Doridos antris,
Baianosque sinus, & fœta tepentibus vndis
Littora.

Littora. tranquillo certatim ambite natatu,
Quærentes vbi celsa ratis, qua scandere gaudet
Nobilis Ausoniæ Celer armipotentis alumnus.
Nec quærenda diu: modo nam trans æquora terris
Prima Dicarcheis Pharium grauis intulit annum.
Prima salutauit Capreas, & margine dextro
Sparsit Tyrrhenæ Mareotica vina Mineruæ.
Huius vtrumque latus molli præcingite gyro,
Partitæque vices, vos stuppea tendite mali
Vincula, vos summis annectite suppara velis:
Vos Zephyris aperite sinus: pars transtra reponat,
Pars demittat aquis curuæ moderamina puppis.
Sunt quibus exploret rupes grauis arte Molochus.
Quæque secuturam religent post terga phaselon.
Vncaque submersæ penitus retinacula vellant.
Temperet hæc æstus, pelagusque inclinet ad ortus.
Officio careat glaucarum nulla sororum. (ton
Huic multo Proteus, geminoque huic corpore Tri-
Prænatet, & subitis qui perdidit inguina monstris
Glaucus, adhuc quoties patrijs allabitur oris
Littoream blanda feriens Anthedona cauda.
Tu tamen ante omnes diua cum matre Palæmon
Annue, si vestras amor est mihi pandere Thebas,
Nec cano degeneri Phœbeium Amphiona plectro,
Et pater, Æolio frangit qui carcere ventos,
Cui varij flatus, omnisque per æquora mundi
Spiritus, ac hyemes nimbosaque nubila parent,
Arctius obiecto Borean, Eurumque, Notumque
Monte premat: soli Zephyro sit copia cæli,
Solus agat puppes, summasque supernatet vndas
Assiduas pelago, donec tua, turbine nullo,
Lęta Paretonijs assignet carbasa ripis.
Audimur: vocat ipse ratem, nautasque morantes
Increpat, ecce, meum timido iam frigore pectus
Labitur, & nequeo, quamuis mouet ominis horror
Claudere suspensos oculorum in margine fletus.
Iamque ratem terris diuisit fune soluto
Nauita, & angustum deiecit in æquora pontem:
Sæuus vbi è puppi longo clamore magister
Dissipat amplexus, atque oscula fida reuellit,

Nec longum cara licet in ceruice morari.
Attamen in terras è plebe nouissimus omni
Ibo, nec egrediar nisi iam cedente carina.
Quis rude, & abscissum miseris animantibus æquor
Fecit iter? solidæque pios telluris alumnos
Expulit in fluctus, pelagoque immisit hiantes?
Audax ingenij; nec enim temeraria virtus
Illa magis, summæ gelidum quæ Pelion Ossæ
Iunxit, anhelantemque iugis bis pressit Olympum.
Vsquè adeone parum lentas transire paludes?
Stagnaque & angustos summittere pontibus amnes?
Imus in abruptum, gentilesque vndique terras
Fugimus. exigua clausi trabe, & aere nudo.
Inde furor ventis, indignatæque procellæ,
Et cæli fremitus, & fulmina plura Tonanti.
Ante rates, pigro torpebant æquora somno,
Nec spumare Thetis, nec spargere nubila fluctus
Audebant; visis tumuerunt puppibus vndæ,
Inque hominem surrexit hyems, tunc nubila Plias,
Oleniumque pecus, solito tunc peior Orion.
Iusta queror: fugit ecce vagas ratis acta per vndas
Paulatim minor, & longe seruantia vincit
Lumina, tot gracili ligno complexa timores,
Quæque super reliquos, te nostri pignus amoris
Portatura, Celer. quos nunc ego pectore somnos
Quosue queam perferre dies? quis cuncta pauenti
Nuntius, an facili te prætermiserit vnda
Lucani rabida ora maris? num torua Carybdis
Fluctuet? aut Siculi populatrix virgo profundi?
Quos tibi currenti præceps ferat Adria mores?
Quæ pax Carpathio? quali te subuehat aura
Doris Agenorei furtis blandita iuuenci
Sed merui questus: quid enim, te castra petente
Non vel ad ignotos ibam comes impiger Indos?
Cimmeriumque Chaos? starem prope bellica regis
Signa mei, seu tela manu, seu frena teneres,
Armatis seu iura dares, operumque tuorum
Et si non socius, certè mirator adessem.
Sic quondam magno Phœnix reuerendus Achilli
Littus ad Iliacum, Thymbræaque Pergama venit

Im-

Imbellis, tumidoque nihil iuratus Atridæ.
Cur nobis ignauus amor? sed pectore fido
Nusquam abero, longisque sequar tua carbasa votis.
I si Phoroneis quondam stabulata sub antris,
Nunc regina Phari, numenque Orientis anheli,
Excipe multisono puppem Mareotida sistro:
Ac iuuenem egregium, Latius cui ductor Eoa
Signa, Palæstinasque dedit frenare cohortes,
Ipsa manu placida per limina festa, sacrosque
Duc portus, vrbesque tuas. te præside noscat
Vnde paludosi fœcunda licentia Nili:
Cur vada desidant, & ripa coerceat vndas
Cecropio stagnata luto: cur inuida Memphis,
Curue Terapnæi lasciuiat ora Canopi:
Cur seruet Pharias Lethæus ianitor aras;
Vilia cur magnos æquent animalia Diuos.
Quæ sibi præsternat viuax altaria Phœnix:
Quos dignetur agros, aut quo se gurgite Nili
Mergat adoratus trepidis pastoribus Apis.
Duc & ad Æmathios manes, vbi belliger vrbis
Conditor Hyblæo perfusus nectare durat:
Anguiferamque domum, blando qua mersa veneno
Actias Ausonias fugit Cleopatra catenas:
Vsque & in Assyrias sedes, mandataque castra
Prosequere, & Marti iuuenem dea trade Latino.
Nec nouus hospes erit. puer hic sudauit in armis
Notus adhuc tantum maioris munere claui.
Iam tamen & turmas facili præuertere gyro
Fortis, & Eoas iaculo damnare sagittas.
Ergo erit illa dies, qua te maiora daturus
Cæsar ab emerito iubeat discedere bello?
At nos hoc iterum stantes in littore, vastos
Cernemus fluctus, aliasque rogabimus auras.
O tum quantus ego! aut quanta votiua mouebo
Plectra lyra! cum me magna ceruice ligatum
Attolles humeris, atque in mea pectora primum
Incumbes è puppe nouus, seruataque reddes
Colloquia, inque vicem medios narrabimus annos,
Tu rapidum Euphraten, & regia Bactra, sacrasque
Antiquæ Babylonis opes, & Zeugma Latinæ

Pacis iter: qua dulce nemus florentis Idumes,
Qua pretiosa Tyros rubeat, qua purpura fuco
Sidonijs iterata cadis: vbi germine primum
Candida felices sudent opobalsama virgæ;
Ast ego deuictis dederim quæ busta Pelasgis,
Quæue laboratas claudat mihi pagina Thebas.

LACHRYMÆ HETRVSCI.

III.

SVmma Deum Pietas, cuius gratissima cælo
Rara profanatas inspectant numina terras:
Huc vittata comam, niueoque insignis amictu,
Qualis adhuc præsens, nullaque expulsa nocentum
Fraude, rudes populos, atque aurea regna colebas;
Mitibus exequijs ades, & lugentis Hetrusci
Cerne pios fletus, laudataque lumina terge.
Nam quis inexpleto rumpentem pectora questu
Complexumque rogos, incumbentemque fauillis
Aspiciens, non aut primæuæ funera plangi
Coniugis, aut nati modo pubescentia credat
Ora rapi flammis? pater est, qui fletur. adeste
Dique hominesque sacris. procul hinc, procul ite
nocentes
Si cui corde nefas tacitum, fessique senectus
Longa patris, si quis pulsatæ conscius vnquam
Matris, & inferna rigidum timet Æacon vrna:
Insontes castosque voco. tenet ecce seniles
Leniter implicitos vultus, sanctamque parentis
Caniciem, spargit lachrymis, animæque supremum
Frigus amat: celeres genitoris filius annos,
(Mira fides) nigrasque putat properasse sorores.
Exultent placidi Lethea ad flumina manes:
Elysiæ gaudete domus. date serta per aras
Festaque pallentes hilarent altaria lucos,
Felix, & nimium felix, plorataque nato
Vmbra venit. longe Furiarum sibila, longe
Tergeminus custos, penitus via longa patescat
Manibus egregijs. eat, horrendumque silentis
Accedat domini solium, gratesque supremas
Per-

Perferat, & totidem iuueni roget anxius annos,
Macte pio gemitu, dabimus solatia dignis
Luctibus, Aoniasque tuo sacrabimus vltro
Inferias, Hetrusce, seni. tu largus Eoa
Germina, tu messes Cilicumque, Arabumq; superbis
Merge rogis: ferat ignis opes hæredis, & alto
Aggere missuri nitido pia nubila cœlo,
Stipentur cineres; nos non arsura feremus
Munera, venturosque tuus durabit in annos
Me monstrante dolor. neq; enim mihi flere parentē
Ignotum: similis gemui proiectus ad ignem.
Ille mihi tua damna dies compescere cantu
Suadet, & ipse tuli, quos nunc tibi confero questus.
Non tibi clara quidem, senior placidissime, gentis
Linea, nec proauis demissum stemma: sed ingens
Suppleuit fortuna genus, culpamque parentum
Occuluit: neque enim dominos de plebe tulisti;
Sed quibus occasus, pariter famulantur & ortus.
Nec pudor iste tibi: quid enim terrisque, poloque
Parendi sine lege manet? vice cuncta reguntur,
Alternisque premunt. propriis sub regibus omnis
Terra: premit felix regum diademata Roma;
Hanc ducibus frenare datum: mox crescit in illos
Imperium Superis. sed habent & numina legem:
Seruit & astrorum velox chorus, & vaga seruit
Luna, nec iniussæ toties redit orbita lucis.
Et (modo si fas est æquare iacentia summis)
Pertulit & sæui Tirynthius horrida regis
Pacta, nec erubuit famulantis fistula Phœbi.
Sed neque barbaricis Latio transmissus ab oris:
Smyrna tibi gentile solum, potusque verendo
Fonte Meles, Hermique vadum, quo Lydius intrat
Bacchus, & aurato reficit sua cornua limo.
Læta de hinc series, variisque ex ordine curis
Auctus honos, semperque gradus prope numina semper
Cæsarum coluisse latus, sacrisque Deorum
Arcanis hærere datum. Tibereia primum
Aula tibi, vix dum ora noua mutante iuuenta,
Panditur. hic annis multa super indole victis

Libertas oblata venit. nec proximus hæres,
Immitis quamquam & furijs agitatus, abegit.
Hunc & in Arctoas tenuis comes vsque pruinas
Terribilem affatu passus, visuque tyrannum,
Immanemque suis, vt qui metuenda ferarum
Corda domant, mersasq; iubent iam sanguine tacto
Reddere ab ore manus, & nulla viuere præda.
Præcipuos sed enim merito subrexit in actus
Nondum stelligerum senior demissus in axem
Claudius, & longo transmittit habere nepoti.
Quis Superos metuens, pariter tot templa, tot aras,
Promeruisse datur? summi Iouis aliger Arcas
Nuntius: imbrifera potitur Thaumantide Iuno:
Stat celer obsequio iussa ad Neptunia Triton;
Tu toties mutata ducum iuga rite tulisti
Integer, inque omni felix tua cymba profundo.
Iamque piam lux alta domum, præcelsaque toto
Intrauit fortuna gradu, iam creditur vni
Sanctarum digestus opum, partæque per omnes
Diuitiæ populos, magnique impendia mundi.
Quicquid ab auriferis eiectat Iberia fossis,
Dalmatico quod monte nitet, quod messibus Afris
Vertitur, æstiferi quicquid terit area Nili,
Quodque legit mersus pelagi scrutator Eloi,
Et Lacedæmonij pecuaria culta Galesi,
Pespicuæque niues, Massyllaque robora, & Indi
Dentis honos: vni parent commissa ministro,
Quæ Boreas, quæque Eurus atrox, quæ nubilus Auster
Inuehit. Hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumque comas. Vigilis te, animique sagacis
Exitus euoluit, quantum Romana sub omni
Pila die, quantumque Tribus: quid templa: quid alti
Vndarum cursus, quid propugnacula poscant
Æqueris, aut longe series porrecta viarum.
Quod Domini celsis niteat laquearibus aurum,
Quæ Diuum in vultus igni formanda liquescat
Massa, quid Ausoniæ scriptum crepet igne monetæ.
Hinc tibi rara quies, animoque exclusa voluptas,
Exiguæque dapes, & nunquam læsa profundo
Cura

Cura mero, ſed iura tamen genialia cordi,
Et mentem vincire toris, & iungere feſta
Connubia, & fidos domino genuiſſe clientes.
Quis ſublime genus, formamque, inſignis Hetruſcæ
Neſciat? haud quaquam proprio mihi cognita viſu,
Sed decus eximium formæ, par reddit imago
Vultibus, & ſimilis natorum gratia monſtrat.
Nec vulgare genus: faſces, ſummamque curulem
Frater, & Auſonios enſes, mandataque fidus
Signa tulit, cum prima truces amentia Dacos
Impulit, & magno gens eſt damnata triumpho.
Sic quicquid patrio ceſſatum eſt ſanguine, mater
Reddidit, obſcurumque latus clareſcere vidit
Connubio gauiſa domus. nec pignora longe:
Quippe bis ad partus venit Lucina, manuque
Ipſa leui grauidos tetigit fœcunda labores.
Felix ah ſi longa dies; ſi cernere vultus
Natorum virideſque genas tibi iuſta dediſſent
Stamina: ſed media cecidere abrupta iuuenta
Gaudia, florenteſque manu ſcidit Atropos annos,
Qualia pallentes declinant lilia culmos.
Pubenteſque roſæ primos moriuntur ad Auſtros,
Aut vti verna nouis expirat purpura pratis.
Illa ſagittiferi circumuolitaſtis amores
Funera, maternoque rogos vnxiſtis amomo.
Nec modus aut pennis, laceris aut crinibus ignem
Spargere, collectæque pyram ſtruxere pharetræ.
Quas tunc inferias, aut quæ lamenta dediſſes
Maternis, Hetruſce, rogis, qui funera patris
Haud matura putas, atque hos pius ingenis annos?
Illum, & qui nutu ſuperas nunc temperat arces,
Progeniem claram terris partitus, & aſtris,
Lætus Idumæi donauit honore triumphi.
Dignatuſque loco victricis, & ordine pompæ
Non vetuit, tenueſque nihil minuere parentes.
Atq; idem in cuneos populum cum duxit equeſtres,
Mutauitque genus, leuæque ignobile ferrum
Exuit, & celſe natorum æquauit honori.
Dextra bis octonis fluxerunt ſæcula luſtris.
Atque æui ſine nube tenor. quam diues in vſus
Na-

Natorum, totoque volens excedere censu.
Testis adhuc largi nitor inde assuetus Hetrusci,
Cui tua non humiles dedit indulgentia mores.
Hunc siquidem amplexu semper reuocante tenebas
Blandus, & imperio nunquam pater: huius honori
Pronior, ipse etiam gaudebat cedere frater.
Quas tibi deuoti iuuenes pro patre renato,
Summe ducum, grates, aut quæ pia vota rependant?
Tu, seu tarda situ, rebusque exhausta senectus
Errauit; seu blanda diu fortuna regressum
Maluit; attonitum & venturi fulminis ictus
Horrentem, tonitru tantum, leuique procella.
Contentus monuisse senem: cumque horrida supra
Æquora, curarum socius procul Itala rura
Linqueret, hic molles Campani littoris oras,
Et Diomedeas concedere iussus in arces.
Atque hospes, non exul erat. nec plura moratus
Romuleum reseras iterum Germanice limen,
Mœrentemque foues. inclinatosque penates
Erigis. Haud mirum, Ductor placidissime, quando
Hæc est, quæ victis parcentia fœdera Cattis,
Quæque suum Dacis donat clementia montem.
Quæ modo Marcomanos post horrida bella, vagosque
Sauromatas, Latio non est dignata triumpho.
Iamque in fine dies, & inexorabile pensum
Deficit. hic mœsti pietas me poscit Hetrusci,
Qualia nec Siculæ moderantur carmina rupes,
Nec fati iam certus olor, sæuique marita
Tereos. heu quantis lassantem brachia vidi
Planctibus, & prono fusum super oscula vultu!
Vix famuli, comitesque tenent, vix arduus ignis
Submouet. haud aliter gemuit periuria Theseus
Littore, qui falsis deceperat Ægea velis.
Tunc immane gemens, fœdatusque ora, tepentes
Affatur cineres: cur nos, fidissime, linquis
Fortuna redeunte, pater? modo numina magni
Præsidis, atque breues Superum placauimus iras,
Nec frueris, tantique orbatus muneris vsu
Ad Manes, ingrate, fugis. nec flectere Parcas,
Aut

Aut placare malæ datur aſpera numina Lethes ?
Felix cui magna patrem ceruice vehenti
Sacra Mycenææ patuit reuerentia flammæ.
Quique tener ſæuis genitorem Scipio Pœnis
Abſtulit, & Lydi pietas temeraria Lauſi.
Ergo Theſſalici coniux penſare mariti
Funus, & immitem potuit Styga vincere ſupplex
Thracius ? ah quanto melius pro patre liceret !
Non totus rapiere tamen, nec funera mittam
Longius: hic manes, hic intra tecta tenebo.
Tu cuſtos, dominuſque laris; tibi cuncta tuorum
Parebunt; ego rite minor, ſemperque ſecundus
Aſſidue libabo dapes, & pocula ſacris
Manibus, effigieſque colam; te lucida ſaxa,
Te ſimilem doctæ referet mihi linea ceræ:
Nunc ebur, & fuluum vultus imitabitur aurum.
Inde viam morum, longæque examina vitæ,
Affatuſque pios, monituraque ſomnia poſcam.
Talia dicentem, genitor dulcedine læta
Audit, & immites lente deſcendit ad vmbras,
Verbaque dilectæ fert narraturus Hetruſcæ.
Salue ſupremum, ſenior mitiſſime patrum,
Supremumque vale: qui nunquam ſoſpite nato
Triſte Chaos, mæſtique ſitus patiere ſepulchri.
Semper odoratis ſpirabunt floribus aræ;
Semper & Aſſyrios fœlix bibet vrna liquores,
Et lachrymas, qui maior honos. hic ſacra litabit
Manibus; eque tua tumulum tellure leuabit.
Noſtra quoq; exemplo meritus tibi carmina ſancit,
Hoc etiam gaudens cinerem donaſſe ſepulchro.

COMA FLAVII EARINI, IV.

ITe comæ, facilemq; precor tranſcurrite pontum;
Ite, coronato recubantes molliter auro;
Ite, dabit curſus mitis Cytherea ſecundos,
Placabitque Notos fors & de puppe timenda
Transferet, inque ſua ducet ſuper æquora concha.
Accipe laudatos, iuuenis Phœbeie, crines,

Quos

Quos tibi Cæfareus donat puer, accipe lætus,
Intonfoque oftende patri. fine, dulce nitentes
Comparet, atque diu fratris putet effe Lyæi.
Forfan & ipfe comæ nunquam labentis honorem
Proferet, atque alio claufum tibi ponet in auro.
Pergame, pinifera multum fœlicior Ida!
Illa, licet, facræ placeat fibi nube rapinæ,
Nempe dedit Superis illum, quem turbida femper
Iuno videt, refugitque manum, nectarque recufat:
At tu grata Deis, pulchroque infignis alumno,
Mififti Latio, placida quem fronte miniftrum
Iuppiter Aufonius pariter, Romanaque Iuno
Afpiciunt, & vterque probant. Nec tanta potenti
Terrarum Domino diuum fine mente voluptas.
Dicitur Idalios Ericis de vertice lucos
Dum petit, & molles agitat Venus aurea cygnos,
Pergameas intraffe domos, vbi maximus ægris
Auxiliator adeft, & feftinantia fiftens
Fata, falutifero mitis Deus incubat angui.
Hic puerum egregiæ præclarum fidere formæ
Ipfius ante Dei ludentem confpicit aram.
Ac primum fubita paulum decepta figura
Natorum de plebe putat: fed non erat illi
Arcus, & ex humeris nullæ fulgentibus vmbræ.
Miratur puerile decus, vultumque, comafque
Afpiciens, tunc Aufonias, ait, ibis ad arces,
Neglectus Veneri? tu fordida tecta, iugumque
Seruitij vulgare feres? procul abfit ego ifti
Quem meruit, formæ dominum dabo. vade age me- (cum,
Vade puer, ducam volucri per fidera curru,
Donum immane duci. nec te plebeia manebunt
Iura, Palatino famulus deberis amori.
Nil ego, nil fateor, toto iam dulce fub orbe
Aut vidi, aut genui. cedat tibi Latmius vltro,
Sangariufque puer, quemque irrita fontis imago,
Et fterilis confumpfit amor. te cærula Nais
Mallet, & apprenfa traxiffet fortius vrna.
Tu puer ante omnes, folus formofior ille,
Cui daberis. fic orfa, leues fecum ipfe per auras
Tollit, olorinaque iubet confidere biga.

Nec

Nec mora: iam Latij montes, veteresque penates
Euandri, quos mole noua pater inclytus vrbis
Excolit, & summis æquat Germanicus astris.
Tunc propior iam cura deæ: quæ forma capillis
Optima, quæ vestis roseos accendere vultus
Apta, quod in digitis, collo quod dignius aurum.
Norat cœlestes oculos ducis, ipsaque tædas
Iunxerat, & plena dederat connubia dextra.
Sic ornat crines, Tyrios sic fundit amictus,
Dat radios, ignemque suum, cessere priores
Deliciæ, famulumque greges. hic pocula magno
Prima duci, myrrhasque graues, crystallaque portat
Candidiore manu: crescit noua gratia Baccho.
Care puer, Superis qui prælibare verendum
Nectar, & ingentem toties contingere dextram
Electus, quam nosse Getæ, quam tangere Persæ,
Armenijque, Indique petunt! O sidere dextro
Edite! multa tibi diuum indulgentia fauit!
Olim etiam, ne prima genas lanugo nitentes
Carperet, & pulchræ fuscaret gratia formæ:
Ipse Deus patriæ, celsam trans æquora liquit
Pergamon. haud vlli puerum mollire potestas
Credita, sed tacita iuuenis Phœbeius arte
Leniter, haud vllo concussum vulnere corpus
De sexu transire iubet. tamen anxia curis
Mordetur, puerique timet Cytherea dolores.
Nondum pulchra ducis clementia cœperat ortu
Intactos seruare mares. nunc frangere sexum,
Atque hominem mutare nefas, gauisaque solos
Quos genuit, Natura videt. nec lege sinistra
Ferre timent famulæ natorum pondera matres.
Tu quoque nunc iuuenis, genitus si tardius esses,
Vmbratusque genas, & adultos fortior artus,
Non vnum gaudens Phœbeia ad limina munus
Misisses: patrias nunc vertex solus ad aras
Nauiget. hunc multo Paphie saturabat amomo,
Hunc noua tergemina pectebat Gratia dextra.
Huic & purpurei cedat coma saucia Nisi,
Et quam Sperchio tumidus seruabat Achilles.
Ipsi, cum primum niueam præcerpere frontem
Decre-

Decretum eſt, humeroſque manu nudare nitentes,
Accurrunt teneri Paphia cum matre volucres,
Expediuntque comas, & ſerica pectore ponunt
Pallia. tunc iunctis crinem incidere ſagittis,
Atque auro, gemmiſque locant: rapit ipſa cadentes
Mater, & arcanos iterat Cytherea liquores.
Tunc puer è turba manibus qui forte ſupinis
Nobile gemmato ſpeculum portauerat auro:
Hoc quoque demus, ait, patrijs nec gratius vllum
Munus erit templis, ipſoque potentius auro.
Tu modo fige aciem, & vultus hucuſque relinque.
Sic ait, & ſpeculum recluſit imagine rapta.
At puer egregius tendens ad ſidera palmas:
His mihi pro donis, hominum mitiſſime cuſtos,
(Si merui) longa dominum renouare iuuenta,
Atque orbi ſeruare velis. hoc ſidera mecum,
Hoc vndæ, terræque rogant, eat oro per annos
Iliacos, Pyliosque ſimul: proprioſque penates
Gaudeat, & ſecum Tarpeia ſeneſcere templa.
Sic ait, & motas miratur Pergamos aras.

AD CLAVDIAM VXOREM.
V.

QVid mihi mœſta die, ſocijs quid noctibus vxor
Anxia, peruigili ducis ſuſpiria cura?
Non metuo ne læſa fides, aut pectore in iſto
Alter amor; nullis in te datur ire ſagittis
(Audiat in feſto licet hæc Rhamnuſia vultu)
Non datur: & ſi egomet patrio de littore raptus
Quatuor emeritis per bella, per æquora, luſtris
Errarem: tu mille procos intacta fugares,
Non intertextas commenta retexere telas,
Sed ſine fraude palam, thalamoſq; armata negâſſes.
Dic tamen vnde alia mihi fronte, & nubila vultu?
Anne quod Euboicos feſſus remeare penates
Auguror, & patria ſenium componere terra?
Cur hoc triſte tibi? certe laſciuia cordi
Nulla, nec aut rapidi mulcent te prælia circi,
Aut intrat ſenſus clamoſi turba theatri.

Sed

Sed probitas, & opaca quies, & ſordida nunquam
Gaudia. Quas autem comitem te rapto per vndas?
Quamquam, & ſi gelidas irem manſurus ad Arctos,
Vel ſuper Heſperiæ vada caligantia Thules,
Aut ſeptemgemini caput haud penetrabile Nili,
Hortarere vias. etenim tua (nempe benigna
Quam mihi ſorte Venus, iunctam florentibus annis
Seruet, & in ſenium) tua, quæ me vulnere primo
Intactum thalamis, & adhuc iuuenile vagantem
Fixiſti, tua frena libens, docilisque recepi.
Et ſemel inſertas non mutaturus habenas,
Vſque premo. ter me nitidas Albana ferentem
Dona comas, ſanctoque indutum Cæſaris auro,
Viſceribus complexa tuis, ſertiſque dediſti
Oſcula anhela meis, tu cum Capitolia noſtræ
Inficiata lyræ, ſæuum, ingratumque dolebas
Mecum victa Iouem, tu procurrentia primis
Carmina noſtra ſonis, totaſque in murmure noctes
Aure rapis vigili, longi tu ſola laboris
Conſcia, cumque tuis creuit mea Thebais annis.
Qualem te nuper Stygias modo raptus ad vndas,
Cum iam Lethæos audirem cominus amnes,
Aſpexi! tenuique oculos iam morte cadentes,
Scilicet exhauſti Lacheſis mihi tempora fati
Te tantum miſerata dedit, ſuperique potentes
Inuidiam timuere tuam. poſt iſta, propinquum
Nunc iter, optatoſque ſinus comes ire moraris?
Heu vbi nota fides! totque explorata per vſus,
Qua veteres Latias, Graiaſque Heroidas æquas?
Iſſet ad Iliacas (quid enim deterret amantes?)
Penelope gauiſa domos, ſi paſſus Vlyſſes,
Queſta eſt Ægiale, queſta eſt Melibœa relinqui,
Et quamquam ſæui fecerunt Menada planctus:
Nec minor his, tu noſſe fidem, firmamque maritis
Reddere. ſic certe cineres, vmbramque priorem
Quæris adhuc: ſic exequias amplexa canori
Coniugis, ingentes iteraſti pectore planctus.
Iam mea, nec pietas alia eſt tibi, curaque natæ.
Sic vt mater amas. ſic nunquam corde recedit
Nata tuo, fixamque animi penetralibus imis

Nocte

Nocte dieque tenes, non sic Trachinia nidos
Alcyone vernos, non sic Philomela penates
Circuit amplectens, animamq; in pignora transfert,
Heu nunc illa terit viduo quod sola cubili
Otia! iam pulchræ terit infœcunda iuuentæ!
Sed venient, plenis, venient connubia tædis.
Sic certe, formæque bonis, animique meretur:
Siue chelyn complexa petit, seu voce paterna
Discendum Musis sonat, & mea carmina flectit:
Candida seu molli diducit brachia motu,
Ingenium probitas, artemque modestia vincit.
Nonne leues pueros, non te Cytherea pudebat
Hoc cessare decus? nec tantum Roma iugales
Conciliare toros, festasque accendere tædas
Fertilis; & nostra generi tellure dabuntur.
Non adeo Vesuuinus apex, & flammea diri
Montis hyems, trepidas exhausit ciuibus vrbes:
Stant, populisq; vigent. hic auspice condita Phœbo
Tecta, Dicarchei portus, & littore mundi
Hospita; at hic magnæ tractus imitantia Romæ
Quæ Capys aduectis impleuit mœnia Teucris.
Nostra quoque & proprijs tenuis, nec rara colonis
Parthenope, cui mite solum trans æquora vectæ
Ipse Dionea monstrauit Apollo columba.
Has ego te sedes (nam nec mihi barbara Thrace,
Nec Libye natale solum) transferre laboro:
Quas & mollis hyems, & frigida temperat æstas:
Quas imbelle fretum torpentibus alluit vndis.
Pax secura locis, & desidis otia vitæ,
Et numquam turbata quies, somnique peracti.
Nulla foro rabies, aut strictæ iurgia legis,
Morum iura viris: solum, & sine fascibus æquum.
Quid nunc magnificas species, cultusque locorum,
Templaque; & innumeris spatia interstincta columnis,
Et geminam molem nudi, tectique, Theatri,
Et Capitolinis quinquennia proxima lustris?
Quid laudem risus, libertatemque Menandri,
Quam Romanus honos, & Graia licentia miscent?
Nec desunt variæ circum oblectamina vitæ:

Siue vaporiferas blandissima littora Baias,
Enthea fatidicæ seu visere tecta Sibyllæ
Dulcæ sit, Iliacoque iugum memorabile remo:
Seu tibi Bacchei vineta madentia Gauri,
Teleboumque domus, trepidis vbi dulcia nautis
Lumina noctiuagæ tollit Pharus æmula Lunæ,
Caraque non molli iuga Surrentina Lyæo,
Quæ meus ante alios habitator Pollius auget,
Ænariæque lacus medicos, Statinasque renatas,
Mille tibi nostræ referam telluris amores.
Sed satis hoc coniux, satis hoc dixisse, creauit
Me tibi, me socium longos astrinxit in annos.
Nonne hæc amborum genitrix, altrixque videri
Digna? sed ingratus qui plura adnecto, tuisque
Moribus indubito. venies carissima coniux
Præueniesque etiam: sine me tibi ductor aquarum
Tybris, & armiferi sordebunt tecta Quirini.

P. PAPINII STATII
SYLVARVM
LIBER QVARTVS.
STATIVS MELIORI SVO S.

Nueni librum, Marcelle carissime, quem pietati tuæ dedicarem. Reor quidem aliter quam inuocato numine maximi Imperatoris nullum opisculum meum cæpisse. Sed hic liber tres habet. Sequitur quarta, quæ ad honorem tuum pertinet. Primo autem septimum Germanici nostri consulatum adoraui? Secundo gratias egi sacratissimis eius epulis honoratus. Tertio viam Domitianam miratus sum, quæ grauissimam arenarum moram exemit. Cuius beneficio tu quoque

que

que maturius epistolam meam accipies, quam tibi in hoc libro à Neapoli scribo. Proximum est lyricum carmen ad Septimum Seuerum, iuuenem (vti scis) inter ornatissimos secundi ordinis, tuum quidem etiam condiscipulum, sed mihi contra hoc quoque ius, artissime carum. Iam Vindicis nostri Herculem Epitrapezion, secundum honorem, quem de me, & de ipsis studijs meretur, imputare etiam tibi possum. Maximum Iunium dignitatis & eloquentiæ nomine à nobis diligi, satis eram testatus epistola, quam ad illum de editione Thebaidos meæ publicaui. Sed nunc quoque eum reuerti maturius è Dalmatia rogo. Iuncta est Ecloga ad municipem meum Iulium Menecratem splendidum iuuenem, & Pollij mei generum, cui gratulor quod Neapolim nostram numero liberorum honestauerit. Plotio Grypho maioris gradus iuueni dignius opusculum reddam, sed interim hende casyllabos, quos Saturnalibus vna risimus, huic volumini inserui. Quare ergo plura in quarto Syluarum, quam in prioribus? Ne se putent aliquid egisse, qui reprehenderunt (vt audio) quod hoc stili genus edidissem. Primum superuacuum est dissuadere rem factam: deinde multa ex illis iam Domino Cæsari dederam, & quanto hoc plus quam edere? Exercere autem iocos non licet? sic secreto, inquit. Sed & Sphæromachias spectamus, & pilaris lusio admittitur. nouissime quisquis ex meis inuitus aliquid legit, statim se profitetur aduersum; Itaque consilio eius accedam. In summa nempe ego sum, qui traducor. Taceat, & gaudeat. Hunc tamen librum tu Marcelle defendes. Et si videtur hactenus, sin minus, reprehendemur.

XVII.

XVII. CONSVLATVS IMP. AVG. GERMANICI.

I.

LÆta bis octonis accedit purpura fastis
Cæsaris, insignemq; aperit Germanicus annum,
Atque oritur cum sole nouo, cum grandibus astris
Clarius ipse nitens, & primo maior Eoo.
Exultent leges Latiæ: gaudete curules:
Et septemgemino iactantior æthera pulset
Roma iugo: plusque ante alias Euandrius arces
Collis ouet. subiere noui Palatia fasces,
Et requiem bis sextus honos, precibusque receptis
Curia Cæsareum gaudet vicisse pudorem.
Ipse etiam immensi reparator maximus æui
Attollit vultus, & vtroque à limine grates
Ianus agit. quem tu vicina Pace ligatum
Omnia iussisti componere bel a, nouique
In leges iurare fori. leuat ecce supinas (tur:
Hinc atque inde manus, geminaque hæc voce profa-
Salue magne parens mundi, qui sæcula mecum
Instaurare paras. talem te cernere semper
Mense meo tua Roma cupit: sic tempora nasci,
Sic annos intrare decet. da gaudia fastis
Continua, hos humeros multo sinus ambiat ostro,
Et properata tuæ manibus prætexta Mineruæ
Aspicis vt templis alius nitor, altior aris
Ignis, & ipsa meæ tepeant tibi sidera brumæ.
Moribus atque tuis gaudent turmæque, tribusque,
Purpureique Patres, lucemque à consule ducit
Omnis honos, quid tale precor prior annus habe-
bat?
Dic age Roma potens, & mecum longa Vetustas
Dinumera fastos, nec parua exempla recense,
Sed quæ sola meus dignetur vincere Cæsar.
Ter Latios deciesque tulit labentibus annis
Augustus fasces, sed cœpit sero mereri.
Tu iuuenis prægressus auos, & quanta recusas,
Quanta vetas, flectere tamen; precibusque Senatus
Permittes hanc sæpe diem. manet insuper ordo
Longior,

Longior, & totidem felix tibi Roma curules
Terque quaterque dabit. mecum altera sæcula condes,
Et tibi longæui reuocabitur ara Terenti.
Mille trophæa feres. tantum permitte triumphos.
Restat Bactra nouis, restat Babylona tributis
Frenari. nondum gremio Iouis Indica Laurus,
Nondum Arabes, Seresque rogant, nondum omnis honorem
Annus habet, cupiuntq; decem tua nomina menses,
Sic Ianus, clausoque libens se poste recepit.
Tunc omnes patuere fores, lætoque dederunt
Signa polo, longamque tibi, Rex magne, iuuentam
Annuit, atque suos promisit Iuppiter annos.

EVCHARISTICON AD IMP. AVG. GERMANICVM DOMITIANVM.

I I.

Regia Sidoniæ conuiuia laudat Elisæ,
Qui magnum Æneam Laurentibus intulit aruis:
Alcinoique dapes mansuro carmine monstrat,
Æquore qui multo reducem consumpsit Vlyssem.
Ast ego, cui sacræ Cæsar noua gaudia cœnæ
Nunc primum, dominoque dedit consurgere mensa,
Qua celebrem mea vota lyra, quas soluere grates
Sufficiam? non si pariter mihi vertice læto
Nectat adoratas, & Smyrna, & Mantua lauros,
Digna loquar. medijs videor discumbere in astris
Cum Ioue, & Iliaca porrectum sumere dextra
Immortale merum: steriles transmisimus annos:
Hæc æui mihi prima dies, hæc limina vitæ.
Te ne ego regnator terrarum, orbisque subacti
Magne parens, te spes hominum, te cura deorum
Cerno iacens? datur hæc iuxta, datur ora tueri
Vina inter, mensasque, & non assurgere fas est?
Tectum augustum, ingens, non centum insign columnis,
Sed quantæ Superos cœlumque Atlante remisso

Susten-

Suſtentare queant. ſtupet hoc vicina Tonantis
Regia, teque pari lætantur ſede locatum
Numina,ne magnum properes eſcendere cœlum,
Tanta patet moles, effuſæque impetus aulæ,
Liberior campi, multumque amplexus operti,
Æthereo & tantum domino minor: ille penates
Implet, & ingenti Genio iuuat Æmulus illic
Mons Libys, Iliacuſque nitent, & multa Syene,
Et Chios, & glauca certantia Doride ſaxa
Lunaque portandis tantum ſuffecta columnis.
Longa ſuper ſpecies:feſſis vix culmina prendas
Viſibus,auratique putes laquearia cęli.
Hic cum Romuleos proceres, trabeataque Cæſar
Agmina, mille ſimul iuſſit diſcumbere menſis,
Ipſa ſinus accincta Ceres, Bacchuſque laborant
Sufficere. Ætherei felix ſic orbita fluxit
Triptolemi: ſic vitifero ſub palmite nudos
Vmbrauit colles, & ſobria rura Lyæus.
Sed mihi non epulas,Indiſque innixa columnis
Robora Maurorum, famulaſue ex ordine turmas:
Ipſum, ipſum cupido tantum ſpectare vacauit
Tranquillum vultu; ſed maieſtate ſerena
Mulcentem radios, ſummittentemque modeſte
Fortunæ vexilla ſuæ. tamen ore nitebat
Diſſimulatus honos. talem quoque barbarus hoſtis
Poſſet, & ignotæ conſpectum agnoſcere gentes:
Non aliter gelida Rhodopes in valle recumbit
Dimiſſis Gradiuus equis: ſic lubrica ponit
Membra Terapnea reſolutus gymnade Pollux:
Sic iacet ad Gangen Indis vlulantibus Euan:
Sic grauis Alcides poſt horrida iuſſa reuerſus
Gaudebat ſtrato latus acclinare leoni. (tus:
Parua loquor: nec dum æquo tuos, Germanice, vul-
Talis vbi Oceani finem, menſaſque reuiſit
Æthiopum, ſacro diffuſus nectare vultus
Dux ſuperum ſecreta iubet dare carmina Muſas,
Et Pallenæos Phœbum laudare triumphos.
Di tibi (namque animas ſæpe exaudire minores
Dicuntur) patriæ, bis terque, exire ſenectæ
Annuerint fines, rata numina miſeris aſtris,

Templaque des, habitesque domos, sæpe annua pandas
Limina, sæpe nouo Ianum lictore salutes:
Sæpe coronatis iteres quinquennia lustris.
Qua mihi felices epulas, mensæque dedisti
Sacra tuæ, talis longo post tempore venit
Lux mihi, Troianæ qualis sub collibus Albæ
Cum modo Germanas acies, modo Daca sonantem
Prælia, Palladio tua me manus induit auro.

VIA DOMITIANA.

III.

QVis duri silicis, grauisque ferri
Immanis sonus, æquori propinquum
Saxosæ latus Appiæ repleuit?
Certe non Libycæ sonant cateruæ,
Nec dux aduena peierante bello,
Campanos quatit inquietus agros.
Nec frangit vada, montibusque cæsis
Inducit Nero sordidas paludes.
Sed qui limina bellicosa Iani
Iustis legibus, & foro coronat:
Qui castæ Cereri diu negata
Reddit iugera, sobriasque terras:
Qui fortem vetat interire sexum:
Et Censor prohibet mares adultos
Pulchræ supplicium timere formæ:
Qui reddit Capitolio Tonantem;
Et Pacem propria domo reponit.
Qui genti patriæ futura semper
Sancit limina, Flauiumque culmen.
Hic scenis populi vias grauatas,
Et campis iter omne detinentes,
Longos eximit ambitus, nouoque
Iniectu solidat graues arenas.
Gaudens Euboicæ domum Sibyllæ,
Gauranosque sinus, & æstuantes
Septem montibus admouere Baias.
Hic quondam piger axe vectus vno

Nuta-

Nutabat cruce pendula viator,
Sorbebatque rotas maligna tellus,
Et plebs in medijs Latina campis
Horrebat mala nauigationis.
Nec cursus agiles, sed impeditum
Tardabant iter orbitæ tacentes,
Dum pondus nimium querens sub alta
Repit languida quadrupes statera.
At nunc, quæ solidum diem terebat
Horarum via facta vix duarum,
Non tensæ volucrum per astra pennæ,
Nec velocius ibitis carinæ.
Hic primus labor inchoare sulco,
Et rescindere limites, & alto
Egestu penitus cauare terras,
Mox haustas aliter replere fossas,
Et summo gremium parare dorso,
Ne nutent sola, ne maligna sedes
Et pressis dubium cubile saxis.
Tunc vmbonibus hinc, & hinc coactis,
Et crebris iter alligare gomphis.
O quantæ pariter manus laborant!
Hi cædunt nemus, exuuntque montes,
Hi ferro scopulos, trabesque leuant;
Illi saxa ligant, opusque texunt
Cocto puluere, sordidoque topho:
Hi siccant bibulas manu lacunas,
Et longe fluuios agunt minores.
Hæ possent & Athon cauare dextræ,
Et mœstum pelagus gementis Helles
Intercludere ponte non natanti.
His paruus (Lechiæ nisi vetarent)
Inous freta miscuisset Isthmos,
Feruent littora, nobilesque syluæ.
It longus medias fragor per vrbes.
Atque Echo simul hinc, & inde fractam
Gauro Massicus vuifer remittit.
Miratur sonitum quieta Cyme,
Et Linterna palus, pigerque Sauo.
At flauum caput, humidumque late

Crinem mollibus impeditus vluis,
Vulturnus leuat ora, maximoque
Pontis Cæsarei reclinis arcu,
Pandis talia faucibus redundat:
Camporum bone conditor meorum,
Qui me vallibus auijs refusum,
Et ripas habitare nescientem,
Recti legibus aluei ligasti:
Et nunc ille ego turbidus, minaxque,
Vix passus dubias prius carinas,
Iam pontem fero, peruiusque calcor
Qui terras rapere, & rotare syluas
Assueram (pudet) Amnis esse cœpi.
Sed grates ago strictus, atque tanti est,
Quod sub te duce, te iubente cessi,
Quod tu maximus arbiter, meæque
Victor perpetuus legere ripæ.
Et nunc limite me colis beato,
Nec sordere finis, malumque late
Deterges sterilis soli pudorem,
Ne me puluereum, grauemque cœno
Tyrrheni sinus obruat profundi,
Qualis Cinyphius tacente ripa,
Pœnos Bagrada serpit inter agros.
Sed talis ferar, vt nitente cursu
Tranquillum mare, proximumque possim
Puro gurgite prouocare Lyrim,
Hæc Amnis: pariterque se leuarat
Ingenti plaga marmorata dorso.
Huius ianua, prosperumque limen
Arcus belligeri Ducis trophæis,
Et totis Ligurum nitens metallis,
Quantus nubila qui coronat imbri.
Illic flectitur excitus viator:
Illic Appia se dolet relinqui.
Tunc velocior, acriorque cursus,
Tunc ipsos iuuat impetus iugales.
Ceu fessis vbi remigum lacertis,
Primæ, carbasa ventilatis, auræ.
Ergo omnes, age, quæ sub axe primo

Romani colitis fidem parentis.
Prono limite commeate gentes:
Eoæ citius venite laurus;
Nil obſtat cupidis, nihil moratur.
Qui primo Tyberim reliquit ortu,
Primo veſpere nauigat Lucrinum.
Sed quam ſine viæ recentis imo,
Qua monſtrat veteres Apollo Cumas,
Albam crinibus, infuliſque cerno?
Viſu fallimur? an ſacris ab antris
Profert Chalcidicas Sibylla laurus?
Cedamus Chely. iam repone cantus:
Vates ſanctior incipit:. tacendum eſt.
En & colla rotat, nouiſque late
Bacchatur ſpatijs, viamque replet.
Tunc ſi virgineo profatur ore:
Dicebam, veniet (manete campi,
Atque amnis) veniet fauente cęlo
Qui fędum nemus, & putres arenas
Celſis pontibus, & via leuabit.
En hic eſt Deus, hunc iubet beatis
Pro ſe Iuppiter imperare terris.
Quo non dignior has ſubit habenas,
Ex quo me duce, præſcios Auerni,
Æneas auide futura quærens,
Lucos & penetrauit, & reliquit.
Hic paci bonus, hic timendus armis,
Natura melior, potentiorque.
Hic ſi flammiferos teneret axes,
Largis India nubibus maderet,
Vndaret Libye, teperet Æmus.
Salue dux hominum, & parens deorum,
Præuiſum mihi, cognitumque numen,
Nec iam putribus euoluta chartis
Solenni prece quindecim virorum
Perluſtra mea dicta, ſed canentem
Ipſa cominus (vt mereris) audi:
Vidi quam ſeriem morantis æui
Pronectant tibi candidæ ſorores.
Magnus te manet ordo ſæculorum:

Natis longior, abnepotibusque,
Annos perpetua geres iuuenta,
Quos fertur placidos obisse Nestor,
Quos Titonia computat senectus,
Et quantos ego Delium poposci.
Iurauit tibi iam niualis Arctos;
Nunc magnos Oriens dabit triumphos.
Ibis qua vagus Hercules, & Euan
Vltra sidera, flammeumque solem,
Et Nili caput, & niues Atlantis:
Et laudum cumulo beatus omni
Scandes belliger, obuiosque currus.
Donec Troicus ignis, & renatæ
Tarpeius Pater intonabit aulæ.
Hæc donec via, te regente terras
Annosa magis Appia senescat.

AD VICTORIVM MARCELLVM EPISTOLA.

I V.

CVrre per Euboicos non segnis, epistola, campos;
Hac ingressa vias, qua nobilis Appia crescit
In latus, & molles solidus premit agger arenas:
Atque vbi Romuleas velox penetraueris arces,
Continuo dextras flaui pete Tybridis oras,
Lydia qua penitus stagnum nauale coercet
Ripa, suburbanisque vadum prætexitur hortis.
Illic egregium, formaque, animisque, videbis
Marcellum, & celso præsignem vertice nosces.
Cui primum solito vulgi de more salutem,
Mox inclusa modis hæc reddere verba memento.
Iam terras, volucremque polum, fuga veris aquosi
Laxat, & Icarijs cœlum latratibus vrit.
Ardua iam densæ rarescunt mœnia Romæ:
Hos Præneste sacrum, nemus hoc glaciale Dianæ,
Algidus aut horrens, aut Tuscula protegit vmbra:
Tiburis hi lucos, Anienaque frigora captant.
Te quoque clamosæ quænam plaga mitior vrbi
Subtrahit? æstiuos quo decipis aere soles?
Quid tuus ante omneis, tua cura potissima, Gallus,

Nec

Nec non noſter amor (dubium morumne proban-
dus,
Ingenijve bonis) Latijs æſtiuat in oris ?
Anne metalliferæ repetit iam mœnia Lunæ,
Tyrrhenaſque domos? quod ſi tibi proximus hæret,
Non ego nunc veſtro procul à ſermone recedo,
Certum eſt: inde ſonus geminas mihi circuit aures.
Sed tu dum nimio poſſeſſa Hyperione flagrat
Torua Cleonei iuba ſideris, exue curis
Pectus, & aſſiduo temet furare labori.
Et fontes operit pharetras, arcumque retendit
Parthus, & Elæis auriga laboribus actos
Alpheo permulcet equos. & noſtra fatiſcit
,, Laxaturque chelys. vires inſtigat, alitque
,, Tempeſtiua quies, maior poſt otia virtus.
Talis cantata Briſeide venit Achilles
Acrior, & poſitis erupit in Hectora plectris.
Te quoque flammabit tacite repetita parumper
Deſidia, & ſolidos nouus exultabis in actus.
Certe iam Latiæ non miſcent iurgia leges.
Et pacem piger annus habet, meſſeſque reuerſæ
Dimiſere forum. nec iam tibi turba reorum
Veſtibulo, querulique rogant exire clientes.
Ceſſat centeni moderatrix iudicis haſta.
Qua tibi ſublimi iam nunc celeberrima fama
Eminet, & iuuenes facundia præterit annos.
Felix curarum, cui non Heliconia cordi
Serta, nec imbelles Parnaſi è vertice laurus!
Sed viget ingenium, & magnos accinctus in vſus
Fert animus quaſcumque vices. nos otia vitæ
Solamur cantu, ventoſaque gaudia famæ
Quærimus. en egomet ſomnum, & geniale ſecutus
Littus, vbi Auſonio ſe condidit hoſpita portu
Parthenope, tenues ignauo pollice chordas
Pulſo, Maroneique ſedens in margine templi
Sumo animum, & magni tumulis adcanto magiſtri,
At tu ſi longi curſum dabit Atropos æui,
(Detque precor) Latijque ducis ſic numina pergant,
Quem tibi poſthabito ſtudium eſt coluiſſe Tonante,
Quique tuos alio ſubtexit munere faſces,

Et ſpatia obliquæ mandat renouare Latinæ)
Forſitan Auſonias ibis frenare cohortes,
Aut Rheni populos, aut nigræ littora Thules,
Aut Iſtrum ſeruare latus, metuendaque portæ
Limina Caſpiacæ. nec enim tibi ſola potentis
Eloquij virtus; ſunt membra accommoda bellis,
Quique grauem tardi ſubeant thoraca lacerti.
Seu campo pedes ire paras, eſt agmina ſupra
Nutaturus apex: ſeu frena ſonantia flectes,
Seruiet aſper equus. nos facta aliena canendo
Vergimur in ſenium: proprijs tu pulcher in armis
Ipſe canenda geres, patriaque exempla parabis.
Magna geres: dignoſque etiamnum belliger actus
Poſcit auus, præſtatque domi nouiſſe triumphos.
Surge agedum, iuuenemq; puer deprende parentem
Stemmate materno felix, virtute paterna.
Iam te blanda ſinu Tyrio, ſibi gloria felix
Educat, & cunctas gaudet ſpondere curules.
Hæc ego Chalcidicis ad te, Marcelle, ſonabam
Littoribus, fractas vbi Veſbius egerit iras,
Æmula Trinacrijs voluens incendia flammis.
Mira fides! credetne virum ventura propago,
Cum ſegetes iterum, cum iam hæc deſerta virebunt,
Infra vrbes, populoſque premi? proauitaque toto
Rura abijſſe mari? nec dum lethale minari
Ceſſat apex. procul iſta tuis, Tifata, Teate,
Nec Marrucinos agat hæc inſania montes.
Nunc ſi forte meis quæ ſint exordia Muſis
Scire petis, iam Sidonios emenſa labores
Thebais optato collegit carbaſa portu:
Parnaſſique iugis, ſyluaque Heliconide feſtis
Thura dedit flammis, & virginis exta iuuencæ,
Votiferaque mea ſuſpendit ab arbore vittas.
Nunc vacuos crines, alio ſubit infula nexu;
Troia quidem, magnuſque mihi tentatur Achilles;
Sed vocat arcitenens alio pater, armaque monſtrat
Auſonij maiora ducis: trahit impetus illo
Iam pridem, retrahitque timor. ſtabuntne ſub illa
Mole humeri? an magno vincetur pondere ceruix?

Dic Marcelle, feram, fluctus an sueta minores
Nosse ratis, nondum Ionijs credenda periclis:
Iamque vale, & penitus voti tibi vatis amorem
Corde exire veta. nec enim Tirynthius almæ
Pectus amicitiæ. cedit tibi gloria fidi
Theseos, & lacerum qui circa mœnia Troiæ
Priamidem, cæso solatia traxit amico.

LYRICVM AD SEPT. SEVERVM.

V.

Parui beatus ruris honoribus,
Qua prisca Teucros Alba colit lares,
Fortem atque facundum Seuerum
Non solitis fidibus saluto.
Iam trux ad Arctos Parrhasias hyems
Concessit altis obruta Solibus:
Iam pontus, ac tellus renident,
Iam Zephyris Aquilo refractus.
Nunc cuncta Veris frondibus annuis
Crinitur arbos, nunc volucrum nouũ
Questus, inexpertumque carmen,
Quod tacita statuere bruma.
Nos parca tellus, peruigil & focus,
Culmenque multo lumine sordidum
Solantur, exemptusque tèsta,
Qua modo ferbuerat Lyæus.
Non mille balant lanigeri greges,
Nec vacca dulci mugit adultero:
Vnique (si quando) canenti
Mutus ager domino reclamat.
Sed terra primis post patriam mihi
Dilecta curis, huic mea carmina
Regina bellorum virago
Cæsareo perarauit auro.
Cum tu sodalis dulce periculum
Connisus omni pectore tolleres,
Vt Castor ad cunctos tremebat
Bebryciæ strepitus arenæ.
Tene in remotis Syrtibus auia

Leptis creauit ? iam feret Indicas
Messes ; odoratisque rara
Cinnama praeripiet Sabaeis.
Quis non in omni vertice Romuli
Reptasse dulcem Septimium putet ?
Quis fonte Iuturnae relictis
Vberibus neget esse pastum ?
Hæc mira virtus : protinus Ausonum
Portus, vadosæ nescius Africæ
Intras, adoptatusque Thuscis
Gurgitibus puer innatasti.
Hic paruus inter pignora Curiæ
Contentus arcto lumine purpuræ
Crescis, sed immensos labores
Indole patricia secutus.
Non sermo Pœnus, non habitus tibi,
Externa non mens, Italus, Italus:
Sunt vrbe, Romanisque turmis,
Qui Libyam deceant alumni.
Est & frementi vox hilaris foro,
Venale sed non eloquium tibi,
Ensisque vagina quiescit,
Stringere ni iubeant amici.
Sed rura cordi sæpius, & quies,
Nunc in paternis sedibus, & solo
Veiente, nunc frondosa supra
Hernica, nunc Curibus vetustis.
Hic plura pones, vocibus, & modis
Passim solutis : sed memor interim
Nostri, verecundo latentem
Barbiton ingemina sub antro.

HERCVLES EPITRAPEZIOS NONII VINDICIS.

V I.

FOrte remittentem curas, Phœboque leuatum
Pectora, cum patulis tererem vagus otia septis,
Iam moriente die rapuit me cœna benigni

Vin-

Vindicis: hæc imos animi perlapsa recessus
Inconsumpta manet. neque enim ludibria ventris
Hausimus, aut epulas diuerso è sole petitas,
Vinaque perpetuis æuo certantia fastis.
Ah miseri, quos nosse iuuat, quid Phasidis ales
Distet ab hyberna Rhodopes grue; quis magis anser
Exta ferat; cur Thuscus aper generosior Vmbro;
Lubrica qua recubent conchylia mollius alga.
Nobis verus amor, medioque Helicone petitus
Sermo, hilaresque ioci, brumalem absumere noctem
Suaserunt, mollemque oculis expellere somnum,
Donec ab Elysijs prospexit sedibus alter
Castor, & hesternas risit Titonia mensas.
O bona nox! iunctaque vtinam Tirynthia luna!
Nox & Erythræis Thetidis signanda lapillis,
Et memoranda diu. geniumque habitura perennem.
Mille vbi tunc species, ærisque eborisque vetusti,
Atque locuturas mentito corpore ceras,
Edidici. quis namque oculis certauerit vsquam
Vindicis, artificum veteres agnoscere ductus?
Et non inscriptis auctorem reddere signis?
Hic tibi quæ docto multum vigilata Myroni
Æra, laboriferi viuant quæ marmora cælo
Praxitelis, quod ebur Pisæo pollice rasum,
Quod Polycletæis iussum spirare caminis,
Linea quæ veterem longe fateatur Apellem,
Monstrabit. namque hæc quoties chelyn exuit ille,
Desidia est, hic Aonijs amor auocat antris.
Hæc inter, castæ Genius tutelaque mensæ
Amphitryoniades, multo mea cepit amore
Pectora, nec longo satiauit lumina visu.
Tantus honos operi, finesque inclusa per arctos
Maiestas! Deus ille Deus, seseque videndum
Indulsit Lysippe tibi, paruusque videri,
Sentirique ingens. & cum mirabilis intra
Stet mensura pedem, tamen exclamare libebit:
(Si visus per membra feras) hoc pectore pressus
Vastator Nemees: hæc exitiale ferebant
Robur, & Argoos frangebant brachia remos.
Hoc spatio, tam magna, breui, mendacia formæ!

Quis modus in dextra, quanta experientia docti
Artificis curis, pariter gestamina mensæ
Fingere, & ingentes animo versare colossos?
Tale nec Idæis quicquam Telchines in antris,
Nec solidus Brontes, nec qui polit arma deorum
Lemnius, exigua potuisset ludere massa
Nec torua effigies, epulisque aliena remissis,
Sed qualem parci domus admirata Molorchi,
Aut Aleæ lucis vidit Tegeæa sacerdos.
Qualis & Oetæis emissus in astra fauillis
Nectar adhuc torua lætus Iunone bibebat.
Sic mitis vultus, veluti de pectore gaudens
Hortetur mensas, tenet hæc marcentia fratris
Pocula, adhuc sæuæ meminit manus altera cædis:
Sustinet occultum Nemeæo tegmine saxum.
Digna operi fortuna sacro: Pellæus habebat
Regnator lætis numen venerabile mensis,
Et comitem occasus secum portabat & ortus:
Prensabatque libens, modo qua diademata dextra
Abstulerat, dederatque, & magnas verterat vrbes.
Semper ab hoc animos in crastina bella petebat,
Huic acies victor semper narrabat opimas:
Siue catenatos Bromio detraxerat Indos,
Seu clausam magna Babylona refregerat hasta,
Seu Pelopis terras, libertatemque Pelasgam
Obruerat bello: magnoque ex agmine laudum
Fertur Thebanos tantum excusasse triumphos.
Ille etiam magnos fatis rumpentibus actus,
Cum traheret lethale merum, iam mortis opaca
Nube grauis, vultu alios in numine caro,
Æraque supremis timuit sudantia mensis.
Mox Nasamoniaco decus admirabile regi
Possessum, fortique Deo libauit honores
Semper atrox dextra, periuroque ense superbus
Annibal. Italicæ perfusum sanguine gentis,
Diraque Romuleis portantem incendia tectis,
Oderat: & cum epulas, & cum Lenæa dicaret
Dona, Deus castris mœrens comes isse nefandis.
Præcipue cum sacrilegus face miscuit arces
Ipsius, immeritæque domos, ac templa Sagunti
Pol-

Polluit, & populis furias immisit honestas.
Nec post Sidonij lethum ducis, ære potita
Egregio plebeia domus: conuiuia Syllæ
Ornabat, semper claros intrare penates
Assuetum, & felix dominorum stemmate signum.
Nunc quoque (si mores, humanaque pectora curæ
Nosse Deis) non aula quidem, Tirynthie, nec te
Regius ambit honos: sed casta, ignaraque culpæ
Mens domini, cui prisca fides, cœptæque perenne
Fœdus amicitiæ: scit adhuc florente sub æuo
Par magnis Vestinus auis, quem nocte, dieque
Spirat, & in caræ viuit complexibus vmbræ.
Hic igitur tibi læta quies, fortissime Diuum
Alcide: nec bella vides, pugnasque feroces,
Sed chelyn, & vittas, & amantes carmina laurus.
Hic tibi solenni memorabit carmine, quantus
Iliacas, Geticasque domos, quantusque niualem
Stymphalon, quantusque iugis Erimanthon aquosis
Terrueris, quem te pecoris possessor Iberi,
Quem tulerit sæuæ Mareoticus arbiter aræ.
Hic penetrata tibi, spoliataque limina mortis
Concinet, & flentes Libyæ, Scythiæue puellas.
Nec te regnator Macedum, nec barbarus vnquam
Annibal, aut sæui posset vox horrida Sullæ,
His celebrare modis. certe tu muneris auctor
Non aliis malles oculis, Lysippe, probari.

LYRICVM AD MAXIMVM IVNIVM.

VII.

IAmdiu lato spatiata campo
Fortis heroos Erato labores
Differ: atque ingens opus in minores
  Contrahe gyros.
Tuque regnator Lyricæ cohortis,
Da noui paulum mihi iura plectri,
Si tuas cantu Latio sacraui,
  Pindare, Thebas.
Maximo carmen tenuare tento:
Nunc ab intonsa capienda myrto

Serta,

Serta, nunc maior sitis, & bidendus
Castior amnis.
Quando te dulci Latio remittent
Dalmatæ montes? vbi Dite viso
Pallidus fossor redit, erutoque
Concolor auro.
Ecce me natum propiore terra
Non tamen portu retinent amœno,
Desides Baiæ, liricenue notus,
Hectoris armis.
Torpor est nostris sine te Camœnis,
Tardius sueto venit ipse Thymbræ
Rector, & primis meus ecce metis.
Hæret Achilles.
Quippe te fido monitore, nostra
Thebais multa cruciata lima
Tentat audaci fide Mantuanæ
Gaudia famæ.
Sed damus lento veniam, quod alma
Prole fundasti vacuos penateis.
O diem lætum! venit ecce nobis
Maximus alter.
Orbitas omni fugienda nisu,
Quam premit votis inimicus hæres,
Optimo poscens (pudet heu) propinquum
Funus amico.
Orbitas nullo tumulata fletu:
Stat domo capta cupidus superstes
Imminens lethi spolijs, & ipsum
Computat ignem.
Duret in longum generosus infans:
Perque non mult.s iter expeditum
Crescat in mores patrios: auumque
Prouocet actis.
Tu tuos paruo memorabis enses,
Quos ad Eoum tuleris Orontem
Signa frenatæ moderatus alæ
Castore dextro.
Ille vt inuicti rapidum secutus
Cæsaris fulmen, refugis amaram

Sar-

Sarmatis legem, dederit ſub vno
    Viuere cælo.
Sed tuas artes puer ante diſcat,
Omne quis mundi ſenium remenſus
Orſa Salluſti breuis, & Timaui
    Reddis alumnum.

AD IVLIVM MENECRATEM OB PROLEM.

VIII.

PAnde fores Superum, vittataque templa Sabæis
Nubibus, & pecudum fibris ſpirantibus imple,
Parthenope: clari genus ecce Menecratis auget
Tertia iam ſoboles. procerum tibi nobile vulgus
Creſcit, & inſani ſolatur damna Veſeui.
Nec ſolum feſtas ſecreta Neapolis aras
Ambiat: & ſocij portus, dilectaque mitis
Terra Dicarchei, nec non plaga cara madenti
Surrentina Deo, ſertis altaria cingat,
Materni qua littus aui, quem turba nepotum
Circuit, & ſimiles contendit reddere vultus.
Gaudeat & Libyca præſignis auunculus haſta:
Quæque ſibi genitos putat. attollitque benigno
Polla ſinu. macte ò iuuenis, qui tanta merenti
Lumina das patriæ. dulci tremit ecce tumultu
Tot dominis clamata domus. procul atra recedat
Inuidia, atque alio liuentia pectora flectat.
His ſenium, longæque decus Virtutis, & alba
Atropos, & patrias lauros promiſit Apollo.
Ergo quod Auſoniæ Pater auguſtiſſimus [illegible]
Ius tibi tergeminæ dederat lætabile proli[illegible]
Omen erat. venit toties Lucina, piumque [illegible]
Intrauit repetita larem. ſic fertilis, oro,
Stet domus, & donis nunquam mutata ſacratis,
Macte, quod & proles tibi ſæpius aucta virili
Robore; ſe iuueni lætam dat virgo parenti:
Aptior his Virtus, citius dabit illa nepotes.
Qualis maternis Helene iam digna palæſtris
Inter Amyclæos reptabat candida fratres,

Vel

Vel qualis cœli facies, vbi nocte serena
Admouere iubar mediæ duo sidera Lunæ.
Sed queror haud faciles, iuuenum rarissime, questus,
Irascorque etiam, quantum irascuntur amantes.
Tantane me decuit vulgari gaudia fama
Noscere? cumque tibi vagiret tertius infans,
Protinus ingenti non venit nuntia cursu
Littera, quæ festos cumulare altaribus ignes,
Et redimire chelyn, postesque ornare iuberet?
Albanoque cadum sordentem promere fumo?
Et cantu signare diem? sed tardus, inersque
Nunc demum mea vota cano. tua culpa, tuusque
Hic pudor. vlterius sed enim producere questus
Non licet: en hilaris circumstat turba tuorum,
Defensatque patrem: quem non hoc agmine vincas?
Di Patrij, quos augurijs super æquora magnis
Littus ad Ausonium deuexit Abantia classis,
Tu ductor populi longe emigrantis Apollo,
Cuius adhuc volucrem leua ceruice sedentem
Respiciens blande felix Eumelis adorat:
Tuque Actæa Ceres, cursu cui semper anhelo
Votiuam taciti quassamus lampada mystæ:
Et vos Tyndaridæ, quos non horrenda Lycurgi
Taygeta, vmbrosæque magis coluere Terapnæ:
Hos cum plebe sua patrij seruate Penates.
Sint qui fessam æuo, crebrisque laboribus vrbem
Voce, opibusq; iuuent, viridique in nomine seruent.
His placidos genitor mores, largumque nitorem
Monstret auus, pulchræ studium virtutis vterque.
Quippe & opes, & origo sinunt, hanc lampade prima
[illegible]re fores, hos pube sub ipsa
[illegible]rona bonis inuicti Cæsaris adsint.
[illegible] Romulei limen pulsare senatus.

RISVS SATVRNALITIVS AD PLOTIVM.

IX.

Est sane iocus iste, quod libellum
Misisti mihi Griphe pro libello.

Vrba-

Vrbanum tamen hoc poteſt videri:
Si poſt hoc aliquid mihi remittas.
Nam ſi ludere, Griphe, perſeueras,
Non ludis. licet ecce computemus:
Noſter purpureus, nouuſque charta,
Et binis decoratus vmbilicis,
Præter me, mihi conſtitit decuſſi.
Tu roſum tineis, ſituque putrem,
Quales aut Libycis madent oliuis,
Aut thus Niliacum, piperue, ſeruant,
Aut Byzantiacos colunt lacertos,
Nec ſaltem tua dicta continentem,
Quæ trino iuuenis foro tonabas,
Aut centum prope iudices, prius quam
Te Germanicus arbitrum ſequenti
Annonæ dedit, omniumque late
Præfecit ſtationibus viarum;
Sed Bruti ſenis oſcitationes,
De capſa miſeri libellionis,
Emptum plus minus aſſe Caiano
Donas. vſque adeo ne defuerunt
Cæſis pilea ſuta de lacernis?
Vel mantilia? luridæue mappæ?
Chartæ, Thebaicæue, caricæue.
Nuſquam turbine conditus ruenti
Prunorum globus, atque coctanorum?
Non ellychnia ſicca, non replictæ
Bulborum tunicæ, nec oua tantum?
Non leues alicæ, nec aſperum far?
Nuſquam Cyniphijs vagata campis
Curuarum, domus vda cochlearum?
Non lardum graue, debiliſue perna?
Non Lucanica, non graues Phaliſci?
Non ſal, oxyporumue, caſeuſue,
Aut panes viridantis aphronitri?
Vel paſſum pſythijs ſuis recoctum?
Dulci defruta vel lutoſa cœno?
Quantum vel dare cereos nitentes,
Cultellum, tenueſue codicillos!
Ollares, rogo, non licebat vuas,

Cu-

Cumano patinas in orbe tortas,
Aut vnam dare synthesin (quid horres ?)
Alborum calicum, atque caccaborum ?
Sed certa velut æquus in statera,
Nil mutas, sed idem mihi rependis.
Quid si cum bene mane semicrudus
Illatam tibi dixero salutem,
Et tu me vicibus domi salutes?
Aut cum me dape iuueris opima,
Expectes similes & ipse cœnas !
Irascor tibi Griphe : sed valebis :
Tantum ne mihi quo soles lepore,
Et nunc endecasyllabos remittas.

P. PAPINII STATII
SYLVARVM
LIBER QVINTVS.
AD ABASCANTIVM.

Mnibus affectibus prosequenda sunt bona exempla, cum publice prosint. Pietas, quam Priscillæ tuæ præstas, & morum tuorum pars est, & nulli non conciliare te præcipue marito potest. Vxorem enim viuam amare, voluptas est, defunctam religio. Ego tamen huic operi non vt vnus è turba, nec tantum quasi officiosus assilui, amauit enim vxorem meam Priscilla, & amando fecit mihi illam probatiorem. Post hoc ingratus sim si lachrymas tuas transeo. Præterea latus omne diuinæ domus semper demereri pro mea mediocritate connitor. nam qui bona fide deos colit, amat & sacerdotes, sed quamuis propiorem nexum amicitiæ tuæ iampridem cuperem, mallem tamen nondum interuenisse materiam.

ABA-

ABASCANTII IN PRISCILLAM PIETAS.

I.

SI manus aut ſimiles docilis mihi fingere ceras,
Aut ebur, impreſſis aurumue animare figuris
Hinc Priſcilla tuo ſolatia grata marito
Conciperem. namque egregia pietate meretur,
Vt vel Apellæo vultus ſignata colore,
Phidiaca vel nata manu, reddare dolenti.
Sic auferre rogis vmbram conatur, & ingens
Certamen cum morte gerit, curaſque fatigat
Artificum, inque omni te quærit amare metallo.
Sed mortalis honos, agilis quem dextra laborat.
Nos tibi, laudati iuuenis rariſſima coniux,
Longa, nec obſcurum finem latura, perenni
Tentamus dare iuſta lyra: modo dexter Apollo,
Quique venit iuncto mihi ſemper Apolline Cæſar,
Annuat. haud alio melius condere ſepulchro.
Sera quidem tanto ſtruitur medicina dolori,
Altera cum volucris Phœbi rota torqueat annum:
Sed cum plaga recens, & adhuc in vulnere primo
Nigra domus queſtu, miſeramque acceſſus ad aurem
Coniugis orbati, tunc flere & ſcindere veſtes,
Et famulos laſſare greges, & vincere planctus,
Fataque, & iniuſtos rabidis pulſare querelis
Cælicolas, ſolamen erat. licet ipſe leuandos
Ad gemitus ſyluis comitatus & amnibus Orpheus
Aſtaret, atque omnis pariter matertera vatem,
Omnis Apollineus tegeret Bacchique ſacerdos;
Nil cantus, nil fila, dies pallentis Auerni
Eumenidumque audita comis, mulcere valerent:
Tantus in attonito regnabat pectore luctus!
Nunc etiam ad planctus refugit iam plana cicatrix
Dum canimus, grauibuſque oculis vxorius inſtat
Imber. habentne pios etiamnum hæc lumina fletus?
Mira fides! citius genitrix Sipyleia fertur
Exhauſiſſe genas, citius Titonida mœſti
Deficient rores: aut exſiccata fatiſcet
Mater Achilleis hyemes affrangere buſtis.

Ma-

Macte animi : notat ista Deus, qui flectit habenas
Orbis, & humanos propior Ioue digerit actus,
Mœrentemque videt, lectique arcana ministri.
Hinc etiam documenta capit, quod diligis vmbram,
Et colis exequias. hic est castissimus ardor:
Hic amor à Domino meritus censore probari.
Nec mirum, si vos collato pectore mixtos
Iunxit inabrupta Concordia longa catena.
Illa quidem, nuptumque prior, tædasque marito
Passa alio, sed te ceu virginitate iugatum
Visceribus totis, animoque amplexa fouebat.
Qualiter æquæuo sociatam palmite vitem
Vlmus amat, miscetque nemus, ditemque precatur
Autumnum, & caris gaudet redimita racemis.
Laudentur proauis, seu pulchræ munere formæ,
Quæ morum caruere bonis, falsoque potentes
Laudis egent veræ. tibi quanquam & origo niteret;
Et felix species, multumque optanda maritis,
Ex te maior honos. vnum nouisse cubile,
Vnum secretis agitare sub ossibus ignem.
Illum nec Phrygius vitiasset raptor amorem,
Dulichijue proci, nec qui fraternus adulter
Casta Mycenæo conrubia polluit auro.
Si Babylonis opes, Lydæ si pondera gazæ,
Indorumque dares, Serumque, Arabumq; potentes
Diuitias, mallet cum paupertate pudica
Intemerata mori, vitamque impendere famæ.
Nec frons triste rigens, nimiusque in moribus horror:
Sed simplex, hilarisque fides, & mixta pudori
Gratia. quod si anceps metus ad maiora vocasset,
Illa vel armiferas pro coniuge læta cateruas,
Fulmineosque ignes, medijque pericula ponti,
Exciperet: melius, quod non aduersa probarunt,
Quæ tibi cura tori, quantus pro coniuge pallor.
Sed meliore via, dextros tua vota marito
Promeruere Deos, dum nocte dieque fatigas
Numina, dum cunctis supplex aduolueris aris,
Et mitem Genium domini præsentis adoras.
Audita es: venitque gradu fortuna benigno.

Vidit

Vidit quippe pij iuuenis, raramque quietem,
Intactamque fidem, succinctaque pectora curis,
Et vigiles sensus, & digna euoluere tantas
Sobria corda vices. vidit qui cuncta suorum
Nouit, & inspectis ambit latus omne ministris.
Nec mirum: videt ille ortus, obitusque. quid Arctos,
Quid Boreas hibernus agat, ferrique togæque
Consilia, atque ipsam mentem probat. ille subactis
Molem immensam humeris, & vix tractabile pondus
Imposuit (nec enim numerosior altera sacra
Cura domo) magnum late dimittere in orbem
Romulei mandata Ducis, viresque, modosque,
Imperij tractare manu. quæ laurus ab Arcto,
Quid vagus Euphrates, quid ripa binominis Istri,
Quid Rheni vexilla ferant: quantum vltimus orbis
Cesserit, & refluo circumsona gurgite Thule,
Omnia nam lætas pila attollentia frondes,
Nullaque famosa signatur lancea penna.
Præterea fidos dominus si diuidat enses,
Pandere quis centum valeat frenare maniplos
Intermissus eques: quis præcepisse cohorti:
Quem deceat clari præstantior ordo tribuni:
Quisnam frenigeræ signum dare dignior alæ.
Mille etiam prænosse vices: an merserit agros
Nilus, an imbrifero Libye sudauerit Austro.
Cunctaque si numerem, non plura interprete virga
Nuntiat è celsis ales Tegeaticus astris;
Quæque cadit liquidas Iunonia virgo per auras,
Et picturato pluuium ligat aera gyro.
Quæque tuas laurus volucri, Germanice, cursu
Fama vehit prægressa diem, tardumque sub astris
Arcada, & in medio linquit Thaumantida cœlo.
Qualem te Superi, Priscilla, hominesque benigno
Aspexere die! cum primum ingentibus actis
Admotus coniux? vicisti gaudia cœnæ
Ipsius, effuso dum pectore prona sacratos
Ante pedes auide, domini tam magna merentis
Volueris. Aonio non sic in vertice gaudet,
Quem pater arcani præfecit hiatibus antri

De-

Delius, aut primi cui ius venerabile thyrsi
Bacchus, & attonitæ tribuit vexilla cateruæ.
Nec tamen hic mutata quies, probitasue secundis
Intumuit: tenor idem animo, moresque modesti
Fortuna crescente manent. fouet anxia curas
Coniugis, hortaturque simul, flectitque labores.
Ipsa dapes modicas, & sobria pocula tradit, (iux
Exemplumque ad herile monet. velut Appula con-
Agricolæ parci: vel sole infecta Sabino
Quæ videt emeriti iam prospectantibus astris
Tempus adesse viri, propere mensasque torosque
Instruit, expectatque sonum redeuntis aratri.
Parua loquor: tecum gelidas comes illa per Arctos,
Sarmaticasque hyemes, Istrumque, & pallida Rheni
Frigora, tecum omnis animo durata per æstus,
Et si castra darent, vellet gestare pharetras,
Vellet Amazonia latus intercludere pelta
Dum te puluerea bellorum in nube videret
Cæsarei prope fulmen equi, diuinaque tela
Vibrantem, & magnæ sparsum sudoribus hastæ.
Hactenus alma chelys: tempus nunc ponere frondes
Phœbe tuas, mçstaque comam damnare cupresso,
Quis nam impacata consanguinitate ligauit
Fortunam Inuidiamque Deus? quis iussit iniquas
Æternum bellare deas? nullanne notauit
Illa domum, toruo quam non hæc lumine figat
Protinus, & sæua perturbet gaudia dextra?
Florebant hilares, inconcussique penates.
Nil mçstum: quid enim, quamuis infida, leuisque
Cæsare tam dextro posset Fortuna timeri?
Inuenere viam liuentia Fata, piumque
Intrauit vis sæua larem: sic plena maligno
Afflantur vineta Noto: sic alta senescit
Imbre seges nimio: rapidæ sic obuia puppi
Inuidet, & velis adnubilat aura secundis.
Carpitur eximium fato Priscilla decorem:
Qualiter alta comam siluarum gloria pinus
Seu Iouis igne malo, seu iam radice soluta
Deficit, & nulli spoliata remurmurat auræ.
Quid probitas, aut casta fides? quid numina prosunt
Culta

Culta Deum? furuæ miseram circum vndique lethi
Vallauere plagæ. tenuantur dura sororum
Licia, & exacti superest pars vltima fili.
Nil famuli cœtus, nil ars operosa medentum
Auxiliata malis. comites tamen vndique ficto
Spem simulant vultu: flentem notat illa maritum.
Ille modo infernæ nequicquam flumina Lethes
Incorrupta rogat: nunc anxius omnibus aris
Illachrymat, signatque fores, & pectore terget
Limina. nunc magni vocat exorabile numen
Cæsaris. Heu durus Fati tenor! est ne quod illi
Non liceat? quantæ poterant mortalibus annis
Accessisse moræ, si tu pater omne teneres
Arbitrium? cæco gemeret Mors clausa barathro,
Longius & vacuæ posuissent stamina Parcæ.
Iamque cadunt vultus, oculisque nouissimus error,
Obtusæque aures, nisi cum vox sola mariti
Noscitur. illum vnum media de morte reuersa
Mens videt: illum ægris circumdat fortiter vlnis
Immotas obuersa genas, nec sole supremo
Lumina, sed dulci mauult satiare marito.
Tunc sic vnanimum moriens solatur amantem:
Pars animæ victura meæ, cui linquere possim,
O vtinam, quos dura mihi rapit Atropos annos!
Parce precor lachrymis, sæuo nec concute planctu
Pectora, nec crucia fugientem coniugis vmbram.
Linquo equidem thalamos (saluo tamen ordine) mœstos,
Quod prior exegi longa potiora senecta
Tempora. vidi omni te pridem in flore nitentem,
Vidi altæ propius, propiusque accedere dextræ.
Non in te fatis, non iam cœlestibus vllis
Arbitrium, mecum ista fero. tu limite cœpto
Tende libens. sacrumque latus, Geniumq; potentem
Irrequietus ama. nunc, quod cupis ipse iuberi,
Da Capitolinis æternum sedibus aurum,
Quo niteat sacri centeno pondere vultus
Cæsaris, & propriæ signet cultricis amorem.
Sic ego, nec Furias. nec deteriora videbo
Tartara, & Elysias felix admittar ad oras.

Hæc

Hæc dicit labens, sociosque amplectitur artus.
Hærentemque animam non tristis in ora mariti
Transtulit, & cara pressit sua lumina dextra.
At iuuenis magno flammatus pectora luctu,
Nunc implet sæuo viduos clamore penates:
Nunc ferrum laxare cupit: nunc ardua tendit
In loca: vix retinent comites, nunc ore ligato
Incubat amissæ, mersumque in corde dolorem
Sæuus agit. qualis conspecta coniuge segnis
Odrysius vates positis ad Strymona plectris
Obstupuit, tristemque rogum sine carmine fleuit.
Ille etiam certe rupisset tempora vitæ,
Ne tu Tartareum Chaos incomitata subires:
Sed prohibet mens fida Duci, mirandaque sacris
Imperijs, & maior amor. Quis carmine digno
Exsequias, & dona malæ feralia pompæ
Perlegat? omne illic stipatum examine longo
Ver Arabum Cilicumque fluit, floresque Sabæi,
Indorumque arsura seges, præreptaque templis
Thura, Palæstinis simul Hebræique liquores,
Coryciæque comæ, Cynareiaque germina: & altis
Ipsa toris Serum, Tyrioque vmbrata recumbit
Tegmine, sed toto spectatur in agmine coniux
Solus: in hunc magnæ flectuntur lumina Romæ,
Ceu iuuenes natos suprema ad busta ferentem,
Is dolor in vultu: tantum crinesque, genæque
Noctis habent. illam tranquillo fine solutam.
Felicemque vocant, lachrymas fudere marito.
Est locus ante vrbem, qua primum nascitur ingens
Appia; quaque Italo gemitus Almone Cybelle
Ponit, & Idæos iam non reminiscitur amnes.
Hic te Sidonio velatam molliter ostro
Eximius coniux (nec enim fumantia busta
Clamoremque rogi potuit perferre) beato
Composuit, Priscilla, toro. nil longior ætas
Carpere, nil æui poterunt vitiare labores
Siccatam membris. tantas venerabile marmor
Sepit opes. mox in varias mutata nouaris
Effigies: hoc ære Ceres, hoc lucida Gnossis.
Illo Maia tholo, Venus hoc non improba saxo.

Acci-

Accipiunt vultus, haud indignata, decoros
Numina. circumstant famuli, consuetaque turba
Obsequiis, tum rite tori, mensæque parantur
Assidue: domus ista, domus: quis triste sepulchrum
Dixerit? hac merito visa pietate mariti,
Protinus exclames: Est hic, agnosco minister
Illius, æternæ modo qui sacraria genti
Condidit, inque alio posuit sua sidera cælo.
Sic vbi magna nouum Phario de littore puppis
Soluit iter, iamque innumeros vtrinque rudentes,
Lataque veliferi porrexit brachia mali,
Inuasitque vias, in eodem angusta phaselus
Æquore, & immensi partem sibi vendicat Austri.
Quid nunc immodicos, iuuenum lectissime, fletus
Corde foues, longumque vetas exire dolorem?
Nempe times, ne Cerbereos Priscilla tremiscat
Latratus? tacet ille piis. nec tardior adsit
Nauita, proturbetque vadis? vehit ille merentes
Protinus, & Manes placidos locat hospite cymba,
Præterea si quando pio laudata marito
Vmbra venit, iubet ire faces Proserpina lætas,
Egressasque sacris veteres Heroidas antris
Lumine purpureo tristes laxare tenebras,
Sertaque, & Elysios animæ prosternere flores.
Sic Manes Priscilla subit, vbi supplice dextra
Pro te fata rogat, reges tibi tristis Auerni
Placat, vt expletis humani finibus æui
Pacantem terras dominum, iuuenemque relinquas
Ipse senex: certe iurant in vota sorores.

PROTREPTICON AD CRISPINVM.

I I.

RVra meus Tyrrhena petit, saltusque Tagetis
Crispinus. nec longa mora est, aut auia tellus;
Sed mea secreto velluntur pectora morsu,
Vdaque turgentes impellunt lumina guttas;
Ceu super Ægeas hyemes abeuntis amici

Vela ſequar, ſpectemque ratem iam feſſus ab altis
Rupibus, atque oculos longo querar aere vinci,
Quid ſi militiæ iam te, puer inclyte, primæ
Clara rudimenta, & caſtrorum dulce vocaret
Auſpicium, quanto manarent gaudia fletu?
Quoſue darem amplexus? etiamne optanda propinquant
Triſtia? Et octonos bis iam tibi circuit orbes
Vita; ſed anguſtis animus robuſtior annis,
Succumbitque oneri, & mentem ſua non capit ætas,
Nec mirum: non te ſeries inhonora parentum
Obſcurum proauis, & priſcæ lucis egentem,
Plebeia de ſtirpe tulit, non ſanguine cretus
Turmali, trabeaque Remi, nec paupere clauo
Auguſtam ſedem, & Latij penetrale ſenatus
Aduena pulſaſti, ſed præcedente tuorum
Agmine. Romulei qualis per iugera Circi,
Cum pulcher viſu, titulis generoſus auitis
Expectatur equus, cuius de ſtemmate longo
Felix emeritos habet admiſſura parentes.
Illum omnes acuunt plauſus, illum ipſe volantem
Puluis, & incuruæ gaudent agnoſcere metæ.
Sic te, clare puer, genitum ſibi curia ſenſit,
Primaque patritia clauſit veſtigia luna.
Mox Tyrios ex more ſinus, tunicamque potentem
Agnouere humeri. ſed enim tibi magna parabat
Ad titulos exempla pater. quippe ille iuuentam
Protinus ingrediens, pharetratum inuaſit Araxem
Belliger, indocilemque fero ſeruire Neroni
Armeniam. rigidi ſummam Mauortis agebat
Corbulo, ſed comitem belli, ſociumque laborum
Ille quoque egregijs multum miratus in armis
Bolanum, atque illi curarum aſperrima ſuetus
Credere, partirique metus. quod tempus amicum
Fraudibus, exerto quænam bona tempora bello,
Quæ ſuſpecta fides, aut quæ fuga vera ferocis
Armenij: Bolanus iter prænoſſe timendum:
Bolanus tutis iuga quærere commoda caſtris:
Metari Bolanus agros: aperire malignas

Tot

Tot veprum nemorumque moras, tantamq; verendi
Mentem implere ducis, iussisque ingentibus vnus
Sufficere. ipsa virum norat iam barbara tellus:
Ille secundus apex bellorum, & proxima cassis.
Sic Phryges attoniti, quanquam Nemea viderent
Arma, Cleonæusque acies impelleret arcus
Pugnante Alcide, tamen & Telamona timebant.
Disce puer: nec enim externo monitore petendus
Virtutis tibi pulcher amor: cognata ministret
Laus animos: alijs Decij reducesque Camilli
Monstrentur; tu disce patrem, quantusq; nigrantem
Fluctibus occiduis, fessoque Hyperione Thulen
Intrarit mandata gerens, quantusque potentes
Mille vrbes Asiæ sortito rexerit anno,
Imperium mulcente toga. tibi talia, pronis
Auribus, hæc certent tibi conciliare propinqui:
Hæc iterent comites præcepta, senesque paterni.
Iamque alio moliris iter. nec deside passu
Ire paras. nondum validæ tibi signa iuuentæ
Irrepsere genis, & adhuc decor integer æui.
Nec genitor iuxta. fatis namque haustus iniquis
Occidit, heu, geminam prolem sine præside linquens,
Nec saltem teneris ostrum puerile lacertis
Exuit, albentique humeros induxit amictu.
Quem non corrumpit pubes effrena? nouæque
Libertas properata togæ? ceu nescia falcis
Sylua comas tollit, fructumque expirat in vmbras.
At tibi Pieriæ tenero sub pectore curæ,
Et pudor, & docti legem sibi dicere mores.
Tunc hilaris probitas & frons tranquilla, nitorque
Luxuriæ confine tenens. pietasque per omnes
Dispensata modos. æquæuo cedere fratri,
Mirarique patrem, miseræque ignoscere matri.
Admonuit fortuna domus. tibine illa nefanda
Pocula, lethalesque manu componere succos
Eualuit? qui voce potes præuertere morsus
Serpentum, atque omnes vultu placare nouercas?
Infestare libet Manes, meritoque precatu

Pacem auferre rogis. sed te, puer optime, cerno
Flectentem iustis, & talia dicta parantem:
Parce precor cineri: fatum illud, & ira nocentum
Parcarum, crimenque Dei, mortalia quisquis
Pectora sero videt, nec primo in limine sistit
Conatus scelerum, atque animos infanda parantes.
Excidat illa dies æuo, ne postera credant
Secula: nos certe taceamus; obruta multa
Nocte tegi propriæ patiamur crimina gentis.
Exegit pœnas, hominum cui cura suorum,
Quo Pietas auctore redit, terrasque reuisit,
Quem timet omne nefas. satis hæc, lachrymandaque nobis
Vltio. quin sæuas vtinam exorare liceret
Eumenidas, timidæque auertere Cerberon vmbræ,
Immemoremque tuis citius dare Manibus amnem,
Macte animo iuuenis. sic crescunt crimina matris.
Nec tantum Pietas, sed protinus ardua Virtus
Affectata tibi: nuper cum forte sodalis
Immeritæ falso palleret crimine famæ,
Erigeretque forum, succinctaque iudice multo
Surgeret, & castum vibraret Iulia fulmen;
Tu quanquam non ante forum legesque seueras
Passus, sed tacita studiorum occultus in vmbra,
Defensare metus, aduersaque tela subisti
Pellere inermis adhuc, & tiro, pauentis amici.
Haud vnquam tales aspexit Romulus annos,
Dardaniusque senex, medii bellare togata
Strage fori. stupuere Patres tentamina tanta,
Conatusque tuos: nec te reus ipse timebat.
Par vigor est membris, promptæque ad fortia vires
Sufficiunt animo, atque ingentia iussa sequuntur.
Ipse ego te nuper Tyberino in littore vidi,
Qua Tyrrhena vadis Laurentibus æstuat vnda,
Tendentem cursus, vexantemque illa nuda
Calce ferocis equi, vultu, dextraque minacem.
(Si qua fides dictis) stupui, armatumque putaui.
Getulo sic pulcher equo, Troianaque quassans
Tela, nouercales ibat venator in agros

Asca-

Ascanius, miseramque patri flagrabat Elisam.
Troilus haud aliter gyro leuiore minantes
Eludebat equos. aut quem de turribus altis
Arcadas Ogygio versantem in puluere metas
Spectabant Tyriæ non toruo lumine matres.
Ergo age, nam magni Ducis indulgentia pulsat,
Certaque dat votis hilaris vestigia frater,
Surge, animo & fortes castrorum concipe curas.
Monstrabunt acies Mauors, Actæaque virgo:
Flectere Castor equos, humeris quatere arma Quirinus,
Qui tibi tam tenero permisit plaudere collo
Nubigenas clypeos, intactaque cædibus arma.
Quasnam igitur terras, quem Cæsaris ibis in orbem?
Arctoosne amnes, & Rheni fracta natabis
Flumina? an æstiferis Libyæ sudabis in aruis?
An iuga Pannoniæ, mutatoresque domorum
Sauromatas quaties? an te septenus habebit
Ister? & vndoso circumflua coniuge Peuce?
An Solymum cinerem, palmetaque capta subibis,
Non sibi felices syluas ponentis Idumes?
Quod si te magno tellus frenata parenti
Accipiat, quantum ferus exultabit Araxes!
Quanta Caledonios attollet gloria campos!
Cum tibi longæuus referet trucis incola terræ,
Hic suetus dare iura parens: hoc cespite turmas
Affari: nitidas speculas, castellaque longe
Aspicis? ille dedit, cinxitque hæc mœnia fossa:
Belligeris hæc dona Deis, hæc tela dicauit.
Cernis adhuc titulos; hunc ipse vacantibus armis
Induit, hunc regi rapuit thoraca Britanno.
Qualiter in Teucros victricia bella parentis
Ignotum Pyrrho Phœnix narrabat Achillem.
Felix qui viridi, fidens optata iuuenta
Durabis quascunque vias, vallumque subibis.
Forsan & ipse latus (sic numina principis adsint)
Cinctus, & vnanimi comes indefessus amici,
Quo Pylades ex more pius, quo Dardana gessit
Bella Menœtiades. quippe hæc concordia vobis,

Hic amor est, duretque precor. nos fortior ætas
Iam fugit, hinc votis animum, precibusque iuuabo.
Hei mihi, sed cœtus solitos si forte ciebo,
Et mea Romulei venient ad carmina patres,
Tu deeris Crispine mihi, cuneosque per omnes
Te meus absentem circumspectabit Achilles.
Sed venies melior: vatum non irrita currunt
Omina. quique aquilas tibi nunc, & castra recludit,
Idem omnes perferre gradus, cingique superbis
Fascibus, & patrias dabit insedisse curules.
Sed quis ab excelsis Troianæ collibus Albæ,
Vnde suæ iuxta prospectat mœnia Romæ,
Proximus ille Deus. fama velocior intrat
Nuntius, atque tuos implet, Crispine, penates?
Dicebam certe: Vatum non irrita currunt
Auguria. en ingens reserat tibi limen honorum
Cæsar, & Ausonii committit munia ferri.
Vade puer, tantisque enixus suffice donis.
Felix, qui magno iam nunc sub præside iuras,
Cuique sacer primum tradit Germanicus ensem.
Non minus hoc, fortis quam si tibi panderet ipse
Bellipotens aquilas, toruaque induceret ora
Casside. vade alacer, maioraque disce mereri.

EPICEDION IN PATREM.

III.

IPse malas vires, & lamentabile carmen
Elysio de fonte mihi, pulsumque sinistræ
Da, genitor perdocte, lyræ. neq; enim antra moueri
Delia, nec solitam fas est impellere Cyrrham
Te sine. Corycia quicquid modo Phœbus in vmbra
Quicquid ab Ismariis monstrabat collibus Euan,
Dedidici. fugere meos Parnasia crines
Vellera, funestamque ederis irrepere taxum
Extimui, trepidamque (nefas) arescere laurum.
Certe ego, magnanimum qui facta attollere regum
Ibam altum spirans, Martemque æquare canendo:
Quis

Quis ſterili mea corda ſitu, quis Apolline merſo
Frigida damnatæ præduxit nubila menti?
Stant circum attonitæ vatem, & nil dulce ſonantes
Nec digitis, nec voce deæ. dux ipſa, ſilenti
Fulta caput cithara, qualis poſt Orphea raptum
Aſtitit, Hebre, tibi, cernens iam ſurda ferarum
Agmina, & immotos ſublato carmine lucos.
At tu ſeu membris emiſſus in ardua tendens,
Fulgenteſque plagas, rerumque elementa recenſes,
Quis Deus, vnde ignes, quæ ducat ſemita Solem,
Quæ minuat Phœben, quæque integrare latentem
Cauſa queat, notique modos extendis Arati:
Seu tu Lethæi ſecreto in gramine campi
Concilia Heroum iuxta, Maneſque beatos
Mæonium, Aſcræumque ſenem, non ſegnior vmbra
Accolis, alternumque ſonas, & carmina miſces,
Da vocem magno, Pater, ingeniumque dolori.
Nam me ter relegens cœlo, terque ora retexens
Luna videt reſidem, nullaque Heliconide triſtes
Solantem curas, tuus vt mihi vultibus ignis
Irrubuit, cineremque oculis humentibus hauſi.
Vilis honos ſtudiis: vix hæc in munera ſoluo
Primum animum, tacitiſque ſitum depellere curis.
Nunc etiam labente manu, nec lumine ſicco
Ordior acclinis tumulo; quo molle quieſcis
Iugera noſtra tenens, vbi poſt Æneia fata
Solatus, Latiis ingeſſit montibus Albam
Aſcanius, Phrygio dum pingues ſanguine campos
Odit, & infauſtæ regnum dotale nouercæ.
Hic ego te (nam Sicanii non mitius halat
Aura croci, dites nec ſic vbi rara Sabæi
Cinnama, odoratas nec Arabs decerpſit ariſtas,)
Inferui cum laude loci, ſed carmine plango
Pierio: ſume & gemitus, & vulnera nati,
Et lachrymas, cari quas nunquam habuere parẽtes.
Atque vtinam fortuna dares mihi Manibus aras,
Par templis opus, aeriamque educere molem,
Cyclopum ſcopulos vltra, atque audacia ſaxa
Pyramidum, & magno tumulum prætexere luco!

Illic & Siculi ſuperaſſem dona ſepulchri,
Et Nemees lucum, & Pelopis ſolennia trunci.
Illic Oebalio non finderet aera diſco
Graiorum vis vlla virum: non arua rigaret
Sudor equum, aut putri ſonitum daret vngula foſſa:
Sed Phœbi ſimplex chorus. Hic frondentia vatum
Præmia, laudato genitor tibi rite dicarem.
Ipſe madens oculis,vmbrarum, animæque ſacerdos
Præcinerem gemitum, cui te nec Cerberus omni
Ore, nec Orpheæ quirent auertere leges:
Atque tibi moreſque tuos & facta canentem
Fors & magniloquo non poſthabuiſſet Homero,
Tenderet & toruo pietas æquare Maroni.
Cur magis inceſſat Superos, & aena ſororum
Stamina, quæ tepido genitrix ſuper aggere nati
Orba ſedet? vel quæ primæui coniugis ignem
Aſpicit, obſtanteſque manus, turbamque tenentem
Vincit, in ardentem, liceat, moritura maritum?
Maior certè aliis Superos, & Tartara pulſem
Inuidia: externis etiam miſerabile viſu
Funus eat. Sed nec modo ſe natura dolenti,
Nec pietas iniuſta dedit: mihi limine primo
Fatorum, & viridi, genitor, ceu raptus ab æuo,
Tartara dura ſubis, nec enim Marathonia virgo
Parcius extinctum ſæuorum crimine agreſtum
Fleuerit Icarium, Phrygia quam turre cadentem
Aſtyanacta parens. laqueo quin illa ſupremos
Incluſit gemitus; At te poſt funera magni
Hectoris, Hæmonio pudor eſt ſeruiſſe marito.
Non ego quas fati certus ſibi voce canora
Inferias præmittit olor: nec rupe quod atra
Tyrrhenæ volucres nautis prædulce minantur,
In patrios adhibebo rogos. non murmure trunco
Quod gemit, & duræ queritur Philomela ſorori:
Nota nimis vati. quis non in funere cunctos
Heliadum ramos, lachrymoſaque germina dixit?
Et Phrygium ſilicem? atque auſum contraria Phœbo
Carmina? nec fiſſa gauiſam Pallada buxo?
Te Pietas oblita virum, reuocataque cœlo

Iuſti-

Iustitia & gemina plangat facundia lingua,
Et Pallas, doctique cohors Heliconia Phœbi.
Quis honor Aonios seno pede ducere campos,
Et quibus Arcadia carmen testudine mensis
Cyda labor, nomenque fuit: quosque orbe sub omni
Ardua septena numerat Sapientia fama?
Qui furias, regumque domos, auersaque cœlo
Sidera terrifico super intonuere cothurno.
Et quis lasciua vires tenuare Thalia
Dulce, vel heroos gressu truncare tenores.
Omnia namq; animo complexus, & omnibus auctor,
Qua fandi vis lata patet: siue orsa libebat
Aonijs vincire modis, seu voce soluta
Spargere, & effreno nimbos æquare profatu,
Exere semirutos subito de puluere vultus
Parthenope, crinemque afflato monte sepulti
Pone super tumulos, & magni funus alumni,
Quo non Munychiæ quicquam præstantius arces,
Doctaque Cyrene, Sparteue animosa creauit,
Si tu stirpe vetus, famæque obscura iaceres
Nil gentile tenens, illo te ciue probares
Graiam, atque Euboico maiorum sanguine duci,
Ille tuis toties præstrinxit tempora sertis,
Cum stata laudato caneret Quinquennia versu,
Ora supergressus Pylij senis, oraque regis
Dulichij, specieque comam subnexus vtraque.
Non tibi deformes obscuri sanguinis ortus,
Nec sine luce genus (quanquam fortuna parentum
Arctior expensis) etenim te diuite ritu
Ponere, purpureos infantia adegit amictus
Stirpis honore datos, & nobile pectoris aurum.
Protinus exorto dextrum risere sorores
Aonides, pueroque chelyn summisit, & ora
Imbuit amne sacro iam tum ibi blandus Apollo.
Nec simplex patriæ decus, & natalis origo
Pendet, & ambiguo geminæ certamine terræ.
Te de gente suum Latijs ascita colonis
Graia refert Selle: Graius qua puppe magister
Excidit, & medijs miser euigilauit in vndis.

Mæon & inde suum longo probat ordine vitæ
Mæoniden, aliæ, quem alijs natalibus vrbes
Diripiunt, cunctæque probant: non omnibus ille
Verus: alit victos immanis gloria falsi.
Atque ibi dum profers annos, vitamque salutas,
Protinus ad patrij raperis certamina lustri
Vix implenda viris, laudum festinus, & audax
Ingenij: stupuit primæua ad carmina plebes
Eubœa, & natis te monstrauere parentes,
Inde frequens pugnæ, nulloque ingloria sacro
Vox tua, non toties victorem Castora gyro,
Nec fratrem cæstu virides plausere Terapnæ.
Sit pronum vicisse domi: quid Achæa mereri
Præmia, nunc ramis Phœbi, nunc germine Lernæ,
Nunc Athamantæa protectum tempora pinu?
Cum toties lassata, tamen nusquam auia frondes
Abstulit, aut alium tetigit victoria crinem.
Hinc tibi vota patrum credi, generosaque pubes
Te monitore regi, mores & facta priorum
Discere: quis casus Troiæ, quam tardus Vlysses:
Quantus equos pugnasque virum, decurrere versu
Mæonides: quantumque pios ditarit agrestes
Ascræus, Siculusque senex: qua lege recurrat
Pindaricæ vox flexa lyræ, volucrumque precator
Ibycus, & tetricis Alcman cantatus Amyclis,
Stesichorusque ferox, saltusque ingressa viriles
Non formidata, temeraria Leucade Sappho,
Quosque alios dignata chelys, tu pandere doctus
Carmina Battiadæ, latebrasque Lycophronis atri,
Sophronaq; implicitum, tenuisque arcana Corinnæ.
Sed quid parua loquor? tu par assuetus Homero
Ferre iugum, senosque pedes æquare solutis
Versibus, & numquam passu breuiore relinqui.
Quid mirum, patria si te petiere relicta,
Quos Lucanus ager, rigidi quos iugera Dauni,
Quos Veneri plorata domus, neglectaque tellus
Alcidæ, vel quos è vertice Surrentino
Mittit Tyrrheni speculatrix virgo profundi?
Quos propiore sinu lituo remoque notatus
Collis,

Collis, & Ausonij pridem laris hospita Cyme?
Quosque Dicarchæi portus, Baianaque mittunt
Littora, qua medijs alte permistus anhelat
Ignis aquis, & operta domos incendia seruant.
Sic ad Auernales scopulos, & opaca Sibyllæ
Antra, rogaturæ veniebant vndique gentes.
Illa minas Diuum, Parcarumque acta canebat,
Quamuis decepto vates non irrita Phœbo.
Mox & Romuleam stirpem, proceresque futuros
Instruis, inque patrum vestigia ducere perstas.
Sub te Dardanius facis explorator opertæ,
Qui Diomedei cælat penetralia furti,
Creuit, & inde sacrum didicit puer: arma probare
Monstrasti Salijs, præsagumque æthera certis
Augurijs, cui Chalcidicum fas voluere carmen,
Lanea cui Phrygij est coma flaminis: & tua multum
Verbera succincti formidauere Luperci.
Et nunc ex illo forsan grege, gentibus alter
Iura dat Eois, alter compescit Iberos,
Alter Achæmenium secludit Zeugmate Persen,
Hi dites Asiæ populos, hi Pontica frenant,
Hi fora pacificis emendant fascibus, illi
Castra pia statione tenent: tu laudis origo.
Non tibi certasset iuuenilia fingere corda
Nestor, & indomiti Phœnix moderator alumni.
Quique tubas acres, lituosque audire volentem
Æaciden, alio frangebat carmine Chiron.
Talia dùm celebras, subitam ciuilis Erinnys
Tarpeio de monte facem, Phlegræaque mouit
Prælia. sacrilegis lucent Capitolia tædis,
Et Senonum furias Latiæ sumpsere cohortes.
Vix requies flammæ: nec dum rogus ille deorum
Siderat, excisis cum tu solatia templis
Impiger, & multum facibus velocior ipsis,
Concinis ore pio, captiuaque fulmina defles.
Mirantur Latij proceres, vltorque deorum
Cæsar, & è medio diuum pater annuit igni.
Iamque & flere pio Vesuina incendia cantu
Mens erat, & gemitum patrijs impendere damnis.

Cum pater exemptum terris ad sidera montem
Sustulit, & late miseras deiecit in vrbes.
Me quoque vocales lucos, lustrataque Tempe
Pulsantem, cum stirpe tua descendere dixi,
Admisere deæ. nec enim mihi sidera tantum,
Æquoraque & terras, quam vos debere parenti.
Sic decus hoc, quodcumque lyræ: primusque dedisti
Non vulgare loqui, & famam sperare sepulchro.
Qualis eras, Latios quoties ego carmine patres
Mulcerem, felixque tui spectator adesses
Muneris? heu quali confusus gaudia fletu
Vota, piosque metus inter, lætumque pudorem!
Quam tuus ille dies, qua non mihi gloria maior!
Talis Olympiaca iuuenem cum spectat arena
Qui ge[illegible] plus ipse ferit: plus corde sub alto
Cæditur, attendunt cunei, spectatur Acetes
Ille magis, crebro dum lumina pulueris haustu
Obruit, & prensa vouet expirare corona.
Hei mihi quod tantum patrias ego vertice frondes,
Solaque Chalcidicæ Cerealia dona coronæ
Te sub teste tuli. qualem te Dardanus Albæ
Vix cepisset ager, si per me serta tulisses
Cæsarea donata manu! quod subdere robur
Illa dies, quantum potuit dempsisse senectæ?
Nam quod me mixta quercus non pressit oliua,
Et fugit speratus honos. cum dulce parentis
Inuida Tarpeij caneret te nostra magistro
Thebais. Vrgebant priscorum exordia vatum,
Tu cantus stimulare meos, tu pandere facta
Heroum, bellique modos, positusque locorum
Monstrabas: labat incerto mihi limite cursus
Te sine, & orbatæ caligant vela carinæ.
Nec solum larga memet pietate fouebas;
Talis & in thalamos: vna tibi cognita tæda
Connubia, vnus amor. certe seiungere matrem
Iam gelidis nequeo bustis, te sentit, habetque,
Te videt, & tumulos, ortuque obituque salutat.
Vt Pharios aliæ ficta pietate dolores,
Mygdoniosque colunt, & non sua funera plorant.

Quid

Quid referam expositos seruato pondere mores?
Quæ pietas? quam vile lucrum? quæ cura pudoris?
Quantus amor recti? rursusque vbi dulce remitti?
Gratia quæ dictis? animo quam nulla senectus?
His tibi pro meritis, famam, laudesque benignas
Vindex cura Deum, nulloque è vulnere tristem
Concessit. raperis, genitor, non indigus æui,
Non nimius, trinisque decem quinquennia lustris
Iuncta ferens. sed me pietas numerare, dolorque
Non finit: ò Pylias æui transcendere metas,
Et Teucros æquare senes, ò digne videre
Me similem! Sed nec lethi tibi ianua tristis:
Quippe leues causæ, nec segnis tabe senili
Exitus, instanti præmisit membra sepulchro;
Sed te torpor iners, & mors imitata quietem,
Explicuit, falsoque tulit sub Tartara somno.
Quos ego tunc gemitus? comitum manus anxia vidit.
Vidit & exemplum genitrix, gauisaque vouit
Quæ lamenta tuli. veniam concedite Manes;
Fas dixisse, pater: non tu mihi plura dedisses.
Felix ille patrem vacuis circumdedit vlnis:
Vellet &, Elysia quamuis in sede locatum,
Abripere, & Danaas iterum portare per vmbras.
Tentantem, & viuos molitum in Tartara gressus,
Detulit infernæ vates longæua Dianæ.
Si chelyn Odrysiam pigro transmisit Auerno
Causa minor. si Thessalicis Admetus in oris
Sylua vna tetra Phylacedia rettulit vmbram,
Cur nihil exoret, genitor, chelys aut tua Manes,
Aut mea? fas mihi sit patrios contingere vultus,
Fas iunxisse manus, & lex quæcumque sequatur.
At vos vmbrarum reges, Ænææque Iuno
(Si laudanda precor) tædas auferte, comasque
Eumenidum: nullo sonet asper ianitor ore:
Centaurosque, Hydræq; greges, Scyllæaq; monstra
Auersæ celent valles, vmbramque senilem
Inuitet ripis discussa plebe supremis
Vector, & in media componat molliter alga.
Ite

Ite pij manes, Graiumque examina vatum,
Illustremque animam Lethæis spargite sertis,
Et monstrate nemus, quo nulla irrupit Erinnys.
In quo falsa dies, cæloque simillimus aer,
Inde tamen venias, melior qua porta malignum
Cornea vincit ebur, somnique in imagine monstra
Quæ solitus: sic sacra Numæ, ritusque colendos
Mitis Aricino dictabat Nympha sub antro.
Scipio sic plenos Latio Ioue ducere somnos
Creditur Ausonijs, & non sine Apolline Sylla.

AD SOMNVM.

IV.

CRimine quo merui iuuenis, placidissime diuum,
Quoue errore miser, donis vt solus egerem,
Somne, tuis? tacet omne pecus, volucresque, feræque,
Et simulant fessos curuata cacumina somnos.
Nec trucibus fluuijs idem sonus, occidit horror
Æquoris, & terris maria acclinata quiescunt.
Septima iam rediens Phœbe mihi respicit ægras
Stare genas, totidem Oetææ, Paphiæque reuisunt
Lampades, & toties nostros Titonia questus
Præterit, & gelido spargit miserata flagello.
Vnde ego sufficiam? non si mihi lumina mille,
Quæ sacer alterna tantum statione tenebat
Argus, & haud vnquam vigilabat corpore toto.
At nunc, heus, aliquis longa sub nocte, puellæ
Brachia nexa tenens, vltro te, Somne, repellit.
Inde veni, nec te totas infundere pennas
Luminibus compello meis; (hoc turba precatur
Lætior) extremo me tange cacumine virgæ:
Sufficit, aut leuiter suspenso poplite transi.

EPI-

EPICEDION IN FILIVM.

V.

ME miserum (neque enim verbis solennibus vlla
Incipiam nunc, Castaliæ vocalibus vndis
Inuisus, Phœboque grauis) quæ vestra sorores,
Orgia, Pieriæ, quas incestauimus aras?
Dicite: post pœnam liceat commissa fateri.
Numquid inaccesso posui vestigia luco?
Num vetito de fonte bibi? quæ culpa? quis error,
Quem luimus tantis mœroribus? ecce lacertis
Viscera nostra tenens, animaque auellitur infans.
Non de stirpe quidem, nec qui mea nomina ferret,
Oraque: non fueram genitor. sed cernite fletus,
Liuentesque genas, & credite planctibus orbi,
Orbus ego; huc patres, & aperto pectore matres
Conueniant, ceneresque oculis, & carmina ferte,
Si qua sub vberibus plenis ad funera natos
Ipsa gradu labente tulit, madidumque cecidit
Pectus, & ardentes restinxit lacte fauillas.
Quisquis adhuc tenere signatum flore iuuentæ
Immersit cineri iuuenem, primaque iacentis
Serpere crudelis vidit lanugine flammas,
Adsit, & alterno mecum clamore fatiscat.
Vincetur lachrymis, & te Natura pudebit.
Tanta mihi feritas, tanta est insania luctus.
Hoc quoque cum meditor terdena luce peracta
Acclinis tumulo, luctus in carmina verto,
Discordesque modos, & singultantia verba
Molior. Orsa dolor prohibet, atque ira tacendi
Impatiens. sed nec solitæ mihi vertice laurus,
Nec fronti vittatus honos: en taxea marcet
Sylua comis, hilaresque ederas plorata cupressus
Excludit ramis. ignauo pollice chordas
Pulso: sed incertam digitis errantibus amens
Scindo chelyn. iuuat heu, iuuat illaudabile carmen
Fun-

Fundere, & incompte miserum laudare dolorem.
Sic merui, sic me cantuque habituque nefastum
Aspiciant Superi. pudeat, Thebasque, nouumque
Æaciden. nil iam placidum manabit ab ore.
Ille ego qui toties blandus, matrumque, patrumque
Vulnera, qui viuos potui mulcere dolores,
Ille ego lugentum mitis solator, acerbis
Auditus tumulis, & descendentibus vmbris,
Deficio, medicasque manus, fomentaque quæro
Vulneribus (sed summa) meis. nunc tempus amici
(Quorum ego manantes oculos, & saucia tersi
Pectora) reddite opem, sæuas exoluite grates.
Nimirum cum vestra domus; ego funera, mœstus
Increpito, tunc damna dolens aliena, repono
Infelix lachrymas, & tristia carmina seruo.
Verum erat: absumptæ vires, & copia fandi
Nulla mihi, dignumque nihil mens fulmine tanto
Repperit. inferior vox omnis, & omnia sordent
Verba. ignosce puer: tu me caligine mœstum
Obruis. a duro, viso sic vulnere caræ
Coniugis, inuenit caneret quod Thracius Orpheus,
Dulce sibi: sic busta Lini complexus Apollo
Non tacuit. nimius fortasse, auidusque doloris
Dicor, & in lachrymis iustum excessisse pudorem.
Quisnam autem gemitus, lamentaque nostra reprendit?
O nimium felix, nimium crudelis, & expers
Imperij Fortuna tui, qui dicere legem
Fletibus, aut fines audet censere dolendi.
Incitat (heu) planctus. potius fugientia ripas
Flumina deuincas, rapidis aut ignibus obstes,
Quam miseros lugere vetes. tamen ille seuerus
(Quisquis is est) nostræ cognoscat vulnera causæ.
Non ego mercatus Pharia de puppe loquaces
Delicias, doctumue sui conuicia Nili
Infantem, linguaque simul, salibusque proteruum
Dilexi. meus ille, meus. tellure cadentem
Excepi, & vinctum genitali carmine foui.
Poscentemque nouas tremulis vlulatibus auras,

Infer-

Inserui vitæ. quid plus tribuere parentes?
Quin alios ortus, libertatemque sub ipsis
Vberibus tibi, parue, dedi. heu munera nostra
Ridebas ignarus adhuc. properauerat ille,
Sed merito properabat amor, ne perderet vllum
Libertas tam parua diem. nonne horridus ipsos
Inuidia, Superos, iniustaque Tartara pulsem?
Nonne gemam te, care puer, quo sospite natos
Non cupij? primo gemitum qui protinus ortu
Implicuit, fixitque mihi. cui verba, sonosque
Monstraui(questusque, & vulnera cæca resoluam)
Reptantemque solo demissus ad oscula dextra
Erexi, blandoque sinu, iam iamque natantes
Exercete genas, dulcesque accersere somnos.
Cui nomen vox prima meum, ludusque tenello
Risus, & è nostro veniebant, gaudia vultu.

SYLVARVM FINIS.

P. PAPINII STATII

THEBAIDOS

Libri duodecim.

ARGVMENTA

Librorum duodecim.

THEBAIDOS.

Ex vetustissimo codice Toletano.

SOluitur *in* Primo *fratrum concordia libro*
Denegat & fœdus, repetitaque regna Secundus.
Tertius *in Thebas inflammat Dorica castra.*
In Quarto *Mauors bello rapit vndique Graios.*
Quintus *& Hysiphiles luctus, narratque dolores.*
Archemori Sextus *ludos ad funera ducit.*
Septimus *obsessas Thebas, vatisque sepulchrum.*
Occidit Octauo *Menalippi cuspide Tydeus.*
Hippomedonta solo dat Nonus *& Arcada telo.*
Cuspide fulminea Decimus *Capanea terebat.*
Vndecimus *parili germanos funere iungit.*
Vltimus Og*ygias dat vincere Thesea Thebas.*

P. PA-

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER PRIMVS.

Raternas acies, alternaque regna profanis
Decertata odijs, sonteſque euoluere Thebas,
Pierius menti calor incidit. vnde iubetis
Ire Deæ? gentiſne canam primordia diræ?
Sidonios raptus, & inexorabile pactum
Legis Agenoreæ? ſcrutantemq; æquora Cadmum?
Longa retro ſeries, trepidum ſi Martis operti
Agricolam infandis condentem prælia ſulcis
Expediam, penituſque ſequar quo carmine muris
Iuſſerit Amphion Tyrios accedere montes.
Vnde graues iræ cognata in mœnia Baccho,
Quod ſæuæ Iunonis opus, cui ſumpſerit arcum
Infelix Athamas, cur non expauerit ingens
Ionium, ſocio caſura Palæmone mater.
Atque adeo iam nunc gemitus, & proſpera Cadmi
Præterijſſe ſinam: limes mihi carminis eſto
Oedipodæ confuſa domus: quando Itala nondum
Signa, nec Arctoos auſim ſperare triumphos,
Biſque iugo Rhenum, bis adactum legibus Iſtrum,
Et coniurato deiectos vertice Dacos:
Aut defenſa prius vix pubeſcentibus annis
Bella Iouis. Tuque ò Latiæ decus addite famæ,
Quem noua maturi ſubeuntem exorſa parentis
Æternum ſibi Roma cupit: licet arctior omnes
Limes agat ſtellas, & te plaga lucida cœli
Pleiadum, Boreæque, & hiulci fulminis expers
Sollicitet, licet ignipedum frenator equorum
Ipſe tuis alte radiantem crinibus arcum

Impri-

Imprimat, aut magni cedat tibi Iuppiter æqua
Parte poli; maneas hominum contentus habenis,
Vndarum terræque potens, & sidera dones.
Tempus erit, cum Pierio tua fortior œstro
Facta canam: nunc tendo chelyn. satis arma referre
Aonia, & geminis sceptrum exitiale tyrannis
Nec furijs post fata modum, flammasque rebelles
Seditione rogi, tumulisque carentia regum
Funera, & egestas alternis mortibus vrbes.
Cœrula cum rubuit Lernæo sanguine Dirce,
Et Thetis arentes assuetum stringere ripas,
Horruit ingenti venientem Ismenon aceruo.
Quem prius heroum Clio dabis? immodicum iræ
Tydea? laurigeri subitos an vatis hiatus!
Vrget & hostilem propellens cædibus amnem
Turbidus Hippomedon, plorandaque bella proterui
Arcados, atque alio Capaneus horrore canendus.
Impia iam merita scrutatus lumina dextra
Merserat æterna damnatum nocte pudorem
Oedipodes, longaque animam sub morte tenebat.
Illum indulgentem tenebris, imæque recessu
Sedis, inaspectos cœlo, radijsque penates
Seruantem, tamen assiduis circumuolat alis
Sæua dies animi, scelerumque in pectore Diræ.
Tunc vacuos orbes, crudum ac miserabile vitæ
Supplicium, ostentat cœlo, manibusque cruentis
Pulsat inane solum, sæuaque ita voce precatur:
Di sontes animas, angustaque Tartara pœnis
Qui regitis, tuque vmbrifero Styx liuida fundo,
Quam video, multumque mihi consueta vocari
Annue Tisiphone, peruersaque vota secunda:
Si bene quid merui, si me de matre cadentem
Fouisti gremio, & traiectum vulnere plantas
Firmasti: si stagna petij Cyrrhæa bicorni
Interfusa iugo, possem cum degere falso
Contentus Polybo, trifidæque in Phocidos arcto
Longæuum implicui regem, secuique trementis
Ora senis, dum quæro patrem: si Sphyngos iniquæ
Callidus ambages te præmonstrante resolui;

Si dulces furias, & lamentabile matris
Connubium gauisus inij : noctemque nefandam
Sæpe tuli, natosque tibi (scis ipsa) paraui ;
Mox auidus pœnæ digitis cedentibus vltro
Incubui, miseraque oculos in matre reliqui :
Exaudi, si digna precor, quæque ipsa furenti
Subijceres : Orbum visu, regnisque, parentem
Non regere, aut dictis mœrentem flectere adorti
Quos genui, quocunque toro : quin ecce superbi
(Proh dolor) & nostro iamdudum funere reges
Insultant tenebris, gemitusque odere paternos,
Hisne etiam funestus ego? & videt ista deorum
Ignauus genitor? tu saltem debita vindex
Huc ades, & totos in pœnam ordire nepotes.
Indue quod madidum tabo diadema cruentis
Vnguibus arripui, votisque instincta paternis
I media in fratres, generis consortia ferro
Dissiliant : da Tartarei regina barathri
Quod cupiam vidisse nefas. nec tarda sequetur
Mens iuuenum, modo digna veni, mea pignora
nosces.
Talia iactanti crudelis Diua seueros
Aduertit vultus. inamœnum forte sedebat
Cocyton iuxta resolutaque vertice crines,
Lambere sulfureas permiserat anguibus, vndas.
Ilicet igne Iouis, lapsisque citatior astris
Tristibus exiluit ripis. discedit inane
Vulgus, & occursus dominæ pauet, illa per vmbras
Et caligantes animarum examine campos,
Tenariæ limen petit irremeabile portæ.
Sensit adesse dies: piceo nox obuia nimbo
Lucentes turbauit equos. procul arduus Atlas
Horruit, & dubia cœlum ceruice remisit.
Arripit extemplo Maleæ de valle resurgens
Notum iter ad Thebas. neque enim velocior vllas
Itque reditque vias, cognataque Tartara mauult.
Centum illi stantes vmbrabant ora ceraftæ,
Turba minor diri capitis : sedet intus abactis
Ferrea lux oculis. qualis per nubila Phœbes
Atracia rubet arte labor : suffusa veneno

Tenditur, ac sanie gliscit cutis: igneus atro
Ore vapor. quo longa sitis, morbique, famesque,
Et populis mors vna venit. riget horrida tergo
Palla, & cærulei redeunt in pectore nodi.
Atropos hos, atque ipsa nouat Proserpina cultus.
Tum geminas quatit illa manus. hæc igne rogali
Fulgurat, hæc viuo manus aera verberat hydro.
Vt stetit, abrupta qua plurimus arce Cithæron
Occurrit cœlo, fera sibila crine virenti
Congeminat, signum terris, vnde omnis Achæi
Ora maris late, Pelopeiaque regna resultant.
Audijt & medius cæli Parnassus, & asper
Eurotas, dubiamque iugo fragor impulit Oeten
In latus, & geminis vix fluctibus obstitit Isthmos.
Ipsa suum genitrix, curuo delphine vagantem
Arripuit frenis, gremioque Palæmona pressit.
Atque ea Cadmæo præceps vbi limine primum
Constitit, assuetaque infecit nube penates:
Protinus attoniti fratrum sub pectore motus,
Gentilisque animos subijt furor, ægraque lætis
Inuidia, atque parens odij metus inde regendi
Sæuus amor: ruptæque vices, iurisque secundi
Ambitus impatiens, & summo dulcius vnum
Stare loco, socijsque comes discordia regnis.
Sic vbi delectos per torua armenta iuuencos
Agricola imposito sociare affectat aratro:
Illi indignantes quis nondum vomere multo
Ardua nodosos ceruix descendit in armos,
In diuersa trahunt, atque æquis vincula laxant
Viribus, & vario confundunt limite sulcos:
Haud secus indomitos præceps discordia fratres
Asperat. alterni placuit sub legibus anni
Exilio mutare ducem. sic iure maligno
Fortunam transire iubent, vt sceptra tenentem
Fœdere præcipiti semper nouus angeret hæres.
Hæc inter fratres pietas erat: hæc mora pugnæ
Sola, nec in regem perdurata secundum.
Et nondum crasso laquearia fulua metallo,
Montibus aut alte Graijs effulta nitebant
Atria, congestos satis explicitura clientes.

Non

Non impacatis regum aduigilantia somnis
Pila, nec alterna ferri statione gementes
Excubiæ, nec cura mero committere gemmas,
Atque aurum violare cibis. sed nuda potestas
Armauit fratres: pugna est de paupere regno.
Dumque vter angustæ squalentia iugera Dirces
Verteret, aut Tyrij solio non altus ouaret
Exulis, ambigitur; perijt ius, fasque, bonumque.
Et vitæ, mortisque pudor. Quod tenditis iras
Ah miseri: quid si peteretur crimine tanto
Limes vterque poli, quem Sol emissus Eoo
Cardine, quem porta vergens prospectat Ibera?
Quasque procul terras obliquo sidere tangit
Auius, aut Borea gelidas, madidiue tepentes
Igne Noti? quid si Tyriæ Phrygiæue sub vnum
Conuectentur opes? loca dira, arcesque nefandæ
Suffecere odio, furtisque inmanibus emptum est
Oedipodæ sedisse loco. Iam sorte carebat
Dilatus Polynicis honos. quis tum tibi, sæue,
Quis fuit ille dies? vacua cum solus in aula
Respiceres ius omne tuum, cunctosque minores,
Et nusquam par stare caput? Iam murmura serpunt
Plebis Echioniæ, tacitumque à principe vulgus
Dissidet, & (qui mos populis) venturus amatur.
Atque aliquis, cui mens humili læsisse veneno
Summa, nec impositos vnquam ceruicè volenti
Ferre duces: hancne Ogygijs, ait, aspera rebus
Fata tulere vicem? toties mutare timendos,
Alternoque iugo dubitantia subdere colla!
Partiti versant populorum fata, manuque
Fortunam fecere leuem. semperne vicissim
Exulibus seruire dabor? tibi, summe deorum,
Terrarumque sator, socijs hanc addere mentem
Sedit? an inde vetus Thebis extenditur omen,
Ex quo Sidonij nequicquam blanda iuuenci
Pondera, Carpathio iussus sale quærere Cadmus
Exul Hyanteos inuenit regna per agros:
Fraternasque acies fœtæ telluris hiatu
Augurium, seros dimisit adusque nepotes?
Cernis vt erectum torua sub fronte minetur

Sæuior

Sæuior aſſurgens dempto conſorte poteſtas ?
Quas gerit ore minas? quanto premit omnia faſtu ?
Hicne vnquam priuatus erit ? tamen ille precanti
Mitis, & affatu bonus & patientior æqui.
Quid mirum? non ſolus erat. nos vilis in omnes
Prompta manus caſus domino cuicunque parati.
Qualiter hinc gelidus Boreas, hinc nubifer Eurus
Vela trahunt, nutat mediæ fortuna carinæ.
Heu dubio ſuſpenſa metu, tolerandaque nullis
Aſpera ſors populis ! hic imperat : ille minatur.
At Iouis imperijs rapidi ſuper atria cœli
Lectus concilio diuum conuenerat ordo
Interiore polo. ſpatijs hinc omnia iuxta
Primæque occiduæquè domus, effuſa ſub omni
Terra atque vnda die. medijs ſeſe arduus infert
Ipſe deis, placido quatiens tamen omnia vultu,
Stellantique locat ſolio. nec protinus auſi
Cœlicolæ, veniam donec pater ipſe ſedendi
Tranquilla iubet eſſe manu. mox turba vagorum
Semideum, & ſummis cognati nubibus amnes,
Et compreſſa metu ſeruantes murmura venti
Aurea tecta replent, mixta conuexa deorum
Maieſtate tremunt: radiant maiore ſereno
Culmina, & arcano florentes lumine poſtes.
Poſtquam iuſſa quies, ſiluitque exterritus orbis,
Incipit ex alto: (graue & immutabile ſanctis
Pondus adeſt verbis, & vocem Fata ſequuntur)
Terrarum delicta, nec exuperabile diris
Ingenium mortale queror. quonam vſq; nocentum
Exigar in pœnas? tædet ſæuire coruſco
Fulmine. iam pridem Cyclopum operoſa fatiſcunt
Brachia, & Æolijs deſunt incudibus ignes.
Atque ideo tuleram falſo rectore ſolutos
Solis equos, cœlumque rotis errantibus vri,
Et Phaetontæa mundum ſquallere fauilla.
Nil actum eſt: neque tu valida quod cuſpide late
Ire per illicitum pelago germane dediſti.
Nunc geminas punire domos, quis ſanguinis autor
Ipſe ego, deſcendo. Perſeos alter in Argos
Scinditur, Aonias fluit hic ab origine Thebas.

Mens

Mens cunctis imposta manet: quis funera Cadmi
Nesciat? & toties excitam à sedibus imis
Eumenidum bellasse aciem? mala gaudia matrum,
Erroresq; feros nemorum, & reticenda deorum
Crimina? vix lucis spatio, vix noctis abactæ
Enumerare queam mores, gentemque profanam.
Scandere quin etiam thalamos hic impius hæres
Patris, & immeritæ gremium incestare parentis
Appetijt, proprios monstro reuolutus in ortus.
Ille tamen Superis æterna piacula soluit,
Proiecitq; diem: nec iam amplius æthere nostro
Vescitur, at nati (facinus sine more!) cadentes
Calcauere oculos. iam iam rata vota tulisti
Dire senex: meruere tuæ, meruere, tenebræ
Vltorem sperare Iouem. noua fontibus arma
Inijciam regnis, totumque à stirpe reuellam
Exitiale genus. belli mihi semina sunto
Adrastus socer, & Superis adiuncta sinistris
Connubia. Hanc etiam pœnis incessere gentem
Decretum. neque enim arcano de pectore fallax
Tantalus, & sæuæ perijt iniuria mensæ.
Sic pater omnipotens. ast illi saucia dictis
Flammato versans inopinum corde dolorem
Talia Iuno refert: mene, ò iustissime diuum,
Me bello certare iubes? scis semper vt arces
Cyclopum, magnique Phoroneos inclyta fama
Sceptra viris, opibusq; iuuenem, licet improbus illic
Custodem Phariæ, somno lethoque iuuencæ
Extinguas, septis & turribus aureus intres.
Mentitis ignosco toris: illam odimus vrbem,
Quam vultu confessus adis: vbi conscia magni
Signa tori, tonitrus agis, & mea fulmina torques.
Facta luant Thebæ: cur hostes eligis Argos?
Quin age, si tanta est thalami discordia sancti,
Et Samon, & veteres armis exscinde Mycenas.
Verte solo Sparten. cur vsquam sanguine festo
Coniugis ara tuæ, cumulo cur thuris Eoi
Læta calet? melius votis Mareotica fumat
Coptos, & ærisoni lugentia flumina Nili.
Quod si prisca luunt auctorum crimina gentes,
F Sub-

Subuenitque tuis sera hæc sententia curis,
Percensere æui senium, quo tempore tandem
Terrarum furias abolere, & secula retro
Emendare sat est? iamdudum ab sedibus illis
Incipe, fluctiuaga qua præterlabitur vnda
Sicanos longe relegens Alpheus amores.
Arcades hic tua (nec pudor est?) delubra nefastis
Imposuere locis: illic Mauortius axis
Oenomai, Geticoque pecus stabulare sub Æmo
Dignius: abruptis, etiamnum inhumata procorum
Relliquijs trunca ora rigent. tamen hic tibi templi
Gratus honos. placet Ida nocens, mentitaque manes
Creta tuos. me Tantaleis consistere tectis,
Quæ tandem inuidia est? belli deflecte tumultus,
Et generis miserefce tui. sunt impia late
Regna tibi, melius generos passura nocentes.
Finierat miscens precibus conuicia Iuno.
At non ille grauis, dictis, quanquam aspera, motus
Reddidit hæc: equidem haud rebar te mente secunda
Laturam, quodcumque tuos, (licet æquus) in Argos
Consulerem, neque me (detur si copia) fallit
Multa super Thebis Bacchum, ausuramque Dionem
Dicere, sed nostri reuerentia ponderis obstat.
Horrendos etenim latices, Stygia æquora fratris
Obtestor, mansurum & non reuocabile verum,
Nil fore quo dictis flectar. quare impiger ales
Portantes præcede Notos Cyllenia proles:
Aera per liquidum, regnisque illapsus opacis
Dic patruo: superas senior se tollat ad auras
Laius, extinctum nati quem vulnere, nondum
Vlterior Lethes accepit ripa profundi
Lege Erebi: ferat hæc diro mea iussa nepoti:
Germanum exilio fretum, Argolicisque tumentem
Hospitijs, quod sponte cupit, procul impius aula
Arceat, alternum regni inficiatus honorem:
Hinc causæ irarum. certo reliqua ordine ducam.
Paret Atlantiades dictis genitoris, & inde
Summa pedum propere plantaribus illigat alis,
Obnubitque comas, & temperat astra galero.

Tum

Tum dextræ virgam inseruit, qua pellere dulces
Aut suadere iterum somnos, qua nigra subire
Tartara, & exangues animare assueuerat vmbras.
Desiluit. tenuique exceptus inhorruit aura.
Nec mora, sublimes raptim per inane volatus
Carpit, & ingenti designat nubila gyro.
Interea patrijs olim vagus exul ab oris
Oedipodionides furto deserta pererrat
Aoniæ. iam iamque animis male debita regna
Concipit, & longum signis cunctantibus annum
Stare gemit. tenet vna dies noctesque recursans
Cura virum, si quando humilem decedere regno
Germanum, & semet Thebis, opibusque potitum
Cerneret, hac æuum cupiat pro luce pacisci.
Nunc queritur ceu tarda fugæ dispendia: sed mox
Attollit flatus ducis. & sedisse superbum
Deiecto se fratre putat, spes anxia mentem
Extrahit, & longo consumit gaudia voto.
Tunc sedet Inachias vrbes, Danaeiaque arua,
Et caligantes abrupto sole Mycenas.
Ferre iter impauidum. seu præuia ducit Erinnys,
Seu fors illa viæ, siue hac immota vocabat
Atropos. Ogygijs vlulata furoribus antra
Deserit, & pingues Bacchæo sanguine colles.
Inde plagam, qua molle sedens in plana Cithæron
Porrigitur, lassumque inclinat ad æquora montem
Præterit. hinc arcte scopuloso in limite pendens,
Infames Scyrone petras, Scyllæaque rura
Purpureo regnata seni, mitemque Corinthon
Linquit, & in medijs audit duo littora campis.
Iamque per emeriti surgens confinia Phœbi
Titanis, late mundo subuecta silenti
Rorifera gelidum tenuauerat aera biga.
Iam pecudes volucresque tacent: iam somnus auaris
Inserpit curis, pronusque per aera nutat,
Grata laboratæ referens obliuia vitæ.
Sed nec puniceo rediturum nubila cœlo
Promisere iubar, nec rarescentibus vmbris
Longa repercusso nituere crepuscula Phœbo.
Densior à terris, & nulli peruia flammæ

Subtexit nox atra polos. iam clauſtra rigentis
Æoliæ percuſſa ſonant, venturaque rauco
Ore minatur hyems, venti tranſuerſa frementes
Confligunt, axemque emoto cardine vellunt,
Dum cœlum ſibi quiſque rapit. ſed plurimus Auſter
Inglomerat noctem, & tenebroſa volumina torquet,
Defunditq; imbres. ſicco quos aſper hiatu
Perſolidat Boreas. nec non abrupta tremiſcunt
Fulgura, & attritus ſubita face rumpitur æther.
Iam Nemea, iam Tænareis contermina lucis
Arcadiæ capita alta madent. ruit agmine facto
Inachus, & gelidus ſurgens Eraſinus ad Arctos.
Puluerulenta prius, calcandaque flumina nullæ
Aggeribus tenuere moræ, ſtagnoque refuſa eſt
Funditus, & veteri ſpumauit Lerna veneno.
Frangitur omne nemus: rapiunt antiqua procellæ
Brachia ſyluarum, nulliſque aſpecta per æuum
Solibus vmbroſi patuere æſtiua Lycæi.
Ille tamen modo ſaxa iugis fugientia ruptis
Miratur, modo nubigenas è montibus amnes
Aure pauens, paſſimque inſano turbine raptas
Paſtorum pecorumque domos. non ſegnius amens,
Incertuſque viæ, per nigra ſilentia, vaſtum
Haurit iter. pulſat metus vndiq; & vndique frater.
Ac velut hyberno deprenſus nauita ponto,
Cui neque temo piger, neq; amico ſidere monſtrat.
Luna vias, medio cœli, pelagique tumultu
Stat rationis inops: iam iamque aut ſaxa malignis
Expectat ſubmerſa vadis, aut vertice acuto
Spumantes ſcopulos erectæ incurrere proræ:
Talis opaca legens nemorum Cadmeius heros,
Accelerat, vaſto metuenda vmbone ferarum
Excutiens ſtabula, & prono virgulta refringit
Pectore: dat ſtimulos animo vis mœſta timoris,
Donec ab Inachijs victa caligine tectis
Emicuit lucem deuexa in mœnia fundens
Lariſſæus apex. illo ſpe concitus omni
Euolat. hinc celſæ Iunonia templa Proſymnæ
Leuus habet, hinc Herculeo ſignata vapore
Lernæi

Lernæi stagna atra vadi. tandemque reclusis
Infertur portis· actutum regia cernit
Vestibula. hic artus imbri, ventoque rigentes
Proijcit, ignotæque acclinis postibus aulæ
Inuitat tenues ad dura cubilia somnos.
Rex ibi tranquillæ medio de limite vitæ
In senium vergens populos Adrastus habebat,
Diues auis,& vtroque Iouem de sanguine ducens.
Hic sexus melioris inops, sed prole virebat
Fœminea, gemino natarum pignore fultus.
Cui Phœbus generos(monstrum exitiabile dictu!
Mox adaperta fides) æuo ducente canebat
Setigerumque suem,& fuluum aduentare leonem.
Hæc voluens, non ipse pater, non docte futuri
Amphiarae vides, etenim vetat auctor Apollo.
Tantum in corde sedens ægrescit cura parentis.
Ecce autem antiquam fato Calydona relinquens
Olenius Tydeus (fraterni sanguinis illum
Conscius horror agit) eadem sub nocte sopora
Lustra terit, similesq; Notos dequestus & imbres,
Infusam tergo glaciem, & liquentia nimbis
Ora, comasq; gerens,subit vno tegmine, cuius
Fusus humo gelida, partem prior hospes habebat.
Hic vero ambobus rabiem fortuna cruentam
Attulit, haud passim socijs defendere noctem
Culminibus. paulum alternis in verba minasque
Cunctantur: mox vt iactis sermonibus iræ
Intumuere satis; tum vero erectus vterque
Exertare humeros. nudamque lacessere pugnam
Celsior ille gradu procera in membra, simulq;
Integer annorum, sed non & viribus infra
Tydea fert animus, totosque infusa per artus
Maior in exiguo regnabat corpore virtus.
Iam crebros ictus ora & caua tempora circum
Obnixi ingeminant, telorum aut grandinis instar
Riphçæ, flexoque genu vacua ilia tundunt.
Non aliter quam Pisæo sua lustra Tonanti
Cum redeunt, crudisq; virum sudoribus ardet
Puluis, at hinc teneros caueæ dissensus ephebos
Concitat, exclusæq; expectant præmia matres.

Sic alacres odio, nullaque cupidine laudis.
Accensi incurrunt, scrutatur & intima vultus
Vnca manus, penitusque oculis cedentibus instat.
Forsan & accincto lateri (sic ira ferebat)
Nudassent enses, meliusque hostilibus armis
Lugendus fratri iuuenis Thebane, iaceres,
Ni rex insolitum clamorem, & pectore ab alto
Stridentes gemitus, noctis miratus in vmbris,
Mouisset gressus, magnis cui sobria curis
Pendebat somno iam deteriore senectus.
Isque vbi progrediens numerosa luce, per alta
Atria, dimotis aduerso limine claustris
Terribilem dictu faciem, lacera ora, putresque
Sanguineo videt imbre genas: quæ causa furoris
Externi iuuenes? (neque enim meus audeat istas
Ciuis in vsque manus) quisnam implacabilis ardor
Exturbare odijs tranquilla silentia noctis?
Vsque adeone angusta dies? & triste, parumper
Pacem animo, somnumque pati? sed prodite tandem
Vnde orti? quo fertis iter? quæ iurgia? nam vos
Haud humiles tanta ira docet, generisque superbi
Magna per effusum clarescunt signa cruorem.
Vix ea, cum mixto clamore obliqua tuentes
Incipiunt vna: Rex ô mitissime Achiuum,
Quid verbis opus? ipse vndantes sanguine vultus
Aspicis, hæc passim turbatis vocis amaræ
Confudere sonis. inde orsus in ordine Tydeus
Continuat: mœsti cupiens solatia casus.
Monstriferæ Calydonis opes, Acheloiaque arua
Deserui: vestris hic me ecce in finibus ingens
Nox operit. tecto cœlum prohibere quis iste
Arcuit? an quoniam prior hæc ad limina forte
Molitur gressus? pariter stabulare bimembres
Centauros, vnaque ferunt Cyclopas in Ætna
Compositos, sunt & rabidis iura insita monstris,
Fasque suum: nobis sociare cubilia terræ?
Sed quid ego? aut hodie spolijs gauisus abibis
Quisquis es his; aut me, si non effœtus oborto
Sanguis hebet luctu, magni de stirpe creatum
Oeneos,

Oeneos, & Marti non degenerare paterno
Accipies. Nec nos animi, nec ſtirpis egemus,
Ille refert contra, ſed mens ſibi conſcia facti
Cunctatur proferre patrem. tunc mitis Adraſtus,
Immo agite, & poſitis, quas nox inopinaque ſuaſit,
Aut virtus. aut ira minis, ſuccedite tecto.
Iam pariter coeant animorum in pignora dextræ.
Non hæc incaſſum, diuiſque abſentibus acta:
Forſan & has venturus amor præmiſerit iras,
Vt meminiſſe iuuet. nec vana voce locutus
Fata ſenex: ſiquidem hanc perhibent poſt vulnera iunctis
Eſſe fidem, quanta partitum extrema proteruo
Theſea Pirithoo, vel inanem mentis Oreſtem
Oppoſito rabidam Pylade vitaſſe Megæram.
Tunc quoque mulcentem dictis corda aſpera regem
Iam faciles (ventis vt decertata reſidunt
Æquora, laxatiſque diu tamen aura ſuperſtes
Immoritur velis) paſſi ſubiere penates.
Hic primum luſtrare oculis, cultuſque virorum
Telaque magna vacat, tergo videt huius inanem
Impexis vtrinque iubis horrere leonem,
Illius in ſpeciem, quem per Theumeſia Tempe
Amphitryoniades fractum iuuenilibus armis
Ante Cleonæi veſtitur prælia monſtri.
Terribiles contra ſetis, ac dente recuruo
Tydea per latos humeros ambire laborant
Exuuiæ, Calydonis honos. ſtupet omine tanto
Defixus ſenior, diuina oracula Phœbi
Agnoſcens, monituſque datos vocalibus antris.
Obtutu gelida ora premit, lætuſque per artus
Horror ijt. ſenſit manifeſto numine ductos
Affore. quos nexis ambagibus augur Apollo
Portendi generos, vultu fallente ferarum,
Ediderat. tunc ſic tendens ad ſidera palmas:
Nox, quæ terrarum cœlique amplexa labores
Ignea multiuago tranſmittis ſidera lapſu,
Indulgens reparare animum, dum proximus ægris
Infundat Titan agiles animantibus ortus,
Tu mihi perplexis quæſitam erroribus vltro

Aduehis alma fidem, veterisque exordia fati
Detegis. assistas operi, tuaque omina firmes.
Semper honoratam dimensis orbibus anni
Te domus ista colet: nigri tibi, diua, litabunt
Electa ceruice greges, lustraliaque exta
Lacte nouo perfusus edet Vulcanius ignis.
Salue prisca fides tripodum, obscurique recessus,
Deprendi Fortuna, deos. sic fatus, & ambos
Innectens manibus tecta vlterioris ad aulæ
Progreditur. canis etiamnum altaribus ignes,
Sopitum cinerem, & tepidi libamina sacri
Seruabant, adolere focos, epulasque recentes
Instaurare iubet. dictis parere ministri
Certatim accelerant. vario strepit icta tumultu
Regia: pars ostro tenues, auroque sonantes
Emunire toros, altosque inferre tapetas,
Pars teretes leuare manu, ac disponere mensas.
Ast alij tenebras & opacam vincere noctem
Aggressi, tendunt auratis vincula lychnis.
His labor inserto torrere exanguia ferro
Viscera cæsarum pecudum? his cumulare canistris
Perdomitam saxo Cererem. lætatur Adrastus
Obsequio feruere domum. iamque ipse superbis
Fulgebat stratis, solioque effultus eburno.
Parte alia iuuenes siccati vulnera lymphis
Discumbunt: simul ora notis fœdata tuentur,
Inque vicem ignoscunt. tunc rex longæuus Acesten
(Natarum hæc altrix, eadem & fidissima custos
Lecta sacrum iustæ Veneri occultare pudorem)
Imperat acciri, tacitaque immurmurat aure.
Nec mora præceptis; cum protinus vtraque virgo
Arcano egressæ thalamo (mirabile visu)
Pallados armisonæ, pharetratæque ora Dianæ
Æqua ferunt, terrore minus. noua deinde pudori
Visa virum facies: pariter, pallorque, ruborque
Purpureas hausere genas: oculique verentes (sæ
Ad sanctum rediere patrem. postquam ordine men-
Victa fames, signis perfectam auroque nitentem
Iasides pateram famulos ex more poposcit.
Qua Danaus libare deis seniorque Phoroneus
Assueti.

Assueti. tenet hæc operum cælata figuras:
Aureus anguicomam præsecto Gorgona collo
Ales habet. iam iamque vagas (ita visus) in auras
Exilit: illa graues oculos, languentiaque ora
Pæne mouet, viuoque etiam pallescit in auro.
Hinc Phrygius fuluis venator tollitur alis:
Gargara desidunt surgenti, & Troia recedit.
Stant mœsti comites, frustraque sonantia laxant
Ora canes, vmbramque petunt, & nubila latrant.
Hanc vndante mero fundens, vocat ordine cunctos
Cœlicolas: Phœbum ante alios, Phœbum omnis ad aras
Laude ciet comitum, famulumque, euincta pudica
Fronde, manus: cui festa dies, largoque refecti
Thure, vaporatis lucent altaribus ignes,
Forsitan ò iuuenes, quæ sint ea sacra, quibusque
Præcipuum causis Phœbi obtestemur honorem,
Rex ait, exquirunt animi. non inscia suasit
Religio: magnis exercita cladibus olim
Plebs Argiua litant: animos aduertite, pandam:
Postquam cœrulei sinuosa volumina monstri,
Terrigenam Pythona, deus septem orbibus atris
Amplexum Delphos, squammisque annosa terentem
Robora, Castalijs dum fontibus ore trisulco
Fusus hiat, nigro sitiens alimenta veneno,
Perculit, absumptis numerosa in vulnera telis,
Cyrrhæique dedit centum per iugera campi
Vix tandem explicitum, noua deinde piacula cædi
Perquirens, nostri tecta haud opulenta Crotopi
Attigit. huic primis, & pubem ineuntibus annis
Mira decore pio, seruabat nata penates
Intemerata toris. felix, si Delia nunquam
Furta, nec occultum Phœbo sociasset amorem.
Namque vt passa deum Nemeæi ad fluminis vndam,
Bis quinos plena cum fronte resumeret orbes
Cynthia, sidereum Latonæ fœta nepotem
Edidit: ac pœnæ metuens (neque enim ille coactis
Donasset thalamis veniam pater) auia rura
Eligit, ac natum septa inter ouilia furtim
Montiuago pecoris custodi mandat alendum.

Non tibi digna, puer, generis cunabula tanti
Gramineos dedit herba toros, & vimine querno
Texta domus: clausa arbutei sub cortice libri
Membra tepent, suadetq; leues caua fistula somnos,
Et pecori commune solum, sed fata nec illum
Concessere larem: viridi nam cespite terræ
Proiectum temere, & patulo cœlum ore trahentem
Dira canum rabies morsu depasta cruento
Disijcit. hic vero attonitas vt nuntius aures
Matris adit, pulsi ex animo genitorque, pudorque,
Et metus. ipsa vltro sæuis plangoribus amens
Tecta replet, vacuumque ferens velamine pectus
Occurrit confessa patri. nec motus, & atro
Imperat, infandum! cupientem occumbere letho.
Sero memor thalami, mœstæ solatia morti
Phœbe paras. monstrum infandis Acheronte sub-
imo
Conceptum Eumenidum thalamis: cui virginis ora,
Pectoraque, æternum stridens à vertice surgit
Et ferrugineam frontem discriminat anguis.
Hæc tam dira lues nocturno squallida passu
Illabi thalamis, animasque à stirpe recentes
Abripere altricum gremijs, morsuque cruento
Deuesci & multum patrio pinguescere luctu.
Haud tulit armorum præstans animique Corœbus.
Seque vltro lectis iuuenum, qui robore primi
Famam posthabita faciles extendere vita,
Obtulit. illa nouos ibat populata penates
Portarum in biuio. lateri duo corpora paruum
Dependent, & iam vnca manus vitalibus hæret,
Ferratique vngues tenero sub corde tepescunt.
Obuius huic latus omne virum stipante corona
It iuuenis, ferrumque ingens sub pectore diro
Condidit: atque imas animæ mucrone corusco
Scrutatus latebras, tandem sua monstra profundo
Reddit habere Ioui. iuuat ire, & visere iuxta
Liuentes in morte oculos, vterique nefandam
Proluuiem, & crasso squallentia pectora tabo,
Qua nostræ cecidere animæ. stupet Inacha pubes.
Magnaq; post lachrymas etiamnum gaudia pallent,
Hi

Hi trabibus duris, solatia vana dolori,
Proterere exanimes artus, asprosque molares
Deculcare genis, nequit iram explere potestas.
Illam & nocturno circum stridore volantes
Impastæ fugistis aues, rabidamque canum vim,
Oraque sicca ferunt trepidorum inhiasse luporum.
Sæuior in miseros fatis vltricis ademptæ
Delius insurgit, summaque biuerticis vmbra
Parnassi residens, arcu crudelis iniquo
Pestifera arma iacit, camposque, & celsa Cyclopum
Tecta, superiecto nebularum incendit amictu.
Labuntur dulces animæ: mors fila sororum
Ense metit, captamque tenens fert Manibus vrbem.
Quærenti quæ causa duci: quis ab æthere leuus
Ignis, & in totum regnaret Seirius annum?
Idem autor Pæan rursus iubet ire cruento
Inferias monstro iuuenes, qui cæde potiti.
Fortunate animi, longumque in sæcula digne
Promeriture diem! non tu pia degener arma
Occulis, aut certæ trepidas occurrere morti.
Cominus ora ferens, Cyrrhæi in limine templi
Constitit. & sacras ita vocibus asperat iras:
Non missus, Thymbræe, tuos supplexue penates
Aduenio: mea me pietas, & conscia virtus
Has egere vias. ego sum qui cæde subegi,
Phœbe, tuum mortale nefas, quem nubibus atris
Et squallente die, nigra quem tabe sinistri
Quæris, inique, poli. quod si monstra effera magnis
Cara adeo Superis, iacturaque vilior orbis,
Mors hominum, & sæuo tanta inclementia cœlo est:
Quid meruere Argi? me me, diuum optime, solum
Obiecisse caput fatis præstabit. an illud
Lene magis cordi, quod desolata domorum
Tecta vides? ignique datis cultoribus omnis
Lucet ager? sed quid fando tua tela manusque
Demoror? expectant matres, supremaque fundunt
Vota mihi. satis est: merui, ne parcere velles.
Proinde moue pharetras, arcusque intende sonoros,
Insignemque animam letho demitte. sed illum
Pallidus Inachijs qui desuper imminet Argis,

Dum morior,depellc globum. Fors æqua,merentes
Respicit.ardentem, tenuit reuerentia, cædis
Latoidem, tristemque viro summissus honorem
Largitur vitæ, nostro mala nubila cœlo
Diffugiunt. at tu stupefacti à limine Phœbi
Exoratus abis. inde hæc stata sacra quotannis
Solennes recolunt epulæ, Phœbeiaque placat
Templa nouatus honor: has forte inuisitis aras
Vos quæ progenies?quanquam Calydonius Oeneus,
Et Parthaoniæ (dudum si certus ad aures
Clamor ijt) tibi iura domus; tu pande quis Argos
Aduenias, quando hæc variis sermonibus hora est.
Deiecit mæstos extemplo Ismenius heros
In terram vultus, taciteque ad Tydæa læsum
Obliquare oculos. tum longa silentia mouit:
Non super hos diuum tibi sum quærendus honores,
Vnde genus, quæ terra mihi: quis defluat ordo
Sanguinis antiqui, piget inter sacra fateri.
Sed si præcipitant miserum cognoscere curæ,
Cadmus origo patrum, tellus Mauortia Thebe,
Et genitrix Iocasta mihi. tum motus Adrastus
Hospitijs (agnouit enim) quid nota recondis?
Scimus, ait. nec sic auersum fama Mycenis
Voluit iter. regnum, & furias, oculosque pudentes
Nouit, & Arctois si quis de solibus horret,
Quique bibit Gangen, aut nigrum occasibus intrat
Oceanum, & si quos incerto littore Syrtes
Destituunt, ne perge queri, casusque priorum
Annumerare tibi.nostro quoque sanguine multum
Errauit pietas. nec culpa nepotibus obstat.
Tu modo dissimilis rebus mereare secundis
Excusare tuos. sed iam temone supino
Languet Hyperboreæ glacialis portitor Vrsæ.
Fundite vina focis, seruatoremque parentum
Latoiden votis iterumque iterumque canamus.
Phœbe parens, seu te Lyciæ Pataræa niuosis
Exercent dumeta iugis, seu rore pudico
Castaliæ flauos amor est tibi mergere crines:
Seu Troiam Thymbræus habes, vbi fama volentem
Ingratis Phrygios humeris subiisse molares:
Seu

Seu iuuat Ægæum feriens Latonius vmbra
Cynthus, & assiduam pelago non quærere Delon;
Tela tibi, longeque feros lentandus in hostes
Arcus, & ætherii dono cessere parentes
Æternum florere genas. tu doctus iniquas
Parcarum prænosse manus, fatumq; quod vltra est,
Et summo placitura Ioui. quis lethifer annus,
Bella quibus populis, mutent quæ sceptra Cometæ.
Tu Phryga submittis citharæ. tu matris honori
Terrigenam Tyton Stygiis extendis arenis.
Te viridis Python, Thebanaque mater ouantem,
Horruit in pharetris. vltrix tibi torua Megæra
Ieiunum Phlegyam subter caua saxa iacentem
Æterno premit accubitu, dapibusque profanis
Instimulat: sed mista famem fastidia vincunt.
Adsis ô memor hospitii, Iunoniaque arua
Dexter ames. seu te roseum Titana vocari
Gentis Achæmeniæ ritu, seu præstat Osyrin
Frugiferum, seu Persei sub rupibus antri
Indignata sequi torquentem cornua Mitram.

P. PAPINII STATII

THEBAIDOS

LIBER SECVNDVS.

INterea gelidis Maia satus aliger vmbris
Iussa gerens magni remeat Iouis. vndique pigræ
Ire vetant nubes, & turbidus implicat aer:
Nec Zephyri rapuere gradum, sed fœda silentis
Aura poli. Styx inde nouem circumflua campis.
Hinc obiecta vias torrentum incendia cludunt,
Pone senex trepida succedit Laius vmbra
Vulnere tardus adhuc. capulo nam largius illi
Transabiit costas cognatis ictibus ensis
Impius, & primas Furiarum pertulit iras.

It tamen, & medica firmat vestigia virga
Tum steriles luci, possessaque Manibus arua.
Et ferrugineum nemus adstupet, ipsaque tellus.
Miratur patuisse retro, nec liuida tabes
Inuidiæ, functis quanquam & iam lumine cassis
Defuit. vnus ibi ante alios, cui leua voluntas
Semper, & ad Superos hinc est grauis exitus, æui
Insultare malis, rebusque ægrescere lætis:
Vade, ait, ò felix quoscunque vocaris in vsus,
Seu Iouis imperio, seu maior adegit Erinnys
Ire diem contra, seu te furiata sacerdos
Thessalis arcano iubet emigrare sepulchro,
Heu dulces visure polos, solemque relictum,
Et virides terras & puros fontibus amnes.
Tristior has iterum tamen intrature tenebras.
Illos vt cæco recubans in limine sensit
Cerberus, atque omnes capitum subrexit hiatus;
Sæuus & intranti populo. iam nigra tumebat
Colla minax, iam sparsa solo turbauerat ossa.
Ni Deus horrentem Lethæo vimine mulcens.
Ferrea tergemino domuisset lumina somno.
Est locus Inachiæ, dixerunt Tænara gentes,
Qua formidatum Maleæ spumantis in auras
It caput, & nullos admittit culmine visus.
Stat sublimis apex, ventosque imbresque serenus
Despicit, & tantum fessis insiditur astris.
Illic exhausti posuere cubilia venti:
Fulminibusque iter est. medium caua nubila montis
Insumpsere latus: summos nec præpetis alæ
Plausus adit colles, nec rauca tonitrua pulsant.
Ast vbi prona dies, longos super æquora fines
Exigit, atque ingens medio natat vmbra profundo.
Interiore sint frangentia littora curuat
Tænaros, expositos non audax scandere fluctus.
Illic Ægæo Neptunus gurgite fessos
In portum deducit equos: prior haurit arenas
Vngula; postremi soluuntur in æquora pisces.
Hoc (vt fama) loco pallentes deuius vmbras
Trames agit, nigrique Iouis vacua atria ditat
Mortibus: Arcadij perhibent si vera coloni,
Stri-

Stridor ibi, & gemitus pœnarum, atroque tumultu
Feruet ager. ſæpe Eumenidum voceſque, manuſque,
In medium ſonuere diem, lethique triformis
Ianitor, agricolas campis, auditus abegit.
Hac & tunc fuſca volucer deus obſitus vmbra
Exilit ad Superos, infernaque nubila vultu
Diſcutit, & viuis afflatibus ora ſerenat
Inde per Arcturum, mediæque ſilentia Lunæ
Arua ſuper, populoſque meat. Sopor obuius illi
Noctis agebat equos, trepiduſque aſſurgit honori
Numinis, & recto decedit limite cœli.
Inferior volat vmbra deo, præreptaque noſcit
Sidera, principiumque ſui. iamque ardua Cyrrhæ,
Pollutamque ſuo deſpectat Phocida buſto.
Ventum erat ad Thebas: gemuit prope limina nati
Laius, & notos cunctatur inire penates.
Vt vero excelſis ſuamet iuga nixa columnis
Vidit, & infectos etiamnum ſanguine currus,
Pæne retro turbatus abit. nec ſumma Tonantis
Iuſſa, nec Arcadiæ retinent ſpiramina virgæ.
Et tunc forte dies noto ſignata Tonantis
Fulmine, prærupti cum te, tener Euie, partus
Tranſmiſere patri. Tyrijs ea cauſa colonis
Inſomnem ludo certatim educere noctem
Suaſerat. effuſi paſſim per tecta, per agros,
Serta inter, vacuoſque mero crateras anhelum
Proflabant ſub luce deum. tum plurima buxus,
Æraque taurinos ſonitu vincentia pulſus.
Ipſe etiam gaudens nemoroſa per auia ſanas
Impulerat matres Baccho meliore Cithæron.
Qualia per Rhodopen rapido conuiuia cœtu
Biſtones, aut mediæ ponunt conuallibus Oſſæ.
Illis ſemianimum pecus, excuſſæque leonum
Ore dapes, & lacte nouo domuiſſe cruorem
Luxus, at Ogygij ſi quando afflauit Iacchi
Sæuus odor, tunc ſaxa manu, tunc pocula pulchrum
Spargere, & inmerito ſociorum ſanguine fuſo
Inſtaurare diem, feſtaſque reponere menſas.
Nox ea, cum tacita volucer Cyllenius aura
Regis Echionij ſtratis adlapſus, vbi ingens

Fu-

Fuderat Assyrijs extructa tapetibus alto
Membra toro. proh gnara nihil mortalia fati
Corda sui! capit ille dapes, habet ille soporem.
Tunc senior quæ iussus agit, neu falsa videri
Noctis imago queat, longæui vatis opacos
Tiresiæ vultus, vocemque, & vellera nota
Induitur. mansere comæ, propexaque mento
Canicies, pallorque suus. sed falsa cucurrit
Infula per crines, glaucæque innexus oliuæ
Vittarum prouenit honos. dehinc tangere ramo
Pectora, & has visus Fatorum expromere voces:
Non somni tibi tempus iners, qui nocte sub alta
Germani secure iaces: ingentia dudum
Acta vocant, rerumque graues, ignaue, paratus.
Tu veluti, magnum si iam tollentibus Austris
Ionium nigra iaceat sub nube magister,
Immemor armorum, versantisque æquora claui
Cunctaris. iamque ille nouis (scit fama) superbus
Connubijs, viresque parat quis regna capessat,
Quis neget. inque sua senium sibi destinat aula.
Dant animos socer augurio fatalis Adrastus,
Dotalesque Argi, nec non in fœdera vitæ
Pollutus placuit fraterno sanguine Tydeus.
Hinc tumor, & longus fratri promitteris exul.
Ipse deum genitor tibi me miseratus ab alto
Mittit. habe Thebas, cæcumque cupidine regni
Ausurumque eadem germanum expelle; nec vltra
Fraternos inhiantem obitus sine fidere cœptis
Fraudibus, aut Cadmo dominas inferre Mycenas.
Dixit, & abscedens (etenim iam pallida turbant
Sidera lucis equi) ramos ac vellera fronti
Deripuit, confessus auum, dirique nepotis
Incubuit stratis: iugulum mox cæde patentem
Nudat, & vndanti perfundit vulnere somnum.
Illi rupta quies, attollit membra, toroque
Erigitur plenus monstris, vanumque cruorem
Excutiens, simul horret auum, fratremque requirit.
Qualis vbi audito venantum murmure tigris
Horruit in maculas, somnosque excussit inertes;
Bella cupit. laxatque genas, & temperat vngues;

Mox

Mox ruit in turmas, natisque alimenta cruentis
Spirantem fert ore virum: sic excitus ira
Ductor, in absentem consumit prælia fratrem.
Et iam Mygdonijs elata cubilibus alto
Impulerat cœlo gelidas Aurora tenebras,
Rorantes excussa comas, multumque sequenti
Sole rubens: illi roseus per nubila seras
Aduertit flammas, alienumque æthera tardo
Lucifer exit equo. donec pater igneus orbem
Impleat, atque ipsi radios vetet esse sorori.
Cum senior Talaonides, nec longa morati
Dircæusque gradum pariterque Achelolus heros
Corripuere toris. illos post verbera fessos,
Exceptamque hyemem cornu perfuderat omni
Somnus. at Inachio tenuis sub pectore regi
Tracta quies, dum mente deos, inceptaque versat
Hospitia, & quæ sint generis adscita repertis
Fata mouet. postquam medijs in sedibus aulæ
Congressi, inque vicem dextras iunxere, locumque
Quo serere arcanas aptum, atque euoluere curas,
Insidunt; prior his dubios compellat Adrastus:
Egregij iuuenum, quos non sine numine regnis
Inuexit nox dextra meis, quibus ipse per imbres
Fulminibus mixtos, intempestumque Tonantem
Has meus vsque domos vestigia fecit Apollo:
Non equidem obscurum vobis, plebique Pelasgæ
Esse reor, quantis connubia nostra procorum
Turba petant studijs, geminæ mihi namque, nepotum
Læta fides, æquo pubescunt sidere natæ.
Quantus honos, quantusq; pudor (ne credite patri)
Et super hesternas licuit cognoscere mensas.
Has tumidi solio, & late dominantibus armis
Optauere viri, (longum enumerare Pharæos
Oebaliosque duces) & Achæa per oppida matres,
Spem generis, nec plura tuus despexerat Oeneus
Fœdera, Pisæisque socer metuendus habenis.
Sed mihi sed Sparta genitos, nec ab Elide missos
Iungere fas generos, vobis hic sanguis, & aulæ
Cura meæ, longo promittitur ordine fati.

Di

Di bene, quod tales stirpemque animosque venitis,
Vt responsa iuuent. hic duræ tempore noctis
Partus honos: hæc illa venit post verbera merces.
Audierant: fixosque oculos per mutua paulum
Ora tenent, visique inter sese ordine fandi
Cedere. sed cunctis Tydeus audentior actis
Incipit: ò quam te parcum in præconia famæ
Mens agitat matura tuæ, quantumque ferentem
Fortunam virtute domas! cui cedat Adrastus
Imperijs? quis tę solio Sicyonis auitæ
Excitum infrenos componere legibus Argos
Nesciat? atq; vtinā his manibus permittere gentes,
Iuppiter æque, velis, quas Doricus alligat vndis
Isthmos, & alterno quas margine submouet infra:
Non fugeret diras lux intercisa Mycenas,
Sæua nec Eleæ gemerent certamina valles.
Eumenidesque alijs aliæ sub regibus, & quæ
Tu potior, Thebane, queri. nos vero volentes,
Expositique animis. sic interfatus, & alter
Subijcit, Anne aliquis soceros accedere tales
Abnuat? exulibus quamquam patriaque fugatis
Nondum læta Venus, tamen omnis corde resedit
Tristitia, affixique animo cessere dolores.
Nec minus hæc læti trahimus solatia, quam si
Præcipiti conuulsa Noto, prospectet amicam
Puppis humum. iuuat ingressos felicia regni
Omina, quod superest fati vitæque laborum
Fortuna transire tua. nec plura morati,
Consurgunt, dictis impensius aggerat omne
Promissum Inachius pater, auxilioque futurum
Et patrijs spondet reduces inducere regnis.
Ergo alacres Argi, fuso rumore per vrbem
Aduenisse duci generos, primisque Hymenæis
Egregiam Argian, nec formæ laude secundam
Deipylen, tumida iam virginitate iugari
Gaudia mente parant, socias it Fama per vrbes:
Finitimisque agitatur agris. procul vsque Lyceos
Partheniosque super saltus, Ephyræaque rura.
Nec minus Ogygias eadem dea turbida Thebas
Insilit. & totis perfundit mœnia pennis,

Labdaciumque ducem præmissæ consona nocti
Territat, hospitia, & thalamos, & fœdera regni,
Permixtumque genus (quæ tanta licentia monstro?
Qui furor est?) iam bella canit. diffuderat Argos
Expectata dies. læto regalia cœtu
Atria complentur, species est cernere auorum
Cominus, & viuis certantia vultibus æra.
Tantum ausæ perferre manus. pater ipse bicornis
In leuum prona nixus sedet Inachus vrna.
Hunc tegit Iasiusque senex, placidusq; Phoroneus,
Et bellator Abas, indignatusque Tonantem
Acrisius; nudoque ferens caput ense Corœbus,
Toruaque iam Danai facinus meditantis imago.
Exin mille duces: foribus cum immissa superbis
Vnda fremit vulgi. procerum manus omnis, & alto
Quis propior de rege gradus, stant ordine primi:
Interior sacris calet, & sonat aula tumultu
Fœmineo. casta matres cinxere corona
Argolides: pars virginibus circum vndique fusæ
Fœdera conciliant noua, solanturque timorem.
Ibant insignes vultuque habituque verendo
Candida purpureum fusæ super ora ruborem,
Deiectæque genas. tacite subit ille supremus
Virginitatis amor, primæque modestia culpæ
Confundit vultus. tunc ora rigantur honestis
Imbribus. & teneros lachrymæ iuuere parentes.
Non secus ac supero pariter si cardine lapsæ
Pallas, & asperior Phœbi soror, vtraque telis,
Vtraque torua genis, flauoque in vertice nodo,
Illa suas Cyntho comites agat, hæc Aracyntho:
Tunc, si fas oculis, non vnquam longa tuendo
Expedias, cui maior honos, cui gratior, aut plus
De Ioue, mutatosque velint transsumere cultus,
Et Pallas deceat pharetras, & Delia cristas.
Certant lætitia, Superosque in vota fatigant
Inachidæ, quæ cuique domus, sacrique facultas.
Hi fibris, animaque litant, hi cespite nudo:
Nec minus auditi, si mens accepta meretur
Thure deos, fractisque obtendunt limina syluis.
Ecce metu subito (Lachesis sic dira iubebat)

Impul-

Impulsæ mentes; excussaque gaudia patris,
Et turbata dies. innuptam lumine adibant
Pallada; Munychijs cui non Argiua per vrbes
Posthabita est Larissa iugis. hic more parentum
Iasides, thalamis vbi casta adolesceret ætas,
Virgineas libare comas, primosque solebant
Excusare toros. celsam subeuntibus arcem
In gradibus summi delapsum culmine templi
Arcados Euippi spolium cadit æreus orbis;
Præmissasque faces, festum nubentibus ignem,
Obruit, ęque adytis simul exaudita remotis
Nondum ausos firmare gradum, tuba terruit ingens.
In regem conuersi omnes formidine prima,
Mox audisse negant: cunctos tamen omnia rerum
Dira mouent, varijsque metum sermonibus augent.
Nec mirum: nam tu infaustos donante marito
Ornatus Argia geris, dirumque monile
Harmonies. longa est series, sed nota malorum
Prosequar, vnde nouis tam sæua potentia donis.
Lemnius hæc, vt prisca fides Mauortia longum
Furta dolens, capta postquam nihil obstat amori
Pœna, nec vltrices castigauere catenæ,
Harmonies dotale decus sub luce iugali
Struxerat. hoc, docti quanquam maiora, laborant
Cyclopes, notique operum Thelchines amica
Certatim iuuere manu, sed plurimus ipsi
Sudor. ibi arcano florentes igne smaragdos
Cingit, & infaustas percussum adamanta figuras,
Gorgoneosque orbes, Siculaque incude relictos
Fulminis extremi cineres, viridumque draconum
Lucentes à fronte iubas: hic flebile germen
Hesperidum, & dirum Phryxæi velleris aurum.
Tum varias pestes, raptumque interplicat atro
Tisiphones de crine ducem, & quæ pessima Ceston
Vis probat. hæc circum spumis Lunaribus vngit
Callidus, atque hilari perfundit cuncta veneno.
Non hoc Pasithea blandarum prima sororum.
Non decor, Idaliusque puer, sed Luctus, & Iræ,
Et Dolor, & tota pressit Discordia dextra.
Prima fides operi, Cadmum comitata iacentem
Harmo-

Harmoniæ versis in sibila dira querelis,
Illyricos longo sulcauit pectore campos.
Improba mox Semele, vix dona nocentia collo
Induit, & fallax intrauit limina Iuno.
Teque etiam, infelix, perhibent, Iocasta, decorum
Possedisse nefas. vultus hac laude colebas,
Heu quibus, heu placitura toris! post longior ordo.
Tum donis Argia nitet, vilesque sororis
Ornatus sacro præculta superuenit auro.
Viderat hoc coniux perituri vatis, & aras
Ante omnes, epulasque trucem secreta coquebat
Inuidiam, sæuis detur si quando potiri
Cultibus, heu nihil augurijs adiuta propinquis.
Quos optat gemitus! quantas cupit impia clades!
Digna quidem, sed quid miseri decepta mariti
Arma? quid insontes nati meruere furores?
Postquam regales epulas, & gaudia vulgi
Bisseni clusere dies, Ismenius heros
Respicere ad Thebas, iamque & sua quærere regna;
Quippe animum subit illa dies, qua sorte benigna
Fratris, Echionia steterat priuatus in aula:
Respiciens descisse deos, trepidoque tumultu
Dilapsos comites, nudum latus omne, fugamque
Fortunæ. namque vna soror producere tristes
Exulis ausa vias, etiam hanc in limine primo
Liquerat, & magna lachrymas incluserat ira.
Tunc quos excedens hilares, qui cultus iniqui
Præcipuus ducis, & profugo quos ipse notarat
Ingemuisse sibi, per noctem, ac luce sub omni
Digerit. exedere animum dolor iraque demens:
Et qua non grauior mortalibus addita cura,
Spes, vbi longa venit. talem sub pectore nubem
Consilio voluens, Dircen, Cadmique negatas
Apparat ire domos. veluti dux taurus amata
Valle carens, pulsum solito quem gramine victor
Iussit ab erepta longe mugire iuuenca:
Cum profugo placuere tori, ceruixque recepto
Sanguine magna redit, fractæque in pectora vires:
Bella cupit, saltusque, & capta armenta reposcit,
Iam pede, iam cornu melior, pauet ipse reuersum
Victor,

Victor, & attoniti vix agnouere magistri.
Non alias tacita iuuenis Theumesius iras
Mente acuit, sed fida vias, arcanaque coniux
Senserat. vtque toris primo complexa iacebat
Auroræ pallore virum; Quos callide motus,
Quamue fugam moliris? ait. nil transit amantes.
Sentio, peruigiles acuunt suspiria questus,
Numquam in pace sopor. quoties hæc ora natare
Flentibus, & magnas latrantia pectora curas
Admota deprendo manu? nil fœdere rupto,
Connubijsue super moueor, viduaque iuuenta.
(Et si crudus amor, nec dum post flammea toti
Intepuere tori) tua me, properabo fateri,
Angit amata salus. tunc incomitatus, inermis
Regna petes? poterisque tuis decedere Thebis,
Si neget? atque illum solers deprendere semper
Fama duces, tumidum narrat, raptoque superbum,
Difficilemque tibi. nec dum consumserat annum.
Me quoque nunc vates, nunc exta minantia diuos,
Aut auium lapsus, aut turbida noctis imago
Territat. ah, memini, nunquam mihi falsa per vmbras
Iuno venis. quo tendis iter? ni conscius ardor
Ducit,& ad Thebas melior socer. hic breue tandem
Risit Echionius iuuenis, tenerumque dolorem
Coniugis amplexu solatur, & oscula mœstis
Tempestiua genis posuit, lachrymasque repressit;
Solue metus animo, dabitur, mihi crede,merentum
Consilijs tranquilla dies. te fortior annis
Nondum cura decet. sciat hæc Saturnius olim
Fata parens, oculosque polo dimittere si quos
Iustitia, & rectum terris defendere curat.
Fors aderit lux illa tibi, qua mœnia cernes
Coniugis, & geminas ibis regina per vrbes.
Sic ait, & caro raptim se limine profert.
Tydea iam socium cœptis, iam pectore fido
Æquantem curas (tantus post iurgia mentes
Vinxit amor) socerumque affatur tristis Adrastum
Fit mora consilio: cum multa mouentibus, vna
Iam potior cunctis sedit sententia, fratris

Præ-

Prætentare fidem, tutosque in regna precando
Explorare aditus. audax ea munera Tydeus
Sponte subit. nec non & te, fortissime gentis
Ætolum, multum lachrymis conata morari
Deiphile, sed iussa patris, tutique regressus
Legato, iustæque preces vicere sororis.
Iamque emensus iter syluis ac littore durum,
Qua Lernæa palus, ambustaque fontibus alte
Intepet Hydra vadis, & qua vix carmine raro
Longa sonat Nemea nondum pastoribus ausis,
Qua latus Eoos Ephyres quod vergit ad Euros,
Sisypheique sedent portus: irataque terræ
Curua Palæmonio secluditur vnda Lechæo.
Hinc prætereuectus Nisum, & te mitis Eleusin
Leuus habet: iamque arua gradu Theumesia, & arces
Intrat Agenoreas, ibi durum Eteoclea cernit
Sublimem solio, septumque horrentibus armis.
Iura ferus populo trans legem, ac tempora regni
Iam fratris de parte dabat. sedet omne paratus
Iam facinus, queriturque fidem tam sero reposci.
Constitit in medijs: ramus manifestat oliuæ
Legatum, causasque viæ nomenque rogatus
Edidit: vtque rudis fandi, pronusque calori
Semper erat, iustis miscens tamen aspera, cœpit:
Si tibi plana fides, & dicti cura maneret
Fœderis, ad fratrem completo iustius anno
Legatos hinc ire fuit. teque ordine certo
Fortunam exuere, & lætum descendere regno
Vt vagus ille diu, passusque haud digna per vrbes
Ignotas, pactæ tandem succederet aulæ.
Sed quia dulcis amor regni, blandumque potestas,
Posceris. astriferum velox iam circulus orbem
Torsit, & amissæ redierunt montibus vmbræ,
Ex quo frater inops, ignota per oppida tristes
Exul agit casus, & te iam tempus aperto
Sub Ioue ferre dies, terrenaque frigora membris
Ducere, & externos summissum ambire penates.
Pone modum lætis. satis auro diues, & ostro
Conspicuus, tenuem germani pauperis annum
Risisti moneo regnorum gaudia temet

Dedo-

Dedoceas, patiensque fugæ mereare reuerti.
Dixerat. ast illi tacito sub pectore dudum
Ignea corda fremunt, iacto velut aspera saxo
Cominus erigitur serpens, cui subter inanes
Longa sitis latebras, totosque agitata per artus
Conuocat in fauces & squammea colla venenum:
Cognita si dubijs fratris mihi iurgia signis
Ante forent, nec clara odiorum arcana paterent,
Sufficeret vel sola fides, qua toruus, & illum
Mente gerens, ceu septa nouus iam mœnia laxet
Fossor, & hostiles inimicent classica turmas,
Præfuris. in medios si cominus orsa tulisses
Bistonas, aut refugo pallentes sole Gelonos,
Parcior alloquio, & medij reuerentior æqui
Inciperes. neque te furibundæ crimine mentis
Arguerim, mandata refers. nunc, omnia quando
Plena minis, nec sceptra fide, nec pace sequestra
Poscitis, & capulo propior manus: hæc mea regi
Argolico, nondum æqua tuis, vice dicta reporta:
Quæ sors iusta mihi, quæ non indebitus annis
Sceptra dicauit honos, teneo, longumque tenebo.
Te penes Inachiæ dotalis regia dono
Coniugis: & Danaæ (quid enim maioribus actis
Inuideam?) cumulentur opes. felicibus Argos
Auspicijs, Lernamque regas. nos horrida Dirces
Pascua, & Euboicis arctatas fluctibus oras,
Non indignati miserum dixisse parentem
Oedipoden. tibi larga (Pelops, & Tantalus autor)
Nobilitas, propiorque fluat de sanguine iuncto
Iuppiter. anne feret luxu consueta paterno
Hunc regina larem? nostræ cui iure sorores
Anxia pensa trahant? longo quam sordida luctu
Mater, & ex imis auditus forte tenebris
Offendat socer ille senex: Iam pectora vulgi
Assueuere iugo. pudet heu, plebisque, patrumque,
Ne toties incerta ferant, mutentque gementes
Imperia, & dubio pigeat parere tyranno,
Non parcit populis regnum breue. respice quantus
Horror, & attoniti nostro in discrimine ciues.

Hos ne ego, quis certa est sub te duce pęna, relinquā?
Iratus, germane, venis. fac velle, nec ipsi
(Si modo notus amor, meritique est gratia) Patres
Reddere regna sinent. Non vltra passus, & orsa
Iniecit medijs sermonibus obuia: Reddes
Ingeminat, reddes: non si te ferreus agger
Ambiat, aut triplices alio tibi carmine muros
Amphion auditus agat. nil tela, nec ignes
Obstiterint, quin ausa luas, nostrisque sub armis
Captiuo moribundus humum diademate pulses.
Tu merito: ast horum miseret, quos sanguine viles
Coniugibus, natisque infanda ad prælia raptos
Proijcis excidio bone rex. ò quanta Cithæron
Funera, sanguineisque vadis, Ismene, rotabis!
Hæc pietas, hæc magna fides: nec crimina gentis
Mira eq idem duco, sic primus sanguinis autor,
Incestique patrum thalami, sed fallit origo:
Oedipodes tu solus eris: hæc præmia morum·
Ac sceleris, violente, feres. nos poscimus annum.
Sed moror. hæc audax etiamnum in limine retro
Vociferans, iam tunc impulsa per agmina præceps,
Euolat. Oeneæ vindex sic ille Dianæ
Erectus setis, & aduncæ fulmine malæ, (uens,
Cum premeret Pelopea phalanx, saxa obuia vol-
Fractaque perfossis arbusta Acheloia ripis,
Iam Telamona solo, iam stratum Ixiona linquens,
Te Meleagre subit. ibi demum cuspide lata
Hæsit, & obnixo ferrum laxauit in armo.
Talis adhuc trepidum liquit Calydonius Heros
Concilium, infrendens ipsi ceu regna negentur:
Festinatque vias, ramumque precantis oliuæ
Abijcit. attonitæ tectorum ex culmine summo
Prospectant matres, sæuoque infanda precantur
Oenidæ, tacitoque simul sub pectore regi.
Nec piger ingenio scelerum, fraudisque nefandæ
Rector eget. iuuenum fidos lectissima bello
Corpora nunc pretio, nunc ille hortantibus ardens
Sollicitat dictis, nocturnaque prælia sæuus
Instruit, & sanctum populis per sæcula nomen
Legatum insidijs, tacitoque inuadere ferro,

(Quid regnis non vile?) cupit. quas quæreret artes
Si fratrem fortuna dares? ò cæca nocentum
Consilia! O semper timidum scelus! exit in vnum
Plebs ferro iurata caput. ceu castra subire
Apparet, aut celsum crebris arietibus vrbis
Inclinare latus. densi sic agmine facto
Quinquaginta altis funduntur in ordine portis.
Macte animi; tantis dignus qui crederis armis.
Fert via per domus propior, qua calle latenti
Præcelerant, densæque legunt compendia sy uæ.
Lecta dolis sedes: gemini procul vrbe malignis
Faucibus vrgentur colles, quos vmbra superni
Montis, & incuruis claudunt iuga frondea syluis:
Insidias natura loco, cæcamque latendi
Struxit opem. medias arcte secat aspera rupes
Semita, quam subter campi, deuexaque latis
Arua iacent spatijs. contra importuna crepido
Oedipodioniæ domus alitis. hic fera quondam
Pallentes erecta genas, suffusaque tabo
Lumina, concretis infando sanguine plumis
Relliquias amplexa virum, semesaque nudis
Pectoribus stetit ossa premens, visuque trementi
Conlustrat campos, si quis concurrere dictis
Hospes inexplicitis, aut cominus ire viator
Audeat, & duræ commercia iungere linguæ:
Nec mora, quin acuens exertos protinus vngues,
Liuentesque manus, fractosque in vulnere dentes.
Terribili applausu circum hospita surgeret ora.
Et latuere doli, donec de rupe cruenta
Heu simili deprensa viro, cessantibus alis
Tristis inexpletam scopulis adfligeret aluum.
Monstrat sylua nefas, horrent vicina iuuenci
Gramina; damnatis auidum pecus abstinet herbis.
Non Dryadum placet vmbra choris, non commoda sacris
Faunorum, diræque etiam fugere volucres
Prodigiale nemus. tacitis huc gressibus acti
Deueniunt peritura cohors. hostemque superbum
Adnixi iaculis, & humi posita arma tenentes
Expectant, densaque nemus statione coronant.
Cœpe-

Cœperat humenti Phœbum subtexere palla
Nox, & cœruleam terris infuderat vmbram.
Ille propinquabat syluis, & ab aggere celso
Scuta virum, galeasque videt rutilare comantes,
Qua laxant rami nemus, aduersaque sub vmbra
Flammeus æratis Lunæ tremor errat in armis.
Obstupuit visis. ibat tamen, horrida tantum
Spicula, & inclusum capulo tenus admouet ensem.
Ac prior, vnde viri? quidue occultatis in armis?
Non humili terrore rogat. nec reddita contra
Vox, fidamque negant suspecta silentia pacem.
Ecce autem vasto Chthonij contorta lacerto,
Quo duce freta cohors, fuscas interuolat auras
Hasta, sed audenti Deus & Fortuna recessit.
Per tamen Olenij tegimen suis, atraque setis
Terga, super leuos humeros vicina cruori
Effugit, & viduo iugulum ferit irrita ligno.
Tunc horrere comæ, sanguisque in corde gelari.
Huc ferus, atque illuc animum, pallentiaque ira
Ora ferens, nec tanta putat sibi bella parari.
Ferte gradum contra, campoque erumpite aperto.
Quis timor audendi? quæ tanta ignauia? solus,
Solus in arma voco. neque in his mora; quos vbi plures,
Quam ratus, innumeris videt excursare latebris,
Hos prodire iugis, illos è vallibus imis
Crescere, nec paucos campo, totumque sub armis
Conlucere iter (vt clausas indagine profert
In medium vox prima feras) quæ sola medendi
Turbata ratione via est, petit ardua diræ
Sphyngos, & abscissis infringens cautibus vncas
Exuperat iuga dira manus, scopuloque potitus
Vnde procul tergo metus, & via prona nocendi,
Saxum ingens, quod vix plena ceruice gementes
Vertere humo, murisque valent inferre iuuenci,
Rupibus auellit: dein toto sanguine nixus
Sustinet, immanem quærens librare ruinam.
Qualis in aduersos Lapithas erexit inanem
Magnanimus cratera Pholus. stupet obuia letho
Turba super stantem, atque emissi turbine montis

Obruitur, ſimul ora virum, ſimul arma, manuſque,
Fractaque commixto ſederunt pectora ferro.
Quattuor hic adeo deiecti mole ſub vna
Congemuere, fuga tremefactum protinus agmen
Excutitur cœptis. neque enim temnenda iacebant
Funera, fulmineus Dorylas, quem regibus ardens
Æquabat virtus, Martiſque è ſemine Theron
Terrigenas confiſus auos. nec vertere cuiquam
Frena ſecundus Halys, ſed tunc pedes occubat aruis,
Pentheumque trahens nondum te Phædimus æquo,
Bacche, genus; quorum vt ſubitis exterrita fatis
Agmina, turbatam vidit laxare cateruam:
Quæ duo ſola manu geſtans acclinia monti
Fixerat, intorquet iacula, & fugientibus addit.
Mox in plana libens, nudo ne pectore tela
Inciderent, ſaltu præceps defertur: & orbem
Quem procul oppreſſo vidit Therone volutum
Corripuit, tergoque, & vertice tegmine noto
Septus. & hoſtili propugnans pectora parma
Conſtitit. inde iterum denſi glomerantur in vnum
Ogygidæ, firmantque gradum, trahit ocius enſem
Biſtonium Tydeus. Mauortia munera magni
Oeneos: & partes pariter diuiſus in omnes
Hos obit, atque illos, ferroque micantia tela
Decutit, impeditant numero, ſeque ipſa viciſſim
Arma premunt. nec vis conatibus vlla, ſed ipſæ
In ſocios errare manus, & corpora turba
Inuolui prolapſa ſua. manet ille cruentis
Anguſtus telis, & inexpugnabilis obſtat.
Non aliter (Geticæ ſi fas eſt credere Phlegræ)
Armatum immenſus Briareus ſtetit æthera contra,
Hinc Phœbi pharetras, hinc toruæ Palladis angues,
Inde Pelethroniam præfixa cuſpide pinum
Martis, at hinc laſſo mutata Pyracmone temnens
Fulmina, cum toto nequicquam obſeſſus Olympo
Tot queritur ceſſare manus: non ſegnius ardet
Huc illuc clypeum obiectans, ſeque ipſe recedens
Circuit, interdum trepidis occurrit, & inſtat
Spicula diuellens, clypeo quæ plurima toto
Fixa tremunt, armantq; virum, ſæpe aſpera paſſum
Vulne-

Vulnera, ſed nullum vitæ in ſecreta receptum,
Nec mortem ſperare valet. rorat ipſe furentem
Deilochum, comitemque illi iubet ire ſub vmbras
Phegea, ſublata minitantem bella ſecuri,
Dircæumque Gyan, & Echionium Lycophontem.
Iam trepidi ſeſe quærunt, numerantque, nec idem
Cædis amor, tantamque dolent rareſcere turbam.
Ecce Chromis Tyrij demiſſus origine Cadmi,
(Hunc vtero quondam Dryope Phœniſſa grauato
Rapta repente choris, oneriſque oblita ferebat:
Dumque trahit prenſis taurum tibi cornibus Euan
Procidit impulſus nimijs conatibus infans)
Tunc audax iaculis, & capti pelle leonis
Pinea nodoſa quaſſabat robora claua,
Increpitans: Vnuſne viri tot cædibus vnus
Ibit ouans Argos? vix credet fama reuerſo.
Heu ſocij, nullæne manus? nulla arma valebunt?
Hæc regi promiſſa Cydon, hæc Lampe dabamus?
Dum clamat, ſubit ore cauo Theumeſia cornus,
Nec prohibent fauces. atque illi voce repleta
Intercepta natat prorupto in ſanguine lingua.
Stabat adhuc, donec tranſmiſſa morte per artus
Labitur, immerſaque cadens obmutuit haſta.
Vos quoque Theſpiadæ, cur inficiatus honora
Arcuerim fama? fratris moribunda leuabat
Membra ſolo Periphas (nil indole clarius illa,
Nec pietate fuit) leua marcentia colla
Suſtentans, dextraque latus. ſingultibus arctum
Exhaurit thoraca dolor. nec vincla coercent
Vndantem fletu galeam, cum multa gementi
Pone grauis curuas perfringit lancea coſtas.
Exit & in fratrem, cognataque pectora telo
Conſerit. ille oculos etiamnum in luce natantes
Siſtit, & aſpecta germani morte, reſoluit.
At cui vita recens, & adhuc in vulnere vires,
Hos tibi complexus, hæc dent, ait, oſcula nati.
Procubuere pares fatis (miſerabile votum
Mortis). & alterna clauſerunt lumina dextra.
Protinus idem vltro iaculo, parmaque Menœtem
Proterrebat agens, trepidis veſtigia retro

Passibus vrgentem, donec defecit iniqua
Lapsus homo, pariterque manus distractus in ambas
Orat, & à iugulo nitentem sustinet hastam.
Parce per has stellis interlabentibus vmbras,
Per Superos, noctemque tuam. sine, tristia Thebis
Nuntius acta feram, vulgique per ora pauentis
Contempto te rege canam. sic irrita nobis
Tela cadant, nullique tuum penetrabile ferro
Pectus, & optanti victor reueharis amico.
Dixerat. ille nihil vultum mutatus, inanes
Perdis, ait, lachrymas, & tu (ni fallor) iniquo
Pollicitus mea colla duci. nunc arma, diemque
Proijce. quid sequeris timidæ compendia vitæ?
Bella manent. simul hæc, & crassum sanguine telum
Iam redit. ille super dictis infensus amaris
Prosequitur victos: non hæc Trieterica vobis
Nox patrio de more venit: non Orgia Cadmi
Cernitis, aut auidas Bacchum scelerare parentes.
Nebridas, & fragiles thyrsos portare putastis
Imbellem ad sonitum, maribusque incognita veris
Fœda Celenæa committere prælia buxo?
Hic aliæ cædes, alius furor: ite sub vmbras
O timidi, paucique! hæc intonat, ast tamen illi
Membra negant, lassusque ferit præcordia sanguis.
Iam sublata manus cassos defertur in ictus.
Tardatique gradus. clypeum nec sustinet vmbo
Mutatum spolijs. gelidus cadit imber anhelo
Pectore, tum crines, ardentiaque ora cruentis
Roribus, & tetra morientum aspergine manant.
Vt leo, qui campis longe custode fugato
Massylas depastus oues, vbi sanguine multo
Luxuriata fames, ceruixque, & tabe grauatæ
Consedere iubæ, medijs in cædibus astat
Æger hians, victusque cibis: nec iam amplius iræ
Crudescunt. tantum vacuis ferit aera malis,
Molliaque eiecta delambit vellera lingua.
Ille etiam Thebas spolijs, & sanguine plenus
Isset, & attonitis sese, populoque, ducique
Ostentasset ouans, ni tu Tritonia virgo
Flagrantem, multaque operis caligine plenum
Consi-

Consilio dignata virum. Sate gente superbi
Oeneos, absentes, cui dudum vincere Thebas
Annuimus, iam pone modum, nimiumque secundis
Parce deis. huic vna fides optanda labori:
Fortuna satis vsus abi. Restabat acerbis
Funeribus, socioque gregi non sponte superstes
Hemonides (ille hæc præuiderat, omina doctus
Aeros, & nulla deceptus ab alite) Mæon,
Nec veritus prohibere ducem. sed fata monentem
Priuauere fide, vita miserandus inerti
Damnatur, trepido Tydeus immitia mandat:
Quisquis es Aonidum, quem crastina munere nostro
Manibus exemptum medijs aurora videbit.
Hæc iubeo perferre duci: cinge aggere portas:
Tela noua: fragiles æuo circumspice muros:
Præcipue stipare viros, densasque memento
Multiplicare acies, fumantem hunc aspice late
Ense meo campum. tales in bella venimus.
Hæc ait, & meritæ pulchrum tibi pallas honorem
Sanguinea de strage parat, prædamque iacentem
Comportat gaudens, ingentiaque acta recenset.
Quercus erat teneræ iam longum oblita iuuentæ
Aggere camporum medio, quam plurimus ambit
Frondibus incuruis, & crudo robore cortex:
Huic leues galeas, perfossaque vulnere crebro
Inserit arma ferens, huic truncos ictibus enses
Subligat, & fractas membris spirantibus hastas.
Corpora tunc atque arma simul cumulata superstans
Incipit. oranti nox, & iuga longa resultant.
Diua ferox, magni decus, ingeniumque parentis
Bellipotens, cui torua genis horrore decoro
Cassis, & asperso crudescit sanguine Gorgon.
Nec magis ardentes Mauors, hastataque pugnæ
Impulerit Bellona tubas, huic annue sacro.
Seu Pandionio nostras inuisere cædes
Monte venis, siue Aonia deuertis Ithone
Læta choris, seu tu Libyco Tritone repexas
Lota comas, qua te bijugo temone frementem
Intemeratarum volucer rapit axis equarum:
Nunc tibi fracta virum spolia, informesque dicamus

Exuuias. at si patrijs Parthaonis aruis
Inferar, & reduci pateat mihi Martia Pleuron:
Aurea tunc medijs vrbis tibi templa dicabo
Collibus, Ionias qua despectare procellas
Dulce sit, & flauo tollens vbi vertice pontum
Turbidus obiectas Achelous Echinadas exit.
Hic ego maiorum pugnas, vultusque tremendos
Magnanimum effingam regum, figamque superbis
Arma tholis: quæque ipse meo quæsita reuexi
Sanguine, quæque dabis captis Tritonia Thebis.
Centum ibi virgineis votæ Calydonides aris
Actæas tibi rite faces, & ab arbore casta
Nectent purpureas niueo discrimine vittas.
Peruigilemque focis ignem longæua sacerdos
Nutriet, arcanum nunquam inspectura pudorem.
Tu bellis, tu pace feres de more frequentes
Primitias operum, non indignante Diana.
Dixerat; & dulces iter instaurabat ad Argos.

P. PAPINII STATII

THEBAIDOS

LIBER TERTIVS.

AT non Aoniæ moderator perfidus aulæ,
Nocte sub ancipiti quamuis humentibus astris,
Longus ad Auroram superet labor, otia somni
Accipit. inuigilant animo, scelerisque parati
Supplicium exercent curæ. tunc plurima versat
Pessimus in dubijs augur timor, hei mihi clamat,
Vnde moræ? (nam prona ratus, facilemque tot armis
Tydea, nec numero virtutem, animumque rependit)
Num regio diuersa viæ? num missus ab Argis
Subsidio globus? an sceleris data fama per vrbes

Fini-

Finitimas? paucosne pater Gradiue, manuve
Legimus indecores? at enim fortissimus illic
Et Chromis, & Dorylas, & nostris turribus æqui
Thespiadæ totos raperent mihi funditus Argos.
Nec tamen ille meis reor impenetrabilis armis,
Ære gerens, solidoque datos adamante lacertos,
Venerat. heu segnes, quorum labor hæret in vno,
Si conserta manus. vario sic turbidus æstu
Angitur, ac sese culpat super omnia, qui non
Orantem in medijs legatum cœtibus ense
Perculerit, fœdasque palam satiauerit iras.
Iam pudet incepti, iam pœnitet. ac velut ille
Fluctibus Ionijs Calabræ datus arbiter alno,
Nec rudis vndarum, portus sed linquere amicos
Purior Olenij frustra gradus impulit astri:
Cum fragor hiberni subitus Iouis, omnia mundi
Claustra tonant, multusque polos inclinat Orion:
Ipse quidem mallet terras, pugnatque reuerti,
Fert ingens à puppe Notus: tunc arte relicta
Ingemit, & cæcas sequitur iam nescius vndas:
Talis Agenoreus ductor, cœloque morantem
Luciferum, & seros mœrentibus increpat ortus.
Ecce sub occiduas versæ iam noctis habenas,
Astrorumque obitus, vbi primum maxima Tethys
Impulit Eoo cunctantem Hyperiona ponto,
Ima flagellatis, signum lugubre malorum,
Ponderibus trepidauit humus, motusque Cithæron
Antiquas dedit ire niues. tunc visa leuari
Culmina, septenæque iugo concurrere portæ.
Et prope sunt causæ: gelido remeabat Eoo
Iratus fatis, & tristis, morte negata
Hemonides. nec dum ora patent, dubiusque notari
Signa dabat magnæ longe manifesta ruinæ,
Planctuque, & gemitu. lachrymas nam protinus omnes
Fuderat. haud aliter saltu deuertitur orbus
Pastor, ab agrestum nocturna strage luporum,
Cuius herile pecus syluis inopinus abegit
Imber, & hybernæ ventosa cacumina lunæ.
Luce patent cædes: domino perferre recentes

Ipse timet casus, haustaque informis arena
Questibus implet agros, stabuliq; silentia magni
Odit, & amissos longo ciet ordine tauros.
Illum congestæ portarum ad limina matres
Vt solum videre (nefas!) nulla agmina circum,
Magnanimosq; duces, nihil ausæ quærere, tollunt
Clamorem, bello qualis supremus apertis
Vrbibus, aut pelago iam descendente carina.
Vt primum inuisi cupido data copia regis:
Hanc tibi de tanto donat ferus agmine Tydeus
Infelicem animam, siue hæc sententia diuum,
Seu fortuna fuit: seu, quod pudet ire fateri.
Vis inuicta viri. vix credo & nuntius, omnes,
Procubuere omnes. noctis vaga lumina testor
Et socium manes, & te mala, protinus ales
Qua redeo: non hanc lachrymis meruisse, nec astu
Crudelem veniam, atque inhonoræ munera lucis.
Sed mihi iussa deum, placitoque ignara moueri
Atropos, atque olim non hæc data ianua lethi
Eripuere necem. iamque vt mihi prodiga vitæ
Pectora,& extremam nihil horrescentia mortem
Aspicias; bellum infandum omnibusque negatam
Mouisti, funeste, aciem, dum pellere leges,
Et consanguineo gliscis regnare superbus
Exule, te feries orbarum excisa domorum
Planctibus assiduis, te diro horrore volantes
Quinquaginta animæ,circum noctesque, diesque,
Adsilient.neque enim ipse moror. iam mouerat iras
Rex ferus, & tristes ignescunt sanguine vultus.
Inde vltro Phlegyas, & non cunctator iniqui
Labdacus(hos regni ferrum penes) ire, manuque
Proturbare parant. sed iam nudauerat ensem
Magnanimus vates, & nunc trucis ora tyranni,
Nunc ferrum aspectans, nunquam tibi sanguinis huius
Ius erit, aut magno feries imperdita Tydeo
Pectora. vado equidem exultans, ereptaq; fata
Insequor, & comites feror expectatus ad vmbras.
Te Superis, fratrique, & iam media orsa loquentis
Absulerat plenum capulo latus. ille dolori

Pugnat,

Pugnat, & ingentem nixu duplicatus in ictum
Corruit, extremisq; animæ singultibus errans
Alternus nunc ore venit. nunc vulnere sanguis.
Excussæ procerum mentes, turbataque mussant
Concilia. ast illum coniux, fidique parentes
Seruantem vultus, & toruum in morte peracta,
Non longum reducem lætati, in tecta ferebant.
Sed ducis infandi rabidæ non hactenus iræ
Stare queunt. vetat igne rapi, pacemq; sepulchri
Impius, ignaris nequicquam manibus arcet.
Tu tamen egregius fati, mentisque, nec vnquam
Indignum passure situm, qui cominus ausus
Vadere, contemptum regis. quaque ampla venire
Libertas sancire viam. quo carmine dignam,
Quo satis ore tuis famam virtutibus addam,
Augur amate deis? non te cœlestia frustra
Edocuit, lauroque sua dignatus Apollo est,
Et nemorum Dodona parens, Cyrrhæaq; virgo
Audebit tacito populos suspendere Phœbo.
Nunc quoque Tartareo multum diuisus Auerno
Elysias, i, carpe plagas: vbi manibus axis
Inuius Ogygijs, nec fontis iniqua Tyranni
Iussa valent. durant habitus, & membra cruentis
Inuiolata feris, nudoque sub axe iacentem
Et nemus, & tristis volucrum reuerentia seruat.
At nuptæ exanimes, pueriq; ægrique parentes
Mœnibus effusi per plana, per inuia, passim
Quisque suas auidi ad lachrymas miserabile currunt
Certamen: quos densa gradu comitantur euntes
Millia solandi studio; pars visere flagrant
Vnius acta viri, & tantos in nocte labores.
Feruet iter gemitu, & plangoribus arua reclamant.
Vt vero infames scopulos, syluamque nefandam
Peruentum, ceu nulla prius lamenta, nec atri
Manassent imbres, sic ore miserrimus vno
Exoritur fragor, aspectuq; accensa cruento
Turba furit. stat sanguineo discissus amictu
Luctus atrox, cæsoque inuitat pectore matres.
Scrutantur galeas frigentum, inuentaque monstrant
Corpora, procidua super externosq; suosque,

Hæ pressant in tabe comas, hæ lumina signant,
Vulneraque alta replent lachrymis. pars spicula dextra
Nequicquam parcente trahunt, pars molliter aptant
Brachia trunca loco, & ceruicibus ora reponunt.
At vaga per dumos, vacuique in puluere campi
Magna parens iuuenum, gemini tunc funeris, Ide
Squallentem sublata comam, liuentiaque ora
Vngue premens, nec iam infelix miserandaque, verùm
Terror inest lachrymis, per & arma & corpora passim
Caniciem impexam dira tellure volutans.
Quærit inops natos, omnique in corpore plangit.
Thessalis haud aliter bello gauisa recenti,
Cui gentile nefas hominem reuocare canendo,
Multifida attollens antiqua lumina cedro
Nocte subit campos. versatque in sanguine functum
Vulgus, & explorat manes, cui plurima busto
Imperet ad Superos. animarum mœsta queruntur
Concilia, & nigri pater indignatur Auerni.
Illi in secessu pariter sub rupe iacebant
Felices, quos vna dies, manus abstulit vna
Peruia vulneribus media trabe pectora nexi.
Vt vidit, lachrymisque oculi patuere profusis.
Hosne ego complexus, genitrix? hæc oscula, nati,
Vestra tuor? sic vos extremo in fine ligauit
Ingenium crudele necis? quæ vulnera tractem,
Quæ prius ora premam? vosne illa potentia matris?
Vos vteri fortuna mei: qua tangere diuos
Rebar, & Ogygias titulis anteire parentes.
At quanto melius, dextraque in sorte iugatæ,
Quis steriles thalami, nulloque vlulata dolore
Respexit Lucina domum. mihi quippe malorum
Causa labor. sed nec bellorum in luce patenti
Conspicui factis, æternaque gentibus ausi,
Quæsistis miseræ vulnus memorabile matri:
Sed mortem obscuram, numerandaq; funera passi.
Heu quantus furto cruor, & sine laude iacetis?
Quin ego, non dextras miseris complexibus ausim
Diuidere, & tanti consortia rumpere lethi:

Ite

Ite diu fratres, indiscretique supremis
Ignibus, & caros vrna confundite manes.
Nec minus interea digesta strage suorum (mat
Hinc Chthonium coniux, hinc mater Penthea cla-
Astyoche, puerique rudes tua, Phædime, proles
Amissum didicere patrem, Marpissaque pactum
Phyllea: sanguineumq; lauant Acamanta sorores.
Tunc ferro retegunt syluas, collisque propinqui
Annosum truncant apicem, qui conscius actis
Noctis, & inspexit gemitus. ibi grandior æuo
Ante rogos, dum quisque suo nequit igne reuelli,
Concilium infaustum dictis mulcebat Alethes:
Sæpe quidem infelix, varioque exercita ludo
Fatorum gens nostra ruit, Sidonius ex quo
Hospes in Aonios iecit sata ferrea sulcos.
Vnde noui fœtus, & formidata colonis
Arua suis. sed nec veteris cum regia Cadmi
Fulmineum in cinerem monitis Iunonis iniquæ
Consedit, neque funerea cum laude potitus
Infelix Athamas trepido de monte veniret
Semianimem heu, læto referens clamore Learchum,
Hic gemitus Thebis. nec tempore clarius illo
Phœnissæ sonuere domus, cum lassa furorem
Vicit, & ad comitum lachrymas expauit Agaue.
Vna dies similis fato specieque malorum
Æqua fuit, qua magniloquos luit impia flatus
Tantalis innumeris cum circumfusa ruinis
Corpora tot raperet terra, tot quæreret ignes.
Talis erat vulgi status, & sic vrbe relicta,
Primæuique senes, & longo examine matres
Inuidiam planxere deis, miseroque tumultu
Bina per ingentes stipabant funera portas.
Meq; ipsum, memini (nec dum apta doloribus ætas)
Flesse tamen, gemituque meos æquasse parentes.
Illa tamen Superi. nec quod tibi Delia castos
Prolapsum ad fontes, specula temerante profana,
Heu dominum insani non agnouere Molossi
Deflerim magis, aut verso quod sanguine fluxit
In subitos regina lacus. sic dira sororum
Pensa dabant, visumq; Ioui. nunc regis iniqui

Ob

Ob noxam immeritos patriæ tot culmina ciues
Exuimus, nec adhuc calcati fœderis Argos
Fama subit, & iam bellorum extrema dolemus.
Quantus equis, quantusq; viris in puluere crasso
Sudor! io quanti crudele rubebitis amnes!
Viderit hæc bello viridis manus, ast ego donec
Dum licet igne meo, terraque insternar auita.
Hæc senior, multumq; nefas Etheoclis acerbat,
Crudelem infandumq; vocans, pœnasq; daturum.
Vnde ea libertas? iuxta illi finis & ætas
Tota retro, feræque velit decus addere morti:
Hæc sator astrorum iamdudum è vertice mundi
Prospectans, primoque imbutas sanguine gentes,
Gradiuum acciri propere iubet. ille furentes
Bistonas, & Geticas populatus cædibus vrbes,
Turbidus ætherias currus vrgebat ad arces.
Fulmine cristatum galeæ iubar, armaq; in auro
Tristia, terrificis monstrorum animata figuris
Incutiens: tonat axe polus, clypeique cruenta
Lux rubet, & solem longe ferit æmulus orbis.
Hunc vbi Sarmaticos etiamnum efflare labores
Iuppiter, & tota perfusum pectora belli
Tempestate videt: Talis mihi, nate, per Argos,
Talis abi. sic ense madens, ac nubilus ira.
Exturbent resides frenos; & cuncta perosi
Te cupiant, tibi præcipites animasque, manusque
Deuoueant: rape cunctantes, & fœdera turba
Quæ dedimus tibi fas ipsos incendere bello
Cœlicolas, pacemque meam. iam semina pugnæ
Ipse dedi, remeat portans immania Tydeus
Ausa ducis, scelus & turpis primordia belli,
Insidias, fraudesque, suis quas vltus in armis.
Adde fidem. vos ò Superi, meus ordine sanguis,
Ne pugnate odijs, neu me tentare precando
Certetis. sic fata mihi, nigræque sororum
Iurauere colus. manet hæc ab origine mundi
Fixa dies bello, populique in prælia nati.
Quid ni me veterum pœnas sancire malorum
Gentibus, & diros finitis punire nepotes,
Arcem hanc æternam, mentis sacraria nostræ,
Te-

Teftor, & Elyfios etiam mihi numina fontes,
Ipfe manu Thebas, correptaque mœnia fundo
Excutiam, verfafq; folo fuper Inacha tecta
Effundam turres, ac ftagna in cœrula vertam
Imbre fuperiecto: licet ipfa in turbine rerum
Iuno fuos colles, templumq; amplexa laboret.
Dixit. & attoniti iuffis (mortalia credas
Pectora) fic cuncti vocemq; animofq; tenebant.
Non fecus ac longa ventorum pace folutum
Æquor, & imbelli recubant vbi littora fomno,
Syluarumq; comas, & abacto flamine nubes.
Mulcet iners æftas: tunc ftagna, lacufque fonori
Detumuere; tacent exhaufti folibus amnes.
Gaudet ouans iuffis, & adhuc temone calenti
Feruidus, in leuum torquet Gradiuus habenas.
Iamque iter extremum, cœlique abrupta tenebat;
Cum Venus ante ipfos, nulla formidine greffum
Figit equos. ceffere retro, iam iamq; rigentes
Suppliciter pofuere iubas. tunc pectora fummo
Acclinata iugo, vultumque obliqua madentem,
Incipit: (interea dominæ veftigia iuxta
Spumantem proni mandunt adamanta iugales)
Bella etiam in Thebas, focer ò pulcherrime, bella
Ipfe paras, ferroque tuos abolere nepotes?
Nec genus Harmonies, nec te connubia cœlo
Fefta, nec hæ quicquam lachrymæ furibunde morantur?
Criminis hæc merces? hoc fama, pudorq; relictus?
Hoc mihi Lemniacæ de te meruere catenæ?
Perge libens. at non eadem Vulcania nobis
Obfequia, & læfi feruit tamen ira mariti.
Illum ego perpetuis mihi defudare caminis
Si iubeam, vigilefq; operi tranfmittere noctes,
Gaudeat, ornatufque nouos, ipfique laboret
Arma tibi. tu, fed fcopulos, & ahena precando
Flectere corda paro. folum hoc tamen anxia, folum
Obteftor, quid me Tyrio fociare marito
Progeniem caram, infauftifque dabas Hymenæis?
Dum fore præclaros armis, & viuida rebus
Pectora vipereo Tyrios de fanguine iactas,

Demif-

Demissumque Iouis serie genus. ah mea quanto
Sithonia mallem nupsisset virgo sub Arcto
Trans Boream, Thracasque tuos, indigna parumne
Pertulimus? diuæ Veneris quod filia longum
Reptat, & Illyricas eiectat virus in herbas?
Nunc gentem immeritam. lachrymas non pertulit vltra
Bellipotens. hastam leua transsumit & alto
(Haud mora) desiluit curru: clypeoq; receptam
Lædit in amplexu, dictisque ita mulcet amicis:
O mihi, bellorum requies, & sacra voluptas,
Vnaque pax animo; soli cui tanta potestas
Diuorumque hominumque meis occurrere telis
Impune, & media quamuis in cæde frementes,
Hos assistere equos, hunc ensem auellere dextra.
Nec mihi Sidonij genitalia fœdera Cadmi
Nec tua cara fides (ne falsa incessere gaude)
Exciderunt. prius in patrui deus infera mergar
Stagna, & pallentes agar exarmatus ad vmbras.
Sed nunc Fatorum monitus, mentemq; supremi
Iussus obire patris, (neque enim Vulcania tali
Imperio manus apta legi) quo pectore contra
Ire Iouem? dictasq; parem contemnere leges?
Cui modo, proh vires! terras, cœlumq; fretumque,
Attremere oranti, tantosque ex ordine vidi
Delituisse deos. sed ne mihi corde supremos
Concipe, cara, metus quando hæc mutare potestas
Nulla datur. cum iam Tyrijs sub mœnibus ambæ
Bellabunt gentes, adero, & socia arma iuuabo.
Tunc me sanguineo late desæuire campo
Res super Argolicas haud sic deiecta videbis:
Hoc mihi ius, nec Fata vetant. sic orsus aperto
Flagrantes immisit equos. non ocyus alti
In terras cadit ira Iouis, si quando niualem
Othryn, & Arctoæ gelidum caput institit Ossæ,
Armauitque in nube manum. volat ignea moles
Sæua dei mandata ferens, cœlumque trisulca
Territat omne coma, iamdudum aut ditibus agris
Signa dare, aut ponto miseros inuoluere nautas.
Iamque remensus iter fesso Danaeia Tydeus
Arua

Arua gradu, viridisque legit deuexa Prosymnæ
Terribilis visu. stant fulti puluere crines.
Squallidus ex humeris cadit alta in vulnera sudor.
Insomnesque oculos rubor excitat, oraque retro
Sorbet anhela sitis. mens altum spirat honorem
Conscia factorum: sic nota in pascua taurus
Bellator redit, aduerso cui colla, suoque
Sanguine, proscissisque natant palearibus armi.
Tunc quoque lassa tumet virtus, multumq; superbit
Pectore despecto. vacua iacet hostis arena
Turpe gemens, crudosque vetat sentire dolores.
Talis erat. medias etiam non destitit vrbes
Quicquid & Asopon, veteresque interiacet Argos
Inflammare odijs. multumque, & vbique retexens.
Legatum sese Graia de gente petendis
Isse super regnis profugi Polynicis, at inde
Vim, noctem, scelus, arma, dolos, ea fœdera passum
Regis Echionij, fratri sua iura negari.
Prona fides populis. Deus omnia credere suadet
Armipotens geminatque acceptos fama pauores.
Vtque introgressus portas (& forte verendos
Concilio pater ipse duces cogebat Adrastus)
Improuisus adest, iam illinc à postibus aulæ,
Vociferans. arma, arma viri, tuque optime Lernæ
Ductor, magnanimum si quis tibi sanguis auorum,
Arma para. nusquam pietas, non gentibus æquum
Fas, aut cura Iouis. melius legatus adissem
Sauromatas auidos, seruatoremque cruentum
Bebrycij nemoris. nec iussa incuso, pigetue
Officij. iuuat isse, iuuat, Thebasque nocentes
Explorasse manu. bello me, credite, bello,
Ceu turrim validam, aut arctam compagibus vrbem
Delecti insidijs instructique omnibus armis
Nocte, doloque viri, nudum, ignarumque locorum
Nequicquam clausere. iacent in sanguine mixti
Ante vrbem vacuam. nunc ò, nunc tempus in hostes,
Dum trepidi, exanguesq; metu, dum funera portant:
Dum capulo nondum manus excidit. ipse ego fessus
Quinquaginta illis heroum immanibus vmbris,
Vulneraque ista ferens putri insiccata cruore
Pro-

Protinus ire peto. Trepidi de sedibus astant
Inachidæ. cunctisque prior Cadmeius heros
Accurrit vultum deiectus, &, En ego d.uis
Inuisus, vitæque nocens, hæc vulnera cerno
Integer? hosne mihi reditus, germane, parabas?
In me hæc tela dabas? proh vitæ fœda cupido!
Infelix, facinus fratri tam grande negaui.
Et nunc vestra quidem maneant in pace serena
Mœnia, nec vobis tanti sim causa tumultus
Hospes adhuc, scio, nec me adeo res dextra leuauit
Quam durum natis, thalamo quam triste reuelli,
Quam patria. non me vllius domus anxia culpet,
Respectentque truces obliquo lumine matres.
Ibo libens certusque mori. licet optima coniux.
Auditusque iterum reuocet socer. hunc ego Thebis
Hunc germane tibi iugulum, & tibi maxime Tydeu
Debeo. sic variis prætentat pectora dictis,
Obliquatque preces. commotæ questibus iræ
Et mixtus lachrymis caluit dolor. omnibus vltro
Non iuuenum modo, sed gelidis & inertibus æuo
Pectoribus mens vna subit. viduare penates,
Finitimas adhibere manus. iamque ire: Sed altus
Consiliis pater, imperiique haud flectere molem
Inscius: Ista quidem Superis, curæque medenda
Linquite quæso meæ nec te germanus inulto
Sceptra geret neque vos auidi promittere bellum.
At nunc egregium tantoque in sanguine ouantem
Excipite Oeniden, animosque & pectora laxet
Sera quies, nobis dolor haud rationis egebit.
Turbati extemplo comites, & pallida coniux,
Tydea circum omnes fessum bellique, viæque
Stipantur. lætus mediis in sedibus aulæ
Constitit, ingentique exceptus terga columna.
Vulnera dum lymphis Epidaurius eluit Idmon,
Nunc velox ferro, nunc ille potentibus herbis
Mitior. ipse alta seductus mente renarrat
Principia irarum, quæque orsus vterque vicissim,
Quis locus insidiis, tacito quæ tempora bello.
Qui contra, quantique duces, vbi maximus illi
Sudor, & indicio seruatum Mæona tristi,

Ex-

Exponit. cui fida manus proceresque, socerque
Astupet oranti, Tyriusque incenditur exul.
Soluerat Hesperii deuexo margine ponti
Flagrantes sol pronus equos, rutilamque lauabat
Oceani sub fonte comam, cui turba profundi
Nereos, & rapidis accurrunt passibus Horæ:
Frenaque, & auratæ textum sublime coronæ
Deripiunt. laxant roseis humentia loris
Pectora pars meritos vertunt ad molle iugales
Gramen, & erecto currum temone supinant.
Nox subiit, curasque hominum, motusque ferarum
Composuit, nigroque polos inuoluit amictu,
Illa quidem cunctis, sed non tibi mitis, Adraste,
Labdacioque duci. nam Tydea largus habebat,
Perfusum magna virtutis imagine somnus.
Et iam noctiuagas inter deus armiger vmbras
Desuper Arcadiæ fines, Nemeæaque rura,
Tænariumque cacumen, Apollineasque Therupnas
Armorum tonitru ferit, & trepidantia corda
Implet amore sui. comunt Furor Iraque cristas
Frena ministrat equis Pauor armiger. at vigil omni
Fama sono varios rerum succincta tumultus
Ante volat currum, flatuque impulsa gementum
Alipedum, trepidas denso cum murmure plumas
Excutit. vrget enim stimulis auriga cruentis
Facta, infecta loqui, curruque infestus ab alto
Terga, comasque dex Scythica pater increpat hasta.
Qualis vbi Æolio dimissos carcere ventos
Dux præ se Neptunus agit, magnoque volantes
Iniicit Ægæo, tristis comitatus eunti
Circum lora fremunt, nimbiq; hyemesq; profundæ,
Nubilaque & vulso terrarum sordida fundo
Tempestas dubiæ motis radicibus obstant
Cyclades. ipsa tua Mycono, Gyaroque reuelli,
Dele, times, magnique fidem testaris alumni.
Septima iam nitidum terris Aurora deisque
Purpureo vehit ore diem: Perseius heros
Cum primum arcana senior sese extulit aula,
Multa super bello, generisque tumentibus amens
Incertusque animi, daret armis iura, ferosque
Gen-

Gentibus incuteret ſtimulos, an frena teneret
Irarum, & motos capulis aſtringeret enſes.
Hinc pacis tranquilla mouent, atque inde pudori
Fœda quies, flectique noua dulcedine pugnæ
Difficiles populi dubio ſententia tandem
Sera placet, vatum mentes, ac prouida veri
Sacra mouere deum. ſolers tibi cura futuri,
Amphiarae, datur, iuxtaque Amythaone cretus
Iam ſenior, ſed mente virens Phœboque Melampus
Aſſociat paſſus: dubium cui dexter Apollo,
Oraque Cyrrhæa ſatiarit largius vnda.
Principio fibris pecudumque in ſanguine diuos
Explorant. iam tum pauidis maculoſa bidentum
Corda negant, diraque nefas minitantia vena,
Ire tamen, vacuoque ſedet petere omina cœlo.
Mons erat audaci ſeductus in æthera dorſo,
(Nomine Lernæi memorant Apheſanta coloni)
Gentibus Argolicis olim ſacer; inde ferebant
Nubila, ſuſpenſo celerem temeraſſe volatu
Perſea, cum raptos pueri perterrita mater
Proſpexit de rupe gradus, ac pęne ſecuta eſt.
Huc gemini vates ſanctam canentis oliuæ
Fronde comam, & niueis ornati tempora vittis
Euadunt pariter. madidos vbi lucidus agros
Ortus, & algentes laxauit ſole pruinas.
Ac prior Oeclides ſolita prece numen amicat.
Iuppiter omnipotens, nam te pernicibus alis
Addere conſilium, volucreſque implere futuri,
Ominaque, & cauſas cœlo deferre latentes
Accipimus: non Cyrrha deum promiſerit antro
Certius, aut frondes lucis quas fama Moloſſis
Chaonias ſonuiſſe tibi. licet aridus Hammon
Inuideat, Lyciæque parent contendere ſortes,
Niliacumque pecus, patrioque æqualis honori
Branchus, & vndoſæ qui ruſticus accola Piſæ
Pana Lyaconia nocturnum exaudit in vmbra.
Ditior ille animi. cui tu, Dictæe, ſecundas
Impuleris manifeſtus aues. mirum vnde, ſed olim
Hic honor alitibus. ſuperæ ſeu conditor aulæ
Sic dedit, effuſum Chaos in noua ſemina texens:
Seu

Seu quia mutatæ, noſtraque ab origine verſis
Corporibus ſubiere notos: ſeu purior axis,
Amotumque nefas, & rarum inſiſtere terris
Vera docent, tibi ſumma ſator terræque deumque
Scirę licet. nos Argolicæ primordia pugnæ,
Venturumque ſinas cœlo prænoſſe laborem.
Si datur, & duris ſedet hæc ſententia Parcis
Soluere Echionias, Lernæa cuſpide portas,
Signa feras, leuuſque tones. tunc omnis in aſtris
Conſonet arcana volucris bona murmura lingua.
Si prohibes, hic necte moras: dextriſq; profundum
Alitibus prætexe diem. ſic fatus, & alto
Membra locat ſcopulo. tunc plura, ignotaque iungit
Numina, & immenſi fruitur caligine mundi.
Poſtquam rite diu partiti ſidera, cunctas
Perlegere animis, oculiſque ſequacibus auras:
Tunc Amythaonius longo poſt tempore vates,
Nonne ſub excelſo ſpirantis limite cœli,
Amphiarae, vides, curſus vt nulla ſerenos
Ales agat? liquidoque polum complexa meatu
Pendeat? aut fugiens placabile planxerit omen?
Non comes obſcurus tripodum, non fulminis ardens
Vector adeſt, flauæque ſonans auis vnca Mineruæ,
Non venit auguriis melior. quin vultur, & altis
Deſuper accipitres exultauere rapinis.
Monſtra volant, diræ ſtrident in nube volucres,
Nocturnæque gemunt ſtriges, & feralia bubo
Damna canens. quæ prima deum portēta ſequemur?
His ne dari, Thymbræe, polum? ſimul ora recuruo
Vngue ſecant rabidæ, planctumque imitantibus alis
Exagitant Zephyros, & plumea pectora cædunt.
Ille ſub hæc: Equidem varijs, pater, omina Phœbi
Sæpe tuli. iam tunc prima cum pube virentem
Semideos inter pinus me Theſſala reges
Duceret. hic caſus terræque mariſque canentem
Obſtupuere duces. nec me ventura locuto
Sæpius, in dubiis auditus Iaſone Mopſus.
Sed ſimiles non ante metus, aut aſtra notaui
Prodigioſa magis. quamquam maiora parantur.
Huc aduerte animum. clara regione profundi

Æthe-

Ætheros, innumeri ſtatuerunt agmina cygni.
Siue hos Strymonia Boreas eiecit, ab Arcto,
Seu fœcunda refert placidi clementia Nili.
Fixeruntcurſus, hac fere in imagine Thebas.
Nam ſeſe immoti gyro, atque in pace ſilentes,
Ceu muris, valloque tenent. ſed fortior ecce
Aduentat per inane cohors. ſeptem ordine fuluo
Armigeros ſummi Iouis exultante caterua
Intuor. Inachii ſunt hi tibi (concipe) reges.
Inuaſere globum niuei gregis. vncaque pandunt
Cædibus ora nouis, & ſtrictis vnguibus inſtant.
Cernis inexperto rorantes ſanguine ventos,
Et plumis ſtillare diem? quam ſæua repente
Victores agitat letho Iouis ira ſiniſtri?
Hic excelſa petens ſubita face Solis inarſit,
Summiſitque animos. illum veſtigia adortum
Maiorum volucrum teneræ deponitis alæ.
Hic hoſti implicitus pariter ruit, hunc fuga retro
Voluit agens ſociæ linquentem fata cateruæ.
Hic nimbo glomeratus obit. hic præpete viua
Paſcitur immoriens. ſpargit caua nubila ſanguis.
Quid furtim lachrymas?illum venerãde Melampu,
Qui cadit, agnoſco. trepidos ſic mole futuri,
Cunctaque iam rerum certa ſub imagine paſſos
Terror habet vates. piget irrupiſſe volantum
Concilia, & cœlo mentem inſertaſſe vetanti.
Auditique odere deos. vnde iſte per orbem
Primus venturi miſeris animantibus æger
Creuit amor? diuum ne feras hoc munus, an ipſi
Gens auida, & parto non vnquam ſtare quieti?
Eruimus quæ prima dies, vbi terminus æui,
Quid bonus ille deum genitor. quid ferrea Clotho
Cogitet:hinc fibræ, & volucrum per nubila ſermo,
Aſtrorumque vices, numerataque ſemita lunæ,
Theſſalicumque nefas. At non prior aureus ille
Sanguis auum, ſcopuliſque ſatæ vel robore genteis
Mentibus hoc auſæ. ſyluas amor vnus, humumque
Edomuiſſe manu. quid craſtina volueret ætas
Scire nefas homini. nos prauum, ac debile vulgus
Scrutati penitus Superos. hinc pallor, & iræ,

Hinc

Hinc ſcelus, inſidiæque, & nulla modeſtia voti.
Ergo manu vittas, damnataque vertice ſerta:
Deripit, abiectaque inhonorus fronde ſacerdos
Inuiſo de monte redit. iam bella tubæque
Cominus, abſenteſque fremunt ſub pectore Thebæ.
Ille nec aſpectum vulgi, nec fida tyranni
Colloquia, aut cœtus procerum perferre, ſed atra
Sede tegi, & Superum clauſus negat acta fateri.
Te pudor, & curæ retinent per rura Melampu.
Biſſeno premit ora die, populumque duceſque
Extrahit incertis. & iam ſuprema Tonantis
Iuſſa fremunt, agroſque viris, annoſaque vaſtant
Oppida. Bellipotens præ ſe deus agmina paſſim
Mille rapit, liquere domos, dilectaque læti
Connubia, & primo plorantes limine natos.
Tantus in attonitos cecidit deus. arma paternis
Poſtibus, & fixos Superum ad penetralia currus
Vellere amor. tunc feſſa putri rubigine tela,
Horrenteſque ſitu gladios in ſæua recuruant
Vulnera, & attrito cogunt iuueneſcere ſaxo.
Hi teretes galeas, magnorumque ærea ſuta
Thoracum,& tunicas chalybum ſquallore crepātes
Pectoribus tentare, alii Gortynia lentant
Cornua. iam falces auidis, & aratra caminis,
Raſtraque, & incurui ſæuum rubuere ligones
Cędere nec validas ſanctis è ſtirpibus haſtas,
Nec pudor emerito clypeum veſtiſſe iuuenco.
Irrupere Argos, mæſtique ad limina regis
Bella animis, bella ore fremunt, it clamor ad auras
Quantus Tyrrheni gemitus ſalis, aut vbi tentat
Enceladus mutare latus. procul igneus antris
Mons tonat. exundant apices, fluctuſque Pelorus
Contrahit, & ſperat tellus abrupta reuerti.
Atque hic ingenti Capaneus Mauortis amore
Excitus, & longam pridem indignantia pacem
Corda tumens (huic ampla quidē de ſanguine priſco
Nobilitas. ſed enim ipſe manu prægreſſus auorum
Facta, diu tuto Superum contemptor, & æqui
Impatiens, larguſque animæ, modo ſuaſerit ira.)
Vnus vt è ſyluis Pholoes habitator opacæ
Inter

Inter & Ætnæos æquus consurgere fratres.
Ante fores, vbi turba ducum, vulgique frementis,
Amphiarae tuas. quæ tanta ignauia, clamat
Inachidæ? vosque ô socio de sanguine Achiui
Vnius (heu pudeat) plebeia ad limina ciuis,
Tot ferro accinctæ gentes, animisque paratæ
Pendemus? non si ipse cauo sub vertice Cyrrhæ,
Quisquis is est timidis, famaque ita visus, Apollo
Mugiat insano penitus seclusus in antro,
Expectare queam, dum pallida virgo tremendas
Nuntiet ambages. Virtus mihi numen, & ensis.
Quem teneo. iamq; huc timida cum fraude sacerdos
Exeat, aut hodie volucrum quæ tanta potestas
Experiar. lætum fremit, assensuque furentem
Implet Achæa manus. tandem prorumpere adactus
Oeclides, alio curarum agitante tumultu:
Non equidem effreno iuuenis clamore profani,
Dictorumque metu, licet hic insana minetur,
Elicior tenebris. alio mihi debita fato
Summa dies, vetitumque dari mortalibus armis.
Sed me vester amor, nimiusque arcana profari
Phœbus agit. vobis vêtura, atq; omne, quod vltra est,
Pandere mœstus eo. nam te, vesane, moneri
Ante nefas, vnique silet tibi noster Apollo.
Quo miseris, Fatis Superisque obstantibus, arma,
Quo rapitis? quæ vos Furiarum verbera cæcos
Exagitant? adeone animarum tędet? & Argos
Exosi? nil dulce domi? nulla omina curæ?
Quid me Persei secreta ad culmina montis
Ire gradu trepido superosque irrumpere cœtus
Egistis? potui pariter nescire, quis armis
Casus, & atra dies, quæ fati exordia cunctis,
Quæ mihi. consulti testor penetralia mundi,
Et volucrum affatus, & te, Thymbræe, vocanti
Non alias tam sæue mihi, quæ signa futuri
Pertulerim. vidi ingentis portenta ruinæ.
Vidi hominum, diuumq; nefas, hilaremq; Megæram,
Et Lachesim putri vacuantem sæcula penso.
Proijcite arma manu. deus ecce furentibus obstat:
Ecce deus. miseri quid pulchrum sanguine victo

Aoniam,

Aoniam, & diri saturare noualia Cadmi?
Sed quid vana cano? quid fixos arceo casus?
Ibimus. hic pressi gemuit simul ore sacerdos.
Illum iterum Capaneus. tuus ô furor augur, & vni
Ista tibi, vt serues vacuos inglorius Argos:
Et tua non vnquam Tyrrhenus tempora circum
Clangor eat. quid vota virum meliora moraris?
Scilicet vt vanis auibus, natoque, domoque,
Et thalamis potiare iacens, sileamus inulti
Tydeos egregij perfossum pectus? & arma
Fœderis abrupti? quod si bella effera Graios
Ferre vetas, i Sidonias legatus ad vrbes.
Hæc pacem tibi serta dabunt. tua prorsus inanĩ
Verba polo causas, abstrusaque semina rerum
Eliciunt? miseret Superum, si carmina curæ,
Humanæque preces. quid inertia pectora terres?
Primus in orbe deos fecit timor. & tibi tuto
Nunc eat iste furor. sed prima ad classica cum iam
Hostilem Ismenon galeis Dircenque bibemus.
Ne mihi tunc moneo lituos, atque arma volenti
Obuius ire pares, ventisque aut alite visa
Bellorum proferre diem. procul hæc tibi mollis
Infula, terrificique aberit dementia Phœbi.
Illic augur ego & mecum quicunque parati
Insanire manu. rursus fragor intonat ingens
Hortantum, & vasto subter volat astra tumultu.
Vt rapidus torrens, animos cui verna ministrant
Flumina, & exuti concreto frigore colles,
Cum vagus in campos frustra prohibentibus exit
Obiicibus, resonant permixto turbine tecta,
Arua, armenta, viri, donec stetit improbus alto.
Colle minor, magnoque inuenit in aggere ripas.
Hæc alterna ducum nox interfusa diremit.
At gemitus Argia viri non amplius æquo
Corde ferens, sociumque animo miserata dolorem,
Sicut erat pridem laceris turbata capillis,
Et fletu signata genas, ad celsa verendi
Ibat tecta patris, paruumque sub vbere caro
Thessandrum, portabat auo. iam nocte suprema
Ante nouos ortus, vbi sola superstite plaustro

Arctos ad Oceanum fugientibus inuidet astris.
Vtque fores inijt, magnoque affusa parenti est:
Cur tua cum lachrymis mœsto sine coniuge supplex
Limina nocte petam, cessem licet ipsa profari,
Scis genitor. sed iura deum genitalia testor,
Teque pater, non ille iubet; sed peruigil angor,
Ex quo primus Hymen, mouitque infausta sinistram
Iuno facem, semper lachrymis, gemituq; propinquo
Exturbata quies. non si mihi tigridis horror,
Æquoreæque super rigeant præcordia cautes,
Ferre queam. tu solus opem, tu summa medendi
Iura tenes. da bella pater, generique iacentis
Aspice res humiles, atque hanc, pater, aspice prolem
Exulis. huic olim generis pudor. obuia prima
Hospitia, & iunctæ testato numine dextræ.
Hic certe est, quem Fata dabant, quem dixit Apollo
Non egomet tacitos Veneris furata calores,
Culpatamue facem, tua iussa verenda, tuosque
Dilexi monitus. nunc qua feritate dolentis
Despiciam questus? nescis pater optime, nescis
Quantus amor causæ misero nupsisse marito.
Et nunc mœsta quidem graue & illætabile munus
Vt timeam doleamque, rogo. sed cum oscula rumpet
Mœsta dies, cum rauca dabunt abeuntibus armis
Signa tubæ, sæuoque genas fulgebitis auro,
Hei mihi care parens, iterum fortasse rogabo.
Illius humenti carpens pater oscula vultu,
Non equidem has vnquam culparim nata querelas,
Pone metus: laudanda rogas: nec digna negari.
Sed mihi multa dei (nec tu sperare quod vrges
Desine) multa metus, regnique volubile pondus
Subijciunt animo. veniet, qui debitus istis
Nata modus. nec te incassum fleuisse quereris,
Tu solare virum, neu sint dispendia iustæ
Dura moræ, magnos cunctamur nata paratus.
Proficitur bello. dicentem talia nascens
Lux mouet, ingentesque iubent assurgere curæ.

P.PA-

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER QVARTVS.

TErtius horrentem Zephyris laxauerat annum
Phœbus, & angustum cogebat limite verno
Longius ire diem, cum fracta, impulsaque fatis
Consilia, & tandem miseris data copia belli.
Prima manu rutilam de vertice Larissæo
Ostendit Bellona facem, dextraque trabalem
Hastam intorsit agens: liquido quæ stridula cœlo
Fugit, & aduersæ celso stetit aggere Dirces.
Mox & castra subit, ferroque, auroque coruscis
Mixta viris, turmale fremit. dat euntibus enses.
Plaudit equos: vocat ad portas. hortamina fortes
Præueniunt, timidisque etiam breuis addita virtus.
Dicta dies aderat. cadit ingens rite Tonanti
Gradiuoque pecus. nullisque secundus in extis
Pallet, & armatis simulat sperare sacerdos.
Iamque suos circum pueri, innuptæque, patresque,
Funduntur mixti, summisque à postibus obstant.
Nec modus est lachrymis. rorant clypeique, iubæq;
Triste salutantum, & cunctis dependet ab armis
Suspiranda domus. galeis iuuat oscula clausis
Inserere, amplexuque truces deducere conos.
Illi, quis ferrum modo, quis mors ipsa placebat,
Dant gemitus, fractæque labant singultibus iræ.
Sic vbi forte viris longum super æquor ituris,
Cum iam ad vela Noti, & scisso redit anchora fundo,
Hæret amica manus: certant innectere collo
Brachia, manantesque oculos hinc oscula turbant,
Hinc magni caligo maris: tandemque relicti
Stant in rupe tamen fugientia carbasa visu
Dulce sequi, patriosque dolent crebrescere ventos.
Stant tamen, & notam puppem de rupe salutant.
Nunc mihi, fama prior, mundique arcana vetustas,
Cui meminisse ducum, vitasque extendere curæ,

Pande viros, tuque ò nemoris regina sonori
Calliope, quas ille manus, quæ mouerit arma
Gradiuus, quantas populis solauerit vrbes,
Sublata molire lyra. nec enim altior vlli
Mens hausto de fonte venit. Rex tristis, & æger
Pondere curarum, propiorque abeuntibus annis,
Inter adhortantes vix sponte incedit Adrastus,
Contentus ferro cingi latus, arma manipli
Pone ferunt: volucres portis auriga sub ipsis
Comit equos, & iam inde iugo luctatur Arion,
Huic armat Larissa viros: huic celsa Prosymne,
Aptior armentis Midea, pecorosaque Phyllos.
Quæque pauet longa spumantem valle Charadron
Neris, & ingenti turritæ mole Cleonæ,
Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.
Iunguntur memores transmissi ab origine regis,
Qui Drepani scopulos, & oliuiferæ Sicyonis
Culta ferunt, quos pigra vado Langia tacenti
Lambit, & anfractu riparum incuruus Elissos.
Sæuus honos fluuio: Stygias lustrare seueris
Eumenidas perhibetur aquis. huc mergere suetæ
Ora, & anhelantes tuto Phlegethonte cerastas.
Seu Thracum vertere domos, seu tecta Mycenis
Impia, Cadmeumue larem. fugit ipse natantes
Amnis, & innumeris liuescunt stagna venenis.
It comes Inoas Ephyre solata querelas,
Cenchreæque manus, vatum qua conscius amnis
Gorgoneo percussus equo. quaque obiacet alto
Isthmos, & à terris maria inclinata repellit.
Hæc manus Adrastum numero ter mille secuti
Exultant. pars gesa manu, pars robora flammis
Indurata diu (non vnus namque maniplis
Mos, neq; sanguis inest) teretes pars vertere fundas
Assueti, vacuoque diem præcingere gyro.
Ipse annis sceptrisque subit venerabilis æque:
Vt possessa diu taurus meat arduus inter
Pascua, iam laxa ceruice, & inanibus armis,
Dux tamen. haud illum bello attentare iuuencis
Sunt animi, nam trunca vident de vulnere multo
Cornua, & ingentes plagarum in pectore nodos.

Proxima longæuo profert Dircæus Adrasto
Signa gener, cui bella fauent: cui commodat iras
Cuncta cohors. huic & patria de sede volentes
Aduenere viri. seu quos mouet exul, & hæsit
Tristibus aucta fides, seu quis mutare potentes
Præcipuum. multi melior quos causa querenti
Conciliat. dederat nec non socer ipse regendas
Ægion, Arenenque, & quas Theseia Trœzen
Addit opes, ne rara vouens inglorius iret
Agmina, neu raptos patriæ sentiret honores.
Idem habitus, eadem arma viro, quæ debitus hospes
Hiberna sub nocte tulit. Theumesius implet
Terga leo. gemino lucent hastilia ferro:
Aspera vulnifico subter latus ense riget Sphynx.
Iam regnum matrisque sinus, fidasque sorores
Spe, votisque tenet. tamen & de turre suprema
Attonitam, totoque extantem corpore longe
Respicit Argian. hæc mentem, oculosque reducit
Coniugis, & dulces auertit pectore Thebas.
Ecce inter medios patriæ ciet agmina gentis
Fulmineus Tydeus: iam lætus, & integer artus,
Vt primum strepuere tubæ. Ceu lubricus alta
Anguis humo verni blanda ad spiramina solis
Erigitur liber senio, & squallentibus annis
Exutus, lætisque minax interuiret herbis.
Ah miser, agrestum si quis per gramen hianti
Obuius, & primo siccauerit ora veneno.
Huic quoque præstantes Ætolis vrbibus affert
Belli fama viros. sensit scopulosa Pylene
Fletaque cognatis auibus Meleagria Pleuron.
Et præceps Calydon, & quæ Ioue prouocat Iden
Olenos, Ionijs & fluctibus hospita portu
Chalcis, & Herculea turpatus gymnade vultus
Amnis. adhuc imis vix truncam attollere frontem
Ausus aquis, glaucoque caput submersus in antro
Mœret, anhelantes ægrescunt puluere ripæ.
Omnibus æratæ propugnant pectora crates,
Pilaque sæua manu, patrius stat casside Mauors.
Vndique magnanimum pubes delecta coronant
Oeniden hilarem bello, notisque decorum

Dona viro mutare velit, ſpolijſque potentis
Imminet Argiæ, raptoque excellere cultu.
Illa libens (nam regum animos, & pondere belli
Hac nutare videt, pariter ni prouidus heros
Militet) ipſa ſacros gremio Polynicis amati
Depoſuit nexus haud mœſta, atque inſuper addit:
Non hæc apta mihi nitidis ornatibus, inquit,
Tempora, nec miſeræ placeant inſignia formæ
Te ſine. ſat dubium cœtu ſolante timorem
Fallere, & incultos aris aduertere crines.
Scilicet (heu ſuperi) cum tu cludare minaci
Caſſide, ferratuſque ſones, ego diuitis aurum
Harmoniæ dotale geram? dabit aptior iſta
Fors deus, Argolicaſque habitu præſtabo maritas,
Cum regis coniux, cum te mihi ſoſpite, templa
Votiuis implenda choris: nunc induat illa,
Quæ petit, & bellante poteſt gaudere marito.
Sic Eriphylæos aurum fatale penates
Irrupit, ſcelerumque ingentia ſemina mouit,
Et graue Tiſiphone riſit gauiſa futuris.
Tænareis hic celſus equis, quam diſpare cœtu
Cyllarus, ignaro generarat Caſtore prolem,
Quaſſat humum. vatem cultu Parnaſſia monſtrant
Vellera, frondenti crinitur caſſis oliua,
Albaque puniceas interplicat infula criſtas.
Arma ſimul, prenſaſque iugo moderatur habenas.
Hinc, atque inde moræ iaculis, & ferrea curru
Sylua tremit. procul ipſe graui metuendus in haſta
Eminet, & clypeo victum Pythona coruſcat.
Huius Apollineæ currum comitantur Amyclæ.
Quos Pylos, & dubijs Malea vitata carinis,
Plaudentique habiles Caryæ reſonare Dianæ.
Quos Pharis, volucrumq; parens Cythereia meſſe,
Taygetique phalanx, & oliuiferi Eurotæ
Dura manus. deus ipſe viros in puluere crudo
Arcas alit, nudæque modos virtutis, & iras
Ingenerat. vigor inde animis, & mortis honoræ
Dulce ſacrum. gaudent natorum fata parentes:
Hortanturque mori. deflet iamque omnis ephebum
Turba, coronato contenta eſt funere mater,

Frena tenent, duplexque inserto missile nodo,
Exerti ingentes humeros: chlamys horrida pendet,
Et cono Ledæus apex. non hi tibi solum,
Amphiarae, merent. auget resupina maniplos
Elis. depressæ populus subit incola Pisæ,
Qui te, flaue, natant terris, Alphee, Sicanis
Aduena tam longo non vmquam infecte profundo.
Curribus innumeris late putria arua lacessunt:
Et bellis armenta domant. ea gloria genti
Infando de more, & fractis durat ab vsque
Axibus Oenomai. strident spumantia morsu
Vincula, & effossas niueus rigat imber arenas.
Tu quoque Parthasias ignara matre cateruas
Ah rudis annorum (tantum noua gloria suadet)
Parthenopæe, rapis. tum saltus forte remotos
Torua parens (neque enim hæc iuueni foret ire potestas)
Pacabat cornu, gelidique auersa Licei.
Pulchrior haud vlli triste ad discrimen ituro
Vultus, & egregiæ tanta indulgentia formæ.
Nec desunt animi, veniat modo fortior ætas.
Quos non ille duces nemorum, fluuijsque dicata
Numina, quas magno non impulit igne Napæas?
Ipsam, Mænalia puerum cum vidit in vmbra,
Dianam, tenero signantem gramina passu,
Ignouisse ferunt comiti, Dictæaque tela
Ipsam, & Amyclæas humeris aptasse pharetras.
Prosilit audaci Martis percussus amore,
Arma, tubas audire calens, & puluere belli
Flauentem sordere comam, captoque referri
Hostis equo. tædet nemorum, titulumq; nocentem
Sanguinis humani, pudor est nescire sagittas.
Igneus ante omnes auro micat, igneus ostro,
Vndantemque sinum nodis irrugat Iberis.
Imbelli parma pictus Calydonia matris
Prælia. trux leua sonat arcus, & aspera plumis
Terga, Cydonæa corytos arundine pulsat,
Electro pallens, & iaspide clarus Eoa.
Cornipedem trepidos suetum præuertere ceruos

Ætheros, innumeri ſtatuerunt agmina cygni.
Siue hos Strymonia Boreas eiecit, ab Arcto,
Seu fœcunda refert placidi clementia Nili.
Fixerunt curſus, hac rere in imagine Thebas.
Nam ſeſe immoti gyro, atque in pace ſilentes,
Ceu muris, valloque tenent. ſed fortior ecce
Aduentat per inane cohors. ſeptem ordine fuluo
Armigeros ſummi Iouis exultante caterua
Intuor. Inachii ſunt hi tibi (concipe) reges.
Inuaſere globum niuei gregis. vncaque pandunt
Cædibus ora nouis, & ſtrictis vnguibus inſtant.
Cernis inexperto rorantes ſanguine ventos,
Et plumis ſtillare diem? quam ſæua repente
Victores agitat letho Iouis ira ſiniſtri?
Hic excelſa petens ſubita face Solis inarſit,
Summiſitque animos. illum veſtigia adortum
Maiorum volucrum teneræ deponitis alæ.
Hic hoſti implicitus pariter ruit, hunc fuga retro
Voluit agens ſociæ linquentem fata cateruæ.
Hic nimbo glomeratus obit. hic præpete viua
Paſcitur immoriens. ſpargit caua nubila ſanguis.
Quid furtim lachrymas? illum venerāde Melampu,
Qui cadit, agnoſco. trepidos ſic mole futuri,
Cunctaque iam rerum certa ſub imagine paſſos
Terror habet vates. piget irrupiſſe volantum
Concilia, & cœlo mentem inſertaſſe vetanti.
Auditique odere deos. vnde iſte per orbem
Primus venturi miſeris animantibus æger
Creuit amor? diuum ne feras hoc munus, an ipſi
Gens auida, & parto non vnquam ſtare quieti?
Eruimus quæ prima dies, vbi terminus æui,
Quid bonus ille deum genitor. quid ferrea Clotho
Cogitet: hinc fibræ, & volucrum per nubila ſermo,
Aſtrorumque vices, numerataque ſemita lunæ,
Theſſalicumque nefas. At non prior aureus ille
Sanguis auum, ſcopuliſque ſatæ vel robore genteis
Mentibus hoc auſæ. ſyluas amor vnus, humumque
Edomuiſſe manu. quid craſtina volueret ætas
Scire nefas homini. nos prauum, ac debile vulgus
Scrutati penitus Superos. hinc pallor, & iræ,

Hinc

Hinc ſcelus, inſidiæque, & nulla modeſtia voti.
Ergo manu vittas, damnataque vertice ſerta:
Deripit, abiectaque inhonorus fronde ſacerdos
Inuiſo de monte redit. iam bella tubæque
Cominus, abſenteſque fremunt ſub pectore Thebæ.
Ille nec aſpectum vulgi, nec fida tyranni
Colloquia, aut cœtus procerum perferre, ſed atra
Sede tegi, & Superum clauſus negat acta fateri.
Te pudor, & curæ retinent per rura Melampu.
Biſſeno premit ora die, populumque duceſque
Extrahit incertis. & iam ſuprema Tonantis
Iuſſa fremunt, agroſque viris, annoſaque vaſtant
Oppida. Bellipotens præ ſe deus agmina paſſim
Mille rapit, liquere domos, dilectaque læti
Connubia, & primo plorantes limine natos.
Tantus in attonitos cecidit deus. arma paternis
Poſtibus, & fixos Superum ad penetralia currus
Vellere amor. tunc feſſa putri rubigine tela,
Horrenteſque ſitu gladios in ſæua recuruant
Vulnera, & attrito cogunt iuueneſcere ſaxo.
Hi teretes galeas, magnorumque ærea ſuta
Thoracum, & tunicas chalybum ſquallore crepãtes
Pectoribus tentare, alii Gortynia lentant
Cornua. iam falces auidis, & aratra caminis,
Raſtraque, & incurui ſæuum rubuere ligones
Cędere nec validas ſanctis è ſtirpibus haſtas,
Nec pudor emerito clypeum veſtiſſe iuuenco.
Irrupere Argos, mæſtique ad limina regis
Bella animis, bella ore fremunt, it clamor ad auras
Quantus Tyrrheni gemitus ſalis, aut vbi tentat
Enceladus mutare latus. procul igneus antris
Mons tonat. exundant apices, fluctuſque Pelorus
Contrahit, & ſperat tellus abrupta reuerti.
Atque hic ingenti Capaneus Mauortis amore
Excitus, & longam pridem indignantia pacem
Corda tumens (huic ampla quidẽ de ſanguine priſco
Nobilitas. ſed enim ipſe manu prægreſſus auorum
Facta, diu tuto Superum contemptor, & æqui
Impatiens, larguſque animæ, modo ſuaſerit ira.)
Vnus vt è ſyluis Pholoes habitator opacæ
Inter

Inter & Ætnæos æquus consurgere fratres.
Ante fores, vbi turba ducum, vulgique frementis,
Amphiarae tuas. quæ tanta ignauia, clamat
Inachidæ? vosque ò socio de sanguine Achiui
Vnius (heu pudeat) plebeia ad limina ciuis,
Tot ferro accinctæ gentes, animisque paratæ
Pendemus? non si ipse cauo sub vertice Cyrrhæ,
Quisquis is est timidis, famaque ita visus, Apollo
Mugiat insano penitus seclusus in antro,
Expectare queam, dum pallida virgo tremendas
Nuntiet ambages. Virtus mihi numen, & ensis.
Quem teneo. iamq; huc timida cum fraude sacerdos
Exeat, aut hodie volucrum quæ tanta potestas
Experiar. lætum fremit, assensuque furentem
Implet Achæa manus. tandem prorumpere adactus
Oeclides, alio curarum agitante tumultu:
Non equidem effreno iuuenis clamore profani,
Dictorumque metu, licet hic insana minetur,
Elicior tenebris. alio mihi debita fato
Summa dies, vetitumque dari mortalibus armis.
Sed me vester amor, nimiusque arcana profari
Phœbus agit. vobis vētura, atq; omne, quod vltra est,
Pandere mœstus eo. nam te, vesane, moneri
Ante nefas, vnique silet tibi noster Apollo.
Quo miseris, Fatis Superisque obstantibus, arma,
Quo rapitis? quæ vos Furiarum verbera cæcos
Exagitant? adeone animarum tedet? & Argos
Exosi? nil dulce domi? nulla omina curæ?
Quid me Persei secreta ad culmina montis
Ire gradu trepido superosque irrumpere cœtus
Egistis? potui pariter nescire, quis armis
Casus, & atra dies, quæ fati exordia cunctis,
Quæ mihi. consulti testor penetralia mundi,
Et volucrum affatus, & te, Thymbræe, vocanti
Non alias tam sæue mihi, quæ signa futuri
Pertulerim. vidi ingentis portenta ruinæ.
Vidi hominum, diuumq; nefas, hilaremq; Megæram,
Et Lachesim putri vacuantem sæcula penso.
Proijcite arma manu. deus ecce furentibus obstat:
Ecce deus. miseri quid pulchrum sanguine victo
Aoniam,

Aoniam, & diri ſaturare noualia Cadmi?
Sed quid vana cano? quid fixos arceo caſus?
Ibimus. hic preſſo gemuit ſimul ore ſacerdos.
Illum iterum Capaneus. tuus ò furor augur, & vni
Iſta tibi, vt ſerues vacuos inglorius Argos:
Et tua non vnquam Tyrrhenus tempora circum
Clangor eat. quid vota virum meliora moraris?
Scilicet vt vanis auibus, natoque, domoque,
Et thalamis potiare iacens, ſileamus inulti
Tydeos egregij perfoſſum pectus? & arma
Fœderis abrupti? quod ſi bella effera Graios
Ferre vetas, i Sidonias legatus ad vrbes.
Hæc pacem tibi ſerta dabunt. tua prorſus inani
Verba polo cauſas, abſtruſaque ſemina rerum
Eliciunt? miſeret Superum, ſi carmina curæ,
Humanæque preces. quid inertia pectora terres?
Primus in orbe deos fecit timor. & tibi tuto
Nunc eat iſte furor. ſed prima ad claſſica cum iam
Hoſtilem Iſmenon galeis Dircenque bibemus.
Ne mihi tunc moneo lituos, atque arma volenti
Obuius ire pares, ventiſque aut alite viſa
Bellorum proferre diem. procul hæc tibi mollis
Infula, terrificique aberit dementia Phœbi.
Illic augur ego & mecum quicunque parati
Inſanire manu. rurſus fragor intonat ingens
Hortantum, & vaſto ſubter volat aſtra tumultu.
Vt rapidus torrens, animos cui verna miniſtrant
Flumina, & exuti concreto frigore colles,
Cum vagus in campos fruſtra prohibentibus exit
Obiicibus, reſonant permixto turbine tecta,
Arua, armenta, viri, donec ſtetit improbus alto.
Colle minor, magnoque inuenit in aggere ripas.
Hæc alterna ducum nox interfuſa diremit.
At gemitus Argia viri non amplius æquo
Corde ferens, ſociumque animo miſerata dolorem,
Sicut erat pridem laceris turbata capillis,
Et fletu ſignata genas, ad celſa verendi
Ibat tecta patris, paruumque ſub vbere caro
Theſſandrum, portabat auo. iam nocte ſuprema
Ante nouos ortus, vbi ſola ſuperſtite plauſtro

Arctos ad Oceanum fugientibus inuidet astris.
Vtque fores inijt, magnoque affusa parenti est:
Cur tua cum lachrymis mœsto sine coniuge supplex
Limina nocte petam, cessem licet ipsa profari,
Scis genitor. sed iura deum genitalia testor,
Teque pater, non ille iubet; sed peruigil angor,
Ex quo primus Hymen, mouitque infausta sinistram
Iuno facem, semper lachrymis, gemituq; propinquo
Exturbata quies. non si mihi tigridis horror,
Æquoreæque super rigeant præcordia cautes,
Ferre queam. tu solus opem, tu summa medendi
Iura tenes. da bella pater, generique iacentis
Aspice res humiles, atque hanc, pater, aspice prolem
Exulis. huic olim generis pudor. obuia prima
Hospitia, & iunctæ testato numine dextræ.
Hic certe est, quem Fata dabant, quem dixit Apollo
Non egomet tacitos Veneris furata calores,
Culpatamue facem, tua iussa verenda, tuosque
Dilexi monitus. nunc qua feritate dolentis
Despiciam questus? nescis pater optime, nescis
Quantus amor causæ misero nupsisse marito.
Et nunc mœsta quidem graue & illætabile munus
Vt timeam doleamque, rogo. sed cum oscula rumpet
Mœsta dies, cum rauca dabunt abeuntibus armis
Signa tubæ, sæuoque genas fulgebitis auro,
Hei mihi care parens, iterum fortasse rogabo.
Illius humenti carpens pater oscula vultu,
Non equidem has vnquam culparim nata querelas,
Pone metus: laudanda rogas: nec digna negari.
Sed mihi multa dei (nec tu sperare quod vrges
Desine) multa metus, regnique volubile pondus
Subijciunt animo. veniet, qui debitus istis
Nata modus. nec te incassum fleuisse quereris,
Tu solare virum, neu sint dispendia iustæ
Dura moræ, magnos cunctamur nata paratus.
Proficitur bello. dicentem talia nascens
Lux mouet, ingentesque iubent assurgere curæ.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER QVARTVS.

TErtius horrentem Zephyris laxauerat annum
Phœbus, & angustum cogebat limite verno
Longius ire diem, cum fracta, impulsaque fatis
Consilia, & tandem miseris data copia belli.
Prima manu rutilam de vertice Larissæo
Ostendit Bellona facem, dextraque trabalem
Hastam intorsit agens: liquido quæ stridula cœlo
Fugit, & aduersæ celso stetit aggere Dirces.
Mox & castra subit, ferroque, auroque coruscis
Mixta viris, turmale fremit. dat euntibus enses.
Plaudit equos: vocat ad portas. hortamina fortes
Præueniunt, timidisque etiam breuis addita virtus.
Dicta dies aderat. cadit ingens rite Tonanti
Gradiuoque pecus. nullisque secundus in extis
Pallet, & armatis simulat sperare sacerdos.
Iamque suos circum pueri, innuptæque, patresque,
Funduntur mixti, summisque à postibus obstant.
Nec modus est lachrymis. rorant clypeique, iubæq;
Triste salutantum, & cunctis dependet ab armis
Suspiranda domus. galeis iuuat oscula clausis
Inserere, amplexuque truces deducere conos.
Illi, quis ferrum modo, quis mors ipsa placebat,
Dant gemitus, fractæque labant singultibus iræ.
Sic vbi forte viris longum super æquor ituris,
Cum iam ad vela Noti, & scisso redit anchora fundo,
Hæret amica manus: certant innectere collo
Brachia, manantesque oculos hinc oscula turbant,
Hinc magni caligo maris: tandemque relicti
Stant in rupe tamen fugientia carbasa visu
Dulce sequi, patriosque dolent crebrescere ventos.
Stant tamen, & notam puppem de rupe salutant.
Nunc mihi, fama prior, mundique arcana vetustas,
Cui meminisse ducum, vitasque extendere curæ,

Pande viros, tuque ò nemoris regina sonori
Calliope, quas ille manus, quæ mouerit arma
Gradiuus, quantas populis solauerit vrbes,
Sublata molire lyra. nec enim altior vlli
Mens hausto de fonte venit. Rex tristis, & æger
Pondere curarum, propiorque abeuntibus annis,
Inter adhortantes vix sponte incedit Adrastus,
Contentus ferro cingi latus, arma manipli
Pone ferunt: volucres portis auriga sub ipsis
Comit equos, & iam inde iugo luctatur Arion,
Huic armat Larissa viros: huic celsa Prosymne,
Aptior armentis Midea, pecorosaque Phyllos.
Quæque pauet longa spumantem valle Charadron
Neris, & ingenti turritæ mole Cleonæ,
Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.
Iunguntur memores transmissi ab origine regis,
Qui Drepani scopulos, & oliuiferæ Sicyonis
Culta ferunt, quos pigra vado Langia tacenti
Lambit, & anfractu riparum incuruus Elissos.
Sæuus honos fluuio: Stygias lustrare seueris
Eumenidas perhibetur aquis. huc mergere suetæ
Ora, & anhelantes tuto Phlegethonte cerastas.
Seu Thracum vertere domos, seu tecta Mycenis
Impia, Cadmeumue larem. fugit ipse natantes
Amnis, & innumeris liuescunt stagna venenis.
It comes Inoas Ephyre solata querelas,
Cenchrææque manus, vatum qua conscius amnis
Gorgoneo percussus equo. quaque obiacet alto
Isthmos, & à terris maria inclinata repellit.
Hæc manus Adrastum numero ter mille secuti
Exultant. pars gesa manu, pars robora flammis
Indurata diu (non vnus namque maniplis
Mos, neq; sanguis inest) teretes pars vertere fundas
Assueti, vacuoque diem præcingere gyro.
Ipse annis sceptrisque subit venerabilis æque:
Vt possessa diu taurus meat arduus inter
Pascua, iam laxa ceruice, & inanibus armis,
Dux tamen. haud illum bello attentare iuuencis
Sunt animi, nam trunca vident de vulnere multo
Cornua, & ingentes plagarum in pectore nodos.

Pro-

Proxima longæuo profert Dircæus Adrasto
Signa gener, cui bella fauent: cui commodat iras
Cuncta cohors. huic & patria de sede volentes
Aduenere viri. seu quos mouet exul, & hæsit
Tristibus aucta fides, seu quis mutare potentes
Præcipuum. multi melior quos causa querenti
Conciliat. dederat nec non socer ipse regendas
Ægion, Arenenque, & quas Theseia Trœzen
Addit opes, ne rara vouens inglorius iret
Agmina, neu raptos patriæ sentiret honores.
Idem habitus, eadem arma viro, quæ debitus hospes
Hiberna sub nocte tulit. Theumesius implet
Terga leo. gemino lucent hastilia ferro:
Aspera vulnifico subter latus ense riget Sphynx.
Iam regnum matrisque sinus, fidasque sorores
Spe, votisque tenet. tamen & de turre suprema
Attonitam, totoque extantem corpore longe
Respicit Argian. hæc mentem, oculosque reducit
Coniugis, & dulces auertit pectore Thebas.
Ecce inter medios patriæ ciet agmina gentis
Fulmineus Tydeus: iam lætus, & integer artus,
Vt primum strepuere tubæ. Ceu lubricus alta
Anguis humo verni blanda ad spiramina solis
Erigitur liber senio, & squallentibus annis
Exutus, lætisque minax interuiret herbis.
Ah miser, agrestum si quis per gramen hianti
Obuius, & primo siccauerit ora veneno.
Huic quoque præstantes Ætolis vrbibus affert
Belli fama viros. sensit scopulosa Pylene
Fletaque cognatis auibus Meleagria Pleuron.
Et præceps Calydon, & quæ Ioue prouocat Iden
Olenos, Ionijs & fluctibus hospita portu
Chalcis, & Herculea turpatus gymnade vultus
Amnis. adhuc imis vix truncam attollere frontem
Ausus aquis, glaucoque caput submersus in antro
Mæret, anhelantes ægrescunt puluere ripæ.
Omnibus æratæ propugnant pectora crates,
Pilaque sæua manu, patrius stat casside Mauors.
Vndique magnanimum pubes delecta coronant
Oeniden hilarem bello, notisque decorum

Vulneribus. non ille minis Polynicis, & ira
Inferior, dubiumque adeo cui bella gerantur.
Maior at inde nouis it Doricus ordo sub armis,
Qui ripas Lyrcie tuas, tua littora multo
Vomere suspendunt, fluuiorum ductor Achiuum
Inache. Persea neque enim violentior exit
Amnis humo, cũ Taurum, aut Pliadas hausit aquosas
Spumeus, & genero tumuit Ioue. quos celer ambit
Asterion Dryopumque trahens Erasinus aristas.
Et qui rura domant Epidauria: dexter Iaccho
Collis (at Ennææ Cereri negat) auia Dyme.
Mittit opes, densasque Pylos Neleia turmas,
Nondum nota Pylos, iuuenisque ætate secunda,
Nestor. & ire tamen peritura in castra negauit,
Hos agitat, pulchræque docet virtutis amorem
Arduus Hippomedon. capiti tremit ærea cassis,
Ter niuea scandente iuba. latus omne sub armis
Ferrea suta terunt. humeros, ac pectora late
Flammeus orbis habet, perfectaque viuit in auro
Nox Danai. sontes furiarum lampade nigra.
Quinquaginta ardent thalami: pater ipse cruentis
In foribus laudatque nefas, atque inspicit enses.
Illum Palladia sonipes Nemeæus ab arce
Deuehit arma pauens, vmbraque immane volanti
Implet agros, longoque attollit puluere campum.
Non aliter syluas humeris, & vtroque refringens
Pectore, montano duplex Hyleus ab antro
Præcipitat, pauet Ossa vias, pecudesque, feræque,
Procubuere metu: non ipsis fratribus horror
Absuit, ingenti donec Peneia saltu
Stagna subit, magnumque obiectus detinet amnem.
Quis numerum ferri, gentesque, & robora dicto
Æquarit mortale sonans? suus excit in arma
Antiquam Tiryntha deus. non fortibus illa
Infæcunda viris, famaque immanis alumni
Degenerat; sed lapsa situ fortuna, neque addunt
Robur opes. rarus vacuis habitator in aruis
Monstrat Cyclopum ductas sudoribus arces.
Dat tamen hæc iuuenum tercentum pectora, vulgus
Innumerum bello, quibus haud amenta, nec enses
Tri-

Triste micant. flauent capiti, tergoque Leonum
Exuuiæ, gentilis honos, & pineus armat
Stipes, inexhaustis arctantur tela pharetris.
Herculeum Pæana canunt, vastataque monstris
Omnia: frondosa longum deus audit ab Oeta.
Dat Nemea comites, & quas in prælia vires,
Sacra Cleonæi cogunt vineta Molorchi.
Gloria nota casæ, foribus simulata salignis
Hospitis arma dei, paruoque ostenditur aruo.
Robur vbi & laxos qua reclinauerit arcus
Ilice, qua cubiti, sedeant vestigia terra.
At pedes, & toto despectans vertice bellum,
Quattuor indomitis Capaneus erepta iuuencis
Terga, superque rigens iniectu molis ahenæ
Versat onus, squallet triplici ramosa corona
Hydra recens obitu. pars anguibus aspera viuis
Argento cælata micat, pars arte reperta
Conditur, & fuluo moriens ignoscit in auro.
Circum amnis torpens, & ferro cærula Lerne.
At laterum tractus, spatiosaque pectora seruat
Nexilis innumero chalybum subtemine thorax,
Horrendum, non matris opus, galeæque corusca
Prominet arce gygas. atque vni missilis illi
Cuspide præfixa stat frondibus orba cupressus.
Huic parere dati quos fertilis Amphigenia,
Planaque Messene, montanaque nutrit Ithome.
Quos Thrion, & summis ingestum montibus Æpy,
Quos Helos, & Pteleon, Getico quos flebile vati
Dorion. hic fretus doctas anteire canendo
Aonidas, mutos Thamyris damnatus in annos
Ore simul, citharaque (quis obuia numina temnat)
Conticuit præceps. qui non certamina Phœbi
Nosset, & illustres Satyro pendente Celænas.
Iamque & fatidici mens expugnata fatiscit
Auguris. ille quidem casus, & dira videbat
Signa, sed ipsa manu cunctanti iniecerat arma
Atropos, obrueratque deum, nec coniugis absunt
Insidiæ, vetitoque domus iam fulgurat auro.
Hoc aurum vati fata exitiale monebant
Argolico. scit & ipse nefas, sed perfida coniux

Dona viro mutare velit, ſpolijſque potentis
Imminet Argiæ, raptoque excellere cultu.
Illa libens (nam regum animos, & pondere belli
Hac nutare videt, pariter ni prouidus heros
Militet) ipſa ſacros gremio Polynicis amati
Depoſuit nexus haud mœſta, atque inſuper addit:
Non hæc apta mihi nitidis ornatibus, inquit,
Tempora, nec miſeræ placeant inſignia formæ
Te ſine. ſat dubium cœtu ſolante timorem
Fallere, & incultos aris aduertere crines.
Scilicet (heu ſuperi) cum tu cludare minaci
Caſſide, ferratuſque ſones, ego diuitis aurum
Harmoniæ dotale geram? dabit aptior iſta
Fors deus, Argolicaſque habitu præſtabo maritas,
Cum regis coniux, cum te mihi ſoſpite, templa
Votiuis implenda choris: nunc induat illa,
Quæ petit, & bellante poteſt gaudere marito.
Sic Eriphylæos aurum fatale penates
Irrupit, ſcelerumque ingentia ſemina mouit,
Et graue Tiſiphone riſit gauiſa futuris.
Tænareis hic celſus equis, quam diſpare cœtu
Cyllarus, ignaro generarat Caſtore prolem,
Quaſſat humum. vatem cultu Parnaſſia monſtrant
Vellera, frondenti crinitur caſſis oliua,
Albaque puniceas interplicat infula criſtas.
Arma ſimul, prenſaſque iugo moderatur habenas.
Hinc, atque inde moræ iaculis, & ferrea curru
Sylua tremit. procul ipſe graui metuendus in haſta
Eminet, & clypeo victum Pythona coruſcat.
Huius Apollineæ currum comitantur Amyclæ.
Quos Pylos, & dubijs Malea vitata carinis,
Plaudentique habiles Caryæ reſonare Dianæ.
Quos Pharis, volucrumq; parens Cythereia meſſe,
Taygetique phalanx, & oliuiferi Eurotæ
Dura manus. deus ipſe viros in puluere crudo
Arcas alit, nudæque modos virtutis, & iras
Ingenerat. vigor inde animis, & mortis honoræ
Dulce ſacrum. gaudent natorum fata parentes:
Hortanturque mori. deflet iamque omnis ephebum
Turba, coronato contenta eſt funere mater,

Fre-

Frena tenent, duplexque inserto missile nodo,
Exerti ingentes humeros: chlamys horrida pendet,
Et cono Ledæus apex. non hi tibi solum,
Amphiarae, merent. auget resupina maniplos
Elis. depressæ populus subit incola Pisæ,
Qui te, flaue, natant terris, Alphee, Sicanis
Aduena tam longo non vmquam infecte profundo.
Curribus innumeris late putria arua lacessunt:
Et bellis armenta domant. ea gloria genti
Infando de more, & fractis durat ab vsque
Axibus Oenomai. strident spumantia morsu
Vincula, & effossas niueus rigat imber arenas.
Tu quoque Parthasias ignara matre cateruas
Ah rudis annorum (tantum noua gloria suadet)
Parthenopæe, rapis. tum saltus forte remotos
Torua parens (neque enim hæc iuueni foret ire potestas)
Pacabat cornu, gelidique auersa Licei.
Pulchrior haud vlli triste ad discrimen ituro
Vultus, & egregiæ tanta indulgentia formæ.
Nec desunt animi, veniat modo fortior ætas.
Quos non ille duces nemorum, fluuijsque dicata
Numina, quas magno non impulit igne Napæas?
Ipsam, Mænalia puerum cum vidit in vmbra,
Dianam, tenero signantem gramina passu,
Ignouisse ferunt comiti, Dictæaque tela
Ipsam, & Amyclæas humeris aptasse pharetras.
Prosilit audaci Martis percussus amore,
Arma, tubas audire calens, & puluere belli
Flauentem sordere comam, captoque referri
Hostis equo. tædet nemorum, titulumq; nocentem
Sanguinis humani, pudor est nescire sagittas.
Igneus ante omnes auro micat, igneus ostro,
Vndantemque sinum nodis irrugat Iberis.
Imbelli parma pictus Calydonia matris
Prælia. trux leua sonat arcus, & aspera plumis
Terga, Cydonæa corytos arundine pulsat,
Electro pallens, & iaspide clarus Eoa.
Cornipedem trepidos suetum præuertere ceruos

Velatum geminę deiectu lyncis, & arma
Mirantem grauioris heri sublimis agebat,
Dulce rubens, viridique genas spectabilis æuo.
Arcades huic veteres astris Lunaque priores,
Agmina fida datis. nemorum vos stirpe rigenti
Fama satos, cum prima pedum vestigia tellus
Admirata tulit. nondum arua, domusque, nec vrbes,
Connubijsque modus. Quercus, laurique ferebant
Cruda puerperia, ac populos vmbrosa creauit
Fraxinus, & fœta viridis puer excidit orno.
Hi lucis stupuisse vices, noctisque feruntur
Nubila, & occiduum longe Titana secuti
Desperasse diem. rarescunt alta colonis
Mænala: Parthenium fugitur nemus: agmina bello
Rhipeque, & Stratie, ventosaque donat Enispe.
Non Tegea, non ipsa Deo vacat alite felix
Cyllene, templumque Aleæ nemorale Mineruæ.
Et rapidus Cliton, & qui tibi, Pythie, Ladon
Pæne socer. candensque iugis Lampia niuosis,
Et Pheneos nigro Styga mittere credita Diti.
Venit & Idæis vlulatibus æmulus Azan.
Parrhasijque duces, & quæ risistis, Amores,
Grata pharetrato Nonacria rura Tonanti.
Diues & Orchomenos pecorũ, & Cynosura ferarum.
Æphitios idem ardor agros, & Psophida celsam
Vastat, & Herculeo vulgatos robore montes,
Monstriferumque Erymanthon, & ærisonum Stym-
phalon.
Arcades hi, gens vna viris, sed dissona cultu
Scinditur, hi Paphias myrtos à stirpe recuruant,
Et pastorali meditantur prælia trunco.
His arcus, his tela sudes, hic casside crines
Integit: Arcadij morem tenet ille galeri.
Ille Lycaoniæ rictu caput asperat vrsæ.
Hos belli cœtus, iurataque pectora Marti,
Milite vicinæ nullo iuuere Mycenæ.
Funereæ tum namque dapes, medijque recursus
Solis, & hic alij miscebant prælia fratres.
Iamque Atalantæas implerat nuntius aures
Ire ducem bello, totamque impellere natum
Arca-

Arcadiam. tremuere gradus, elapsaque iuxta
Tela. fugit syluas pernicior alite vento
Saxa per, & plenis obstantia flumina ripis.
Qualis erat, correpta sinu, & vertice flauum
Crinem sparsa noto. raptis velut aspera natis
Prædatoris equi sequitur vestigia tigris.
Vt stetit, aduersisque impegit pectora frenis:
(Ille ad humum pallens) Vnde hæc furibunda cupido,
Nate, tibi? teneroque vnde improba pectore virtus?
Tu bellis aptare viros? tu pondera ferre
Martis, & ensiferas inter potes ire cateruas?
Quamquam vtinam vires! nuper te pallida vidi,
Dum premis obnixo venabula cominus apro,
Poplite succiduo resupinum ac pæne ruentem:
Et ni curuato torsissem spicula cornu,
Nunc vbi bella tibi? nil te mea tela iuuabunt,
Nec teretes arcus, maculis nec discolor atris,
Hic, cui fidis equus. magnis conatibus instas
Vix Dryadum thalamis, Erymanthiadumque furori
Nympharum mature puer. sunt omnia vera;
Mirabar cur templa mihi tremuisse Dianæ
Nuper, & inferior vultu dea visa, sacrisque
Exuuiæ cecidere tholis. hinc segnior arcus.
Difficilesque manus, & nullo in vulnere certæ.
Expecta dum maior honos, dum firmius æuum,
Dum roseis venit vmbra genis, vultusque recedunt
Ore mei, tunc bella tibi. ferrumque quod ardes,
Ipsa dabo, & nullo matris reuocabere fletu.
Nunc refer arma domum. Vos autem hūc ire sinetis,
Arcades? O saxis nimirum, & robore nati.
Plura cupit, fusi circum natusque, ducesque
Solantur, minuuntq; metus, & iam horrida clangunt
Signa tubæ. nequit illa pio dimittere natum
Complexu, multumque duci commendat Adrasto.
At parte ex alia Cadmi Mauortia plebes,
Mœsta ducis furijs, nec molli territa fama,
(Quando his vulgatum descendere viribus Argos)
Tardius illa quidem, regis, causæque pudore,
Verum bella mouet. nulli distringere ferrum

Impetus, aut humeros clypeo clausisse paterno
Dulce. nec alipedum iuga comere, qualia belli
Gaudia. deiecti trepidas sine mente, sine ira,
Promisere manus. hic ægra in sorte parentem
Vnanimum, hic dulces primæuæ coniugis annos
Ingemit, & gremio miseros accrescere natos.
Bellator nulli caluit deus: ipsa vetusto
Mœnia lassa situ, magnæque Amphionis arces,
Iam fessum senio nudant latus, & fide sacra
Æquatos cœlo, surdum, atque ignobile, muros
Firmat opus. tamen & Bœotis vrbibus vltrix
Aspirat ferri rabies, nec regis iniqui
Subsidio, quantum socia pro gente mouentur,
Ille velut pecoris lupus expugnator opimi,
Pectora tabenti sanie grauis, hirtaque setis
Ora cruentata deformis hiantia lana,
Decedit stabulis, huc, illuc turbida versans
Lumina, si duri comperta clade sequantur
Pastores, magnique fugit non inscius ausi.
Accumulat crebros turbatrix fama pauores.
Hic iam dispersos errare Asopide ripa
Lernæos equites: hic te, bacchate Cithæron,
Ille rapi Theumeson ait; noctisque per vmbras
Nuntiat excubijs vigiles arsisse Plateas.
Nam Tyrios sudasse lares, & sanguine Dircen
Irriguam, fœtusque nouos, iterumque locutam
Sphynga petris, cui non & scire licentia passim,
Et vidisse fuit? Nouus his super anxia turbat
Corda metus. sparsis subito correpta canistris
Syluestris regina chori, decurrit in æquum
Vertice ab Ogygio, trifidamque huc tristis, & illuc,
Lumine sanguineo pinum deiectat, & ardens
Erectam attonitis implet clamoribus vrbem:
Omnipotens Nisæe pater, cui gentis auitæ
Pridem lapsus amor. tu nunc horrente sub arcto
Bellica ferrato rapidus quatis Ismara thyrso,
Pampineumque iubes nemus irreptare Lycurgo,
Aut tumidum Gangen, aut claustra nouissima rubræ
Tethyos, Eoasque domos flagrante triumpho
Perfuris, aut Hermi de fontibus aureus exis.
At

At tua progenies, poſitis gentilibus armis
Quæ tibi feſta litat, bellum, lachrymaſq; metumque,
Cognatumque nefas iniuſti munera regni
Pendimus. æternis potius me Bacche pruinis
Trans & Amazonijs vlulatum Caucaſon armis,
Siſte ferens, quam monſtra ducum ſtirpemque profanam
Eloquar. en vrges: alium tibi, Bacche, furorem
Iuraui. ſimiles video concurrere tauros.
Idem ambobus honos, vnuſque ab origine ſanguis.
Ardua collatis obnixi cornua miſcent.
Frontibus, alternaque truces moriuntur in ira.
Tu peior, tu cede nocens, qui ſolus auita
Gramina, communemque petis defendere montem;
Ah miſeri morum! bellatis ſanguine tanto,
Et ſaltus dux alter habet. ſic fata gelatis
Vultibus, & Baccho iam demigrante quieuit.
At trepidus monſtro, & varijs terroribus impar
Longæui rex vatis opem, tenebraſque ſagaces
Tireſiæ (qui mos incerta pauentibus) æger
Conſulit. ille deos non larga cæde iuuencum,
Non alacri penna, aut verum ſpirantibus extis,
Nec tripode implicito, numeriſq; ſequentibus aſtra,
Thurea nec ſupra volitante altaria fumo,
Tam penitus, duræ quam mortis limite manes
Elicitos patuiſſe refert, Lethæaque ſacra
Et merſum Iſmeni ſubter confinia ponto
Miſcentis, parat ante ducem, circumque bidentum
Viſceribus laceris, & odori ſulfuris aura,
Graminibuſque nouis, & longo murmure purgat.
Sylua capax æui. validaque incurua ſenecta,
Æternum intonſæ frondis ſtat peruia nullis
Solibus. haud illam brumæ minuere, Notuſue
Ius habet, aut Getica Boreas impactus ab Vrſa.
Subter opaca quies, vacuuſque ſilentia ſeruat
Horror, & excluſæ pallet mala lucis imago.
Nec caret vmbra deo. nemori Latonia cultrix
Additur. hanc piceæ, cedrique, & robore in omni
Effictam, ſanctis occultat ſylua tenebris.
Huius inaſpectæ luco ſtridere ſagittæ,

Noctur-

Nocturnique canum gemitus, vbi limina patrui
Effugit, inque nouæ melior redit ora Dianæ.
Ast vbi fessa iugis, dulcesque altissima somnos
Lux mouet, hic late iaculis circum vndique fixis,
Effusam pharetra ceruicem excepta quiescit.
Extra immane patent, tellus Mauortia, campi,
Fœtus ager Cadmo, durus qui vomere primo
Post consanguineas acies, sulcosque nocentes,
Ausus humum versare, & putria sanguine prata
Eruit: ingentes infelix terra tumultus
Lucis adhuc medio, solaque in nocte per vmbras
Expirat, nigri cum vana in prælia surgunt
Terrigenæ. fugit incepto tremebundus ab aruo
Agricola, insanique domum rediere iuuenci.
Hic senior vates, (Stygijs accommoda quippe
Terra sacris, multoque placent sola pinguia tabo)
Velleris obscuri pecudes, armentaque sisti
Atra monet. quæcumq; gregum pulcherrima ceruix
Ducitur. ingemuit Dirce, mœstusque Cithæron,
Et noua clamosæ stupuere silentia valles.
Tum feta cæruleis intexit cornua sertis
Ipse manu tractans, notæque in limine syluæ,
Principio largos nouies tellure cauata
Inclinat Bacchi latices, & munera verni
Lactis, & Actæos imbres, suadumque cruorem
Manibus: aggeritur, quantum bibit arida tellus.
Trunca dehinc nemora aduoluunt, mœstusque sacerdos
Tres Hecatæ, totidemque satis Acheronte nefasto
Virginibus iubet esse focos. tibi rector auerni
Quamquam infossus humo, superat tamen agger in auras
Pineus. hunc iuxta cumulo minor ara profundæ
Erigitur Cereri. frontes, atque omne cupressus
Intexit plorata latus. iamque ardua ferro
Signati capita, & frugum libamine puro
In vulnus cecidere greges. tunc innuba Mantho
Exceptum pateris prælibat sanguinem, & omnes
Ter circum acta pyras sancti de more parentis
Semineces fibras, & adhuc spirantia reddit
Visce-

Viſcera. nec rapidas cunctatur frondibus atris
Subiectare faces. atque ipſe ſonantia flammis
Virgulta, & triſtes crepuiſſe vt ſenſit aceruos
Tireſias (illi nam plurimus ardor anhelat,
Ante genas, impletque cauos vapor igneus orbes)
Exclamat: (tremuere rogi, & vox impulit ignem)
Tartareæ ſedes, & formidabile regnum
Mortis inexpletæ, tuque ô ſæuiſſime fratrum
Cui ſeruire dati manes, æternaque ſontum
Supplicia, atque imi famulatur regia mundi,
Soluite pulſanti loca muta, & inane ſeueræ
Perſephones, vulguſque caua ſub nocte repoſtum
Elicite, & plena redeat Styga portitor alno.
Ferte ſimul greſſus. nec ſimplex Manibus eſto
In lucem remeare modus. tu ſepare cœtu
Elyſios Perſei pios, virgaque potenti
Nubilus Arcas agit. contra per crimina functis
Qui plures Erebo, pluresque è ſanguine Cadmi,
Angue ter excuſſo, & flagranti præuia taxo,
Tiſiphone, dux pande diem, nec lucis egentes
Cerberus occurſu capitum retorqueat vmbras.
Dixerat. & pariter ſenior, Phœbeaque virgo
Erexere animos. illi formidine nulla,
(Quippe in corde deus) ſolum tremor, obruit ingens
Oedipodioniden, vatiſque horrenda canentis
Nunc humeros, nunc ille manus, & vellera preſſat
Anxius, inceptiſque velit deſiſtere ſacris.
Qualis Gætulæ ſtabulantem ad confraga ſyluæ
Venator longo motum clamore leonem
Expectat firmans animum, & ſudantia niſu
Tela premens. gelat ora pauor, greſſuſque tremiſcunt
Quis veniat, quantuſq; ſed horrida ſigna frementis
Accipit, & cæca metitur murmura cura,
Atque hic Tireſias nondum aduentantibus vmbris:
Teſtor, ait, diuæ, quibus hunc ſaturauimus ignem,
Leuaque conuulſæ dedimus carcheſia terræ,
Iam nequeo tolerare moram. caſſus ne ſacerdos
Audior? an rabido iubeat ſi Theſſala cantu
Ibitis? & Scythicis quoties armata venenis

Col-

Colchis aget, trepido pallebunt tartara motu?
Nostri cura minor, si non attollere bustis
Corpora, nec plenas antiquis ossibus vrnas.
Egerere, & mixtos, cœlique, erebique sub vnum
Funestare deos libet? aut exanguia ferro
Ora sequi, aut ægras functorum carpere fibras?
Ne tenues annos, nubemque hanc frontis opacæ.
Spernite ne, moneo, & nobis sæuire facultas.
Scimus enim & quicquid dici, noscique timetis,
Et turbare Hecaten, ni te, Thymbræe vererer.
Et triplicis mundi summum quem scire nefastū est.
Illum sed taceo. prohibet tranquilla senectus.
Iamque ego vos. auide subicit Phœbeia Manto.
Audiris genitor, vulgusque exangue propinquat.
Panditur Elysium Chaos, & telluris opertæ
Dissilit vmbra capax, syluæque, & nigra patescunt
Flumina, liuentes Acheron eiectat arenas.
Fumidus atra vadis Phlegethon incendia voluit.
Et Styx discretis interflua Manibus obstat.
Ipsum pallentem folio, circumque ministras
Funestorum operum Eumenides. Stygiæque seueros
Iunonis thalamos, & mœsta cubilia cerno.
In speculis Mors atra sedet, dominique silentis
Adnumerat populos: maior supereminet ordo.
Arbiter hos dura versat Gortynius vrna,
Vera minis poscens, adigitque expromere vitas
Vsque retro, & tandem pœnarum lucra fateri.
Quid tibi monstra Erebi, Scyllas, & inane furentes
Centauros, solidoque intorta adamante gigantum
Vincula, & angustam centeni Ægæonis vmbram?
Immo, ait, ò nostræ regimen, viresque senectæ,
Ne vulgato mihi. quis enim remeabile saxum,
Fallentesque lacus, Tytionque alimenta volucrum,
Et caligantem longis Ixiona gyris
Nesciat? ipse etiam melior cum sanguis, opertas
Inspexi sedes Hecate ducente, priusquam
Obruit ora Deus, totamque in pectora lucem
Detulit. Argolicas magis huc appelle precando,
Thebanasque animas. alias auertere gressus
Lacte quater sparsas mœstoque excedere luco.

Nata,

Nata, iube.tum quis vultus, habitusque. quis ardor
Sanguinis adfusi, gens vtra superbior adsit,
Dic agedum, nostramq; mone per singula noctem.
Iussa facit, carmenq; ferit quo dissipet vmbras,
Quo regat & sparsas qualis si crimina demas
Colchis, & Ææo simulatrix littore Circe.
Tunc his sacrificum dictis adfata parentem:
Primus sanguineo summittit inertia Cadmus
Ora lacu, iuxtaque virum Cythereia proles.
Effluit amborum geminus de vertice serpens.
Terrigenæ comites illos, gens Martia cingunt,
His æui mensura dies: manus omnis in armis,
Omnis & in capulo.prohibent, obstantq; ruuntq;
Spirantum rabie. nec tristi incumbere sulco
Cura, sed alternum cuperent haurire cruorem.
Proxima natarum manus est, fletique nepotes
Hic orbam Autonoen, & anhelam cernimus Ino
Respectantem arcus, & ad vbera dulce prementem
Pignus, & oppositis Semelen à ventre lacertis.
Penthea iam fractis genitrix Cadmeia thyrsis,
Iam demissa deo, pectusq; adaperta cruentum
Insequitur planctu. fugit ille per auia Lethes,
Et Stygios, superosque lacus, vbi mitior illum
Flet pater & lacerum componit corpus Echion.
Tristem nosco Lycum. dextramque in terga refle-
xum
Æoliden, humero iactantem funus onusto.
Nec dum ille aut habitus, aut versæ crimina formæ
Mutat Aristæo genitus. frons aspera cornu,
Tela manu, reijcitque canes in vulnus hiantes.
Ecce autem magna subit inuidiosa caterua
Tantalis, & tumido percenset funera luctu,
Nil deiecta malis. iuuat effugisse deorum
Numina, & insanæ plus iam permittere linguæ.
Talia dum patri canit intemerata sacerdos,
Illius elatis tremefacta adsurgere vittis
Canicies, tenuique impelli sanguine vultus.
Nec iam firmanti baculo, nec virgine fida
Nititur, erectusq; solo. Desiste canendo,
Nata, ait, externæ satis est mihi lucis, inertes
Disce-

Diſcedunt nebulæ, & vultum niger exuit aer.
Vmbriſne, an ſupero me miſſus Apolline complet
Spiritus? en video quæcunque audita. ſed ecce
Mœrent Argolici deiecto lumine manes. (neus
Toruus Abas, Prœtuſque nocens, mitiſque Phoro-
Truncatusque Pelops, & ſæuo puluere ſordens
Oenomaus, largis humectant imbribus ora.
Auguror hinc Thebis belli meliora. quid autem
Hi grege condenſo (quantum arma & vulnera monſtrant,
Pugnaces animæ) nobis in ſanguine multo
Oraque, pectoraque & falſo clamore leuatas
Intendunt ſine pace manus? rex, fallor, an hi ſunt
Quinquaginta illi? cernis Chthoniumq; Chrominq;
Phægeaque, & noſtra præſignem Mæona lauro.
Ne ſæuite duces. nihil hic mortalibus auſum
Credite conſilijs. hos ferrea neuerat annos
Atropos, ex iſtis caſus. bella horrida nobis.
Atque iterum Tydeus, dixit, vittaque ligatis
Frondibus inſtantes abigit, monſtratque cruorem.
Stabat inops comitum Cocyti in littore mæſto
Laius, immiti quem iam deus ales Auerno
Reddiderat, dirumque tuens obliqua nepotem,
(Noſcit enim vultu) non ille aut ſauguinis hauſtus
Cætera ceu plebes, aliumue accedit ad imbrem,
Immortale odium ſpirans. ſed prolicit vltro
Aonius vates: Tyriæ dux inclyte Thebes,
Cuius ab interitu non vlla Amphionis arces
Vidit amica dies. ò iam ſatis vlte cruentum
Exitium. & multum placata minoribus vmbra,
Quos miſerande fugis? iacet ille in funere longo
Quem premis, & iunctæ ſentit confinia mortis.
Obſitus exhauſtos pedore, & ſanguine vultus,
Eiectuſque die. ſors letho durior omni,
Crede mihi. quænam immeritum vitare nepotem
Cauſa tibi? confer vultum, & ſatiare litanti
Sanguine, venturaſq; vices, & funera belli
Pande vel infenſus, vel res miſerate tuorum.
Tunc ego. te optata vetitam tranſmittere Lethen
Puppe dabo, placidumq; pia tellure reponam,
Et

Et Stygijs mandabo deis. Mulcetur honoris
Muneribus, tingitq; genas. dehinc talia reddit:
Cur tibi versanti manes, æquæue sacerdos,
Lectus ego augurio? tantisq; potissimus vmbris
Qui ventura loquar? satis est meminisse priorum.
Nostrane præclari (pudeat) consulta nepotes
Poscitis? illum illum sacris adhibere nefastis,
Qui læto fodit ense patrem, qui semet in ortus
Vertit, & indignæ regerit sua pignora matri.
Et nunc ille deos, furiarumq; atra fatigat
Concilia, & nostros rogat hæc in prælia manes.
Quod si adeo placui deflenda in tempora vates,
Dicam equidem, quo me Lachesis, quo torua Megæra
Vsque sinunt. Bellum innumero venit vndiq; bellum
Agmine, Lernæosque trahit fatalis alumnos
Gradiuus stimulis. hos terræ monstra, deumque
Tela manent, pulchriq; obitus, & ab igne supremo
Sontes lege moræ. certa est victoria Thebis,
Ne trepida, nec regna ferox germanus habebit.
Sed furiæ, geminumq; nefas, miserosq; per enses
(Hei mihi) crudelis vincet pater. Hæc vbi fatus,
Labitur, & flexa dubios ambage reliquit.
Interea gelidam Nemeen, & conscia laudis
Herculeæ dumeta, vaga legione tenebant
Inachidæ. iam Sidonias auertere prædas,
Sternere, ferre domos ardent, instantq; Quis iras
Flexerit, vnde moræ, medius quis euntibus error
Phœbe doce: nos rara manent exordia famæ.
Marcidus edomito bellum referebat ab Hæmo
Liber, ibi armjferos geminæ iam sydere brumæ
Orgia ferre Getas. canumq; virescere dorso
Othryn, & Icaria Rhodopen adsueuerat vmbra,
Et iam pampineos materna ad mœnia currus
Promouet: effrenæ dextra, leuaque sequuntur
Lynces, & vda mero lambunt retinacula tigres.
Post exultantes spolia armentalia portant
Seminecesq; lupos, scissasq; Mimallones vrsas.
Nec comitatus iners, sunt illic Ira, Furorque,
Et Metus, & Virtus, & nunquam sobrius Ardor,
Succi-

Succiduique gradus, & castra simillima regi.
Isque vbi puluerea Nemeen efferuere nube
Conspicit, & solem radijs ignescere ferri,
Nec dum compositas belli in certamina Thebas:
Concussus visus, quanquam ore, & pectore marcet,
Æraque tympanaq; & biforem reticere tumultum
Imperat, attonitas qui circum plurimus aures.
Atque ita: Me manus ista, meamque exscindere gentem
Apparat: & longe recalet furor: hoc mihi sæuum
Argos, & indomitæ bellum ciet ira nouercæ.
Vsque adeone parum cineri data mater iniquo?
Natalesq; rogi? quæque ipse micantia sensi
Fulgura? relliquias etiam, fusæque sepulchrum
Pellicis, & residem ferro petit improba Theben.
Nectam fraude moras: illum, illum tendite campum
Tendite, io, comites. Hircanæ ad signa iugales
Intumuere iubas, dicto prius adstitit aruis.
Tempus erat, medij cum solem in culmina mundi
Tollit anhela dies, vbi tardus hiantibus aruis
Stat vapor, atque omnes admittunt æthera luci.
Vndarum vocat ille deas, mediusque silentum
Incipit: Agrestes fluuiorum numina Nymphæ,
Et nostri pars magna gregis, perferte laborem,
Quem damus. Argolicos paulum mihi fontibus amnes,
Stagnaque, & errantes obducite puluere riuos.
Præcipuus Nemees, qua nostra in mœnia bellis
Nunc iter, ex alto fugiat liquor, adiuuat ipse
Phœbus ad hoc summo (cesset ni vestra voluntas)
Limite: vim cœptis indulgent astra, meæque
Æstifer Erigones spumat canis. Ite volentes,
Ite in operta soli. post vos ego gurgite pleno
Eliciam, & quæ dona meis amplissima sacris
Vester habebit honos. nocturnaq; furta licentum
Cornipedum, & cupidas Faunorum arcebo rapinas.
Dixerat. Ast illis tenuior percurrere visus
Ora situs, viridisq; comis exhorruit humor.
Protinus Inachios haurit sitis ignea campos.
Diffugere vndæ: squallent fontesque, lacusq;
Et

Et caua feruenti durescunt flumina limo.
Ægra solo macies, tenerique in origine culmi
Inclinata seges. deceptum margine ripæ
Stat pecus, atque amnes quærunt armenta natatos.
Sic vbi se magnis refluus suppressit in antris
Nilus, & Eoæ liquentia pabula brumæ
Ore premit, fumant desertæ gurgite valles,
Et patris vndosi sonitus expectat hiulca
Ægyptos, donec Pharijs alimenta rogatus
Donet agris, magnumque inducat messibus annum.
Aret Lerna nocens, aret Lyrcius, & ingens
Inachus, aduerrensque natantia saxa Charadrus.
Et nunquam in ripis audax Erasinus, & æquus
Fluctibus Asterion, ille alta per auia notus
Audiri, & longe pastorum rumpere somnos.
Vna tamen tacitas (sed iussu numinis) vndas,
Hæc quoq; secreta, nutrit Langia, sub vmbra.
Nondum illi raptus dederat lachrymabile nomen
Archemorus, nec fama deæ. tamen auia seruat
Et nemus, & fluuium. manet ingens gloria nymphan,
Cum tristem Hypsipylen ducibus sudatus Achæis
Ludus, & atra sacrum recolit trieteris Opheltem.
Ergo, nec ardentes clypeos vectare, nec arctos
Thoracum nexus (tantum sitis horrida torquet)
Sufficiunt. non ora modo, angustisq; perusti
Faucibus, interior sed vis quatit: aspera pulsu
Corda, gelant venæ, & siccis cruor æger adhæret
Visceribus. tunc sole putris tunc puluere tellus
Exhalat calidam nubem. non spumeus imber
Manat equum: siccis illidunt ora lupatis,
Ora catenatas procul exertantia linguas,
Nec legem dominosue pati, sed perfurit aruis
Flammatum pecus. huc illuc impellit Adrastus
Exploratores, si stagna Lycimnia restent,
Si quis Amymones superet liquor. omnia cæcis
Ignibus hausta sedent. nec spes humentis Olympi,
Ceu flauam Libyen desertaq; pulueris Afri
Conlustrent, nullaq; vmbratam nube Syenen.
Tandem inter syluas (sic Euius ipse parabat)

Erran-

Errantes, subitam pulchro in mœrore tuentur
Hypsipylen. illi quamuis & ab vbere Opheltes
Non suus, Inachij proles infausta Lycurgi
Dependet, neglecta comam, nec diues amictu;
Regales tamen ore notæ, nec mersus acerbis
Extat honos. tunc hæc adeo stupefactus Adrastus:
Diua potens nemorum (nam te vultusq; pudorque
Mortali de stirpe negant) quæ læta sub isto
Igne poli non quæris aquas, succurre propinquis
Gentibus: arcitenens seu te Latonia casto
De grege transmisit thalamis, seu lapsus ab astris
Non humilis fœcundat amor (neque enim ipse deorum
Arbiter, Argolidum thalamis nouus) aspice mœsta
Agmina, nos ferro meritas excindere Thebas
Mens tulit. imbelli sed nunc sitis anxia fato,
Summittitque animos, & inertia robora carpit.
Da fessis in rebus opem, seu turbidus amnis.
Seu tibi fœda palus. nihil hac in sorte pudendum,
Nil humile est. Tu nunc ventis, pluuioq; rogaris
Pro Ioue, tu refugas vires, & pectora bello
Exanimata reple. sic hoc tibi sydere dextro
Crescat onus. tantum reduces det flectere gressus
Iuppiter, O quanta belli donabere præda!
Dircæos tibi diua gregres, numerumq; rependam
Plebis, & hic magna lucus signabitur ara.
Dixit, & orantis media inter anhelitus ardens
Verba rapit, cursuque animæ labat arida lingua:
Idem omnes pallorque viros, flatusq; soluti
Oris habet. reddit demisso Lemnia vultu:
Diua quidem vobis, & si cœlestis origo est, (sem
Vnde ego? mortales vtinam haud transgressa fuis-
Luctibus! altricem mandati cernitis orbam
Pignoris, at nostris an quis sinus, vberaque vlla,
Scit deus. & nobis regnum tamen, & pater ingens.
Sed quid ego hæc? fessosq;optatis demoror vndis?
Mecum age nunc: si forte vado Langia perennes
Seruat aquas. solet & rapidi sub limite cancri
Semper, & Icarij quamuis iuba fulguret astri,
Ire tamen. simul hærentem, ne tarda Pelasgis
Dux

Dux foret, ah miserum vicino cespite alumnum
(Sic Parcæ voluere) locat, ponitque negantem
Floribus aggestis, & amico murmure dulces.
Solatur lachrymas. Qualis Berecynthia mater,
Dum circa paruum iubet exultare Tonantem
Curetas trepidos: illi certantia plaudunt
Orgia, sed magnis resonat vagitibus Ide.
At puer in gremio vernæ telluris, & alto
Gramine, nunc faciles sternit procursibus herbas
In vultum nitens: caram modo lactis egeno
Nutricem clangore ciens, iterumq; renidens,
Et teneris meditans verba illuctantia labris,
Miratur nemorum strepitus, aut obuia carpit,
Aut patulo trahit ore diem. nemorisque malorum
Inscius, & vitæ multum securus inerrat.
Sic tener Odrysia Mauors niue, sic puer ales
Vertice Mænalio, talis per littora reptans
Improbus Ortygiæ latus inclinabat Apollo.
Illi per dumos, & opaca virentibus vmbris
Deuia pars cingunt, pars arcta plebe sequuntur.
Præcelerantq; ducem. medium subit illa per agmen
Non humili festina modo. iamque amne propinquo
Rauca sonat vallis, saxosumq; impulit aures
Murmur. ibi exultans conclamat ab agmine primo,
Sicut erat, leuibus tollens vexilla maniplis
Argus, Aquæ. (longusq; virûm super ora cucurrit
Clamor) Aquæ. sic Ambracij per littora ponti
Nauticus in remis iuuenum monstrante magistro
Fit sonus, inque vicem contra percussa reclamat
Terra, salutatus cum Leucada pandit Apollo.
Incubuere vadis passim discrimine nullo
Turba simul, primique nequit secernere mixtos
Æqua sitis. frenata suis in curribus intrant
Armenta, & pleni dominis, armisq; feruntur
Quadrupedes. hos turbo rapax, hos lubrica fallunt
Saxa. nec implicitos fluuio reuerentia reges
Proterere, aut mersisse vado clamantis amici
Ora. fremunt vndæ, longusq; à fontibus amnis
Diripitur modo lene virens, & gurgite puro
Perspicuus, nunc sordet aquis egestus ab imo
Alueus.

Alueus. inde toros riparum,& proruta turbant
Gramina. iam crassus cœnoq; & puluere torrens
Quamquam expleta sitis, bibitur tamen. agmina bello
Decertare putes, iustumque in gurgite Martem
Præfurere, & captam tolli victoribus vrbem.
Atque aliquis regum medio circumfluus amni:
Syluarum, Nemea, longe regina virentum,
Lecta Ioui sedes, quam nunc, non Herculis actis
Dura magis, rabidi cum colla minantia monstri
Angeret, & tumidos animam angustaret in artus.
Hac sæuisse tenus populorum incepta tuorum
Sufficiat: tuque ô cunctis insuete domari
Solibus, æternæ largitor corniger vndæ,
Lætus eas. quacunque domo gelida ora resoluis
Immortale tumens. neq; enim tibi cana repostas
Bruma niues, raptasq; alio de fonte refundit
Arcus aquas: grauidiue indulgent nubila Cori.
Sed tuus, & nulli ruis expugnabilis astro.
Te nec Apollineus Ladon, nec Xanthus vterque,
Sperchiusque minax, centaureusq; Lycormas
Præstiterint. tu pace mihi, tu nube sub ipsa
Armorum, festasq; super celebrabere mensas.
Ab Ioue primus honos. bellis modo lætus ouantes
Accipias, fessisque libens iterum hospita pandas
Flumina, defensasq; velis agnoscere turmas.

P. PAPINII STATII

THEBAIDOS

LIBER QVINTVS.

PVlsa sitis fluuio, populataque gurgitis alueum
Agmina, linquebant ripas, amnemque minorem.
Acrior & campum sonipes rapit, & pedes arua
Implet ouans. rediere viris animiq; minæq;
Votaq; sanguineis mixtum ceu fontibus ignem
Hausis-

Hausissent belli, magnasq; in prælia mentes.
Dispositi in turmas rursus, legemque seueri
Ordinis, vt cuiq; ante locus, ductorque, monentur
Instaurare vias. tellus iam puluere primo
Crescit, & armorum transmittunt fulgura syluæ.
Qualia trans Pontum Pharijs defensa serenis
Rauca Patæonio decedunt agmina Nilo,
Cum fera ponit hyems. illæ clangore fugaci
Vmbra fretis, aruisq; volant. sonat auius æther,
Iam Borean imbresque pati, iam nare solutis
Amnibus, & nudo iuuat æstiuare sub Hæmo.
Hic rursus simili procerum vallante corona
Dux Talaionides, antiqua vt forte sub orno
Stabat, & admoti nixus Polynicis in hastam:
At tamen ò quæcunque es ait, cui gloria tanta
Venimus innumeræ fatum debere cohortes:
Quem non ipse deûm sator aspernetur honorem,
Dic age (quando tuis alacres adsistimus vndis)
Quæ domus, aut tellus, animam quibus hauseris astris?
Dic quis & ille pater? neq; enim tibi numina longe,
Transierit fortuna licet, maiorq; per ora
Sanguis, & afflicto spirat reuerentia vultu.
Ingemit, & paulum fletu cunctata modesto
Lemnias orsa refert: Immania vulnera, rector,
Integrare iubes, Furias, & Lemnon, & artis
Arma inserta toris, debellatosque pudendo
Ense mares. redit ecce nefas, & frigida cordi
Eumenis. ò miseræ quibus hic furor additus! ò nox!
O pater! illa ego sum (pudeat ne forte benignæ
Hospitis) illa, duces, raptum quæ sola parentem
Occului. quid longa malis exordia necto?
Et vos arma vocant, magniq; in corde paratus.
Hoc memorasse sat est; claro generata Thoante,
Seruitium Hypsipyle vestri fero capta Lycurgi.
Aduertere animos, maiorq; & honora videri
Parque operi tanto. cunctis tunc noscere casus
Ortus amor. pater ante alios hortatur Adrastus.
Imo age, dum primi longe damus agmina vulgi,
Nec facilis Nemee latas euoluere vires,

Quippe obtenta comis, & ineluctabilis vmbra;
Pande nefas, laudesque tuas, gemitusq; tuorum,
Vnde hos aduenias regno deiecta labores.
Dulce loqui miseris, veteresq; reducere questus.
Incipit: Ægæo premitur circumflua Nereo
Lemnos, vbi ignifera fessus respirat ab Ætna
Mulciber. ingenti tellurem proximus vmbra (tum.
Vestit Athos, nemorumque obscurat imagine pon-
Thraces arant contra. Thracum fatalia nobis
Littora, & inde nefas, florebat diues alumnis
Terra, nec illa Samo fama, Deloue sonanti
Peior, & innumeris quas spumifer adsilit Ægon.
Dijs visum turbare domos. nec pectora culpa
Nostra vacant. nullos Veneri sacrauimus ignes.
Nulla deæ sedes. mouet & cœlestia quondam
Corda dolor, lentoque irrepunt agmine pœnæ.
Illa Paphon veterem, centumq; altaria linquens
Nec vultu, nec crine prior, soluisse iugalem
Ceston, & Idalias procul ablegasse volucres
Fertur. erant certe media quæ noctis in vmbra.
Diuam alios ignes, maioraque tela gerentem
Tartareas inter, thalamis, volitasse sorores
Vulgarent. vtque implicitis arcana domorum
Anguibus, & sæua formidine cuncta repleuit
Limina, nec fidi populum miserata mariti,
Protinus à Lemno teneri fugistis amores.
Motus Hymen, versæq; faces, & frigida iusti
Cura tori. nullæ redeunt in gaudia noctes,
Nullus in amplexu sopor est. odia aspera vbiq;
Et Furor, & medio recubat Discordia lecto.
Cura viris tumidos aduersa Thracas in ora
Eruere, & sæuam bellando frangere gentem.
Cumq; domus contra, stantesque in littore nati,
Dulcius Edonas hyemes, Arctonq; frementem
Excipere, aut tandem tacita post prælia nocte
Fractorum subitas torrentum audire ruinas.
Illæ autem tristes (nam me tunc libera curis
Virginitas, anniq; tegunt) sub nocte, dieq;
Assiduis ægræ lachrymis, solantia miscent (cem.
Colloquia, aut sæuam spectant trans æquora Thra-
Sol

Sol operum medius summo librabat Olympo
Lucentes, ceu staret, equos: quater axe sereno
Intonuit, quater antra dei fumantis anhelos
Exeruere apices: ventisque absentibus Ægon
Motus, & ingenti percussit littora ponto.
Cum subito horrendas æui matura Polyxo
Tollitur in furias,thalamisq; insueta relictis
Euolat. insano veluti Theumesia Thyas
Rapta deo, cum sacra vocant, Idæaque suadet
Buxus, & a summis auditus montibus Euan:
Sic erecta genas, aciemq; effusa, trementi
Sanguine, desertam rabidis clamoribus vrbem
Exagitat, clausasq; domos, & limina pulsans,
Concilium vocat. infelix comitatus eunti
Hærebant nati. atq; illæ non segnius omnes
Erumpunt tectis summasque ad Pallados arces
Impetus. huc propere stipamur, & ordine nullo
Congestæ. stricto mox ense silentia iussit
Hortatrix scelerum,& medio sic ausa profari est:
Rem summam instinctu Superum, meritiq; doloris,
O viduæ(firmate animos & pellite sexum)
Lemniades, sancire paro. si tædet inanes
Æternum seruare domos, turpemq; iuuentæ
Flore situm,& longis steriles in luctibus annos;
Inueni, promitto viam(nec numina desunt)
Qua renouanda Venus. modo pars insumite robur
Luctibus;atq; adeo primum hoc mihi noscere detur,
Tertia canet hyems, cui connubialia vincla,
Aut thalami secretus honos? quod coniuge pectus
Intepuit? cuius vidit Lucina labores?
Dicite, vel iustos cuius pulsantia menses
Vota tument?qua pace feras, volucresq; iugari
Mos datus. heu segnes! potuitne vltricia Graijs
Virginibus dare tela pater, lætusq; dolorum,
Sanguine securos iuuenum perfundere somnos?
At nos vulgus iners. quod si propioribus actis
Est opus, ecce animos doceat Rhodopeia coniux
Vlta manu thalamos, pariterq; epulata marito.
Nec vos immunis scelerum, securaue cogo.
Plena mihi domus atque ingens,en cernite,sudor.

Quattuor hos vna decus, & solatia patris
In gremio(licet amplexu , lachrymisq; morentur)
Transadigam ferro, saniemq; & vulnera fratrum
Miscebo, patremq; super spirantibus addam .
Ecqua tot in cædes animum promittit ? agebat
Pluribus, aduerso niruerunt vela profundo .
Lemnia classis erat. rapuit gauisa Polyxo
Fortunam, atq; iterat : Superisne vocantibus vltro
Desumus? ecce rates, deus hos, deus vltor in iras
Adportat, cæptisq; fauet. nec imago quietis
Vana meæ, nudo stabat Venus ense ; videri
Clara mihi, somnosq; super. Quid perditis æuum ?
Inquit. age auersis thalamos purgate maritis .
Ipsa faces alias, melioraq; fœdera iungam .
Dixit. & hoc ferrum stratis, hoc(credite) ferrum
Imposuit. quin ò miseræ, dum tempus agit rem,
Consulite. en validis spumant euersa lacertis
Æquora. Bistonides veniunt fortasse maritæ .
Hinc stimuli ingentes, magnusq; aduoluitur astris
Clamor. Amazonio Scythiam feruere tumultu,
Lunatumq; putes agmen descendere, vbi arma
Indulget pater, & sæui mouet ostia belli .
Nec varius fremor, aut studia in contraria rapti
Dissensus, vt plebe solet. furor omnibus idem ,
Idem animus sola re domos. iuuenumq; senumq;
Præcipitare colos, plenisque adfrangere paruos
Vberibus, ferroque omnes exire per annos .
Tunc viridis late lucus, iuga celsa Mineruæ
Propter , opacat humum niger ipse , sed insuper ingens
Mons premit, & gemina pereunt caligine soles :
Hic sanxere fidem, tu Martia testis Enyo ,
Atque inferna Ceres, Stygiæque Acheronte recluso
Ante preces venere deæ. sed fallit vbique (iras.
Mixta Venus : Venus arma tenet : Venus admouet
Nec de more cruor, natum Caropeia coniux
Obtulit. accingunt sese, & mirantia ferro
Pectora, congestisq; auidæ simul vndiq; dextris ,
Perfringunt, ac dulce nefas in sanguine viuo
Coniurant, matremq; recens circumuolat vmbra
Talia

Talia cernenti mihi quantus in ossibus horror?
Quisue per ora color? qualis cum cerua cruentis
Circumuenta lupis, nullum cui pectore molli
Robur, & in volucri tenuis fiducia cursu,
Præcipitat suspensa fugam: iam iamque teneri
Credit, & elusos audit concurrere morsus.
Illi aderant. primis iamque offendere carinæ
Littoribus. certant saltu contingere terram
Præcipites. miseri quos non aut horrida virtus
Marte sub Odrysio, aut medij inclementia ponti
Hauserit! alta etiam Superum delubra vaporant,
Promissasq; trahunt pecudes. niger omnibus aris
Ignis. & in nullis spirat Deus integer extis.
Tardius humenti noctem deiecit Olympo
Iuppiter, & versum miti reor æthera cura
Sustinuit, dum fata vetant. nec longius vnquam
Cessauere nouæ perfecto sole tenebræ.
Sera tamen mundo venerunt astra, sed illis
Et Paros,& nemorosa Thasos, crebræq; relucent
Cyclades. vna graui penitus latet obruta cœlo
Lemnos, in hanc tristes nebulæ, & plaga cæca superne
Texitur, vna vagis Lemnos non agnita nautis.
Iam domibus fusi & nemorum per opaca sacrorum
Ditibus indulgent epulis, vacuantque profundo ea
Aurum immane mero. dum quæ per Strymonia pugnæ,
Quis Rhodope, gelidoue labor sudatus in Hæmo
Enumerare vacat. nec non manus impia, nuptæ
Serta inter, festasq; dapes, quo maxima cultu
Quæq; iacent, dederat mites Cytherea suprema
Nocte viros, longoq; breuem post tempore pacem
Nequicquam, & miseros perituro adflauerat igni.
Conticuere chori: dapibus, ludoque licenti
Fit modus, & primæ decrescunt murmura noctis,
Cum consanguinei mixtus caligine lethi
Rore madens Stygio, morituram amplectitur vrbem
Somnus,& implacido fungit grauia otia cornu:
Secernitq; viros. vigilant nuptæq; nurusque
In scelus, atq; hilares acuunt fera tela sorores.

Quattuor hos vna decus, & solatia patris
In gremio(licet amplexu, lachrymisq; morentur)
Transadigam ferro, saniemq; & vulnera fratrum
Miscebo, patremq; super spirantibus addam.
Ecqua tot in cædes animum promittit? agebat
Pluribus, aduerso niuerunt vela profundo.
Lemnia classis erat. rapuit gauisa Polyxo
Fortunam, atq; iterat: Superisne vocantibus vltro
Desumus? ecce rates, deus hos, deus vltor in iras
Adportat, cæptisq; fauet. nec imago quietis
Vana meæ, nudo stabat Venus ense; videri
Clara mihi, somnosq; super. Quid perditis æuum?
Inquit. age auersis thalamos purgate maritis.
Ipsa faces alias, melioraq; fœdera iungam.
Dixit. & hoc ferrum stratis, hoc(credite) ferrum
Imposuit. quin ò miseræ, dum tempus agit rem,
Consulite. en validis spumant euersa lacertis
Æquora. Bistonides veniunt fortasse maritæ.
Hinc stimuli ingentes, magnusq; aduoluitur astris
Clamor. Amazonio Scythiam feruere tumultu,
Lunatumq; putes agmen descendere, vbi arma
Indulget pater, & sæui mouet ostia belli.
Nec varius fremor, aut studia in contraria rapti
Dissensus, vt plebe solet. furor omnibus idem,
Idem animus solare domos. iuuenumq; senumq;
Præcipitare colos, plenisque adfrangere paruos
Vberibus, ferroque omnes exire per annos.
Tunc viridis late lucus, iuga celsa Mineruæ
Propter, opacat humum niger ipse, sed insuper ingens
Mons premit, & gemina pereunt caligine soles:
Hic sanxere fidem, tu Martia testis Enyo,
Atque inferna Ceres, Stygiæque Acheronte recluso
Ante preces venere deæ. sed fallit vbique (iras.
Mixta Venus: Venus arma tenet: Venus admouet
Nec de more cruor, natum Caropeia coniux
Obtulit. accingunt sese, & mirantia ferro
Pectora, congestisq; auidæ simul vndiq; dextris,
Perfringunt, ac dulce nefas in sanguine viuo
Coniurant, matremq; recens circumuolat vmbra

lia cernenti mihi quantus in offibus horror?
isue per ora color? qualis cum cerua cruentis
cumuenta lupis, nullum cui pectore molli
bur, & in volucri tenuis fiducia cursu,
ecipitat suspensa fugam: iam iamque teneri
edit, & elusos audit concurrere morsus.
i aderant. primis iamque offendere carinæ
toribus. certant saltu contingere terram
ecipites. miseri quos non aut horrida virtus
irte sub Odrysio, aut medij inclementia ponti
iuserit! alta etiam Superum delubra vaporant,
omissasq; trahunt pecudes. niger omnibus aris
nis. & in nullis spirat Deus integer extis.
irdius humenti noctem deiecit Olympo
ppiter, & versum miti reor æthera cura
stinuit, dum fata vetant. nec longius vnquam
ssauere nouæ perfecto sole tenebræ.
ra tamen mundo venerunt astra, sed illis
Paros, & nemorosa Thasos, crebræq; relucent
clades. vna graui penitus latet obruta cœlo
mnos, in hanc tristes nebulæ, & plaga cæca superne
exitur, vna vagis Lemnos non agnita nautis.
m domibus fusi & nemorum per opaca sacrorum
itibus indulgent epulis, vacuantque profundo ea
irum immane mero. dum quæ per Strymona pugnæ,
uis Rhodope, gelidoue labor sudatus in Hæmo
numerare vacat. nec non manus impia, nuptæ
rta inter, festasq; dapes, quo maxima cultu
uæq; iacent, dederat mites Cytherea suprema
octe viros, longoq; breuem post tempore pacem
equicquam, & miseros perituro adflauerat igni.
onticuere chori: dapibus, ludoque licenti
it modus, & primæ decrescunt murmura noctis,
um consanguinei mixtus caligine lethi
ore madens Stygio, morituram amplectitur vrbem
omnus, & implacido fungit grauia otia cornu:
ecernitq; viros. vigilant nuptæq; nurusque
i scelus, atq; hilares acuunt fera tela sorores.

Inuafere nefas, cunĉto fua regnat Erinnys
Pectore. non aliter Scythicos armenta per agros
Hircanæ claufere leæ, quas exigit ortu
Prima fames, auidique implorant vbera nati.
Quos tibi (nam dubito) fcelerum de mille figuris
Expediam cafus? Helimum temeraria Gorge
Euinctum ramis, altaque in mole tapetum
Efflantem fomno crefcentia vina, fuperftans
Vulnera difiecta rimatur vefte, fed illum
Infelix fopor admota fub morte refugit.
Turbidus, incertumq; oculis vigilantibus hoftem
Occupat amplexu. nec fegnius illa tenentis
Pone adigit coftas, donec fua pectora ferro
Tangeret. is demum fceleri modus. ora fupinat
Blandus adhuc, oculifque tremens & murmure Gorgem
Quærit, & indiguo non foluit brachia collo.
Non ego nunc vulgi, quamquam crudelia, pandam
Funera, fed propria luctus de ftirpe recordor.
Quod te, flaue Cydon, quod te per colla refufis
Intactum, Cremæe, comis, (quibus vbera mecum
Obliquumq; à patre genus) fortemq; timebam
Quem defponfa, Gyan, vidi lapfare cruentæ
Vulnere Mirmydonis: quidq; inter ferta chorofque
Barbara ludentem fodiebat Opopea, mater?
Flet fuper æquæuum foror exarmata Lycafte
Cydimon. heu fimiles perituro in corpore vultus
Afpiciens, floremq; genæ, & quas finxerat auro,
Ipfa comas. tum fæua parens iam coniuge fufo
Adftitit, impellitq; minis, atq; inferit enfem.
Vt fera, quæ placido rabiem defueta magiftro
Tardius arma mouet, ftimulifq; & verbere crebro
In mores negat ire fuos: fic illa iacenti
Incidit, vndantemq; finu collapfa cruorem
Excipit, & laceros premit in noua vulnera crines.
Vt vero Alcimeden etiamnum in murmure truncos
Ferre patris vultus, & egentem fanguinis enfem
Confpexi, riguere comæ, atq; in vifcera fæuus
Horror ijt. meus ille Thoas, mea dira videri
Dextra mihi. extemplo thalamis turbata paternis

Inferor.

Inferor. ille quidem dudum (quis magna tuenti
Somnus?) agit versans secum (etsi lata recessit
Vrbe domus) quinam strepitus? quæ murmura noctis,
Cur fremebunda quies? trepido scelus ordine pādo.
Quis dolor, vnde animi. Vis nulla arcere furentes:
Hac sequere, ò miserande. premunt, aderuntque moranti,
Et mecum fortasse cades. his motus, & artus
Erexit stratis. ferimur per deuia vastæ
Vrbis, vbi ingentem nocturnæ cædis aceruum
Passim, vt quosque sacris crudelis vespera lucis
Strauerat, occulta speculamur nube latentes.
Hic impressa toris ora, extantesq; reclusis
Pectoribus capulos, magnarum & fragmina trunca
Hastarum, & ferro laceras per corpora vestes,
Crateras pronos, epulasq; in cæde natantes
Cernere erat. iugulisq; modo torrentis apertis
Sanguine commixto redeuntē in pocula Bacchum,
Hic iuuenum manus, & nullis violabilis armis
Turba senes. positiq; patrum super ora gementum
Semineces pueri, trepidas in limine vitæ
Singultant animas. gelida non sæuius Ossa
Luxuriant Lapitharum epulæ, si quando profundo
Nubigenæ caluere mero. vix primus ab ira
Pallor, & impulsis surgunt ad prælia mensis.
Tunc primum sese trepidis sub nocte Thyoneus
Detexit, nato portans extrema Thoanti
Subsidia, & multa subitus cum luce refulsit.
Agnoui. non ille quidem turgentia sertis
Tempora, nec flaua crinem distinxerat vua,
Nubilus, indignumq; oculis liquentibus imbrem
Alloquitur: Dum fata dabant tibi, nate, potentem
Lemnon, & externis etiam seruare timendam
Gentibus, haud vnquam iusto mea cura labori
Destitit. absciderunt tristes crudelia Parcæ
Stamina, nec dictis, supplex quæ plurima fudi
Ante Iouem frustra, lachrymisq; auertere luctus
Contigit. infandum natæ concessit honorem.
Accelerate fugam. tuq; ò mea digna propago

Hac rege, virgo, patrem, gemini qua brachia muri
Littus eunt, illa, qua rara silentia, porta
Stat funesta Venus, ferroq; accincta furentes
Adiuuat.(vnde manus?vnde hæc Mauortia diuæ
Pectora?) tu lato patrem committe profundo.
Succedam curis. ita fatus in aera rursus
Soluitur: & nostrùm visus arcentibus vmbris,
Mitis iter longæ clarauit limite flammæ.
Qua data signa sequor. dein curuo robore clausum
Dijs pelagi, ventisque, & Cycladas Ægæoni
Amplexo, commendo patrem. nec fletibus vnquam
Sit modus alternis: ni iam dimittat Eoo
Lucifer astra polo. tum demum littore rauco
Multa metu reputans, & vix confisa Lyæo.
Diuidor, ipsa gradu nitens, sed & anxia retro
Pectora, nec requies, quin & surgentia cœlo
Flamina, & è cunctis prospectem collibus vndas.
Exoritur pudibunda dies, cœlumq; retexens
Auersum Lemno iubar, & declinia Titan
Opposita iuga nube refert. patuere furores
Nocturni, lucisque nouæ formidine cunctis, (ræ
(Quanquam inter similes) habitus rubor. impia ter-
Infodiunt scelera, aut festinis ignibus vrunt.
Iam manus Eumenidum, captasque refugerat arces
Exsaturata Venus. licuit sentire quid ausæ,
Et turbare comas, & lumina tingere fletu.
Insula diues agris, opibusq; armisque, virisque
Nota situ, & Getico nuper ditata triumpho,
Non maris incursu, non hoste, nec æthere læuo,
Perdidit vna omnes orbata, excisaq; mundo
Indigenas, non arua viri, non æquora vertunt.
Conticuere domus. cruor altus, & oblita crasso
Cuncta rubent tabo. magnæq; in mœnibus vrbis
Nos tantum: & sæui spirant per culmina Manes.
Ipsa quoq; arcanis tecti in penetralibus alto
Molior igne pyram. sceptrum super armaq; patris
Inijcio, & notas regum gestamina vestes,
Ac prope mœsta rogum confusis ignibus adsto
Ense cruentato, fraudemq; & inania busta
Plango metu, si forte premant, casumq; parenti

Omen

Omen & hac dubios lethi precor ire timores
His mihi pro meritis, (vt falsi criminis astu
Parta fides) regno, & solio considere patris
Supplicium datur. anne illis obsessa negarem?
Accessi, sæpe ante Deos testata, fidemque,
Immeritasque manus. subeo (proh dira potestas!)
Exangue imperium, & mœstam sine culmine Lemnō.
Iam magis atque magis vigiles dolor angere sensus,
Et gemitus clari, & paulatim inuisa Polyxo,
Iam meminisse nefas. iam ponere Manibus aras
Concessum: & multum cineres iurare sepultos.
Sic vbi ductorem trepidæ stabulique maritum
Quem penes & saltus & adultæ gloria gentis,
Massylo frangi stupuere sub hoste iuuencæ,
It truncum sine honore pecus, regemq; peremptum
Ipse ager, ipsi amnes, & muta armenta queruntur.
Ecce autem ærata dispellens æquora prora
Pelias intacti late subit hospita ponti
Pinus: agunt Minyæ. geminus fragor ardua canet
Per latera. abruptam credas radicibus ire
Ortygiam, aut fractum pelago decurrere montem.
Ast vbi suspensis siluerunt æquora tonsis,
Mitior & senibus cygnis & pectore Phœbi,
Vox media de puppe venit, maria ipsa carinæ
Accedunt (post nosse datum est) Oeagrius illic
Acclinis malo, medijs intersonat Orpheus
Remigijs, tantosque iubet nescire labores.
Illis in Scythicum Borean iter, oraque primum
Cyaneis arctata vadis. nos Thracia visu
Bella ratæ, vario tecta incursare tumultu
Densarum pecudum, aut fugientum more volucrum.
Heu vbi nunc furiæ? portus, amplexaque littus
Mœnia, qua longe pelago despectus aperto
Scandimus, & celsas turres. huc saxa, sudesque,
Armaq; mœsta virum, atque infectos cædibus enses
Subuectant trepidæ. quin & squallentia texta
Thoracum, & vultu galeas intrare soluto
Non pudet. audaces rubuit mirata cateruas
Pallas, & aduerso risit Gradiuus in Hæmo.
Tunc primum ex animis præceps amentia cessit.

Nec ratis illa salo, sed diuum fera per æquor
Iustitia, & pœnæ scelerum aduentare videntur.
Iamque aderant terræ, quantum Gortynia currunt
Spicula: cœruleo grauidam cum Iuppiter imbri
Ipsa super nubem, ratis armamenta Pelasgæ
Sistit agens. inde horror aquis, & raptus ab omni
Sole dies, miscet tenebras, quis protinus vnda
Concolor: obnixi lacerant caua nubila venti,
Diripiuntque fretum, nigris redit humida tellus
Vorticibus, totumque Notis portantibus æquor
Pendet, & æquato iam iam prope sidera dorso
Frangitur, incertæ iam nec prior impetus alno,
Sed labat, extantem rostris modo gurgite in imo,
Nunc cœlo Tritona ferens. nec robora prosunt
Semideum heroum, puppemque insana flagellat
Arbor: & instabili procumbens pondere curuas
Raptat aquas, remique cadunt in pectus inanes.
Nos quoq; per rupes, murorumque aggere ab omni,
Dum labor ille viris, fretaq; indignantur, & Austri,
Desuper inualidis fluitantia tela lacertis
(Quid non ausa manus?) Telamona, & Pelea contra
Spargimus, & nostro petitur Tirynthius arcu.
Illi quippe simul bello, pelagoque laborant
Pars clypeis munire ratem. pars æquora fundo
Egerere: ast alij pugnant, sed inertia motu
Corpora, suspensæque carent conamine vires.
Instamus iactu telorum, & ferrea nimbis
Certat hyems: vastæque sudes, fractique molares,
Spiculaque, & multa crinitum missile flamma.
Nunc pelago, nunc puppe cadunt. dat operta fragorē
Pinus, & abiunctis regemunt tabulata cauernis.
Talis Hyperborea virides niue verberat agros
Iuppiter. obruitur campis genus omne ferarum,
Deprensæque cadunt volucres, & messis amaro
Strata gelu. fragor inde iugis, inde amnibus iræ.
Vt vero elisit nubes Ioue tortus ab alto
Ignis, & ingentes patuere in lumine nautæ,
Diriguere animi: manibusque horrore remissis
Arma aliena cadunt: redeunt in pectora sexus.
Cernimus Æacidas, murisque immane minantem

An-

Ancæum, & longa pellentem cuſpide rupe
Iphiton. attonito manifeſtus in agmine ſupra eſt
Amphitryoniades. puppemque alternus vtrinque
Ingrauat, & medias ardet deſcendere in vndas.
At leuis, & miſeræ nondum mihi notus Iaſon
Tranſtra per & remos, impreſſaque terga virorum
Nunc magnum Oeniden, nunc iſſe hortatibus Idam,
Et Talaum, & cana rorantem aſpergine ponti
Tyndariden iterans, gelidique in nube parentis
Vela laborantem Calain ſubnectere malo
Voce, manuque rogat. quatiunt impulſibus illi
Nunc freta, nunc muros. ſed nec ſpumantia cedunt
Æquora, & incuſſæ redeunt à turribus haſtæ.
Ipſe graues fluctus, clauumque audire negantem
Laſſat agens Tiphys, palletque, & plurima mutat
Imperia. ac leuas, dextraſque obtorquet in vndas
Proram, nauifragis auidam concurrere ſaxis.
Donec ab extremæ cuneo ratis, Æſone natus
Palladios oleæ, Mopſi geſtamina, ramos
Extulit, & ſocium turba prohibente popoſcit
Fœdera. præcipites vocem inuoluere procellæ.
Tunc modus armorum, pariterq; exhauſta quierant
Flamina, confuſoque dies reſpexit Olympo.
Quinquaginta illi trabibus de more reuinctis
Eminus abrupto quatiunt noua littora ſaltu.
Magnorum decora alta patrum, iam fronte ſereni,
Noſcendique habitu, poſtquam timor, iraque ceſſit
Vultibus. arcana ſic fama erumpere porta
Cœlicolas, ſi quando domus, littuſque rubentum
Æthiopum, & menſas amor eſt intrare minores.
Dant fluuij monteſque locum. tum terra ſuperbit
Greſſibus, & paulum reſpirat cœlifer Atlas.
Hic & ab adſerto nuper Marathone ſuperbum
Theſea & Iſmarios Aquilonia pignora fratres.
Vtraque quis rutila ſtridebant tempora penna,
Cernimus. hic Phœbo non indignante priorem
Admetum, & duræ ſimilem nihil Orphea Thracæ.
Tunc prolem Calydone ſatam, generumq; profundi
Nereos. ambiguo viſus errore laceſſunt (illi:
Oebalidæ gemini. chlamys huic, chlamys ardet &

Ambo haſtile gerunt : humeros exertus vterque ,
Nudus vterque genas , ſimili coma fulgurat aſtro .
Audet iter , magnique ſequens veſtigia mutat
Herculis , & tarda quamuis ſe mole ferentem ,
Vix curſu tener æquat Hylas . Lernæaque tollens
Arma , ſub ingenti gaudet ſudare pharetra .
Ergo iterum Venus , & tacitis corda aſpera flammis
Lemniadum pertentat amor . tunc regia Iuno
Arma , habituſque virum, pulchræq; inſignia gentis
Mentibus inſinuat , certatimque ordine cunctæ
Hoſpitibus patuere fores . tunc primus in aris
Ignis , & infandis venere obliuia curis .
Tunc epulæ , felixque ſoror , noctesque quietæ ,
Nec Superûm ſine mente reor , placuere fatentes .
Forſitan & noſtræ fatum excuſabile culpæ
Noſcere cura , duces . cinerem , furiaſque meorum
Teſtor , vt externas non ſponte aut crimine tedas
Attigerim (ſcit cura deûm) etſi blandus Iaſon
Virginibus dare vincla nouis . ſua iura cruentum
Phaſin habent : alios Colchi generatis amores .
Iamque exuta gelu tepuerunt ſidera longis
Solibus , & velox in terga reuoluitur annus .
Iam noua progenies , partuſque in vota ſoluti ,
Et non ſperatis Lemnos clamatur alumnis .
Nec non ipſa tamen , thalami monumenta coacti ,
Enitor geminos , duroque ſub hoſpite mater
Nomen aui renouo . nec quæ fortuna relictis
Noſſe datur . iam plena quater quinquennia pergunt ,
Si modo fata ſinunt , aluitque rogata Lycaſte .
Detumuere animi maris , & clementior Auſter
Vela vocat . ratis ipſa moram , portuſque quietos
Odit , & adſueti tendit retinacula ſaxi .
Inde fugam Minyæ , ſocioſque appellat Iaſon
Efferus , ò vtinam iam tum mea littora rectis
Præteruectus aquis , cui non ſua pignora cordi ,
Non promiſſa fides . certe ſtat fama remotis
Gentibus , æquorei redierunt vellera Phrixi .
Vt ſtata lux pelago , venturumque æthera ſenſit
Tiphys , & occidui rubuere cubilia Phœbi :
Heu iterum gemitus , iterumque nouiſſima nox eſt ,
Vix

Vix reserata dies, & iam rate celsus Iason
Ire iubet, primoque ferit dux verbere pontum.
Illos è scopulis, & summo vertice montis,
Spumea porrecti dirimentes terga profundi;
Prosequimur visu, donec lassauit euntes
Lux oculos, longumque polo contexere visa est
Æquor, & extremi pressit freta margine cœli.
Fama subit portus, vectum trans alta Thoanta
Fraterna regnare Chio: mihi crimina nulla,
Et vacuos arsisse rogos. fremit impia plebes
Sontibus accensæ stimulis, facinusque reposcunt.
Quin etiam occultæ vulgo increbrescere voces.
Solane fida suis? nos autem in funera lætæ?
Non deus hæc, fatumq; quod imperat vrbe nefanda.
Talibus exanimis dictis (& triste propinquat
Supplicium) nec regna iuuant, vaga littora furto
Incomitata sequor, funestaque mœnia linquo:
Qua fuga nota patris, sed non iterum obuius fuan.
Nam me prædonum manus huc appulsa tacentem
Arripit, & vestras famulam transmittit in oras.
Talia Lernæis iterat dum regibus exul
Lemnias, & longa solatur damna querela,
Immemor absentis (sic Dij suasistis) alumni:
Ille graues oculos, languentiaque ora comanti
Mergit humo, fessusque diu puerilibus actis
Labitur in somnos, prensa manus hæret in herba.
Interea campis, nemoris sacer horror Achæi,
Terrigena erigitur serpens, tractuque soluto
Immanem sese vehit, ac post terga relinquit,
Liuida fax oculis: tumidi stat in ore veneni
Spuma virês, ter lingua vibrat, terna agmina adunci
Dentis, & auratæ crudelis gloria frontis
Prominet. Inachio sanctum dixere Tonanti
Agricolæ, cui cura loci, & syluestribus aris
Pauper honos. nunc ille dei circundare templa
Orbe vago labens, miseræ nunc robora syluæ
Atterit, & vastas tenuat complexibus ornos.
Sæpe super fluuios geminæ iacet aggere ripæ
Continuus, squamisque incisus adæstuat amnis.
Sed nunc Ogygij iussis quando omnis anhelat
Ter-

Terra dei, trepidæque latent in puluere Nymphæ.
Sæuior anfractu laterum sinuosa retorquens
Terga solo, siccique nocens furit igne veneni.
Stagna per, arentesque lacus, fontesque repressos
Voluitur, & vacuis fluuiorum in vallibus errat.
Incertusque sui liquidum nunc aera lambit
Ore supinato, nunc arua gementia radens
Pronus adhæret humo, si quid viridantia sudent
Gramina. percussæ calidis afflatibus herbæ,
Qua tulit ora, cadunt, moriturque ad sibila campus.
Quantus ab Arctois discriminat æthera plaustris
Anguis ad vsque Notos, alienumque exit in orbem.
Quantus & ille sacri spiris intorta mouebat
Cornua Parnassi, donec tibi, Delie, fixus
Vexit arundineam centeno vulnere syluam,
Quis tibi, parue, deus tam magni pondera fati
Sorte dedit? tunc hoc vix prima ad limina vitæ
Hoste iaces? an vt inde sacer per secula Graiis
Gentibus, & tanto dignus morerere sepulchro?
Occidis extremæ destrictus verbere caudæ
Ignaro serpente puer: fugit illicet artus
Somnus, & in solam patuerunt lumina mortem.
Cum tamen attonito moriens vagitus in auras
Excidit, & ruptis immutuit ore querelis,
(Qualia non totas peragunt insomnia voces,)
Audiit Hypsipyle, facilemque negantia cursum
Exanimis genua ægra rapit. iam certa malorum
Mentis ab augurio, sparsoque per omnia visu
Lustrat humum quærens, & nota vocabula paruo
Nequicquā ingeminās. nusquā ille, & prata recētes
Amisere notas. viridi piger accubat hostis
Collectus gyro, spatiosaque iugera complet.
Sic etiam obliqua ceruicem expostus in aluo:
Horruit infelix visu, longoque profundum
Incendit clamore nemus: nec territus ille,
Sed iacet. Argolicas vlulatus flebilis aures
Impulit. extemplo monitu ducis aduolat ardens
Arcas eques, causamq; refert. tum squammea demum
Toruus ad armorum radios, fremitumque virorum
Colla mouet, rapit ingenti conamine saxum,

Quo discretus ager, vacuasque impellit in auras
Arduus Hippomedon, quo turbine bellica quondam
Librati saliunt portarum in claustra molares.
Cassa duci virtus. nam mollia colla refusus
In tergum serpens venientem exhauserat ictum.
Dat sonitum tellus, nemorumque per aera densi
Dissultant nexus. at non mea vulnera clamat,
(Et trabe fraxinea Capaneus subit obuius,) vnquam
Effugies. seu tu pauidi ferus incola luci,
Siue deis, vtinamque deis concessa voluptas.
Non si consertum super hæc mihi membra Giganta
Subucheres. volat hasta tremens, & hiantia monstri
Ora subit, linguæque secat fera vincla trisulcæ.
Perque iubas stantes, capitisque insigne corusci
Emicat, & nigri sanie perfusa cerebri
Figitur alta solo. longus vix tota peregit
Membra dolor. rapido celer ille volumine telum
Circuit, auulsumque ferens in opaca refugit
Templa dei. hic magno tellurem pondere mensus,
Implorantem animam dominis assibilat aris.
Illum & cognatæ stagna indignantia Lernæ,
Floribus & vernis adsuetæ spargere Nymphæ,
Et Nemees reptatus ager, lucosque per omnes
Syluicolæ, fracta, gemuistis, arundine, Fauni.
Ipse etiam summa iam tela poposcerat æthra
Iuppiter, & dudum nimbique hyemesque coibant,
Ni minor ira deo, grauioraque tela mereri
Seruatus Capaneus. moti tamen aura cucurrit
Fulminis, & summas libauit vertice cristas.
Iamque pererratis infelix Lemnia campis,
Liber vt angue locus, modico super aggere longe
Pallida sanguineis infectas roribus herbas
Prospicit. huc magno cursum rapit effera luctu,
Agnoscitque nefas: terræque illisa nocenti
Fulminis in morem, non verba in funere primo,
Non lachrymas habet. ingeminat misera oscula tātū
Incumbens animæq; fugam per membra tepentem
Quærit hians. non ora loco, non pectora restant.
Rapta cutis. tenuia ossa patent nexusque madentes
Sanguinis imbre noui, totumque in vulnere corpus.

Ac velut aligeræ ſedem, fœtuſque parentis
Cum piger vmbroſa populatus in ilice ſerpens,
Illa redit, querulæque domus mirata quietem
Stat ſuper impendens, aduectoſque horrida mœſta
Excutit ore cibos: cum ſolus in arbora cara
Sanguis, & errantes per capta cubilia plumæ.
Vt laceros artus gremio miſeranda recepit,
Intexitque comis, tandem laxata dolore
Vox inuenit iter, gemituſque in verba ſoluti:
O mihi deſertæ natorum dulcis imago
Archemore: ò rerum & patriæ ſolamen ademptæ,
Seruitiique decus, qui te mea gaudia, ſontes
Extinxere dei? modo quem digreſſa reliqui
Laſciuum & prono vexantem gramina curſu?
Heu vbi ſiderei vultus? vbi verba ligatis
Imperfecta ſonis? riſuſque & murmura ſoli
Intellecta mihi? quoties tibi Lemnon, & Argo,
Sueta loqui, & longa ſomnum ſuadere querela?
Sic equidem luctus ſolabar, & vbera paruo
Iam materna dabam, cui nunc venit irritus ori
Lactis, & infelix in vulnera liquitur imber.
Noſco deos. ò dura mei præſagia ſomni,
Nocturniq; metus, & nunquam impune per vmbras
Attonitæ mihi viſa Venus quos arguo diuos?
Ipſe ego te (quid enim timeam moritura fateri?)
Expoſui fatis. quæ mentem inſania traxit?
Tantane me tantæ tenuere obliuia curæ?
Dum patrios caſus, famæque exorſa retracto.
Ambitioſa meæ. pietas hæc magna, fideſque!
Exolui tibi Lemne nefas. vbi lethifer anguis,
Ferte duces. meriti ſiqua eſt mihi gratia duri.
Si quis honos dictis. aut vos extinguite ferro,
Ne triſtes dominos, orbamque inimica reuiſam
Eurydicen. quanquam haud illi mea cura dolendo
Ceſſerit. hocne ferens onus illætabile matris
Transfundam gremio? quæ me prius ima ſub vmbras
Mergat humus? ſimul hæc terraq; & ſanguine vultū
Sordida, magnorum circa veſtigia regum
Vertitur, & tacite mœrentibus imputat vndas.
Et iam ſacrifici ſubitus per tecta Lycurgi

Nun-

Nuncius implerat lachrymis ipſumque domumque.
Ipſum aduentantem Perſei vertice ſancto
Montis, vbi auerſo dederat profecta Tonanti,
Et caput iratis rediens quaſſabat ab extis.
Hic ſeſe Argolicis immunem ſeruat ab armis
Haud animi vacuus, ſed templa, aræque tenebant.
Nec dum etiam reſponſa deùm, monituſque vetuſti
Exciderant, voxque ex adytis accepta profundis,
Prima, Lycurge, dabis Dircæo funera bello.
Id cauet, & mœſtus vicini puluere Martis
Angitur ad lituos, perituriſque inuidet armis.
Ecce fides Superum, laceras comitata Thoantis
Aduenit exequias. contra ſubit obuia mater,
Fœmineos cœtus plangentiaque agmina ducens.
At non magnanimo pietas ignaua Lycurgo,
Fortior ille malis, lachrymaſque inſana reſorbet
Ira patris. longo rapit arua morantia paſſu
Vociferans. Illa autem vbinam? cui parua cruoris
Lætaue damna mei? viuit ne? impellite raptam,
Ferte citi comites. faxo omnis fabula Lemni
Et pater, & tumidæ generis mendacia ſacri
Exciderint. ibat, lethumque inferre parabat
Enſe furens rapto. venienti Oeneius heros
Impiger obiecta proturbat pectora parma.
Ac ſimul infrendens: Siſte hunc veſane furorem
Quiſquis es, & pariter Capaneus, acerque reducto
Affuit Hippomedon, rectoque Erymanthius enſe,
Ac iuuenem multo perſtringunt lumine. at inde
Agreſtum pro rege manus. quos inter Adraſtus
Mitior, & ſociæ veritus commercia vittæ
Amphiaraus ait: Ne quæſo: abſiſtite ferro:
Vnus auum ſanguis, neue indulgete furori.
Tuque prior. ſed non ſedato pectore Tydeus
Subijcit: Anne ducem, ſeruatricemque cohortis
Inachiæ ingratis coram tot millibus audes
Mactare in tumulos? (quanti proh funeris vltor!)
Cui regnum. genitorque Thoas, & lucidus Euan
Stirpis auus: tumidone parum quod gentibus actis
Vndique in arma ruis, inter rapida agmina pacem
Solus habes? habeaſque & victoria Graiùm

Inueniat tumulis etiamnum hæc fata gementem.
Dixerat. & tandem cunctante modestior ira
Ille refert; Equidem non vos ad mœnia Thebes
Rebar, & hostiles huc aduenisse catervas.
Pergite in excidium socij (si tanta voluptas)
Sanguinis, imbuite arma domi, atq; hæc irrita dudum
Templa Iouis (quid enim haud licitum?) ferat impius ignis.
Si vilem, tanti premerent cum pectora luctus.
In famulam ius esse ratus, dominoque, ducique.
Sed videt hoc, videt ille deum regnator, & ausis
Sera quidem, manet ira tamen. sic fatus, & arces
Respicit, atque illic alio certamine belli
Tecta fremunt. volucres equitum præuerterat alas
Fama recens, geminos alios alis amplexa tumultus.
Illi ad fata rapi, atque illi iam occumbere letho,
Sic meritam Hypsipylen iterant: creduntq;, nec iræ
Fit mora. iamque faces, & tela penatibus instant.
Vertere regna fremunt, raptumque auferre Lycurgũ,
Cum Ioue, cumque aris. resonant vlulatibus ædes
Fœmineis, versusque dolor dat terga timori.
Alipedum curru sed enim sublimis Adrastus
Secũ ante ora virum fremebunda, Thoantida portãs
It medius turmis, &, parcite parcite, clamat.
Nil actum sæue: meritus nec tale Lycurgus
Excidium, gratique inuentrix fluminis ecce.
Sic vbi diuersis maria euertere procellis
Hinc Boreas, Eurusque, illinc niger imbribus Auster,
Pulsa dies, regnantque hyemes, venit æquoris alti
Rex sublimis equis, geminusque ad spumea Triton
Frena natans, late pelago dat signa cadenti:
Et iam plana Thetis, montesque, & littora crescunt.
Quis Superum tanto solatus funera voto
Pensauit lachrymas? inopinaque gaudia mœstæ
Rettulit Hypsipylæ? tu gentis conditor Euan,
Qui geminos iuuenes Lemni de littore vectos
Intuleras Nemeæ, mirandaque fata parabas.
Causa vitæ genitrix, nec inhospita tecta Lycurgi
Præbuerant aditus, & protinus ille tyranno
Nuncius, extinctæ miserando vulnere prolis.
Ergo

Ergo adſunt comites (proh ſors, & cæca futuri
Mens hominum!)regiq; fauent.ſed Lemnos ad aures
Vt primum, dictuſque Thoas; per tela, manuſque
Irruerunt, matremque auidis complexibus ambo
Diripiunt flentes, alternaque pectora mutant.
Illa velut rupes immoto ſaxea viſu
Hæret, & expertis non audet credere diuis.
Vt vero & vultus, & ſigna Argoa relictis
Enſibus, atque humeris amborum intextus Iaſon;
Ceſſerunt luctus, turbataque munere tanto
Corruit, atque alio maduerunt lumina fletu.
Addita ſigna polo, lætoque vlulante tumultu
Tergaque, & æra dei motas crepuere per auras.
Tunc pius Oeclides, vt prima ſilentia vulgi
Mollior ira dedit, placidaſque acceſſit ad aures:
Audite ò ductor Nemeæ; lectique potentes
Inachidæ, quæ certus agi manifeſtat Apollo.
Iſte quidem Argolicis haud olim indebitus armis
Luctus adeſt. recto deſcendunt limite Parcæ.
Et ſitis interitu fluuiorum, & lethifer anguis,
Et puer, heu noſtri ſignatus nomine fati
Archemorus. cuncta hæc Superum demiſſa ſuprema
Mente fluunt. differte animos, feſtinaque tela
Ponite. manſuris donandus honoribus infans.
Et meruit. det pulchra ſuis libamina virtus
Manibus, atque vtinam plures innectere pergas
Phœbe moras, ſemperque nouis bellare vetemur
Caſibus, & ſemper Thebe funeſta recedat.
At vos magnorum tranſgreſſi fata parentum
Felices, longum quibus hinc per ſæcula nomen,
Dum Lernæa palus, & dum pater Inachus ibit,
Dum Nemee tremulas campis iaculabitur vmbras.
Ne fletu violate ſacrum, ne plangite diuos.
Nam deus iſte, deus. Pyliæ nec fata ſenectæ
Maluerit, Phrygijs aut degere longius annis.
Finierat, cœloque cauam nox induit vmbram.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER SEXTVS.

NVncia multiuago Danaas perlabitur vrbes
Fama gradu, sancire nouo solennia busto
Inachidas, ludumque super, quò Martia bellis
Præsudare paret, seseque accendere virtus,
Graium ex more decus. Primus Pisæa per arua
Hunc pius Alcides Pelopi certauit honorem,
Puluereumque fera crinem detersit oliua.
Proxima vipereo celebrauit libera nexu
Phocis Apollineæ bellum puerile pharetræ.
Mox circum tristes seruata Palæmonis aras
Nigra superstitio, quoties animosa resumit
Leucothoe gemitus, & amica ad littora festa
Tempestate venit. planctu conclamat vterque
Isthmos, Echioniæ responsant flebile Thebæ.
Et nunc eximij regum, quibus Argos alumnis
Connexum cœlo, quorumque ingentia tellus
Aonis, & Tyriæ suspirant nomina matres.
Concurrunt, nudasque mouent in prælia vires.
Ceu primum ausuræ trans alta ignota biremes
Seu Tyrrhenam hyemem, seu stagna Ægea lacessũt;
Tranquillo prius arma lacu, clauumque, leuesque
Explorant remos, atque ipsa pericula discunt.
At cum experta cohors: tum pontum irrumpere freta
Longius, ereptasque oculis non quærere terras.
Clara laboriferos cœlo Tithonia currus
Extulerat, vigilesque deæ pallentis habenas
Et nox, & cornu fugiebat Somnus inani.
Iam plangore viæ, gemitu iam regia mugit
Flebilis, acceptos longe nemora auia frangunt,
Multiplicantque sonos. sedet ipse exutus honoro
Vittarum nexu genitor, squallentiaque ora
Sparsus, & incultam ferali puluere barbam.
Asperior contra, planctusque egressa viriles

Exem-

Exemplo famulas premit, hortaturque volentes
Orba parens, lacerasque super procumbere nati
Relliquias ardet, totiesque auulsa refertur.
Arcet & ipse pater. mox vt mœrentia dignis
Vultibus Inachij penetrarunt limina reges,
Ceu noua tunc clades, & primo saucius infans
Vulnere, lethalisue irrumperet atria serpens:
Sic alium ex alio quanquam lassata, fragorem
Pectora congeminant, integratoque resultant
Accensæ clamore fores. sensere Pelasgi
Inuidiam, & lachrymis excusant crimen obortis.
Ipse datum quoties, intercisoque tumultu
Conticuit stupefacta domus, solatur Adrastus
Alloquijs genitorem vltro. nunc fata recensens
Resque hominum duras, & inexorabile pensum:
Nunc aliam prolem, mansuraque numine dextro
Pignora. nondum orsis modus,& lamenta redibant.
Ille quoque affatus non mollius audit amicos,
Quam trucis Ionij rabies clamantia ponto
Vota virum,aut tenues curant vaga fulmina nimbos.
Tristibus interea ramis, teneraque cupresso
Damnatus flammæ torus, & puerile pheretrum
Texitur: ima virent agresti stramina cultu.
Proxima gramineis operosior area sertis,
Et picturatus morituris floribus agger.
Tertius assurgens Arabum strue tollitur ordo
Eoas complexus opes, incanaque glebis
Thura, & ab antiquo durantia cinnama Belo.
Summa crepant auro, Tyrioque attollitur ostro
Molle supercilium, teretes; hoc vndique gemmæ
Irradiant, medio Linus intertextus acantho,
Lethiferique canes. opus admirabile semper
Oderat, atque oculos flectebat ab omine mater.
Arma etiam, & veterum exuuias circundat auorum
Gloria mixta malis, adflictæque ambitus aulæ
Ceu grande exequijs onus, atque immensa ferantur
Membra toro: sed cassa tamen, sterilisque dolentes
Fama iuuat, paruique augescunt munere manes.
Inde ingens lachrymis honor,& miserãda voluptas,
Muneraque in cineres annis grauiora feruntur.
Nam-

Namque illi & pharetras, breuioraque tela dicarat
Festinus voti pater, insontesque sagittas.
Iam tunc & nota stabulis de gente probatos
In nomen pascebat equos, cinctusque sonantes
Armaque maiores expectatura lacertos.
Spes auidæ! quas non in nomen credula vestes
Vrgebat studio? cultusque insignia regni
Purpureos; sceptrumq; minus. cuncta ignibus atris
Damnat atrox, suaque ipse parens gestamina ferri,
Si damnis rabidum queat exsaturare dolorem.
Parte alia gnari monitis exercitus instat
Auguris, aeriam truncis nemorumque ruina
Montis onus cumulare pyram. quæ crimina cæsi
Anguis, & infausti cremet atra piacula belli.
His labor accissam Nemeen, vmbrosaque Tempe
Præcipitare solo, lucosqne ostendere Phœbo.
Sternitur extemplo veteres incidua ferro
Sylua comas, largæ qua non opulentior vmbræ
Argolicos inter saltusque educta Lycæos
Extulerat super astra caput. stat sacra senectæ
Numine, nec solos hominum transgressa veterno
Fertur auos, Nymphas etiam mutasse superstes,
Faunorumque greges. aderat miserabile luco
Excidium. fugere feræ, nidosque tepentes
Absiliunt (metus vrget) aues. cadit ardua fagus:
Chaoniumque nemus, brumæque illæsa cupressus,
Procumbunt piceæ, flammis alimenta supremis,
Ornique, ilic eæque trabes, metuendaque succo
Taxus, & infandos belli potura cruores
Fraxinus, atque situ non expugnabile robur.
Hinc audax abies, & odoro vulnere pinus
Scinditur, acclinant intonsa cacumina terræ
Alnus amica fretis, nec inhospita vitibus vlmus.
Dat gemitum tellus. non sic euersa feruntur
Ismara, cum fracto Boreas caput extulit antro.
Non grassante Noto citius nocturna peregit
Flamma nemus. linquunt flentes dilecta locorum
Otia, cana Pales, Syluanusque arbiter vmbræ,
Semideumque pecus. migrantibus adgemit illis
Sylua, nec amplexæ dimittunt robora Nymphæ.
Vt

Vt cum possessas auidis victoribus arces
Dux raptare dedit, vix signa audita, nec vrbem
Inuenias. ducunt, sternuntque, abiguntque, feruntque
Immodici minor ille fragor quo bella geruntur.
Iamq; pari cumulo geminas hanc tristibus Vmbris,
Ast illam Superis æquus labor auxerat aras,
Cum signum luctus cornu graue mugit adunco
Tibia, cui teneros suetum producere manes
Lege Phrygum mœsta, Pelopem monstrasse ferebant
Exequiale sacrum, carmenque minoribus vmbris
Vtile. quo geminis Niobe consumpta pharetris
Squallida bissenas Sipylon deduxerat vrnas.
Portant inferias, arsuraque fercula primi
Graiorum, titulisque pios testantur honores
Gentis quisque suæ. longo post tempore surgit
Colla super iuuenum (numero dux legerat omni)
Ipse fera clamore torus. cinxere Lycurgum
Lernæi proceres, genitricem mollior ambit
Turba, nec Hypsipyle raro subit agmine. vallant
Inachidæ memores, sustentant liuida nati
Brachia, & inuentæ concedunt plangere matri.
Illic infaustos vt primum egressa penates
Eurydice, nudo vocem de pectore rumpit,
Planctuque, & longis præfata vlulatibus infit:
Non hoc Argolidum cœtu circundata matrum
Speraui te nate sequi, nec talia demens
Fingebam votis annorum elementa tuorum,
Nil sæuum reputans, etenim his in finibus æui
Vnde ego bella tibi Thebasque ignara timerem?
Cui Superum nostro committere sanguine pugnas
Dulce? quis hoc armis vouit scelus? at tua nondum
Cadme, domus, nullus Tyrio grege plangitur infans.
Primitias egomet lachrymarum, & cædis acerbæ
Ante tubas ferrumque tuli. dum deside cura
Credo sinus fidos altricis, & vbera mando.
Quid ni ego? narrabat seruatum fraude parentem,
Insontesque manus. en! quam ferale putemus
Abiurasse sacrum, & Lemni gentibus vnam
Immunem furijs. hæc illa, & creditis ausæ?

Hæc

Hæc pietate potens? solis abiecit in aruis
Non regem dominumue; alienos impia partus.
Hoc tantum, syluæque infamis tramite liquit,
Quem non anguis atrox (quid enim hac opus, hei mihi, lethi
Mole fuit?) tantum cœli violentior aura.
Impulsæque Noto frondes, cassusque valeret
Exanimare timor. Nec vos incessere luctu
Orba habeo. fixum matri, immotumque manebat
Hac altrice nefas. at quin & blandus ad illam,
Nate, magis, solam nosse, atque audire vocantem
Ignarusque mei: nulla ex te gaudia matri.
Illa tuos questus, lachrymososque impia risus
Audijt, & vocis decerpsit murmura primæ.
J [illegible] ribi genitrix semper, dum vita manebat:
[illegible] c ego. sed miseræ mihi nec punire potestas
Sic meritam, quid dona, duces, quid inania fertis
Iusta rogis? illam (nil poscunt amplius vmbræ)
Illam (oro) cineri simul, excisæque parenti
Reddite, quæso, duces. per ego hæc primordia belli
Cui peperi: sic æqua gemant mihi funera matres
Ogygiæ. sternit crines, iteratque precando,
Reddite, nec vero crudelem, auidamque vocate
Sanguinis, occumbam pariter dum vulnere iusto
Exsaturata oculos, vnum impellamur in ignem.
Talia vociferans alia de parte gementem
Hypsipylen (neque enim illa comas nec pectora seruat)
Agnouit longe, & socium indignata dolorem.
Hoc saltem, ô proceres, tuque ô cui pignore nostro
Partus honos, prohibete nefas. auferte supremis
Inuisam exequijs. quid se funesta parenti
Miscet? & in nostris spectatur & ipsa ruinis?
Cui legat complexa suos? sic fata repente
Concidit, abruptisque obmutuit ore querelis.
Non secus ac primo fraudatum lacte iuuencum
Cui trepidæ vires, & solus ab vbere sanguis
Seu fera, seu duras auexit pastor ad aras,
Nunc vallem spoliata parens, nunc flumina questu
Nunc armenta mouet, vacuosque interrogat agros:

Tunc

Tunc piget ire domum, mœſtoq; nouiſſima campo
Exit, & oppoſitas impaſta auertitur herbas.
At genitor, ſceptrique decus, cultuſque Tonantis
Inijcit ipſe rogis, tergoque & pectore fuſam
Cæſariem ferro minuit, ſectiſque iacentis
Obnubit tenuia ora comis. ac talia fletu
Verba pio miſcens, Alio tibi perfide pacto,
Iuppiter, hunc crinem voti reus ante dicaram:
Si pariter virides nati libare dediſſes
Ad tua templa genas. ſed non ratus ore ſacerdos,
Damnatæque preces. ferat hæc, quæ dignior, vmbra eſt.
Iam face ſubiecta primis in frondibus ignis
Exclamat. labor inſanos arcere parentes.
Stant iuſſi Danai, atque obtentis eminus armis,
Proſpectu viſus intercluſere nefaſto.
Ditantur flammæ. non vnquam opulentior illic
Ante cinis, crepitant geminæ, atq; immane liqueſcit
Argentum, & pictis exſudat veſtibus aurum,
Nec non Aſſyrijs pingueſcunt robora ſuccis,
Pallentique croco ſtrident ardentia mella,
Spumanteſque mero pateræ verguntur, & atri
Sanguinis & rapti gratiſſima cymbia lactis.
Tunc ſeptem numero turmas (centenus vbique
Vrget eques) verſis ducunt inſignibus ipſi
Graiugenæ reges, luſtrantque ex more, ſiniſtro
Orbe rogum, & ſtantes inclinant puluere flammas.
Ter curuos vrgere ſinus, illiſaque telis
Tela ſonant. quater horrendum pepulere fragorem
Arma, quater mollem famularũ brachia planctum.
Semianimes alter pecudes, ſpirantiaque ignis
Accipit armenta. hic luctus abolere, nouique
Funeris auſpicium, vates, quanquam omnia ſentit
Vera, iubet, dextri gyro, & vibrantibus haſtis
Hac redeunt. raptumque ſuis libamen ab armis
Quiſque iacit, ſeu frena libet, ſeu cingula flammis
Mergere, ſeu iaculum, ſummæ ſeu caſſidis vmbram.
Multa gemunt contra raucis concentibus agri.
Et lituis aures circum pulſantur acutis.
Terretur clamore nemus. Sic Martia vellunt

Signa tubæ, nondum ira calet, nec sanguine ferrum
Irrubuit, primo bellorum comitur illo
Vultus, honoris opus. Stat adhuc incertus in alta
Nube, quibus sese Mauors indulgeat armis.
Finis erat, lapsusque putres iam Mulciber ibat
In cineres. instant flammis, multoque soporant
Imbre rogum, posito donec cum sole labores
Exhausti. seris vix cessit cura tenebris.
Roscida iam nouies cœlo dimiserat astra
Lucifer, & totidem Lunæ præuenerat ignes
Mutato nocturnus equo. nec conscia fallit
Sidera, & alterno deprenditur vnus in ortu.
Mirum opus accelerasse manus, stat saxea moles,
Templum ingens, cineri, rerumque effectus in illa
Ordo docet casus. Fessis hic flumina monstrat
Hypsipyle Danais, hic repeat flebilis infans,
Hic iacet, extremum tumuli circum asperat orbem
Squammeus. expectes morientis ab ore cruenta
Sibila, marmorea sic voluitur anguis in hasta,
Iamque auidum pugnas visendi vulgus inermes
Fama vocat. cunctis aruis, ac mœnibus adsunt
Exciti. illi etiam quis belli incognitus horror,
Quos effœta domi, quos prima reliquerat ætas,
Conueniunt. non aut Ephyræo in littore tanta
Vnquam, aut Oenomai fremuerunt agmina circo.
Collibus incuruis, viridique obsessa corona
Vallis in amplexu nemorum sedet. hispida circum
Stant iuga, & obiectus geminis vmbonibus agger
Campum exire vetat, longo quem tramite planum
Gramineæ frondes, sinuataque cespite viuo
Mollia non subitis augent fastigia cliuis.
Illic conferti iam sole rubentibus aruis.
Bellatrix sedere cohors. ibi corpore mixto
Metiri numerum, vultusque, habitusque suorum
Dulce viris, tantique iuuat fiducia belli,
Centum ibi nigrantes, armenti robora, tauros
Lenta mole trahunt, idem numerusque colorque
Matribus, & nondum lunatis fronte iuuencis.
Exin magnanimum series antiqua parentum
Inuehitur, miris in vultum animata figuris.

Primus

Primus anhelantem duro Tirynthius angens
Pectoris attritu sua frangit in ossa leonem.
Haud illum impauidi, quamuis & in ære, suumque
Inachidæ videre decus. pater ordine iuncto
Læuus arundineæ recubansque sub aggere ripæ
Cernitur, emissæque indulgens Inachus vrnæ.
Io post tergum. iam prona, dolorque parentis
Spectat inocciduis stellatum visibus Argum.
Ast illam melior Pharijs erexerat aruis
Iuppiter, atque hospes iam tunc Aurora colebat.
Tantalus inde parens, non qui fallentibus vndis
Imminet, aut refugæ sterilem rapit aera syluæ,
Sed pius, & magni vehitur conuiua Tonantis.
Parte alia victor curru Neptunia tendit
Lora Pelops, pressatque rotas auriga natantes
Myrtilus, & volucri iam iamque relinquitur axe.
Et grauis Acrisius, speciesque horrenda Chorebi
Et Danae culpata sinus. & in amne reperto
Tristis Amymone, paruoque Alcmena superbit
Hercule, tergemina crinem circundata luna.
Iungunt discordes inimica in fœdera dextras
Belidæ fratres. sed vultu mitior astat
Ægyptus, Danai maifestum agnoscere ficto
Ore nefas, pacisque malæ, noctisque futuræ.
Mille dehinc species, tandem satiata voluptas,
Præstantesque viros vocat ad sua præmia virtus.
Primus sudor equis. dic inclyte Phœbe regentum
Nomina, dic ipsos (neque enim generosior vnquam
Alipedum collata acies) ceu præpete cursu
Confligant densæ volucres, aut littore in vno
Æolus insanis statuat certamina ventis.
Ducitur ante omnes rutilæ manifestus Arion
Igne iubæ. Neptunus equo (si certa priorum
Fama) pater. primus teneris læsisse lupatis
Ora, & littoreo domitasse in puluere fertur
Verberibus parcens, etenim insatiatus eundi
Ardor, & hiberno par inconstantia ponto.
Sæpe per Ionium, Libycumque natantibus ire
Interiunctus equis, omnesque assuetus in oras
Cœruleum deferre patrem. stupuere relicta

K 2 Nubi-

Nubila, certantes Eurique, Notique sequuntur.
Nec minor in terris bella Eurystea gerentem
Amphitryoniaden alto per gramina sulco
Duxerat. ille etiam ferus, indocilisque teneri.
Mox diuûm dono regis dignatus Adrasti
Imperia. & multum medijs mansueuerat annis.
Tunc rector genero Polynici indulget agendum
Multa monens, vbi feruor, equo, qua suetus ab arte
Mulceri, ne sæua manus, ne liber habenis
Impetus, vrge alios, inquit, stimulisque, minisque;
Ille ibit, minus ipse voles. sic ignea lora
Cum daret, & rapido Sol natum imponeret axi,
Gaudentem lachrymans astra insidiosa docebat,
Nolentesque teri zonas, mediamque polorum
Temperiem pius ille quidem, & formidine cauta,
Sed iuuenem duræ prohibebant discere Parcæ.
Oebalios sublimis agit spes proxima palmæ
Amphiaraus equos. tua furto lapsa propago
Cyllare, dum Scythici diuersus ad ostia ponti
Castor, Amyclæas remo permutat habenas.
Ipse habitu niueus. niuei dant colla iugales.
Concolor est albis & cassis, & infula, cristis.
Quin & Thessalicis felix Admetus ab oris
Vix steriles compescit equas, Centaurica dicunt
Semina. credo, adeo sexum indignantur, & omnis
In vires adducta Venus, noctemque, diemque
Assimulant, maculis internigrantibus albæ.
Tantus vterque color. credi nec degener illo
De grege Castaliæ, stupuit qui sibila cannæ
Lætus, & audito contemsit Apolline pasci.
Ecce & Iasonidæ iuuenes noua gloria matris
Hypsipyles subiere iugo, quo vectus vterque
Nomen auo gentile Thoas, atque omine dictus
Euneos Argoo, geminis eadem omnia, vultus,
Currus, equi, vestes, par & concordia voti
Vincere vel solo cupiunt à fratre relinqui. (gno.
It Chromis, Hippodamusq; alter satus Hercule ma-
Alter ab Oenomao, dubites vter effera presset
Frena magis. Getici pecus hic Diomedis; at ille
Pisæi iuga patris habet, crudelibus ambo
Exu-

Extuuijs, diroque imbuti ſanguine currus.
Metarum inſtar erat hinc nudo robore quercus
Olim omnes exuta comas, hinc ſaxeus vmbo
Arbiter agricolis. finem iacet inter vtrumque,
Quale quater iaculo ſpatium, ter arundine vincas.
Interea cantu Muſarum nobile mulcens
Concilium, citharaque manus inſertus Apollo
Parnaſſi ſummo ſpectabat ab æthere terras,
Orſa deum (nam ſæpe Iouem, Phlegramque, ſuique
Anguis opus, fratrumque pius cantarat honores)
Tunc aperit quis fulmen agat, quis ſidera ducat
Spiritus, vnde animi fluuijs, quæ pabula ventis,
Quo fonte immenſum viuat mare. quæ via ſoles
Præcipitet, noctem quæ porrigat, imane tellus,
An media, & rurſus mundo ſuccincta latenti.
Finis erat, differt auidas audire ſorores:
Dumque chelyn lauro, textumque illuſtre coronæ
Subligat, & puro diſcingit pectora limbo,
Haud procul Herculeam Nemeen clamore reductus
Aſpicit, atque illic ingens certaminis inſtar
Quadrijugi. noſcit cunctos, & forte propinquo
Conſtiterant Admetus & Amphiaraus in aruo.
Tunc ſecum, Quiſnam iſte duos, fidiſſima Phœbo
Nomina, commiſit deus in diſcrimina reges?
Ambo pij, carique ambo. nequeam ipſe priorem
Dicere. Peliacis hic cum famularer in aruis
(Sic Iouis imperia, & nigræ voluere ſorores)
Thura dabat famulo, nec me ſentire minorem
Auſus; at hic tripodum comes, & pius artis alumnus
Ætheræ. potior meritis tamen ille, ſed huius
Extremo iam fila colo, datur ordo ſenectæ
Admeto, ſerumque mori. tibi nulla ſuperſunt
Gaudia, iam Thebæ iuxta, & tenebroſa vorago.
Scis miſer, & noſtræ pridem cecinere volucres.
Dixit, & os fletu pæne inuiolabile tinctus.
Extemplo Nemeen radiante per æthera ſaltu
Ocyor & patrio venit igne, ſuiſque ſagittis.
Ipſe olim in terris, cœlo veſtigia durant.
Claraque per Zephyros etiamnum ſemita lucet.
Et iam ſortitus Prothous verſarat ahena

Casside iamque locus cuique est, & liminis ordo.
Terrarum decora ampla vir, decora ampla iugales
Diuûm vtrumque genus. stant vno margine clausi,
Spesque, audaxque vna metus, & fiducia pallens:
Nil fixum cordi, pugnant exire, pauentque
Concurrit summos animosum frigus in artus.
Qui dominis, idem ardor equis. face lumina surgunt,
Ora sonant morsu, spumisque, & sanguine ferrum
Vritur, impulsi nequeunt obsistere postes,
Claustraque, compressæ transfumat anhelitus iræ.
Stare adeo miserum est. pereunt vestigia mille
Ante fugam, absentemq; ferit grauis vngula campũ.
Circumstant ñdi, nexusque, & torta iubarum
Expediunt, firmantq; animos, & plurima monstrant.
Insonuit contra Tyrrhenum murmur, & omnes
Exiluere loco. quæ tantum carbasa ponto?
Quæ bello sic tela volant? quæ nubila cœlo?
Amnibus hybernis minor est, minor impetus igni.
Tardius astra cadunt. glomerantur tardius imbres.
Tardius è summo decurrunt flumina monte.
Emissos videre, atque agnouere Pelasgi,
Et iam rapti oculis, iam cæco puluere mixti
Vna in nube latent, vultusque vmbrante tumultu,
Vix inter sese clamore, & nomine noscunt.
Euoluere globum, & spatio quo quisque valebat
Diducti. delet sulcos iterata priores
Orbita. nunc auidi prono iuga pectore tangunt,
Nunc pugnante genu pressis duplicantur habenis,
Colla toris crinita tument, stantesque repectit
Aura iubas. bibit albentes humus arida nimbos.
Fit sonus, immanisque pedum, tenuisque rotarum.
Nulla manus requies, densis insibilat aer
Verberibus. gelida non crebrior exilit Arcto
Grando, nec Olenijs manant tot cornibus imbres,
Senserat adductis alium præsagus Arion
Stare ducem loris, dirumque expauerat insons
Oedipodionidem. iam illinc à limine discors,
Iratusque oneri insolito truculentior ardet.
Inachidæ credunt accensum laudibus. ille
Aurigam fugit. aurigæ furiale minatur
Esse-

Efferus, & campo dominum circumſpicit omni.
Ante tamen cunctos. ſequitur, longeque ſecundus
Amphiaraus agit, quem Theſſalus æquat eundo
Admetus. iuxta gemini, nunc Euneos ante,
Et nunc ante Thoas. cedunt, vincuntq; nec vnquam
Ambitioſa pios collidit gloria fratres.
Poſtremum diſcrimen erant Chromis aſper,& aſper
Hippodamus. non arte rudes, ſed mole tenentur
Cornipedum, prior Hippodamus fert ora ſequentũ.
Fert gemitus, multaque humeros incenditur aura,
Sperauit flexæ circum compendia metæ
Interius ductis Phœbeius augur habenis
Anticipaſſe viam, nec non & Theſſalus heros
Spe propiore calet. dum non cohibente magiſtro
Spargitur in gyros, dexterque exerrat Arion.
Iam prior Oeclides. & iam non tertius ibat
Admetus. laxo cum tandem ex orbe reductus
Æquoreus ſonipes premit, euaditque parumper
Gauiſos. ſubit aſtra fragor, cœlumque tremiſcit,
Omniaque excuſſo patuere ſedilia vulgo.
Sed nec lora regit, nec verbera pallidus addit
Labdacides. laſſa veluti ratione magiſter
In fluctus, in ſaxa ruit. nec iam amplius aſtra
Reſpicit, & victam proiecit caſibus artem.
Rurſus præcipites in recta ac deuia campi
Obliquant, tenduntque vias, iterum axibus axes
Inflicti, radijſque rotæ. pax nulla, fideſque.
Bella geri ferro leuius. bella horrida credas:
Is furor in laude eſt. trepidant,mortemq; minantur,
Multaque tranſuerſis præſtringitur vngula campis.
Nec iam ſufficiunt ſtimuli,non verbera. voce
Nominibuſque cient Pholoen Admetus, & Irin
Funalemque Thoen; rapidum Danaeius augur
Aſcheton increpitans, meritumq; vocabula Cygnũ.
Audit & Herculeum Strymon Chromin. Euneon audit
Igneus Æthion. tardum Calydona laceſſit
Hippodamus, variumq; Thoas rogat ire Podarcem.
Solus Echionides errante ſilentia curru
Mœſta tenet, trepidaque timet ſe voce fateri.

Vixdum cœptus equis labor, & iam puluere quarto
Campum ineunt, iamque & tepidis sudoribus artus
Effœti, & crassum rapit eiectatque vaporem
Cornipedum flammata sitis. nec iam integer illis
Impetus, & longi suspendunt ilia flatus:
Hinc anceps fortuna diu decernere primum
Ausa venit. ruit Hæmonium, dum feruidus instat
Admetum superare Thoas. nec prætulit vllam
Frater opem. velit ille quidem. sed Martius ante
Obstitit Hippodamus, mediasque immisit habenas.
Mox Chromis Hippodamum metæ interioris ad orbem
Viribus Herculeis, & toto robore patris
Axe tenet prenso, luctantur abire iugales
Nequicquam, frenosque & colla rigentia tendunt.
Vt Siculas si quando rates tenet æstus, & ingens
Auster agit, medio stant vela tumentia ponto.
Tunc ipsum fracto curru deturbat, & isset
Ante Chromis, sed Thraces equi vt videre iacentem
Hippodamũ, redit illa fames, iam iamq; trementem
Partiti furijs. ni frena, ipsosque frementes
Oblitus palmæ, retro Tirynthius heros
Torsisset, victusque, & collaudatus abisset,
At tibi promissos iamdudum Phœbus honores
Amphiarae cupit. tandem ratus apta fauori
Tempora, puluerei venit in spatia horrida Circi.
Cum iam in fine viæ, & summum victoria nutat:
Anguicomam monstri effigiem sæuissima visu
Ora mouet, siue ille Erebo, seu finxit in astu
Temporis, innumera certe formidine cultum
Tollit in astra nefas. non illud ianitor atræ
Impauidus Lethes, non ipsæ horrore sine alto
Eumenides vidisse queant. turbasset euntes
Solis equos, Martisque iugum. Nam flauus Arion
Vt vidit, saliere iubæ, atque erectus in armos
Stat, sociumque iugi, comitesque vtrinque laboris
Secum alte suspendit equos. ruit ilicet exul
Aonius, nexusque diu per terga volutus
Exuit, abripitur longe moderamine liber
Currus, at hunc putri præter tellure iacentem

Tæna-

Tænarei currus, & Thessalus axis, & heros
Lemnius, obliqua quantum vitare dabatur
Transabiere fuga. tandem caligine mersum
Erigit accursu comitum caput, ægraq; tollit
Membra solo, & socero redit haud speratus Adrasto.
Quis mortis, Thebane, locus? nisi dura negasset
Tisiphone, quantum poteras dimittere bellum?
Te Thebæ, fraterq; palam, te plangeret Argos.
Te Nemea, tibi Lerna comas, Larissaq; supplex
Poneret, Archemori maior colerere sepulchro.
Tunc vero Oeclides, quanquam iam certa sequenti
Præmia, cum vacuus domino præiret Arion,
Ardet adhuc cupiens vel inanem vincere currum.
Dat vires, refouetq; deus, volat ocyor Euro.
Ceu modo carceribus dimissus in arua solutis.
Verberibusq; iubas, & terga lacessit habenis,
Ascheton increpitansq; leuem, Cygnumq; niualem.
Nunc saltem dum nemo prior, rapit igneus orbes,
Axis, & effossæ longe sparguntur arenæ,
Dat gemitum tellus, & iam tunc sæua minatur.
Forsitan & victo prior isset Arione Cygnus,
Sed vetat æquoreus vinci pater. hinc vice iusta
Gloria mansit equo, cessit victoria vati.
Huic pretium palmæ. gemini cratera ferebant
Herculeum iuuenes. illum Tirynthius olim
Ferre manu sola, spumantemq; ore supino
Vertere seu monstri victor, seu Marte, solebat.
Centauros habet arte truces, aurumq; figuris
Terribile, hic mixta Lapitharum cæde rotantur
Saxa, faces, alijq; iterum crateres, vbiq;
Ingentes morientum iræ. tenet ipse furentem
Hyleum, & torta molitur robora barba.
At tibi Mæonio fertur circunflua limbo,
Pro meritis Admete chlamys, repetitaq; multo
Murice. Phrixei natat hic contemptor ephebus
Æquoris, & picta translucet cærulus vnda;
In latus ire manus, mutaturusq; videtur
Brachia, nec siccum speres in stamine crinem:
Contra autem frustra sedet anxia turre suprema
Sestias in speculis, moritur prope conscius ignis.

Has Adrastus opes dono victoribus ire
Imperat, at generum famula solatur Achæa.
Sollicitat tunc ampla viros ad præmia cursu
Præceleres. agile studium, & tenuissima virtus,
Pacis opus, cum sacra vocant, nec inutile bellis
Subsidium, si dextra neget. prior omnibus Idas,
Nuper Olympiacis vmbratus tempora ramis,
Prosilit. excipiunt plausu Pisæa iuuentus
Eleæq; manus. sequitur Sicyonius Alcon,
Et bis in Isthmiaca victor clamatus arena
Phædimus. alipedumq; fugam prægressus equorum
Ante Dymas, sed tunc æuo tardante secutus.
Multi & quos varij tacet ignorantia vulgi
Hinc, atq; hinc subiere. sed Arcada Parthenopæum
Appellant, densiq; cient vaga murmura Circi.
Nota parens cursu. quis Mœnaliæ Atalantes
Nesciat egregium decus? & vestigia cunctis
Indeprensa procis? onerat celeberrima natum
Mater. & ipse procul fama iam notus inermes
Narratur ceruas pedes inter aperta Lycæi
Tollere, & emissum cursu deprendere telum.
Tandem expectatus volucri super agmina saltu
Emicat, & torto chlamyden diffibulat auro.
Effulsere artus, membrorumq; omnis aperta est
Lætitia, insignesq; humeri, nec pectora nudis
Deteriora genis, latuitq; in corpore vultus.
Ipse tamen formæ laudem aspernatur, & arces
Mirantes, tunc Palladios non inscius haustus
Incubuit, pinguiq; cutem fulcatur oliuo,
Hoc Idas, hoc more Dymas, alijq; nitescunt.
Sic vbi tranquillo pellucent sidera ponto,
Vibraturq; fretis cœli stellantis imago,
Omnia clara nitent, sed clarior omnia supra
Hesperos exercet radios, quantusq; per altum
Æthera, cæruleis tantus monstratur in vndis.
Proximus & forma, nec multum segnior Idas
Cursibus, atq; æuo iuxta prior. attamen illi
Iam tenuem pingues florem induxere palæstræ,
Deserpitque genis, nec se lanugo fatetur
Intonsæ sub nube comæ. tunc rite citatos
Ex-

Explorant, acuuntq; gradus, variasq; per artes
Instimulant docto languentia membra tumultu,
Poplite nunc flexo sidunt, nunc lubrica. forti
Pectora collidunt plausu: nunc ignea tollunt
Crura, breuemq; fugam necopino fine reponunt.
Iam ruit atq; æquum summisit regula limen,
Corripuere leues spatium, campoq; refulsit
Nuda cohors. volucres ijsdem modo tardius aruis
Isse videntur equi. credas è plebe Cydonum
Parthorumq; fuga totidem exiluisse sagittas.
Non aliter celeres Hircana per auia cerui,
Cum procul impasti fremitum accepere leonis,
Siue putant, rapit attonitos fuga cæca, metusq;
Congregat, & longum dant cornua mixta fragorem,
Effugit hic oculos rapida puer ocyor aura
Mænalius, quē deinde gradu premit horridus Idas,
Inspiratq; humero. flatuque, & pectoris vmbra
Terga premit. post ambiguo discrimine tendunt
Phædimus, atq; Dymas. Illis celer imminet Alcon.
Flauus ab intonso pendebat vertice crinis
Arcados, hoc primis Triuiæ pascebat ab annis
Munus, & Ogygio victor cum Marte redisset.
Nequicquam patrijs audax promiserat aris.
Tunc liber nexu, lateq; in terga solutus
Occursu Zephyri retro fugit, & simul ipsum
Impedit, infestoq; volans obtenditur Idæ.
Inde dolum iuuenis, fraudiq; accommoda sensit
Tempora, iam finem iuxta, dum limina victor
Parthenopæus init. correpto crine reductum
Occupat, & longæ primus ferit ostia portæ.
Arcades arma fremunt, armis defendere regem,
Ni raptum decus, & meriti reddantur honores,
Contendunt, totoq; parant decedere Circo.
Sunt & quis Idæ placeat dolus: ipse regesta (tes
Parthenopæus humo vultumque oculosque maden-
Obruit. accessit lachrymarum gratia formæ.
Pectora nunc mœrens, nunc ora indigna cruento
Vngue secat, meritamque comam. furit vndique clamor
Dissonus, ambiguumq; senis cunctatur Adrasti

Consilium. tandem ipse refert: Compescite litem,
O pueri. virtus iterum tentanda. sed ite
Limite non vno, latus hoc conceditur Idæ,
Tu diuersa tene: fraus cursibus omnis abesto.
Audierant, dictoq; manent. mox numina supplex
Affatu tacito iuuenis Tegeæus adorat: (nori
Diua potens nemorum (tibi enim hic tibi crinis ho-
Debitus, ęque tuo venit hæc iniuria voto)
Si bene quid genitrix, si quid venatibus ipse
Promerui, ne(quæso) sinas hoc omine Thebas
Ire, nec Arcadiæ tantum meruisse pudorem.
Auditum manifesta fides; vix campus euntem
Sentit, & exilis plantis interuenit aer,
Raraque non fracto vestigia puluere pendent,
Irrupit clamore fores, clamore recurrit
Ante ducem, prensaque leuat suspiria palma,
Finiti cursus, operumque insignia præsto.
Arcas equum dono, clypeum gerit improbus Idas.
Cætera plebs Lycijs gaudet contenta pharetris.
Tunc vocat, emisso si quis decernere disco
Impiger, & vires velit ostentare superbas.
It iussus Pterelas, & aenæ lubrica massæ
Pondera, vix toto curuatus corpore iuxta
Deijcit. inspectant taciti, expenduntq; laborem
Inachidæ. mox turba ruunt, duo gentis Achææ,
Tres Ephyreiadæ, Pisa satus vnus, Acarnan
Septimus, & plures agitabat gloria, ni se
Arduus Hippomedon cauea stimulante tulisset
In medios, lateq; ferens sub pectore dextro
Orbem alium. hunc potius iuuenes qui mœnia saxis
Frangere, qui Tyrias deiectum vaditis arces;
Hunc rapite. ast illud cui non iaculabile dextræ
Pondus; & abreptum nullo conamine iecit
In latus. absistunt procul, attonitique fatentur
Cedere, vix vnus Phlegyas, acerq; Menestheus
(Hos etiam pudor, & magni tenuere parentes)
Promisere manum. concessit cætera pubes
Sponte, & adorato redijt ingloria disco.
Qualis Bistonijs clypeus Mauortis in aruis
Luce mala Pangæa terit, solemq; refulgens
Ter-

Territat, incussaq; dei graue mugit ab hasta.
Pisæus Phlegyas opus inchoat, & simul omnes
Abstulit in se oculos exhausto corpore virtus
Promissa. ac primum terra, discumq; manumq;
Asperat. excusso mox circum puluere versat
Quod latus in digitos, mediæ quod tertius vlnæ
Conueniat. non artis egens, hic semper amori
Ludus erat. patriæ non tantum vbi laudis obiret
Sacra, sed alternis Alpheon vtrinq; solebat
Metiri ripis, & qua latissima distant
Non vnquam merso transmittere flumina disco.
Ergo operum fidens, non protinus horrida campi
Iugera, sed cœlo dextram metitur, humique
Pressus vtroq; genu, collecto sanguine discum
Ipse super sese rotat, atq; in nubila condit.
Ille citus sublime petit, similisq; cadenti
Crescit in aduersum, tandemq; exhaustus ab alto
Tardior in terram redit, atq; immergitur aruis.
Sic cadit, attonitis quoties auellitur astris
Solis opaca soror, procul auxiliantia gentes
Æra crepant, frustraq; timent. at Thessala victrix
Ridet anhelantes audito carmine bigas.
Conlaudant Danai. sed non tibi molle tuenti
Hippomedon, maiorq; manus speratur in æquo.
Atque illi extemplo cui spes infringere dulce
Immodicas, Fortuna venit. quid numina contra
Tendere fas homini? spatium iam immane parabat,
Iam ceruix conuersa, & iam latus omne redibat.
Excidit ante pedes elapsum pondus, & ictus
Destituit, frustraq; manum dimisit inanem.
Ingemuere omnes, rarisq; ea visa voluptas.
Inde ad conatus timida subit arte Menestheus
Cautior, & multum te, Maia nate, rogato
Molis prægrauidæ castigat puluere lapsus.
Illa manu magna, & multum felicior exit,
Nec partem exiguam Circi transuecta quieuit.
Fit sonus, & fixa signatur terra sagitta.
Tertius Hippomedon valida ad certamina tardos
Molitur gressus. namque illum corde sub alto
Et casus Phlegyæ monet, & fortuna Menesthei.

Erigit

Erigit adſuetum dextræ geſtamen, & alte
Suſtentans, rigidumq; latus, forteſq; lacertos
Conſulit, ac vaſto contorquet turbine, & ipſe
Proſequitur; fugit horrendo per inania ſaltu,
Iamq; procul meminit dextræ, ſeruatque tenorem
Diſcus. nec dubia iunctaue Meneſthea victum
Tranſabijt meta. longe ſuper æmula ſigna
Conſedit, virideſq; humeros, & opaca Theatri
Culmina, ceu latæ tremefecit mole ruinæ.
Quale vaporifera ſaxum Polyphemus ab Ætna
Lucis egente manu, tamen in veſtigia puppis
Auditæ, iuxtaq; inimicum exegit Vlyſſem.
Sic & Aloidæ, cum iam celaret Olympum
Deſuper Oſſa rigens, ipſum glaciale ferebant
Pelion, & trepido ſperabant iungere cælo.
Tunc genitus Talao victori tigrin inanem
Ire iubet, fuluo quæ circumfuſa nitebat
Margine, & extremos auro manſueuerat vngues.
Gnoſſiacos arcus habet, & vaga tela Meneſtheus.
At tibi, ait, Phlegya, caſu fruſtrate ſiniſtro,
Hunc quondam noſtri decus, auxiliumque Pelaſgi
Ferre damus (neque enim Hippomedon inuiderit)
enſem.
Nunc opus eſt animis infeſtos tollere cæſtus
Cominus. hæc bellis & ferro proxima virtus.
Conſtitit immanis cerni, immaniſq; tueri
Argolicus Capaneus. ac dum nigrantia plumbo
Tegmina cruda boum non mollior ipſe lacertis
Induitur, date tot iuuenum de millibus vnum
Huc ait; atq; vtinam potius de ſtirpe veniret
Æmulus Aonia, quem fas dimittere letho,
Nec mea crudelis ciuili ſanguine virtus.
Obſtupuere animi, fecitq; ſilentia terror.
Tandem inſperatus nuda de plebe Laconum
Proſilit Alcidamas: mirantur Dorica regum
Agmina. ſed ſocij fretum Polluce magiſtro
Norant & ſacras inter creuiſſe palæſtras.
Ipſe deus poſuitq; manus, & brachia finxit
Materiam (ſuadebat amor) tunc ſæpe locauit
Cominus, & ſimili ſtantem miratus in ira

Suſtulit

Sustulit exultans, nudumq; ad pectora pressit.
Illum indignatur Capaneus, ridetq; vocantem
Vt miserans, poscitq; alium. tandemq; coactus
Restitit, & stimulis iam languida colla tumescunt.
Fulmineas alte suspensi corpora plantis
Erexere manus. tuto procul ora recessu
Armorum in speculis, aditusq; ad vulnera clusi.
Hic quantus Stygijs Tityos consurgat ab aruis
Si toruæ patiantur aues, tanta vndiq; pandit
Membrorum spatia,& tantis ferus ossibus extat,
Hic paulo ante puer, sed enim maturius æuo
Robur,& ingentes spondet tener impetus annos,
Quē vinci haud quisquam.sæuo nec sanguine tingi
Malit, & erecto timeat spectacula voto.
Vt sese permensi oculis, & vterque priorem
Sperauere locum, non protinus ira, nec ictus:
Alternus paulum timor, & permixta furori
Consilia, inclinant tantum contraria iactu
Brachia.& explorant cæstus,hebetantq; terendo.
Doctior hic differt animum, metuensq; futuri
Cunctatus vires dispensat. at ille nocendi
Prodigus, incautusq; sui, ruit omnis, & ambas
Consumit sine lege manus, atque irrita frendit
Insurgens, seque ipse premit. sed prouidus astu,
Et patria vigil arte Lacon, hos reijcit ictus,
Hos cauet. interdum nutu, capitisque citati
Integer obsequio, manibus nunc obuia tela
Discutiens, instat gressu, vultuq; recedit.
Sæpe etiam iniustis collatum viribus hostem
(Is vigor ingenio,tanta experientia dextræ est)
Vltro audax animis intratq; & obumbrat,& alte
Adsilit, vt præceps cumulo salit vnda minantes
In scopulos, & fracta redit, sic ille furentem
Circuit expugnans. leuat ecce, diuq; minatur
In latus, inque oculos.illum rigida arma cauentem
Auocat,& manibus necopinum interserit ictum
Callidus,ac mediam designat vulnere frontem.
Iam cruor, & tepido signantur tempora riuo,
Nescit adhuc Capaneus, subitumque per agmina
murmur

Miratur;

Miratur: verum vt fessam super ora reduxit
Forte manum, & summo maculas in vellere vidit,
Non leo, non iaculo tantum indignata recepto
Tigris, agit toto cedentem feruidus aruo
Præcipitatq; retro iuuenem, atq; in terga supinat.
Dentibus horrendum stridens, geminatq; rotatas
Multiplicatq; manus. rapiunt conamina venti,
Pars cadit in cæstus. motu Spartanus acuto
Mille cauet lapsas circum caua tempora mortes.
Auxilioq; pedum. sed, non tamen immemor artis,
Aduersus fugit, & fugiens tamen ictibus obstat.
Et iam vtrumq; labor, suspiriaq; ægra fatigant.
Tardius ille premit. nec iam hic absistere velox.
Defectiq; ambo genibus, pariterq; quierunt.
Sic vbi longa vagos lassarunt æquora nautas,
Et signo de puppe dato posuere parumper
Brachia; vix requies, iam vox ciet altera remos,
Ecce iterum immodice venientem eludit, & exit:
Sponte ruens, mersusq; humeris. effunditur ille
In caput. adsurgentem alio puer improbus ictu
Perculit, euentuq; impalluit ipse secundo.
Clamorem Inachidæ, quantum non littora tollunt,
Non nemora. Illum ab humo conantem vt vidit
Astrastus,
Tollentemq; manus, & non toleranda parantem,
Ite, oro, socij, furit: ite, opponite dextras,
Festinate, furit, palmamque, & præmia ferte.
Non prius effracto quam misceat ora cerebro,
Absistet, video. moriturum auferte Lacona.
Nec mora, prorumpit Tydeus, nec iussa recusat
Hippomedon. tunc vix ambo conatibus ambas
Restringunt cohibentq; manus. ac plurima suadent.
Vincis, abi. pulchrum est vitam donare minori.
Noster & hic, belliq; comes. nil frangitur heros,
Ramumq; oblatumque manu thoraca repellit
Vociferans: licet, non has ego puluere crasso,
Atq; cruore genas, meruit quibus iste fauorem,
Semiuir infodiam? mittamq; informe sepulchro
Corpus? & Oebalio donem lugere magistro:
Dixit. at hunc socij tumidum & vicisse negantem
Aner-

Auertunt. contra laudant insignis alumnum
Taygeti, longeque minas risere Lacones.
Iamdudum variæ laudes & conscia virtus
Tydea magnanimum stimulis ingentibus angunt,
Ille quidem & disco bonus, & contendere cursu,
Nec cæstu bellare minor. sed corde labores
Ante alios erat vncta Pale. sic otia Martis
Degere, & armiferas laxare adsueuerat iras,
Ingentes contra ille viros, Acheloia circum
Littora, felicesque deo monstrante palæstras.
Ergo vbi luctandi iuuenes animosa citauit
Gloria, terrificos humeris Ætolus amictus
Exuitur, patriumque suem, leuat ardua contra
Membra, Cleonææ stirpis iactator Agylleus,
Herculea nec mole minor. sic grandibus alte
Insurgens humeris, hominem super improbus exit;
Sed non ille rigor, patriumque in corpore robur.
Luxuriant artus, effusaque sanguine laxo
Membra natant. inde hæc audax fiducia tantum
Oenidæ superare parem. quamquam ipse videri
Exiguus, grauia ossa tamen, nodisque lacerti
Difficiles. nunquam hunc animum Natura minori
Corpore, nec tantas ausa est includere vires.
Postquam oleo gauisa cutis, petit æquor vterque
Procursu medium, atque hausta vestitur arena.
Tum madidos artus alterno puluere siccant,
Collaque demersere humeris, & brachia late
Vara tenent, iam tum astu deducit in æquum
Callidus, & celsum procuruat Agyllea Tydeus
Summissus tergo, & genibus vicinus arenæ.
Ille autem Alpini veluti regina cupressus
Verticis, vrgentes ceruicem inclinat in Austros,
Vix sese radice tenens, terræque propinquat,
Iamdudum ætherias eadem reditura sub auras.
Non secus ingentes artus præcelsus Agylleus
Sponte premit, paruumque gemens duplicatur in
hostem:
Et iam alterna manus, frontemq; humerosq; latusq;,
Collaque, pectoraque, & vitantia crura lacessit.
Interdumque diu pendent per mutua fulti

Bra-

Brachia, nunc sæui digitorum vincula frangunt.
Non sic ductores gemini gregis horrida tauri
Bella mouent, medio coniux stat candida prato
Victorem expectans, rumpunt obnixa furentes
Pectora, subdit amor stimulos, & vulnera sanat.
Fulminei sic dente sues, sic hispida turpes
Prælia villosis ineunt complexibus vrsi.
Vis eadem Oenidæ. nec sole, aut puluere fessa
Membra labant. riget arcta cutis, durisque laborum
Castigata toris. contra non integer ille
Flatibus alternis, ægroque effœtus hiatu
Exuit ingestas fluuio sudoris arenas,
Ac furtim rapta sustentat pectora terra.
Instat agens Tydeus, fictumque in colla minatus
Crura subit. cœptis non eualuere potiri
Frustratæ breuitate manus. venit arduus ille
Desuper, oppressumque ingentis mole ruinæ
Condidit. Haud aliter collis scrutator Iberi
Cum subijt, longeque diem, vitamque reliquit,
Si tremuit suspensus ager, subitumque fragorem
Rupta dedit tellus, latet intus monte soluto
Obrutus, ac penitus fractum obductumque cadauer
Indignantem animum proprijs non reddidit astris.
Acrior hoc Tydeus, animisque & pectore supra est,
Nec mora, cum vinclis onerique elapsus iniquo
Circumit errantem, & tergo nec opinus inhæret.
Mox latus, & firmo celer implicat ilia nexu.
Poplitibus genua inde premens euadere nodos
Nequicquam, & lateri dextram insertare parantem
Improbus, horrendum visu ac mirabile pondus
Sustulit. Herculeis pressum sic fama lacertis
Terrigenam sudasse Libyn, cum fraude reperta
Raptus in excelsum, nec iam spes vlla cadendi,
Nec licet extrema matrem contingere planta.
Fit sonus, & lætos attollunt agmina plausus.
Tunc alte librans inopinum sponte remisit.
Obliquumque dedit, procumbentemque secutus
Colla simul dextra, pedibus simul inguina vinxit.
Deficit obsessus, soloque pudore repugnat,

Tan-

Tandem pectus humi, pronamque extensus in aluum
Sternitur, ac longo mœstus post tempore surgit,
Turpia signata linquens vestigia terra.
Palmam autem dextra, leuaque nitentia dono
Arma ferens Tydeus. quid si non sanguinis huius
Partem haud exiguam (scitis) Dircæus haberet
Campus? vbi hæ nuper Thebarum fœdera plagæ?
Hæc simul ostentans, quæsitaque præmia laudum
Dat socijs. sequitur neglectus Agyllea thorax.
Sunt & qui nudo subeant concurrere ferro.
Iamque aderant instructi armis Epidaurius Agreus:
Et nondum fatis Dircæus agentibus exul.
Dux vetat Iasides; Manet ingens copia lethi
O iuuenes: seruate animos, auidumque furorem
Sanguinis aduersi. tuque ò quem propter auita
Iugera, dilectas cui desolauimus vrbes,
Ne precor ante aciem, ius tantum casibus esse,
Fraternisque sinas (abigant hoc numina) votis,
Sic ait, atque ambos aurata casside ditat.
Tunc genero ne laudis egens, iubet ardua necti
Tempora, Thebarumque ingenti voce citari
Victorem. diræ retinebant omina Parcæ.
Ipsum etiam proprio certamina festa labore
Dignari, & tumulo supremum hunc addere honorem,
Hortantur proceres. ac ne victoria desit
Vna ducum numero, fundat vel Lycia cornu
Tela rogant, tenui vel nubila transeat hasta.
Obsequitur gaudens, viridique ex aggere in æquum
Stipatus, summis iuuenum descendit. at illi
Pone leues portat pharetras, & cornua iussus
Armiger ingentem iactu transmittere circum
Eminus, & dictæ dare vulnera destinat orno.
Quis fluere occultis rerum neget omnia causis?
Fata patent homini, piget inseruare, peritque
Venturi promissa fides. sic omina casum
Fecimus, & vires auxit Fortuna nocendi.
Campum emensa breui fatalis ab arbore tacta
Horrendum visu, per quas modo fugerat auras,

Ve-

Venit arundo retro. versumque à fine tenorem
Pertulit, & notæ iuxta ruit ora pharetræ.
Multa duces errore ferunt, hi nubila, & altos
Occurrisse Notos. aduerso roboris ictu
Tela repulsa alij. penitus latet exitus ingens,
Monstratumque nefas. vni remeabile bellum.
Et tristes domino spondebat arundo recursus.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER SEPTIMVS.

Atque ea cunctantes Tyrij primordia belli
Iuppiter haud æquo respexit corde Pelasgos,
Concussitque caput, motu quo celsa laborant
Sidera, proclamatque adici ceruicibus Atlas.
Tunc ita velocem Tegees affatur alumnum:
I, medium rapido, Borean illabere saltu
Bistonias super vsque domus, axemque niuosi
Sideris: Oceano vetitum qua Parrhasis ignem
Nubibus hybernis, & nostro pascitur imbri.
Atque ibi seu posita respirat cuspide Mauors
(Quanquã inuisa quies) seu quod reor, arma tubasq;
Insatiatus habet, caræque in sanguine gentis
Luxuriat, propere monitus, iramque parentis
Ede, nihil parcens. nempe olim accendere iussus
Inachias acies, atque omne quod Isthmius vmbo
Distinet, & raucæ circumtonat ira Maleæ.
Illi vix muros, limenque egressa iuuentus
Sacra colunt. credas bello redijsse, tot instant
Plausibus, offensique sedent ad iusta sepulchri.
Hicne tuus, Gradiue, furor? sonat orbe recusso
Discus, & Oebalii coeunt in prælia cæstus.
At si ipsi rabies, ferrique insana voluptas
Qua tumet; immeritas cineri dabit impius vrbes
Ferrum, ignemque ferens, implorantesq; Tonantem
Sternet humi populos, miserumq; exhauriet orbem.

Nunc

Nunc lenis belli, nostraque remittitur ira.
Quod nisi præcipitat pugnas, dictoque iubentis
Ocyus impingit Tyriis Danaa agmina muris,
(Nil equidem crudele minor) sit mite, bonumque
Numen, & effreni laxentur in otia mores.
Reddat equos, ensemque mihi, nec sanguinis vltra
Ius erit. aspiciam terras, pacemque iubebo
Omnibus, Ogygio sat erit Tritonia bello.
Dixerat, & Thracum Cyllenius arua subibat:
Atque illum Arctoæ labentem cardine portæ
Tempestas æterna plagæ, prætentaque cœlo
Agmina nimborum, primique Aquilonis hiatus
In diuersa ferunt. crepat aures grandine multa
Palla, nec Arcadii bene protegit vmbra galeri.
Hic steriles delubra notat Mauortia syluas
Horrescitque tuens. vbi mille furoribus illi
Cingitur aduerso domus immansueta sub Æmo.
Ferrea compago laterum, ferro arcta teruntur
Limina ferratis incumbunt tecta columnis,
Læditur aduersum Phœbi iubar, ipsaque sedem
Lux timet, & dirus contristat sidera fulgor.
Digna loco statio. primis salit Impetus amens
E foribus, cæcumque Nefas, Iræque rubentes,
Exanguesque Metus, occultisque ensibus astant
Insidiæ, geminumque tenens Discordia ferrum.
Innumeris strepit aula minis. tristissima Virtus
Stat medio, lætusque Furor, vultuque cruento
Mors armata sedet: bellorum solus in aris
Sanguis, & incensis qui raptus ab vrbibus ignis.
Terrarum exuuiæ circum, & fastigia templi
Captæ insignibant gentes, cælataque ferro
Fragmina portarum, bellatricesque carinæ,
Et vacui currus, protritaque curribus ora.
Pæne etiam gemitus. adeo vis omnis, & omne
Vulnus. vbique ipsum, sed non vsquam ore remisso
Cernere erat. talem diuina Mulciber arte
Ediderat. nondum radijs monstratus adulter
Fœda catenato luerat connubia lecto.
Quærere templorum regem vix cœperat ales
Mænalius, tremit ecce solum, & mugire refractis
Cor-

Corniger Hebrus aquis. tunc quod pecus vtile bellis
Vallem infestabat, trepidas spumare per herbas,
Signa aduentantis, clausæque adamante perenni
Dissiluere fores. Hircano in sanguine pulcher
Ipse subit curru, diraque aspergine latos
Mutat agros, spolia à tergo, flentesque cateruæ
Dant syluæ, nixque alta locum. regit atra iugales
Sanguinea Bellona manu, longaque fatigat
Cuspide, diriguit visu Cyllenia proles,
Summisitque genas. ipsi reuerentia patri,
Si prope sit, dematque minas, nec talia mandet.
Quod Iouis Imperiũ?magno quid ab æthere portas?
Occupat Armipotens. neque enim hunc germane sub axem
Sponte venis, hyemesque meas, cui roscida iuxta
Mænala, & æstiui clementior aura Lycæi.
Ille refert consulta patris. nec longa moratus
Sicut anhelabant iuncto sudore volantes
Mars impellit equos, residesque in prælia Graios
Ipse etiam indignans. vidit pater altus, & ira
Iam leuior, tardo flectebat pondere vultum.
Vt si quando ruit, debellatasque reliquit
Eurus aquas, pax ipsa tumet, pontumque iacentem
Exanimis iam voluit hyems. nondum arma carinis
Omnia, nec toto respirant pectore nautæ.
Finierat pugnas honor exequialis inermes,
Nec dum abierant cœtus, cunctisq; silentibus Heros
Vina solo fundens, cinerem placabat Adrastus
Archemori. Da, parue, tuum trieteride multa
Instaurare diem, nec saucius Arcadas aras
Malit adire Pelops, Elæaque pulset eburna
Templa manu, nec Castalijs altaribus anguis,
Nec sua pinigero magis adnatet vmbra Lechæo.
Nos te lugenti puer inficiamur Auerno,
Mœstaque perpetuis solennia iungimus astris
Nunc festina cohors. at si Bœotia ferro
Vertere tecta dabis, magnis tunc dignior aris,
Tunc deus. Inachias nec tantum culta per vrbes
Numina, captiuis etiam iurabere Thebis.
Dux ea pro cunctis. eadem sibi quisque vouebat.

Iam

Iam pronis Gradiuus equis Ephyræa premebat
Littora, qua summas caput Acrocorinthus in auras
Tollit, & alterna geminum mare protegit vmbra.
Inde vnum dira comitum de plebe Pauorem
Quadrupedes anteire iubet. non alter anhelos
Insinuare metus, animumque auertere veris
Aptior, innumeræ monstro vocesque, manusque,
Et facies quæcunque libet. bonus omnia credi
Auctor, & horrificis lymphare incursibus vrbes.
Si geminos soles, ruituraque suadeat astra,
Aut nutare solum, aut veteres descendere syluas,
Ah miseri vidisse putent. tunc acre nouabat
Ingenium. falso Nemeæum puluere campum
Erigit. attoniti tenebrosam à vertice nubem
Respexere duces. falso clamore tumultum
Auget,& arma virûm, pulsusque imitatur equorum,
Terribilemque vagas vlulatum spargit in auras.
Exiluere animi, dubiumque in murmure vulgus
Pendet. vbi iste fragor? ni fallimur aure. sed vnde
Puluereo stant astra globo? num Ismenius vltro
Miles?ita est. veniunt. tanta autem audacia Thebis.
An dubitent? agedum inferias, & busta colamus.
Hæc Pauor attonitis. variosque per agmina vultus
Induitur, nunc Pisæis è millibus vnus,
Nunc Pylius, nunc ore Lacon, hostesq; propinquos
Adiurat, turmasque metu consternat inani.
Nil falsum trepidis. vt vero amentibus ipse
Incidit, & sacræ circum fastigia vallis
Turbine præuectus rapido, ter sustulit hastam:
Ter concussit equos, clypeum ter pectore plausit.
Arma, arma insani, sua quisque, ignotaque nullo
More rapit. mutant galeas, alienaque cogunt
Ad iuga cornipedes. ferus omni in pectore sæuit
Mortis amor, cædisque. nihil flagrantibus obstat.
Præcipitant, redimuntque moras. sic littora vento
Incipiente fremunt, fugitur cum portus vbique,
Vela fluunt, laxi iactantur vbique rudentes.
Iamque natant remi, natat omnis in æquore summo
Anchora. iam dulcis medij de gurgite ponti
Respicitur tellus, comitesque a puppe relicti.

Vi-

Viderat Inachias rapidum glomerare cohortes
Bacchus iter. gemuit Tyriam conuersus ad vrbem.
Altricemque domum, & patrios reminiscitur ignes.
Purpureum tristi turbatus pectora vultum,
Non crines, non serta loco, dextramque reliquit
Thyrsus, & intactæ ceciderunt cornibus vuæ.
Ergo vt erat lachrymis, lapsoque inhonorus amictu
Ante Iouem (& tunc forte polum secretus habebat)
Constitit, haud vnquam facie conspectus in illa,
(Nec causæ latuere patrem) supplexque profatur.
Exscindisne tuas diuûm sator optime Thebas?
Sæua adeo coniux? nec te telluris amatæ,
Deceptique laris miseret: cinerumque meorum?
Esto, olim inuitum iaculatus nubibus ignem,
Credimus. en iterum atra refers incendia terris,
Nec Styge iurata, nec pellicis arte rogatus,
Quis modus? an nobis pater iratusque bonusque
Fulmen habes? sed non Danaeia limina talis,
Parrhasiumque nemus, Ledæasque ibis Amyclas.
Scilicet è cunctis ego neglectissima natis
Progenies? ego nempe tamen qui dulce ferenti
Pondus eram. cui tu dignatus limina vitæ
Præreptumque iter, & maternos reddere menses.
Adde quod imbellis, rarisque exercita castris
Turba meas acies, mea tantum prælia norunt:
Nectere fronde comas, & ad inspirata rotari
Buxa, timent thyrsos nuptarum, & prælia matrum.
Vnde tubas, Martemque pati? quin feruidus ecce
Quanta parat? quid si ille tuos Curetas in arma
Ducat? & innocuis iubeat decernere peltis?
Quin etiam inuisos (sic hostis defuit?) Argos
Elicis. ô ipsis genitor grauiora periclis
Iussa, nouercales ruimus ditare Mycenas.
Cedo equidem. quo sacra tamen, ritusq; peremptæ
Gentis? & in tumulos si quid male fœta reliquit
Mater, abire iubes? Thracen, syluasque Lycurgi?
An ne triumphatos fugiam captiuus ad Indos?
Da sedem profugo. potuit Latonia, frater
Saxa (nec inuideo) defigere Delon, & imis
Commendare fretis. cara submouit ab arce

Hostiles Tritonis aquas. vidi ipse potentem
Gentibus Eois Epaphum dare iura, nec vllas
Cyllene secreta tubas, Minoaue curat
Ida. quid heu tantum nostris offenderis aris?
Hic tibi (quando minor iam nostra potentia) noctes
Herculeæ, placitusque vagæ Nycteidos ardor,
Hic Tyrium genus, & nostro felicior igne
Taurus, Agenoreos saltem tutare nepotes.
Inuidiam risit pater, & iam poplite flexum,
Sternentemque manus tranquillus ad oscula tollit.
Inque vicem placida orsa refert. Non coniugis ista
Consilijs (vt rere) puer, nec sæua roganti
Sic expostus ego. immoto deducimur orbe.
Fatorum, veteres, feræque in prælia causæ.
Nam cui tanta quies irarum? aut sanguinis vsus
Parcior humani? videt axis, & ista per æuum
Mecum æterna domus, quoties iam torta reponam
Fulmina, quam rarus terris hic imperet ignis.
Quin etiam inuitus magna, vlciscendaque passis
Aut Lapithas Marti, aut veterem Calydona Dianæ
Expugnare dedi. meaque est iactura, pigetque
Tot mutare animas, tot reddere corpora vitæ.
Labdacios verò, Pelopisque à stirpe nepotes
Tardum, abolere mihi. scis ipse vt crimina mittam
Dorica. quam promptæ Superos incessere Thebæ.
Te quoque, (sed quoniam vetus excidit ira) silebo.
Non tamen aut patrio respersus sanguine Pentheus,
Aut matrem scelerasse toris, aut crimine fratres
Progenuisse reus, lacero tua lustra repleuit
Funere. vbi fletus? vbi tunc ars tanta precandi?
Ast ego non proprio diros impendo dolori
Oedipodionidas. rogat hoc tellusque, polusque,
Et pietas, & læsa fides, naturaque, & ipsi
Eumenidum mores. sed tu super vrbe moueri
Parce tua. non hoc statui sub tempore rebus
Occasum Aonijs. veniet suspectior ætas,
Vltoresque alij. nunc regia Iuno queretur.
His ille auditis, mentemque habitumque recepit.
Vt cum sole malo, tristique rosaria pallent
Vsta Noto, si clara dies, Zephyrique refecit

Aura polum, redit omnis honos, emissaque lucent
Germina, & informes ornat sua gloria virgas.
Nuncius attonitas iamdudum Etheoclis ad aures
Explorata ferens, longo docet agmine Graios
Ire duces. nec iam Aonijs procul abfore campis.
Quacunque ingressi tremere, ac miserescere cunctos
Thebarum, qui stirpe refert, qui nomine, & armis.
Ille metum condens audire, exposcit, & odit
Narrantem. hinc dictis socius stimulare, suasque
Metiri decernit opes. exciuerat omnem
Aoniam, Eubœamque, & Phocidos arua propinquæ
Mars, ita dulce Ioui. longo fugit ordine velox
Tessera. propellunt acies, seseque sub armis
Ostentant, subeunt campo, qui proximus vrbi
Damnatus bellis patet, expectatque furores.
Nondum hostis circa, trepido tamen agmine matres
Conscendunt muros, inde arma nitentia natis
Et formidandos monstrant sub casside patres.
Turre procul sola nondum concessa videri
Antigone populis, teneras defenditur atra
Veste genas, iuxtaque comes, quo Laius ibat
Armigero, tunc virgo senem regina veretur.
Quæ sic orsa prior; Spesne obstatura Pelasgis
Hæc vexilla, pater? Pelopis descendere totas
Audimus gentes. dic ô precor extera regum
Agmina. nam video, quæ noster signa Menœceus,
Quæ noster gerat arma Creon, quam celsus aena
Sphynge per ingentes Homoloidas exeat Hæmon.
Sic rudis Antigone. senior cui talia Phorbas:
Mille sagittiferos gelidæ de colle Tanagræ
Promouet ecce Dryas. hic cui niuea arma tridêtem,
Atque auro rude fulmen habent, Orionis alti,
Non falsus virtute nepos. procul, oro, paternum
Omen, & innuptæ vetus excidat ira Dianæ.
Iungunt se castris, regisque in nomen adoptant
Ocaleæ, Medeonque, & confertissima lucis
Nysæ, Dionæisque auibus circumsona Thisbe.
Proximus Eurymedon, cui pastoralia Fauni
Arma patris, pinusque iubas imitatur equinas
Terribilis syluis. reor & Mauorte cruento

Ta-

Talis erit. dites pecorum comitantur Erythræ.
Qui Scolon, densamque iugis Eteonon iniquis,
Qui breue littus Hyles, Atalantæumque superbi
Schœnon habent, notique colunt vestigia campi.
Fraxineas vibrant Macetùm de more sarissas:
Sæuaque difficiles excludere vulnera peltas.
Ecce autem clamore ruunt Neptunia plebes
Onchesti, quos pinigeris Mycalessos in agris,
Palladiusque Melas, Hecatæaque gurgite nutrit
Gargaphye: quorumque nouis Haliartos aristis,
Inuidet, & nimia sata læta superuenit herba.
Tela rudes trunci, galeæ vacua ora leonum,
Arborei dant scuta sinus. hos regis egenos
Amphion en noster agit (cognoscere pronum
Virgo) lyra galeam, tauroque insignis auito.
Macte animo iuuenis. medios parat ire per enses,
Nudaque pro caris opponere pectora muris.
Vos etiam nostris, Heliconia turba, venitis
Addere rebus opem. tuque, ò Permesse, canoris
Et, felix Olmie, vadis, armatis alumnos
Bellorum resides. patrijs concentibus audis
Exultare gregem. quales cum pallida cedit
Bruma, renidentem deducunt Strymona cygni.
Ite alacres, nunquam vestri morientur honores,
Bellaque perpetuo memorabunt carmine Musæ.
Dixerat, & paulum virgo interfata docenti.
Illi autem, quanam iunguntur origine fratres?
Sic certe paria arma viris, sic exit in auras
Cassidis æquus apex. vtinam hæc concordia nostris!
Cui senior ridens: Non prima errore videndi
Falleris, Antigone. multi hos (nam decipit ætas)
Dixerunt fratres. pater est, natusque, sed æui
Confudere modos, puerum Lapithonia nympha
Dircetis, expertem thalami, crudumque maritis
Ignibus, ante diem cupido violauit amore,
Improba connubij. nec longũ & pulcher Alathreus
Editus, ac primæ genitorem in flore iuuentæ
Consequitur, traxitque notas, & miscuit annos.
Et nunc sic fratres mentito nomine gaudent,
Plus pater, hunc olim iuuat, & ventura senectus.

Tercentum genitor, totidem in prælia natus
Exercent equites. hi deseruisse feruntur
Exilem Glisanta, Coroniamque, feracem
Messe Coronian, Baccho Glisanta colentes.
Sed potius celsos vmbrantem hunc aspice late
Hypsea quadrijugos: clypei septemplice tauro
Leua, ter insuto seruantem ingentia ferro
Pectora, nam tergo nunquam metus. hasta vetustum
Syluarum decus, emissæ cui peruia semper
Armaq; pectoraque, & nunquam manus irrita voti.
Asopos genuisse datur, dignusque videri
Tunc pater, abruptis cum torrentissimus exit
Pontibus, aut natæ tumidus cum virginis vltor
Flumina concussit, generum indignata Tonantem.
Namque ferunt raptam patrijs Æginan ab vndis
Amplexu latuisse Iouis. furit amnis, & astris
Infensus bellare parat (nondum ista licebant
Nec Superis) stetit audaces effusus in iras,
Conseruitq; manus, nec quem imploraret habebat,
Donec vi tonitrus summotus, & igne trisulco
Cessit. adhuc ripis animosus gurges anhelis,
Fulmineum cinerem, magnæque insignia pœnæ
Gaudet, & Ætneos in cœlum efflare vapores.
Talem Cadmeo mirabimur Hypsea campo,
Si modo placauit felix Ægina Tonantem.
Ducit Itonæos & Alalcomenæa Mineruæ
Agmina; quos Mide, quos humida suggerit Arne,
Aulida qui Græamque serunt, viridesque Plateas,
Et sulco Peteona domant, refluumque meatu
Eurinum, qua noster abit, teque vltima tractu
Anthedon, vbi gramineo de littore Glaucus
Poscentes irrupit aquas, iam crine genisque
Cœrulus, & mixtos expauit ab inguine pisces.
Glandibus & torta Zephyros incidere funda
Cura. Cydoneas anteibunt gesa sagittas.
Tu quoque præclarum forma, Cephisse, dedisses
Narcissum, sed Thespiacis iam pallet in agris
Trux puer. orbata florem pater alluit vnda.
Quis tibi Phœbeas acies, veteremque reuoluat
Phocida? qui Panopen, qui Daulida, qui Cyparisson,
Et

Et valles Lebadea tuas, & Hyampolin acri
Subnixam scopulo, vel qui Parnasson vtrumque
Aut Cyrrham tauris, Anemoriamque supinant
Coryciumque nemus? propellentemque Lilæam
Cephissi glaciale caput, quo suetus anhelam
Ferre sitim Python, amnemque auertere ponto.
Omnibus immixtas cono super aspice lauros,
Armaque, vel Tityon, vel Delon habentia, vel quas
Hic deus innumera laxauit cæde pharetras.
Iphitus acer agit genitor, cui nuper ademptus
Naubolus Hippasides, tuus, ò mitissime Lai,
Hospes, adhuc currus, securaque lora tenebat,
Cum tua subter equos iacuit conuulsa cruentis
Ictibus, ò vtinam nostro cum sanguine, ceruix.
Dicentis maduere genæ, vultumque per omnem
Pallor ijt, vocisque repens singultus apertum
Intercepit iter. refouet frigentis amicum
Pectus alumna senis. redit, atque exile profatur:
O mihi sollicitum decus ac suprema voluptas
Antigone, seras tibi demoror improbus vmbras,
Fors eadem scelera & cædes visurus auitas;
Donec te thalamis habilem, integramque resignem,
Hoc satis, & fessum vita dimittite Parcæ.
Sed dum labor iners, quanti nunc ecce reuiso
Transabiere duces. Clonium atq; in terga comantes
Non ego Abantiadas, non te saxosa Caryste,
Non humiles Ægas, altumque Capharea dixi.
Et iam acies obtusa negat, cunctique resistunt:
Et tuus armatis iubet ecce silentia frater.
Vix ea turre senex, cum Ductor ab aggere cœpit:
Magnanimi reges, quibus haud parere recusem
Ductor, & ipse meas miles defendere Thebas,
Non ego vos stimulare parem, (nam liber in arma
Impetus & meritas vltro iurastis in iras)
Nec laudare satis, dignasque rependere grates
Sufficiam. referent Superi, vestræque subacto
Hoste manus. vrbem socia de gente subistis
Tutari. quam non alijs populator ab oris
Belliger, externaue satus tellure, sed hostis
Indigena adsultat, cui castra aduersa regenti

Hic pater, hic genitrix, hic iunctæ stirpe sorores,
Hic erat & frater. cerne en vbicunque nefandus
Excidium moliris auis. venere volentes
Aoniæ populi, nec sum tibi, sæue, relictus.
Quid velit ista cohors, & te sentire decebat.
Reddere regna vetant. sic fatus, & omnia rite
Disponit, qui bella gerant, qui mœnia seruent.
Quas in fronte manus, medio quas robore sistat.
Perspicuas sic luce fores, & virgea pastor
Claustra leuat, dũ terra recens. iubet ordine primos
Ire duces, media stipantur plebe maritæ.
Ipse leuat grauidas, & humum tactura parentum
Vbera, succiduasque adportat matribus agnas.
Interea Danai noctemque diemque sub armis,
Noctem iterum rursusque diem (sic ira ferebat)
Ingeminant. contempta quies; vix aut sopor illis,
Aut epulæ fecere moram. properatur in hostem.
More fugæ. nec monstra tenent, quæ plurima nectit
Prodigiale canens, certi fors præuia fati.
Quippe ferunt diros monitus, volucresque, feræque,
Sideraque, auersique suis decursibus amnes:
Infestumque tonat pater, & mala fulgura lucent.
Terrificæque adytis voces, clausæque deorum
Sponte fores. nunc sanguineus, nunc saxeus imber,
Et subiti manes, flentumque occursus auorum.
Tunc & Apollineæ tacuere oracula Cyrrhæ,
Et non adsuetis pernox vlulauit Eleusin
Mensibus, & templis Sparte præsaga reclusis,
Vidit Amyclæos (facinus!) concurrere fratres.
Arcades insanas latrare Lycaonis vmbras
Nocte ferunt tacita. sæuo decurrere campo
Oenomaum sua Pisa refert. Acheloon vtroque
Deformem cornu vagus infamabat Acarnan.
Perseos effigiem mœstam exorantque Mycenæ
Confusum Iunonis ebur: mugire potentem
Inachon agricolæ, gemini maris incola narrat
Thebanum toto planxisse Palæmona ponto.
Hæc audit Pelopea phalanx. sed bellicus ardor
Consiliis obstat diuûm, prohibetque timeri.
Iam ripas, Asope, tuas, Bœotaque ventum

Flu-

Flumina non ausæ transmittere protinus alæ
Hostilem fluuium. forte & trepidantibus ingens
Descendebat agris. animos siue imbrifer arcus
Sei montana dedit nubes, seu fluminis illa
Mens fuit, obiectusque vado pater arma vetabat.
Tunc ferus Hippomedon magno cum fragmine ripę
Cunctantem deiecit equum, ducibusque relictis
Gurgite de medio frenis suspensus, & armis,
Ite viri, clamat: sic vos in mœnia primus
Ducere, sic clausas voueo perfringere Thebas.
Precipitant cuncti fluuio, puduitque secutos.
Ac velut ignotum si quando armenta per amnem
Pastor agit, stat triste pecus, procul altera tellus
Omnibus, & late medius timor: ast vbi ductor
Taurus init, fecitque vadum, tunc mollior vnda,
Tunc faciles saltus, visæque accedere ripæ.
Haud procul inde iugum, tutisque accõmoda castris
Arua notant, vnde vrbem etiam turresque videre
Sidonias: placuit sedes, fidique receptus.
Colle per excelsum patulo quem subter aperto
Arua sinu, nullique alijs à montibus obstant
Despectus. nec longa labor munimina durus
Addidit, ipsa loco mirum Natura fauebat.
In vallum elatæ rupes, deuexaque fossis
Æqua, & fortuito ductæ quater aggere pinnæ.
Cætera dant ipsi, donec sol montibus omnis
Erepsit, rebusque dedit sopor otia fessis.
Quis queat attonitas dictis ostendere Thebas?
Vrbem in conspectu belli suprema parantem
Territat insomnem nox atra, diemque minatur.
Discurrunt muris. nil septum horrore sub illo,
Nil fidum satis, inualidæque Amphionis arces.
Rumor vbique altus, pluresque annunciat hostes,
Maioresque timor. spectant tentoria contra
Inachia. externosque suis in montibus ignes.
Hi precibus, questuque deos. hi Martia tela
Belligerosque hortantur equos. hi pectora fletu
Cara premunt, miserique rogos,& crastina mandant
Funera. si tenuis demisit lumina somnus,
Bella gerunt, modo lucra moræ, modo tædia vitæ

Attonitis. lucemque timent, lucemque precantur.
It geminum excutiens anguem, & bacchatur vtrisq;
Tisiphone, castris. fratrem huic, fratrem ingerit illi,
Aut vtrique patrem. procul ille penatibus imis,
Excitus implorat furias, oculosque reposcit.
Iam gelidam Phæben & caligantia primus
Hauserat astra dies, cum iam tumet igne futuro
Oceanus, lateque nouo Titane reclusum
Æquor, anhelantum radijs subsidit equorum
Ecce truces oculos sordentibus oblita canis
Exanguesque Iocasta genas, & brachia planctu
Nigra ferens, ramumque oleæ cum velleris atri
Nexibus. Eumenidum velut antiquissima, portis
Egreditur, magna cum maiestate malorum.
Hinc atque hinc natæ melior iam sexus, aniles
Præcipitantem artus, & plusquam posset euntem
Sustentant. venit ante hostes, & pectore nudo
Claustra aduersa ferit, tremulisque vlulatibus orat
Admitti. reserare viam rogat impia belli
Mater. in his aliquod ius execrabile castris
Huic vtero est. trepidi visam expauere Manipli,
Auditamque magis. remeat iam missus Adrasto
Nuncius. excipiunt iussi, mediosque per enses
Dant iter. illa duces vt primum aspexit Achiuos,
Clamorem horrendum luctu furiata resoluit:
Argolici proceres, hei quis monstrauerit hostem
Quem peperi? quanam inueniam (mihi dicite) natũ
Sub galea? venit attonitæ Cadmeius heros
Obuius, & raptam lachrymis gaudentibus implet,
Solaturque tenens, atque inter singula, matrem,
Matrem iterat. nunc ipsam vrgens, nunc cara sororũ
Pectora, cum mixta fletus anus asperat ira:
Quid molles lachrymas, venerandaq; nomina fingis,
Rex Argiue, mihi? Quid colla amplexibus ambis,
Inuisamque teris ferrato pectore matrem?
Tune ille exilio vagus? & miserabilis hospes?
Quem non permoueas? longe tua iussa cohortes
Expectant, multoque latus præfulgurat ense.
Ah miseræ matres! hunc te noctesque, diesque,
Deflebam. si verba tamen, monitusque tuorum
Di-

Dignaris, dum castra silent, suspensaque bellum
Horrescit pietas, genitrix, iubeoque, rogoque,
I mecum, patriosque deos, arsuraque saltem
Tecta vide, fratremq; (quid auferes lumina?) fratrem
Alloquere, & regnum iam me sub iudice posce.
Aut dabit aut ferrum causa meliore resumes.
Anne times, ne forte doli, & conscia mater
Decipiam? non sic miseros fas omne penates
Effugiet. vix Oedipode ducente timeres.
Nupsi equidem, peperique nefas. sed diligo tales,
Ah dolor, & vestros etiamnum excuso furores.
Quod si adeo perstas, vltro tibi, saeue, triumphum
Detulimus, religa captas in terga sorores,
Inijce vincla mihi. grauis huc, vtcumque feretur
Et pater. Ad vestrum gemitus nunc verto pudorem,
Inachidae. liquistis enim paruosque senesque,
Et lachrymas has quisque domi, sua credite matri
Viscera. si vobis hic paruo in tempore carus
(Sitque precor) quid me, oro, decet? quidue ista,
Pelasgi,
Vbera? ab Hircanis hoc Odrysisque tulissem
Regibus, & siqui nostros vicere furores.
Annuite, aut natum complexa superstite bello.
Hic moriar. Tumidas frangebant dicta cohortes.
Nutantesque virum galeas, & sparsa videres
Fletibus arma pijs. Quales vbi tela, virosque
Pectoris impulsu rapidi strauere leones:
Protinus ira minor, gaudentque in corpore capto
Securam differre famem. sic flexa Pelasgum
Corda labant, ferrique auidus mansueuerat ardor.
Ipse etiam ante omnes nunc matris ad oscula versus,
Nunc rudis Ismenes, nunc flebiliora precantis
Antigones, variaque animum turbante procella
Exciderat regnum. cupit ire, & mitis Adrastus
Non vetat. hic iustae Tydeus memor occupat irae:
Me potius socij, qui fidum Etheoclea nuper
Expertus, (nec frater eram) me opponite regi.
Cuius adhuc pacem egregiam, & bona foedera gesto
Pectore in hoc. vbi tunc fidei, pacisque sequestra

Mater eras, pulchris cum me nox vestra morata est
Hospitijs? nempe hæc trahis ad commercia natum?
Duc illum in campum, vestro qui sanguine pinguis
Spirat adhuc, pinguisque meo. tu porro sequeris?
Heu nimium mitis, nimiumque oblite tuorum.
Scilicet infestæ cum te circum vndique dextræ
Nudabunt enses, hæc flebit: & arma quiescent?
Te ne ille, heu demens, semel intra mœnia clausum,
Possessumque odijs Argiua in castra remittet?
Ante hæc excusso frondescet lancea ferro,
Inachus ante retro, nosterque Achelous abibunt.
Sed mite alloquium, & sæuis pax quæritur armis,
Hæc quoque castra patent: nec dum meruere timeri.
An suspectus ego? abscedo, & mea vulnera dono.
Intret, & hic genitrix eadem, mediæque sorores.
Finge autem pactis euictum excedere regnis,
Nempe iterum reddes? Rursus mutata trahuntur
Agmina consilijs. subito ceu turbine cœli
Obuius aduersum Boreæ Notus abstulit æquor.
Arma iterum, furiæq; placent. fera tempus Erinnis
Arripit, & primæ molitur semina pugnæ.
Errabant geminæ Dircæa ad flumina tigres
Mite iugum, belli quondam vastator Eoi
Currus, Erythræis quas nuper victor ab oris
Liber, in Aonios meritas diuiserat agros.
Illas tuba dei, senioque ex more sacerdos
Sanguinis oblitas, atque Indum gramen olentes,
Palmite maturo varijsque ornare corymbis
Curat, & alterno maculas interligat ostro.
Iamque ipsi colles, ipsa has (quis credat?) amabant
Armenta. atque ausæ circum mugire iuuencæ.
Quippe nihil grassata fames, manus obuia pascit,
Expectantque cibos, fusoque horrenda supinant
Ora mero, vaga rure quies. si quando benigno
Vrbem iniere gradu, domus omnis, & omnia sacris
Templa calent, ipsumque fides intrasse Lyæum.
Has vbi vipereo tactas ter vtramque flagello
Eumenis in furias, animumque redire priorem
Impulit, erumpunt non agnoscentibus Argis.
Ceu

Ceu duo diuerso pariter si fulmina cælo
Rupta cadant, longumq; trahant per nubila crinem.
Non aliter cursu rapidæ, atque immane frementes
Transiliunt campos, aurigamque impete vasto,
Amphiarae, tuum (nec defuit omen, heriles
Forte is primus equos stagna ad vicina trahebat)
Corripiunt. mox Tænarium qui proximus Idam
Ætolumque Acamanta premunt. fuga torua per agros
Cornipedum, visa donec flammatus Aconteus.
Strage virûm, cui sueta feras prosternere virtus
(Arcas erat) densis iam fida ad mœnia versas
Insequitur telis, multumque hastile resumens
Ter, quater, adducto per terga, per ilia telo
Transigit. illæ autem longo cum limite fusi
Sanguinis, ad portas vtrinque extantia ducunt
Spicula semianimes, gemituque imitante querelas,
Saucia dilectis acclinant pectora muris.
Templa putes, vrbemque rapi, facibusque nefandis
Sidonios ardere lares. sic clamor apertis
Exoritur muris. mallent cunabula magni
Herculis, aut Semeles thalamũ, aut penetrale ruisse
Harmonies. cultor Bacchæus Acontea Phegeus
Iam vacuum telis, geminoque in sanguine ouantem
Cominus ense petit. subeunt Tegæa iuuentus
Auxilio tardi. iam supra sacra ferarum
Corpora, mœrenti iuuenis iacet vltio Baccho.
Rumpitur & Graium subito per castra tumultu
Concilium. fugit externos Iocasta per hostes
Iam non ausa preces. natas, ipsamque repellunt
Qui modo tam mites, & præceps tempore Tydeus
Vtitur. Ite age nunc pacem sperate, fidemque
Nunc saltem differre nefas? potuitne morari
Dum genitrix dimissa redit? sic fatus aperto
Ense vocat socios. sæuus iam clamor, & iræ
Hinc atque inde calent. nullo venit ordine bellum.
Confusique duces vulgo, & neglecta regentum
Imperia, vna equites mixti, peditumque cateruæ,
Et rapidi currus. premit indigesta ruentes
Copia, nec sese vacat ostentare, nec hostem

Noscere. sic subitis Thebana, Arginaque pubes
Conflixere globis. retro vexilla, tubæque
Post tergum, & litui bellum inuenere secuti.
Tantus ab exiguo crudescit sanguine Mauors.
Ventus vti primas struit inter nubila vires
Lenis adhuc, frondesque, & aperta cacumina gestat.
Mox rapuit nemus, & montes patefecit opacos.
Nunc age Pieriæ (non vos longinqua sorores
Consulimus) vestras acies, vestramque referte
Aoniam (vidistis enim) dum Marte propinquo
Horrent Tyrrhenos Heliconia plectra tumultus.
Sidonium Pterelan sonipes malefidus in armis
Rumpentem frenos, diuersa per agmina raptat
Iam liber, sic fessa manus: venit hasta per armos
Tydeos, & leuum iuuenis transuerberat inguen,
Labentemque ad figit equo. fugit ille perempto
Consertus domino. nec iam arma, aut frena tenentem
Portat adhuc. ceu nondum anima defectus vtraque
Cum sua Centaurus moriens in terga recumbit:
Certat opus ferri. sternuntque alterna furentes
Hippomedon Sybarin Pylium, Periphanta Menœceus,
Parthonopæus Ityn; Sybaris iacet ense cruento,
Cuspide trux Periphas, Itys insidiante sagitta.
Cæneos Inachij ferro Mauortius Hæmon
Colla rapit. cui diuiduum trans corpus hiantes
Truncum oculi quærunt, animus caput. arma iacētis
Iam rapiebat Abas. cornu deprensus Achiua
Dimisit moriens clypeum hostilemque, suumque.
Quis tibi Bacchæos, Eunæe, relinquere cultus?
Quis lucos? vetitus quibus emansisse sacerdos
Suasit, & adsuetum Bromio mutare furorem?
Quem terrere queas? clypei penetrabile textum
Pallentes hederæ, Nysæaque serta coronant.
Candida pampineo subnectitur instita pilo,
Crine latent humeri: crescunt lanugine malæ,
Et rubet imbellis Tyrio subtemine thorax.
Brachiaque in manicis, & pictæ vincula plantæ,
Carbaseique sinus, & fibula rasilis auro

Tæna-

Tænariam fulua mordebat iaſpide pallam.
Quam ſuper à tergo velox corytus, & arcu
Pendenteſque ſonant aurata lynce pharetræ,
It lymphante deo media inter millia longum
Vociferans: Prohibite manus, hæc omine dextro
Mœnia, Cyrrhæa monſtrauit Apollo iuuenca.
Parcite, in hæc vltro ſcopuli venere volentes.
Gens ſacrata ſumus. gener huic eſt Iuppiter vrbi,
Gradiuuſque ſocer. Bacchum haud mentimur alumnum,
Et magnum Alcidem. iactanti talia fruſtra
Turbidus aeria Capaneus occurrit in haſta.
Qualis vbi primam leo mane cubilibus atris
Erexit rabiem, & ſæuo ſpeculatur ab antro
Aut ceruam, aut nondũ bellantem fronte iuuencum;
It fremitu gaudens, licet arma, gregeſque laceſſant
Venantum, prædam videt, & ſua vulnera neſcit.
Sic tunc congreſſu Capaneus gauiſus iniquo,
Librabat magna venturam mole cupreſſum.
Ante tamen, Quid fœmineis vlulatibus, inquit,
Terrificas moriture viros? vtinam ipſe veniret
Cui furis, hæc Tyrijs canę matribus, & ſimul haſtam
Expulit. illa volans, ceu vis non vlla moretur
Obuia vix ſonuit clypeo, & iam terga reliquit.
Arma fluunt, longiſque crepat ſingultibus aurum.
Eruptuſque ſinus vicit cruor. occidis audax
Occidis Aonij puer altera cura Lyçi.
Marcida te fractis planxerunt Iſmara Thyrſis,
Te Tmolos, te Nyſa ferax, Theſeaque Naxos,
Et Thebana metu iuratus in Orgia Ganges.
Nec ſegnem Argolicæ ſenſere Etheoclea turmæ,
Parcior ad ciues Polynicis inhorruit enſis.
Eminet ante alios iam formidantibus arua
Amphiaraus equis, ac multo puluere vertit
Campum indignantem. Famulo decus addit inane
Mœſtus, & extremos obitus illuſtrat Apollo.
Ille etiam clypeum, galeamque incendit honoro
Sidere, nec tarde fratri, Gradiue, dediſti,
Nequa manus vatem, ne quid mortalia bello
Lædere tela queant, ſanctum, & venerabile Diti
Funus

Funus erat, talis medios infertur in hostes
Certus & ipse necis. vires fiducia lethi
Suggerit. inde viro maioraque membra, diesque
Lætior, & nunquam tanta experientia cœli,
Si vacet: auertit morti contermina Virtus.
Ardet inexpleto sæui Mauortis amore,
Et fruitur dextra. atque anima flagrante superbit.
Hic hominum casus lenire, & demere fatis
Iura frequens, quantum subito diuersus ab illo
Qui tripodas, laurusque sequi, qui doctus in omni
Nube, salutato volucrem cognoscere Phœbo.
Innumeram ferro plebem, ceu lethifer annus
Aut iubar aduersi graue sideris immolat vmbris
Ipse suis. Iaculo Phlegyam, iaculoque superbum
Phylea, falcato Chromin, & Cremetaona curru
Cominus hunc stantem metit, hunc à poplite sectum:
Cuspide demissa Chromin, Iphinoumq; Sagenque,
Intonsumque Gyan, sacrumque Lycorea Phœbo
Inuitus: iam fraxineum dimiserat hastæ
Robur, & excussis apparuit infula cristis.
Alcathoum saxo, cui circum stagna Carysti
Et domus & coniux, & amantes littora nati.
Vixerat ille diu pauper scrutator aquarum.
Decepit tellus. moriens hyemesque, Notosque
Laudat, & experti meliora pericula ponti.
Aspicit has longe iamdudum Asopius Hypseus
Palantum strages. ardetque auertere pugnam.
Quamquam haud ipse minus curru Tirynthia fundit
Robora, sed viso præsens minor augure sanguis.
Illum armis, animisque cupit, prohibebat iniquo
Agmine consertum cunei latus. inde superbus
Exeruit patrijs electum missile ripis.
Ac prius, Aonidum diues largitor aquarum,
Clare Giganteis etiamnum, Asope, fauillis,
Da numen dextræ: rogat hoc natusque. tuique
Quercus alumna vadi. fas & me spernere Phœbum.
Si tibi collatus diuûm sator. omnia mergam
Fontibus arma tuis, tristesque sine augure vittas.
Audierat genitor. vetat indulgere volentem
Phœ-

Phœbus, & aurigam iaculum detorquet in Herſen.
Ille ruit. deus ipſe vagis ſuccedit habenis
Lernæum falſo ſimulans Aliagmona vultu.
Tunc vero ardenti non vlla obſiſtere tentant
Signa, ruunt ſolo terrore, & vulnera citra
Mors trepidis ignaua venit: dubiumque tuenti
Preſſerit infeſtos onus, impuleritne iugales.
Sic vbi nubiferum montis latus, aut noua ventis
Soluit hyems, aut victa ſitu non pertulit ætas;
Deſilit horrendus campo timor, arma, viroſque
Limite non vno. longæuaque robora ſecum
Præcipitans, tandemque exhauſtus turbine feſſo,
Aut vallem cauat, aut medios intercipit amnes.
Non ſecus ingentique viro magnoque grauatus
Temo deo, nunc hoc, nunc illo in ſanguine feruet;
Ipſe ſedens telis, pariterque miniſtrat habenis
Delius: ipſe docet iactus, aduerſaque flectit
Spicula, fortunamque haſtis venientibus aufert.
Sternuntur terræ, Menalas pedes, Antiphus alto
Nil defenſus equo, genituſque Heliconide Nympha
Æthion, cæſoque infamis fratre Polites;
Conatuſque toris vittatam attingere Manto
Lampus; in hunc ſacras Phœbus dedit ipſe ſagittas.
Et iam cornipedes trepida ac moribunda reflantes
Corpora, rimantur terras, omniſque per artus
Sulcus, & inciſis altum rubet orbita membris.
Hos iam ignorantes terit impius axis, at illi
Vulnere ſemineces (nec deuitare facultas)
Venturum ſuper ora vident. iam lubrica tabo
Frena, nec inſiſti madidus dat temo. rotæque
Sanguine difficiles, & tardior vngula foſſis
Viſceribus. tunc ipſe furens in morte relicta
Spicula, & è medijs extantes oſſibus haſtas
Auellit. ſtridunt animæ, currumque ſequuntur.
Tandem ſe famulo ſummum confeſſus Apollo,
Vtere luce tua, longamque, ait, indue famam,
Dum tibi me iunctum mors irreuocata veretur.
Vincimur. immites ſcis nulla reuoluere Parcas
Stamina. vade diu populis promiſſa voluptas
Elyſijs, certe non perpeſſure Creontis
Impe-

Imperia, aut vetito nudus iaciture sepulchro.
Ille refert contra, & paulum respirat ab armis:
Olim te, Cyrrhæe pater, peritura sedentem
Ad iuga (quis tantus miseris honor?) axe trementi
Sensimus, instantes quonam vsque morabere manes?
Audio iam rapidæ cursum Stygis, atraque Ditis
Flumina, tergeminosque mali custodis hiatus.
Accipe commissum capiti decus, accipe laurus
Quas Erebo deferre nefas. nunc voce suprema
Si qua recessuro debetur gratia vati,
Deceptum tibi, Phœbe, larem, pœnasque nefandæ
Coniugis, & pulchrum nati commendo furorem.
Desiluit mœrens, lachrymasque auertit Apollo.
Tunc vero ingemuit currusque, orbique iugales.
Non aliter cæco nocturni turbine Cori
Scit peritura ratis, cum iam damnata sororis
Igne, Therapnæi fugerunt carbasa fratres.
Iamque recessuræ paulatim horrescere terræ,
Summaque terga quati; grauiorque efferuere puluis
Cœperat. inferno mugit iam murmure campus.
Bella putant trepidi, bellique hunc esse fragorem.
Hortanturque gradus. Alius, tremor arma, virosque
Mirantesque inclinat equos. iam frondea nutant
Culmina, iam muri, ripisque Ismenos apertis
Effugit. Exciderunt iræ, nutantia figunt
Tela solo, dubiasque vagi nituntur in hastas
Cominus, inque vicem viso pallore recedunt.
Sic vbi nauales miscet super æquora pugnas
Contempto Bellona mari: si forte benigna
Tempestas; sibi quisque cauent, ensesque recondit
Mors alia, & socij pacem fecere timores.
Talis erat campo belli fluitantis imago.
Siue laborantes concepto flamine terræ
Ventorum rabiem, & clausum eiecere furorem:
Exedit seu putre solum, carpsitque terendo
Vnda latens: siue hac voluentis machina cœli
Incubuit: siue omne fretum Neptunia mouit
Cuspis, & extremas grauius mare torsit in oras.
Seu vati datus ille fragor, seu terra minata est
Fratribus; ecce alte præceps humus, ore profundo
Dissi-

Dissilit, inque vicem timuerunt sidera, & vmbræ.
Illum ingens haurit specus, & transire parantes
Mergi equos. non arma manu, non frena remisit:
Sicut erat; rectos defert in Tartara currus.
Respexitq; cadens cœlum, campumq; coire
Ingemuit. donec leuior distantia rursus
Miscuit arua tremor, lucemq; exclusit Auerno.

P. PAPINII STATII.

THEBAIDOS

LIBER OCTAVVS.

VT subitus vates pallentibus incidit Vmbris,
Lethiferasq; domos, orbisque arcana sepulti
Rupit, & armato turbauit funere Manes,
Horror habet cunctos, Stygijs mirantur in oris
Tela & equos, corpusque nouum, neque enim ignibus artus
Conditus, aut mœsta niger aduentabat ab vrna:
Sed belli sudore calens, clypeumq; cruentis
Roribus, & scissis respersus puluere campi.
Necdum illum aut trunca lustrauerat obuia taxo
Eumenis, aut furuo Proserpina poste notarat
Cœtibus adsumptum functis. quin cominus ipsa
Fatorum deprensa colus. visoq; pauentes
Augure, tunc demum rumpebant stamina Parcæ.
Illum & securi circumspexere fragorem
Elysij, & si quos procul inferiore barathro
Altera nox, alijsq; grauat plaga cæca tenebris.
Tunc regemunt pigriq; lacus, vstæq; paludes,
Vmbriferæque fremit sulcator pallidus vndæ,
Dissiluisse nouo penitus telluris hiatu
Tartara, & admissos non per sua flumina manes.
Forte sedens media regni infelicis in arce
Dux Erebi, populos poscebat crimina vitæ.
Nil hominum miserans, iratusque omnibus vmbris.

Stant

Stant Furiæ circum, variæq; ex ordine Mortes,
Sæuaque multisonas exercet Pœna catenas.
Fata ferunt animas, & eodem pollice damnant.
Vincit opus. Iuxta Minos cum fratre verendo
Iura bonus meliora monet, regemq; cruentum
Temperat. assistunt lachrymis atq; igne tumentes
Cocytos Phlegetonque, & Styx periuria diuum
Arguit: ille autem supera compage soluta,
Nec solitus sentire metus, expauit oborta
Sidera, iucundaque offensus luce profatur:
Quæ Superum labes inimicum impegit Auerno
Æthera? quis rumpit tenebras? vitæque silentes
Admouet? vnde minæ? vter hæc mihi prælia fratrum?
Congredior, pereant agedum discrimina rerum.
Nam cui dulce magis? magno me tertia victum
Deiecit fortuna polo, mundumque nocentem
Seruo. nec iste meus, dirisque en peruius astris
Inspicitur. tumidusne meas regnator Olympi
Explorat vires? habeo iam quassa Gigantum
Vincula, & æthereum cupidos exire sub axem
Titanas, miserumq; patrem. quid me otia mœsta
Sæuus, & implacidam prohibet perferre quietem?
Amissumq; odisse diem? pandam omnia regna
Si placet, & Stygio prætexam Hyperiona cœlo.
Arcada nec Superis (quid enim mihi nuncius ambas
Itq; reditq; domos?) emittam,& vtrumq; tenebo
Tyndariden. cur autem auidis Ixiona frango
Vorticibus? cur non expectant Tantalon vndæ?
Anne profanatum toties Chaos hospite viuo
Perpetiar? me Pirithoi temerarius ardor
Tentat, & audaci Theseus iuratus amico.
Me ferus Alcides tunc cum custode remoto
Ferrea Cerbereæ tacuerunt limina portæ.
Odrysijs etiam pudet heu patuisse querelis
Tartara. vidi egomet blanda inter carmina turpes
Eumenidum lachrymas, iterataq; pensa sororum,
Me quoq; sed duræ melior violentia legis.
Ast ego vix vnum, nec celsa ad sidera furto
Ausus iter, Siculo rapui connubia campo,

Nec

Nec licuisse ferunt, iniustaq; ab Ioue leges
Protinus,& sectum genitrix mihi computat annum.
Sed quid ego hæc ! i, Tartareas vlciscere sedes
Tisiphone,& si quando nouis asperrima monstris
Triste, insuetum, ingens, quod nondum viderit
æther,
Ede nefas, quod mirer ego, inuideantq; sorores.
Atque adeo fratres(nostrisq; hæc omina sunto
Prima odijs) fratres alterna in vulnera læto
Marte ruant. sit, qui rabidarum more ferarum
Mandat atrox hostile caput, quiq; igne supremo
Arceat exanimes & manibus æthera nudis
Commaculet. iuuet ista ferum spectare Tonantem.
Præterea ne sola furor mea regna lacessat,
Quære deis qui bella ferat, qui fulminis ignes,
Infestumq; Iouem clypeo fumante repellat.
Faxo haud sit cunctis leuior metus, atra mouere
Tartara,frondenti quam iungere Pelion Ossæ.
Dixerat. atque illi iam dudum regia tristis
Attremit oranti, suaq; & quæ desuper vrget,
Nutabat tellus. non fortius æthera vultu
Torquet, & astriferos inclinat Iuppiter axes.
At tibi quos(inquit) manes, qui limite præceps
Non licito per inane ruis? subit ille minantem
Iam tenuis visu, iam vanescentibus armis,
Iam pedes. extincto tamen interceptus in ore
Augurij perdurat honos, obscuraq; fronti
Vitta manet, ramumque tenet morientis oliuæ.
Si licet, & sanctis hic ora resoluere fas est
Manibus, O cunctis finitor maxime rerum.
At mihi, qui quondam causas,elementaq; noram,
Et sator, oro,minas, stimulataq; corda remulce,
Neue ira dignare hominem, & tua iura timentem.
Nam nec ad Herculeos (vnde hæc mihi pectora ?)
raptus,
Nec Venerem illicitam (crede his insignibus) ausi
Intramus Lethen. fugiat nec tristis in antrum
Cerberus, aut nostros timeat Proserpina currus.
Augur Apollineis modo dilectissimus aris, (Io ?)
Testor inane chaos,(quod enim hic iurandus Apol-
Crimi-

Crimine non vllo subeo noua fata: nec alma
Sic merui de luce rapi. scit iudicis vrna
Dictæi, verumque potest deprendere Minos.
Coniugis insidijs, & iniquo venditus auro
Argolicas acies, vnde hæc tibi turba recentum
Vmbrarum, & nostræ veniunt quoque funera dextræ,
Non ignarus ini. subito me turbine mundi
(Horret adhuc animus) medijs è millibus hausit
Nox tua quæ mihi mens? dum per caua viscera terræ
Vado diu pendens? & in aere voluor operto?
Hei mihi nil ex me socijs, patriæque relictum,
Vel captum Thebis. non iam Lernæa videbo
Tecta, nec attonito saltem cinis ibo parenti.
Non tumulo, non igne miser, lachrymisq; meorum
Productus, toto pariter tibi funere veni.
Nil istis ausurus equis. nec deprecor vmbram
Accipere, & tripodum iam non meminisse meorum.
Nam tibi præsagi, quisnam super auguris vsus,
Cum Parcæ tua iussa trahant? sed pectora flectas,
Et melior sis, quæso, deis. si quando nefanda
Huc aderit coniux illi funesta reserua
Supplicia, illa tua, rector bone, dignior ira.
Accipit ille preces, indignaturque moueri.
Vt leo Massyli cum lux stetit obuia ferri,
Tunc iras; tunc arma citat; si decidat hostis,
Ire super satis est, vitamq; relinquere victo.
Interea vittis, lauruque insignis opima
Curruss, & egregijs modo formidatus in armis,
Luce palam fusus nulli, nullique fugatus
Quæritur. absistunt turmæ, suspectaque tellus
Omnibus; infidi miles vestigia campi
Circumit, atque auidæ tristis locus ille ruinæ
Cessat, & inferni vitatur honore sepulchri.
Nuncius hortanti diuersa in parte maniplos
Adrasto, vix ipse ratus vidisse Palæmon
Aduolat, & trepidans (steterat nam forte cadenti
Proximus) inspectoq; miser pallebat hiatu.
Verte gradum. fuge rector ait; si Dorica saltem
Terra loco, patriæq; manent, vbi liquimus, arces.
Non

Non armis, non ſanguine opus. quid inutile ferrum
Stringimus in Thebas? currus humus impia ſorbet,
Armaq; bellanteſq; viros, fugere ecce videtur
Hic etiam quo ſtamus ager. vidi ipſe profundæ
Noctis iter, ruptaque ſoli compage ruentem,
Illum heu, præſagis quo nullus amicior aſtris,
Oecliden, fruſtraq; manus cum voce tetendi.
Mira loquor, ſulcos etiamnum Rector equorum,
Fumantemq; locum, & ſpumis madida arua reliqui.
Nec commune malum eſt; tellus agnoſcit alumnos,
Stat Thebana acies. ſtupet hæc, & credere Adraſtus
Cunctatur, ſed Mopſus idem, trepiduſq; ferebat
Actor idem. nam fama nouis terroribus audax
Non vnum cecidiſſe refert. ſponte agmina retro
Non expectato reuocantum more tubarum
Præcipitant, ſed torpet iter, falluntq; ruentes
Genua viros, ipſiq; (putes ſenſiſſe) repugnant
Cornipedes, nulloq; truces hortamine parent,
Nec celerare gradum, nec tollere lumina terra.
Fortius incurſant Tyrij. ſed Veſper opacus
Lunares iam ducit equos. data fœdere paruo
Mœſta viris requies, & nox auctura timores.
Quæ tibi tunc facies, poſtquam permiſſa gemendi
Copia? qui fletus galeis cecidere ſolutis?
Nil ſolitum feſſos iuuat, abiecere madentes,
Sicut erant, clypeos. nec quiſquam ſpicula terſit,
Nec laudauit equum. nitidæ nec calidis altam
Compſit adornauitq; iubam. vix magna leuare
Vulnera, & efflantes libet internectione plagas.
Tantus vbiq; dolor. menſas alimentaq; bello
Debita, nec pugnæ ſuadet timor. omnia laudes,
Amphiarae, tuas, fœcundaque pectora veri
Commemorant lachrymis, & per tentoria ſermo
Vnus, Abiſſe deos, delapſaq; numina caſtris.
Heu vbi laurigeri currus? ſolenniaq; arma?
Et galeæ vittatus apex? hoc antra, lacuſq;
Caſtalij? tripodumq; fides? ſic gratus Apollo?
Quis mihi ſidereos lapſus, mentemque ſiniſtri
Fulguris, aut caſis ſaliat quod numen in extis,
Quando iter, vnde mora, quæ ſæuis vtilis armis,

Quæ pacem magis hora velit, quis iam omne futurum
Proferet? aut cum quo volucres mea fata loquentur?
Hos quoq; bellorum casus nobisq; tibique,
Præscieras, & (quanta sacro sub pectore virtus?)
Venisti tamen, & miseris comes additus armis.
Et cum te tellus, fatalisque hora vocaret,
Tu Tyrias acies, aduersaq; signa, vacasti
Sternere. tunc etiam media de morte timendum
Hostibus, infestaq; abeuntem vidimus hasta.
Et nunc te quis casus habet? poterisne reuerti
Sedibus à Stygijs altaque erumpere terra?
Anne sedes hilaris iuxta tua numina Parcas?
Et vice concordi discis ventura, docesque?
An tibi felices lucos miseratus Auerni
Rector, & Elysias dedit inseruare volucres?
Quicquid es, æternus Phœbo dolor, & noua clades
Semper eris, mutisq; diu plorabere Delphis.
Hic Tenedon, Cyrrhamq; dies, partuq; ligatam
Delon, & intonsi cludet penetralia Branchi.
Nec Clarias hac luce fores, Didymeaq; quisquam
Limina, nec Lyciam supplex consultor adibit.
Quin & corrigeri vatis nemus, atq; Molossi
Quercus anhela Iouis, Troianaq; Thymbra tacebit,
Ipsi amnes, ipsæque volent arescere laurus.
Ipse nihil certum sagis clangoribus æther
Præcinet, & nulla ferientur ab alite nubes.
Iamque erit ille dies, quo te quoq; conscia fati
Templa colant, reddatq; tuus responsa sacerdos.
Talia fatidico peragunt solennia regi.
Ceu flammas, ac dona rogo, tristesq; rependant
Exequias, molliq; animam tellure reponant.
Fracta dehinc cunctis, auersaq; pectora bello.
Sic fortes Minyas subito cum funere Tiphys
Destituit, non arma sequi, non ferre videtur
Remus aquas, ipsiq; minus iam ducere venti.
Iam fessis gemitu paulatim corda leuabat
Exhaustus sermone dolor. noxq; addita curas
Obruit, & facilis lachrymis irrepere somnus,
At non Sidoniam diuersa in parte per vrbem

Nox

Nox eadem. vario producunt sidera ludo
Ante domos, intraq; ipsæq; ad mœnia marcent
Excubiæ. gemina æra sonant, Idæaque terga,
Et moderata sonum vario spiramine buxus.
Tunc dulces Superos atque omne ex ordine alumnum
Numen, vbique sacri resonant Pæanes, vbique
Serta, coronatumq; merum. nunc funera rident
Auguris ignari, contraque in pectore certant
Tiresiam laudare suum. nunc facta reuoluunt
Maiorum, veteresq; canunt ab origine Thebas.
Hi mare Sidonium, manibusq; attrita Tonantis
Cornua, & ingenti sulcatum Nerea tauro:
Hi Cadmum, lassamq; bouem, fœtosque cruenti
Martis agros: alij Tyriam reptantia saxa
Ad chelyn, & duras animantem Amphiona cautes.
Hi grauidam Semelen: illi Cythereia laudant
Connubia: & multa deductam lampade fratrum
Harmonien: nullis deest sua fabula mensis.
Ceu modo gemmiferum thyrso populatus Hydaspen,
Eoasque domos, nigri vexilla triumphi
Liber, & ignotos populis ostenderet Indos.
Tum primum ad cœtus, sociæq; ad fœdera mensæ
Semper inspectum, diraque in sede latentem,
Oedipoden exisse ferunt, vultuque sereno
Caniciem nigram squallore, & sordida fusis
Ora comis laxasse manu, sociùmque benignos
Adfatus, & abacta prius solatia passum.
Quin hausisse dapes, insiccatumq; cruorem
Deiecisse genis. cunctos auditque, refertq;
Qui Ditem, & Furias tantum, & si quando regentem
Antigonen, mœstis solitus pulsare querelis.
Causa latet. non hunc Tyrij sors prospera belli;
Tantum bella iuuant. natum hortaturq; probatq;
Nec vicisse velit. sed primos cominus enses
Et scelerum tacito rimatur semina voto.
Inde epulæ dulces, ignotaq; gaudia vultu.
Qualis post longæ Phineus ieiunia pœnæ,
Nil stridere domi volucres vt sensit abactas,

(Nec

(Nec dum tota fides) hilaris, menſaſq; toroſque,
Nec turbata feris tractauit pocula pennis.
Cætera Graiorum curis. armiſq; iacebat
Feſſa cohors, alto caſtrorum ex aggere Adraſtus
Lætificos tenui captabat corde tumultus,
Quanquam æger ſenio, ſed agit miſeranda poteſtas
Inuigilare malis. illum æreus vndiq; clamor
Thebanique vrunt ſonitus, & amara laceſſit
Tibia, tum nimio voces marcore ſuperbæ,
Incertæque faces, & iam ..ale peruigil ignis.
Sic vbi per fluctus vno ratis obruta ſomno,
Conticuit, tantiq; maris ſecura iuuentus
Mandauere animas. ſolus ſtat puppe magiſter
Peruigil, inſcriptaq; deus qui nauigat alno.
Tempus erat, iunctos cum iam ſoror ignea Phœbi
Sentit equos, penituſq; cauam ſub luce parata
Oceani mugire domum, ſeſeq; vagantem
Colligit, & moto leuiter fugat aſtra flagello.
Concilium rex triſte vocat: quæruntq; gementes.
Quis tripodas ſucceſſor agat? quo prodita laurus
Tranſeat? atque orbum vitæ decus. haud mora, cuncti
Inſignem fama, ſanctoq; Melampode cretum
Thiodamanta volunt, quicum ipſe arcana deorum
Partiri, & viſas vni ſociare ſolebat
Amphiaraus aues, tantæq; haud inuidus artis
Gaudebat dici ſimilem, iuxtaq; ſecundum.
Illum ingens confundit honos, inopinaq; turbat
Gloria, & oblatas frondes ſubmiſſus adorat,
Seque oneri negat eſſe parem, cogiq; meretur.
Sicut Achæmenius ſolium, genteſq; paternas
Excepit ſi forte puer. cui viuere patrem
Tutius, incerta formidine gaudia librat,
An ſidi proceres, ne pugnet vulgus habenis:
Cui latus Euphratæ, cui Caſpia limina mandet.
Sumere tunc arcus, ipſumq; onerare veretur
Patris equum, viſuſq; ſibi nec ſceptra capaci
Suſtentare manu, nec adhuc implere tiaram.
Atque is vbi intorto ſignauit vellere crinem,
Conuenitq; deis, hilaris per caſtra tumultu
Vadit

Vadit ouans. ac, prima sui documenta, sacerdos
Tellurem placare parat. nec futile mœstis
Id visum Danais. geminas ergo ilicet aras
Arboribus viuis, & adulto cespite texi
Imperat, innumerosque deæ sua munera flores.
Et cumulos frugum, & quicquid nouat integer annus
Addit, & intacto spargens altaria lacte
Incipit: O hominum diuûmq; æterna creatrix,
Quæ fluuios, siluasq; animarum & semina mundi
Cuncta, Prometheasq; manus, Pyrrhæaq; saxa
Gignis, & impastis quæ prima alimenta dedisti,
Mutastiq; vices, quæ pontum ambisq; vehisq;
Te penes & pecudum gens mitis, & ira ferarum,
Et volucrum requies: firmum atq; immobile mundi
Robur inoccidui. te velox machina cœli
Aere pendentem vacuo, te currus vterque
Circumit. O rerum media, indiuisaq; magnis
Fratribus. ergo simul tot gentibus alma, tot altis
Vrbibus, ac populis, subterq; ac desuper vna
Sufficis, astriferumq; domos Atlanta supernas
Ferre laborantem, nullo vehis ipsa labore,
Nos tantum portare negas? nos diua grauaris?
Quod precor ignari luimus scelus? an quia plebes
Externa, Inachijs huc aduentamus ab oris?
Omne homini natale solum, nec te, optima, sæuo
Tanquam humiles populos deceat distinguere fine,
Vndiq; vbiq; tuos. maneas communis, & arma
Hinc, atq; inde feras. liceat (precor) ordine belli
Pugnaces efflare animas, & reddere cœlo.
Ne rape tam subitis spirantia corpora bustis,
Ne propera. veniemus enim quo limite cuncti,
Qua licet ire via. tantum exorata Pelasgis
Siste leuem campum, celeres neu præcipe Parcas.
At tu care deis, quem non manus vlla, nec enses
Sidonij, sed magna sinu Natura soluto,
Ceu te Cyrrhæo meritum tumularet hiatu,
Sic amplexa coit, hilaris des, oro, precatus
Nosse tuos, cœloq; & vera monentibus aris
Concilies. & quæ populis proferre parabas,

Me doceas. tibi ſacra feram præſaga, tuique
Numinis interpres, te Phœbo abſente vocabo.
Ille mihi Delo Cyrrhaque potentior omni
Quo ruis, ille adytis melior locus. hæc vbi dicta,
Nigrantes terra pecudes, obſcuraque mergit
Armenta, ac viuis cumulos vndantis arenæ
Aggerat, & vati mortis ſimulacra rependit.
Talia apud Graios, cum iam Mauortia contra
Cornua, iam ſæuos fragor æreus excitat enſes.
Addit acerba ſonum Theumeſi è vertice crinem
Incutiens, acuitque tubas & ſibila miſcet
Tiſiphone, ſtupet inſolito clangore Cithæron
Marcidus, & turres carmen non tale ſecutæ.
Iam trepidas Bellona fores, armataq; pulſat
Limina, iam multo laxantur cardine Thebæ,
Turbat eques pedites. currus properantibus obſtant,
Ceu Danai poſt terga premant: ſic omnibus alæ
Arctantur portis, ſeptemque excurſibus hærent.
Ogygijs it ſorte Creon, Etheoclea mittunt
Neitæ, celſas Hamoloidas occupat Hæmon,
Hypſea Prœtides, celſum fudere Dryanta
Electræ, quatit Hypſiſtas manus Eurymedontis,
Culmina magnanimus ſtipat Dircæa Menœceus.
Qualis vbi auerſi ſecretus pabula cœli
Nilus, & Eoas magno bibit ore pruinas,
Scindit fontis opes, ſeptemq; parentibus aruis
In mare fert hyemes. penitus ceſſere fugatæ
Nereides, dulciq; timent occurrere ponto.
Triſtis at inde gradum tarde mouet Inacha pubes
Præcipue Elææ, Lacedæmoniæq; cohortes
Et Pylij. ſubitum nam Thiodamanta ſequuntur
Augure fraudati, nec dum acceſſere regenti.
Nec tua te princeps tripodum ſola agmina quærunt.
Cuncta phalanx ſibi deeſſe putat. minor ille per alas
Septimus extat apex. liquido velut æthere, nubes
Inuida Parrhaſijs vnum ſi detrahat aſtris
Truncus honor plauſtri. nec idem nitet igne reciſo
Axis, & incerti numerant ſua ſidera nautæ.
Sed iam bella vocant. alias noua ſuggere vires
Calliope, maiorq; chelyn mihi tendat Apollo.

Fatalem populis vltro poſcentibus horam
Admouet atra dies. Stygijſq; emiſſa tenebris
Mors fruitur cœlo, bellatoremq; volando
Campum operit, nigroq; viros inuitat hiatu,
Nil vulgare legens. ſed quæ digniſſima vita
Funera, præcipuos annis, animiſq; cruento
Angue notat, iamque in miſeros penſum omne ſororum
Scinditur, & Furiæ rapuerunt licia Parcis.
Stat medius campis etiamnum cuſpide ſicca
Bellipotens, iamq; hos clypeum, iam vertit ad illos
Arma ciens, aboletq; domos, connubia, natos.
Pellitur & patriæ, & qui mente nouiſſimus exit,
Lucis amor: tenet in capulis, haſtiſq; paratas
Ira manus, animuſq; vltra thoracas anhelus
Conatur. galeæque tremunt horrore comarum.
Quid mirum caluiſſe viros? flammantur in hoſtem
Cornipedes, niueoq; rigant ſola putria nimbo,
Corpora ceu mixti dominis, iraſq; ſedentum
Induerint: ſic frena terunt, ſic prælia poſcunt
Hinnitu, tolluntq; armos, equitemq; ſupinant.
Iamq; ruunt, primuſque virûm concurrere puluis
Incipit, & ſpatijs vtrinque æqualibus acti
Aduentant, mediumq; vident decreſcere campum.
Iam clypeus clypeis, vmbone repellitur vmbo,
Enſe minax enſis, pede pes, & cuſpide cuſpis.
Sic obnixa acies pariter ſuſpiria firmant,
Admotæq; nitent aliena in caſſide criſtæ.
Pulcher adhuc belli vultus: ſtant vertice coni,
Plena armenta viris, nulli ſine præſide currus,
Arma loco, ſplendent clypei, pharetræq; decoræ,
Cingulaq; & nondum deforme cruoribus aurum.
At poſtquam rabies, & vitæ prodiga Virtus
Emiſere animos, non tanta cadentibus Hœdis
Aeriam Rhodopen ſolida niue verberat Arctos,
Nec fragor Auſoniæ tantus, cum Iuppiter omni
Arce tonat, tanta quatitur nec grandine Syrtis,
Cum Libyæ Boreas Italos niger attulit imbres.
Excluſere diem telis, ſtant ferrea cœlo
Nubila, nec iaculis arctatus ſufficit aer.

Hi pereunt missis, illi redeuntibus hastis:
Concurrunt per inane sudes, & mutua perdunt
Vulnera, concurrunt hastæ, stridentia fundæ
Saxa, pluunt. volucres imitantur fulgura glandes,
Et formidandæ non vna morte sagittæ
Nec locus ad terram telis: in corpora ferrum,
Omne cadit. sæpe ignari perimuntq; caduntque,
Casus agit Virtutis opus: nunc turba recedit,
Nunc premit, ac vicibus tellurem amittit, & aufert.
Vt ventis, nimbisq; minax, cum soluit habenas
Iuppiter, adfligitq; alterno turbine mundum.
Stat cœli diuersa acies, nunc fortior Austri,
Nunc Aquilonis hyems, donec pugnante procella
Aut nimijs hic vicit aquis, aut ille sereno.
Principium pugnæ turmas Asopius Hypseus
Oebalias (namq; hæ magnum, & gentile tumentes
Euboicum duris rumpunt vmbonibus agmen)
Reppulit erepto cunei ductore Menalca.
Hic & mente Lacon, crudi torrentis alumnus
(Nec turpauit auos) hastam intra pectus euntem
(Ne pudor in tergo) per & ossa & viscera retro
Extrahit, atq; hosti dextra labente remittit
Sanguineam. dilecta genis morientis oberrant
Taygeta, & pugnæ, laudataq; verbera matri.
Phœdimon Iasiden arcu Dircæus Amyntas
Destinat. heu celeres Parcæ: iam palpitat aruis
Phædimus, & certi nondum tacet arcus Amyntæ.
Abstulit ex humero dextram Calydonius Agreus
Phegeos. illa suum terra tenet improba ferrum,
Et mouet. extimuit sparsa inter tela iacentem
Producens. truncamq; tamen percussit Acetes.
Iphin atrox Athamas, Argum ferus impulit Hypseus.
Strauit Abanta Pheres. diuersaq; vulnera flentes,
Guttur Iphis, latus Argus, Abas in fronte cruorē,
Iphis eques, pedes Argus, Abas auriga iacebant.
Inachidæ gemini geminos ex sanguine Cadmi
Occultos galeis (sæua ignorantia belli)
Perculerant ferro. sed dum spolia omnia cæsis
Eripiunt, videre nefas, & mœstus vterque

Respi-

Respicit ad fratrem, pariterq; errasse queruntur.
Cultor Ion Pisæ, cultorem Daphnea Cyrrhæ
Turbatis prostrauit equis. hunc laudat ab alto
Iupiter, hunc tardus frustra miseratur Apollo.
Ingentes Fortuna viros illustrat vtrinq;
Sanguine in aduerso: Danaos Cadmeius Hæmon
Sternit, agitque furens. sequitur Tyria Agmina Tydeus.
Hunc Pallas præsens, illum Tirynthius implet.
Qualiter hyberni summis duo montibus amnes
Franguntur, geminaq; cadunt in plana ruina.
Contendisse putes, vter arua, arbustaq; tollat,
Altius aut superet pontes. ecce vna receptas
Confudit iam vallis aquas: sibi quisq; superbus
Ire cupit, pontoq; negant descendere mixti.
Ibat fumiferam quatiens Onchestius Idas
Lampada per medios, turbabatq; agmina Graium
Igne viam rumpens. magno quem cominus ictu
Tydeos hasta feri, discussa casside fixit.
Ille ingens in terga iacet, stat fronte superstes
Lancea, collapsæ veniunt in tempora flammæ.
Prosequitur Tydeus: sæuos ne dixeris Argos:
Igne tuo, Thebane, rogum concedimus, arde.
Inde velut primo Tigris gauisa cruore
Per totum cupit ire pecus, sic Aona saxo
Ense Pholum, Chromin ense. duos Helicaonas hasta
Transfigit, Ægeæ Veneris quos Mæra sacerdos
Ediderat prohibente Dea. vos præda cruenti
Tydeos, it sæuas etiamnum mater ad aras.
Nec minus Herculeum contra vagus Hæmona ducit
Sanguis, inexpleto rapitur per millia ferro.
Nunc tumidæ Calydonis opes, nunc torua Pylenes
Agmina, nunc mœstæ fundens Pleuronis alumnos.
Donec in Olenium fessa iam cuspide Buten
Incidit. hunc turmis obuersum, & abire vetantem
Aggreditur. puer ille, puer, malasq; comamque
Integer, ignaro cui tunc Thebana bipennis
In galeam librata venit. finduntur vtrinq;
Tempora, diuiduiq; cadunt in brachia crines,
Et non hoc metuens inopino limite vita

Exiluit. tunc flauum Hypanin, flauumque Politen
(Ille genas Phœbo, crinem hic pascebat Iaccho.
Sæuus vterq; deus) victis Hyperenora iungit,
Conuersumque fuga Damasum. sed lapsa per armos
Hasta viri trans pectus abit, parmamq; tenenti
Excutit, & summa fugiens in cuspide portat.
Sterneret aduersos etiamnum Ismenius Hæmon
Inachidas (nam tela regit, viresq; ministrat
Amphitryoniades) sæuum sed Tydea contra
Pallas agit. iamq; aduerso venere fauore
Cominus, & placido prior hæc Tirynthius ore:
Fida soror, quænam hunc belli caligine nobis
Congressum Fortuna tulit? num regia Iuno
Hoc molita nefas? citius me fulmina contra
(Infandum) ruere, & magno bellare parenti
Aspiciar. genus huic, sed mitto agnoscere, quando
Tu diuersa foues. nec si ipsum cominus Hyllum
Tydeos hasta tui, Stygioq; ex orbe remissum
Amphitryona petat. teneo, æternumq; tenebo
Quantum hæc diua manus, quoties sudauerit ægis.
Ista mihi, duris famulus cum casibus omnes
Lustro vagus terras: ipsa heu comes, inuia mecum
Tartara, ni superos Acheron excluderet, isses.
Tu patrem, cœlumq; mihi. quis tanta relatu
Æquet? habe totas, si mens excindere, Thebas,
Cedo equidem, veniamq; precor. sic orsus abibat.
Pallada mulcet honos. rediit ardore remisso
Vultus, & erecti sederunt pectoris angues.
Sentit abisse deum. leuius Cadmeius Æmon
Tela rotat, nulloq; manum cognoscit in ictu.
Tunc magis, atq; magis vires animusq; recedunt,
Nec pudor ire retro: cedentem Acheloius Heros
Impetit, & librans vni sibi missile telum,
Direxit iactus, summæ qua margine parmæ
Ima sedet galea, & iuguli vitalia lucent.
Nec frustrata manus, mortemq; inuenerat hasta,
Sed prohibet, paulumq; humeri libare sinistri
Præbuit, & merito parcit Tritonia fratri.
Ille tamen nec stare loco, nec cominus ire
Amplius,

Amplius. aut vultus audet perferre cruenti
Tydeos. ægra animo vis, ac fiducia cessit.
Qualis setigeram Lucana cuspide frontem
Strictus aper, penitus cui non infossa cerebro
Vulnera, nec felix dextræ tenor, in latus iras
Frangit, & expertæ iam non venit obuius hastæ.
Ecce, ducem turmæ, certa indignatus in hostem
Spicula, felici Prothoum torquere lacerto
Turbidus Oenides, vna duo corpora pinu
Cornipedemq; equitemq; ferit. ruit ille ruentem
In Prothoum, lapsasq; manu quærentis habenas
In vultus galeam, clypeumq; in pectora calcat,
Saucius extremo donec cum sanguine frenos
Respuit, & iuncta domino ceruice recumbit.
Sic vlmus, vitisque, duplex iactura coloni
Gaurano de monte cadunt. sed mœstior vlmus
Quærit vtrumque nemus, nec tam sua brachia labens,
Quam genuit adsuetas, inuitaque proterit vuas.
Sumpserat in Danaos Heliconius arma Chorœbus
Ante comes Musis, Stygij cui conscia pensi
Ipsa diu positis lethum prædixerat astris
Vranie. cupit ille tamen, pugnasque virosque
Forsitan vt caneret. longa iacet ipse canendus
Laude, sed amissum mutæ fleuere sorores.
Pactus Agenoream primis Atys ibat ab annis
Ismenen (Tyrij iuuenis non aduena belli,
Quamuis Cyrrha domus: soceros nec tristibus actis
Auersatus erat,) sponsam, cui castus amanti
Squallor, & indigni commendat gratia luctus.
Ipse quoque egregius, nec pectora virginis illi
Diuersa, inque vicem, fineret Fortuna, placebant.
Bella vetant tedas, iuueniq; hinc maior in hostes
Ira: ruit primis immixtus, & agmina Lernæ
Nunc pedes ense vago, prensis nunc celsus habenis,
Ceu spectetur, agit. triplici velauerat ostro
Surgentes etiamnum humeros, & leuia mater
Pectora. tunc auro phaleras, auroq; sagittas
Cingulaq; & manicas (ne coniuge vilior iret)
Presserat, & mixtum cono crispauerat aurum.

Talibus heu fidens vocat vltro in prælia Graios,
Ac primum faciles grassatus cuspide turmas
Arma refert socijs, & in agmina fida, peracta
Cæde redit. sic Hircana Leo Caspius vmbra
Nudus adhuc, nulloq; iubæ flauentis honore
Terribilis, magniq; etiamnum sanguinis insons,
Haud procul à stabulis captat custode remoto
Segne pecus. teneraque famem consumit in agna.
Mox ignotum armis, ac solo corpore mensus
Tydea non timuit: fragiliq; lacessere telo
Sæpius infrendentem alijs, aliosq; sequentem
Ausus erat. tandem inualidos Ætolus ad ictus
Forte refert oculos, & formidabile ridens:
Iamdudum video, magnum cupis, improbe, lethi
Nomen, ait. simul audacem non ense, nec hasta
Dignatus, leuiter digitis imbelle solutis
Abiecit iaculum. latebras tamen inguinis alte
Missile, ceu totis intortum viribus hausit.
Præterit haud dubium fati, & spoliare superbit
Oenides, Neque enim has Marti, aut tibi, bellica
Pallas,
Exuuias figemus, ait. procul arceat ipsum
Ferre pudor. vix si bellum comitata relictis
Deiphile thalamis, illi illudenda tulissem.
Sic ait: & belli maiora ad præmia mente
Ducitur. innumeris veluti Leo forte potitus
Cædibus, imbelles vitulos, mollesq; iuuencas
Transmittit, magno furor est in sanguine mergi,
Nec nisi regnantis ceruice recumbere tauri.
At non semianimi clamore Menœcea lapsus
Fallit Atys. præuertit equos, curruq; citato
Desilit. instabat pubes Tegeæa iacenti,
Nec prohibent Tyrij: pudeat Cadmea iuuentus
Terrigenas mentita patres, quo tenditis, inquit,
Degeneres? meliusne iacet pro sanguine nostro
Hospes Atys? tantum hospes adhuc, & coniugis vltor
Infelix nondum iste suæ. nos pignora tanta
Prodimus? insurgunt iusto firmata pudore
Agmina, cuique suæ rediere in pectora curæ.
Interea thalami secreta in parte sorores.

Par

Par aliud morum, miserique innoxia proles
Oedipodæ, varias miscent sermone querelas.
Nec mala quæ iuxta, sed longa ab origine fati,
Hæc matris tedas, oculos ast illa paternos,
Altera regnantem, profugum gemit altera fratrem,
Bella ambæ. grauis hinc miseri cunctatio voti.
Nutat vtroq; timor, quemnam hoc certamine victum
Quem vicisse velint: tacite præponderat exul.
Sic Pandioniæ repetunt vbi fida volucres
Hospitia, atque larem bruma pulsante relictum,
Stantque super nidos veterisque exordia fati
Enarrant tectis, & truncum ac flebile murmur
Verba putant, voxq; illa tamen non dissona verbis,
Atque ibi post lachrymas, & longa silentia rursus
Inchoat Ismene: Quisnam hic mortalibus error?
Quæ decepta fides? curam inuigilare quieti,
Claraque per somnos animis simulacra reuerti?
Ecce ego quæ thalamos, nec si pax alta maneret,
Tractarem sensu (pudet heu) connubia vidi
Nocte soror. sponsū (vnde?) mihi sopor attulit amens
Vix notum visu? semel his in sedibus illum.
Dum mea nescio quo spondentur fœdera pacto
Respexi non sponte soror. turbata repente
Omina cernebam, subitusque intercidit ignis,
Meque sequebatur rabido clamore reposcens
Mater Atyn. quænam hæc dubiæ præsagia cladi?
Nec timeo dum tuta domus, milesque recedat
Doricus, & tumidos liceat componere fratres.
Talia nectebant, subito cum pigra tumultu
Expauit domus, & multo sudore receptus
Fertur Atys, seruans animam iam sanguine nullo,
Cui manus in plaga, dependet languida ceruix
Exterior clypeo, crinesque à fronte supini.
Prima videt, caramque tremens Iocasta vocabat
Ismenen. namque hoc solum moribunda precatur
Vox generi: solum hoc gelidis iam nomen inerrat
Faucibus. exclamant famulæ: tollebat in ora
Virgo manus: tenuit sæuus pudor. attamen ire
Cogitur, indulget summum hoc Iocasta iacenti.
Ostenditque offertque. quater iam morte sub ipsa

Ad nomen visus, deiectaque fortiter ora
Sustulit: illam vnam neglecto lumine cœli
Aspicit, & vultu non exsatiatur amato.
Tunc quia nec genitrix iuxta, positusque beatæ
Morte pater, sponsæ munus miserabile tradunt,
Declinare genas. ibi demum teste remoto
Fassa pios gemitus, lachrymasque in lumina fudit.
Dumque ea per Thebas, aliis serpentibus ardens,
Et face mutata bellum integrabat Enyo.
Arma volunt, primos veluti modo cominus ictus
Sustulerint, omnisque etiamnum luceat ensis.
Eminet Oenides; quamuis & arundine certa
Parthenopæus agat, morientumque ora furenti
Hippomedon proculcet equo, Capaneaque pinus
Iam procul Aoniis volet agnoscenda cateruis;
Tydeos illa dies: illum fugiuntque, tremuntque,
Clamantem: Quo terga datis? licet ecce peremptos
Vlcisci socios, mœstamque rependere noctem.
Ille ego inexpletis solus qui cædibus hausi
Quinquaginta animas: totidem, totidemque gregati
Ferte manus. nulline putres, nulline iacentum
Vnanimi fratres? quæ tanta obliuia luctus?
Quam pudet Inachias contentum abiisse Mycenas!
Hinc super Thebis? hæc robora regis? vbi autem
Egregius dux ille mihi? simul ordine leuo,
Ipsum exhortantem cuneos, capitisque superbi
Insignem fulgore videt. nec segnius ardens
Accurrit, niueo quam flammiger ales olori
Imminet, & magna trepidum circumligat vmbra.
Tunc prior: Aoniæ rex ò iustissime gentis,
Imus in arma palam, tandemque ostendimus enses?
An noctem & solitas placet expectare tenebras?
Ille nihil contra, sed stridula cornus in hostem
It referens mandata ducis, quam prouidus heros
Iam iam in fine viæ percussam obliquat, & ipse
Telum ingens auide, & quanto non ante lacerto
Impulit; ibat atrox finem positura duello
Lancea. conuertere oculos vtrimque fauentes
Sidonii Graiique dei, crudelis Erinnys
Obstat, & infando differt Etheoclea fratri.

Cuſpis in armigerum Phlegyam peccauit, vbi ingẽs
Pugna virùm. ſtricto nam ſæuior irruit enſe
Ætolus, retroque datum Thebana tegebant
Arma ducem. ſic denſa lupum iam nocte ſub atra
Arcet ab adprenſo paſtorum turba iuuenco:
Improbus erigitur contra, nec cura vetantes
Impetere, illum illum ſemel in quem venerat, vrget.
Non ſecus obiectas acies, turbamque minorem
Diſſimulat, tranſitque manu. tamen ora Thoantis
Pectora Deilochi, Clonii latus, ilia torui
Perforat Hippotadæ. truncis ſua membra remittit
Interdum, galeaſque rotat per nubila plenas.
Et iam corporibus, ſeſe, ſpoliiſque cadentum
Clauſerat, vnum acies circum conſumitur, vnum
Omnia tela vouent. ſummis hæc oſſibus hærent,
Pars fruſtrata cadunt, partem Tritonia vellit.
Multa rigent clypeo. denſis iam conſitus haſtis
Ferratum quatit vmbo nemus, tergoque fatiſcit
Atque humeris gentilis aper, nuſquam ardua coni
Gloria, quique apicem toruæ Gradiuus habebat
Caſſidis, haud lætum domino ruit omen. inuſta
Temporibus nuda æra ſedent. circumque ſonori
Vertice percuſſo, voluuntur in arma molares.
Iam cruor in galea, iam ſaucia proluit ater
Pectora permixtus ſudore, & ſanguine torrens.
Reſpicit hortantes ſocios, & Pallada fidam
Longius oppoſita celantem lumina parma,
Ibat enim magnum lachrymis inflectere patrem.
Ecce ſecat Zephyros, ingentem fraxinus iram
Fortunamque ferens, teli non eminet auctor.
Aſtacides Menalippus erat. nec prodidit ipſe,
Et vellet latuiſſe manum. ſed gaudia turmæ
Monſtrabant trepidum. nam flexus in ilia Tydeus
Submiſſum latus, & clypei laxauerat orbem.
Clamorem Aonii miſcent gemitumque Pelaſgi,
Obiectantque manus, indignantemque tuentur.
Ille per oppoſitos, longe rimatus, amarum
Aſtaciden, totis animæ ſe cogit in ictum
Relliquiis, telumque iacit, quod proximus Hopleus
Præbuerat, petit expreſſus conamine ſanguis.

Tunc triftes focij cupidum bellare, (quis ardor!)
Et pofcentem haftas, mediaque in morte negantem
Exfpirare, trahunt, fummique in margine campi
Effultum gemina latera inclinantia parma
Ponunt, ac fæui rediturum ad prælia Martis
Promittunt flentes. fed & ipfe recedere cœlum,
Ingentefque animos extremo frigore labi
Senfit, & innixus terræ, Miferefcite, clamat
Inachidæ. non offa precor referantur vt Argos,
Ætolumue larem: nec enim mihi cura fupremi
Funeris. odi artus, fragilemque hunc corporis vfum
Defertorem animi. caput, ò caput, ò mihi fi quis
Adportet, Menalippe, tuum, nam volueris aruis,
Fido equidem. nec me virtus fuprema fefellit.
I precor, Atrei fi quid tibi fanguinis vnquam,
Hippomedon. vade, ò primis puer inclyte bellis
Arcas, & Argolicæ Capaneu iam maxime turmæ.
Moti omnes: fed primus abit, primufque repertum
Aftaciden medio Capaneus è puluere tollit
Spirantem, leuaque fuper ceruice reportat,
Terga cruentantem concuffi vulneris vnda.
Qualis ab Arcadio redijt Tirynthius antro,
Captiuumque fuem clamantibus intulit Argis.
Erigitur Tydeus, vultuque occurrit & amens
Lætitiaque, iraque, vt fingultantia vidit
Ora, trahique oculos, fefeque agnouit in illo:
Imperat abfciffum porgi, leuaque receptum
Spectat atrox hoftile caput, glifcitque tepentis
Lumina torua videns, & adhuc dubitantia figi.
Infelix contentus erat. plus exigit vltrix
Tifiphone. iamque inflexo Tritonia patre
Venerat, & mifero decus immortale ferebat,
Atque illum effracti perfufum tabe cerebri
Afpicit, & viuo fcelerantem fanguine fauces.
Nec comites auferre valent. ftetit afpera Gorgo
Crinibus emiffis, rectique ante ora Ceraftæ
Velauere deam. fugit auerfata iacentem,
Nec prius aftra fubit, quã myftica lampas, & infons
Iliffos multa purgauit lumina lympha.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER NONVS.

ASperat Aonios rabies audita cruenti
Tydeos. ipsi etiam minus ingemuere iacētem
Inachidæ, culpantque virum, & rupisse queruntur
Fas odij. quin te diuûm implacidissime, quanquam
Præcipuum tunc cædis opus, Gradiue, furebas
Offensum virtute ferunt. nec cominus ipsum
Ora, sed & trepidos retro torsisse iugales.
Ergo profanatum Menalippi funus acerbo
Vulnere, non alijs vltum Cadmeia pubes
Insurgunt stimulis, quam si turbata sepulchris
Ossa patrum, monstrisque datæ crudelibus vrnæ.
Accendit rex ipse super: quisquamne Pelasgis
Mitis adhuc? hominemq; gerit: iam morsibus vncis
(Proh furor! vsque adeo tela exsatiauimus?) artus
Dilacerant. nonne Hyrcanis bellare putatis
Tigribus? aut sæuos Libyæ contraire leones?
Et nunc ille iacet (pulchra ò solatia lethi)
Ore tenens hostile caput, dulcique nefandus
Immoritur tabo. nos ferrum mite, facesque:
Illis nuda odia, & feritas iam non eget armis.
Sic peragant rabidi, claraque hac luce fruantur
Dũ videas hæc summe pater. sed enim hiscere cãpos
Conquesti, terræque fugam miserantur. an istos
Vel sua portet humus? magno sic fatus agebat
Procursu fremituque viros. furor omnibus idem
Tydeos inuisi spoliis, raptoque potiri
Corpore. non aliter subtexunt astra cateruæ
Incestarum auium, longe quibus aura nocentem
Aera, desertasque tulit sine funere mortes.
Illo auidæ cum voce ruunt sonat arduus æther
Plausibus, & cœlo volucres cessere minores.
Fama per Aonium rapido vaga murmure campum
Spargitur in turmas, solito pernicior index

Cum

Cum lugenda refert. donec cui maxima fando
Damna vehit, trepidas lapsa est Polynicis ad aures.
Diriguit iuuenis, lachrymæque hæsere paratæ,
Et cunctata fides. nimium nam cognita Virtus
Oenidæ, credi lethum suadetque vetatque.
Sed postquã haud dubio clades auctore reperta est,
Nox oculos, mentemque rapit. tum sanguine fixo
Membra simul, simul arma ruunt. madet ardua fletu
Iam galea, atq; ocreæ clypeum excepere cadentem.
It mœstus genua ægra trahens. hastamq; sequentem
Vulneribus ceu mille grauis, totosque per artus
Saucius. assistunt socii, monstrantque gementes.
Tandem ille abiectis, vix quæ portauerat, armis.
Nudus in egregii vacuum iam corpus amici
Procidit, & tali lachrymas cum voce profudit.
Hasne tibi, armorum spes ô suprema meorum,
Oenide, grates? hæc præmia digna rependi?
Nudus vt inuisa Cadmi tellure iaceres.
Sospite me? nunc exul ego æternumque fugatus,
Quando alius misero, ac melior mihi frater adeptus.
Nec iam fortitus veteres, regnique nocentis,
Periurum diadema peto. quo gaudia tanti
Empta mihi? aut sceptrũ quod nõ tua dextera tradet?
Ite viri, solumque fero me linquite fratri.
Nil opus arma vltra tentare, & perdere mortes:
Ite precor. quid iam dabitis mihi denique maius?
Tydea consumpsi, quanam hoc ego morte piabo?
O socer, O Argi! & primæ bona iurgia noctis,
Alternæque manus, & longi pignus amoris
Ira breuis. non me ense tuo tunc, maxime Tydeu,
(Et poteras) nostri mactatum in limine Adrasti?
Quin etiam Thebas me propter, & impia fratris
Tecta libens, vnde haud alius remeasset, adisti:
Ceu tibimet sceptra, & proprios laturus honores.
Iam Telamona pium, iam Thesea fama tacebat.
Qualis & ecce iaces? quæ primum vulnera mirer?
Quis tuus hic, quis ab hoste cruor? quæ te agmina? quiue
Innumeri strauere globi? ni fallor, & ipse
Inuidit pater, & tota Mars impulit hasta.

Sic

Sic ait, & mœrens etiamnum lubrica tabo.
Ora viri tergit lachrymis, dextramque reponit.
Tune meos hostes hucusque exosus? & vltra
Sospes ego? exuerat vagina turbidus ensem,
Aptabatque neci: comites tenuere, socerque
Castigat, bellique vices, ac fata reuoluens
Solatur tumidum, longeque à corpore caro
Paulatim, vnde dolor, lethique animosa voluntas,
Amouet, ac tacite ferrum inter verba reponit.
Ducitur, amisso qualis consorte laborum
Deserit inceptum media inter iugera sulcum
Taurus iners, colloque iugum deforme remisso
Parte trahit, partem lacrymans sustentat arator.
Ecce autem hortatus Eteoclis, & arma secuti
Lecta manus, iuuenes, quos nec Tritonia bello
Nec prope collata spreuisset cuspide Mauors
Aduentant. contra collecta vt pectora parmæ
Fixerat, atque hastam longe protenderat, hæret
Arduus Hippomedon. ceu fluctibus obuia rupes,
Cui neq;de cœlo metus, & fracta æquora cædunt,
Stat cunctis immota minis. timet ipse rigentem
Pontus, & ex alto miseræ nouere carinæ.
Tunc prior Aonides: (validam simul elicit hastam)
Non pudet hos manes, hæc infamantia bellum
Funera, dijs coram, & cœlo inspectante tueri?
Scilicet egregius sudor memorandaque Virtus
Hanc tumulare feram? ne non mœrentibus Argos
Exequijs lachrymandus eat? mollique pheretro
Infandam eiectans saniem? dimittite curam.
Nullæ illum volucres, nulla impia monstra, nec ipse
Si demus, pius ignis edat. nec plura: sed ingens
Intorquet iaculum, duro quod in ære moratum,
Transmissumque tamen clypei stetit orbe secundo,
Inde Pheres, acerque Lycus. sed cassa Pheretis
Hasta redit, Lycus excelso terrore comantem
Perstrinxit galeam. conuulsæ cuspide longe
Diffugere iubæ, patuitque ingloria cassis.
Ipse nec ire retro. nec in obuia concitus arma
Exilit. inque eadem sese vestigia semper
Obuersus cunctis profert. recipitque, nec vnquam
Lon-

Longius indulget dextræ, motuſque per omnes
Corpus amat: corpus ſeruans, circumque, ſupraque
Vertitur. Imbellem non ſic amplexa iuuencum
Infeſtante lupo, cum primum fœta tuetur
Mater, & ancipiti circumfert cornua gyro.
Ipſa nihil metuens, ſexuſque oblita minoris
Spumat, & ingentes imitatur fœmina tauros.
Tandem intermiſſa iaculantum nube poteſtas
Reddere tela fuit. namque & Sicyonius Alcon
Venerat auxilio, Piſæaque præpetis Idæ
Turba ſubit, cuneumq; replent. his fretus, in hoſtes
Lernæam iacit ipſe trabem. volat illa ſagittis
Æqua fuga, mediumque nihil cunctata Politen
Tranſabit, & iuncti clypeum cauat improba Mopſi.
Phocea tunc Cydona, Tanagræumque Phalantum,
Atque Erycem, hūc retro conuerſum, & tela petentē
Dum ſpes nulla necis, crinito à vertice figit.
Faucibus ille cauis haſtam non ore receptam
Miratur moriens, pariterque & murmure plenus
Sanguis, & expulſi ſalierunt cuſpide dentes.
Auſus erat furto dextram iniectare Leonteus
Pone viros atque arma latens, poſitumque trahebāt
Prenſo crine caput. vidit, quanquam vndiq; crebræ
Hippomedon ante ora minæ. ſæuoque proteruam
Abſtulit enſe manū. ſimul increpat: Hāc tibi Tydeus,
Tydeus ipſe rapit. poſt & confecta virorum
Fata time, magnoſque miſer fuge tangere manes.
Ter Cadmæa phalanx toruum abduxere cadauer,
Ter retrahunt Danai. Siculi velut anxia puppis
Seditione maris, nequicquam obſtante magiſtro
Errat, & auerſo redit in veſtigia velo.
Non ibi Sidoniæ valuiſſent pellere cœpto
Hippomedonta manus. non illum impacta mouerent
Tormenta oppoſitum, formidatique ſuperbis
Turribus impulſus tentato vmbone rediſſent.
Sed memor Elyſij regis, noxaſque retexens
Tydeos, in medios aſtu ſubit impia campos
Tiſiphone, ſenſere acies, ſubituſque cucurrit
Sudor equis, ſudorque viris: quanquam ore remiſſo
Inachium fingebat Halyn: nuſquam impius ignis,

Ver-

Verberaque, & iussi tenuere silentia crines.
Arma gerit, iuxtaque feri latus Hippomedontis
Blanda genas, vocemque venit. tamen ille loquentis
Extimuit vultus, admiraturque timorem.
Ille autem lachrymans, Tu nunc ait inclyte frustra
Exanimes socios, inhumataque corpora Graium,
(Scilicet is nobis metus? aut iam cura sepulchri?)
Protegis, ipse manu Tyria tibi captus Adrastus
Raptatur, teque ante alios, te voce, manuque
Inuocat. heu qualem lapsare in sanguine vidi
Exutum canos lacero diademate crines.
Nec procul hinc, aduerte oculos: vbi plurimus ille
Puluis, vbi ille globus. paulum stetit anxius heros,
Librabatq; metus. premit aspera virgo: quid hæres?
Imus? an hi retinent manes? & vilior ille
Qui superest? miserum socijs opus, & sua mandat
Prælia, & vnanimi vadit desertor amici,
Respiciens tamen, & reuocent si forte paratus.
Inde legens turbata trucis vestigia diuæ,
Huc illuc frustra ruit auius. impia donec
Eumenis ex oculis, reiecta cœrula parma
Fugit, & innumeri galeam rupere cerastæ.
Aspicit infelix discussa nube quietos
Inachidas, currumque nihil metuentis Adrasti.
Et Tyrij iam corpus habent. iam gaudia magnæ
Testantur voces. victorque vlulatus aderrat
Auribus, occultoque ferit præcordia luctu.
Ducitur hostili (proh dura potentia fati!)
Tydeus ille solo, modo cui Thebana sequenti
Agmina, siue gradum, seu frena effunderet, ingens
Limes vtrimque datus: nusquam arma, manusque
quiescunt.
Nulla viri feritas iuuat ora rigentia letho,
Et formidatos impune lacessere vultus.
Hic amor, hoc vna timidi, fortesque sequuntur
Nobilitare manus, infectaque sanguine tela
Coniugibus seruant, paruisque ostendere natis.
Sic vbi Maura diu populatum rura leonem
Quem propter, clausiq; greges, vigilantq; magistri,
Pastorum lassæ debellauere cohortes;

Gaudet

Gaudet ager, magno ſubeunt clamore coloni,
Præcerpuntque iubas, immaniaque ora recludunt,
Damnaq; commemorant, ſeu iam ſub culmine fixus
Excubat, antiquo ſeu pendet gloria luco.
At ferus Hippomedon quanquam iam ſentit inane
Auxilium, & ſeram rapto pro corpore pugnam,
It tamen, & cæcum rotat irreuocabilis enſem.
Vix ſocios, hoſtemque nihil dum tardet euntem
Secernens, ſed cæde noua iam lubrica tellus
Armaque, femineceſque viri, curruſque ſoluti
Impediunt, leuumque femur, quod cuſpide fixum
Regis Echionij, ſeu diſſimulauerat ardens
Siue ibi neſcierat. mœſtum videt Hoplea tandem.
Tydeos hic magni fidus comes, & modo fruſtra
Armiger. alipedem prona ceruice tenebat
Fatorum ignarum domini, ſolumque frementem
Quod vacet. inque acies audentior ille pedeſtres,
Hunc aſpernantem tumido noua pondera tergo
(Vnam quippe manum domitis expertus ab annis)
Corripit, affaturque: quid ò noua iuſſa recuſas
Infelix ſonipes? nuſquam tibi dulce ſuperbi
Regis onus: non iam Ætolo ſatiabere campo,
Gaudentemque iubam per ſtagna Acheloia ſolues.
Quod supereſt, caros, i, ſaltem vlciſcere manes,
Aut ſequere. extorrem neu tu quoque læſeris vmbram
Captiuus, tumidumque equitem poſt Tydea portes.
Audiſſe, accenſumque putes hoc fulmine raptum
Abſtulit, & ſimiles minus indignatur habenas.
Semifer aeria talis Centaurus ab Oſſa
Deſilit in valles. ipſum nemora alta tremiſcunt,
Campus equum. trepidi curſu glomerantur anhelo
Labdacidæ, premit ille ſuper, nec opinaque ferro
Colla metens, linquit truncos poſt terga cadentes.
Ventum erat ad fluuium, ſolito tunc plenior alueo,
Signa mali, magna ſe mole Iſmenos agebat.
Illa breuis requies, illo timida agmina laſſam
De campis egere fugam. ſtupet hoſpita belli
Vnda viros, claraque armorum incenditur vmbra.
Inſiluere vadis magnoque fragore ſolutus

Agger,

Agger, & aduersæ latuerunt puluere ripæ.
Ille quoque hostiles saltu maiore per vndas
Irruit attonitis (longum dimittere habenas)
Sicut erat, tantum viridi defixa parumper
Cespite, populeo commendat spicula trunco.
Tunc vero exanimes tradunt rapientibus vltro
Arma vadis, alij dimissa casside quantum
Tendere conatus animæ valuere sub vndis,
Turpe latent. multi fluuium transmittere nando
Aggressi, sed vincla tenent, laterique repugnat
Balteus, & madidus deducit pectora thorax.
Qualis cœruleis tumido sub gurgite terror
Piscibus, arcani quoties deuexa profundi
Scrutantem delphina vident, fugit omnis in imos
Turba lacus, viridesque metu stipantur in algas.
Nec prius emersi quam summa per æquora flexus
Emicet, & visis malit certare carinis.
Talis agit sparsos, medijsque in fluctibus heros
Frena manu pariter, pariter regi arma, pedumque
Remigio sustentat equum, consuetaque campo
Fluctuat, & mersas leuis vngula quærit arenas.
Sternit Iona Chromis, Chromin Antiphos, Antiphon
Hypseus.
Hypseus Astyagen, euasurumque relicto
Amne Linum, ni fata vetent & stamine primo
Ablatum tellure mori, premit agmina Thebes
Hippomedon, turbat Danaos Asopios Hypseus,
Amnis vtrumque timet. crasso vada mutat vterque
Sanguine, & à fluuio neutri fatale reuerti.
Iam laceri pronis voluuntur cursibus artus,
Oraque, & abscissæ redeunt in pectora dextræ.
Spicula iam clypeosque leues arcusque remissos
Vnda vehit, galeasque vetant descendere cristæ.
Summa vagis late sternuntur flumina telis,
Ima viris. illic luctantur corpora letho,
Efflantesque animas retro premit obuius amnis.
Flumineam rapiente vado puer Agrius vlmum
Prenderat, insignes humeros ferus ense Menœceus
Amputat. ille cadens nondum conamine adempto,
Truncus in excelsis spectat sua brachia ramis.
Hypse-

Hypſeos haſta Sagen ingenti vulnere merſit,
Ille manet fundo, redijt pro corpore ſanguis.
Deſiluit ripis fratrem rapturus Agenor
Heu miſer, & tenuit. ſed ſaucius ille leuantem
Degrauat amplexu. poterat reſolutus Agenor
Emerſiſſe vadis, puduit ſine fratre reuerti.
Surgentem dextra Chaletum, vulnuſque minantem
Sorbebat rapidus nodato gurgite vortex:
Iam vultu, iam crine latet, iam dextera nuſquam,
Vltimus abruptas enſis deſcendit in vndas.
Mille modis lethi miſeros mors vna fatigat.
Induit à tergo Mycaleſia cuſpis Agyrten,
Reſpexit, nuſquam auctor erat. ſed concita tractu
Gurgitis, effugiens inuenerat haſta cruorem.
Figitur & validos ſonipes Ætolus in armos,
Exiluitque alte vi mortis, & aera pendens
Verberat. Haud tamen eſt turbatus flumine ductor
Sed miſeratur equum, magnoque è vulnere telum
Exuit ipſe gemens & ſponte remiſit habenas.
Inde pedes repetit pugnas. greſſuque, manuque
Certior. & ſegnem Nomium, fortemque Mimanta,
Thisbæumque Lichan, Anthedoniumq; Lycetum
Continuat ferro, geminiſque è fratribus vnum
Theſpiaden. eadem poſcenti fata Panemo
Viue ſuperſtes ait, diræque ad mœnia Thebes
Solus abi, miſeros non decepture parentes.
Dij bene quod pugnas rapidum deiecit in amnem
Sanguinea Bellona manu. trahit vnda timentes.
Gurgite gentili, nuda nec flebilis vmbra
Stridebit veſtros Tydeus inhumatus ad ignes,
Ibitis æquoreis crudelia pabula monſtris.
Illum terra vehit, ſuaque in primordia ſoluit.
Sic premit aduerſos, & acerbat vulnera dictis.
Ac nunc enſe furit, nunc tela natantia raptans
Ingerit: innuptæ comitem Therona Dianæ,
Ruricolamque Gyan, cum fluctiuago Ergino,
Intonſumque Herſen, contemptoremque profundi
Crethea, nimboſam qui ſæpe Caphareos arcem
Euboicaſque hyemes, parua transfugerat alno.
Quid non fata queant? traiectus pectora ferro
Vol-

Voluitur in fluctus: heu cuius naufragus vndæ!
Te quoque sublimi transnantem flumina curru
Dum socios Pharsale petis, resupinat ademptis
Dorica cuspis equis. illos violentia sæui
Gurgitis, infelixque iugi concordia mergit.
Nunc age qui tumidis magnum expugnauerit vndis
Hippomedonta labor, cur ipse excitus in arma
Ismenos, doctæ nosse indulgete sorores:
Vestium opus ire retro, & senium defendere famæ.
Gaudebat Fauno, nymphaque Ismenide natus
Maternis bellare tener Crenæus in vndis.
Crenæus, cui prima dies in gurgite fido
Et natale vadum & virides cunabula ripæ.
Ergo ratus nihil Elysias ibi posse sorores,
Lætus adulantem nunc hoc nunc margine ab illo
Transit auum. leuat vnda gradus, seu defluus ille,
Siue obliquus eat, nec cum subit obuius vllas
Stagna dedere moras, pariterque reuertitur amnis.
Non Anthedonij tegit hospitis inguina pontus
Blandior, æstiuo nec se magis æquore Triton
Exerit, aut caræ festinus ad oscula matris
Cum remeat, tardumque ferit delphina Palæmon.
Arma decent humeros, clypeusque insignis, & auro
Lucidus, Aoniæ cælatur origine gentis:
Sidonis hic blandi per candida terga iuuenci
Iam secura maris, teneris iam cornua palmis
Non tenet: extremis alludunt æquora plantis.
Ire putes clypeo, fluctusque secare iuuencum.
Adiuuat vnda fidem. pelago nec discolor amnis,
Tunc audax pariter telis, & voce proterua
Hippomedonta petit: non hæc fœcunda veneno
Lerna, nec Herculeis haustæ serpentibus vndæ.
Sacrum amnem, sacium, (&, miser, experiere) deûmque
Altricis irrumpis aquas. nihil ille, sed ibat
Cominus, opposuit cumulo se densior amnis
Tardauitque manum. vulnus tamen illa retentum
Pertulit, atque animæ tota in penetralia sedit.
Horruit vnda nefas: syluæ fleuistis vtræque:
Et grauiora cauæ sonuerunt murmura ripæ.
Vlti-

Vltimus ille sonus moribundo emersit ab ore :
Mater : in hanc miseri ceciderunt flumina vocem.
At genitrix cœtu glaucarum cincta sororum
Protinus icta malo, vitrea de valle solutis
Exilijt furibunda comis, ac verbere crebro
Oraque, pectoraque, & viridem scidit horrida vestem.
Vtque erupit aquis, iterumque, iterumque trementi
Ingeminat, Crenæe, sono. nusquam ille, sed index
Desuper, ah miseræ nimium noscenda parenti,
Parma natat. iacet ipse procul, qua mixta supremum
Ismenon primi mutant confinia ponti.
Fluctiuagam sic sæpe domum, madidosque penates
Halcyone deserta gemit, cum pignora sæuus
Auster, & algentes rapuit Thetis inuida nidos.
Mergitur orba iterum, penitusque occulta sub vndis
Limite non vno, liquidum qua subter eunti
Lucet iter, miseri nequicquam funera nati
Vestigat, plangitque tamen. sæpe horridus amnis
Obstat, & obducto caligant sanguine visus.
Illa tamen præceps in tela offendit & enses,
Scrutaturque manu galeas, & prona reclinat
Corpora. nec ponto submota intrabat amaram
Dorida. possessum donec iam fluctibus altis
Nereidum miserata cohors, ad pectora matris
Impulit. illa manu ceu viuum amplexa reportat.
Insternitque toris riparum, atque humida siccat
Mollibus ora comis, atque hæc vlulatibus addit :
Hoc tibi semidei munus tribuere parentes ?
Nec mortalis auus ? sic nostro in gurgite regnas ?
Mitior heu misero discors, alienaque tellus,
Mitior vnda maris, quæ iuxta flumina corpus
Rettulit, & miseram visa expectasse parentem.
Hine mei vultus ? hæc torui lumina patris ?
Hi crines vndantis aui ? tu nobile quondam
Vndarum, nemorumque decus, quo sospite maior
Diua, & nympharum longe regina ferebar.
Heus vbinã ille frequens modo circa limina matris
Ambitus ? orantesque tibi seruire Napææ ?
Cur nunc te melius sæuo mansura profundo
Ample-

Amplexu misero tumulis, Crenæ, reporto,
Non mihi? nec tantæ pudet (heu) miseretq; ruinæ,
Dure parens? quæ te alta & ineluctabilis imo
Condidit amne palus? quo iam nec cruda nepotis
Funera, nec nostri valeant perrumpere planctus?
Ecce furit, iactatque tuo se in gurgite maior
Hippomedon, illum, ripæque vndæque tremiscunt,
Illius impulsu nostrum bibit vnda cruorem.
Tu piger, & trucibus facilis seruire Pelasgis.
Ad cineres saltem, supremaque iusta tuorum
Sæue veni, non hic solum accensure nepotem.
His miscet planctus, multumque indigna ciue ntat
Pectora, cœruleæ referunt lamenta sorores.
Qualiter Isthmiaco nondum Nereida portu
Leucothean planxisse ferunt, dum pectore anhelo
Frigidus in matrem sæuum mare respuit infans.
At pater arcano residens Ismenos in antro
Vnde auræ, nubesque bibent, atque imbrifer Arcus
Pascitur, & Tyrios melior venit annus in agros.
Vt lamenta procul (quanquam obstrepit ipse) nouosque
Accepit natæ gemitus, leuat aspera musco
Colla, grauemque gelu crinem, ceciditque soluta
Pinus adulta manu, dimissaque voluitur vrna.
Illum per ripas annoso scrupea limo
Ora exertantem syluæ, fluuijque minores
Mirantur, tantus tumido de gurgite surgit,
Spumosum attollens apicem, lapsuque sonoro
Pectora cœruleæ riuis manantia barbæ,
Obuia cognatos gemitus, casumque nepotis
Nympharũ docet vna patrem. monstratq; cruentum
Auctorem, dextramque premit. stetit arduus alto
Amne, manuque genas, & nexa virentibus vluis
Cornua concutiens, sic turbidus ore profundo
Incipit: hunc ne mihi, superum regnator, honorem,
Quod toties hospesque tuis & conscius actis,
(Nec memorare timor) falsa nunc improba fronte
Cornua, nunc vetitam currus disiungere Phœben,
Dotalesque rogos, deceptaque fulmina vidi
Præcipuosque alui natorum? an vilis & illis

Gra-

Gratia? ad hunc certe repsit Tirynthius amnem:
Hac tibi flagrantem Bromium restinximus vnda.
Aspice quas fluuio cædes, quæ funera portem
Continuus telis, altoque adopertus aceruo.
Omne vadum belli series tenet: omnis anhelat
Vnda nefas, subterque animæ, supraque recentes
Errant, & geminas iungunt caligine ripas.
Ille ego clamatus sacris vlulatibus amnis,
Qui molles thyrsos, Bacchæaque cornua puro
Fonte lauare feror, stipatus cædibus arctas
In freta quæro vias. non Strymonos impia tanto
Stagna cruore natant, non spumifer altius Ebrus
Gradiuo bellante rubet. nec te admonet altrix
Vnda, tuasque manus, iam pridem oblite parentum
Liber? an Eous melius pacatur Hydaspes?
At tu qui tumidus spolijs, & sanguine gaudes
Insontis pueri, non hoc ex amne potentem
Inachon, aut sæuas victor reuehere Mycenas,
Ni mortalis ego, & tibi ductus ab æthere sanguis.
Sic ait infrendens, & sponte furentibus vndis
Signa dedit. mittit gelidus montana Cithæron
Auxilia, antiquasque niues, & pabula brumæ
Ire iubet. frater tacitas Asopos eunti
Conciliat vires, & hiulcis flumina venis
Suggerit. ipse cauæ scrutatur viscera terræ,
Stagnaque, torpentesque lacus pigrasque paludes
Excutit, atque auidos tollens ad sidera vultus
Humentes nebulas exhaurit, & aera siccat.
Iamque super ripas vtroque extantior ibat
Aggere, iam medium modo qui superauerat amnem
Hippomedon intactus aquis humerosque manusque,
Miratur creuisse vadum, seseque minorem.
Hinc atque hinc tumidi fluctus, animosaque surgit
Tempestas instar pelagi, cum Pleiadas haurit,
Aut nigrum trepidis impingit Oriona nautis.
Non secus æquoreo iactat Theumesius amnis
Hippomedonta salo, semperque vmbone sinistro
Tollitur, & clypeum nigrante superuenit æstu
Spumeus adsultans, fractaque refunditur vnda,
Et

Et cumulo maiore redit. nec mole liquenti
Contentus, carpit putres seruantia ripas
Arbusta, annosasque trabes, eiectaque fundo
Saxa rotat. stat pugna impar, amnisque virique
Indignante deo. nec enim dat terga, nec vllis
Frangitur ille minis, venientesque obuius vndas
Intrat, & obiecta dispellit flumina parma.
Stant terra fugiente gradus, & poplite tenso
Lubrica saxa natant, genibusque obnixus, & hærens
Subruta fallaci seruat vestigia limo.
Sic etiam increpitans: Vnde hæc, Ismene, repente
Ira tibi? quoue has traxisti gurgite vires
Imbelli famulate deo? solumque cruorem
Fœmineis experte choris, cum Bacchica mugit
Buxus, & insanæ maculant trieterida matres?
Dixerat. atque ille sese deus obtulit vltro
Turbidus imbre genas, & nube natantis arenæ.
Nec sæuit dictis, trunca sed pectora quercu
Ter, quater, oppositi, quantum ira deusque valebant,
Impulit assurgens, tandem vestigia flexit,
Excussumque manu tegimen, conuersaque lente
Terga refert. instant vndæ, sequiturque labantem
Amnis ouans. nec non saxis, & grandine ferri
Desuper infestant Tyrij, geminoque repellunt
Aggere. quid faciat bellis obsessus, & vndis?
Nec fuga iam misero, nec magnæ copia mortis.
Stabat gramineæ producta crepidine ripæ
Vndarum ac terræ dubio, sed amicior vndis
Fraxinus, ingentique vadum possederat vmbra.
Huius opem (nam qua terras inuaderet?) vnca
Arripuit dextra: nec pertulit illa trahentem.
Sed maiore supra, quam stabat pondere victa
Soluitur, & qua stagna subit radice, quibusque
Arentem mordebat humum, demissa superne
Iniecit trepido sese, ripamque, nec vltra
Passurum subitæ vallauit ponte ruinæ.
Huc vndæ coeunt, & ineluctabile cœnum
Verticibusque cauis sedit, crescitque barathrum.
Iamque humeros, iam colla ducis sinuosa vorago
Circuit. hic demum victus suprema fateri

Exclamat: Fluuione (pudet!) Mars inclyte merges
Hanc animam? segnesque lacus & stagna subibo
Ceu pecoris custos, subiti torrentis iniquis
Interceptus aquis? adeone occumbere ferro
Non merui? tandem precibus commota Tonantem
Iuno subit: Quo nam miseros, fator inclyte diuûm,
Inachidas, quonam vsq; premes? iam Pallas & odit
Tydea, iam rapto tacuerunt augure Delphi.
En meus Hippomedon, cui gentis origo Mycenæ
Argolicique lares, numenque ante omnia Iuno,
(Sic ego fida meis?) pelagi crudelibus ibit
Præda feris? certe tumulos, supremaque victis
Busta dabas. vbi Cecropiæ post prælia flammæ?
Theseos ignis vbi est? non spernit coniugis æquas
Ille preces: leuiterque oculos ad Mœnia Cadmi
Rettulit, & viso sederunt flumina nutu.
Illius exangues humeri, & perfossa patescunt
Pectora. ceu ventis alte cum elata resedit
Tempestas, surgunt scopuli, quæsitaque nautis
Terra, & ab infestis descendunt æquora saxis.
Quid ripas tenuisse iuuat? premit vndique nimbo
Telorum Phœnissa cohors, nec tegmina membris
Vlla, omnisque patet letho. tunc vulnera manant,
Quique sub amne diu stupuit cruor, aere nudo
Soluitur, & tenues venarum laxat hiatus,
Incertequi labant vndarum frigore gressus.
Procumbit, Getico qualis procumbit in Hæmo
Seu Boreæ furijs, putri seu robore quercus
Cœlo mixta comas, ingentemque aera laxat.
Illam nutantem nemus, & mons ipse tremiscit
Qua tellure cadat, quas obruat ordine syluas.
Non tamen aut ensem, galeamue audacia cuiquam
Tangere. vix credunt oculis, ingentiaque horrent
Funera, & astrictis accedunt cominus armis.
Tandem adijt Hypseus, capulumq; in morte tenenti
Extrahit, & toruos laxauit casside vultus.
Itque per Aonios alte mucrone corusco
Suspensam ostentans galeam, & clamore superbit.
Hic ferus Hippomedon: hic formidabilis vltor
Tydeos infandi, debellatorque cruenti
Gurgi-

Gurgitis. agnouit longe, pressitque dolorem
Magnanimus Capaneus. telumque immane lacerto
Hortatur librans: Ades ò mihi, dextera, tantum
Tu præsens bellis, & ineuitabile numen,
Te voco, te solam superùm contemptor adoro.
Sic ait, & voti sese facit ipse potentem.
It tremebunda abies, clypeum per & ærea terga
Loricæ, tandemque animam sub pectore magno
Deprendit. ruit haud alio quam celsa fragore
Turris, vbi innumeros penitus quassata per ictus
Labitur, effractamque aperit victoribus vrbem.
Cui super adsistens, non inficiamur honorem
Mortis ait: refer huc oculos, ego vulneris author.
Lætus abi, multumque alijs iactantior vmbris.
Tunc ensem, galeamque rapit, clypeumque reuellit
Ipsius, exanimemque tenens super Hippomedonta,
Accipe, ait, simul hostiles dux magne, tuasque
Exuuias: veniet cineri decus, & suus ordo
Manibus, interea iustos dum reddimus ignes,
Hoc vltor Capaneus operit tua membra sepulchro.
Sic anceps dura belli vice mutua Graijs
Sidonijsque simul nectebat vulnera Mauors.
Hic ferus Hippomedon, illic non segnior Hypseus
Fletur, & alterni præbent solatia luctus.
Tristibus interea somnum turbata figuris
Torua sagittiferi mater Tegeatis Ephebi,
Crine dato passim, plantisque ex more solutis,
Ante diem gelidas ibat Ladonis ad vndas.
Purgatura malum fluuio viuente soporem.
Namque per attonitas curarum pondere noctes
Sæpe & delapsas adytis, quas ipsa dicarat
Exuuias, seque ignotis errare sepulchris
Extorrem nemoris, Dryadumque à plebe fugatam,
Sæpe nouos nati bello redijsse triumphos,
Armaque, & alipedem notum, comitesque videbat,
Nusquam ipsum. nunc ex humeris fluxisse pharetras,
Effigiesque suas, simulacraque nota cremari.
Præcipuos sed enim illa metus portendere visa
Nox miseræ, totoque erexit pectore matrem.
Nota per Arcadias felici robore siluas

Quercus erat, Triuiæ quam desacrauerat ipse
Electam turba nemorum, numenque colendo
Fecerat. hic arcus, & fessa reponere tela,
Armaque curua suum, & vacuorum terga Leonum
Figere, & ingentes æquantia cornua siluas.
Vix ramis locus: agrestes adeo omnia cingunt
Exuuiæ, & viridem ferri nitor impedit vmbram.
Hanc vt forte iugis longo defessa redibat
Venatu modo rapta ferox Erymanthidos vrsæ
Ora ferens, multo proscissam vulnere cernit
Deposuisse comam, & rorantes sanguine ramos
Expirasse solo. quærenti Nympha cruentas
Mænadas, atque hostem dixit sæuisse Lyæum.
Dum gemit, & planctu circundat pectus inani,
Abrupere oculi noctem, mœstoque cubili
Exilit, & falsos quærit per lumina fletus.
Ergo vt in amne nefas merso ter crine piauit,
Verbaque sollicitas matrum solantia curas
Addit, armatæ ruit ad delubra Dianæ,
Rore sub Eoo, notasque ex ordine siluas
Et quercum gauisa videt. tunc limine diuæ
Astitit, & tali, nequicquam voce precatur:
Virgo potens nemorum, cuius non mollia signa
Militiamque trucem, sexum indignata frequento
More nihil Graio. nec te gens aspera ritu
Colchis, Amazoniæue magis coluere cateruæ.
Si mihi non vnquam thyasi, ludusue proteruæ
Noctis & inuiso quamuis temerata cubili,
Non tamen aut teretes thyrsos, aut mollia gessi
Pensa, sed in tetricis & post connubia lustris,
Sic quoque venatrix, animumque innupta remansi.
Nec mihi secretis culpam occultare sub antris
Cura, sed ostendi natum, posuique trementem
Ante tuos confessa pedes. nec degener ille
Sanguinis, inque meos reptauit protinus arcus,
Tela puer lachrymis & prima voce poposcit:
Hunc mihi (quid trepidæ noctes, somnusque minantur?)
Hunc, precor, audaci qui nunc ad prælia voto
Heu nimium tibi fisus abit, da visere belli

Victo-

Victorem, vel si ampla peto, da visere tantum
Hic sudet, tuaque arma ferat. preme diua malorum
Signa: quid in nostris, nemoralis Delia, siluis
Mænades hostiles, Thebanaque numina regnant?
Hei mihi cur penitus (simque augur cassa futuri)
Cur penitus, magnoq; interpretor omine quercum?
Quod si vera sopor miseræ præsagia mittit,
Per te maternos, mitis Dictynna, labores,
Fraternumque decus, iustis hunc fige sagittis
Infelicem vterum. miseræ sine funera matris
Audiat ille prior. dixit, fletuque soluto,
Aspicit & niueæ saxum maduisse Dianæ.
Illam diua ferox etiamnum in limine sacro
Expositam, & gelidas verrentem crinibus aras
Linquit, & in medijs frondentem Mænalon astris
Exuperat gressu, saltumque ad mœnia Cadmi
Destinat, interior cœli qua semita lucet
Dijs tantum, & cunctas iuxta videt ardua terras.
Iamque fere medium Parnasi frondea præter
Colla tenebat iter, cum fratrem in nube corusca
Aspicit haud solitum visu. remeabat ab armis
Mœstus Echionijs, demersi funera lugens
Auguris. irruibuit cœli plaga sidere mixto,
Occursuque sacro pariter iubar arsit vtrimque,
Et coiere arcus, & respondere pharetræ.
Ille prior, Scio Labdacidas, germana, cohortes,
Et nimium fortes ausum petis Arcada pugnas.
Fida rogat genitrix; vtinam indulgere precanti
Fata darent! en ipse mei (pudet) irritus arma
Cultoris, frondesque sacras, ad inania vidi
Tartara, & in memet versos descendere vultus.
Nec tenui currus, terræque abrupta coegi,
Sæuus ego, immeritusque coli. Lugentia cernis
Antra, soror, mutasque domos. hæc sola rependo
Dona pio comiti. nec tu peritura mouere
Auxilia, & mœstos in vanum perge labores.
Finis adest iuueni: non hoc mutabile fatum.
Nec te nunc dubijs fraterna oracula fallunt
At decus extremum misero, confusa vicissim
Virgo refert, duræque licet solatia morti

Quærere, nec fugiet pœnas, quicumque nefandam
Insontis pueri scelerarit sanguine dextram
Impius. & nostris fas sit sæuire sagittis.
Sic effata mouet gressus, libandaque fratri
Parcius ora tulit, Thebasque infesta petiuit.
At pugna ereptis maior crudescit vtrimque
Regibus, alternosque ciet vindicta furores.
Hypseos hinc turmæ, desolatumque magistro
Agmen, at hinc grauius fremit Hippomedontis ad-
empti
Orba cohors. præbent obnixi pectora ferro:
Idem ardor rabidis externum haurire cruorem,
Ac fudisse suum: nec se vestigia mutant.
Stat cuneo defixa acies, hostique cruento
Dant animas, & terga negant. cum lapsa per auras
Vertice Dircæi velox Latonia montis
Astitit. agnoscunt colles, notamque tremiscit
Sylua deam, sæuis vbi quondam exerta sagittis
Fœcunda lasso Nioben consumpserat arcu.
Illum acies inter medias, iam cæde superbum
Nescius armorum, & primas tunc passus habenas
Venator raptabat equus, quem discolor ambit
Tigris, & auratis aduerberat vnguibus armos.
Colla sedent, nodis & castigata iubarum
Libertas, nemorisque notæ sub pectore primo
Iactantur, niueo lunata monilia dente,
Ipse bis Oebalio saturatam murice pallam,
Lucentesque auro tunicas (hoc neuerat vnum
Mater opus) tenui collectus in ilia vinclo
Cornipedis leuo clypeum demiserat armo,
Ense grauis nimio: tereti iuuat aurea morsu
Fibula, pendentes circum latera aspera cinctus,
Vaginæque sonum, tremulumque audire pharetræ
Murmur, & à cono missas in terga catenas.
Interdum cristas hilaris iactare comantes,
Et pictum gemmis galeæ iubar. ast vbi pugna
Cassis anhela calet; resoluto vertice nudus
Exoritur. tunc dulce comæ, radijsque micantes
Dulce nitent visus, &, quas dolet ipse morari,
Nondum mutatæ rosea lanugine malæ.

Nec

Nec formæ sibi laude placet, multumque seueris
Asperat ora minis, sed frontis seruat honorem
Ira decens. dat sponte locum Thebana iuuentus
Natorum memores, intentaque tela retorquent.
Sed premit, & sæuas miserantibus ingerit hastas.
Illum & Sidoniæ iuga per Theumesia nymphæ
Bellantem, atque ipso sudore & puluere gratum
Laudant, & tacito ducunt suspiria voto.
Talia cernenti mitis subit alta Dianæ
Corda dolor, fletuque genas violata, Quod, inquit,
Nunc tibi, quod lethi quæram dea fida propinqui
Effugium? hæc ne vltro properasti ad prælia, sæue
Ac miserande puer? cruda heu festinaque Virtus
Suasit, & hortatrix animosi gloria lethi:
Scilicet augustum iamdudum vrgentibus annis
Mænalium tibi, parue, nemus, perque antra ferarum
Vix tutæ sine matre viæ, siluestria cuius
Nondum tela procax, arcumque implere valebas:
Et nunc illa meas ingentem plangit ad aras
Inuidiam, surdasque fores, & limina lassat.
Tu dulces lituos, vlulataque prælia gaudes
Felix, & miseræ tantum periture parenti.
Ne tamen extremo frustra morientis honori
Adfuerit, venit in medios caligine fulua
Septa globos, primumque leues furata sagittas
Audacis tergo pueri, cœlestibus implet
Coryton telis, quorum sine sanguine nullum
Effugit. Ambrosio tunc spargit membra liquore,
Spargit equum, ne quo temeretur vulnere corpus
Ante necem, cantusque sacros, & conscia miscet
Murmura, secretis quæ Colchidas ipsa sub antris
Nocte docet, monstratq; feras quærentibus herbas.
Tunc vero exerto circumuolat igneus arcu,
Nec se mente regit, patriæ, matrisque, suique
Immemor, & nimium cœlestibus vtitur armis.
Vt leo, cui paruo mater Gætula, cruentos
Suggerit ipsa cibos, cum primum crescere sensit
Colla iubis, toruusque nouos respexit ad vngues,
Indignatur ali, tandemque effusus apertos
Liber amat campos, & nescit in antra reuerti.

Quos age Parrhasio sternis, puer improbe, cornu?
Prima Tanagræum turbauit arando Chorœbum
Extremo galeæ, primoque in margine parmæ
Angusta transmissa via. stat faucibus vnda
Sanguinis, & sacri facies rubet igne veneni.
Sæuius Eurition, cui luminis orbe sinistri
Aspera tergeminis acies se condidit vncis.
Ille trahens oculo plenam labente sagittam
Ibat in auctorem. Sed diuum fortia quid non
Tela queant? alio geminatum lumine vulnus
Expleuit tenebras, sequitur tamē improbus hostem,
Qua meminit, fusum donec prolapsus in Idam
Decidit. hic sæui miser inter funera belli
Palpitat, & mortem, sociosque, hostesque precatur.
Addit Abantiadas, insignem crinibus Argum,
Et male dilectum miseræ Cydona sorori.
Illi perfossum telo pàtefecerat inguen,
Huic geminum obliqua traiecit arundine tempus
Exiit hac ferrum, velox hac penna remansit;
Fluxit vtrimque cruor; nulli tela aspera mortis
Dant veniam. non forma Lamū, non infula Lygdum,
Non pubescentes texerunt Æolon anni
Figitur ora Lamus, flet saucius inguina Lygdus,
Perfossam telo niueam gemis Æole frontem.
Te præceps Eubœa tulit, te candida Thisbe.
Miserat, hunc virides non excipietis Amyclæ.
Numquam cassa manus, nullum sine vulnere fugit
Missile. nec requies dextræ, sonitumque priori
Iungit arundo sequens. vnum qui crederet arcum?
Aut vnam sæuire manum? modo dirigit ictus,
Nunc latere alterno dubius conamina mutat,
Nunc fugit instantes, & solo respicit arcu.
Et iam mirantes, indignantesque coibant
Labdacidæ, primusque Iouis de sanguine claro
Amphion, ignarus adhuc, quæ funera campis
Ille daret, Quonam vsque moram lucrabere fati,
O multum meritos puer orbature parentes?
Quin etiam menti tumor, atque audacia gliscit,
Congressus dum nemo tuos, pugnamque minorem
Dignatur bellis, iramque relinqueris infra.

I, re-

I, repete Arcadiam, mixtusq; æqualibus illic,
Dum ferus hic vero desæuit puluere Mauors,
Prælia lude domi. quod si te mœsta sepulchri
Fama mouet, dabimus, letho moriere virorum.
Iamdudum hunc contra stimulis, grauioribus ardet
Trux Atalantiades, nec dum ille quieuerat, insit:
Sera etiam in Thebas, quarum hic exercitus arma
Profero. quisnam adeo puer, vt bellare recuset
Talibus? Arcadiæ stirpem, & fera semina gentis,
Non Thebana vides. non me sub nocte silenti
Thyas Echionio genitrix famulata Lyæo,
Edidit. haud vnquam deformes vertice mitras
Induimus, turpiq; manu ia ctauimus hastam.
Protinus astrictos didici reptare per amnes,
Horrendasq; domos magnarum intrare ferarum,
Et quid plura loquar? ferrum mea semper, & arcus
Mater habet, vestri feriunt caua timpana patres.
Non tulit Amphion, vultumq; & in ora loquentis
Telum immane rotat, sed ferri lumine diro
Turbatus sonipes, sese dominumq; retorsit
In latus, atq; auidam transmisit deuius hastam.
Acrior hoc iuuenem stricto mucrone petebat
Amphion. cum se medio Latonia campo
Inijcit ante oculos: omni stetit obuia vultu.
Hærebat iuueni deuinctus amore pudico
Mænalius Dorceus, cui bella, suumq; timorem
Mater, & audaces pueri mandauerat annos.
Huius tum vultu dea dissimulata profatur:
Hactenus Ogygias satis infestasse cateruas,
Parthenopæe, satis. miseræ iam parce parenti,
Parce deis quicunq; fauent. nec territus ille,
Hunc sine me (nec plura petam) fidissime Dorceu,
Sternere humi, qui tela meis gerit æmula telis,
Et similes cultus, & frena sonantia iactat.
Frena regam; cultus triuiæ pendebitis alto
Limine, captiuis matrem donabo pharetris.
Audijt, & mixto risit Latonia fletu.
Viderat hanc cœli iamdudum in parte remota
Gradiuum complexa Venus, dumq; anxia Thebas
Commemorat, Cadmumq; viro caræq; nepotes

Harmoniæ, preſſum tacito ſub corde dolorem
Tempeſtiua mouet. Nonne hanc, Gradiue, proteruam
Virginitate vides mediam ſe ferre virorum
Cœtibus? vtque acies audax, & Martia ſigna
Temperet? en etiam donat, præbetq; necandos
Tot noſtra de gente viros. huic tradita Virtus,
Huic furor? agreſtes ſupereſt tibi figere damas.
Deſiluit iuſtis commotus in arma querelis
Bellipotens, cui ſola vagum per inane ruenti
Ira comes, reliqui ſudant ad bella Furores.
Nec mora, cum mœſtam monitu Latoida duro
Increpat aſſiſtens: Non hæc tibi prælia diuùm
Dat pater, armiferum ni protinus improba campum
Deſeris, huic æquam noſces nec Pallada dextræ.
Quid faciat contra? premit hinc Mauortia cuſpis,
Hinc plenæ tibi, parue, colus, Iouis inde ſeueri
Vultus: abit ſolo poſt hæc deuicta pudore.
At pater Ogygias Mauors circumſpicit alas,
Horrendumq; Dryanta mouet, cui ſanguinis auctor
Turbidus Orion, comiteſq; odiſſe Dianæ.
Inde furit primum. hic turbatos arripit enſe
Arcadas, exarmatq; ducem. cadit agmine longo
Cyllenes populus, Tegeeſq; habitator opacæ
Æpitijq; duces, fugiunt, Pheneiq; phalanges.
Ipſum autem, & laſſa fidit proſternere dextra,
Nec ſeruat vires, etenim huc iam feſſus, & illuc,
Mutabat turmas, vrgent præſagia mille
Funeris, & nigræ præcedunt nubila mortis.
Iamque miſer raros comites, verumque videbat
Dorcea, iam vires paulatim abſcedere ſentit,
Sentit & exhauſtas humero leuiore pharetras.
Iam minus atq; minus fert arma, puerq; videtur
Et ſibi. cum torua clypei metuendus obarſit
Luce Dryas. tremor ora repens, ac viſcera torſit
Arcados. vtque feri vectorem fulminis albus
Cum ſupra reſpexit Olor, cupit hiſcere ripam
Strymonos, & trepidas in pectora contrahit alas,
Sic iuuenem ſæui conſpecta mole Dryantis,
Iam non ira ſubit, ſed lethi nuncius horror.

Arma

Arma tamen, frustra superos Triuiamque precatus,
Molitur pallens, & surdos expedit arcus.
Iamq; instat telis, & vtramq; obliquus in vlnam
Cornua contingit mucrone, & pectora neruo.
Cum ducis Aonij magno cita turbine cuspis
Fertur in aduersum, neruiq; obliqua sonori
Vincla secat, pereunt ictus, manibusq; remissis
Vana supinato ceciderunt spicula cornu
Tunc miser & frenos turbatus, & arma remisit,
Vulneris impatiens, humeri qua tegmina dextri
Intrarat, facilemque cutem subit alterà cuspis,
Cornipedisq; fugam succiso poplite sistit.
Tunc cadit ipse Dryas (mirum) nec vulneris vsquam
Conscius, olim auctor teli, causæque patebant.
At puer infusus socijs, in deuia campi
Tollitur (heu simplex ætas.) moriensq; iacentem
Flebat equum. cecidit laxata casside vultus,
Ægraque per trepidos expirat gratia visus,
Et prensis concussa comis, ter colla, quaterque
Stare negant, ipsisq; nefas lachrymabile Thebis,
Ibat purpureus hiueo de pectore sanguis.
Tandem hæc singultu verba incidente profatur.
Labimur, i, miseram, Dorceu, solare parentem.
Illa quidem, si vera ferunt præsagia curæ,
Aut somno iam triste nefas, aut omine vidit.
Tu tamen arte pia trepidam suspende, diuque
Decipito, neu tu subitus, neue arma tenenti
Veneris, & tandem cum iam cogere fateri,
Dic: merui, genitrix, pœnas, inuita capessens
Arma puer rapui, nec te retinente quieui.
Nec tibi sollicitæ saltem inter bella peperci.
Viue igitur, potiusq; animis irascere nostris.
Et iam pone metus. frustrà de colle Lycæi
Anxia prospectas, si quis per nubila longe
Aut sonus, aut nostro sublatus ab agmine puluis.
Frigidus in nuda iaceo tellure, nec vsquam
Tu prope, quæ vultus, efflantiaq; ora teneres.
Hunc tamen, orba parens, crinem (dextraque secandum

N 6 Præ-

Præbuit) hunc toto capies pro corpore crinem,
Comere quem frustra me dedignante solebas.
Huic dabis exequias: atq; inter iusta memento,
Ne quis inexpertis hebetet mea tela lacertis,
Dilectosq; canes vllis agat amplius antris.
Hæc autem primis arma infelicia castris
Vie, vel ingratæ munus suspende Dianæ.

P. PAPINII STATII

THEBAIDOS

LIBER DECIMVS.

OBruit Hesperia Phœbum nox humida porta
Imperijs properata Iouis, nec castra Pelasgum
Aut Tyrias miseratus opes, sed triste tot extra
Agmina, & immeritas ferro decrescere gentes.
Panditur immenso deformis sanguine campus.
Illic arma, & equos, ibant quibus ante superbi,
Funeraque orba rogis, neglectaque membra relinquunt.
Tunc inhonora cohors laceris insignibus ægras
Secernunt acies, portæque ineuntibus arma
Angustæ populis, late cepere reuersos.
Par vtrinque dolor, sed dant solatia Thebis
Quatuor errantes Danaum sine præside turmæ.
Ceu mare per tumidum viduæ moderantibus alni,
Quas Deus, & casus, tempestatesq; gubernant.
Inde animus Tyrijs non iam sua castra, sed vltro
Hostilem seruare fugam, ne forte Mycenas
Contenti redijsse petant. dat tessera signum
Excubijs, positæque vices. dux noctis opertæ
Sorte Meges, vltroq; Lycus. iamque ordine iusso
Arma, dapes, ignemq; ferunt, rex firmat euntes.
Victores Danaum (nec enim lux crastina longe,
Nec quæ pro timidis intercessere tenebræ
Semper erunt) augete animos, & digna secundis
Pecto-

Pectora ferte deis. iacet omnis gloria Lernæ
Præcipuæq; manus, subijt vltricia Tydeus
Tartara. mors subitam nigri stupet auguris vmbrã,
Ismenos raptis tumet Hippomedontis opimis.
Arcada belligeris pudet annumerare trophæis.
In manibus merces. nusquam capita ardua belli
Monstratæq; ducum septena per agmina cristæ.
Scilicet Adrasti senium, fraterq; iuuenta
Peior, & insanis Capaneus metuendus in armis?
Ite age, & obsessis vigiles circundate flammas.
Nulli ex hoste metus, prædam adse uatis, opesque
Iam vestras. Sic ille truces hortatibus implet
Labdacidas. iuuat exhaustos iterare labores.
Sicut erat puluis, sudorq; cruorq; per artus
Mixtus adhuc, vertere gradum. vix obuia passi
Colloquia, amplexus etiam, dextrasq; suorum
Excussere humeris. tunc frontem, auersaq; terga
Partiti, laterumq; sinus, vallum vndique cingunt
Ignibus infesti. rabidi sic agmine mixto
Sub noctem coiere Lupi, quos omnibus agris
Nil non ausa fames longo tenuauit hiatu,
Iam stabula ipsa premunt: torquet spes irrita fauces,
Balatusq; tremens, pinguesq; ab ouilibus auræ.
Quod superest, duris adfrangunt postibus vngues,
Pectoraq; & siccos minuunt in limine dentes.
At procul Argolici supplex in margine templi
Cætus, & ad patrias fusæ Pelopeides aras
Sceptriferæ Iunonis opem, reditumq; suorum
Exposcunt, pictasq; fores, & frigida vultu
Saxa terunt, paruosq; docent procumbere natos.
Condiderant iam vota diem: nox addita curas
Iungit, & aggestis vigilant altaria flammis.
Peplum etiam dono, cuius mirabile textum
Nulla manus sterilis, nec dissociata marito
Versarat calathis, castæ velamina diuæ
Haud spernenda ferunt. varijs vbi plurima floret
Purpura picta modis, mixtoq; incenditur auro.
Ipsa illic magni thalamo desponsa Tonantis
Expers connubij, & timide positura sororem
Lumine demisso pueri Iouis oscula libat

Simplex,

Simplex, & nondum furtis offensa mariti.
Hoc tunc Argolicæ sanctum velamine matres
Induerant ebur, & lachrymis questuque rogabant.
Aspice sacrilegas Cadmeæ pellicis arces,
Siderei regina poli, tumulumq; rebellem
Disijce, & in Thebas aliud (potes) excute fulmen.
Quid faciat? scit fata suis contraria Graijs,
Auersumq; Iouem: sed nec perijsse precatus
Tantaque dona velit. tempus tamen obuia magni
Fors dedit auxilij. videt alto ex æthere clausa
Mœnia, & insomni vallum statione teneri.
Horruit irarum stimulis, motaq; verendum
Turbauit diadema coma. non sæuius arsit
Herculeæ cum matris onus, geminosq; Tonantis
Concubitus vacuis indignaretur in astris.
Ergo intempesta somni dulcedine captos
Destinat Aonios letho præbere: suamq;
Orbibus accingi solitis iubet Irin, & omne
Mandat opus. paret iussis dea clara, polumque
Linquit, & in terras longo suspenditur arcu.
Stat super occiduæ nebulosa cubilia noctis,
Æthiopasque alios, nulli penetrabilis astro
Lucus iners, subterq; cauis graue rupibus antrum
It vacuum in montem, qua desidis atria somni.
Securumque larem segnis Natura locauit.
Limen opaca Quies, & pigra Obliuia seruant,
Et nunquam vigili torpens Ignauia vultu.
Otia vestibulo, pressisque silentia pennis
Muta sedent, abiguntq; truces à culmine ventos:
Et ramos errare vetant, & murmura demunt
Alitibus. non hic pelagi, licet omnia clament
Littora, non illic cœli fragor. ipse profundis
Vallibus effugiens speluncæ proximus amnis
Saxa inter, scopulosq; tacet. nigrantia circa
Armenta, omne solo recubat pecus, & noua marcent
Germina, terrarumq; inclinat spiritus herbas.
Mille intus simulacra dei cælauerat ardens
Mulciber. hic hæret lateri redimita Voluptas.
Hic comes in requiem vergens labor. est vbi Baccho,

Est

Eſt vbi Martigenæ ſocium puluinar Amori
Obtinet, interius tectum in penetralibus altis
Et cum Morte iacet. nullique ea triſtis imago.
Ipſe autem, vacuus curis, humentia ſubter
Antra ſoporifero ſtipatus flore, tapetas
Incubat. exhalant veſtes, & corpore pigro
Strata calent. ſupraq; torum niger efflat anhelo
Ore vapor, manus hæc fuſos a tempore leuo,
Suſtentant crines: hæc cornu oblita remiſit.
Adſunt innumero circum-vaga ſomnia vultu,
Vera ſimul falſis, permixtaque triſtia blandis.
Noctis opaca cohors, trabibuſque, aut poſtibus
hærent,
Aut tellure iacent. tenuis qui circuit aulam
Inualiduſq; nitor primoſq; hortantia ſomnos
Languida ſucciduis expirant lumina flammis.
Huc ſe cœruleo librauit ab æthere virgo
Diſcolor. effulgent ſiluæ, tenebroſaque Tempe
Adriſere deæ, & zonis lucentibus icta
Euigilat domus. ipſe autem nec lampade clara
Nec ſonitu, nec voce deæ perculſus, eodem
More iacet. donec radios Thaumantias omnes
Impulit, inque oculos penitus deſcendit inertes.
Tunc ſic orſa loqui nimborum fulua creatrix:
Sidonios te Iuno duces, mitiſſime diuûm
Somne, iubet populumq; trucis defigere Cadmi,
Qui nunc euentu belli tumefactus, Achæum
Peruigil adſeruat vallum, & tua iuſſa recuſat.
Da precibus tantis, (rara eſt hoc poſſe facultas,)
Placatumq; Iouem dextra Iunone merere.
Dixit, & increpitans languentia pectora dextra,
Ne pereant voces, iterumque, iterumq; monebat.
Ille deæ iuſſis dubium, mixtumq; ſopori
Annuit. excedit grauior nigrantibus antris
Iris, & obtuſum multo iubar excitat imbri.
Ipſe quoq; & volucrem greſſum, & ventoſa citauit
Tempora, & obſcuri ſinuatam frigore cœli
Impleuit chlamydem, tacitoq; per æthera curſu
Fertur, & Aonijs longe grauis imminet aruis.
Illius aura ſolo volucres, pecudeſq; feraſq;

Expli-

Explicat, & penitus quacunq; superuolat orbem,
Languida de scopulis sidunt freta. pigrius hærent
Nubila, demittunt extrema cacumina syluæ,
Pluraq; laxato ceciderunt sidera cœlo.
Primus adesse deum subita caligine sensit
Campus, & innumeræ voces, fremitusq; virorum
Summisere sonum. cum vero humentibus alis
Incubuit, piceaq; haud vnquam densior vmbra
Castra subit, errare oculi, resolutaq; colla,
Et medio adfatu verba imperfecta relinqui,
Mox & fulgentes clypeos, & sæua remittunt
Pila manu, lassiq; cadunt in pectora vultus.
Et iam cuncta silent: ipsi iam stare recusant
Cornipedes, ipsos subitus cinis abstulit ignes.
At non & trepidis eadem sopor otia Graijs
Suadet, & à iunctis arcet sua nubila castris
Noctiuagi vis blanda dei, stant vndiq; in armis
Fœdam indignantes noctem, vigilesq; superbos.
Ecce repens, superis animum lymphantibus, horror
Thiodamanta subit, formidandoq; tumultu
Pandere fata iubet. siue hanc Saturnia mentem,
Siue nouum comitem bonus instigabat Apollo.
Prosilit in medios visu, audituq; tremendus,
Impatiensq; dei, fragili quem mente receptum
Non capit, exundant stimuli, nudusq; per ora
Stat furor, & trepidas incerto sanguine reddit,
Exhauritq; genas: acies huc errat, & illuc,
Sertaq; mixta comis sparsa ceruice flagellat.
Sic Phryga terrificis genitrix Idæa cruentum
Elicit ex adytis, consumptaq; brachia ferro
Scire vetat. quatit ille sacras in pectora pinus,
Sanguineosq; rotat crines, & vulnera cursu
Exanimat: pauet omnis ager, respersaq; cultris
Arbor, & attoniti currum erexere leones.
Ventum ad concilij penetrale, domumq; verendam
Signorum, magnis vbi dudum cladibus æger
Rerum extrema mouens, frustra consultat Adrastus.
Stant circum subiti proceres, vt quisq; perempto
Proximus, & magnis loca desolata tuentur
Regibus, haud læti, seq; huc creuisse dolentes.

Non secus amisso medium cum præside puppis
Fregit iter, subit ad vidui moderamina claui,
Aut laterum custos, aut quem penes obuia ponto
Prora fuit. stupet ipsa ratis, tardeque sequuntur
Arma, nec accedit domino tutela minori.
Ergo alacer trepidos sic erigit augur Achiuos:
Magna deûm mandata, duces, monitusque verendos
Aduehimus. non hæ nostro de pectore voces:
Ille canit, cui me famulari, & sumere vittas
Vestra fides, ipso non discordante, subegit.
Nox fœcunda operum, pulchræq; accōmoda fraudi
Panditur augurio diuûm. vocat obuia virtus,
Et poscit Fortuna manus. stupet obruta somno
Aonidum legio. tempus nunc funera regum
Vlcisci, miserumque diem. rapite arma, morasque
Frangite portarum: socijs hoc subdere flammas,
Hoc tumulare suos. equidem hoc & Marte diurno
Dum res infractæ, pulsique in terga redimus,
(Per tripodas iuro, & rapti noua fata magistri)
Vidi, & me volucres circum plausere secundæ.
Sed nunc certa fides. modo me sub nocte silenti
Ipse, ipse assurgens iterum tellure soluta,
Qualis erat (solos infecerat vmbra iugales)
Amphiaraus adit. vanæ nec monstra quietis,
Nec somno comperta loquor. Tune, inquit, inertes
Inachidas (redde hæc Parnassia serta, meosque
Redde deos) tantam patiere amittere noctem,
Degener? hæc egomet cœli secreta, vagosque
Edocui lapsus? vade eia, vlciscere ferro
Nos saltem. dixit, meque hæc ad limina visus
Cuspide sublata, totoque impellere curru.
Quare agite, vtendum superis. non cominus hostes
Sternendi, bellum iacet, & sæuire potestas:
Ecqui aderunt? quos ingenti se attollere fama
Non pigeat, dum fata sinunt? iterum ecce benignæ
Noctis aues. sequor, & comitū licet agmina cessent,
Solus eo, solus. venit ille, & quassat habenas.
Talia vociferans, noctem exturbabat, euntque
Non secus accensi proceres, quam si omnibus idem
Corde deus. flagrant comitari & iungere casus.

Ter denos numero, turmarum robora, iussus
Ipse legit. circa fremit indignata iuuentus
Cætera, cur maneant castris, ignauaq; seruent
Otia. pars sublime genus, pars facta suorum,
Pars sua.fortem alij clamant,sortem vndiq; poscunt.
Gaudet in aduersis, animoq; adsurgit Adrastus.
Vertice sic Pholoes volucrum nutritor equorum,
Cui fœtura gregem pecoroso vere nouauit,
Lætatur, cernens hos montis in ardua niti,
Hos innare vadis, certare parentibus illos.
Tunc vacuo sub corde mouet,qui molle domandi
Ferre iugum, qui terga boni, quis in arma, tubasque
Natus,ad Eleas melior quis surgere palmas.
Talis erat turmæ ductor longæuus Achiuæ.
Nec deest cœptis: vnde hæc tam sera repente
Numina? qui fractos superi redijstis ad Argos?
Estne hic infelix virtus? gentiq; superstes
Sanguis, & in miseris animorum semina durant?
Laudo equidem, egregij iuuenes,pulchraq; meorum
Seditione fruor. sed fraudem, & operta paramus
Prælia,cælandi motus. nunquam apta latenti
Turba dolo. seruate animos: venit vltor in hostes
Ecce dies. tunc arma palam, tunc ibimus omnes.
His tandem virtus iuuenum frenata quieuit.
Non aliter moto quam si pater Æolus antro
Portam iterum saxo premat imperiosus, & omne
Claudat iter, iam iam sperantibus æquora ventis.
Insuper Herculeum sibi iungit Agyllea vates
Actoraq; hic aptus suadere, hic robora iactat
Non cessisse patri. comites tribus ordine deni
Horrendum Aonijs, & contra stantibus agmen.
Ipse, noui gradiens furta ad Mauortia belli,
Ponit adoratas Phœbea insignia frondes,
Longæuiq; ducis gremio commendat honorem
Frontis: & oblatam Polynicis munere grato
Loricam, galeamq; subit. ferus Actora magno
Ense grauat Capaneus.ipse haud dignatus in hostem
Ire dolo,superosq; sequi. permutat Agylleus
Arma trucis Nomij. quid enim fallentibus vmbris
Arcus, & Herculeæ iuuissent bella sagittæ?

Inde

Inde per abruptas castrorum ex aggere pinnas,
Ne grauis exclamet portæ mugitus ahenæ,
Præcipitant saltu. nec longum,& protinus ingens
Præda solo, ceu iam exanimes, multoq; peracti
Ense iacent. Ite ò socij quacunq; voluptas
Cædis inexhaustæ: superisq; fauentibus, oro,
Sufficite. hortatur clara iam voce sacerdos:
Cernitis expositas turpi marcore cohortes.
Proh pudor: Argolicas hi ne ausi obsidere portas?
Hi seruare viros? sic fatus & exuit ensem
Fulmineum, rapidaq; manu morientia transit
Agmina. quis numeret cædes? aut nomine turbam
Exanimem signare queat? subit ordine nullo.
Tergaq; pectoraque,& galeis inclusa relinquit
Murmura, permiscetq; vagos in sanguine manes.
Hunc temere explicitum stratis, hunc sero remissis
Gressibus illapsum clypeo,& male tela tenentem:
Cœtibus hos medijs vina inter, & arma iacentes.
Acclines clypeis alios, vt quemq; ligatum
Infelix tellure sopor, supremáq; nubes
Obruerat. nec numen abest, armataq; Iuno
Lunarem quatiens exerta lampada dexrra
Pandit iter, firmatq; animos,& corpora monstrat.
Sentit adesse deam tacitus, sed gaudia cælat
Thiodamas. iam tarda manus, iam debile ferrum,
Et caligantes nimijs successibus iræ.
Caspia non aliter magnorum in strage iuuencûm
Tigris, vbi immenso rabies placata cruore,
Lassauitq; genas, & crasso sordida tabo
Confudit maculas, spectat sua facta, doletq;
Defecisse famem. victus sic augur inerrat
Cædibus Aonijs. optet nunc brachia centum,
Centenasq; in bella manus. iam tædet inanes
Exhaurire minas, hostemq; adsurgere malit.
Parte alia, segnes magno satus Hercule vastat
Sidonios, Actorq; àlia. sua quemq; cruento
Limite turba subit. stagnant nigrantia tabo
Gramina, sanguineis nutant tentoria riuis.
Fumat humus, somniq; & mortis anhelitus vna.
Voluitur, haud quisquam visus, aut ora, iacentem
Erexit.

Erexit. tali miseris deus aliger vmbra
Incubat, & tantum morientia lumina soluit.
Traxerat insomnis cithara, ludoque suprema
Sidera, iam nullos visurus Alimenus ortus,
Sidonium Pæana canens. huic languida ceruix
In leuum cogente deo, mediaque iacebant
Colla relicta lyra. ferrum per pectus Agyleus
Exigit, aptatamque caua testudine dextram
Percutit, & digitos inter sua fila trementes.
Proturbat mensas dirus liquor: vndique manant
Sanguine permixti latices, & Bacchus in altos
Crateras, paterasque redit, ferus occupat Actor
Implicitum fratri Thamyrum. Tagus haurit Ethecli
Terga coronati. Danaus caput amputat Hebri.
Nescius heu rapitur fatis, hilarisque sub vmbras
Vita fugit, mortisque feræ lucrata dolores.
Stratus humo gelida subter iuga fida, rotasque
Palpetus Aonios gramen gentile metentes
Proflatu terrebat equos, madida ora redundant,
Accensusque mero sopor æstuat. Ecce iacentis
Inachius vates iugulum fodit. expulit ingens
Vina cruor, fractumque perit in sanguine murmur.
Fors illi præsaga quies, nigrasque grauatus
Per somnum Thebas, & Thiodamanta videbat.
Quarta soporiferæ superabant tempora nocti,
Cum vacuæ nubes, & honor non omnibus astris,
Adflatusque fugit curru maiore Bootes.
Iamque ipsum defecit opus. cum prouidus Actor
Thiodamanta vocat. Satis hæc inopina Pelasgis
Gaudia: vix vllos tanto reor agmine sæuam
Effugisse necem, ni quos deformis in alto
Sanguine degeneres occultat vita. secundis
Pone modum. sunt & diris sua numina Thebis.
Forsitan & nobis modo quæ fauere, recedunt.
Paruit, & madidas tollens ad sidera palmas:
Phœbe, tibi exuuias monstratæ præmia noctis,
Nõdũ ablutus aquis,(tibi enim hæc ego sacra litaui)
Trado ferus miles tripodum, fidusque sacerdos.
Si non dedecui tua iussa, tulique prementem
Sæpe veni. sæpe hanc dignare irrumpere mentem.
Nunc

Nunc tibi crudus honos, trunca arma, cruorque virorum,
At patrias si quando domos, optataque Pæan,
Templa, Lycie, dabis, tot ditia dona sacratis
Postibus, & totidem voti memor exige tauros.
Dixerat, & lætis socios reuocabat ab armis.
Venerat hos inter fato Calydonius Hopleus
Mœnaliusque Dymas, dilecti regibus ambo,
Regum ambo comites, quorum post funera mœsti
Vitam indignantur. prior Arcada concitat Hopleus:
Nullane post manes regis tibi cura perempti,
Care Dyma? teneant quem iam fortasse volucres
Thebanique canes, patriæ quid deinde feretis
Arcades? en reduces contra venit aspera mater.
Funus vbi? at nostro semper sub pectore Tydeus
Sæuit inops tumuli, quamuis patientior artus
Ille, nec abruptis adeo lachrymabilis annis.
Ire, tamen, sæuumque libet nullo ordine passim
Scrutari campum, mediasque irrumpere Thebas.
Excipit orsa Dymas: per ego hæc vaga sidera iuro,
Per ducis errantes instar mihi numinis vmbras,
Idem ardor misero. comitem circunspicit olim
Mens humilis luctu: sed nunc prior ibo, viamque
Inchoat, & mœsto conuersus ad æthera vultu
Sic ait: Arcanæ moderatrix Cynthia noctis,
Si te tergeminis perhibent variare figuris
Numen, & in siluas alio descendere vultu,
Ille comes nuper, nemorumque insignis alumnus,
Ille tuus, Diana, puer (nunc respice saltem)
Quæritur, incendit pronis dea curribus almum
Sidus, & admoto monstrauit funera cornu.
Apparent campi, Thebæque, altusque Cithæron.
Sic vbi nocturnum tonitru malus æthera frangit
Iuppiter, absiliunt nubes, & fulgure claro
Astra patent, subitusque oculis ostenditur orbis.
Accepit radios, & eadem percitus Hopleus
Tydea luce videt. longe dant signa per vmbras
Mutua lætantes, & amicum pondus vterque,
Ceu reduces vitæ, sæuaque a morte remissos,
Subiecta ceruice leuant. nec verba, nec ausi

Fle-

Flere diu: prope ſæua dies, indexque minatur
Ortus. eunt taciti per mœſta ſilentia magnis
Paſſibus, exhauſtaſque dolent pallere tenebras,
Inuida fata pijs, & fors ingentibus auſis
Rara comes. iam caſtra vident, armiſque propinquant,
Et decreſcit onus, ſubiti cum pulueris vmbra,
Et ſonus à tergo. monitu ducis acer agebat
Amphion equites, noctem, vigilataque caſtra
Explorare datus, primuſque per auia campi
Vſque procul (nec dum totas lux ſoluerat vmbras)
Neſcio quid viſu dubium, incertumque moueri
Corporaque ire videt. ſubitus mox fraude reperta
Exclamat: cohibete gradum quicumque. ſed hoſtes
Eſſe patet. miſeri pergunt anteire, timentque
Non ſibi nunc mortem trepidis minitatur, & haſtam
Expulit, ac vanos alte leuat eminus ictus,
Affectans errare manus, ſtetit illa Dymantis
Ante oculos, qui forte prior, greſſumque repreſſit.
At non magnanimus curauit perdere iactus
Æpytus, & fixo tranſuerberat Hoplea tergo:
Pendentiſque etiam perſtrinxit Tydeos armos.
Labitur, egregij nondum ducis immemor Hopleus,
Expiratque tenens: felix ſi corpus ademptum
Neſciat, ac ſæuas talis deſcendat ad vmbras.
Viderat hoc retro conuerſus, & agmina ſentit
Iuncta Dymas, dubius precibuſne ſubiret, an armis
Inſtantes. arma ira dabat. fortuna precari,
Non audere iubet: neutri fiducia cœpto.
Diſtulit ira preces. ponit miſerabile corpus
Ante pedes: tergoque graues quas forte gerebat
Tigridis exuuias, in leuum torquet, & obſtat
Exertum obiectans mucronem, inque omnia tela
Verſus; & ad cædem iuxta, mortemque paratus.
Vt lea quam ſæuo fœtam preſſere cubili
Venantes Numidæ, natos erecta ſuperſtat
Mente ſub incerta, toruum ac miſerabile frendens.
Illa quidem turbare globos, & frangere morſu
Tela queat, ſed prolis amor crudelia vincit
Pectora, & à media catulos circumſpicit ira.

Et

Et iam leua viro, quamuis sæuire vetaret
Amphion, erepta manus, puerique trahuntur
Ora supina comis. serus tunc denique supplex
Demisso mucrone rogat: Moderatius oro
Ducite. fulminei per vos cunabula Bacchi,
Inoamque fugam, vestrique Palæmonis annos.
Si cui forte domi natorum gaudia, si quis
Hic pater, angusti puero date pulueris haustus,
Exiguamque facem. rogat, en rogat ipse iacentis
Vultus: ego infandas potior satiare volucres.
Me præbete feris: ego bella audere coegi:
Immo, ait Amphion, regem, si tanta cupido
Condere, quæ timidis belli mens, ede, Pelasgis.
Quid fracti, exanguesq; parent. cuncta ocyus effer,
Et vita, tumuloque ducis donatus, abito.
Horruit, & toto præcordia protinus Arcas
Impleuit capulo. summumne hoc cladibus, inquit,
Deerat, vt afflictos turparem ego proditor Argos?
Nil emimus tanti, nec sic velit ipse cremari.
Sic ait, & magno proscissum vulnere pectus
Iniecit puero, supremaque murmura voluens:
Hoc tamen interea charo potiere sepulchro.
Tales optatis regum in complexibus ambo,
Par insigne animis Ætolus, & inclytus Arcas,
Egregias efflant animas, lethoque fruuntur,
Vos quoque sacrati, quamuis mea carmina surgant
Inferiore lyra, memores superabitis annos.
Forsitan & comites non aspernabitur vmbras
Euryalus, Phrygijque admittet gloria Nisi.
At ferus Amphion, regi qui facta reportent,
Edoceantque dolum, captiuaque corpora reddant,
Mittit ouans. clausis ipse insultare Pelasgis
Tendit, & abscissos sociorum ostendere vultus.
Interea reducem murorum è culmine Graij
Thiodamanta vident. nec iam erumpentia cælant
Gaudia, vt exertos enses, & cæde recenti
Arma rubere notant. nouus adsilit æthera magnus
Clamor, & è summo pendent cupida agmina vallo
Noscere quisque suos. volucrum sic turba recentum
Cum reducem longo prospexit in æthere matrem,

Ire

Ire cupit contra, summaque è margine nidi
Extat hians: iam iamque cadat, ni pectore toto
Obstet aperta parens, & amantibus increpet alis.
Dumque opus arcanum, & taciti compendia Martis
Enumerant, lætisque suos complexibus implent,
Hopleaq;exquirunt,tardumq; Dymanta queruntur.
Ecce & Dirceæ iuxta dux concitus alæ
Venerat Amphion. non longum cæde recenti
Lætatus, videt innumeris feruere cateruis
Tellurem, atque vna gentem expirare ruina.
Qui tremor illicita cœli de lampade tactos,
Hic fixit iuuenem, pariterque horrore sub vno
Vox, acies, sanguisque perit. gemitusque parantem
Ipse vltro conuertit equus. fugit ala retorto
Puluere. nondum illi Thebarum claustra subibant,
Etiam Argiua cohors nocturno freta triumpho
Prosilit in campos, per & arma, & mẽbra iacentum
Tetraque congerie sola, semianimumque cruorem
Cornipedes, ipsique ruunt. grauis exterit artus
Vngula, sanguineus lauat imber, & impedit axes;
Dulce viris hac ire via, ceu tecta superbi
Sidonia, atque ipsas calcent in puluere Thebas.
Hortatur Capaneus: Satis occultata, Pelasgi,
Delituit virtus. nunc nunc mihi vincere pulchrum
Teste die. mecum clamore, & puluere aperto
Ite palam iuuenes: sunt & mihi prouida dextræ
Omina, & horrendi stricto mucrone furores.
Sic ait. ardentes alacer succendit Adrastus,
Argolicusque gener, sequitur iam tristior augur.
Iamq; premunt muros, & adhuc noua funera narrat
Amphion, miseramque intrabant protinus vrbem,
Ni Megareus specula citus exclamasset ab alta.
Claude vigil: subeunt hostes: claude vndiq;portas.
Est vbi dat vires nimius timor: ocyus omnis
Porta coit, solas dum tardius artat Echion
Ogygias, audax animi Spartana iuuentus
Irrupit, cæsique ruunt in limine primo,
Incola Taygeti Panopeus, rigidique natator
Oebalus Eurotæ. tuque ò spectate palæstris
Omnibus, & nuper Nemeæo in puluere felix

Alci-

Alcidama, primis quem cæstibus ipse ligarat
Tyndarides: nitidi moriens conuexa magistri
Respicis, auerso pariter deus occidit astro.
Te nemus Oebalium, te lubrica ripa Lacænæ
Virginis, & falso gurges cantatus olore,
Flebit, Amyclæis Triuiæ lugebere nymphis.
Et quæ te leges, præceptaque fortia belli
Erudiit genitrix, nimium dedicisse queretur.
Talis Echionio Mauors in limine sæuit.
Tandem humeris obnixus Acron, & pectore toto
Pronus Alimenides ferratæ robora portæ
Torserunt. quanta pariter ceruice gementes
Profringunt inarata diu Pangæa iuuenci.
Par operis iactura lucro. quippe hoste retento
Exclusere suos. cadit intra mœnia Graius
Ormenus, & pronas tendentis Amynthoris vlnas
Fundentisque preces, penitus ceruice recisa
Verba solo, vultusque cadunt, colloque decorus
Torquis in hostiles cecidit per vulnus arenas.
Soluitur interea vallum, primæque recusant
Stare moræ. iam se peditum iunxere cateruæ
Mœnibus, at patulas saltu transmittere fossas
Horror equis. hærent trepidi, atq; immane pauentes
Abruptum mirantur agi: nunc impetus ire
Margine ab extremo. nunc sponte in frena recedunt.
Hi præfixa solo vellunt munimina: at illi
Portarum obiectus minuunt, & ferrea sudant
Claustra remoliri, trabibusque arctata sonoro
Pellunt saxa loco, pars ad fastigia missas
Exultant hæsisse faces: pars ima lacessunt
Scrutanturque cauas cæca testudine turres.
At Tyrii, quæ sola salus, caput omne coronant
Murorum, nigrasque sudes, & lucida ferro
Spicula, & arsuras cœli per inania glandes,
Saxaque in aduersos ipsis auulsa rotabant
Mœnibus. exundant sæuo fastigia nimbo,
Armatæque vomunt stridentia tela fenestræ.
Qualiter aut Malean, aut alta Ceraunia supra
Cessantes in nube sedent, nigrisque leguntur
Collibus, & subitæ saliunt in vela procellæ:
O Ta-

Talis Agenoreis, Argiuum exercitus armis
Obruitur. non ora virum, non pectora flectit
Imber atrox, rectosque tenent in mœnia vultus
Immemores lethi, & tantum sua tela videntes.
Anthea falcato lustrantem mœnia curru
Desuper Ogygiæ pepulit grauis impetus hastæ.
Lora excussa manu, retroque in terga volutus
Semianimos artus, ocreis retinentibus hæret
Mirandum visu belli scelus, arma trahuntur,
Fumantesque rotæ tellurem, & tertius hastæ
Sulcus arant. longo sequitur vaga puluere ceruix,
Et resupinarum patet orbita longa comarum.
At tuba luctificis pulsat clangoribus vrbem
Obseptasque fores sonitu perfringit amaro
Diuisere aditus, omnique in limine sæuus
Signifer ante omnes sua damna, & gaudia portat.
Dira intus facies: vix Mauors ipse videndo
Gaudeat. incertis lymphatam horroribus vrbem
Scindunt dissensu vario, luctusque, furorque
Et pauor, & cæcis fuga circunfusa tenebris.
Bellum intrasse putes: feruent discursibus arces,
Miscentur clamore viæ. ferrum vndique, & ignes
Mente vident: sæuas mente accepere catenas.
Consumpsit ventura timor. iam tecta replerant
Templaque, & ingratæ vallantur planctibus aræ.
Vna omnes, eademque subit formido per annos.
Poscunt fata senes, ardet, palletque iuuentus,
Atria fœmineis trepidant vlulata querelis
Flent pueri, & flendi nequeunt cognoscere causas
Attoniti, & tantum matrum lamenta timentes.
Illas cogit amor, nec habent extrema pudorem.
Ipsæ tela viris, ipsæ iram, animosque ministrant,
Hortantur, vnaque ruunt, nec auita gementes
Limina, nec paruos cessant ostendere natos.
Sic vbi pumiceo pastor rapturus ab antro
Armatas erexit apes, fremit aspera nubes:
Inque vicem sese stridere hortantur, & omnes
Hostis in ora volant, mox deficientibus alis
Amplexæ, flauamque domum, captiuaque plangunt
Mella, laboratasque premunt ad pectora ceras.

Nec

Nec non ancipitis pugnat ſententia vulgi.
Diſcordeſque ferit motus. hi reddere fratrem
Nec muſſant, ſed voce palam, claroque tumultu
Reddere regna iubent: perijt reuerentia regis
Sollicitis: veniat, pactumque hic computet annum,
Cadmeoſque lares exul, patriaſque ſalutet
Infelix tenebras. cur autem ego ſanguine fraudes,
Et periura luam regalis crimina noxæ?
Inde alij. fera iſta fides, iam vincere mauult.
Tireſian alij lachrymis & ſupplice cœtu
Orant, quodque vnum rebus ſolamen in arctis,
Noſſe futura rogant. tenet ille incluſa, premitque
Fata deum. Quiane ante duci bene credita noſtra
Conſilia, & monitus, cum perfida bella vetarem?
Te tamen, infelix, inquit, perituraque Thebe,
Si taceam, nequeo miſer exaudire cadentem,
Argolicumque oculis haurire vacantibus ignem.
Vincamur, pietas: pone eia altaria, virgo,
Quæramus ſuperos. facit illa, acieque ſagaci
Sanguineos flammarum apices, geminumq; per aras
Ignem, & clara tamen mediæ faſtigia lucis
Orta docet. tunc in ſpeciem ſerpentis inanem
Ancipiti gyro volui, frangique ruborem
Demonſtrat dubio, patriaſque illuminat vmbras.
Ille coronatos iamdudum amplectitur ignes
Fatidicum ſorbens vultu flagrante vaporem,
Stant triſtes horrore comæ, vittaſque trementes
Cæſaries inſana leuat. diducta putares
Lumina, conſumptumque genis redijſſe nitorem.
Tandem exundanti permiſit verba furori,
Audite ò ſontes, extrema litamina diuûm,
Labdacidæ. venit alma ſalus, ſed limite duro.
Martius inferias, & ſæua efflagitat anguis
Sacra, cadat generis quicunque nouiſſimus extat
Viperei: datur hoc tantum victoria pacto:
Felix qui tanta lucem mercede relinquet.
Stabat fatidici prope ſæua altaria vatis
Mœſtus adhuc, patriæ tantum communia lugens
Fata Creon. grandem ſubiti cum fulminis ictum
Non ſecus ac torta traiectus cuſpide pectus,

Accipit exanimis, sentitque Menœcea posci.
Monstrat enim, suadetque timor. stupet anxius alto
Corda metu glaciante pater. Trinacria qualis
Ora repercussum Libyco mare sumit ab æstu.
Mox plenum Phœbo vatem, & celerare iubentem
Nunc humilis genua amplectens, nunc ora canentis
Nequicquam reticere rogat. iam fama sacratam
Vocem amplexa volat, clamantque oracula Thebæ.
Nunc age quis stimulos, & pulchræ gaudia mortis
Addiderit iuueni (neq; enim hæc absentibus vnquam
Mens homini transmissa deis) memor incipe Clio,
Sæcula te quoniam penes, & digesta vetustas.
Diua Iouis solio iuxta comes, vnde per orbem
Rara dari, terrisque solet contingere virtus.
Seu pater omnipotens tribuit, siue ipsa capaces
Elegit penetrare viros, cœlestibus vt nunc
Desiluit gauisa plagis. dant clara meanti
Astra locum, quosque ipsa polis adfixerat ignes,
Iamque premit terras: nec vultus ab æthere longe,
Sed placuit mutare genas, fit prouida Manto.
Responsis vt plana fides, & fraude priores
Exuitur vultus. abiit horrorque vigorque
Ex oculis, paulum decoris permansit, honosque
Mollior, & posito vatum gestamina ferro
Subdita. descendunt vestes, toruisque ligatur
Vitta comis (nam laurus erat) tamen aspera produnt
Ora deam, nimiique gradus. sic Lydia coniux
Amphitryoniaden exutum horrentia terga
Perdere Sidonios humeris ridebat amictus.
Et turbare colus, & tympana rumpere dextra.
Sed neque te indecorem sacris, dignumque iuberi
Talia, Dircæa stantem pro turre, Menœceu,
Inuenit. immensæ reserato limine portæ
Sternebas Danaos. pariter Mauortius Æmon.
Sed consanguinei quamuis, atque omnia fratres,
Tu prior. exanimes circumcumulantur acerui
Omne sedet telum: nulli sine cædibus ictus.
Necdum aderat virtus. nō mens, nō dextra quiescit,
Non auida arma vacant, ipsa insanire videtur
Sphynx galeæ custos, visoque animata cruore
Emi-

Emicat effigies, & ſparſa oricalcha renident.
Cum dea pugnantis capulum,dextramque repreſſit:
Magnanime ô iuuenis, quo non agnouerit vllum
Certius armifero Cadmi de ſemine Mauors,
Linque humiles pugnas,non hæc tibi debita virtus:
Aſtra vocant,cœloq;animam (plus concipe) mittes.
Iamdudum hoc hilares genitor bacchatur ad aras,
Hoc ignés, fibræque volunt, hoc vrget Apollo.
Terrigenam cuncto patriæ pro ſanguine poſcunt.
Fama canit monitus. gaudet Cadmeia plebes
Certa tui. rape mente deos, rape nobile fatum.
I, precor, accelera. ne proximus occupet Hæmon.
Sic ait, & magna cunctantis pectora dextra
Permulſit tacite, ſeſeque in corde reliquit.
Fulminis haud citius radijs adflata cupreſſus
Combibit infeſtas, & ſtirpe & vertice flammas,
Quam iuuenis multo poſſeſſus numine pectus
Erexit ſenſus, lethique inuaſit amorem.
Vt vero auerſæ, greſſumque, habitumque notauit,
Et ſubitam à terris in nubila creſcere Manto,
Obſtupuit. ſequimur, diuûm quæcumque vocaſti,
Nec tarde paremus ait. iam iamque recedens,
Inſtantem vallo Pylium tamen Agrea fixit.
Armigeri feſſum excipiunt. tum vulgus euntem
Auctorem pacis, ſeruatoremque deumque
Conclamat gaudens, atque ignibus implet honeſtis.
Iamque iter ad muros curſu feſtinus anhelo
Obtinet, & miſeros gaudet vitaſſe parentes.
Cũ genitor(ſteteruntq; ambo & vox hæſit vtrinque,
Deiectæque genæ) tandem pater ante profatus:
Quis nouus inceptis rapuit te caſus ab armis?
Quæ bello grauiora paras? dic nate precanti,
Cur tibi torua acies? cur hic truculentus in ore
Pallor? & ad patrios non ſtant tua lumina vultus?
Audiſti reſponſa. palam eſt. per ego oro tuoſque
Nate,meoſque annos, miſeræque per vbera matris,
Ne vati, ne crede puer. ſuperine profanum
Dignantur ſtimulare ſenem? cui vultus inanis,
Extinctique orbes, & pœna ſimillima diro
Oedipodæ? quid ſi inſidiis, & fraude doloſa

Accipit exanimis, sentitque Menœcea posci.
Monstrat enim, suadetque timor. stupet anxius alto
Corda metu glaciante pater. Trinacria qualis
Ora repercussum Libyco mare sumit ab æstu.
Mox plenum Phœbo vatem, & celerare iubentem
Nunc humilis genua amplectens, nunc ora canentis
Nequicquam reticere rogat. iam fama sacratam
Vocem amplexa volat, clamantque oracula Thebæ.
Nunc age quis stimulos, & pulchræ gaudia mortis
Addiderit iuueni (neq;enim hæc absentibus vnquam
Mens homini transmissa deis) memor incipe Clio,
Sæcula te quoniam penes, & digesta vetustas.
Diua Iouis solio iuxta comes, vnde per orbem
Rara dari, terrisque solet contingere virtus.
Seu pater omnipotens tribuit, siue ipsa capaces
Elegit penetrare viros, cœlestibus vt nunc
Desiluit gauisa plagis. dant clara meanti
Astra locum, quosque ipsa polis adfixerat ignes,
Iamque premit terras: nec vultus ab æthere longe,
Sed placuit mutare genas, fit prouida Manto,
Responsis vt plana fides, & fraude priores
Exuitur vultus. abiit horrorque vigorque
Ex oculis, paulum decoris permansit, honosque
Mollior, & posito vatum gestamina ferro
Subdita. descendunt vestes, toruisque ligatur
Vitta comis (nam laurus erat) tamen aspera produnt
Ora deam, nimiique gradus. sic Lydia coniux
Amphitryoniaden exutum horrentia terga
Perdere Sidonios humeris ridebat amictus.
Et turbare colus, & tympana rumpere dextra.
Sed neque te indecorem sacris, dignumque iuberi
Talia, Dircæa stantem pro turre, Menœceu,
Inuenit. immensæ reserato limine portæ
Sternebas Danaos. pariter Mauortius Æmon.
Sed consanguinei quamuis, atque omnia fratres,
Tu prior. exanimes circumcumulantur acerui
Omne sedet telum: nulli sine cædibus ictus.
Necdum aderat virtus. nō mens, nō dextra quiescit,
Non auida arma vacant, ipsa insanire videtur
Sphynx galeæ custos, visoque animata cruore

Emi-

Emicat effigies, & sparsa oricalcha renident.
Cum dea pugnantis capulum,dextramque repressit:
Magnanime ò iuuenis, quo non agnouerit vllum
Certius armifero Cadmi de semine Mauors,
Linque humiles pugnas,non hæc tibi debita virtus:
Astra vocant,cœloq;animam (plus concipe) mittes.
Iamdudum hoc hilares genitor bacchatur ad aras,
Hoc ignes, fibræque volunt, hoc vrget Apollo.
Terrigenam cuncto patriæ pro sanguine poscunt.
Fama canit monitus. gaudet Cadmeia plebes
Certa tui. rape mente deos, rape nobile fatum.
I, precor, accelera. ne proximus occupet Hæmon.
Sic ait, & magna cunctantis pectora dextra
Permulsit tacite, sesèque in corde reliquit.
Fulminis haud citius radijs adflata cupressus
Combibit infestas, & stirpe & vertice flammas,
Quam iuuenis multo possessus numine pectus
Erexit sensus, lethique inuasit amorem.
Vt vero auersæ, gressumque, habitumque notauit,
Et subitam à terris in nubila crescere Manto,
Obstupuit. sequimur, diuûm quæcumque vocasti,
Nec tarde paremus ait. iam iamque recedens,
Instantem vallo Pylium tamen Agrea fixit.
Armigeri fessum excipiunt. tum vulgus euntem
Auctorem pacis, seruatoremque deumque
Conclamat gaudens, atque ignibus implet honestis.
Iamque iter ad muros cursu festinus anhelo
Obtinet, & miseros gaudet vitasse parentes.
Cũ genitor(steteruntq; ambo & vox hæsit vtrinque,
Deiectæque genæ) tandem pater ante profatus:
Quis nouus inceptis rapuit te casus ab armis?
Quæ bello grauiora paras? dic nate precanti,
Cur tibi torua acies? cur hic truculentus in ore
Pallor? & ad patrios non stant tua lumina vultus?
Audisti responsa. palam est. per ego oro tuosque
Nate,meosque annos, miseræque per vbera matris,
Ne vati, ne crede puer. superine profanum
Dignantur stimulare senem? cui vultus inanis,
Extinctique orbes, & pœna simillima diro
Oedipodæ? quid si insidiis, & fraude dolosa

Rex agit? extrema est cui nostra in sorte timori
Nobilitas, tuaque ante duces notissima virtus.
Illius hæc forsan remur, quæ verba deorum
Ille monet: ne frena animo permitte calenti:
Da spacium, tenuemq; moram: male cuncta ministrat
Impetus. hoc, oro, munus concede parenti.
Sic tua maturis signentur tempora canis,
Et sis ipse parens, & ad hunc, animose, timorem
Peruenias. ne perge meos orbare penates.
Externi te nempe patres, alienaque tangunt
Pignora? si pudor est, primum miserere tuorum.
Hæc pietas, hic verus honos, ibi gloria tantum
Ventosumque decus, titulique in morte latentes.
Nec timidus te flecto parens: I, prælia misce,
Per Danaas acies, mediosque per obuius enses,
Non teneo. liceat misero tremebunda lauare
Vulnera, & vndantem lachrymis siccare cruorem.
Teque iterum sæuis, iterumque remittere bellis.
Hoc malunt Thebæ. sic colla, manusque tenebat
Implicitus. sed nec lachrymæ, nec verba mouebant
Dijs votum iuuenem. quin & monstrantibus illis
Fraude patrem tacita subit, auertitque timorem.
Falleris heu, verosque metus, pater optime, nescis,
Non me vlli monitus, nec vatum exorsa furentum
Sollicitant, manesque mouent: sibi callidus ista
Tiresias, natæque canat. non si ipse reclusis
Cominus ex adytis in me insaniret Apollo.
Sed grauis vnanimi casus me fratris ad vrbem
Sponte refert. gemit Inachia mihi saucius Hæmon
Cuspide. vix illum medio de puluere belli
Inter vtrasque acies, iam iamque tenentibus Argis.
Sed moror. I, refoue dubium, turbæque ferenti
Dic, pareant, leuiterque vehant. ego vulnera doctum
Iungere, supremique fugam reuocare cruoris
Eetiona petam. sic imperfecta locutus
Effugit. illi atra mersum caligine pectus
Confudit sensus. pietas incerta vagatur,
Discordantque metus: impellunt credere Parcæ.
Turbidus interea ruptis venientia portis
Agmina belligeri Capaneus agit æquore campi.
Cor-

Cornua nunc equitum. cuneos nunc ille pedestres.
Et proculcantes moderantum funera currus.
Idem altas turres saxis, & turbine crebro
Laxat, agit turmas idem, atque in sanguine fumat.
Nunc spargit torquens volucri noua vulnera plūbo,
Nunc iaculum excusso rotat in sublime lacerto,
Nullaque tectorum subit ad fastigia, quæ non
Deferat hasta virum, perfusaque cæde recurrat.
Nec iam aut Oeniden, aut Hippomedonta perēptos,
Aut vatem Pelopea phalanx, aut Arcada credunt.
Quin socium coijsse animas, & corpore in vno
Stare omnes: ita cuncta replet. non vllius ætas,
Non cultus, non forma mouet. pugnantibus idem,
Supplicibusq; furit. non quisquam obsistere contra,
Non belli tentare vices. procul arma furentis,
Terribilesque iubas, & frontem cassidis horrent.
At pius electa murorum in parte Menœceus,
Iam sacer aspectu solitoque augustior ore,
Ceu subito in terras supero demissus ab axe,
Constitit, exempta manifestus casside nosci,
Despexitque acies hominum, & clamore profundo
Conuertit campum, iussitque silentia bello.
Armorum superi, tuque ô qui funere tanto
Indulges mihi, Phœbe, mori, date gaudia Thebis,
Quæ pepigi, & toto quæ sanguine prodigus emi.
Ferte retro bellum, captæque impingite Lernæ
Relliquias turpes, confixaque terga fouentes
Inachus indecores pater auersetur alumnos.
At Tyrijs templa, arua, domos, connubia, natos
Reddite morte mea. si vos placida hostia iuui,
Si non attonitis vatis consulta recepi
Auribus, & Thebis nondum credentibus hausi.
Hæc Amphionijs pro me persoluite terris,
Ac mihi deceptum, precor, exorate parentem.
Sic ait, insignemque animam mucrone corusco
Dedignantem artus pridem, mœstamque teneri
Arripit, atque vno quæsitam vulnere rumpit.
Sanguine tunc spargit turres, & mœnia lustrat.
Seque super medias acies, nondum ense remisso
Iecit, & in sæuos cadere est conatus Achiuos.

Aſt illum amplexæ Pietas, Virtuſque ferebant
Leniter ad terras corpus. iam ſpiritus olim
Ante Iouem, & ſummis apicem ſibi poſcit in aſtris.
Iamque intra muros nullo ſudore receptum
Gaudentes heroa ferunt. abſceſſerat vltro
Tantalidum venerata cohors. ſubit agmine longo
Colla inter iuuenum, lætiſque fauoribus omni
Concinitur vulgo, Cadmum atque Amphiona ſupra
Conditor. hi ſertis, hi veris honore ſoluto
Accumulant artus, patriaque in ſede reponunt
Corpus adoratum. repetunt mox bella peractis
Laudibus. hic victa genitor lachrymabilis ira
Congemit, & tandem matri data flere poteſtas:
Luſtralemne feris ego te, puer inclyte, Thebis,
Deuotumque caput, vilis ceu mater alebam?
Quod molita nefas? cui tantum inuiſa deorum?
Non ego monſtrifero coitu reuoluta nouaui
Pignora, nec nato peperi funeſta nepotes.
Quid refert? habet ecce ſuos Iocaſta duceſque,
Regnanteſque videt. nos ſæua piacula bello
Demus, vt alterius (placet hoc tibi fulminis auctor)
Oedipodionij mutent diademata fratres.
Quid ſuperos hominesue queror? tu ſæue Menœceu,
Tu miſeram ante omnes properaſti extinguere matrem,
Vnde hic mortis amor? quæ ſacra inſania menti?
Quosue ego conceptus, aut quæ mala pignora fudi
Tam diuerſa mihi? nimirum Martius anguis.
Quæque nouis proauum tellus effloruit armis.
Hinc animi triſtes, nimiuſque in pectore Mauors,
Et de matre nihil, ſponte en vltroque peremptus
Irrumpis mœſtas fatis nolentibus vmbras.
Aſt egomet Danaos Capaneaque tela verebar.
Hæc erat, hæc metuenda manus, ferrumq; quod amens
Ipſa dedi. viden vt iugulo conſumpſerit enſem?
Altius haud quiſquam Danaum mucrone ſubiſſet.
Diceret infelix etiamnum & cuncta repleret
Queſtibus. abducunt comites, famulæque peroſam
Solantes thalamoque tenent. ſed eruta multo
Vngue genas: non illa diem, non verba precantum
Reſpicit, aut viſus flectit tellure relictos.

Iam

Iam vocis, iam mentis inops. sic aspera tigris
Fœtibus abreptis Scythico deserta sub antro
Accubat, & tepidi lambit vestigia saxi.
Nusquam iræ: sedit rabies, feritasque, famesque
Oris, eunt præter secura armenta, gregesque.
Aspicit illa iacens. vbi enim, quibus vbera pascat,
Aut quos ingenti premat expectata rapina?
Hactenus arma, tubæ, ferrumq; & vulnera. sed nunc
Comminus astrigeros Capaneus tollendus in axes.
Non mihi iam solito vatum de more canendum:
Maior ab Aonijs sumenda audacia lucis.
Mecum omnes audete deæ. siue ille profundæ
Missus nocte furor, Capaneaque signa secutæ
Arma Iouem contra Stygiæ rapuere sorores,
Seu virtus egressa modum, seu gloria præceps,
Seu magnæ data fama neci, seu læta malorum
Principia, & blandæ superum mortalibus iræ.
Iam sordent terrena viro, tædetque profundæ
Cædis, & exhaustis olim, Graiumque, suisque
Missilibus, lassa respexit in æthera dextra.
Ardua mox toruo metitur culmina visu,
Innumerosque gradus, gemina latus arbore clusus
Aerium sibi portat iter. longeque timendus
Multifidam quercum flagranti lumine vibrat.
Arma rubent vna, clypeoque incenditur ignis.
Hac, ait, in Thebas, hac me iubet ardua virtus
Ire, Menœceo qua lubrica sanguine turris.
Experiar, quid sacra iuuent, an falsus Apollo.
Dixit, & alterno captiua in mœnia gressu
Surgit ouans. quales medijs in nubibus æther
Vidit Aloidas, cum cresceret impia tellus
Despectura deos, nec adhuc immane veniret
Pelion, & trepidum iam tangeret Ossa Tonantem.
Tum vero attoniti fatorum in cardine summo
Ceu suprema lues vrbem, facibusque cruentis
Æquatura solo turres Bellona subiret,
Omnibus è tectis certatim ingentia saxa,
Roboraque, & grauidas fundæ balearis habenas,
(Nam iaculis, cœloque vagis spes vnde sagittis?)
Verum auidi & tormenta rotant, & molibus vrgent.

Ille nec ingestis, nec terga sequentibus vnquam
Detrahitur telis, vacuoque sub aere pendens
Plana velut terra certus vestigia figat,
Tendit, & ingenti subit occurrente ruina.
Amnis vt incumbens longæui robora pontis
Assiduis oppugnat aquis. iam saxa fatiscunt,
Emotæque trabes, tanto violentior ille
(Sæuit enim maiore salo) quassatque, trahitque
Molem ægram, nexus donec celer alueus omnes
Abscidit, & cursu victor respirat aperto.
Vtque petita diu celsus fastigia supra
Eminuit, trepidamque adsurgens desuper vrbem
Vidit, & ingenti Thebas exterruit vmbra,
Increpat attonitos: Humilesne Amphionis arces
Proh pudor, hi faciles, carmenque imbelle secuti,
Et, mentita diu Thebarum fabula, muri?
Et quidnam egregium prosternere mœnia molli
Structa lyra? simul insultans, gressuque, manuque
Molibus obstantes cuneos, tabulataque sæuus
Destruit. absiliunt pontes, tectique trementis
Saxea frena labant, dissepto que aggere rursus
Vtitur, & truncas rupes in templa, domosque
Præcipitat, frangitque suis iam mœnibus vrbem,
Iamque Iouem circa studijs diuersa fremebant
Argolici, Tyrijque dei. pater æquus vtrisque
Aspicit ingentes ardentum cominus iras,
Seque obstare videt. gemit inseruante nouerca
Liber, & obliquo respectans lumine patrem:
Nunc vbi sæua manus, meaq; heu cunabula flammæ,
Fulmen, io vbi fulmen? ait. gemit auctor Apollo,
Quas dedit ipse domos. Lernã, Thebasque rependit
Mœstus, & intento dubitat Tirynthius arcu.
Maternos plangit volucer Danaeius Argos.
Flet Venus Harmoniæ populos: metuensque mariti
Stat procul, & tacita Gradiuum respicit ira
Increpat Aonios audax Tritonia diuos.
Iunonem tacitam furibunda silentia torquent.
Non tamen hæc turbant pacem Iouis. ecce quierunt
Iurgia, cum medijs Capaneus auditus in astris,
Nullane pro trepidis, clamabat, numina Thebis
Sta-

Statis? vbi infandæ segnes telluris alumni
Bacchus, & Alcides? piget instigare minores.
Tu potius venias, (quis enim concurrere nobis
Dignior?) en cineres Semeleaque busta tenentur.
Nunc age, nunc totis in me connitere flammis
Iuppiter. an pauidas tonitru turbare puellas
Fortior? & soceri thalamos exscindere Cadmi?
Ingemuit dictis superùm dolor. ipse furentem
Risit, & incussa sanctarum mole comarum,
Quænam spes hominũ tumidæ post prælia Phlegræ?
Tune etiam feriendus? ait, premit vndique lentum
Turba deum frendens, & tela vltricia poscit.
Nec iam audet fatis turbata obsistere coniux.
Ipsa dato nondum cœlestis regia signo
Sponte tonat, coeunt ipsæ sine flamine nubes,
Accurruntque imbres, Stygias rupisse catenas
Iapetum, aut victam supera ad conuexa leuari
Inarimen, Ætnamue putes. pudet ista timere
Cælicolas. sed cum in media vertigine mundi
Stare virum, insanasque vident deposcere pugnas,
Mirantur taciti, & dubio pro fulmine pendent.
Cœperat Ogygiæ supra fastigia turris
Arcanum mugire polus, cœlumque tenebris
Auferri: tenet ille tamen, quas non videt arces.
Fulguraque attritis quoties micuere procellis,
His, ait, in Thebas, his iam decet ignibus vti,
Hinc renouare facem, lassamq; accendere quercum.
Talia dicentem toto Ioue fulmen adactum
Corripuit. primæ fugere in nubila cristæ,
Et clypei niger vmbo cadit. iamque omnia lucent
Membra viri. cedunt acies, & terror vtrinque
Quo ruat, ardenti feriat quas corpore turmas.
Intra se stridere facem, galeamque, comasque
Quærit, & vrentem thoraca repellere dextra
Conatus, ferri cinerem sub pectore tractat.
Pectoraque inuisis obicit fumantia muris,
Ne caderet. sed membra virum terrena relinquunt,
Exuiturque animus. paulum si tardius artus
Cessissent, potuit fulmen meruisse secundum.

P. PAPINII STATII THEBAIDOS

LIBER VNDECIMVS.

POstquam magnanimus furias virtutis iniquæ
Consumpsit Capaneus, expirauitq; receptum
Fulmen, & ad terras longe comitata cadentem
Signauit muros vltricis semita flammæ:
Componit dextra victor concussa plagarum
Iuppiter, & vultu cœlumque, diemque reducit
Gratantur superi. Phlegræ ceu fessus anhelet
Prælia, & Encelado fumantem impresserit Ætnam.
Ille iacet laceræ complexus fragmina turris,
Toruus adhuc visu, memorandaque facta relinquens
Gentibus, atque ipsi non illaudata Tonanti.
Quantus Apollineæ temerator matris Auerno
Tenditur, ipsæ horrent si quando pectore ab alto
Emergunt volucres, immensaque membra iacentis
Spectant, dum miseræ crescunt in pabula fibræ.
Sic grauat iniectus terras, hostiliaque vrit
Arua, & anhelantem cœlesti sulfure campum.
Respirant Thebæ, templisque tacentia surgunt
Agmina. iam finis votis, finisque supremis
Planctibus, & natos ausæ deponere matres.
At vaga palantes campo fuga voluit Achiuos.
Nec iam aut hostes turmæ, aut ferrum mortale timetur,
Omnibus ante oculos iræ Iouis, omnibus ardent
Arma metu, galeæque tonant, visusque pauentes
Ipse sequi, & profugis opponere Iuppiter ignes.
Instat Agenoreus miles, cœlique tumultu
Vtitur, indomitos vt cum Massylla per arua
Armenti reges magno Leo fregit hiatu,
Et contentus abit: rauci tunc cominus vrsi,
Tunc auidi venere lupi, rabieque remissa
Lambunt degeneres alienæ vulnera prædæ.
Hinc premit Eurymedō, cui rusticus horror in armis,

Rusti-

Rustica tela manu patriumque agitare tumultum.
Pan illi genitor: tener hinc conatibus annos
Egreditur, iuuenemq; patrem puer æquat Alatreus.
Fœlices ambo: sed fortunatior ille,
Quem genuisse iuuat, nec iam dinoscere promptum,
Quæ magis arma sonent, quo plus eat hasta lacerto.
Arctatur denso fugientum examine vallum.
Quas voluis, Gradiue, vices? modo mœnia Cadmi
Scandebant, sua nunc defendunt tecta Pelasgi:
Ceu redeunt nubes, ceu circunflantibus Austris
Alternus procumbit ager, ceu gurgite cano
Nunc retegit bibulas, nunc obruit æstus arenas.
Procumbit late pubes Tirynthia, alumni
Exuuias imitata dei. trux mœret ab alto
Amphitryoniades Nemeæa in sanguine terga,
Et similes ramos, similesque videre pharetras.
Stabat in Argolicæ ferrato margine turris
Egregius lituo dextri Mauortis Enipeus
Hortator, sed tunc miseris dabat vtile signum,
Suadebatque fugam, & tutos in castra receptus:
Cum subitum obliquo descendit ab aere vulnus,
Vrgentisque sonum leua manus aure retenta est,
Sicut erat: fugit in vacuas iam spiritus auras,
Iam gelida ora tacent, carmen tuba sola peregit.
Iamque potens scelerum, geminæq; exercita gentis
Sanguine, Tisiphone fraterna cludere quærit
Bella tuba. nec se tanta in certamina retur
Sufficere, inferna comitem ni sede Megæram,
Et consanguineos in prælia suscitet angues.
Ergo procul vacua consedit valle, solumque
Ense fodit Stygio, terræque immurmurat absens
Nomen, &, Elysijs signum indubitabile regnis,
Crinalem attollit longo stridore cerasten.
Cærulex dux ille comæ, quo protinus omnis
Horruit audito tellus, pontusque, polusque,
Et pater Ætneos iterum prospexit ad ignes.
Accipit illa sonum, stabat tunc forte parenti
Proxima, dum cœtu Capaneus laudatur ab omni
Ditis, & insignem Stygijs fouet omnibus vmbram.
Protinus abrupta terrarum mole sub astris
Con-

Conſtitit, exultant manes, quantumque profundæ
Rareſcunt tenebræ, tantum de luce receſſit.
Excipit atra ſoror, dextræque innexa profatur:
Hac germana tenus Stygij metuenda parentis
Imperia, & iuſſos potui tolerare furores
Sola ſuper terras, hoſtilique obuia mundo,
Dum vos Elyſium & faciles compeſcitis vmbras.
Nec pretium deforme moræ, caſſique labores:
Hoc quodcunque madent campi, quod ſanguine fumant
Stagna, quod innumero Lethæa examine gaudet
Ripa, meæ vires, mea læta inſignia. ſed quid
Hæc ego? Mars habeat, vulgataque iactet Enyo.
Vidiſtis (Stygijs certe manifeſtus in vmbris)
Sanguine fœdatum rictus, atroque madentem
Ora ducem tabo. miſerum inſatiabilis edit
Me tradente caput. modo nempe horrendus ab aſtris
Deſcendit vos vſque fragor. mea ſacra premebat
Tempeſtas, ego mixta viri furialibus armis
Bella deum, & magnas ridebam fulminis iras.
Sed iam (effabor enim) longo ſudore fatiſcunt.
Corda ſoror, tardæque manus hebet inſera cœlo
Taxus, & inſuetos angues nimia aſtra ſoporant.
Tu cui totus adhuc furor, exultantque recentes
Cocyti de fonte comæ, da iungere vires.
Non ſolitas acies, nec Martia bella paramus,
Sed fratrum (licet alma fides, pietaſque repugnent,
Vincentur) fratrum ſtringendi cominus enſes.
Grande opus. ipſæ odijs, ipſæ diſcordibus armis
Aptemur. quid lenta venis? agedum elige cuius
Signa feras: ambo faciles, noſtrique, ſed anceps
Vulgus, & adfatus matris, blandamque precatu
Antigonen timeo, paulum ne noſtra retardet
Conſilia. ipſe etiam, qui nos laſſare precando
Suetus, & vltrices oculorum expoſcere diras,
Iam pater eſt. cœtu fertur iam ſolus ab omni
Flere ſibi. Atq; adeo motor ipſa irrumpere Thebas.
Aſſuetumque larem, tibi, pareat impius exul,
Argolicumque impelle nefas, neu mitis Adraſtus
Præualeat, plebeſque, caue, Lernæa moretur.

Vade,

Vade, & in alternas inimica reuertere pugnas.
Talia partitæ diuersum abiere sorores.
Vt Notus, & Boreas, gemino de cardine mundi,
Hic niue Rhiphæa, Libycis hic pastus arenis,
Bella cient. clamant amnes, freta, nubila, siluæ;
Iamque patent strages. plangunt sua damna coloni,
Et tamen oppressos miserantur in æquore nautas.
Illas vt summo vidit pater altus Olympo
Incestare diem, trepidumque Hyperionis orbem
Suffundi maculis, toruo sic inchoat ore:
Vidimus armiferos, quo fas erat vsque, furores,
Cœlicolæ, licitasque acies, etsi impia bella
Vnus init, aususque mea procumbere dextra.
Nunc par infandum, miserisque incognita terris
Pugna subest. auferte oculos. absentibus ausint
Ista deis, lateantque Iouem. sat funera mensæ
Tantaleæ, & fontes vidisse Lycaonis aras,
Et festina polos ducentes astra Mycenas.
Nunc etiam turbanda dies. mala nubila tellus
Accipe, secedantque poli, stat parcere mundo,
Cœlitibusque meis. saltem ne virginis almæ
Sidera, Ledæi videant neu talia fratres.
Sic pater omnipotens, visusque nocentibus aruis
Abstulit, & dulci terræ caruere sereno.
Iamque per Argolicas Erebo sata virgo cohortes
Vestigat Polynicis iter, portisque sub ipsis
Inuenit, incertum letho tot iniqua fugane
Exeat, & dubios turbabant omina sensus.
Viderat, obscura vallum dum nocte pererrat
Æger consilij, curisque nouissima voluens,
Coniugis Argiæ lacera cum lampade mœstam
Effigiem. (sunt monstra deûm, sic ire parabat,
Has latura viro tedas erat) ergo roganti,
Quæ via, quisue dolor, cur mœsta insignia? tantum
Fleuerat; atque manu timidos auerterat ignes.
Scit mentem vidisse nefas. etenim vnde Mycenis
Adforet, & vallum coniux inopina subiret?
Sed fati monitus, vicinaque funera sentit,
Ac sentire timet. cum vero Acherontis operti
Diua ter admoto tetigit thoraca flagello,

Ardet

Ardet inops animi, nec tam confidere regno,
Quam scelus, & cædē, & perfossi in sanguine fratris
Expirare cupit, subitusque adfatur Adrastum.
Sera quidem, extremus socium, gentisque superstes
Argolicæ, consulta, pater, iam rebus in arctis
Aggredior: tunc tempus erat, cum sanguis Achiuum
Integer, ire vltro, primamque capessere pugnam.
Non plebis Danaæ florem, regumque verendas
Obiectare animas. vt lamentabile tantis
Vrbibus inducerem capiti decus: aspera quando
Præcepit virtus, nunc saltem exoluere fas sit,
Quæ merui. scis namque socer, licet alta recondas
Vulnera, & adflictum generi vereare pudorem.
Ille ego sum, qui te pacem. & pia iura regentem
Infelix (vtinamque alijs datis vrbibus hospes)
Extorrem patria, regnoque. sed exige tandem
Supplicia. fratrem suprema in bella (quid horres?
Decretum est, fixumque) voco. desiste morari:
Nec poteris. non si atra parens, miseræque sorores
In media arma cadant. non si ipse ad bella ruenti
Obstet, & extinctos galeæ pater ingerat orbes,
Deficiam. an ne bibam super: st quodcunque cruoris
Inachij? & vestris etiamnum mortibus vtar?
Vidi egomet propter ruptos telluris hiatus,
Nec subij: vidi exanimum, fecique nocentem
Tydea: me Tegee regem indefessa reposcit,
Orbaque Parrhasijs vlulat mihi mater in antris.
Ipse nec Ismeni ripas, dum stagna cruentat
Hippomedon, Tyrias potui nec scandere turres,
Dum tonat, & tecum, Capaneu, miscere furores?
Qui tantus pro luce timor? sed digna rependam,
Conueniant vbicumque nu us, matresque Pelasgæ,
Longæuique patres, quorum tot gaudia carpsi,
Orbauique domos. fratri concurro: quid vltra est?
Spectent, & votis victorem Etheoclea poscant.
Iamque vale coniux, dulcesque valete Mycenæ.
At tu care socer (nec enim omnis culpa malorum
Me penes, & superi mecum, Parcæque nocentes)
Sis lenis cineri, meque hæc post prælia raptum
Alitibus, fratrique tegas, vrnaque reportes.

Hoc

Hoc tantum, & natæ melius connubia iungas
Ibant in lachrymas, veluti cum vere reuerſo
Biſtoniæ tepuere niues, ſummittitur ingens
Hæmus,& anguſtos Rhodope deſcendit in amnes.
Cœperat & leni ſenior mulcere furentem
Alloquio. ſcidit orſa nouo terrore cruenta
Eumenis, alipedemque citum, fataliaque arma,
Protinus Inachij vultus expreſſa Perinthi
Obtulit, ac fidas excluſit caſſide voces.
Ac ſuper hæc: Abrumpe moras: celeremus,& illum
Aduentare ferunt po ti:. ſic omnia vicit,
Correptumque iniecit equo. volat æquore aperto
Pallidus, inſtantemque deæ circumſpicit vmbram.
Sacra Ioui merito Tyrius pro fulmine ductor
Nequicquam Danaos ratus exarmaſſe ferebat.
Nec pater ætherius, diuumque has vllus ad aras,
Sed mala Tiſiphone trepidis inſerta miniſtris
Aſtat, & inferno præuertit vota Tonanti.
Summe deũm,tibi namque meæ primordia Thebæ,
(Liueat infandum licet Argos, & aſpera Iuno)
Debent. Sidonios ex quo per littora raptor
Turbaſti thyaſos, dignatus virgine noſtra
Terga premi, & placidas falſum mugire per vndas!
Nec te vana fides, iterum Cadmeia adep um
Connubia, & Tyrios nimium irrupiſſe penates.
Tandem, inquam,ſoceros,dilectaque mœnia gratus
Reſpicis, adſertorque tonas. ceu regia cœli
Attentata tui, ſic te pro turribus altis
Vidimus vrgentem nubes, lateque benignum
Fulmen, & auditos proauis agnouimus ignes:
Accipe nunc pecudes, & magni thuris aceruos,
Votiuumque marem. dignas ſed pendere grates
Haud mortale opus eſt. certent tibi reddere Bacchus
Noſter, & Alcides. illis hæc mœnia ſerua.
Dixerat, aſt illi niger ignis in ora genaſque
Proſiluit, raptumque comis diadema cremauit.
Tunc ferus ante ictum ſpumis delubra cruentat
Taurus, & obſtantum medijs è cœtibus exit
Turbidus, inſano feriens altaria cornu.
Diffugiunt famuli, & regem ſolatur aruſpex.
Ipſe

Ipse instaurari sacrum male fortis, agique
Imperat, & magnos ficto premit ore timores.
Qualis vbi implicitum Tirynthius ossibus ignem
Sensit, & Oeteas membris accedere vestes,
Vota incepta tamen, libataque thura ferebat
Durus adhuc, patiensque mali, mox grande coactus
Ingemuit, victorque furit per viscera Nessus.
Nuntius exanimi suspensus pectora cursu
Æpytus ad regem portæ statione relicta
Tendit, & hæc trepido vix intellectus anhelat:
Rumpe pios cultus, intempestiuaque Rector,
Sacra Deum. frater muris circum omnibus instat,
Portarumque moras frenis adsultat, & hastis,
Nomine te crebro, te solum in prælia poscens.
Flent mœsti retro comites, & vterque loquenti
Adgemit, & pulsis exercitus obstrepit armis.
Ille vocat? Nunc tempus erat, sator optime diuûm.
Quid meruit Capaneus? turbatus inhorruit altis
Rex odijs, mediaque tamen gauisus in ira est.
Sic vbi regnator post exulis otia tauri,
Mugitum hostilem summa tulit aure iuuencus.
Agnouitque minas, magna stat feruidus ira
Ante gregem, spumisq; animos ardentibus effert,
Nunc pede toruus humũ, nunc cornibus aëra findẽs.
Horret ager, trepidæque expectant prælia valles.
Non desunt regi comites: Sine, mœnia pulset
Irritus. ille autem fractis huc audeat vsque
Viribus? hic miseris furor est instare periclo
Nec librare metus, & tuta odisse. resiste
Hoc fretus solio. nos propulsabimus hostem.
Hos bellare iube. sic proxima turba, sed ardens
Ecce aderat luctu, dicturusque omnia belli
Libertate Creon. vrit fera corda Menœceus:
Nulla patri requies: illum quæritque, tenetque.
Illum sanguineos proflantem pectore riuos
Aspicit, & sæua semper de turre cadentem.
Vt dubium, & pugnas cunctantem Etheoclea vidit:
Ibis ait, neque te vlterius, fratrumque ducumque
Pessime, funeribus patriæ, lachrymisque potitum,
Eumenidum bellique reum, patiemur inulti.

Sat

Sat tua non æquis luimus periuria diuis. (ctam,
Vrbem armis, opibusq; grauem, & modo ciuibus ar-
Ceu cœlo dimissa lues, inimicaue tellus
Hausisti, vacuamque tamen sublimis obumbras?
Deest seruitio plebes. hos ignis egentes
Fert humus, hos pelago patrius iam detulit amnis.
Hi quæruńt artus, illi ardua vulnera curant.
Redde agedum miseris fratres, natosque patresque,
Redde aruis, domibusq; viros. vbi maximus Hypseus,
Finitimusque Dryas? vbi Phocidos arma sonoræ,
Euboicique duces? illos tamen æqua duelli
Fors tulit ad manes. at tu (pudet) hostia regni,
Hostia nate iaces, ceu mutus, & è grege sanguis.
Hei mihi primitijs armorum, & rite nefasto
Libatus, iussusq; mori, & cunctabitur vltra
Iste? nec aduerso nunc saltem Marte vocatus
Stabit? an in pugnas alium iubet ire prophanus
Tiresias? iterumque meos oracula nectit
In gemitus? quid enim misero super vnicus Hæmon?
Ille iube subeat, tuque hinc spectator ab alta
Turre sede. quid sæua fremis, famulamq; cohortem
Respectas? hi te ire volunt, hi pendere pœnas:
Ipsa etiam genitrix, ipsæque odore sorores.
In te ardens frater, ferrum, mortemq; minatur,
Sæuaq; portarum conuellit claustra, nec audes?
Sic pater infrendens, miseraque exæstuat ira.
Ille sub hæc: Non fallis, ait, nec te inclyta nati
Fata mouent: canere illa patrem, & iactare decebat.
Sed spes sub lachrymis, spes atque occulta cupido
His latet; insano prætendis funera voto,
Meq; premis frustra, vacuæ ceu proximus aulæ.
Non ita Sidoniam fortuna reliquerit vrbem,
In te vt sceptra cadant, tanto indignissime nato.
Nec mihi difficilis præsens vindicta. sed arma
Arma prius famuli. coeant in prælia fratres,
Vult gemitus lenire Creon: lucrare furorem;
Victori mihi cuncta lues. Sic iurgia paulum
Distulit, atq; ensem, quem iam dabat ira, repressit.
Ictus vt incerto pastoris vulnere serpens
Erigitur gyro, longumq; è corpore toto

Virus in ora legit, paulum si deuius hostis
Torsit iter, cecidere minæ, tumefactaque frustra
Colla sedent, irasque sui bibit ipse veneni.
At genitrix primam funestæ sortis vt amens
Expauit famam, (nec tarde credidit) ibat
Scissa comas, vultuque & pectore nuda cruento,
Non sexus, decorisue memor. Pentheia qualis
Mater ad insani scandebat culmina montis,
Promissum sæuo caput allatura Lyæo.
Non comites, non ferre ipsæ vestigia natæ
Æqua valent. tantum miseræ dolor vltimus addit
Robur, & exangues crudescunt luctibus anni.
Iamque decus galeæ, iam spicula sæua ligabat
Ductor, & ad lituos hilarem, trepidumque tubarum
Prospiciebat equum. subito cum apparuit ingens
Mater, & ipse metu famulumque expalluit omnis
Cœtus, & oblatam retro dedit armiger hastam.
Quis furor? vnde iterum regni integrata resurgit
Eumenis? ipsi etiam post omnia, cominus ipsi
Stabitis? vsque adeo geminas duxisse cohortes.
Et facinus mandasse parum est? quo deinde redibit
Victor? in hos ne sinus? ò diri coniugis olim
Felices tenebræ! datis improba lumina pœnas.
Hæc spectanda dies? quo, sæue, minantia flectis
Ora? quid alternos vultus, pallorque ruborque
Mutat? & obnixi frangunt mala murmura dentes?
Me miserã, vinces! prius hæc tamẽ arma necesse est
Experiare domi. stabo ipsa in limine portæ
Auspicium infelix, scelerumque immanis imago.
Hæc tibi canicies, hæc sunt calcanda, nefande,
Vbera. perque vterum sonipes hic matris agendus.
Parce: quid oppositam capulo, parmaque repellis?
Non ego te contra Stygijs feralia sanxi
Vota deis. cæco nec Erinnyas ore rogaui.
Exaudi miseram: genitrix te, sæue, precatur, (des,
Non pater. adde moram sceleri, & metire quod au-
Sed pulsat muros germanus, & impia contra
Bella ciet? non mater enim, non obstat eunti
Vlla soror. te cuncta rogant, hic plangimus om-
nes.

Aſt ibi vix vnus pugnas diſſuadet Adraſtus,
Aut fortaſſe iubet. tu limina auita deoſque
Linquis, & à noſtris in fratrem amplexibus exis?
At parte ex alia tacitos obſtante tumultu
Antigone ſurata gradus (nec caſta retardat
Virginitas) volat Ogygij faſtigia muri
Exuperare furens. ſenior comes hæret eunti
Actor, & hic ſummas non duraturus ad arces.
Vtque procul viſis paulum dubitauit in armis,
Agnouitque (nefas?) iaculis, & voce ſuperba
Tecta inceſſentem, magno prius omnia planctu
Implet, & è muris ceu deſcenſura profatur:
Comprime tela manu, paulumq; hanc aſpice turrim
Frater, & horrentes refer in mea lumina criſtas.
Agnoſcis ne hoſtes? ſic annua pacta, fidemque
Poſcimus? hi queſtus? hæc eſt bona cauſa modeſti
Exulis? Argolicos per te, germane, penates
(Nam Tyrijs iam nullus honos,) per ſiquid in illa
Dulce domo, ſummitte animos. en vtraque gentis
Turba rogant, ambæque acies. rogat illa ſuorum
Antigone deuota malis, ſuſpectaque regi,
Et tantum tua, dure, ſoror. ſaltem ora, truceſque
Solue genas. liceat vultus fortaſſe ſupremum
Noſcere dilectos, &, ad hæc lamenta, videre,
Anne fleas. illum gemitu iam ſupplice mater
Frangit, & exſertum dimittere dicitur enſem.
Tu mihi fortis adhuc? mihi, quæ tua nocte, dieque
Exilia, erroreſque fleo? iam iamque tumentem
Placaui tibi, ſæue, patrem. quid crimine ſoluis
Germanum? nempe ille fidem & ſtata fœdera rupit,
Ille nocens, ſæuuſque ſuis. tamen ecce vocatus
Non venit. his paulum furor elangueſcere dictis
Cœperat, obſtreperet quamquam, atque obſtaret
Erinnys.
Iam ſummiſſa manus, lente iam flectit habenas,
Iam tacet. erumpunt gemitus, lachrymaſq; fatetur
Caſſis. hebent iræ, pariterque & abire nocentem
Et veniſſe pudet. ſubito cum matre repulſa
Eumenis eiecit fractis Etheoclea portis
Clamantem, Venio, ſolumque quod ante vocaſti
Inui-

Inuideo. ne incesse morans, grauis arma tenebat
Mater. Io patria, ò regum incertissima tellus,
Nunc certe victoris eris. nec mitior ille, (quum?
Tandem, inquit, scis, sæue, fidem? & descendis in æ-
O mihi nunc primum longo post tempore frater,
Congredere: hæ leges, hæc fœdera sola supersunt.
Sic hostile tuens fratrem: namque vritur alto
Corde, quod innumeri comites, quod regia cassis,
Instratusque ostro sonipes, quod fulua metallo
Parma micet: quamquam haud armis inhonorus & ipse,
Nec palla vulgare nitens. opus ipsa nouarat
Mœonijs Argia modis, & pollice docto
Stamina purpureæ sociauerat aurea telæ.
Iamque in puluereum furijs hortantibus æquor
Prosiliunt: sua quemq; comes, stimulatque regitque
Frena tenent ipsæ, phalerasque & lucida comunt
Arma manu, mixtisq; iubas serpentibus augent.
Stat consanguineum campo scelus: vnius ingens
Bellum vteri, coeuntq; pares sub casside vultus.
Signa tacent, siluere tubæ: stupefactaque Martis
Cornua. ter nigris auidus regnator ab oris
Intonuit, terque ima soli concussit, & ipsi
Armorum fugere dei. nusquam inclyta Virtus,
Restinxit Bellona faces, longeq; pauentes
Mars rapuit currus, & Gorgone cruda virago
Abstitit, inque vicem Stygiæ rubuere sorores.
Prominet excelsis vulgus miserabile tectis: (ce,
Cuncta madent lachrymis, & ab omni plangitur ar-
Hinc questi vixisse senes, hinc pectore nudo
Stant matres, paruosq; vetant attendere natos.
Ipse quoq; Ogygios monstra ad gentilia manes
Tartareus rector porta iubet ire reclusa.
Montibus insidunt patrijs, tristiq; corona
Infecere diem, & vinci sua crimina gaudent.
Illos vt stimulis ire in discrimen apertis
Audijt, & sceleri nullum iam obstare pudorem,
Aduolat, & medias immittit Adrastus habenas.
Ipse quidem regnis multum, & venerabilis æuo,
Sed quid apud tales, quis nec sua pignora curæ?
Alter-

Alternos tamen ille rogat: Spectabimus ergo
Inachidæ, Tyrijq; nefas? vbi iura, deique?
Bella vbi? ne perstate animis. te deprecor hostis,
(Quamquam, hæc ira sinat, nec tu mihi sanguine longe)
Te gener, & iubeo. sceptri si tanta cupido est.
Exuo regales habitus: I Lernan, & Argos
Solus habe. non verba magis suadentia frangunt
Accensos, sumptisque semel conatibus obstant,
Quam Scytha curuatis erectus fluctibus vnquam
Pontus, Cyaneos vetuit concurrere montes.
Vt perijsse preces, geminosque ad prælia fusos
Puluere cornipedes, explorarique furentum
In digitis amenta videt, fugit, omnia linquens
Castra, viros, generum, Thebas, ac fata monentem
Conuersumque iugo propellit Ariona. qualis
Demissus curru leuæ post præmia sortis
Vmbrarum custos, mundique nouissimus hæres
Palluit, amisso veniens in Tartara cœlo.
Non tamen indulsit pugnæ, cunctataq; primo
Substitit in scelere, & paulum fortuna morata est.
Bis cassæ periere viæ: bis cominus actos
Auertit bonus error equos, puræque nefandi
Sanguinis. obliquis ceciderunt ictibus hastæ.
Tendunt frena manu, & sæuis calcaribus vrgent
Immeritos. mouet & geminas miserabile diuûm
Prodigium turmas, alternaque murmura voluunt
Mussantes, iterare aciem, procurrere sæpe
Impetus, & totum miseris opponere bellum.
Iamdudum terris, cœtuque offensa deorum
Auersa cœli Pietas in parte sedebat,
Non habitu quo nota prius, non ore sereno,
Sed vittis exuta comam, fraternaq; bella,
Ceu soror infelix pugnantum, aut anxia mater,
Deflebat: sæuumque Iouem, Parcasque nocentes
Vociferans, seseque polis, & luce relicta
Descensuram Erebo, & Stygios iam malle penates.
Qu d me, ait, vt sæuis animantum. ac sæpe deorum
Obstaturam animis, princeps natura, creabas?
Nil iam ego per populos, nusquã reuerentia nostri.
O fu-

O furor, ò homines, diræque Prometheos artes!
Quam bene post Pyrrham tellus, pontusq; vacabant?
En mortale genus dixit, speculataque tempus,
Auxilium tentemus, ait, licet irrita coner.
Desiluitque polo: niueus sub nubibus altis
Quamquam mœsta deæ, sequitur vestigia limes.
Vix steterat campo, subita mansuescere pace
Agmina, sentirique nefas. tunc ora madescunt,
Pectoraque & tacitus subrepsit fratribus horror.
Arma etiam simulata gerens, cultusque viriles
Nunc his, nunc illis, Agite, ite, obsistite, clamat,
Quis nati fratresque domi, quis pignora tanta.
His quoque (nonne palam est vltro miserescere
diuos?)
Tela cadunt: cunctantur equi: fors ipsa repugnat,
Nonnihil impulerat dubios, ni torua notasset
Tisiphone fraudes, cœlestique ocyor igne
Afforet increpitans. Quid belli obuerteris ausis,
Numen iners, paciq; datum? cede improba: noster
Hic campus, nosterque dies. nunc sera nocentes
Defendis Thebas: vbi tunc cum bella cieret
Bacchus? & armatas furiarent orgia matres?
Aut vbi segnis eras, dum Martius impia serpens
Stagna bibit! dum Cadmus arat? dum victa cadit
Sphynx?
Dũ rogat Oedipoden genitor? dum lampade nostra
In thalamos Iocasta venit? sic vrget. & vltro
Vitantem aspectus, etiam, pudibundaque longe
Ora reducentem, premit adstridentibus Hydris,
Intentatque faces: deiectam in lumina pallam
Diua trahit, magnoque fugit questura Tonanti.
Tunc vero accensæ stimulis maioribus iræ:
Arma placent, versæq; volunt spectare cohortes,
Instaurant crudele nefas. rex impius aptat
Tela, & funestæ casum prior occupat hastæ.
Illa viam medium clypei conata per orbem
Non perfert ictus, atq; alto vincitur auro.
Tunc exul subit, & clare funesta precatur:
Dij quos effosso non irritus ore rogauit
Oedipodes, firmate nefas, non improba posco
Vota:

Vota: piabo manus, & eodem pectora ferro
Rescindam, dum me moriens hic sceptra tenentem
Linquat, & hunc secũ portet minor vmbra dolorem
Hasta subit velox equitis femur inter, equique
Ilia, lethum vtrique volens. sed plaga sedentis
Laxato vitata genu. tamen irrita voti
Cuspis, in obliquis inuenit vulnera costis.
It præceps sonipes strictæ contemptor habenæ,
Aruaque sanguineo scribit rutilantia gyro.
Exultat, fratris credens hunc esse cruorem.
Credit & ipse metu. totis iamque exul habenis
Indulget, cæcusque auidos illidit in ægrum
Cornipedem cursus. miscentur frena, manusque,
Telaque, & ad terram turbatis gressibus ambo
Præcipitant. vt nocte rates, quas nubilus Auster
Implicuit, frangunt tonsas, mutantque rudentes;
Luctatæque diu tenebris, hyemique, sibique,
Sicut erant, imo pariter sedere profundo.
Hæc pugnæ facies. coeunt sine more, sine arte,
Tantum animis, iraque, atque ignescentia cernunt
Per galeas odia, & vultus rimantur acerbo
Lumine. nil adeo mediæ telluris, & enses
Impliciti nexæque manus, alternaque sæui
Murmura, ceu lituos rapiunt, aut signa tubarum.
Fulmineos veluti præceps cum cominus egit
Ira sues, strictisque erexit pectora setis:
Igne tremunt oculi, lunataque dentibus vncis
Ora sonant. spectat pugnas de rupe propinqua
Venator pallens, canibusque silentia suadet.
Sic auidi incurrunt: nec dum lethalia miscent
Vulnera, sed cœptus sanguis, facinusque peractum,
Nec iam opus est furijs: tantum mirantur, & adstant
Laudantes, hominumque dolent plus posse furores.
Fratris vterque furens cupit affectatque cruorem,
Et nescit manare suum. Tandem irruit exul,
Hortatusque manum, cui fortior ira, nefasque
Iustius, alte ensem germani in corpore pressit,
Qua male iam plumis imus tegit inguina thorax.
Ille dolens nondum, sed ferri frigore primo

P Terri-

Territus, in clypeum turbatos colligit artus,
Mox intellecto magis ac magis æger anhelat
Vulnere, nec parcit cedenti. atque increpat hosti:
Quo retrahis, germane, gradus? O languida somno,
Et regnis effœta quies! longaque sub vmbra
Imperia! exilio, rebusque exercita egenis
Membra vides. disce arma pati, nec fidere lætis.
Sic pugnant miseri. restabat lassa nefando
Vita duci, summusque cruor, poterantque parumper
Stare gradus: sed sponte ruit, fraudemque supremam
In media iam morte parat. clamore Cithæron
Erigitur, fraterque ratus vicisse, leuauit
Ad cœlum palmas. Bene habet. non irrita voui,
Cerno graues oculos, atque ora natantia letho. (rum
Huc aliquis propere sceptrum, atque insigne coma-
Dum videt. hæc dicens gressus admouit, & arma
Ceu templis decus & patriæ laturus ouanti,
Arma etiam spoliare cupit. nondum ille peractis
Manibus, vltrices animam seruabat in iras.
Vtque superstantem, pronumque in pectore sensit,
Erigit occulte ferrum, vitæque labantis
Relliquias tenues odio suppleuit, & ensem
Iam lætus fratris non frater corde reliquit.
Ille autem, Viuisne? & adhuc manet ira superstes,
Perfide, nec sedes vnquam meriture quietas?
I mecum ad Manes: illic quoque pacta reposcam,
Si modo Agenorei stat Gnossia iudicis vrna,
Qua reges punire datur. nec plura locutus,
Concidit, & totis fratrem grauis obruit armis.
Ite truces animæ, funestaque Tarta a letho
Polluite, & cunctas Erebi consumite pœnas,
Vosque malis hominum, Stygiæ, iam parcite, diuæ.
Omnibus in terris scelus hoc, omnique sub æuo
Viderit vna dies, monstrumque infame futuris
Excidat, & soli memorent hæc prælia reges.
At genitor sceleris comperto fine, profundis
Erepsit tenebris, sæuoque è limine profert
Mortem imperfectam. veteri stat sordida tabo
Vtraque canicies, & durus sanguine crinis
Obnu-

Obnubit furiale caput. procul ora, genæque
Intus, & effossæ squallent vestigia lucis
Virgo autem impositæ sustentat pondera leuæ,
Dextra sedet baculo. qualis si puppe relicta
Exosus pigri manes sulcator Auerni
Exeat ad superos, solemque, & pallida turbet
Astra, nec ipse diu fortis, patiensque superni
Aeris. interea longum cessante magistro
Crescat opus, totisque expectent sæcula ripis.
Talis init campum, comitique extrema gementi,
Duc, ait, ad natos, patremque recentibus oro
Inijce funeribus. cunctatur nescia virgo,
Quid paret, impediunt iter, implicitosque morantur
Arma, viri, currus, altaque in strage seniles
Deficiunt gressus, & dux miseranda laborat.
Vt quæsita diu monstrauit corpora clamor
Virginis, insternit totos frigentibus artus.
Nec vox vlla seni. iacet, inmugitque cruentis
Vulneribus, nec verba diu tentata sequuntur.
Dum tractat galeas, atque ora latentia quærit,
Tandem muta furens genitor suspiria soluit,
Tarda meam, pietas, longo post tempora mentem
Percutis? est ne sub hoc hominis clementia corde?
Vincis me miserum, vincis, natura, parentem.
En habeo gemitus, lachrymæque per arida serpunt
Vulnera, & in molles sequitur manus impia planctus.
Accipite infandæ iusta exequialia mortis,
Crudeles, nimiumque mei. nec noscere natos,
Alloquiumque aptare licet. dic, virgo, precanti,
Quem teneo? quo nunc vestras ego sæuus honore
Prosequar inferias? ô si fodienda redirent
Lumina, & in vultus sæuire ex more potestas.
Heu dolor, heu iusto magis exaudita parentis
Vota, malæque preces. quisnam fuit ille deorum
Qui stetit orantem iuxta, præreptaque verba
Dictauit fatis? furor illa, & mouit Erinnys,
Et pater, & genitrix, & regna oculique cadentes;
Nil ego. per Ditem iuro dulcesque tenebras,

Immeritamque ducem, ſubeam ſic tartara digna
Morte, nec irata fugiat me Laius vmbra.
Hei mihi quos nexus fratrum, quæ vulnera tracto?
Soluite quæſo manus, infeſtaque vincula tandem
Diuidite, & medium nunc ſaltem admittite patrem.
Talia dequeſtus, paulatim ſumpſerat iras
Mortis, & occulte telum, ni nata vetaret,
Quærebat, ſed caſta manu ſubtraxerat enſes
Antigone, furit inde ſenex. Vbi noxia tela?
Heu furiæ, num totum abijt in corpora ferrum?
Dicentem comes ægra leuat. mutumque dolorem
Ipſa premit, ſæuum gaudens planxiſſe parentem.
Olim autem incœptæ clamore exterrita pugnæ
Regina extulerat notum penetralibus enſem,
Enſem ſceptriferi ſpolium lachrymabile Laij.
Multaque cum Superis, & diro queſta cubili,
Et nati furijs, & primi coniugis vmbris,
Luctata eſt dextræ, & prono vix pectore ferrum
Intrauit tandem, & venas prorupit aniles
Vulnus, & infelix luſtratur ſanguine lectus.
Illius exili ſtridentem in pectore plagam
Iſmeno collapſa ſuper, lachrymiſque, comiſque
Siccabat plangens. qualis Marathonide ſilua
Flebilis Erigone, cæſi prope funera patris
Queſtibus abſumptis triſtem iam ſoluere nodum
Cœperat, & fortes ramos moritura legebat.
At iam læta ducum ſpes eluſiſſe duorum
Res Amphionias alio, ſceptrumque maligna
Tranſtulerat Fortuna manu, Cadmique tenebat
Iura Creon. miſer heu bellorum terminus! illi
Pugnarant fratres. hunc & Mauortia clamant
Semina, & impenſus patriæ paulo ante Menœceus
Conciliat populis. ſcandit fatale tyrannus
Flebilis Aoniæ ſolium. proh blanda poteſtas,
Et ſceptri male-ſuadus amor! nunquamne priorum
Hærebunt documenta nouis? iuuat eece nefaſto
Stare loco, regimenque manu tractare cruentum,
Quid melior Fortuna poteſt? iam flectere patrem
Incipit, atque datis abolere Menœcea regnis.
Pri-

Primum adeo sæuis imbutus amoribus aulæ,
Indicium ſpecimenque ſui, iubet igne ſupremo
Arceri Danaos, nudoque ſub axe relinqui
Infelix bellum, & triſtes ſine ſedibus vmbras.
Mox reducem Ogygiæ congreſſus limine portæ
Oedipoden timuit paulum, ſeſeque minorem
Confeſſus tacite, promptamque coercuit iram.
Mox redit in regem, cæcumque audentibus hoſtem
Increpitans. procul, inquit, vbi victoribus omen
Inuiſum, & furias auerte, ac mœnia luſtra
Diſceſſu Thebana tuo. ſpes longa peracta eſt.
Vade, iacent nati. quæ iam tibi vota ſuperſunt?
Horruit inſtinctu rabido, ſteteruntque trementes,
Ceu viſu præſente, genæ, ſeniumque receſſit.
Tunc natam, baculumque manu dimiſit, & iræ
Innixus, tumido vocem de pectore rumpit:
Iamne vacat ſæuire, Creon? modo perfida regna
Fortunæque locum noſtræ miſerande ſubiſti,
Et tibi iam fas eſt regum calcare ruinas?
Iam tumulis victos, ſocios iam mœnibus arces?
Macte, potes digne Thebarum ſceptra tueri.
Hæc tua prima dies. ſed cur noua contrahis amens
Iura? quid anguſte tantos metiris honores?
Exilium intendis? timida inclementia regum
Iſta. feros auidus quin protinus imbuis enſes?
Crede: licet veniat cupidus parere ſatelles,
Intrepidusque ſecet non euitantia colla,
Incipe: an expectas, vt pronus ſupplice dextra
Sternar? & immitis domini veſtigia quæram?
Finge autem tentare, fines? mihine vlla minaris
Supplicia? aut vllos reris ſupereſſe timores?
Linquere tecta iubes? cœlum, terraſque reliqui
Sponte, atque vltricem crudelis in ora retorſi
Non vllo cogente manum. quid tale iubere
Rex inimice potes? fugio, excedoque nefandis
Sedibus. an refert quo funera longa, meaſque
Transportem tenebras? ne non gens cuncta precanti
Concedat, patriæ quantum miſer incubo terræ?
Sed dulces Thebæ: nimirum hic clarior ortus.

Et meliora meos permulcent sidera vultus.
Hic genitrix, natique. habeas Thebana, regasque
Mœnia, quo Cadmus, quo Laius omine rexit,
Quoque ego. sic thalamos, sic pignora fida capessas.
Nec tibi sit virtus fortunam euadere dextra:
Sed lucem deprensus ames. satis omina sanxi,
Duc age nata procul. quid te autem luctibus addo?
Da, rex magne, ducem. timuit miseranda relinqui
Antigone: mutatque preces. felicia per te
Regna, verende Creon, sanctasq; Menœceos vmbras;
Da veniam adflicto, dictisque ignosce superbis.
Hunc morem fandi longæ fecere querelæ.
Nec soli ferus iste tibi, sic fata, deosque
Alloquitur. durus luctu, facilisque nec ipsi
Sæpe mihi. pridem indomito sub pectore feruet
Libertas misera, & sæuæ spes anxia mortis.
Et nunc ecce tuas irritat callidus iras,
Suppliciumque cupit. sed tu maioribus, oro,
Imperij potiare bonis, altusque iacentes
Prætereas, & magna ducum vereare priorum
Funera. & hic quondam solio sublimis, & armis
Septus, opem miseris, iura & poscentibus æquus,
Supplicibusque dabat: cui nunc ex agmine tanto
Vna comes, nec dum exul erat. felicibus hic ne
Obstat? in hunc odijs, & regni viribus exis?
Hunc abigis tectis? an ne prope limina clarum
Ingemat, & votis intempestiuus oberret?
Pone metum, procul vsque tua summotus ab aula
Flebit. ego erectum subigam, & seruire docebo.
Cœtibus abducam, solaque in sede recondam:
Exul erit: nam quæ migranti externa patebunt
Mœnia? vis Argos eat, hostilesque Mycenas
Squallidus irreptet? victique ad limen Adrasti
Aonias narret clades! tenuemque precetur
Rex Thebanus opem? miseræ quid crimina gentis
Pandere, quid casus iuuat ostentare pudendos?
Conde precor quodcunque sumus, nec longa precamur
Dona Creon, miserere senis, mœstique parentis
Hic

Hic precor, hic manes indulge ponere: certe
Thebanos sepelire licet. sic orat, humique
Voluitur. abducit genitor. sæuumque minatur
Indignans veniam. qualis leo rupe sub alta,
Quem viridem quondam siluę montesq; tremebant:
Iam piger, & longo iacet exarmatus ab æuo,
Magna tamen facies, & non adeunda senectus:
Et si demissas veniat mugitus ad aures,
Erigitur, meminitque sui, viresque peractas
Ingemit, & campis alios regnare leones.
Flectitur affatu, sed non tamen omnia rector
Supplicis indulget lachrymis, partemque recidit
Muneris. haud, inquit, patrijs prohibebere longe
Finibus, occursu dum non pia templa, domosque
Commacules. habeant te lustra, tuusque Cithæron:
Atque hæc ecce tuis tellus habitabilis vmbris,
Qua bellum, geminæque iacent in sanguine gentes.
Sic ait, & ficto comitum, vulgique gementis
Assensu, limen tumidus regale petebat.
Interea pulsi vallum exitiale Pelasgi
Destituunt furto. nulli sua signa, suusque
Ductor: eunt taciti passim, & pro funere pulchro
Dedecorem amplexi vitam reditusque pudendos.
Nox fauet, & grata profugos amplectitur vmbra.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER DVODECIMVS.

NOndum cuncta polo vigil inclinauerat astra
Ortus, & instantem cornu tenuiore videbat
Luna diem: trepidas subito Tithonia nubes
Discutit, ac reduci magnum parat æthera Phœbo.
Agmina iam raris Dircæa penatibus errant
Noctis questa moras, quamuis tunc otia tandem,
Et primus post bella sopor: tamen ægra quietem
Pax fugat, & sæui meminit victoria belli.

Vix primo proferre gradum, & munimina valli
Soluere, vix totas reserare audacia portas.
Stant veteres ante ora metus, campique vacantis
Horror: vt adsiduo iactatis æquore tellus
Prima labat. sic attoniti nil cominus ire
Mirantur, fusasque putant adsurgere turmas,
Sic vbi prospicuæ scandentem limina turris
Idaliæ volucres fuluum aspexere draconem,
Intus agunt natos, & fœta cubilia vallant
Vnguibus, imbellesque citant ad prælia pennas:
Mox ruerit licet ille retro, tamen aera nudum
Candida turba timet, tandemque ingressa volatus
Horret, & à medijs etiamnum respicit astris.
Itur in exanguem populum, bellique iacentis
Relliquias, qua quemque dolor, luctusque cruenti
Exegere duces. hi tela, hi corpora, at illi
Cæsorum tantum ora vident, alienaque iuxta
Pectora. pars currus deflent, viduisque loquuntur
Hoc solum quia restat, equis: pars oscula figunt
Vulneribus magnis, & de virtute queruntur.
Frigida digeritur strages: patuere recisæ
Cum capulis, hastisque manus, medijsque sagittæ
Luminibus stantes. multis vestigia cædis
Nulla, ruunt planctu pendente,& vbique parato.
At circum informes truncos miserabile surgit
Certamen, qui iusta ferant, qui funera ducant.
Sæpe etiam hostiles (lusit Fortuna parumper)
Decepti fleuere viros. nec certa facultas
Noscere quem miseri vitent, calcentue cruorem.
At quibus est illæsa domus, vacuique dolores,
Aut deserta vagi Danaum tentoria lustrant:
Immittuntque faces, aut (quæ post bella voluptas)
Quærunt dispersi, iaceat quo puluere Tydeus,
An rapti pateat specus auguris, aut vbi diuùm
Hostis, an ætheriæ viuant per membra fauillæ.
Iam lachrymis exemta dies, nec serus abegit
Vesper: amant miseri lamenta, malisque fruuntur.
Nec subiere domos, sed circum funera pernox
Turba sedet, vicibusque datis alterna gementes
Igne

Igne feras, planctuque fugant. nec dulcibus astris
Victa, nec assiduo coierunt lumina fletu.
Tertius auroram pulsabat Lucifer, & iam
Montibus orbatis lucorum gloria, magnæ
Theumesi venere trabes, & amica Cithæron
Silua rogis. ardent excisæ viscera gentis
Molibus extructis. supremo munere gaudent
Ogygij manes: queritur miserabile Graium
Nuda cohors, vetitumq; gemens circumuolat ignem.
Accipit & sæui manes Etheoclis iniquos
Haudquaquam regalis honos, Argiuus haberi
Frater iussus adhuc, atque exule pellitur vmbra.
At non plebeio fumare Menœcea busto.
Rex genitor, Thebæque sinunt. nec robora vilem
Struxerunt de more rogum: sed bellicus agger
Curribus, & clypeis, Graiorumque omnibus armis
Sternitur. hostiles super ipse vt victor aceruos,
Pacifera lauro crinem, vittisque decorus
Accubat. haud aliter quam cum poscentibus astris
Lætus in accensa iacuit Tirynthius Oeta.
Spirantes super inferias captiua Pelasgum
Corpora, frenatosque pater, solatia, fortes
Bellorum, mactabat equos, his arduus ignis
Palpitat, & gemitus tandem erupere paterni:
O nisi magnanimus tantæ te laudis inisset
Ardor, Echionios mecum venerande penates,
Atque vltra recture puer: venientia qui nunc
Gaudia & ingratum regni mihi munus acerbas.
Tu superum conuexa licet, cœtusque perenni
(Credo equidem) Virtute colas mihi flebile semper
Numen eris. ponant aras, excelsaque Thebæ
Templa dicent: vni fas sit lugere parenti.
Et nunc heu quæ digna tibi solennia, quasue
Largiar exequias? nec si fatale, potestas,
Argos, & impulsas cineri miscere Mycenas,
Meque super, cui vita, (nefas!) & sanguine nati
Partus honos. cademne dies, eadem impia bella
Te, puer, & diros misere in Tartara fratres?
Et nunc Oedipodi par est Fortuna doloris,

Ac mihi: quam similes gemimus, bone Iuppiter, vmbras?
Accipe, nate, tui noua libamenta triumphi,
Accipe, & hoc regimen dextræ,frontisque superbæ
Vincula, quæ patri nimium gestanda dedisti.
Regem te, regem, tristes Etheocleos vmbræ
Aspiciant. simul hæc dicens,crinemque, manumque
Destruit, accensaque iterat violentius ira:
Sæuum agedum, immitemque vocent, nunc funera Lernæ
Tecum ardere veto. longos vtinam addere sensus
Corporibus, cœloque animas, Ereboque nocentes
Pellere fas: ipsumque ferat, ipsum vnca volucrum
Ora sequi, atque artus regum monstrare nefandos.
Hei mihi quod positos humus alma, diesque resoluit.
Quare iterum repetens, iterumque edico, suprema
Ne quis ope, aut flammis ausit iuuisse Pelasgos.
Aut nece facta luet, numeroque explebit ademta
Corpora: per superos, magnumque Menœcea iuro.
Dixit, & abreptum comites in tecta ferebant.
Flebilis interea vacuis comitatus ab Argis
(Fama trahit miseras) orbæ, viduæque ruebant
Inachides, ceu capta manus: sua vulnera cuique,
Par habitus cunctis, deiecti in pectora crines,
Accinctique sinus. manant lacera ora cruentis
Vnguibus, & molles planctu creuere lacerti.
Prima per attonitas nigræ regina cateruæ
Tristibus illabens famulis, iterumque resurgens
Quærit inops Argia vias. non regia cordi,
Non pater: vna fides, vnum Polynicis amati
Nomen in ore sedet. Dircen, infaustaque Cadmi
Mœnia, posthabitis velit incoluisse Mycenis.
Proxima Lernæo Calydonidas agmine mixtus
Tydeos exequiis trahit haud cessura sorori
Deiphile. scelus illa quidem, morsusque profanos
Audierat miseranda viri. sed cuncta iacenti
Infelix ignoscit amor. post aspera visu,
Ac deflenda tamen, digno plangore Nealce
Hip-

Hippomedonta ciens. vatis mox impia coniux
Heu vacuos positura rogos. Postrema gementum
Agmina Mænaliæ ducit comes orba Dianæ.
Et grauis Euadne, dolet hæc, queriturque labores
Audacis pueri: magni memor illa mariti
It toruum lachrymans, summisque irascitur astris.
Illas & lucis Hecate speculata Lycæis
Prosequitur gemitu, duplexque ad littus euntes
Planxit ab Isthmiaco genitrix Thebana sepulchro.
Noctiuagumque gregem, quamuis sibi luget, Eleusin
Fleuit, & arcanos errantibus extulit ignes.
Ipsa per auersos ducit Saturnia colles,
Occultatque vias. ne plebs congressa suorum
Ire vetet, pereatque ingentis gloria cœpti.
Nec non functa ducum refouendi corpora curam
Iris habet: putresque arcanis roribus artus
Ambrosiæque rigat succis, vt longius obstent
Expectentque rogos. flammas neue ante fatiscant,
Squallidus ecce genas, & hianti vulnere pallens
Ornitus (hic socio desertus ab agmine, tardat
Plaga recens) timidus secreta per auia furto
Debile carpit iter, fractæque innititur hastæ.
Isque vbi mota nouo stupuit loca sola tumultu.
Fœmineumque gregem, quæ iam super agmina Lernæ
Sola videt (non ille viam, causasque requirit,
Quippe patent) mœsto sed sic prior occupat ore.
Quo miseræ, quo fertis iter? funusne peremptis
Speratis, cineremque viris? stat peruigil illic
Vmbrarum custos, inhumataque corpora regi
Adnumerat. nusquam lachrymæ, procul vsque fugati
Accessus hominum. solis auibusque, ferisque
Ire licet. vestrisne Creon dabit æquus honorem
Luctibus? immites citius Busiridos aras.
Odrysiique famem stabuli, Siculosque licebit
Exorare deos. rapiet fortasse precantes,
(Si mens nota mihi) nec coniugalia supra
Funera, sed caris longe mactabit ab vmbris:

Quin rugitis, dum tuta via est, Lernamque reuersæ
Nomina (quod superest) vacuis datis orba sepulchris,
Absentesque animas ad inania busta vocatis?
Aut vos Cecropiã (prope namq; & Thesea fama est
Thermodontiaco lætum remeare triumpho)
Imploratis opem? bello cogendus & armis
In mores hominemque Creon. sic fatus, at illis
Horruerant lachrymæ, stupuitque immanis eundi
Impetus, atque vno vultus pallore notati.
Non secus afflauit molles si quando iuuencas
Tigridis Hircanæ ieiunum murmur, & ipse
Auditu turbatur ager timor omnibus ingens,
Quæ placeat, quos illa fames descendat in armos,
Continuo discors vario sententia motu
Scinditur: his Thebas, tumidumque ambire Creonta,
His placet Actææ si quid clementia gentis
Annuat. extremum curarum, ac turpe reuerti.
At non fœmineæ subitum virtutis honorem
Colligit Argia, sexuque immane relicto
Tractat opus. placet egregij spes dura pericli
Cominus infandi leges accedere regni.
Quo Rhodopes non vlla nurus, nec alumna niuosi
Phasidis, innuptis vallata cohortibus iret.
Tunc mouet arte dolum, quo semet ab agmine fido
Segreget, immitesque deos, regemque cruentum
Contemptrix animæ, & magno temeraria luctu
Prouocet. hortantur pietas, ignesque pudici.
Ipse etiam ante oculos omni manifestus in actu
Nunc hospes miseræ, primas nunc sponsus ad aras,
Nunc mitis coniux. nunc iam sub casside torua
Mœstus in amplexu, multumque à limine summo
Respiciens. sed nulla animo obuersatur imago
Crebrior, Aonij quam quæ de sanguine campi
Nuda venit, poscitque rogos. his anxia mentem
Ægrescit curis, & qui castissimus ardor,
Funus amat. tunc ad comites conuersa Pelasgas:
Vos, ait, Actæas acies, Marathoniaque arma
Elici-

Elicite, aspiretque pio fortuna labori.
Me finite Ogygias tantæ quæ sola ruinæ
Causa fui, penetrare domos, & fulmina regni
Prima pati. nec surda feræ pulsabimus vrbis
Limina, sunt illic soceri mihi, suntque sorores
Coniugis, & Thebas haud ignoranda subibo.
Ne tantum reuocare gradus. illo impetus ingens,
Auguriumque animi. nec plura; vnumque Menœtem
(Olim hic virginei custos, monitorque pudoris)
Eligit. & quanquam rudis, atque ignara locorum
Præcipites gressus qua venerat Ornitus affert.
Atque vbi visa procul, socias liquisse malorum,
Anne, ait, hostiles ego te labente per agros
Heu dolor, expectem quænam sententia lenti
Theseos? an bello proceres, an dexter aruspex
Annuat? interea funus decrescit: & vncis
Alitibus non hos potius supponimus artus?
Et nunc me duram, si quis tibi sensus, ad vmbras
Me tardam quereris Stygijs, fidissime, diuis.
Heu si nudus adhuc, heu si iam forte sepultus,
Nostrum vtrumque nefas. adeo vis nulla dolenti,
Mors nusquam, sæuusque Creon. hortaris euntem
Ornite: sic dicens magno Megareia præceps
Arua rapit passu, demonstrat proxima quisquis
Obuius. horrescitque habitus, miseramque veretur.
Vadit atrox visu, nec corde, nec aure pauescens,
Et nimijs confisa malis, propiorque timeri.
Nocte velut Phrygia cum lamentata resultant
Dindyma, pinigeri rapitur Simoentis ad amnem
Dux vesana chori, cuius dea sanguine lecto
Ipsa dedit ferrum, & vittata fronte notauit.
Iam pater Hesperio flagrantem gurgite currum
Abdideras Titan, alijs rediturus ab vndis,
Cum tamen illa grauem luctu fallente laborem
Nescit abisse diem. nec caligantibus aruis
Terretur, nec frangit iter, per & inuia saxa,
Lapsurasque trabes, nemorumque arcana serena
Nigra die. excisque incisa noualia fossis

Per fluuios secura vadi, somnosque ferarum
Præter, & horrendis infessa cubilia monstris.
Tantum animi, luctusque valent. pudet ire Menœtem
Tardius, inualidæque gradum miratur alumnæ.
Quas non illa domos, pecorumque, hominumque modesto
Pulsauit gemitu? quoties amissus eunti
Limes, & errantem comites solatia flammæ
Destituunt? gelidæque facem vicere tenebræ?
Iamque supinantur fessis, lateque fatiscunt
Penthei deuexa iugi, cum pectore anhelo
Iam prope deficiens, sic inchoat orsa Menœtes:
Haud procul (exacti si spes non blanda laboris)
Ogygias Argia domos, & egena sepulchri
Busta iacere reor. graue cominus æstuat aer
Sordidus, & magnæ redeunt per inane volucres.
Hæc illa est crudelis humus: nec mœnia longe.
Cernis, vt ingentes murorum porrigat vmbras
Campus, & è speculis moriens intermicet ignis.
Mœnia sunt iuxta, modo nox magis ipsa tacebat,
Solaque nigrantes laxabant astra tenebras.
Horruit Argia, dextramque ad mœnia tendens:
Vrbs optata prius, nunc tecta hostilia Thebæ,
Et tamen illæsas si reddis coniugis vmbras,
Sic quoque dulce solum: cernis quo prædita cultu,
Qua stipata manu, iuxta tua mœnia primum
Oedipodis magni venio nurus? improba non sunt
Vota. rogos hospes planctumque, & funera, posce
Illum, oro, extorrem regni, belloque fugatum,
Illum, quem solio non es dignata paterno,
Redde mihi. tuque, oro, veni, si manibus vlla
Effigies, errantque animæ post membra solutæ.
Tu mihi pande vias, tuaque ipse ad funera deduc,
Si merui. dixit, tectumque aggressa propinquæ
Pastorale casæ. reficit spiramina fessi
Ignis, & horrendos irrumpit turbida campos,
Qualis ab Ætnæis accensa lampade saxis

Orba

Orba Ceres magnæ variabat imagine flammæ,
Ausonium Siculumque latus vestigia nigri
Raptoris, vastosque legens in puluere sulcos.
Illius insanis vlulatibus ipse remugit
Enceladus, ruptoque vias illuminat igni.
Persephonen amnes, siluæ, freta, nubila, clamant,
Persephonen tantum Stygij tacet aula mariti.
Admonet attonitam fidus meminisse Creontis
Altor, & occultam summittere lampada furto.
Regina Argolicas modo formidata per vrbes
Votum immane procis, spesque augustissima gentis,
Nocte sub infesta, nullo duce, & hoste propinquo,
Sola per offensus armorum, & lubrica tabo
Gramina, non tenebras, non circunfusa tremiscens
Concilia vmbrarum, atque animas sua membra gementes,
Sæpe gradu cæco ferrum calcataque tela
Dissimulat, solusque labor vitare iacentes,
Dum funus putat omne suum, visuque sagaci
Rimatur positos, & corpora prona supinat
Incumbens, queriturque parum lucentibus astris.
Forte soporiferas cœli secreta per vmbras
Iuno sinu magni semet furata mariti,
Theseos ad muros, vt Pallada flecteret, ibat,
Supplicibusque pijs faciles aperiret Athenas:
Atque vbi per campos errore fatiscere vano
Immeritam Argian supero respexit ab axe,
Indoluit visu: & lunaribus obuia bigis
Aduertit currum, placidaque ita voce locuta est:
Da mihi poscenti munus breue, Cynthia, si quis
Est Iunonis honos. certe Iouis improba iussu
Ternoctem Herculeam. veteres sed mitto querelas:
En locus officio. cultrix placidissima nostri
Inachis Argia cernis qua nocte vagetur,
Nec reperire virum densis queat ægra tenebris?
Et tibi nimbosum languet iubar. exere quæso
Cornua, & assueto propior premat orbita terras.
Hunc quoque qui curru madidas tibi pronus habenas

Du-

Ducit, in Aonios vigiles demitte Soporem.
Vix ea, cum scissis magnum dea nubibus orbem
Protulit; expauere vmbræ fulgorque recisus
Sideribus, vix ipsa tulit Saturnia flammas.
Primum per campos infuso lumine, pallam
Coniugis ipsa suos noscit miseranda labores,
Quanquam texta latent, suffusaque sanguine mœret
Purpura. dumque deos vocat, & de funere caro
Hoc superesse putat, videt ipsum in puluere pæne
Calcatum. fugere animus, visusque, sonusque,
Inclusitque dolor lachrymas. tunc corpore toto
Sternitur in vultus, animamque per oscula quærit
Absentem, pressumque comis, ac veste cruorem
Seruatura legit. mox tandem voce reuersa
Hunc ego te, coniux, ad debita regna profectum
Ductorem belli, generumque potentis Adrasti
Aspicio? talisque tuis occurro triumphis?
Huc attolle genas, defectaque lumina. venit
Ad Thebas Argia tuas. age mœnibus induc:
Et patrios ostende lares, & mutua redde
Hospitia. heu quid ago? proiectus cespite nudo
Hoc patriæ telluris habes? quæ iurgia? certe
Imperium non frater habet. nullasne tuorum
Mouisti lachrymas? vbi mater? vbi inclyta fama
Antigone? mihi nempe iaces: mihi victus es vni.
Dicebam, quo tendis iter? quid sceptra negata
Poscis? habes Argos: soceri regnabis in aula:
Hic tibi longus honos, hic indiuisa potestas.
Quid queror? ipsa dedi bellum, mœstumque rogaui
Ipsa patrem, vt talem nunc te complexa tenerem.
Sed bene habet, superi: gratum est, Fortuna: peracta est
Spes longinqua viæ: totos inuenimus artus.
Hei mihi, sed quanto descendit vulnus hiatu!
Hoc frater? qua parte precor iacet ille nefandus
Prædator? vincam volucres, sit adire potestas,
Excludamque feras. an habet funestus & ignes?

Sed

Sed nec te flammis inopem tua terra videbit:
Ardebis, lachrymasque feres, quas ferre negatum
Regibus, æternumque tuo famulata sepulchro
Durabit deserta fides, testisque dolorum
Natus erit, paruoque torum Polynice fouebo.
Ecce alios gemitus, aliamque ad busta ferebat
Antigone miseranda facem, vix nacta petitos
Mœnibus egressus. illam nam tempore in omni
Attendunt vigiles, & rex iubet ipse timeri,
Contractæque vices, & crebrior excubat ignis,
Ergo deis, fratrique moras excusat, & amens
Vt paulum immisso cessit statio horrida somno,
Erumpit muris. fremitu quo territat agros
Virginis ira leæ rabies, cui libera tandem
Et primus sine matre furor. nec longa morata est.
Quippe trucem campum, & positus quo puluere frater
Nouerat. atque illa contra videt ire Menœtes
Cui vacat, & caræ gemitus compescit alumnæ.
Cum tamen erectas extremus virginis aures
Accessit sonus: vtque atra sub veste, comisque
Squallentem, & crasso fœdatam sanguine vultus
Astrorum radijs, & vtraque à lampade vidit.
Cuius, ait, manes, aut quem temeraria quæris
Nocte mea? nihil illa diu, sed in ora mariti
Deijcit, inque suos pariter velamina vultus,
Capta metu subito, paulumque oblita doloris.
Hoc magis increpitans suspecta silentia, perstat
Antigone, comitemq; premens ipsamque, sed ambo
Deficiunt, fixique silent. tandem ora retexit
Argia, corpusque tamen complexa, profatur;
Siquid in hoc veteri bellorum sanguine mecum
Quæsitura, venis, si tu quoque dura Creontis
Iussa times, possum, tibi me confisa, fateri.
Si misera es (certe lachrymas, lamentaque cerno)
Iunge age, iunge fidem: proles ego regis Adrasti.
(Hei mihi num quis adest?) cari Polynicis ad ignes,
Etsi regna vetant. stupuit Cadmeia virgo,
Intremuitque simul, dicentemque occupat vltro:
Mene

Mene igitur sociam (proh fors ignara!) malorum,
Mene times? mea membra tenes, mea funera plangis,
Cedo. tene pudet! heu pietas ignaua sororis!
Hæc prior. hic pariter lapsæ, iunctoque per ipsum
Amplexu, miscent auidæ lachrymasque, comasque,
Partitæque artus redeunt alterna gementes
Ad vultum, & cara vicibus ceruice fruuntur.
Dumque modo hæc fratrem memorat, nunc illa maritum,
Mutuaque exorsæ Thebas, Argosque renarrant,
Longius Argia miseros reminiscitur actus:
Per tibi furtiui sacrum commune doloris,
Per socios Manes, & conscia sidera iuro;
Non hic amissos, quamquam vagus exul honores,
Non gentile solum, caræ non pectora matris,
Te cupiens vnam, noctesque, diesque, locutus
Antigonen. ego cura minor, facilisque relinqui.
Tu tamen excelsa sublimis forsitan arce,
Ante nefas Graijs dantem vexilla maniplis
Vidisti, teque ille acie respexit ab ipsa
Ense salutatam, & nutantis vertice coni:
Nos procul. extremas sed quis deus egit in iras?
Nil vestræ valuere preces? tibine iste negauit
Oranti? causas ac tristia reddere facta
Cœperat Antigone: fidus comes admonet ambas:
Eia agite inceptum potius. iam sidera pallent
Vicino turbata die, perferte laborem.
Tempus erit lachrymis: accenso flebitis igne.
Haud procul Ismeni monstrabant murmura ripas,
Qui turbatus adhuc, & sanguine decolor ibat.
Huc laceros artus socio conamine portant.
Inualidæ, iungitque comes non fortior vlnas.
Sic Hyperionium tepido Phaetonta sorores
Fumantem lauere Pado, vix dum ille sepulchro
Conditus, & flentes stant circum flumina siluæ.
Vt sanies purgata vado, membrisque reuersus
Mortis honos, ignem miseræ post vltima quærunt

Oscu-

Oscula: sed gelidæ circùm exanimesque fauillæ
Putribus in foueis, atque omnia busta quiescunt
Stabat adhuc, seu forte rogus, seu numine diuûm,
Cui torrere datum sæuos Etheocleos artus,
Siue locum monstris iterum fortuna parabat,
Seu discessuros seruauerat Eumenis ignes.
Hic tenuem nigris etiamnum ad viuere lucem
Roboribus pariter cupidæ videre, simulque
Flebile gauisæ, nec adhuc quæ busta repertum,
Sed placidus, quicunque, rogant, mitisque supremi
Admittat cineris consortem, & misceat vmbras.
Ecce iterum fratres. primos vt contigit artus
Ignis edax, tremuere rogi, & nouus aduena bustis
Pellitur, exundant diuiso vertice flammæ,
Alternosque apices abrupta luce coruscant.
Pallidus Eumenidum veluti commiserit ignes
Orcus, vterque minax globus, & conatur vterque
Longius. ipsæ etiam commoto pondere paulum
Secessere trabes, conclamat territa virgo:
Occidimus, functasque manu stimulauimus iras.
Frater erat. quis enim accessus ferus hospitis vmbræ
Pelleret? en clypei fragmen, semustaque nosco
Cingula, frater erat. cernisne vt flamma recedat,
Concurratque tamen? viuunt odia improba, viuunt.
Nil actum bello. miseri, sic dum arma mouetis,
Vicit nempe Creon. nusquam iam regna, quis ardor?
Cui furitis? sedate minas. tuque exul vbique
Semper inops æqui, iam cede. hoc nupta precatur,
Hoc soror aut sæuos mediæ veniemus in ignes.
Vix ea, cùm subitus campos, tremor, altaque tecta
Impulit, adiuuitque rogi discordis hiatus,
Et vigilum turbata quies, quibus ipse malorum
Fingebat simulachra sopor. ruit ilicet, omnem
Prospectum lustrans armata indagine miles.
Illos instantes senior timet vnus. at ipsæ
Ante rogum, sæuique palam spreuisse Creontis
Imperia, & furtum claro plangore fatentur

Secu-

Securæ, quippe omne vident fluxisse cadauer.
Ambigitur sæua de morte, animosaque lethi
Spes furit. hæc fratris rapuisse, hæc coniugis artus
Contendunt, vicibusque probant. ego corpus, ego ignes,
Me pietas, me duxit amor. deposcere sæua
Supplicia, & dextras iuuat insertare catenis.
Nusquam illa alternis modo quæ reuerentia verbis,
Iram, odiumque putes. tantus discordat vtrinque
Clamor, & ad regem qui deprendere trahuntur.
At procul Actæis dextra iam Pallade muris
Iuno Phoroneas inducit præuia matres.
Attonitas non ipsa minus, cœtumque gementem
Conciliat pupulis, & flentibus addit honorem.
Ipsa manu, ramosque oleæ, vittasque precantes
Tradit, & obtenta summittere lumina palla,
Et præferre docet vacuas sine manibus vrnas.
Omnis & Actæis effusa penatibus ætas
Tecta, viasque replent. vnde hoc examen? & vna
Tot miseræ? nec dum causas nouere malorum,
Iamque gemunt. dea consilijs se miscet vtrisque
Cuncta docens, qua gente satæ, quæ funera plangant,
Quidue petant. varijs nec non affatibus ipsæ
Ogygias leges, immansuetumque Creonta
Multum & vbiq; fremũt. Geticæ non plura querũtur
Hospitibus tectis trunco sermone volucres,
Cum duplices thalamos, & iniquum Terea clamant.
Vrbe fuit media nulli concessa potentum,
Ara deûm, mitis posuit Clementia sedem:
Et miseri fecere sacram. sine supplice numquam
Illa nouo nulla damnauit vota repulsa.
Audiri quicunque rogant, noctesque diesque
Ire datum, & solis numen placare querelis.
Parca superstitio: non thurea flamma, nec altus
Accipitur sanguis, lachrymis altaria sudant.
Mœstarumque super libamina serta comarum
Pendent, & vestes mutata sorte relictæ.
Mitc nemus circa, cultumque insigne verendo
Vitta-

Vittatæ laurus,& supplicis arbor oliuæ.
Nulla autem effigies, nulli commissa metallo
Forma deæ, mentes habitare, & pectora gaudet.
Semper habet trepidos, semper locus horret egenis
Cœtibus, ignotæ tantum fœlicibus aræ,
Fama est defensos acie, post busta paterni
Nominis, Herculeos sedem fundasse nepotes.
Fama minor factis: ipsos nam credere dignum
Cœlicolas, tellus quibus hospita semper Athenæ,
Ceu leges, hominemque nouum, ritusque sacrorum,
Seminaque in vacuas hinc descendentia terras
Sic sacrasse loco commune animantibus ægris
Confugium, vnde procul starent, iræque, minæque,
Regnaque, & à iustis Fortuna recederet aris.
Iam tunc innumeræ norant altaria gentes.
Huc victi bellis, patriaque è sede fugati
Regnorumque inopes, scelerumque errore nocentes
Conueniunt, pacemque rogant. mox hospita sedes
Vicit, & Oedipodæ furias, & funus Olynthi
Texit, & à misero matrem summouit Oreste.
Hunc vulgo monstrante locum, manus anxia Lernæ
Deueniunt: cedit miserorum turba priorum.
Vix ibi sedatis requierunt pectora curis:
Ceu patrio, super alta grues Aquilone fugatæ
Cum videre Pharon, tunc æthera latius implent,
Tunc hilari clangore sonant: iuuat orbe sereno
Contempsisse niues, & frigora soluere Nilo.
Iamque domos patrias, Scythicæ post aspera gentis
Prælia, laurigero subeuntem Thesea curru
Lætifici plausus, missusque ad sidera vulgi
Clamor, & emeritis hilaris tuba nuntiat armis.
Ante ducem spolia, & duri Mauortis imago
Virginei currus, cumulataque fercula cristis,
Et tristes ducuntur equi, truncæque bipennes,
Quis nemora, & solidam Mæotida cædere suetæ,
Corytique leues portantur, & ignea gemmis
Cingula, & informes dominarum sanguine peltæ.
Ipsæ autem nondum trepidæ, sexumque fatentur,
Nec vulgare gemunt, aspernanturque precari,

Et

Et tantum innuptæ quærunt delubra Mineruæ.
Primus amor niueis victorem cernere vectum
Quadrijugis, nec non populos in femet agebat
Hippolyte, iam blanda genas, patiensque mariti
Fœderis. hanc patriæ ritus fregisse feueros
Atthides obliquæ fecum mirantur operto
Murmure: quod nitidi crines, quod pectora palla
Tota latent, magnis quod barbara femet Athenis
Mifceat, atque hosti veniat paritura marito.
Paulum & ab infessi mœstæ Pelopeides aris
Promouere gradum, feriemque & dona triumphi
Mirantur, victique animo redit e mariti.
Atque vbi tardauit currus, & ab axe fuperbo
Explorat caufas victor, pofcitque benigna
Aure preces, aufa ante alias Capaneia coniux:
Belliger Ægide, fubitæ cui maxima laudis
Semina de nostris aperit Fortuna ruinis.
Non externa genus, diræ nec confcia noxæ,
Turba fumus: domus Argos erat, regesque mariti.
Non vtinam & fortes. quid enim feptena mouere
Castra, & Agenoreos opus emendare penates?
Nec querimur cæfos: hæc bellica iura, vicesque
Armorum. fed non Siculis exorta fub antris
Monstra, nec Offæi bello cecidere bimembres.
Mitto genus, clarofque patres; hominum, inclyte Thefeu,
Sanguis erant, homines, eademq; in fidera, eofdem
Sortitus animarum, alimentaque vestra creati,
Quos vetat igne Creon, Stygiæque à limine portæ,
Ceu fator Eumenidum, aut Lethæi portitor amnis,
Summouet, ac dubio cœlique, Erebique fub axe
Detinet. heu princeps natura! vbi numina? vbi ille
Fulminis iniusti iaculator? vbi estis Athenæ?
Septima iam furgens trepidis aurora iacentes
Auerfatur equis. radios declinat, & horret
Stelligeri iubar omne poli. iam cominus ipfæ
Pabula dira feræ, campumque odere volucres
Spirantem tabo, & cœlum, ventofque grauantem.
Quan-

Quantum etenim superesse rear? nuda ossa, putremque
Vtere permittat saniem. properate, verendi
Cecropidæ: vos ista decet vindicta, priusquam
Emathij, Thracesque dolent, quæque extat vbique
Gens arsura rogis, manesque habitura supremos.
Nam quis erit sæuire modus? bellauimus: esto,
Sed cecidere odia, & tristes mors obruit iras.
Tu quoque, vt egregios fama cognouimus actus,
Non trucibus monstris Sinin, infandumque dedisti
Cercyona, & sæuum velles Scyrona crematum.
Credo & Amazonijs Tanain fumasse sepulchris,
Vnde hæc arma refers, sed & hunc dignare triumphum.
Da terris vnum cœloque Ereboque laborem.
Si patrium Marathona metu, si tecta leuasti
Cressia, nec fudit vanos anus hospita fletus.
Sic tibi non vllæ socia sine Pallade pugnæ,
Nec sacer inuideat paribus Tirynthius actis.
Semper & in curru, semper te mater ouantem
Cernat, & inuictæ nil tale precentur Athenæ.
Dixerat. excipiunt cunctæ, tenduntque precantes
Cum clamore manus. rubuit Neptunius heros
Permotus lachrymis. iusta mox concitus ira
Exclamat: quænam ista nouos induxit Erinnys
Regnorum mores? non hæc ego pectora liqui
Graiorum abscedens, Scythiam, pontumque niualem
Cum peterem. nouus vnde furor? victumne putasti
Thesea dire Creon? adsum: nec sanguine fessum
Crede: sitit meritos etiamnum hæc hasta cruores,
Nulla mora est. verte, hunc adeo, fidissime Phegeu
Cornipedem, & Tyrias inuectus protinus arces
Aut Danais edice rogos, aut prælia Thebis.
Sic ait, oblitus bellique, viæque laborum,
Hortaturque suos, viresque instaurat anhelas.
Vt modo connubijs taurus, saltuque recepto,
Cum posuit pugnas; alio si forte remugit
Bellatore nemus, quamquam ora, & colla cruento
Imbre

Imbre madent, nouus arma parat, campumque lacessens
Dissimulat gemitus, & vulnera puluere cælat.
Ipsa metus Libycos, seruatricemque Medusam
Pectoris, incussa nouit Tritonia parma.
Protinus erecti toto simul agmine, Thebas
Respexere angues. nec dum Atticus ire parabat
Miles, & infelix expauit classica Dirce.
Continuo in pugnas, haud solum accensa iuuentus,
Qui modo Caucasei comites rediere triumphi;
Omnis ad arma rudes ager extimulauit alumnos.
Conueniunt, vltroque ducis vexilla sequuntur,
Qui gelidum Braurona viri, qui rura lacessunt
Munichia, & trepidis stabilem Pyræa nautis.
Et nondum Eoo clarum Marathona triumpho,
Mittit in arma manus, genialibus hospita diuis
Icarij, Celeique domus, viridesque Melænæ.
Diues & Egaleos nemorum, Parnesque benignus
Vitibus, & pingui melior Lycabessos oliua.
Venit atrox Ileus, & olentis arator Hymetti,
Quæque rudes thyrsos ederis vestistis Acharnæ.
Linquitur Eois longe speculabile proris
Sunion, vnde vagi casurum in nomina ponti
Cressia decepit falso ratis Ægea velo.
Hos Salamis populos, illos Cerealis Eleusin
Horrida suspensis ad prælia misit aratris.
Et quos Calliroe nouies errantibus vndis
Implicat, & raptæ qui conscius Orythiæ
Celauit Geticos ripis Ilissos amores.
Ipse quoque in pugnas vacuatur collis vbi ingens
Lis Superûm, dubijs donec noua surgeret arbor
Rupibus, & longa refugum mare frangeret vmbra.
Isset & Arctoas Cadmea ad mœnia ducens
Hippolyte turmas, retinet iam certa tumentis
Spes vteri, coniuxque rogat dimittere curas
Martis, & emeritas thalamo sacrare pharetras.
Hos vbi velle acies, & dulci gliscere ferro
Dux videt, vtque pijs raptim dent oscula natis
Ample-

Amplexusque breues, curru sic fatur ab alto:
Terrarum leges & mundi fœdera mecum
Defensura manus, dignas insumite mentes
Cœptibus. hac omnem diuumque, hominumque fa-
uorem
Naturamque ducem, cœtusque silentis Auerni
Stare palam est: illic Pœnarum exercita Thebis
Agmina, & anguicomæ ducent vexilla sorores.
Ite alacres, tantæque, precor, confidite causæ.
Dixit, & emissa præceps iter inchoat hasta.
Qualis Hyperboreos vbi nubilus institit axes
Iuppiter, & prima tremefecit sidera bruma:
Rumpitur Æolia, & longam indignata quietem
Tollit hyems animos, ventosaque sibilat Arctos.
Tunc montes vndæque fremunt, tunc prælia cæsis
Nubibus, & tonitrus insanaque fulmina gaudent.
Icta gemit tellus: virides grauis vngula campos
Mutat, & innumeris, peditumque, equitumque ca-
teruis
Expirat protritus ager, nec puluere crasso
Armorum lux victa perit, sed in æthera longum
Frangitur, & medijs ardent in nubibus hastæ.
Noctem adeo, placidasque operi iunxere tenebras.
Certamenque immane viris, quo concita tendant
Agmina, quis visas proclamet ab aggere Thebas,
Cuius in Ogygio stet princeps lancea muro.
At procul ingenti Neptunius agmina Theseus
Angustat clypeo, propriæque exordia laudis,
Centum vrbes vmbone gerit, centenaque Cretæ
Mœnia: seque ipsum monstrosi ambagibus antri
Hispida torquentem luctantis colla iuuenci:
Alternasque manus circum, & nodo sa ligantem
Brachia, & abducto vitantem cornua vultu.
Terror habet populos, cum septus imagine torua
Ingreditur pugnas, bis Thesea, bisque cruentas
Cæde videre manus. veteres reminiscitur actus
Ipse tuens, sociumq; gregem, metuendaq; quondam
Limina, & absumpto pallentem Gnossida filo.
Sæuus at interea ferro post terga reuinctas
Q Anti-

Antigonen, viduamque, Creon, Adrastida letho
Admouet. ambæ hilares, & mortis amore superbæ
Ensibus intentant iugulos, regemque cruentum
Destituunt. cum dicta ferens Theseia Phegeus
Astitit. ille quidem ramis insontis oliuæ
Pacificus, sed bella ciet, bellumque minatur
Grande fremens, nimiumque memor mandantis: & ipsum
Iam prope, iam medios operire cohortibus agros
Ingeminans. stetit ambiguo Thebanus in æstu
Curarum, nutantque minæ, & prior ira tepescit.
Tunc firmat sese, fictumque, ac triste renidens:
Paruane prostratis, inquit, documenta Mycenis
Sanximus? en iterum, qui mœnia nostra lacessant.
Accipimus. veniant: sed ne post bella querantur,
Lex eadem victis. Dixit, sed puluere crasso
Caligare diem, & Tyrios iuga perdere montes
Aspicit. armari populos tamen, armaque ferri
Ipse iubet pallens, mediæque in sedibus aulæ
Eumenidas subitas, flentemque Menœcea cernit
Turbidus, impositosque rogis gaudere Pelasgos.
Quis fuit ille dies? tanto cum sanguine Thebis
Pax inuenta perit? Patrijs modo fixa reuellunt
Arma deis, clypeisque obducunt pectora fractis,
Et galeas humiles, & adhuc sordentia tabo
Spicula: non pharetris quisquam non ense decorus,
Non spectandus equo. cessit fiducia valli:
Murorum patet omne latus, munimina portæ
Exposcunt: prior hostis habet. fastigia desunt:
Deiecit Capaneus. exanguis, & ægra iuuentus,
Iam nec coniugibus, suprema nec oscula natis
Iungit, & attoniti nil optauere parentes.
Atticus at contra, iubar, vt clarescere ruptis
Nubibus, & solem primis aspexit in armis,
Desilit in campum, qui subter mœnia nudos
Adseruat manes: dirisque vaporibus ægrum
Aera puluerea penitus sub casside ducens
Ingemit, & iustas belli flammatur in iras.
Hunc saltem miseris ductor Thebanus honorem

Lar-

Largitur Danais, quod non super ipsa iacentum
Corpora belligeras acies, Martemque secundum
Miscuit. At lacera ne quid de strage nefandus
Perderet. eligitur sauos potura cruores
Terra rudis. iamque alternas in prælia gentes
Dissimilis Bellona ciet. non clamor vtrinque,
Non vtrinque tubæ. stat debilis altera pubes
Summissos enses nequicquam, amentaque dextris
Laxa tenens. cedunt tellure, armisque reductis
Ostentant veteres etiamnum in sanguine plagas.
Iam nec Cecropijs diem ductoribus ardor,
Languescuntque minæ, & virtus secura resedit.
Ventorum velut ira minor, nisi silua furentes
Impedit, insanique tacent sine littore fluctus.
Vt vero æquoreus quercum Marathonida Theseus
Extulit, erectæ cuius crudelis in hostes
Vmbra cadit, campumq; trucem lux cuspidis implet.
Ceu pater Edonos Hæmi de vertice Mauors
Impulerit currus, rapido mortemque, fugamque
Axe vehens, sic exanimis in terga reducit
Pallor Agenoridas. tædet fugientibus vti
Thesea, nec facilem dignatur dextra cruorem.
Cætera plebeio desæuit sanguine virtus.
Sic iuuat exanimis proiectaque præda, canesque,
Degeneresque lupos, magnos alit ira leones.
Attamen Olenium, Thamirumque, hunc tela pharetra
Promentem, hunc sæui tollentem pondera saxi
Deijcit. & triplici confisos robore gentis
Alceidas fratres, totidem quos eminus hastis
Continuat: ferrum consumpsit pectore Phileus,
Ore momordit Helops, humero transmisit Iapix
Iamque & quadrijugo celsum petit Hæmona curru,
Horrendumque manu telum rotat. ille pauentes
Obliquauit equos. longo perlata tenore
Transijt hasta duos. sitiebat vulnera nec non
Tertia, sed medio cuspis temone retenta est.
Sed solum votis, solum clamore fremendo
Omnibus in turmis, optatque vocatque Creonta.

Atque hunc diuersa bellorum in fronte maniplos
Hortantem dictis, frustraque extrema minantem
Conspicit: abscedunt comites, & Thesea iussi
Linquebant, fretique deis, atque ipsius armis.
Ille tenet, reuocatque suos. vtque æqua notauit
Hinc atque hinc odia, extrema se colligit ira,
Iam lethale furens, atque audax morte futura:
Non cum peltiferis, ait, hæc tibi pugna puellis,
Virgineas nec crede manus. hic cruda virorum
Prælia, nos magnum qui Tydea, quique furentem
Hippomedonta neci, Capaneaque misimus vmbris
Pectora. quæ bellum præceps amentia suasit
Improbe? nonne vides quos vlciscare iacentes?
Sic ait, & frustra periturum missile summo
Adfixit clypeo. risit, vocesque, manumque
Horridus Ægides, ferrataque arbore magnos
Molitur iactus, nec non prius ore superbo
Intonat: Argolici, quibus hæc datur hostia, manes,
Pandite Tartareum chaos, vltricesque parate
Eumenidas, venit ecce Creon: sic fatus, & auras
Dissipat hasta tremens. tunc qua subtemine duro
Multiplicem tenues iterant thoraca catenæ,
Incidit. emicuit per mille foramina sanguis
Impius. ille oculis extremo errore solutis
Labitur. assistit Theseus grauis, armaque tollens:
Iamne dare extinctis iustos, ait, hostibus ignes?
Iam victos operire placet? vade atra dature
Supplicia, extremique tamen secure sepulchri.
Accedunt vtrinque pio vexilla tumultu,
Permiscentque manus. medio iam fœdera bello,
Iamque hospes Theseus. orant succedere muris,
Dignarique domos. nec tecta hostilia victor
Aspernatus, init. gaudent matresque, nurusque
Ogygiæ: qualis thyrso bellante subactus
Mollia laudabat iam marcidus Orgia Ganges.
Ecce per aduersas Dircæi verticis vmbras
Fœmineus quatit astra fragor, matresque Pelasgæ
Decurrunt. quales Bacchea ad bella vocatæ
Thyades amentes, magnum quas poscere credas;
Aut

Aut fecisse nefas. gaudent lamenta, nouæque
Exultant lachrymæ: rapit huc, rapit impetus illuc.
Thesea magnanimum quærant prius, anne Creonta,
Anne suos: vidui ducunt ad corpora luctus.
Non ego centena si quis mea pectora laxet
Voce deus, tot busta simul, vulgique, ducumque
Tot pariter gemitus, dignis conatibus æquem.
Turbine quo sese caris instrauerit audax
Ignibus Euadne, fulmenque in pectore magno
Quæsierit. quo more iacens super oscula sæui
Corporis, infelix excuset Tydea coniux.
Vt sæuos narret vigiles Argia sorori.
Arcada quo planctu genitrix Erymanthia clamet,
Arcada consumpto seruantem sanguine vultus,
Arcada, quem geminæ pariter fleuere cohortes.
Vix nouus ista furor, veniensque implesset Apollo.
Et mea iam longo meruit ratis æquore portum.
Durabisne procul, dominoque legere superstes,
O mihi bissenos multum vigilata per annos
Thebai? iam certe præsens tibi fama benignum
Strauit iter, cœpitque nouam monstrare futuris.
Iam te magnanimus dignatur noscere Cæsar,
Itala iam studio discit, memoratque iuuentus.
Viue precor, nec tu diuinam Æneida tenta,
Sed longe sequere, vestigia semper adora.
Mox tibi, si quis adhuc prætendit nubila liuor,
Occidet, & meriti post me referentur honores.

THEBAIDOS FINIS.

P. PAPINII STATII ACHILLEIDOS

Libri duo.

P. PAPINII STATII
ACHILLEIDOS
LIBER PRIMVS.

MAgnanimum Æaciden formidatamque Tonanti
Progeniem, & patrio vetitam succedere cœlo
Diua refer. Quamquam acta viri multum inclyta cantu
Mæonio, sed plura vacant. nos ire per omnem
(Sic amor est) Heroa velis, Scyroque latentem
Dulichia proferre tuba. nec in Hectore tracto
Sistere, sed tota iuuenem deducere Troia.
Tu modo, si veteres digno depleuimus haustu,
Da fontes mihi, Phœbe, nouos, ac fronde secunda
Necte comas: neque enim Aonium nemus aduena pulso,
Nec mea nunc primis albescunt tempora vittis.
Scit Dircæus ager: meque inter prisca parentum
Nomina, cumque suo numerant Amphione Thebæ.
At tu, quem longe primum stupet Itala virtus,
Graiaque, cui geminæ florent vatumque, ducumque
Certatim laurus (olim dolet altera vinci)
Da veniam, ac trepidã patere hoc sudare parumper
Puluere. te longo, necdum fidente paratu
Molimur, magnusque tibi præludit Achilles.
Soluerat Oebalio classem de littore pastor
Dardanus, incautas blande populatus Amyclas,
Plenaque materni referens præsagia somni
Culpatum relegebat iter, qua condita ponto
Fluctibus inuisis iam Nereis imperat Helle.
Cum Thetis Idæos (heu nunquam vana parentum
Auguria) expauit vitreo sub gurgite remos.
Nec mora: & vndosis turba comitante sororum
Prosiluit thalamis. feruent coeuntia Phrixi

Littora, & angustum dominas non explicat æquor.
Illa vbi discusso primum subit aera ponto:
Me petit hæc, mihi classis (ait) funesta minatur:
Agnosco monitus, & Protea vera locutum.
Ecce nouam Priamo facibus de puppe leuatis,
Fert Bellona nurum. video iam mille carinis
Ionium Ægæumque premi. nec sufficit, omnis
Quod plaga Graiugenum tumidis coniurat Atridis:
Iam pelago, terrisque meus quæretur Achilles,
Et volet ipse sequi. quid enim cunabula paruo
Pelion, & torui commisimus antra magistri?
Illic (ni fallor) Lapitharum prælia ludit
Improbus, & patria iam se metitur in hasta.
O dolor, ò seri materno in corde timores.
Non potui infelix cum primum in gurgite nostro
Rhœtææ cecidere trabes, attollere magnum
Æquor? & incestis prædonis vela, profunda
Tempestate sequi? cunctasque inferre sorores?
Nunc quoq; sed tardum est, iam plena iniuria raptæ.
Ibo tamen, pelagique deos, dextramque secundi
Quod superest, complexa Iouis, per Tethyos annos
Grandæuumque patrem, supplex miseranda rogabo
Vnam hyemem. Dixit, magnumque in tempore regem
Aspicit. Oceano veniebat ab hospite, mensis
Lætus, & æquoreo diffusus nectare vultus,
Vnde hyemes, ventique silent, cantuque quieto
Armigeri Tritones eunt, scopulosaque cete,
Tyrrhenique greges, circumque, infraque rotantur
Rege salutato. Placidis ipse arduus vndis
Eminet, & triplici telo iubet ire iugales.
Illi spumiferos glomerant à pectore fluctus.
Pone natant, delentque pedum vestigia cauda.
Cui Thetis: O magni rector genitorque profundi,
Aspicis in quales miserum patefeceris vsus
Æquor? eunt tutis terrarum crimina velis.
Ex quo iura freti, maiestatemque repostam
Rupit Iasonia puppis Pagasæa rapina.
En aliud furto scelus, & spolia hospita portans
Nauigat iniustæ temerarius arbiter Idæ.

Eheu

Eheu quos gemitus terris pelagoque daturus!
Quos mihi? sic Phrygiæ pensamus præmia palmæ.
Hi Veneris mores, hoc gratæ munus alumnæ?
Has saltem (non Semideos, nostrumque reportant
Thesea) si quis adhuc vndis honor, obrue puppes,
Aut permitte fretum. nulla inclementia: fas sit
Pro nato timuisse mihi. Da tollere fluctus,
Nec tibi de tantis placeat me fluctibus vnum
Littus, & Iliaci scopulos habitare sepulchri.
Orabat laniata comas, & pectore nudo
Cœruleis obstabat equis. tunc ductor aquarum
Inuitat curru, dictisque ita mulcet amicis:
Ne pete Dardaniam frustra, Theti, mergere classem
Fata vetant: ratus ordo deis, miscere cruentas
Europæque Asiæque manus, consultaque bella
Iuppiter, & tristes edixit cædibus annos.
Quem tu illic natum Sigeo in puluere? quanta
Aspicies victrix Phrygiarum funera matrum?
Cum tuus Æacides tepido modo sanguine Teucros
Vndabit campos, modo crassa exire vetabit
Flumina, & Hectoreo tardabit funere currus:
Impelletque manu nostros, opera irrita, muros.
Pelea iam desiste queri, thalamosque minores,
Credideris peperisse Ioui. nec inulta dolebis,
Cognatis vtere fretis. dabo tollere fluctus
Cum reduces Danai, nocturnaque signa Capharcus
Exeret, & dirum pariter quæremus Vlyssem.
Dixerat. illa graui vultum demissa repulsa,
Quæ iam excire fretum, & ratibus bellare parabat
Iliacis, alios iterum commenta paratus,
Tristis ad Æmonias detorquet brachia terras.
Ter conata manu, liquidum ter gressibus æquor
Reppulit, & niueas feriunt vada Thessala plantas.
Lætantur montes, & connubialia pandunt
Antra sinus, lateque deæ Sperchios abundat
Obuius, & dulci vestigia circuit vnda.
Illa nihil gauisa locis, sed cœpta fatigat
Pectore consilia, & solers pietate magistra,
Longæuum Chirona petit. Domus ardua montem
Perforat, & longo suspendit Pelion arcu.

Pars exhausta manu, partem sua ruperat ætas.
Signa tamen, diuumq; tori, & quem quisq; sacrarat
Accubitu, genioque, locus monstrantur: at intra
Centauri stabula alta patent, non æqua nefandis
Fratribus. Hic hominum nullos experta cruores
Spicula, nec truncæ bellis genialibus orni,
Aut consanguineos fracti crateres in hostes.
Sed pharetræ insontes, & inania terga ferarum.
Hæc quoque dum viridis; nam nunc labor vnus inermi
Nosse salutiferas dubijs animantibus herbas,
Aut monstrare lyra veteres heroas alumno.
Ac tunc venatu rediturum in limine primo
Opperiens, properatque dapes, largoque serenat
Igne domum, cum visa procul de littore mater
Nereis: erumpit siluis, dant gaudia vires,
Motaque desueto crepuit senis vngula campo.
Tunc blandus dextra, atq; imos summissus in armos
Pauperibus tectis inducit, & admouet antris.
Iamdudum tacito lustrat Thetis omnia visu,
Nec perpessa moras: vbi nam mea pignora Chiron?
Dic, ait, aut cur vlla puer iam tempora ducit
Te sine? num merito trepidus sopor? atraque matri
Signa deùm? magnos vtinam mentita timores.
Namque mihi infestos vtero modo contuor enses,
Nunc planctu liuere manus, modo in vbera sæuas
Ire feras, sæpe ipsa (nefas!) sub inania natum
Tartara, & ad Stygios iterum fero mergere fontes,
Hos abolere metus magici iubet ordine sacri
Carpathius vates, puerumque sub axe probato
Secretis lustrare fretis, vbi littora summa
Oceani, & genitor tepet illabentibus astris
Pontus, vbi ignotis horrenda piacula diuis,
Donaque: sed longum cuncta enumerare, vetorque,
Trade magis. sic fata parens: neque enim ille dedisset,
Si molles habitus, & tegmina fœda fateri
Ausa seni. tunc ille refert: Duc optima quæso
Duc genitrix, humilique deos infringe precatu.
Nam superant tua vota modum, placandaq; multum

Inui-

Inuidia est. non addo metum, sed vera fatebor,
Nescio quid magnum (nec me patria omina fallunt)
Vis festina parat, tenerosque superuenit annos.
Olim ferre minas, & obire audita solebat
Imperia, & nostris procul haud discedere ab antris.
Nunc illum non Ossa capit, non Pelion ingens,
Thessaliæue niues. ipsi mihi sæpe queruntur
Centauri, raptasque domos, abstractaque coram
Armenta, & campis semet, fluuijsque fugari.
Insidias, & bella parant, timidique minantur.
Olim equidem Argoos, pinus cum Thessala reges
Hac veheret, iuuenem Alciden, & Thesea vidi,
Sed taceo. figit gelidus Nereida pallor.
Ille aderat multo sudore, & puluere maior.
Attamen arma inter, festinatosque labores,
Dulcis adhuc visu, niueo natat ignis in ore
Purpureus, fuluoque nitet coma gratior auro.
Nec dum prima noua lanugine vertitur ætas,
Tranquillæque faces oculis, & plurima vultu
Mater inest. qualis Lycia venator Apollo
Cum redit, & sæuis permutat plectra pharetris.
Forte & lætus adest (ò quantum gaudia formæ
Adijciunt!) fœtam Pholoes sub rupe leænam
Perculerat ferro, vacuisque reliquerat antris
Ipsam, sed catulos apportat, & incitat vngues.
Quos tamen, vt fido genitrix in limine visa est,
Abijcit, exceptamque auidis circumligat vlnis.
Iam grauis amplexu, iamque æquus vertice matri.
Insequitur magno iam tunc connexus amore
Patroclus, tantisque extenditur æmulus actis.
Par studijs, æuique modis, sed robore longe,
Et tamen æquali visurus Pergama fato.
Protinus ille subit rapido, quæ proxima, saltu
Flumina, fumantesque genas, crinemque nouatur
Fontibus. Eurotæ, qualis vada Castor anhelo
Intrat equo, fessumque sui iubar excitat astri.
Miratur, comitque senex, nunc pectora mulcens.
Nunc fortes humeros; angunt sua gaudia matrem.
Tunc libare dapes, Bacchæaque munera Chiron
Orat, & attonitam vario oblectamine mulcens.

Elicit extremo chelyn, & solantia curas
Fila mouet, leuiterque expertas pollice chordas
Dat puero. canit ille libens immania laudum
Semina, qui tumidæ superarit iussa nouercæ
Amphitryoniades: crudum quo Bebryca cæstu
Obruerit Pollux: quanto circundata nexu
Ruperit Ægides Minoi brachia tauri.
Maternos in fine toros, superisque grauatum
Pelion: hic ficto risit Thetis anxia vultu.
Nox trahit in somnos: saxo collabitur ingens
Centaurus, blandisque humeris se innectit Achilles,
Quamquam ibi fida parens, assuetaque pectora mauult.
At Thetis vndisonis per noctem in rupibus astans,
Quæ nato secreta velit, quibus abdere terris
Destinet, huc, illuc, diuersa mente volutat.
Proxima, sed studijs multum Mauortia, Thrace:
Nec Macetum gens dura placet, laudumque daturi
Cecropidæ stimulos. nimium opportuna carinis
Sestos, Abydenique sinus, placet ire per altas
Cycladas. hinc spretæ Myconos, humilisq; Seriphos,
Et Lemnos non æqua viris, atque hospita Delos
Gentibus. imbelli nuper Lycomedis in aula
Virgineos cœtus, & littora persona ludo
Audierat, duros laxantem Ægæona nexus
Missa sequi, centumque dei numerare cathenas.
Hæc placet, hæc timidæ tellus tutissima matri.
Qualis vicino volucris iam sedula partu (nem,
Iamque timens qua fronde domum suspendat ina-
Prouidet hinc ventos, hinc anxia cogitat angues,
Hinc homines: tandem dubiæ placet vmbra, nouisq;
Vix stetit in ramis, & protinus arbor amatur.
Altera consilio superest, tristemque fatigat
Cura deam, natum ipsa sinu complexa per vndas,
An magno Tritone ferat, ventosque volucres
Aduocet, an pelago solitam Thaumantida pasci.
Elicit inde fretis, & murice frenat acuto
Delphinas bijuges, quos illi maxima Thetis
Gurgite Atlanteo pelagi sub valle sonora
Nutrierat. nullis vada per Neptunia glaucæ

Tantus

Tantus honor formæ, nandique potentia: nec plus
Pectoris humani iubet. hos subsistere pleno
Littore, ne nudæ noceant contagia terræ.
Ipsa dehinc toto resolutum pectore Achillem
(Qui pueris sopor) Æmonij de rupibus antri
Ad placidas deportat aquas, & iussa tacere
Littora. monstrat iter, totoque effulserat orbe
Cynthia. prosequitur diuam, celeresque recursus
Securus pelagi Chiron rogat, vdaque cælat
Lumina, & abreptos subito iam iamque latentes
Erecto prospectat equo, qua cana parumper
Spumant signa fugæ, & liquido perit orbita ponto.
Illum non alias rediturum ad Thessala Tempe
Iam tristis Pholoe, iam nubilus ingemit Othrys,
Et tenuis Sperchios aquis, speluncaque docti
Muta senis. quærunt puerilia carmina Fauni,
Et sperata diu plorant connubia Nymphæ.
Iam premit astra dies, humilisque ex æquore Titan
Rorantes euoluit equos, & ab æthere magno
Sublatum curru pelagus cadit. at vada mater
Scyria iamdudum fluctus emensa tenebat.
Exierantque iugo fessi Delphines herili.
Cum pueri tremefacta quies, oculique iacentis
Infusum sensere diem. stupet aere primo,
Quæ loca? qui fluctus? vbi Pelion? omnia versa,
Atque ignota videt, dubitatque agnoscere matrem.
Occupat illa manu, blandeque affata pauentem.
Si mihi, care puer, thalamos sors æqua dedisset,
Quos dabat, æthereis ego te complexa tenerem
Sidus grande plagis, magnique puerpera cœli,
Nil humiles Parcas, terrenaque fata vererer.
Nunc impar tibi, nate, genus, præclusaque lethi
Tantum matre via est. quin & metuenda propinquant
Tempora, & extremis admota pericula metis.
Cedamus, paulumque animos summitte viriles,
Atque habitus dignare meos. si Lydia dura
Pensa manu, mollesque tulit Tirynthius hastas:
Si decet aurata Bacchum vestigia palla
Verrere, virgineos si Iuppiter induit artus,

Nec

Nec magnum ambigui fregerunt Cænea sexus.
Has sine quæso minas numenque exire malignum.
Mox iterum campos, iterum Centaurica reddam
Lustra tibi. per ego hoc decus, & ventura iuuentæ
Gaudia, si terras, humilemque experta maritum
Te propter, si progenitum Stygos amne seuero
Armaui(totumque vtinam) cape tuta parumper
Tegmina, nil nocitura animo. cur ora reducis?
Quidue parant oculi? pudet hoc mitescere cultu ?
Per te care puer, cognata per æquora iuro
Nesciet hoc Chiron. sic horrida pectora tractat
Nequicquam mulcens, obstat genitorque roganti,
Nutritorque ingens & cruda exordia magnæ
Indolis. effrenæ tumidum velut igne iuuentæ
Si quis equum primis summittere tentet habenis :
Ille diu campis, fluuijsque, & honore superbo
Gauisus, non colla iugo, non aspera præbet
Ora lupis, dominique gemit captiuus inire
Imperia, atque alios miratur discere cursus.
Quis deus attonitæ fraudes, astumque parenti
Contulit ? indocilem quæ mens detraxit Achillem ?
Palladi littoreæ celebrabat Scyros honorum
Forte diem, placidoque satæ Lycomede sorores
Luce sacra patrijs (quæ rara licentia) muris
Exierant, dare veris opes. diuæque seueras
Fronde ligare comas. & spargere floribus hastam.
Omnibus eximium formæ decus : omnibus idem
Cultus, & expleto teneri iam fine pudoris
Virginitas matura toris : annique tumentes.
Sed quantum virides pelagi Venus addita Nymphas
Obruit, aut humeris quantum Diana relinquit
Naides, effulget tantum regina decori
Deidamia chori, pulchrisque sororibus obstat.
Illius & roseo flammatur purpura vultu,
Et gemmis lux maior inest, & blandius aurum.
Atque ipsi par forma deæ, si pectoris angues
Ponat, & exempta placetur casside vultus.
Hanc vbi ducentem longe socia agmina vidit
Trux puer, & nullo temeratus pectora motu;
Diriguit, totisque nouum bibit ossibus ignem.

Nec

Nec latet haustus amor, sed fax vibrata medullis,
In vultus, atque ora redit, lucemque genarum
Tingit, & impulsum tenui sudore pererrat.
Lactea Massagetæ veluti cum pocula fuscant
Sanguine puniceo, vel ebur corrumpitur ostro:
Sic varijs manifesta notis, palletque, rubetque,
Flamma recens. eat, atque vltro ferus, hospita sacra
Discutiat turbæ securus, & immemor æui,
Ni pudor, & iunctæ teneat reuerentia matris.
Vt pater armenti quondam, rectorque futurus,
Cui nondum toto peraguntur cornua gyro,
Cum sociam pastus niueo candore iuuencam
Aspicit, ardescunt animi, primusque per ora
Spumat amor, spectant hilares, optantque magistri,
Occupat arrepto iam tempore conscia mater:
Hosne inter simulare choros, & brachia ludo
Nectere, Nate graue est? gelida quid tale sub Ossa,
Peliacisque iugis? O si mihi iungere curas,
Atque aliam portare sinu contingat Achillem!
Mulcetur, lætumque rubet, visusque superbos
Obliquat, vestesque manu leuiore repellit.
Aspicit ambiguum genitrix, cogitque volentem,
Iniecitque sinus. tunc colla rigentia mollit,
Submittitque graues humeros, & fortia laxat
Brachia, & impexos certo domat ordine crines.
Ac sua dilecta ceruice monilia transfert,
Et picturato cohibet vestigia limbo.
Incessum, motumque docet, fandique pudorem.
Qualiter artificis victuræ pollice ceræ
Accipiunt formas, ignemque, manumque sequuntur,
Talis erat diuæ natum mutantis imago.
Nec luctata diu: superest nam plurimus illi
Inuicta virtute decor, fallitque tuentes
Ambiguus, tenuique latens discrimine sexus.
Procedunt iterumque monet, rursumque fatigat
Blanda Thetis: sic ergo gradus, sic ora, manusque,
Nate, feres, comitesque modis imitabere fictis:
Ne te suspectum molli non misceat aulæ
Rector, & incepti pereant mendacia furti.
Dixit, & admoto non cessat comere tactu.

Sic vbi virgineis Hecate lassata pharetris,
Ad patrem fratremque redit, comes hæret eunti
Mater, & ipsa humeros, exertaque brachia velat.
Ipsa arcum, pharetramque locat, vestesque latentes
Deducit, sparsosque studet componere crines.
Protinus aggreditur regem: atque ibi testibus aris
Hanc, tibi ait, nostri germanam rector Achillis
(Nonne vides vt torua genas, æquandaque fratri?)
Tradimus, arma humeris, arcumque animosa petebat
Ferre, & Amazonio connubia pellere ritu.
Sed mihi curarum satis est pro stirpe virili.
Hæc calathos, & sacra ferat. Tu frange regendo
Indocilem, sexumque tene, dum nubilis ætas,
Soluendusque pudor: neue exercere proteruas
Gymnadas, aut lustris nemorum concede vagari.
Intus ale, & similes inter seclude puellas.
Littore præcipue, portuque arcere memento.
Vidisti modo vela Phrygum, iam mutua iura
Fallere, transmissæ pelago didicere carinæ.
Accedit dictis pater, ingenioque parentis
Occultum Æaciden (quis diuûm fraudibus obstet?)
Accipit. vltro etiam veneratur supplice dextra,
Et grates electus agit. nec turba piarum
Scyriadum cessat nimio defigere visu
Virginis ora nouæ, quantum ceruice, comisque
Emineat, quantumque humeros, ac pectora fundat.
Dehinc sociare choros, castisque accedere sacris
Hortantur,ceduntq; loco, & contingere gaudent.
Qualiter Idaliæ volucres, vbi mollia frangunt
Nubila, iam longum cœloque, domoque, gregatæ
Si iunxit pennas, diuersoque hospita tractu
Venit auis, cunctæ primum mirantur, & horrent,
Mox propius propiusque volant, atque aere in ipso
Paulatim fecere suam, plausuque secundo
Circumeunt hilares, & ad alta cubilia ducunt.
Digreditur multum cunctata in limine mater,
Dum repetit monitus, arcanaque murmura figit
Auribus, & tacito dat verba nouissima voto.
Tunc excepta freto, longe ceruice reflexa
Abnatat, & blandis affatur littora verbis:

Cara mihi tellus, magnæ cui pignora curæ,
Depositumque ingens, timido commisimus astu,
Sis felix, taceasque precor, quo more tacebat
Creta Rheæ. te longus honos, æternaque cingent
Templa, nec instabili fama superabere Delo.
At ventis, & sacra fretis, interque vadosas
Cycladas, Ægeæ frangunt vbi saxa procellæ,
Nereidum tranquilla domus, iurandaque nautis
Insula, ne solum Danaas admitte carinas,
Te precor. hic thiasos tantum, nihil vtile bellis,
Hic famam narrare doce. dumque arma parantur
Dorica, & alternum Mauors interfurit orbem:
(Cedo equidem) sit virgo pii Lycomedis Achilles.
Interea meritos vltrix Europa dolores
Dulcibus armorum furiis, & supplice regum
Conquestu flammata mouet, quippe ambit Atrides
Ille magis, cui nupta domi, facinusque relatu
Asperat Iliacum. captam sine Marte, sine armis
Progeniem cœli, Spartæque potentis alumnam:
Iura, fidem, superos, vna calcata rapina.
Hoc fœdus Phrygium, hæc geminæ commercia terræ?
Quid maneat populos, vbi tanta iniuria primos
Degrassata duces? coeunt gens omnis, & ætas:
Nec tantum exciti, bimari quos Istmia vallo
Claustra, nec vndisonæ quos circuit vmbo Maleæ,
Sed procul amotæ, Phrixi qua semita iungi
Europamque, Asiamque vetat, quasque ordine gentes
Littore Abydeno maris alligat vnda superni.
Feruet amor belli, concussasque erigit vrbes.
Æra domant Temesæ: quatitur naualibus ora
Eubois, innumera resonant incude Mycenæ:
Pisa nouat currus: Nemee dat terga ferarum:
Cyrrha sagittiferas certat stipare pharetras:
Lerna graues clypeos cæsis vestire iuuencis.
Dat bello pedites Etholus, & asper Acarnan:
Argos agit turmas. vacuantur pascua ditis
Arcadiæ: frenat celeres Epiros alumnos:
Phocis, & Aoniæ iaculis rarescitis vmbræ

Mu-

Murorum tormenta Pylos, Meſſanaque tendunt:
Nulla immunis humus, velluntur poſtibus altis
Arma olim dimiſſa patrum, flammiſque liqueſcunt
Dona deûm: raptum Superis Mars efferat aurum.
Nuſquã vmbræ veteres: minor Othrys, & ardua ſidũt
Taygeta. exuti viderunt aera montes
Iam natat omne nemus; cæduntur robora claſſi:
Silua minor remis. ferrum laxatur ad vſus
Innumeros: quod roſtra liget, quod muniat arma,
Belligeros quod frenet equos, quod mille cathenis
Squallentes nectat tunicas, quod ſanguine fumet,
Vulneraque alta bibat, quod conſpirante veneno
Impellat mortes, tenuantque humentia ſaxa
Attritu, & nigris addunt mucronibus iras.
Nec modus, aut arcus lentare, aut fundere glandes,
Aut torrere ſudes, galeaſque attollere conis.
Hos inter motus pigram gemit ora quietem
Theſſalis, & geminis incuſat fata querelis:
Quod ſenior Peleus, nec adhuc maturus Achilles.
Iam Pelopis terras, Graiumque exhauſerat orbem
Præcipitans in tranſtra viros inſanus, equoſque,
Bellipotens. feruent portus, & operta carinis
Stagna, ſuaſque hyemes claſſis promota, ſuoſque
Attollit fluctus. ipſum iam puppibus æquor
Deficit, & totos conſumunt carbaſa ventos.
Prima rates Danaas Hecateia congregat Aulis,
Rupibus expoſitis, longique crepidine dorſi
Euboicum ſcandens Aulis mare: littora multum
Montiuagæ dilecta deæ. iuxtaque Caphareus
Latratum pelago tollens caput. ille Pelaſgas
Vt vidit tranſnare rates, ter monte, ter vndis,
Intonuit, ſæuæque dedit præſagia noctis.
Cœtus ibi armorum Troiæ fatalis. ibi ingens
Iuratur bellum, donec Sol annuus omnes
Conficeret metas. tum primum Græcia vires
Contemplata ſuas. tunc ſparſa, ac diſſona moles
In corpus, vultumque coit, & rege ſub vno
Diſpoſita eſt. Sic curua feras indago latentes
Claudit, & admotis paulatim caſſibus arctat.
Illæ ignem, ſonitumque pauent, diffuſaque linquunt
Auia,

Auia, miranturque suum decrescere montem,
Donec in angustam ceciderunt vndique vallem,
Inque vicem stupuere greges, socioque timore
Mansuescunt. simul hirtus aper, simul vrsa, lupusque
Cogitur, & captos contemnit cerua leones.
Sed quanquam gemini pariter sua bella capessant
Atridæ, famamque auidi virtute paternam
Tydides, Sthenelusque premant, nec cogitet annos
Antilochus, septemque Aiax vmbone coruscet
Armenti reges, atque æquum mœnibus orbem,
Consilijs, armisque vigil contendat Vlysses;
Omnis in absentem belli manus ardet Achillem:
Nomen Achillis amant, & in Hectora solus Achilles
Poscitur. illum vnum Teucris, Priamoq; loquuntur
Fatalem. quis enim Æmonijs sub vallibus alter
Creuerit, effossa reptans niue? cuius ab ortu
Cruda rudimenta, & teneros formauerit annos
Centaurus? patrij propior cui linea cœli?
Quemue alium Stygios tulerit secreta per amnes
Nereis? & pulchros ferro perstrinxerit artus?
Hæc Graiæ castris iterant, traduntque cohortes.
Cædit turba ducum, vincique haud mœsta fatetur.
Sic cum bellantes Phlegræa in castra coirent
Cœlicolæ, iamque Odrysian Gradiuus in hastam
Surgeret, & Libycos Tritonia tolleret angues,
Ingentemque manu curuaret Delius arcum;
Stabat anhela metu solum Natura Tonantem
Respiciens. quando ille hyemes, tonitrusq; vocaret
Nubibus, igniferam quæ fulmina posceret Ætnam.
Atque ibi dum mixta vallati plebe suorum
Et maris & belli consultant tempora reges,
Increpitans magno vatem Calchanta tumultu,
Protesilaus ait: (namque huic bellare cupido
Præcipua, & primæ iam tunc data copia mortis,)
O nimium Phœbi tripodumque oblite tuorum
Thestoride. quando ora deo possessa mouebis
Iustius? aut quando Parcarum occulta recludes?
Cernis vt ignotum cuncti, stupeantque, petantque
Æaciden? sordet vulgo Calydonius Heros,
Et magno genitus Telamone, Aiaxque secundus,

Nos quoque:sed Mauors arreptaq;Troia probabit.
Illum neglectis (pudet heu) ductoribus, omnes
Belligerum ceu numen amant.dic ocyus (aut cur
Serta comis, & mitis honos?) quibus abditus oris
Quaue iubes tellure peti. nam fama nec antris
Chironis, patria nec degere Peleos aula,
Eia irrumpe deos, & fata latentia laxa.
Laurigerosque ignes; si quando, auidissimus hauri:
Arma horrenda tibi, sæuosque remisimus enses.
Nunquam has imbelles galea violabere vittas,
Sis felix, numeroque ducum præstantior omni.
Si magnum Danais per te portendis Achillem.
Iamdudum trepido circunfert lumina motu,
Intrantemque deum primo pallore fatetur.
Thestorides, mox igne genas, & sanguine torquens
Nec socios, nec castra videt, sed cæcus & amens
Nunc superùm magnos deprendit in æthere cœtus,
Nunc sagas affatur aues, nunc dira sororum
Licia, thuriferas modo consulit anxius aras.
Flammarumque apices rapit & caligine sacra
Pascitur. exiliunt crines, rigidisque laborat
Vitta comis, nec colla loco, nec in ordine gressus.
Tandem fessa tremens longis mugitibus ora
Soluit, & oppositum vox eluctata furorem est:
Quo rapis ingentem magni Chironis alumnum
Fœmineis, Nerei, dolis? huc mitte: quid aufers?
Non patiar: meus iste, meus. tu diua profundi,
Et me Phœbus agit. latebris quibus abdere tentas
Euersorem Asiæ? video per Cycladas altas
Attonitam, & turpi quærentem littora furto.
Occidimus: placuit Lycomedis conscia tellus.
O scelus! en fluxæ veniunt in pectora vestes.
Scinde puer, scinde, & timidæ ne crede parenti.
Hei mihi raptus abit. quænam hæc procul improba (virgo.
Hic nutante gradu stetit.amissique furoris
Viribus, ante ipsas tremefactus corruit aras.
Tunc hærētem Ithacum Calydonius occupat Heros:
Nos vocat iste labor,neque enim comes ire recuso,
Si te cura trahit. licet ille sonantibus antris
Tethyos aduersæ, gremioque prematur aquoso
Ne-

Nereos, inuenies, tu tantum prouidus astu
Tende animum vigilem, fœcundumq; erige pectus.
Nam mihi quis vatum dubiis in casibus ausit
Fata videre prior? subicit gauisus Vlysses:
Sic Deus omnipotens firmet, sic annuat illa
Virgo paterna tibi. sed me spes lubrica tardat.
Grande equidē armatum castris inducere Achillem.
Sed si fata negent, quam fœdum, ac triste reuerti?
Vota tamen Danaum non intentata relinquam.
Iamque adeo aut aderit mecum Peleius Heros,
Aut verum penitus latet, & sine Apolline Calchas.
Conclamant Danai, stimulatq; Agamemno volētes:
Laxantur cœtus, resolutaque murmure læto
Agmina discedunt. Quales iam nocte propinqua
E pastu referuntur apes, vel in antra reuerti
Melle nouo grauidas mitis videt Hybla cateruas.
Nec mora, iam dextras Ithacesia carbasus auras
Poscit, & in remis hilaris sedere iuuentus.
At procul occultum falsi sub imagine sexus
Æacidem furto iam nouerat vna latentem
Deidamia virum, sed opertæ conscia culpæ
Cuncta pauet, tacitasque putat sentire sorores.
Namque vt virgineo stetit agmine clarus Achilles,
Exoluitque rudem genitrix digressa pudorem,
Protinus elegit comitem (quamquam omnis in illum
Turba coit) blandeque nouas nil tale timenti
Admouet insidias. illam sequiturque, premitque
Improbus illam oculis, iterumque, iterumq; resumit.
Nunc nimius lateri non euitantis adhæret.
Nunc leuibus sertis, lapsis nunc sponte canistris,
Nunc thyrso parcente ferit. modo dulcia notæ
Fila lyræ, tenuesque modos, & carmina monstrat
Chironis, ducitque manum, digitosque sonanti
Infringit citharæ. nunc occupat ora canentis,
Et ligat amplexus, & mille per oscula laudat.
Illa libens discit, quo vertice Pelion. & quis
Æacides, puerique auditum nomen, & actus
Assidue stupet, & præsentem cantat Achillem.
Ipsa quoque & validos proferre modestius artus,
Et tenuare rudes attrito pollice lanas

De-

Demonſtrat, reficitque colos, & perdita dura
Penſa manu, vociſque ſonum, penduſque tenentis.
Quodque fugit comites, nimio quod lumine ſeſe
Figat, & in verbis intempeſtiuus anhelet,
Miratur. iam iamque dolos aperire parantem,
Virginea leuitate fugit, prohibetque fateri,
Sic ſub matre Rhea iuuenis regnator Olympi
Oſcula ſecuræ dabat inſidioſa ſorori
Frater adhuc, medij donec reuerentia ceſſit
Sanguinis, & veros germana expauit amores.
Tandem detecti timidæ Nereidos aſtus.
Lucus Agenorei ſublimis ad orgia Bacchi
Stabat, & admiſſum cœlo nemus. huius in vmbra,
Alternum reuocare piæ Trieterica matres
Conſuerant, ſciſſumque pecus, terraque reuulſas
Ferre trabes, gratoſque deo præſtare furores.
Lex procul ire mares. iterat præcepta verendus
Ductor, inacceſſumque viris edicitur antrum.
Nec ſatis eſt: ſtat ſine dato metuenda ſacerdos,
Exploratque aditus, ne quis temerator oberret
Agmine fœmineo: tacitus ſubriſit Achilles.
Illum virgineæ ducentem ſigna cateruæ,
Magnaque difficili ſoluentem brachia motu.
(Et ſexus pariter decet, & mendacia matris)
Mirantur comites. nec iam pulcherrima turbæ
Deidamia ſuæ, tantumque admota ſuperbo
Vincitur Æacide, quantum premit ipſa ſorores.
Vt vero à tereti demiſit Nebrida collo,
Erranteſque ſinus edera collegit, & alte
Cinxit purpureis flauentia tempora vittis,
Vibrauitque graui redimitum miſſile dextra:
Attonito ſtat turba metu, ſacriſque relictis
Illum ambire libet, pronoſque attollere vultus.
Talis vbi ad Thebas vultumque animumque remiſit
Euius, & patrio ſatiauit pectora luxu:
Serta comis, mitramq; leuat, thyrſumque virentem
Armat, & hoſtiles inuiſit fortior Indos.
Scandebat roſeo medii faſtigia cœli
Luna iugo, totis vbi Somnus inertior alis
Defluit in terras, mutumque amplectitur orbem;
Con-

Consedere chori, paulumque exercita pulsu
Æra tacent. tenero cum solus ab agmine Achilles
Hæc secum? Quonam timidæ commenta parentis
Vsque feres? primumque imbelli carcere perdes
Florem animi? non tela licet Mauortia dextra,
Non trepidas agitare feras? vbi campus & amnes
Æmonii? quærisne meos, Sperchie, natatus,
Promissasque comas? an desertoris alumni
Nullus honos? Stygiasq; procul iam raptus ad vmbras
Dicor? & orbatus plangit mea funera Chiron?
Tu nunc tela manu, nostros tu dirigis arcus,
Nutritosque mihi scandis, Patrocle, iugales:
Ast ego pampineis diffundere brachia Thyrsis,
Et tenuare colos (pudet heu, tæderque fateri)
Iam scio. quin etiam dilectæ virginis ignem,
Æquæuamque facem, captus, noctesque, diesque,
Dissimulas? quonam vsque premes vrentia pectus
Vulnera? teq; marē (pudet heu) nec amore probabis?
Sic ait, & densa noctis gauisus in vmbra
Tempestiua suis torpere silentia furtis,
Vi potitur votis, & toto pectore veros
Admouet amplexus: risit chorus omnis ab alto
Astrorum, & teneræ rubuerunt cornua Lunæ.
Illa quidem clamore nemus montemque repleuit,
Sed Bacchi comites, discussa nube soporis
Signa choris indicta putant. fragor vndique notus
Tollitur, & thyrsos iterum vibrabat Achilles.
Ante tamen dubiam verbis solatur amicis:
Ille ego (quid trepidas) genuit quem cœrula mater
Peliacis siluis, niuibusque immisit alendum
Thessalicis. neq; ego hos cultus, aut fœda subissem
Tegmina, ni primo te visa in littore: cessi
Te propter: tibi pensa manu, tibi mollia gesto
Tympana. quid defles magno nurus addita ponto?
Quid gemis ingentes cœlo paritura nepotes?
Sed pater ante igni, ferroque excisa iacebit
Scyros, & in tumidas ibunt hæc versa procellas
Mœnia, quam sæuo mea tu connubia perdas
Funere, non adeo parebimus omnia matri.
Vade, sed ereptum taceas, celesque pudorem.

Ob-

Obſtupuit tantis regina exterrita monſtris,
Quamquam olim ſuſpecta fides, & cominus ipſum
Horruit; & multum facies mutata fatentis.
Quid faciat? caſuſne ſuos ferat ipſa parenti?
Seque ſimul, iuuenemque premat, fortaſſis acerbas
Hauſurum pœnas, & adhuc in corde manebat
Ille diu deceptus amor. ſilet ægra, premitque
Iam commune nefas. vnam placet addere furtis
Altricem ſociam, precibus quæ victa duorum
Annuit. illa aſtu tacito raptumque pudorem,
Surgentemq; vterum, atque ægros in pondere mẽſes
Occuluit, plenis donec ſtata tempora metis
Attulit, & partus index Lucina reſoluit.

P. PAPINII STATII
ACHILLEIDOS
LIBER SECVNDVS.

IAmque per Ægæos ibat Laertia fluctus
Puppis, & innumeræ mutabant Cycladas auræ,
Iam Paros, Olearoſque latent. iam raditur alta
Lemnos, & à tergo decreſcit Bacchica Naxos
Ante oculos creſcente Samò. iam Delos opacat
Æquor. vbi excelſa libant carcheſia puppe
Reſponſique fidem, & verum Calchanta precantur.
Audijt Arcitenens, Zephyrumque è vertice Cynthi
Impulit, & dubijs pleno dedit omina velo.
It pelago ſecura ratis. quippe alta Tonantis
Iuſſa, Thetin certas fatorum vertere leges
Arcebant ægram lachrymis, ac multa gementem,
Quod non erueret pontum, ventiſque, fretiſque
Omnibus, inuiſum iam tunc ſequeretur Vlyſſem.
Frangebat radios humili iam pronus Olympo
Phœbus, & Oceani penetrabile littus anhelis
Promittebat equis: cum ſe ſcopuloſa leuauit
Scyros, in hanc totos emiſit puppe rudentes
Dux Laertiades, ſocioſque reſumere pontum
Im-

Imperat, & remis Zephyros ſupplere cadentes.
Accedunt iuſſi. magis indubitata, magiſque
Scyros erat, placidique ſuper Tritonia cuſtos
Littoris. Egreſſi numen venerantur amicæ
Ætoluſque Ithacuſque deæ. tum prouidus heros
Hoſpita ne ſubito terrerent mœnia cœtu,
Puppe iubet remanere ſuos. ipſe ardua fido
Cum Diomede petit. ſed iam præuenerat arcis
Littoreæ ſeruator Abas, ignotaque regi
Ediderat (ſed Graia tamen) ſuccedere terris
Carbaſa. procedunt, gemini ceu fœdere iuncto
Hyberna ſub nocte lupi, licet & ſua pulſet
Natorumque fames, penitus rabiemque minaſque
Diſſimulant, humileſque meant, ne nuntiet hoſtes
Cura canum,& trepidos moneat vigilare magiſtros:
Sic ſegnes heroes eunt, campumque patentem
Qui medius portum, celſamque interiacet vrbem,
Alterno ſermone ferunt. prior occupat acer
Tydides: Qua nunc verum ratione paramus
Scrutari? namque ambiguo ſub pectore quondam
Verſo, quid imbelles thyrſos mercatus, & æra,
Vrbibus in medijs, Bacchæaque terga, mitraſque
Huc tuleris, varioque aſperſas Nebridas auro?
Hiſne graue Phrygibus,Priamoq;armamus Achillē?
Illi ſubridens Ithacus paulum ore remiſſo:
Hæc tibi, virginea modo ſi Lycomedis in aula
Fraude latens, vltro confeſſum in prælia ducent
Peliden. tu cuncta citus de puppe memento
Ferre,vbi tempus erit,clypeumq; ijs iungere donis,
Qui pulcher ſignis, auroque aſperrimus ardet.
Hæc ſat erunt: tecum lituo bonus, adſit Agyrtes,
Occultamque tubam tacitos apportet in vſus.
Dixerat, atque ipſo portarum in limine, regem
Cernit, & oſtenſa pacem præfatur oliua.
Magna (reor) pridem veſtras peruenit ad aures
Fama trucis belli, regum placidiſſime, quod nunc
Europamque, Aſiamque quatit. ſi nomina quæras
Huc perlata ducum, fidic quibus vltor Atrides,
Hic tibi, quem tanta meliorem ſtirpe creauit
Magnanimus Tydeus, Ithacis ego ductor Vlyſſes.

Causa viæ (metuam quid enim tibi cuncta fateri :
Cum Graius, notaque fide celeberrimus vnus ?)
Explorare aditus, inuisaque littora Troiæ,
Quidue parent. Medio sermone intercipit ille :
Annuerit Fortuna, precor, dextrique secundent
Ista dei. nunc hospitio mea tecta, piumque
Illustrate larem. simul intra limina ducit
Nec mora, iam mensas famularis turba torosque
Instruit. interea visu perlustrat Vlysses,
Scrutaturque domum, si qua vestigia magnæ
Virginis, aut dubia facies suspecta figura.
Porticibusque vagis errat, totosque penates
Ceu miretur, adit. velut ille cubilia prædæ
Indubitata tenens multo legit arua Molosso
Venator, videat donec sub frondibus hostem
Porrectum somno, positosque in cespite dentes.
Rumor in arcana iamdudum perstrepit aula,
Virginibus qua fida domus, venisse Pelasgum
Ductores, Graiamque ratem, sociosque receptos,
Iure pauent aliæ, sed vix noua gaudia cælat
Pelides, auidusque nouos heroas, & arma
Vel talis vidisse cupit. iamque atria feruent
Regali strepitu, & picto discumbitur ostro.
Tum pater ire iubet natas, comitesque pudicas
Natarum. subeunt quales Mæotide ripa
Cum Scythicas rapuere domos, & capta Getarum
Mœnia, suppositis epulantur Amazones armis.
Tum vero intentus vultus, ac pectora Vlysses
Prælibat visu. sed nox, illataque fallunt
Lumina, & extemplo latuit mensura iacentis.
Et tamen, erectumque genas, oculisque vagantem,
Nullaque virginei seruantem signa pudoris,
Defigit, comitique obliquo lumine monstrat.
Quod nisi præcipitem blando complexa moneret
Deidamia sinu, nudataque pectora semper,
Exertasque manus, humerosque in veste teneret,
Et prodire toris, & poscere vina vetaret
Sæpius, & fronti crinale reponeret aurum;
Argolicis ducibus iam tunc patuisset Achilles.
Vt placata fames epulis bis terque repostis,
Rex

Rex prior alloquitur, paterisque hortatur Achiuos
Inuideo vestris (fateor) decora inclyta gentis
Argolicæ, cœptis: vtinam mihi fortior ætas,
Quæque fuit, Dolopas cum Scyria littora adortos,
Perdomui, fregique vadis. quæ signa triumphi,
Vidistis celsas murorum in fronte carinas.
Saltem si soboles, aptum quam mittere bello.
Nunc ipsi vireśque meas, & cara videtis (tes,
Pignora. quando nouos dabit hæc mihi turba nepo?
Dixerat, & solers arrepto tempore Vlysses:
Haud spernenda cupis. quis enim non visere gentes
Innumeras, variosque duces, atque agmina regum
Ardeat? omne simul roburque decusque potentis
Europæ, meritos vltro iurauit in enses.
Rura, vrbesque vacant: montes spoliauimus altos.
Omne fretum longa velorum obtexitur vmbra.
Tradunt arma patres, ruit irreuocata iuuentus.
Non alias vnquam tantæ data copia famæ
Fortibus, aut campo maiore exercita Virtus.
Aspicit intentum vigilique hæc aure bibentem,
Cum paueant aliæ, demissaque lumina flectant.
Atque iterat: Quisquis proauis & gente superbus,
Quisquis equo iaculoque potens, qui præualet arcũ
Omnis honos illic: illic ingentia certant
Nomina, vix timidæ matres, vix agmina cessant,
Virginea. hic multum steriles damnatus in annos:
Inuisusque deis, si quem hæc noua gloria segnem
Præterit. exisset stratis, nisi prouida signo
Deidamia dato, cunctas hortata sorores
Liquisset mensas, ipsum complexa. sed hæret
Respiciens Ithacum, cœtuque nouissimus exit.
Ille quidem incepto paulum ex sermone remisit
Pauca tamen iungens: At tu tranquillus in alta
Pace mane, carisque para connubia natis,
Quas tibi sidereis diuarum vultibus æquas
Sors dedit. vt me olim tacitum reuerentia tangit!
Is decor est. formæ species permixta virili.
Occurrit genitor: quid si Bacchæa ferentes
Orgia. Palladias aut circum videris aras?
Et dabimus, si forte nouus cunctabitur Auster.

Excipiunt cupidi. & tacitis ſpes addita votis.
Cætera depoſitis Lycomedis regia curis
Tranquilla ſub pace ſilet, ſed longa ſagaci
Nox Ithaco, lucemque cupit, ſomnoque grauatur.
Vix dum exorta dies, & iam comitatus Agyrta
Tydides aderat, prædictaque dona ferebat.
Neç minus egreſſæ thalamis Scyreides ibant
Oſtentare choros, promiſſaque ſacra verendis
Hoſpitibus. nitet ante alias regina comeſque
Pelides. Qualis Siculæ ſub rupibus Ætnæ
Naides Ænnæas inter Diana, feroxque
Pallas, & Elyſij lucebat ſponſa tyranni.
Iamque mouent greſſus: thyaſiſque Iſmenia buxus
Signa dedit, quater æra Rheæ, quater Euia pulſant
Terga manu, varioſque quater legere recurſus.
Tunc thyrſos paritérq; leuant, pariterque reponunt,
Multiplicantque gradum, modo quo Curetes in actu
Quoque pij Samothraces eunt. nunc obuia verſæ
Pectine Amazonio, modo quo citat orbe Lacænas
Delia, plaudenteſque ſuis intorquet Amyclis
Tunc vero tunc præcipue manifeſtus Achilles,
Nec ſeruare vices, nec iungere brachia curat.
Tunc molles greſſus, tunc aſpernatur amictus
Plus ſolito, rumpitque choros, & plurima turbat.
Sic indignantem thyrſos, acceptaque matris
Tympana, iam triſtes ſpectabant Penthea Thebæ.
Soluuntur laudata cohors, repetuntque paterna
Limina, vbi in mediæ iamdudum ſedibus aulæ,
Munera virgineos viſus tractura locarat
Tydides: ſignum hoſpitij, pretiumque laboris.
Hortaturque legant, nec rex placidiſſimus arcet.
Heu ſimplex, nimiumque rudis, qui callida dona,
Graiorumque dolos, variumque ignorat Vlyſſem!
Hinc aliæ, quas ſexus iners, naturaque ducit
Aut teretes thyrſos, aut reſpondentia tentant
Tympana, gemmatis aut nectunt tempora limbis,
Arma vident, magnoque putant donata parenti.
At ferus Æacides radiantem vt cominus orbem
Cælatum pugnis ſæuis, & fortè rubentem
Bellorum maculis. acclinem & conſpicit haſtam:
In-

Infremuit, torsitque genas, & fronte relicta
Surrexere comæ. nusquam mandata parentis,
Nusquam occultus amor,totoq;in pectore Troia est.
Vt leo, materno cum raptus ab vbere mores
Accepit, pectique iubas, hominemque vereri
Edidicit, nullasque ruit nisi iussus in iras:
Si semel aduerso radiauit lumine ferrum,
Eiurata fides, domitorque inimicus, in illum
Prima fames, timidoque pudet seruisse magistro.
Vt vero accessit propius, luxque æmula vultum
Reddidit, & similem tandem se vidit in auro,
Horruit, erubuitque simul. Tunc acer Vlysses
Admotus lateri summissa voce: quid hæres?
Scimus, ait, tu semiferi Chironis alumnus,
Tu cœli, pelagique nepos: te Dorica classis,
Te tua suspensis expectat Græcia signis.
Ipsaque iam dubijs nutant tibi Pergama muris.
Eia age, rumpe moras: sine perfida palleat Ide,
Et iuuet hæc audire patrem, pudeatque dolosam
Sic pro te timuisse Thetin. iam pectus amictu
Laxabat, cum grande tuba, (sic iussus) Agyrtes
Insonuit. fugiunt disiectis vndique donis,
Implorantque patrem, commotaq; prælia credunt.
Illius intactæ cecidere à pectore vestes,
Iam clypeus, breuiorque manu consumitur hasta,
(Mira fides) Ithacumque humeris excedere visus.
Ætolumque ducem: tantum subita arma, calorque
Martius. horrenda confundit luce penates.
Immanisque gradu, ceu protinus Hectora poscens
Stat medius trepidante domo. Peleia virgo
Quæritur. ast alia plangebat parte retectos
Deidamia dolos, cuius cum grandia primum
Lamenta, & notas accepit pectore voces,
Hæsit, & occulto virtus infracta calore est.
Dimittit clypeum, regisque ad lumina versus,
Attonitum fatis, inopinaque monstra pauentem,
Sicut erat, medijs Lycomedem affatur in armis:
Me tibi care pater (dubium dimitte timorem)
Me Thetis alma dedit. te pridem tanta manebat
Gloria. quæsitum Danais tu mittis Achillem.

Gratior & magno (si fas dixisse) parente ,
Et dulci Chirone mihi . sed corda parumper
Huc aduerte libens , atque has bonus accipe voces .
Te Peleus nato socerum.& Thetis hospita iungunt,
Allegantque suos vtroque à sanguine diuos .
Vnam virgineo natarum ex agmine poscunt .
Dasne?an nos humiles tibi, degeneresque videmur ?
Non renuis . iunge ergo manus , & concipe fœdus ,
Atque ignosce tuis . tacito iam cognita furto
Deidamia mihi . quis enim his obstare lacertis ,
Quæ potuit nostras possessa euadere flammas ?
Me lucre ista iube : pono arma , & reddo Pelasgis ,
Et maneo . quid triste fremis ? quid lumina mutas ?
Iam socer es . natum ante pedes proiecit , & addit
Iamque auus . immitis quoties tractabitur ensis ,
Turba sumus . Tunc & Danai , per sacra , fidemque
Hospitii , blandusque precum compellat Vlysses .
Ille , etsi caræ comperta iniuria natæ ,
Et Thetidis mandata mouent,prodique veretur
Depositum tam grande deæ , tamen obuius ire
Tot metuit fatis , Argiuaque bella morari .
Fac velit : ipsam illic matrem spreuisset Achilles .
Ne tamen abnueret genero se iungere tali ;
Vincitur . Arcanis effert pudibunda tenebris
Deidamia gradum , veniam nec protinus amens
Credit , & opposito genitorem placat Achille .
Mittitur Æmoniam , magni qui Pelea facti
Impleat , & classem , comitesque in prœlia poscat .
Nec non & geminas regnator Scyrius alnos
Deducit genero , viresque excusat Achiuis .
Tunc epulis consumpta dies , tandemque receptum
Fœdus, & intrepidos nox conscia iungit amantes .
Illius ante oculos noua bella , & Xanthus , & Ide ,
Argolicæque rates : atque hæc iam cogitat vndas ,
Auroramque timet . cara ceruice mariti
Fusa noui,lachrymas iam soluit,& occupat artus .
Aspiciamne iterum , meque hoc in pectore ponam
Æacide ? rursusque tuos dignabere partus ?
An tumidus , Teucrosque lares , & capta reportans
Pergama , virgineæ nolis meminisse latebræ ?

Quid

Quid precer, heu, timeamue prius? quidue anxia mandem
Cui vix flere vacat? modo te nox vna deditque,
Inuiditque mihi. thalamis hæc tempora nostris?
Hicne est liber Hymen? ô dulcia furta, dolique,
O timor! eripitur miseræ permissus Achilles.
I, (neque enim tantos ausim reuocare paratus)
I, cautus, nec vana Thetim timuisse memento.
I felix, nosterque redi: nimis improba posco.
Iam te spectabunt lachrymis, planctuque decorę,
Troades, optabuntque tuis dare colla lacertis,
Et patriam pensare toris. aut ipsa placebit
Tyndaris, incesta nimium laudata rapina.
Ast ego vel primæ puerilis fabula culpæ
Narrabor famulis, aut dissimulata latebo.
Quin age duc comitem: cur non ego Martia tecum
Signa feram? tu pensa manu, Bacchęaque mecum
Sacra, quod infelix non credet Troia, tulisti.
Attamen hunc, quem mœsta mihi solatia linquis,
Hunc saltem sub corde tene. & concede precanti
Hoc solum, pariat ne quid tibi barbara coniux,
Ne qua det indignos Thetidi captiua nepotes.
Talia dicentem non ipse immotus Achilles
Solatur, iuratque fidem: iurataque fletu
Spondet,& ingentes famulas, captumque reuersus
Ilion, & Phrygiæ promittit munera gazæ.
Irrita ventosæ rapiebant verba procellæ.
Exuit implicitum tenebris humentibus orbem
Oceano prolata dies, genitorque coruscæ
Lucis, adhuc hebetem vicina nocte, leuabat,
Et nondum excusso rorantem lampada ponto.
Et iam punicea nodatum pectora palla,
Insignemque ipsis, quæ prima inuaserat armis
Æaciden (quippe aura vocat, cognataque suadent
Æquora) prospectant cuncti,iuuenemque,ducemque
Nil ausi meminisse, pauent. sic omnia visu
Mutatus redijt, ceu nunquam Scyria passus
Littora, Peliaco raptus descendat ab antro.
Tunc ex more deis (ita namque monebat Vlysses)
Æquoreis, Austrisque litat, fluctuque sub ipso

Cœruleum regem tauro veneratur, auumque
Nerea, vittata genitrix placata iuuenca est.
Hic spumante salo iaciens tumida exta profatur:
Paruimus genitrix, quamquā haud tolerāda iubebas,
Paruimus nimium, bella ad Troiana, ratesque
Argolicas quæsitus eo. sic orsus, & alno
Insiluit, penitusque Noto stridente propinquis
Abripitur terris: iamque ardua crescere nubes
Incipit, & Scyros longe decrescere ponto.
Turre procul summa, lachrymis comitata sororum,
Confessumq; tenens, & habentem nomina Pyrrhum
Pendebat coniux, oculisque in carbasa fixis
Ibat, & ipsa fretum, & puppem iam sola videbat.
Ille quoque obliquos dilecta ad mœnia vultus
Declinat, viduamque domum, gemitusque relictæ
Cogitat: occultus sub corde renascitur ardor,
Datque locum virtus. sensit Laertius heros
Mœrentem, & placidis aggressus flectere dictis;
Tene (inquit) magnæ vastator debite Troiæ,
Quem Danaæ classes, quem diuûm oracula poscunt,
Erectumque manet reserato limine bellum,
Callida fœmineo genitrix velauit amictu?
Commisitque vllis tam grandia furta latebris?
Sperauitque fidem? nimis ô suspensa, nimisque
Mater! an hæc virtus tacita torperet in vmbra,
Quæ vix audito litui clangore, refugit
Et Thetin, & comites, & quos suppresserat ignes?
Nec nostrum est quod in arma venis. sequerisque
precantes,
Venisses vltro. quem talibus occupat heros
Æacides: longum est resides exponere causas,
Maternumque nefas. hoc excusabitur ense
Scyros, & indecores, fatorum crimina, cultus.
Tu potius dum lene fretum, Zephyrisque feruntur
Carbasa, quæ Danais tanti primordia belli,
Ede, libet iustas hinc sumere protinus iras.
Hic Ithacus paulum repetito longius orsu:
Fertur in Hectorea (si talia credimus) ora
Electus formæ certamina soluere pastor
Sollicitas tenuisse deas, nec torua Mineruæ

Ora,

Ora, nec ætherei sociam rectoris amico
Lumine, sed solam nimium vidisse Dionen.
Atque adeo lis ista tuis exorta sub antris
Concilio superum, dum Pelea dulce maritet
Pelion, & nostris iam tunc promitteris armis.
Ira quatit victas: petit exitialia iudex
Præmia. raptori faciles monstrantur Amyclæ,
Ille Phrygas lucos, matris. penetralia cædit
Turrigeræ, vetitasque solo procumbere pinus
Præcipitat, terrasque freto delatus Achæas
Hospitis Atridæ (pudet heu, miseretque potentis
Europæ) spoliat thalamos, Helenaque superbus
Nauigat,& captos ad Pergama deuehit Argos.
Inde dato passim varias rumore per vrbes,
Vndique inexciti sibi quisque, & sponte coimus
Vltores. quis enim genialia fœdera rumpi
Capta dolis, facilique trahi connubia raptu,
Ceu pecus, armentumue, aut viles messis aceruos
Perferat? hæc & non fortes iactura moueret.
Non tulit insidias diuum imperiosus Agenor,
Mugitusque sacros, & magno numine vectam
Quæsijt Europen, aspernatusque Tonantem est
Vi generum. Raptam & Scythico de littore prolem
Non tulit Æetes, ferroque & classe secutus
Semideos reges. & ituram in sidera puppim.
Nos Phryga semiuirum, portus, & littora circum
Argolica, incesta volitantem puppe feremus?
Vsque adeo nusquam arma & equi, fretaque inuia
Graij?
Quid si nunc aliquis patrijs rapturus ab oris
Deidamian eat, viduaque à sede reuellat
Attonitam, & magni clamantem nomen Achillis?
Illius ad capulum redijt manus, & simul ingens
Impulit ora rubor. tacuit contentus Vlysses,
Excipit Oenides: quin ò dignissima cœli
Progenies, ritusque tuos, elementaque primæ
Indolis, & valida mox accedente iuuenta.
Quæ solitus laudum tibi semina pandere Chiron,
Virtutisque aditus, quas membra augere per artes,
Quas animum, socijs, multumque fauentibus ede,

Sit pretium longas penitus quæsisse per vndas
Scyron, & his armis primum intendisse lacertos.
Quem pigeat sua facta loqui? tamen ille modeste
Inchoat, ambiguus paulum, propiorque coacto:
Dicor, & in teneris, & adhuc crescentibus annis,
Thessalus vt rigido senior me monte recepit,
Non vllas ex more dapes habuisse, nec almis
Vberibus satiasse famem, sed spissa leonum
Viscera, semianimesque libens traxisse medullas.
Hæc mihi prima Ceres, hæc læti munera Bacchi,
Sic dabat ille pater. mox ire per auia secum
Lustra gradu maiore trahens, visisque docebat
Arridere feris, nec fracta ruentibus vndis
Saxa, nec ad vastæ trepidare silentia siluæ.
Iam tunc hasta manu, iam tunc ceruice pharetræ,
Et ferri properatus amor, durataque multo
Sole, geluque cutis. tenero nec flexa cubili.
Membra, sed ingenti saxum commune magistro.
Vix mihi bissenos annorum torserat orbes
Vita rudis, volucres cum iam præuertere ceruos,
Et Lapithas cogebat equo, præmissaque cursu
Tela sequi, sæpe ipse gradu me præpete Chiron.
Dum velox ætas, campis admissus agebat
Omnibus, exhaustumque vago per gramina passu
Laudabat gaudens, atque in sua colla leuabat.
Sæpe etiam primo fluuij torpore iubebat
Ire super, glaciemque leui non frangere planta.
Hoc puerile decus. quid nunc tibi prælia dicam
Siluarum? & vacuos sæuo iam murmure saltus?
Nunquam ille imbelles Ossæa per auia linces
Sectari, aut timidos passus me cuspide damas
Sternere, sed tristes turbare cubilibus vrsas,
Fulmineosque sues, & sicubi maxima tigris.
Aut seducta iugis fœtæ spelunca leænæ.
Ipse sedens vasto facta expectabat ab antro.
Si sparsus magno remearem sanguine, nec ne
Ante nisi inspectis admisit ad oscula telis.
Iamque & ad ensiferos vicina pube tumultus
Aptabar, nec me vlla feri Mauortis imago
Præterijt. didici quo Pæones arma rotatu,

Quo

Quo Macetæ ſua geſa citent, quo turbine cæſtum
Sauromates, falcemque Getes, arcumque Gelonus
Tenderet, & flexæ Balearicus actor habenæ
Quo ſuſpenſa trahens libraret vulnera tortu,
Incluſum quoties diſtringeret aera gyro.
Vix memorem cunctos (etſi modo geſſimus) actus
Nunc docet ingenti ſaltu me iungere foſſas?
Nunc caput aerij ſcandentem prendere montis
Quo fugitur per plana gradu: ſimulachraque pugnæ,
Excipere immiſſos curuato vmbone molares,
Ardenteſque intrare caſas, peditemque volantes
Siſtere quadrijugos. memini, rapidiſſimus ibat
Imbribus aſſiduis paſtus, niuibuſque ſolutis
Sperchios, vulſaſque trabes, & ſaxa ferebat
Cum me ille immiſſum, qua ſæuior impetus vndæ,
Stare iubet contra, tumidoſque repellere fluctus.
Quos vix ipſe gradu toties obſtante tuliſſet.
Stabam equidem, nec me referebat concitus amnis.
Et latæ caligo viæ. ferus ille minari
Deſuper incumbens, verbiſque vrgere pudorem.
Nec niſi iuſſus abij, ſic me ſublimis agebat
Gloria, nec duri tanto ſub teſte labores.
Nam procul Oebalios in nubila condere diſcos
Et liquidam nodare Palen, & ſpargere ceſtus
Ludus erat, requieſque mihi. nec maior in iſtis
Sudor, Apollineo quam fila ſonantia plectro
Cum quaterem, priſcoſque virùm mirarer honores.
Quin etiam ſuccos, atque auxiliantia morbis
Gramina, quo nimius ſtaret medicamine ſanguis,
Quid faciat ſomnos, quid hiantia vulnera claudat,
Quæ ferro cohibenda lues, quæ cæderet herbis
Edocuit, monituſque ſacræ ſub pectore fixit.
Iuſtitiæ, qua Peliacis dare iura verenda
Gentibus, atque ſuos ſolitus pacare bimembres.
Hactenus annorum comites elementa meorum
Et memini, & meminiſſe iuuat. ſcit cætera Mater.

FINIS.

IOH. FR. GRONOVII

AD

SILVAS

P. PAPINII STATII RELIQVA.

AD LIB. I.

Equus Maximus] Titulum I. carminis huius in scripto notaui: *Domitiani Aug. aeneus equus in foro dicatus.*

V. 27. *Asserta munere prolis*] Vt conieci-mus, exstat in exemplari Veneto, quod a. 1475. media forma typis impressum est: *adscita*. Vincentinus Fabricius, V. A. & eruditissimus, cum ante hos quindecim annos Diatriben ad eum misissem, obducebat mihi Cuiacij Obseruat. 37. libri 11. qui in l. 7. §. vlt. ff. de Vsufr. *fructuarium per arbitrum cogi refice e, quemadmodum adserere cogitur arbores*: interpretatur, forare medullam arboris sterilis, & in eam fœcundæ calamum immittere: Græcorum eclogis ἐγκεντρίζειν. & sic dixisse Papinium, *adserere prolem*. Sed & Græci & Cuiacius errarunt. Nimirum non inseruntur modo, sed & seruntur arbores. Virgilius: *Pars etiam posito surgunt de semine*. Vbi iam sunt aliæ, si plures eodem pangantur, *adseruntur*. Est igitur *adserere*, vt recte Glossarium, προσφυτεύειν, quod l. 18. eodem, *in locum demortuarum alias substituere* ac reficere numerum. Varro 1. 26. *neque propter eas adserunt vites, quod inter se hæc inimica*. At adoptare est *adsciscere*, non *adserere*.

Epith. V. 12. *Lumine demißam*] Ad marginem Veneti erat scriptum: *Lumina*. quod verum censeo. Vt apud Virgil. *breuiter Dido vultum demissa profatur*. Et noster 1. Achil. *illa grani vultũ demissa repulsu*.

V. 41. *Hanc propter tutum*] Non magis profecto quam propter Hippodamian. Et quomodo *tutum*, *si*

tremen-

trementem, si *Pisæa lege?* Scribe : *Hanc propter iustum*. Hæc meretur, ne quis par discrimen recuset.

V. 82. *Testis ego, attonitus*] Veneta editio, & Chartaceus MS. Io. Rhodij, viri humanissimi, & Archiepiscopi Salisburgensis membranaceus, & cuius excerpta Lindenbrogius olim mecum communicauit : *Testis ego attonito*. Quod recepimus.

V. 203. *Tumidæ sic transfuga Pisæ*] Quare *tumidæ?* an propter Oenomarum. Rhodianus : *miadæ*. Salisb. *intiadæ*. Forte : *nitidis sic transfuga Pisæ*. Propter palęstras. Martialis: *nitidis octaua palæstris*.

Tiburt. V. 41. *& nigros imitantia*] Suspicor scripsisse Statium: *& nigros inuitant murmura somnos*. Vt prima Thebaide : *Inuitat teneros ad dura cubilia somnos*.

Soteria pro Rutilio Gallico] Rhod. *Sciteria Rutilij Galici*. Salisb. *Soteria Rutuli Gallici*. Videtur verum: *Soteria Rutilij Gallici*. Intelligendum, *nomine*.

V. 23. *Docta nec enim sine carmine*] Ven. & Salis. *numine*, quod & Bernartius annotat. Nec opus cum Behotio *nactus*. Ipsum enim decora dedisse togæ ait, vt Trogus de Epaminonda, ita honores gessisse, *vt ornamentum non accipere, sed dare ipsi dignitati videretur*.

Balneum Etrusci] MSS. *Balneum Claudij Etrusci*. Recte : nam quia Claudius eum primus prouexit, nomen ab illo patrono accepit. Confirmat præfatio libri.

Saturnal. V. 8. *ebriamque partem*] Omnia recensenti, quæ ad hunc locum à viris doctissimis sunt allata, nihil occurrit, in quo sistere possim, nisi forte referamus eo, vt simplicissime *partem ebriam* diei Cæsaris intelligamus. Tota quidem illa dies beata fuit læto Cæsare, sed pars eius, cum ipsi, tum populo, etiam ebria, conuiuio & vino affluens. Virgil. 9. Æn. *Nunc adeo, melior quoniam pars acta diei, Quod superest, læti bene gestis corpora rebus Procurate viri.* Ouidius 8. met. *Iamque duas lucis partes Hyperione menso Discubuere toris*. Horatius : *Nec partem solido demere de die*.

A D

AD LIB. II. SILVARVM.

E*Picedion in Glauciam*] Rhod. *Glaucias Atedij Melioris dedicatus*. Vna littera differt Salisb. *delicatus*. Primum *Glaucias* terminatione Græca, quam sæpe Latini suæ in Græcis vocabulis præferunt, idem qui *Glaucia* Romanis. *Delicati* autem, deliciæ, παιδικά, pueri in amoribus, Suetonius Tito: *Quosdam è gratissimis delicatorum*. Spartiano Hadrianus dicitur *curasse delicatos*. Lapis antiquus: *Et Marciæ. & Primulæ. delicatis. &. Telumio. Celeri. Amico. carissimo*. Suetonius Vespasiano: *Flauiam Domitillam Statilij Capellæ equitis Romani Sabratensis ex Africa delicatam olim*. Vbi melius erat summos viros non ineptire.

V. 34. *Quem natura patrem*] An illis pijs natis non erant natura patres? Multo minus ad Meliorem referendum cum Domitio. Distinctione rem expedimus: *cum proprias gemerem defectus ad ignes (Quem? Natura!) patrem*. Qualem, quam mei amantem, quam mihi vicissim amatum & cultum? te, Natura, testem appello, te interrogo, an quos vnquam magis conciliaueris, tenerius & arctius iunxeris. Sic in Saturnalibus: *Et mortem sibi (qua manu?) minantur*.

Surrentinum Pollij] Salisb. *Villa Surrentina Polli & elicis*. Rhod. *Villa Surrentina Pollij Felicis*. quod cur repudiaremus, causa non erat.

Arb. Atedij V. 16. *Flauos collegit*] Prima Veneta: *fluuidos*. Lege: *fluidos collegit amictus Arctius*. Fluentes, sinuosos.

V. 48. *Et folijs turbare*] Imitatur Ouidium, de fonte Narcissi: *quem nulla volucris, Nec fera turbarat, nec lapsus ab arbore ramus*. Moxque: *Et lacrimis turbauit aquas*. Ne quis accedat viro docto, qui mire amabat coniecturam suam: *folijs vmbrare*.

Epicedion Pileti Vrsi] Rhod. *Consolatio ad Flauium Ruffum de morte pueri dedicati*. Salisb. *Consolatio ad Flauium Vrsum de amissione pueri delicati*.

Quod

Quod admisimus. Scribit quidem Plinius aliquotie- ad Vrsum, sed nullo alio adiecto nomine, vt dubium sit, an hic sit ille. Videtur cliens Flauiæ domus aut ab se aut à patre fuisse. *Amissio.*

V.65. *In dextram torsisset*] Rhod. & Sal. melius: *In dextrum*. Puta, latus. Theb. 2. *In leuum prona* vrna Inachus. lib. 10. *huic languida ceruix In leuum cogente deo*.

V.70. *Vitæ modo carmen adultæ*] Fortasse: *cardine*. Vt Thebaid. 10. *fatorum in cardine summo*.

V.81. *Saua, Pilete*] Scripsimus, *Philete*. est enim Φιλητὸς Et sic vnus è scriptis. Occurrit in Lapidibus antiquis & apud Martialem. Sic inter Rhetoras Suetonij. *L.Otacilius Philetus*. non enim *Pilitus*, aut *Pilutus*, vt viri doctissimi voluere.

V.82. *Quo domini clamante sono*]Rh. & Sal. *clamate*. Rectius. Conclamate, complorate. Epithal. Stellæ. *Quantum non clamatus Hylas*. Lib. 6. Theb. *in Isthmiaca victor clamatus arena*. Lib. 11. *Hunc & Mauortia clamant Semina*. Propertius 2. 19. *Nec tibi clamatæ somnus amarus erit*. Ambrosius lib. 5. ep. 33. *Clamauit aliqua populus*. Quod male vitiatum existimat Nannius, & *aliquandiu* substituit. Ex illo enim poetarum formauit suum Ambrosius.

AD LIB. III. SILVARVM.

A*D Pollium*]Rhod. *Pollio Statius S*. Salisb. *Statius Pollio suo Sal*. Eadem præfatione omnes: *Germanici nostri libertus*. non *dei nostri*: quod fatetur pro libidine se inseruisse Domitius. Cur non & sequenti libro, vbi est: *septimum decimum Germanici nostri consulatum adoraui*.

Hercules Surrentinus]Addit Salisb. *Pollij Felicis*.

V.77. *Abripiunt famuli, nec, quo*] Vere sic legitur, non tamen eo sensu, quem dant Morellus & Behotius; nec tamen occurrebat idoneus locus, quo transferrent epulas. Sic enim quiduis in quouis intelligere posses. Sed & occurrebat satis locorum, vt exponit ipse statim. Proximum verbum repe-

tendum

tendum intellectu: abripiunt, nec tamen eo abripiunt, quo possint aut soleant conuiuia migrare scilicet in sacellum vel ædiculam Herculis. Valerius Flaccus lib. I. Argon. *Sæuit atrox Pelias, inimicaque vertice ab alto Vela videt, nec qua se ardens offundere possit. Nil animi, nil regna iuuant.* Nempe vela videt, sed non ibi aut eo loco, vbi possit in vectores iram erumpere.

V. 157. *Libycas nudare palæstras*] Prima Veneta & membrana Salisb. plane, *nodare*, vt olim conieceramus.

Propempticon Metij Celeris] Rhod. & Sal. elegantius: *Metio Celeri.*

Lachrimæ Etrusci] Non ausus sum mutare. Bini tamen illi scripti: *Consolatio ad Claudium Etruscum.*

V. 32. *Aeternasque vltro*] Licet hoc augurari Poetis. Sed satis, post paullo dici: hic libri veteres aliud requirunt. Prima Veneta: *autaoniasque tuo s. vltro Inferias Etrusce seni.* Rhod. *animasque*: sed, *tuo s. vltro I. E. seni* & ipse & excerpta Lindebrogij. Salisb. integre: *Luctibus, Aoniasque tuo sacrabimus vltro Inferias, Etrusco, seni.* Quæ vera & elegantissima scriptura est. *Aoniæ inferiæ*, carmen funebre.

V. 77. *Senior demissus in axem*] Suspicor scripsisse: *senior emissus*. Vt in Hercule Epitrap. *Oetais emissus in astra fauillis*. In patrem: *seu membris emissus in ardua tendens*. Saluum præstat versum Virgilius: *vbique pauor & plurima mortis imago*. Rursumque: *Et furijs agitatus amor, & conscia virtus.*

V. 210. *Mæstisque situs*] Facile feras: tamen Ven. Rhod. Sal. *Mæstique situs patiere sepulchri*. Quem consensum cur spernam?

Coma Earini] Sal. *Capilli Flaui Ierini*. Rhod. *Capilli Flauij Ierini*. Saltem hinc agnoscas *Flauij* nomen, quod à gente patroni Domitiani accepit, adijciendum. Quod & Sidonij locus docet à Sirmondo & Scriuerio emendatus.

Ad Claudiam vxorem. V. 22. *Hæc mens tua*] Salisb. *at enim tua*. Rhod. & Ven. *etenim tua*. Quod placet cum interpunctione, quam dedimus. Ostendit

dit merito se hanc opinionem de vxore habere, vt non dubitet quæuis loca secum petituram. nam & ego libentissime libertatem meam tuo toro adstrinxi, & fidem datam semper seruaui, & tu meis laudibus semper fauisti, labores ingeniosos meos fouisti, morbum ægerrime tulisti. *Tua* coniungendum cum *τῷ frena,* quod repetit toties, quia bis aliquid de ipsa interponit.

V. 60. *Heu nunc illa terit*] Tres illi codices, *tenet*. An fuit:

Heu nunc illa tenens viduum quod sola cubile
Ocia tam pulchra terit infacunda iuuenta.

AD LIB. IV. SILVARVM.

XVII. *Consulatus*] Salis. *Germanici Imp. Aug. Cos.* XVII. Rhod. *Septimus decimus Consulatus Imperatoris Aug. Germanici*.

V. 9. *Et requiem bis sextus honos*] Pudet in re facili tantopere sudasse. *Bis sextus honos* est duodecim fascium & lictorum honos, proprium consulatus insigne. Vt cum Iuuenalis: *cum iam sexta ceruice feratur*. i. sex lecticariorum ceruicibus. Is honos requieuit Imperatori, quamdiu eum non vsurpauit admisso consulatu? *requiem* apud illum *vicit*, postquam adhibitus est suscepto consulatu.

V. 31. *Ter Latio deciesque*] Quidni, *Latios*.

Eucharist. V. 22. *properes ascendere*] Rhod. & Salisb. *excedere*. Ergo, *escendere*.

Via Domit. V. 20. *Hic scenis*] Ven. & Sal. *sæuis*. Rhod. *senis*. Credo, *cœnis*. *Vias populi*, vt in Lapide veteri: *redonatori viæ populi*.

V. 105. *Prima carbasa*] Ab Domitio est, qui veterem ponit: *Primæ carbasa ventilantis auræ*. Nec aliter Rhod. Redundat vna litera: dixit enim per apostrophē. *Prima carbasa ventilatis auræ*. Vt plane Salisb. & excerpta Lindenbrogij. Sic in Saturn. *Hunc, annona, diem superba nescis*. Et mox Rhod. & Salisb. *Largis, India, nubibus maderes*. Quod non refuto. lib. 9. *cultus, Triuiæ pendebitis alto Limine*.

V. 159.

V. 159. *Belliger obuiosque currus*] Non improbo præ Turnebi: *belligeros piosque*. Sed tamen Salisb. *abimesque*. Ven. *annuesque*: ita tamen vt prius N in B. *mutatum foret*. Recte, *abnuesque currus*. Nam & hoc in laudem trahebat Domitianus fastidiſſe, cum poſſet iure triumphare. Vnde Martiali, *Sæpe recuſatos parcus duxiſſe triumphos*. Et noſter in Lacrimis Etruſci prædicat manum, quæ Sauromatas *non* erat *dignata triumpho*. Inde & in conſulatu: *tantum permitte triumphos*.

Ad Marcellum] Rhod. & Salisb. *Ad Victorium Marcellum* Rhod. addit, *Epiſtola*, Recte vtique prius. Eſt enim hic ipſe, cui Quintilianus Inſtitutiones ſuas inſcripſit. Lib. I. *Quod opus, Marcelle Victori, t bi dicamus*. Lib. 5. *Hac, Marcelle Victori, ex tua voluntate maxime ingreſſus*.

Vindicis Hercules] Salisb. *Hercules ep. noui vindicis*. Rhod. *Hercules epitrapezios Nonij Vindicis*.

V. 34. *Firmoſque incluſa per artus*] Sal. *fineſque incluſa per artus*. Excerpta Linden. & prima Veneta: *fineſque incluſa per actos*. Legendum: *fineſque incluſa per arctos Maieſtas*. Anguſti fines illi pes vnus. Mox: *& cum mirabilis intra Stet menſura pedem*.

V. 82. *Cum ſacrilegus face*] Salisb. & Lindeb. *ſacrilegas*. Scribe: *ſacrilega face*. In Patrem: *ſacrilegis lucent Capitolia tedis*. Sequente verſu ijdem & Ven. *Ipſius, meritæque*. Fuerat:

Ipſius. immeritæque domos ac templa Sagunti.

Silius quoque, *Auſonia Sagunto*.

Lyrico ad Maximum V. 51. *Dederit ſub imo*] Scribe: *ſub vno viuere cælo*. quod & olim P. Scriuerio videbatur. Vagis & errare ſuetis populis hæc lex amara. Liuius lib. 38. *Manlius euocatis eo regulis Gallorum leges, quibus pacem cum Eumene ſeruarent, dixit, denuntiauitque, vt morem vagandi cum armis finirent, agrorumque ſuorum terminis ſe continerent*.

AD LIB. V. SILVARVM.

AD Abascant. *Morum tuorum pars, nulli*] Merito hæc olim suspecta mihi fuerunt. Prima Veneta & Salisb. *pars & nulli*. Scribe igitur : *Pietas, quam Priscillæ tuæ præstas, & morum tuorum pars est, & nulli non conciliare te præcipue marito potest*. Exponit causas, quibus permotus sit ad scribendum epicedion. Duas hic ponit latius patentes: meretur luctus hic tuus pius celebrari ab omnibus, tanquam testimonium morum tuorum; meretur inprimis celebrari à bonis maritis. Tacitus lib. 1. hist. *Piso vultu habituque moris antiqui, & æstimatione recta seuerus, deterius interpretantibus tristior habebatur. Ea pars morum eius, quo suspectior sollicitis, adoptanti placebat*.

Abasc. Piet. V. 214. *Palæstini simul*] Lege: *Palæstinis simul Hebræique liquores*. Vsu particulæ, quo Tacitus 6. ann. *Appius Silanus Scauro Mamerco simul ac Sabino Caluisio*. Lib. 3. an. *& quindecimuiri septemuiris simul*. Et sic Salisb. primaque Veneta. Sequenti versu lege & distingue: *Cinyreaque germina. At altis Ipsa toris*.

Propert. ad Crispin. V. 121. *Gyro leuiore*] Vide an sit potius, *breuiore*. Cæsar lib. 4. de bello Gall. *in decliui ac præcipiti loco incitatos equos sustinere ex breui moderari ac flectere*. Tibullus lib. 1. & *angustis quod equum compescit habenis*. Ad Messallam *curuo breuius contendere gyro*. Ouidius in epistol. Phædræ: *Siue ferocis equi luctantia colla recuruas, Exiguo flexos miror in orbe pedes*. Mendum idem apud Silium lib. 7. V. 649. *varie nunc leuus in orbem, Nunc dexter leuibus flexo per deuia gyris Ludificatur equo*. Scribe & hic, *breuibus*.

V. 160. *Sed questus solitos*] Frustra tentauimus explicare. Lege: *cœtus solitos si forte ciebo*. Vide Plinij epistolas de recitationibus. Sueton. octau. 85.

V. 167. *Cingetque superbis*] Nemo non videt quã durum sit τὸ *dabit* retrahi ad *perferre*, cum sit interposi-

positum *cinget*. Sal. *cingitque*. Lege: *cingique superbis*.

Epicedio in patrem V. 64. *& saua sororum*] Salisb. *& frena*. Rhod. & Linden. *aquaua*. Nimirum significant quod expressum habet prima Veneta: *& aena sororum Stamina*. Vt Horatio Necessitas *Clauos trabales & cuneos manu Gestans aena*, & *ahenea Veneris iuga*.

V. 110. *Famaque obscura iaceres*] Ven. & Sal. *famaque obscura iaceres*. Liuius 42. *incognitum famae aperuerint armis orbem terrarum*.

V. 203. *Captiuaque numina defles*] Idem MS. Flor. à Lindenbrogio collatus: *flumina*. Sed Ven. & Salisb. *captiuaque fulmina defles*. Quod verum videtur. Ob Iouem, qui Capitolij primarius incola.

V. 233. *Cum dulce parentis*] Potuit scripsisse.

Nam quid me mixta, quercus non pressit oliua,
Et fugit speratus honos? cum luce parentis
Irrita Tarpeij canerem? Te nostra magistro
Thebais vrgebat priscorum exordia vatum.

Luce parentis Tarpeij, die, qui festus erat Ioui Capitolino quoque agon ei committebatur. *Irrita canerem*, quia, vt ait ad vxorem, *Capitolia nostra Inficiata Lyra*. *Vrgebat* autem Sal. non *vrgebant*. Et foret sensus: Cur enim tam infelix fui, quam dicam fuisse caussam, vt in agone Capitolino victus non exhilarare te potuerim hac quoque palma occupata? Quae sequuntur, nihil huc pertinent: sed pergit enarrare pietatem & officia parentis erga se, quo adiutore, Thebaida contexendo, trita illa veteribus vatibus orbita incesserit, argumentum tot antiquis poetis tractatum tentauerit.

IOH.

IOH. FR. GRONOVII

GVSTVS

AD

THEBAIDOS

LIB I.

VErſ. 10. *Tyrios accedere*] Sic O. MSS. & ſcio, quo defendas, Lib. 9. *Tyrios melior venit annus in agros* : & lib. 12. *Tyrios iuga perdere montes*. *Tyria* proprie Statio Thebana, & ab vrbe poteſt communicari cum circumiectis, quæ in ditione Thebanorum. Hic tamen malim *Tyriis*, vt ad *muros* referatur. Rectius quippe dices Thebanis muris accedere saxa, quam ſaxa Thebana accedere muris: etſi eadem ſaxa alio loco bene poſſis dicere Thebana.

V. 22. *Bella Iouis. Tuque ò Latiæ*] Nectuntur minime congruentia. Scribe: *Bella Iouis, teque, ò Latiæ*. Omnes virtutes tuas, omnem magnitudinem, omnia decora ſcilicet, nondum auſum ſperare. Tibullus: *Te, Meſſalla, canam*. Horatius: *Quis Martem tunica tectum adamantina Digne ſcripſerit? aut puluere Troico Nigrum Merionen?*

V. 33. *Nunc tendo chelyn*] Memini Virgilij in 9. Æneid. *numerosque intendere neruis*: ſed hic legendum: *tento*, quod eſt proludo, meditor, experior. Ouidius lib. 5. *Calliope querulas prætentat pollice chordas, Atque hæc percuſſis ſubiungit carmina neruis*. Lib. 10. *Vt ſatis impulſas tentauit pollice chordas*. Tacitus 14. ann. *Poſtremo ipſe ſcenam inſcendit, multa cura tentans citharam & præmeditãs*, Græcis πειράζειν Apollon. de Orph. ἀναχόμενος κίθαριν πείραζεν ἀοιδῆς. Scholiaſtes: πείραζεν ἀντὶ τοῦ ἥρμοττεν Alibi dicit *experiri*. Lib. 1. Achill. *Elicit extremo chelyn & ſolantia curas Fila mouet, leuiterq; expertus pollice chordas Dat puero*. Vbi

Schol.

Schol. in membranis: *moderatus & prætentatus tactu pollicis & impressione*. Pluribus hæc possem: sed modus opusculi non capit.

V. 53. *Pulsat inane solum*] Lactantius inania tartara interpretatur. Bernartius cum applausu Ioh. Barclaij, quod sit sine anima. Sed *inane solum* sunt vacui oculorum loci. *Solum*, quoduis cuiusuis rei fundamentum. Cicero in Bruto: *solum quidem, inquit ille, & quasi fundamentum oratoris vides, locutionem Latinam & emendatam*. Virgil. in 7 Æneid. de orbibus crusti vel placentæ quadris: *adorea liba per herbas Subijciunt epulis* &c. *Et cereale solum pomis agrestibus augent*. Vbi Seruius: *Solum omne dicitur, quod aliquid sustinet. Vnde de mari supra ait: vastis tremit ictibus ærea puppis subtrahiturque solum. Sic nunc paniceas mensas, id est, epularum sustentaculum, solum vocauit*. Ouidius in 1. met. *Astra tenent cæleste solum*. Decentius multo quam Sidonius *cœli pauimentum sidera* dixit. Quare temeraria & ridicula est hominis docti inter cæteras similes reprehensio, vitio vertentis Ouidio hoc vocabulum, quod *solum* brutorum pedibus calcetur, lib. 58. Aduer. 10. Doctior Appuleius qui imitatus est in Floridis: *Aquila enim vero, euecta alis istud spacium, qua pluitur & ningitur, vltra quod cacumen nec fulmini nec fulguri locus est, in ipso, vt ita dixerim, solo ætheris & fastigio hiemis*. Labeo l. 65. D. de adq. rer. dom. *insula, quæ non ipsi alueo fluminis cohæret, sed virgultis, aut alia qualibet leui materia ita sustinetur in flumine, vt solum eius non tangat*. Palladius in Augusto tit. 8. *mundum vas æneum vel plumbeum interius vnctum in versum ponatur in solo ipsius fossionis*.

V. 65. *Trifidæque in Phocidos arce*] Quis vnquam legit Laium occisum in arce? aut in ædificio ingenti, quod hic è Pausania fabricant Bernartius, & Barclaius? Via fuit publica, sed angustior. Ergo recte MSS. *trifidæque in Phocidos arcto*. Apollodorus: Κόρινθον μὲν ἀπέλιπεν ἐφ' ἅρματος διὰ τῆς Φωκίδος φερόμενος συνετυγχάνει κατά τινα στενὴν ὁδὸν

ὁδὸν ἐφ' ἅρματος ὀχουμένῳ Λαΐῳ. Sidonius de Cyro. *Cæsis millibus ante cum ducentis In vallis Scythicæ coactus arctum Orbatæ ad Tomyris veniret vtrem.* Sic autem & legit Lactantius ad libri 7. vers. 344. *Phocida quæ ciuitas tres habet vias, quæ se post multa spacia in vnam iungunt plateam.* vt ipse in primo. *trifidæque in Phocidos arcto Longæuum implicui regem.*

V. 94. *Et occursu dominæ pauet*] Scripti omnes, *occursus*, Præfat. 3. Silu *& hanc audaciam stili nostri frequenter expaueas.*

V. 112. *Quatit illa manus*] Primo meliores MS. *ira* lib. 7. *tenet in capulis hastisque paratas Ira manus.* Lib. 10. *Distulit ira preces.* Propertius 3. 22. *Nã quantum ferro tantum pietate potentes Stamus. victrices temperat ira manus.* i. in victoria iræ temperamus. nos quamuis irati, postquam vicimus, manibus temperamus. Neq; opus cum Lipsio & Passeratio *illa*. Deinde repetitio τοῦ *manus* non est Statij. Scripti fere *minas*. Lege: *Tum geminas quatit ira minans.* Non concoxerunt τὸ *geminas* sine substantiuo poni. At illud intelligitur ex proximo membro *manus*. Sic Horatius: *Quis non malarum, quas amor curas habet, Hæc inter obliuiscitur.* Silius lib. 2. *Ardor agit, prouecta queat dum cernere muros, Inque oculis profuga martem exercere carina. Prouecta*, nimirum carina.

V. 130. *Sociisque comes comes discordia regnis*] Potest ferri: mallem tamen, *regni*. Vt Lucanus: *Nulla fides regni sociis.*

V. 158. *Quem portu vergens*] Placet, quod etiam Grutero visum: *porta vergens prospectat Ibera.* Cardo enim portæ est, non portus. Et sic lib. 10. *Obruit Hesperia Phœbum nox humida porta.*

V. 164. *Iam sorte cadebat*] Magnum mendum dum tollere conatur, fecit Bernartius. Vtrum credidit, *cadere dilatum sorte*, esse, sorte differri, an *sorte cadere* dici, vt *causa cadere*? Vtrouis tamen modo *ceciderat* erat dicendum. Nobis nuspiam, nisi *carebat*, inuentum: sensusque eius, Polynicen, dilato

lato honore in proximum annum, sorte regnandi caruisse, quia euenerat illa Eteocli. In contrarium apud Tacitum 3. ann. 58. *Seruius Maluginensis postulauit, vt Asiæ sortem haberet*. Ita enim leg. non *Asiam sorte*. Vt eodem libro supra: *sorte Asiæ depellendum:* & infra: *sors Asiæ in eum, qui Consularium Maluginensi proximus erat, conlata*.

V. 259. *Quin age, si tanta est*] Scribendum: *si tanti est*. Si tantopere te delectat vxoris offensio: si quouis pretio libet comparare discordem coniugem. Ouidius lib. 2. met. Iouem dicentem facit: *sunt, ô, sunt iurgia tanti*.

V. 653. *an illud Lene magis cordi*] Scribo: *an illud, Leue, magis cordi*. Vt Virgilius de Sirio: *&, leuo contristat lumine cœlum*. Paullo ante: *quis ab æthere leuus Ignis*. Infra; *Iunoniaque arua dexter ames*. Me, inquit, vnum puni, & esto diuorum vel optimus. An mauis, ô leue, desolare domos innocentes?

AD LIB. II. THEBAIDOS.

VErs. 17. *Et ad superos (hinc est grauis) Lego: cui leua voluntas semper & ad superos hinc est grauis exitus, aut Insultare*. Sententia: cui prauus hic adfectus & semper, & inprimis si quando emittitur ex inferis, vt insultet hominum malis, doleat secundis. Neque alia exeundi hinc causa. Exire autem Vmbras ad superos & passim faciunt Poetæ, & credebant veteres per eas causas, quas explicat statim v. 20. & 21. Nec alias putabant laruas, & illa, quæ dicit Appuleius *nocturum occursacula, bustorum formidamina & sepulcrorum terriculamenta*. Valerius Flaccus lib. 2. v. 385. *Patet ollis ianua lethi, Atque iterum remeare licet*. Lege reliqua. nam locus est singularis in hanc rem. neque aliunde inferiæ, parentationes. & omnia placamina manium. Aliter Petitus 3. Misc. 12. nam Bernartius desperat.

V. 89. *Nouis (sic fama) superbit*] Scripti: *scit fama*. Neque aliter legit Lactantius, qui explicat: *fama de eo loquitur: vel, notum est quod dico omnibus* Eodemque modo è scriptis reposuimus lib. 5. v. 466. *scit cura deum* i. testor deos omnia curantes, vel siquidem

quidem curant. vbi vitium idem vulgo lib. 8. *scit iudicis vrna Dictæi*. Lib. 1. Achilleid. *Scit Dircæus ager*. Virgilius 11. Æn. *scit triste Minerua Sidus, & Euboicæ cautes, vltorque Caphareus*. Sic sæpe Tertullianus. In Apolog. *Scit M. Aemilius de deo suo Alburno*. Tale est Propertij: *Dixerit Ascanius*.

V. 141. *Cum senior Talaonides*) Scripti meliores: *Tala'onides*. vt & lib. 5. v. 19. vbi vulgo *Talaoniades*. Talaus, Talaion, Talaionides, vt Oedipodes, Oedipodion, Oedipodionides, Iapetus, Iapetion, Iapetionides. Homerus Ιλ. β. υἱὸς Ταλαϊονίδαο ἄνακτος,

V. 158. *Turba petat studijs*) Membranæ: *petant*. Vt lib. 1. *Plebs Argiua litant*. Lib. 6. *Bellatrix sedere cohors*. Et, mox *turba ruunt*. Lib. 7. *subeunt Tegeæa iuuentus*. Et eodem v. 806. *sibi quisque cauent*. vti quidem MSS. Lib. 1. Achill. *hilaris sedere iuuentus*.

V. 164. *Et Achæa per oppida*) Nihil affectum est, modo distinguas: *viri (longum enumerare Pharaos Oebaliosque duces) & Achæa*. Et viri & matres, pro filijs nempe, optauere illas vel sponsas vel nurus, per quas genus suum propagarent. Virgilius 11. Æneid. *Multa illam frustra Tyrrhena per oppida matres Optauere nurum*.

V. 327. *Fractæque in pectore vires*) Tentat Bernartius, *fractoque*. Sed duo Lindenbrogij, duo ex nostris optimi omnium: *fractæque in pectore quercus*. Sane pascua ponunt in siluis ac saltibus veteres. Cicero contra competitores: *Alter pecore omni vendito & saltibus prope addictis pastores retinet*. Vnde diuinus Poeta in principio operis: *& egressus siluis*. id est, pastorum saltibus, vbi se bucolica cecinisse fingit. Non mirum igitur illic obuias arbores aut affligendo aut quassando expertum esse vires suas taurum. lib. 4. *siluas humeris & vtroque refringens Pectore, mõtano duplex Hyleus ab antro Præcipitat*. Ouidius de apro Calydonio: *Sternitur incursu nemus & prolapsa fragorem Silua dat*. Sed

S Virgi-

Virgilium respexit lib. 12. Æn. *atque irasci in cornua tentat Arboris obnixus trunco.*

V. 338. *Et magnas iactantia pectora curas)* Placet omnino *latrantia*, receptum Lutetiæ à Lindenbrogio, quod & ipsi scriptis in quibusdam inuenimus. Ab Ennio acceperunt: *animus cum pectore latrat.* Lucretius: *Nil aliud sibi naturam latrare.* Petronio *tabes tacitis concepta medullis Intra membra furens curis latrantibus errat.* Vbi potuissent abstinere *hiras* suas. Noster in Glaucia: *admoto latrant præcordia tactu.*

V. 382. *Et te mitis Eleusis)* Meliores, *Eleusin:* non hic modo, sed & lib. 7. v. 411. *pernox vlulauit Eleusin.* Et lib. 12. 131. *quamuis sibi luget Eleusin.* Et 637. *Hos Salamin populos, illos Cerealis Eleusin.*

V. 417. *Sola fides, qua toruus)* Pronomen male conuenit sententiæ. Scripti, *quam.* Scribendum: *quum toruus.* Ea particula gaudent vti veteres, vbi vulgus ponit, *Quod.* Vt apud Terentium in Andria: *Deos quæso, vt sit superstes, quandoquidē ipse est ingenio bono, Cumq; huic veritus est optimæ adolescēti facere iniuriam.* Heaut. *Idque adeo miror, cum tam ineptum quicquam potuerit tibi venire in mentem.* Adelph. *bonus es, cum hoc existimas.* Defendimus etiam Liuio. *Fides* est argumentum fidem faciens. Iustinus lib. 9. *Ea primum fides inopiæ Scythicæ fuit.*

V. 469. *Euolat Oenides. Vindex)* MSS. *Oeneæ.* Recte: modo aliter interpungas: *Euolat. Oeneæ vindex sic ille Dianæ.* Oeneæ est Calydoniæ. Ou. lib. 8. met. *& Oeneos vltorē spreta per agros misit aprū.*

V. 484. *Iuuenum fidos, lectissima bello Pectora)* Meliores & plures: *Corpora.* Recte. Quorum vsus à corpore & manibus, *corpora & manus* dicuntur antiquis. Ouidius 3. Fast. *totidem princeps, totidem pilanus habebat Corpora.* Liuius lib. 22. *transfugam sine magnæ rei proditione venientem ad hostes nihil aliud quā vnum vile atque infame corpus esse.* Tacitus 3. hist. *Ipsum Othonem comitabātur speculatorum lecta corpora.* Libanius βασιλ. συνήγετο μὲν ογκος χρημάτων, ἠθροίζετο πλῆθος σωμάτων. Hinc

&

& *corpora* nonnunquam pro seruis.

V. 492. *Crebris arietibus vrbis*) Frustra excusat Bernartius Virgiliano: *Intexunt abiete costas*. Quis non videt differentiam? Accedo igitur, licet inuitis omnibus libris, Grutero, qui conijcit: *crebris arietatibus*. Nam quod contractæ tres priores syllabæ in duas tamen breues ponuntur, fecit idem in *Tenuior*, vt in Soterijs: *Sperne coli tenuiore lyra*. Et restituimus alibi.

V. 538. *Vasto Chronij contorta*) Scripti *Chromis* aut *Cronij*. sed legendum est, *Chthonij*. Χθόνιος vnus è Spartis siue draconigenis quinque apud Pausaniam, inde vocabulum hoc frequentatum Thebis. Et huc applicari debere didici ex cod. antiquis lib. 3. v. 170. *Hinc Chronium coniux*. Vbi omnes fere membranas: *thonium*, hoc est, *Chthonium*. Et lib. 4. v. 97. *Cernis Chroniumque Chrominque*. Vbi eædem, *Cthoniumque*, vel *thoniumque*, significantes *Chthoniũq*; Eadẽ enim tribus his locis persona memoratur.

V. 551. *Hos prodire iugis*) Contra omnes libros, probo, quod ingerit Lactantius: *Hos deire iugis*. Quæ & in nostrorum optimo (à V. CL. Berneggero vtendum olim accepimus) inter versus notata comparet: *deire*, *de iugis ire*. Et verbum singulare Statij est & consuetudo præpositionem illam non pati coalescere cum vocali sequẽti. Sic *deest* dissyllabon & priori longa ponit. Lib. 10. *Nec deest cœptis*. Lib. 11. *deest seruitio plebes*. Quæ frustra viri docti habuere suspecta. Restituendum immo & lib. 8. v. 236. *nullis deest sua fabula mensis*. Sic enim meliores plurimi: alij *iam*, alij *que* perperam interponunt. Sic & lib. 6. *vacuus domino præiret Arion*. Habeo plura in hanc rem, sed differenda sunt.

V. 573. *Terrigenas confeßus auos*) Non tantum meliores codd. *confisus*, sed & Priscianus lib. XVIII. vbi obseruat & Græcis dici θαῤῥῶ τοῦτο & θαῤῥῶ τούτῳ addito ex Demosthene οὔτε Φίλιππος ἐθάῤῥει τούτοις οὔτε οὗτοι Φιλίππῳ.

V. 583. *Et vertice tegmine noto Septus*) Optimi: *tegmina nota*: optime, quasi esset septus verticem

tegmine noto. ſicut & *indutus veſte* & *veſtem* dicimus. Sic lib. 7. v. 279. Amphion *lyram galea tauroque inſignis auito*, quod habent ſcripti, mutarunt. lyra *galeam*: quaſi non æque recte diceretur illud & commode explicaretur inſignis quod ad lyram vel per lyram, quam habes, in galea.

V. 591. *ſed ipſa in ſocias errare*) Scribebam de coniectura: *ipſa In ſocios*: & mox: *corpora turba Inuolui*, pro, *Inuoluit*: eſt enim, errabant & inuoluebantur. Poſtea vtrumque prius inueni expreſſum in ſcriptis. Iidem ſtatim. *manet ille ruentum*, vel *ruentis* non *cruentis*. Verum eſt: *manet ille ruentes Auguſtus telis*. id eſt, exſpectat, ſuſtinet.

V. 708. *Iamdudum oblita iuuentæ*) Scripti: *iam longum oblita*. Recte. ſic lib. 1. Achilleid. *iam longum cæloque domoque gregata*.

AD LIB. III. THEBAIDOS.

VErſ. 71. *Cunctiſque negatam*) Sic fecerunt ex *omnibuſque*, quod in vetuſtis etiã reperimus, cum deberent, *ominibuſque*, quod & habent optimi & erat procliue conijcere. Ex Virgilij ſeptimo: *Ilicet infandum cuncti contra omina bellum*. Decebat autem hoc dicere augurem, de quo præcedente lib. v. 692. *ille hæc præuiderat omina doctus Aeros*. ita enim reſtituimus è ſcriptis. Hoc lib. v. 525. *c'ara regione profundi AEtheros*. vbi vulgo, *AEtheris* Sic alibi, *Heſperos*, *Tityos*, & plurima eiuſmodi.

V. 163. *Miſerandaque funera paſſi*) Ingenti conſpiratione ſcripſi: *numerandaque*. Nec legit aliter Lactantius, explicatque: *qui inter paucos nec in magno prælio concidiſtis*. Quaſi non poſſit & inter paucos eniteſcere virtus. Placet coniectura Gruteri: *muſſandaque funera paſſi*. Quippe vt violatores iuris gentium cæſi erant. Ou. lib. 3. met. *Eſſemus miſeri ſine crimine ſorſque querenda, Non celanda foret*.

V. 170. *Aſtioches puerique*) Eiuſdemi Gruteri eſt *hinc mater Penthea clamat Aſtyoche; pueriq;* Quod ſecutus ſum, quã & bonæ notæ ſcriptus ſic habebat.

V. 202.

V.202.*Specula temerante prophana*) Scripsi, *temerare*. Videtur dixisse ad sacros fontes *prolapsum temerare*, vt eos temeraret ac violaret, specula prophana.

V. 211. *Io quantum crudele rubebitis amnis*) Omnes fere, *quanti*. quam exuberantes, quã restagnantes. Duo in amnibus signa cladium promittit: fore enim vt & crescant & mutato colore sint.

V.368. *Vitaque nocens*) Meliores: *vitaque nocens*. vt lib. 1. *Fortunate animi*. Lib. 4. *Ah miseri morum*.

V.420.*Deus armiger*) Rectius scripti, *armifer*, nam illud satellitibus vocabulum attributum. Lib. 4. *armiferi Getæ*.

V.438.*Tua Mycone Gyaroq; reuelli*) Sic quidem & apud Virgilium edunt: *Mycone celsa Gyaroque reuinxit*. Sed hic MSS. *Mycono*. est enim Μυκονος Græcis, atque inde prouerbium: πάνθ' ὑπὸ μίαν Μυκονον. Nec, opinor, aliter scripsit Virgilius.

V.443.*Generisque tumentibus amens*) Liber optimus: *aniens*. An fuit *angens*? & dixit intellecto τῷ *se*, cum & *angor animi* dicamus? Sequenti versu meliores: *daret armis iura ferasque Gentibus incuteret stimulos*. non *nouosque*.

V.504. *Placabile plauserit omen*) Omnes mihi visi, *planxerit*. Quod reiectum superioribus editoribus credo tanquam male ominatum & non conueniens bono augurio. Sed & est verbum medium, nec spretum semper in lætarum rerum descriptione. Catullus in Argonauticis, vbi Bacchi comitatum describit: *Plangebant alij proceris tympana palmis*.

V.563. *Cernis inexperto*) Nouo alij, alij *indiscreto*, *incerto* codices inter versus interpretantur; sed accedo nonnullis, qui habent, *inexpleto*. i. plurimo, abundanti. vt lib.8. *Ille ego inexpletis solus qui cædibus hausi Quinquaginta animas*.

V. 564. *Debile vulgus Scrutamur*) Inueni vbique; *nos prauum ac flebile vulgus Scrutati penitus superos*. Illud quidem frequens nostro, vt in præteritis verbum substantiuum omittat quacumque persona.

Quod ostendimus ei noxæ fuisse ad vxorem: *ter me nitidis Albana ferentem Dona comis, sanctoque indutum Cæsaris auro Visceribus complexa tuis*, Sic enim omnes libri veteres: vbi fecerunt *vidisti*. Sed *complexa*, est, complexa es: vt hic, *Scrutati*, est, scrutati sumus. Lib. 7. v. 158. *Esto, olim inuitum iaculatus nubibus ignem. Credimus.* Ita membranæ. i. iaculatus es, vel fueris. non *iaculatum*, vt vulgo.

V. 583. *Horrentesque situ gladios*) Et optimi & plurimi: *Hærentesque*. Nec dubitandum, quin verum sit. Intelligit enim præ rubigine non posse è vaginis educi.

V. 619. *Tandem prorumpit adactus*) Nihil est, quod improbet membranarum, *tandem prorumpere adactus*. Intelligitur enim, vt frequentissime, hæc effatur.

V. 692. *Gemituque profundo*) Esset, suspiritu alte ducto. Meliores tamen & satis multi, *propinquo*. Quo videtur delicatius, insinuatque merito frangi eam & molliri, nec durare vlterius posse, cui tam vicini gemitus nihil quietis concedant.

V. 696. *Generique iacentis*) Potiores, *tacentis*. etiam non te interpellantis, aut eo miserioris, quod ne loqui quidem rem suam audet. Vt de Sequanis Cæsar, eorum *hos esse miseriorem grauioremque fortunā quam reliquorum, quod soli nec in occulto quidem queri nec auxilium implorare auderēt*. Nō debes exspectare, donec ille te appellet: res ipsius humiles & exsilium & iniuria satis pro tacente loquuntur.

V. 698. *Generis pudor obuia prima*) Nihil hic mentis sanæ. Sed scribendum, vt coniectura deprehendit olim Gruterus, & inuenit in MS. postea Behotius: *huic olim generis pudor*. hæc proles tui generi, si perpetuo patrem habebit exsulem, pudorem habebit sui ortus. deinde: *ò vbi prima Hospitia*. Recordare illius noctis, cum primum hospitem recepisti maritum meum, & dextra dignatus es & generum destinasti.

A D

AD LIB. IV.

VErs.49. *Transmissi ab origine reges)* Quã multi reges Drepani scopulos & Sicyonis culta serunt? Paruulum mendum omnes scriptos editosque libros infestat. Lege: *transmissi ab origine regis*. Nimirum Adrasti. Lib.2. *Quis te solio Sicyonis auitæ Excitum infrenos componere legibus Argos Nesciat?*

V. 57. *Seu tecta Mycenis*) Forte scripsit, *Mycenes*. Homero Σπάρτη καὶ ἀρυάγυια Μυκήνη. Silio *Agamemnoniam gratissima tecta Mycenen*.

V.117. *Qui ripat, Lyncæe, tuas*) Scripti. *Lichie*, aut *Litie* aut *Iircie*. Scribendum, *Lyrcie*. Strabo testatur Inachum fluuium habere τὰς πηγὰς ἐκ Λυρκείου τοῦ κατὰ τὴν Κυνουρίας ὄρους τῆς Ἀρκαδίας; Ouid. lib.1.de Io: *iam pascua Lernæ, Consitaq; arboribus Lyrcea reliquerat arua*. Inde haud dubie & huic amni nomen. Memorat & infra in eadem vicinitate Inachi: *aret Lyrcius & ingens Inachus*.

V.125. *Dexter Iaccho Collis*) Ex Homeri:) καὶ ἀμπελόεντ᾽ Ἐπίδαυρον. Cuius κατάλογον νεῶν operæ pretiũ est cũ his conferre. Itaque interpungendũ post *negat*: tollenda autem distinctio post *Dyme*.

V.176. *Prominet arce gigas*) Videndum an à tumoris crimine possit excusari Statius, si *arcem* galeæ dixerit. Non incommode possis alioqui: *galeaque corusco Prominet ære gigas*. Supra: *capiti tremit ærea cassis*.

V.183. *Multos Thamyris damnatur*) Homeri καὶ Δώριον, ἔνθα τε Μοῦσαι Ἀντόμεναι Θάμυριν τὸν Θρήϊκα παῦσαν ἀοιδῆς. Et Lucani: *Dorion ira flebile Pieridum*. Sed scri-bendum: *mutus Thamyris damnatus in annos*. Ita punitus, vt in reliquum viueret θεσπεσίην ἀφαιρεθεὶς καὶ ἐκλελήσμενος κιθαριστύν Muti anni, quibus canere desijt nescitque. Virgilius 12. Æneid. *Scire potestates herbarum v̄sumque medendi Maluit & mutas agitare inglorius artes*. Simpliciter est artes non canoras, nihil tinnientes, non Musicas. Nec tam de medi-

cina dicitur propriè (vt omnes acceperunt, sollicite quærentes, quare medicina dicatur *ars muta*) quam de omnibus aliis studiis artibusque potest dici præter cantum, augurium & sagittas Apollin.nam & hæ canoræ. Noster in Herc. Surr. *socius tibi grande sonabit Alcides, tensoq; modos imitabitur arcu*. Ψαλμοὶ τόξων apud Euripidem: Maluit aliam artem quam cantus vel carminum. Ea fuit sane medicina, sed non propterea singulari aliqua de causa muta est magis, quam quicquid habetur artium præter istas Apollineas. Sic & addit *inglorius*, non quasi ex medicina nequeat eximium nomen comparari, sed quia Poetarum præcipuum est *otia vitæ Solari cantu ventosaque gaudia famæ Quærere*, & hi non aliunde magis quam ἐκ τῶν Μουσῶν κλέος ἔρχεσθαι arbitrantur. Sic Cicero *mutas artes* dicit, exemplo picturæ & statuariæ, omnes illas quæ sunt præter eloquentiam. Lib. 3. de Orat. *Et si hoc in his quasi mutis artibus est mirandum, & tamen verum est quanto admirabilius in oratione atque lingua?* Mendum idem sustulimus è Valerio Catone in Diris: *Muta prius fuerit, quam non mea libera auena*. Omnia prius fient quæ fieri nequeunt: denique conticescet prius, quam desinat esse libera, Musa mea. Plura ad rem pertinebat, sed iam excessimus limites præscriptos. Addendum tamen in melioribus esse, *præceps qui:* placetque sublata interrogationis nota: homo, inquit, stolidus & temerarius, qui non recordatus sit Marsyæ casum.

V. 227. *Et oliuiferi Eurotæ*) Sane & nobis in bonæ notæ membranis obuium fuit: *& oloriferi*. quod in Parisiensi receptum. Hic est enim, qui in 10. Thebaidos laudatur *falso gurges cantatus olore*. Nec aliunde in Epith. Stellæ: *Amyclaos ad frena citauit olores*. Itaque non temere reiiciam.

V. 237. *Auget resupina maniplo*) Cur non cum membranis: *maniplos*. Et mox: *Qui te, flaue, natant*. Si describeret Siculos, ferres forte *notant*, quippe penes quos ille se impermixtum mari spectandum dare credebatur. Et decet Pisæos sudore

& pul-

& puluere è palæstra contracto Alpheum suum natare, vt Spartanos Eurotan.

V. 386. *Rhipeque & Stratie*) Homeri Ῥιπήν τε Στρατίην τε καὶ ἠνεμόεσσαν Ἐνίσπην.

V. 319. *Teneroque vnde*) In duobus optimis reperi: *tenero vnde improba pectore virtus?* Quod prorsus verum iudico, & τὸ *que* adiectum ab iis, qui ius Poetarum in talibus ignorabant. Virgilius lib. 6. Æn. *Nomen & arua locum seruant: te amice nequiui Conspicere.*

V. 375. *Iam Tyrios sudasse*) Non spernendum fuit scriptorum: *Nam Tyrios.* cum & vim eandem & elegantiam habeat. Finem huius membri recte format Bernartius, sed oblitus est addere interrogationis notam: *petris, cui non & scire licentia passim Et vidisse fuit?* nam ista, sudasse Lares Thebanos &c. quis non tantum indulsit sibi, vt & se scire & vidisse diceret? Apud Ouidium lib. 8. met. Oeneus *vultusque seniles Fœdat humi fusus spatiosumque increpat æuum. Nam de matre manus diri sibi conscia facti Exegit pœnas.* Noster in fine Achilleid. *Nam procul Oebalios in nubila condere discos,* &c. Vbi etiam vulgo fecerunt, *Iam.*

V. 402. *Communemque petis defendere campum*) Optimi: *defendere montem.* Recte, nam ibi quoque saltus pascui. Virgilius 2. Æn. *stupet inscius alto Accipiens sonitum saxi de vertice pastor.*

V. 455. *Nemora aduoluit*) Qui potest bonus Tiresias? Immo *aduoluunt*, vt est in scriptis, scilicet ministri sacrorum, & qui aderant.

V. 528. *Dominique silenti*) Libri optimi, *silentes.* Recte omnino. Sed præterea collegii Magdalensis Oxonii membrana, *dominoque.* Plutoni videlicet. Verumtamen, cum in omnibus aliis sit *dominique*, libenter applaudo ingenio Nicolai Heinsii, scribentis: *dominisque silentes Adnumerat populos:* ad Claudianum. Statim meliores: *maior superimminet ordo.* non *supereminet.* Quasi diceret hoc quoque illic esse miraculi, vt semper plures numerandi restent quam numerati sint.

V. 593. *Hic grege condenso*] Sane est in scriptis nonnullis, vnde Bernartius admisit: sed male. Nam eius auctores vitiosa dist. nctione sunt decepti, cum coniungerent, *hi pugnaces animæ*. At duo ista verba addenda sunt in præcedentem proxime parenthesin; & ita euidens est ẽ *hi* necessitas. *Quid autem Hi grege condenso* (*quantum arma & vulnera monstrant*, *Pugnaces animæ*) *nobis* &c. intendunt manus. Δεικτικῶς.

V. 609. *Sed prosilit vltro*] Lindenbr. notat è scriptis: *proligit*. In nostris fere omnibus clare: *prolicit*. Verissime: ad sermonem inuitat. Plautus Curculione: *Eius amor cupidam me huc prolicit per tenebras*.

V. 676. *Et resides ferro*] Corrige ex memb. *& residem ferro petit improba Theben*. Seruius ad 5. Æneid. *Vrbe Mycenæ, Græce dixit: vnde singularem numerum posuit. Mycenæ autem sicut Thebe. Iuuenalis: Atque vetus Thebe centum iacet obruta portis*.

V. 671. *Et longe recalet furor*] Fortasse non improbandum, quod in nonnullis reperio: *ex longo*. Vetus illa simultas atque odium nouercæ erga me recrudescit.

V. 688. *Præcipue Nemees*] *Præcipuus* passim & ego reperi. Cur fastidierunt? An quicquam frequentius Poetis quam adiectiuo vti pro aduerbio?

V. 697. *Ast illi tenuis percurrere*] Bini omnium optimi: *tenuior*. Qui possim spernere? memor illius lib. 5. v. 607. *tenuia ossa patent*. Vbi etiam mutarant. lib. 6. *Obnubit tenuia ora comis*. Lib. 10. *instantem cornu tenuiore videbat Luna diem*. Sed, inquis, sufficiebat, *tenuis*. Sane: sed & sufficiebat *senex*, vbi toties dicunt *senior*, & *iuuenes*, vbi toties *iuniores*. *Illi* legit Lactant, Scripti tamen omnes, *illis*, & appingunt interpretationem, *Nymphis*, vel *aquis*.

V. 722. *aduoluensque natantia*] Vt quisque fide & ætate præcellit, exhibet; *aduerrensque natantia saxa Charadrus*. Scholion optimi: *trahens rapiditate sua*. Recte; prouoluens & agens secum, vt solent scopis purgamenta, qui verrunt. Supra; *longa spumantem valle Charadrum*.

V. 724.

V.724.*Fluctibus Asterion*]Quidam *fructibus*, vti legit quoque Lactantius, hunc dicens Erasino contrarium: nam cum ille sit populator arborum, hunc esse fructibus æquum. Sed in vtroque fallitur. Nam *nunquam audax in ripis* describitur Erasinus: ergo nunquam egrediens ripas,nunquam arborum populator: Asterion autem *æquus fluctibus*, id est tanto rumore ac sonitu labundus, vt mare possit videri. *ille alta per auia notus Audiri*. Sic enim magno consensu scripti, non *suetus*.

V.790.*locat ponitque negantem*] Cuiuis apparet fatuam esse coniunctionem verborum, *locat* & *ponit*. Itaque suspicabar olim,*ponique:* quod mihi firmarunt postea plane exhibentes membranæ. Accessit vnus ex optimis, qui pro varia lectione inter versus ostentat: vel, *ponique negantes*. Fuit igitur: *ponique negantis Floribus adgestis & amico murmure dulces Solatur lacrimas*. Lib. sequente: *clauumque audire negantem*.

V. 843. *Neque enim tibi cana reportat*] Optimi quique, *repostas*. coaceruatas & diu seruatas.

AD LIB. V.

VErs. 113. *Quod coniuge pectus*] Placet,quod in quibusdam scriptis: *quæ coniuge pectus Intepuit*.Vt quarto Theb.*genas fulgebitis auro*. Ouidius lib.2.met.*illa suo toties cum pectore iuncta Pectora*.

V. 220. *Quid te flaue Cydon?*] Tolle interrogationem,& bis pro, *quid*, scribe, *quod*. Est enim simplex narratio: & coniungendum: *quod vidi*. Non aliter scripti. Sed mallem mox: *quemque inter serta torosque*. Vbi scripti alij, *quodque*,alij *quamquam*.

V. 285. *Et nostrum visus*) Male libri Bernartiani *nostros*. non enim refertur ad *visus*, sed ad *iter*. Et vmbris arcentibus aliorum visus, impedientibusque ne nos conspiceremur; ille longæ flammæ ductu ostendit qua nobis eundum esset.

V.290.*Nec fletibus vnquam Fit*) Si abesset τὸ *vnquam*, non mouerem. Nam infra hoc libro: *nec ira fit mora*. Et lib.2. *Fit mora consilio*. Sed nec simplex

eſt affirmatio. Ergo ſcribe: *nec fletibus vnquam Sit modus alteruis, ni iam*. Finem non feciſſemus flendi, niſi inſtaret dies.

V.387.*fretaque indignantur & auſtri*) Quid eſſe dicam, quod optimi quique: *& auſtros*. vt indignatio ſit Argonautarum, non maris & ventorum. An ita voluit intelligendos dare ingentes animos ſemideum regum, à quibus tam longe abſuerit rerum terribilium metus, vt periculis ad iram magis accenderentur? & ea his quoque laborum & fortitudinis cauſas eſt? Sane & Hippomedō potius indignatur & inuidiam facit, quam precatur, quum ait lib. 9. *Fluuione(pudet!)Mars inclite,merges Hāc animā?*

V.410.*Iphiton attonito manifeſtus*) Rectius cenſeo: *Iphiton attonita. manifeſtus*. Nos, quibus redierunt in pectora ſexus, cernimus heroas attonitæ & perculſæ.

V. 426. *Donec ab extremo cuneo*) Meliores: *extrema cuneo ratis*. Vt apud Terentium *prima fabula*, apud Ciceronem *prima prouincia*. Et iterum ille: *eſt mihi conclaue in vltimis ædibus*. Alter: *Appius vt audiuit nos venire, in vltimam prouinciam ſe coniecit*.

V. 762. *Lemnos celebratur alumnis*) Nihil ſollicitare ait, Bernartius: Lipſii tamen codicem acute: *clamatur alumnis*: alluſumque haud dubie ad parientium clamorem Lucinam inuocantium. Metuit tuta: nam nos illud idem, *clamatur*, in ſex ſcriptis, in quibus optimi, legimus. Sed quod extra dubium ponit, id non modo dubium, ſed & falſum eſt. Si dixiſſet alludi ad eiulatum naſcentium, dixiſſet aliquid. Epicedio in puerum: *Poſcentemque nouas trepidis vlulatibus auras Inſerui vitæ*. In Glauciam: *ac prima lucida voce Aſtra ſalutantē*. Plinius præf. lib. 7. *Hominem tantum nudum, & in nuda humo, natali die abiicit ad vagitus ſtatim & ploratum, nullumque tot animalium aliud ad lacrimas, & has protinus vitæ principio*. Nondum tamen totum. Nouimus patres & nimis experimur. Ad Menecratem: *dulci ſtrepit ecce tumultu Tot dominis clamata*

de-

domus. Valerius Flaccus lib. 1. *Clamantemque patr procul ostendebat Achillen*.

V. 575. *Nemorumque per auia*) Optimi: *nemorumque per aera densi Dissultant nexus*. Quod nolim spernere. Implicitos inter se arborum fruticumue ramos mole atque impetu venientis saxi discussos esse & in vicinum aera resiluisse ait Lib. 6. de Tantalo: *non qui fallacibus vndis Imminet, & refuga sterilem petit aera silua*.

V. 579. *Super hac tua membra*) Scripti magno numero: *super hac mihi membra giganta*. Optime: τὸ *mihi* eleganter παρέλκει. Sic l. 8. Tydeus: *vbi autem Eregius dux ille mihi?* Lib. 9. v. 160. *ipse manu Tyria tibi captus Adrastus*. Sic enim membranæ: non *iam captus*. Lib. 2. Achil. *Nam mihi quis vatum dubiis in casibus ausit Fata videre prior?* Vbi subiecerunt, *te*. Silius lib. 1. in persona Iunonis: *similisque mihi per Celtica rura Sanguine Pergamea Trebia* &c. *fluat*.

V. 593. *Iam tela poposcerat Aetna*) Tardum hoc; propius quod scripti: *è summa iam tela poposcerat æthra*. Virg. 3. Æneid. *nec lucidus æthra Siderea polus*. Noster lib. 10. *Ipsa dato nōdum cœlestis regia signo Sponte tonat*. Iupiter apud Ouidium fulminaturus Phaethonta, *summam petit arduus arcem, Vnde mouet tonitrus, vibrataq; fulmina iactat*.

V. 625. *Lemnon & Argos Sueta loqui*) Quid Iasoni cum Argis? quid ergo etiam Hypsipylæ? Scribe: *& Argo*. Nauim scis intelligi.

AD LIB. VI. THEBAIDOS.

VErs. 77. *Spes auida! quas non*) Si τὸ *spes* accipiamus pluratiue, nihil est, cui coniungatur τὸ *credula*. Inueni in optimo codice adscriptum scholion: *quia mater non credit filium pertingere ad ætatem adfectam*. Sed quemadmodum intellectu poterimus huc inserere, *mater*? Immo & quæ præcedunt quinque versibus, & quæ sequuntur quatuor patris solius mentionem habent. Scribe: *Spes auidi, quas non, in nomen credula, vestes*. Neque tam

male

male ominatam rem, quam fingit Scholiastes, patri festinationis causam fuisse putandum: sed quia bonorum parentum vota semper sunt auida. *In nomen credula* eo respicit, quod vocabulum filij non ab incipiendis belli Thebani malis, sed à superandis fatis, quibus quasi dominaretur, dictum sibi finxit, & persuasit.

V. 109. *Citius nocturna peredit)* Scribendum ex membr. *peregit Flamma nemus*. Lib. 5. *longus vix tota peregit Membra dolor*. Valerius Flaccus lib. 1. *peragit Clauis Actora quercu*. Eodem sensu, quo, co nfecit.

V. 153. *Hac illa, & creditis)* Malim: *hac illa (& creditis ausam?) Hac pietate potens*. Hacne insigni est illa, (quis credat tantum bonæ mentis, tantum animorum ei fuisse!) hac, inquam, insigni pietate clara. Effinxit ex illo Virgilij: *en dextra fidesque, Quem secum Iliacos aiunt portare penates, Quem subijsse humeris confectum ætate parentem*.

V. 160. *Matre magis solam nosse)* Sane veteres. *Nate magis*; quod tamen verum esse non apparebit, vt ait Bernartius, propius rimanti, nisi & aliud quid vitii hic, quo laborant omnes libri, sustuleris. Quorsum enim *magis solam?* si enim *magis*, non vtique *solam*: sin *solam*. non vtique *magis*: hæc duo in eodem membro male conueniunt. Lege: *at quin & blandus ad illam, Nate, magis*. (scilicet eras, quam ad me.) *solam nosse atque audire vocantem*. Hoc quoque I. Grutero in mentem venerat.

V. 213. *Centenus vbique Surgit eques)* Multo elegantius optimi: *centenus vbique Vrget eques*. Vtitur verbo sine casu eodem modo, quo in eadem re *ποιεῖ*, *instat*, & *incubuit*, solent vti. Sed & in aliis non infrequens. Virgil. 3. Georg. *longique vrgent ad litora fluctus*. Horat. lib. 1. Sat. 2. *tanto acrius vrget*. lib. 2. Sat. 2. *hac vrget lupus, hac canis angit*. Valerius Flaccus lib. 3. *sic contextis vmbonibus vrgent*. Agit, agitat equos.

V. 222. *Dextro gyro)* Fidissimi: *dextri gyro*. Hoc lib. 6. *dexterque exerrat Arion*. Vt Silius: *nunc le-*

uus

uus in orbem, Nunc dexter breuibus flexo per deuia gyris. Virgil. 9. Æn. *Lyncea tendentem contra* &c. *connixus ab aggere dexter* Occupat.

V. 243. *Accelerante manu*) Meliores *accelerasse manus*. Et certe melius modo bene interpungas: *deprenditur vnus in ortu:(Mirum opus accelerasse manus:) stat saxea moles*. Nonus dies erat, cum ecce (res mira tam breui tempore absolui potuisse: vel, quantum est hoc miraculum operis adeo festinari potuisse.) iam erectum erat monumentum.

V. 243. *Rerumque effictus in illo*) Sic à Bernartio. Scripti tamen omnes, *effectus*. quod est, artificiose factus, elaboratus. Lib. 4. *perfectaque viuit in auro Nox Danai*. Appuleius de statua Bathylli: *qua nihil videor effectius cognouisse*. Sen. ep. 27. *Multum restat operis, in quod ipse necesse est vigiliam, ipse laborem tuum impendas, si effici cupis*. Vbi frustra nonnemo, *perfici*. Fab. præfat. lib. 6. *Tum si qua minus fuerint effecta iis, quæ leuius adhuc adflicti cœperamus*. Lib. 8. 3. *nam quicquid in suo genere satis effectum est, valet*.

V. 250. *Fama vocat cunctis*) Scripti quidam, *cunctos*, mutata distinctione. Forte fuit: *auidum pugnas visendi vulgus inermes (Fama vocat) iunctis aruis ac mœnibus adsunt Exciti*. Iunctis, id est, vicinis.

V. 270. *Duro Tirynthius ingens*) Membr. *angens*, nam & sic proprie interfecit leonem ἄτρωτον. Apollodor. καὶ περιθεὶς τὴν χεῖρα τῷ τραχήλῳ κατέσχεν ἄγχων ἕως ἔπνιξε. Noster l. 4. *cum colla minãtia mõstri Angeret, & tumidos animam angustaret in artus*. Sen. Herc. Oetæo: *Hisne ego lacertis colla Nemeæi mali Elisa pressi?* Sic enim leg. non *spolia*.

V. 274. *Latus arundineæ*) Duplex vitium oblatum huic versui. Quid enim ita lætus Inachus, cum statim sequatur: *iam prona dolorque parentis?* Dein *latus & recubans* nihil suaue sonat. Lege, quo ducunt & membranæ: *Leuus arundineæ recubans super aggere ripæ*. *Leuus recubans* est in leuum flexus siue inclinatus recubans. Vt Virg. Æn. lib. 6. *aduerso recubans immanis in antro*. lib. 9. *septem surgens*

seda-

sedatis amnibus altus Per tacitum Ganges. lib. 10. *pronus pendens in verbera*. l. 11. *sibilat ore Arduus insurgens*. Et, *immensus surgens ferit athera clamor*.

V. 301. *Priorum Fama patet*] Lege cum membr. *Neptunus equo (si certa priorum Fama) pater. primus teneris*. Habes inferius: *omnesque adsuetus in oras Cæruleum deferre patrem*. Virg. 3. Georg. *Neptuniq; ipsa deducit origine gentem*. Hunc ei patrem, Cererem matrem finxere. Vide Pausaniam in Arcadicis.

V. 310. *Ille etiam ferus*] Nihil differunt scripti. Legendum tamen: *illi etiam ferus*. ne ipsi quidem Herculi satis morigerus. Phœbus ad Phaethontem apud Ouidium lib. 2. *Vix me patiuntur, vbi acres Incaluere animi*.

V. 389. *Protheus versarat*] Ignorabilis antiquis ille *Protheus*. Scribe: *Prothous*. Sic membranæ, & hoc nomine cum alibi Statius tum Homerus & passim Poetæ vtuntur.

V. 456. *Iterum axibus axes Inflicti*] In quibusdam bonæ notæ libris est: *Inflecti*: alicubi & annotatum: *pro inflectebantur*. Forte scribendum: *iterum axibus axes Infligi*.

V. 511. *Erigit ad cursum comitum caput*] Non tolerassent, opinor, tam diu hoc vitium, si τὸ *comitum* intellexissent. Nihil tamen membranæ mutant, nisi quod optimus inter versus, vel *occursu*. Lege: *Erigit occursu comitum caput*. *Comites* sunt ministri, aulici, satellites Lib. 11. *Non desunt regi comites: fine mœnia pulset Irritus*.

V. 524. *Increpitans Schetumque*] Ita Bern. è vett. cum antea legeretur: *Ascheton increpitansq; leuem*. Atqui supra erat dictum eodem de Amphiarao: *rapidum Danaeius augur Aschetou increpitant*. Et apparet ratio nominis, ex ἄσχετος, veloci equo congruentissimi. *Schetus* autem iste vnde?

V. 630. *Audierat, dictoque fauent*] variant scripti. Alii, *dictoque parent*: quidam, *dictoque manent*: quibus subscribimus. Virgilius 2. Æn. *Tu modo promissis maneas seruataq; serues Troia fidem*. Et alibi: *at tu dictis Albane, maneres*. Cic. ad Attic. 7. 15.

Ca-

Plerique negant Cæsarem in conditione mansurum. Cæsar. 1. Gall. *si in eo manerent, quod conuenißet, stipendiumque quotannis penderent*. Mela. 1. 7. *postquā in eo, quod cōuenerat, non manebatur*. Plato lib. 1. de repub. ἀλλὰ πρῶτον μὲν, ἃ ἂν εἴπωσι, ἐμμένειν τούτοις.

V. 664. *Redit illa ingloria disco*) Optimi: *redijt ingloria disco*. Vt lib. 1. *& sæua perijt iniuria mensæ*. Lib. 8. 517. *redijt ardore remisso Vultus*. Sic ijdem non *redijtque*. Lib. 10. 26. *subijt vltricia Tydeus Tartara*. Vbi pariter vitiarant.

V. 679. *sed cælum dextra metitur*) Multo elegantius duo optimi: *sed cælo dextram metitur*. id est, quid dextra valeat, in cœlum misso disco experitur. Accedit tertius Behotij codex.

V. 718. *Exegit Vlyssem*) Post hunc versum sequebantur tres alij in membranaceo codice, qui olim Bil. Pircheimeri, nunc Arondeliæ Comitis est, visus mihi beneficio viri omni laude excellentis Francisci Iunij. Versus autem illos nec nimis adfirmabo Statij esse, quia in vno solo codice reperi; nec excludere omnino possum, quia ab ingenio eius alieni non sunt. Erant ibidem sic scripti:

Sic & Aloidæ, cum iam calcaret Olympum
Desuper Ossa rigens, ipsa glaciale ferebat
Pelion, & trepido sperabant iungere cælo.

Apparet legendum esse, *celaret*, id est, obtegeret impositum, & *ipsum gl. ferebant*. Habes lib. 10. *quales medijs in nubibus æther Vidit Aloidas, cum cresceret impia tellus, nec adhuc immane veniret Pelion, & trepidum iam tangeret Ossa Tonantem*. Eodē ordine quo apud patrem Poetarum Ὄσσαν ἐπ' Οὐλύμπῳ μέμασαν θέμεν, αὐτὰρ ἐπ' Ὄσσῃ Πήλιον. Aliter collocat Ouid. lib. 1. metam. *Tum pater omnipotens misso perfregit Olympum Fulmine, & excussit subiecto Pelio Ossam*. Ita enim legendum, & hoc velle veteres libros existimo, cum *subiecto* habent potius quam *subiectum*. Virgil. 1. Georg. *Ter sunt conati imponere Pelio Ossam, Scilicet, atque Ossæ frondosum inuoluere Olympum*. Hunc igitur ille secutus.

V. 742. *Materiam suadebat amor*) Puto rectius distin-

distingui : *& brachia finxit Materiam : (suadebat amor) tunc sæpe*. Per epexegesin,vt sit,instar materiæ, Plato lib. 2. de repub. Virgilius lib. 6. Æneid. *fera corda domat fingitque premendo*. Eiusdem est, *suadebat amor*. Lib. 9. *Suadet enim vesana fames*.

V. 794. *Auersus fugit*] Hoc timoris est, non artis, terga dare. Scribe : *sed non tamen immemor artis Aduersus fugit*. Retrocedit facie obuersa.

V.872. *Ictumque in colla minatus*] Lege ex optimis : *fictumque in colla minatus Crura subit*. Valerius Flaccus in certamine Pollucis & Amyci : *dextramque parat, dextramque minatur Tyndarides. redit huc oculis & pondere Bebryx, Sic ratus. ille autem celeri rapit ora sinistra*.Noster lib.12.*fictumque ac triste renidens*.

V. 875. *Ingentis mole ruinæ*] Sic quidem & scripti.Malim tamen: *ingentis more ruinæ*. Lib. 7. *properatur in hostem More fugæ*.

V. 899. *Tandem pressus humi*] Meliores : *Tandem pectus humi*. Recte sane,siue iunga ns extensus pectus & in pronam aluum, siue extensus in pectus & pronam aluum.

AD LIB. VII.

VErs.6.*Boreamque illabero saltu*]Aut male oculis vsus est aut alius fuit Buslid. quo vsus est Bernartius : nam cuius nobis copia facta , *Borean inlabere* : sic & duo alij optimi : cæteri quoque , fere : *Borean illabere*. Nec mutari hoc verbum patitur τὸ *medium*. Bene penitus in Septentrionem.

V.17.*Quod Isthmius vmbo Detinet*] Melius libri: *Distinet*. diuidit ac separat.Virgil. *dum distinet hostem Agger murorum*.Vt, *transtinet commeatus trãs parietem*, Plauto, & *continet*, hoc est, patet, extenditur,continuatur , & *pertinere* frequens Gæsari pro extendi, porrigi:sic in contrarium, *distinere*. Nam

&

& ista licet κνήτιρως efferantur, tamen sic dici cępta sunt per intellectum ẽ se. Notauit & Bernartius.

V. 20. *Sedent ad busta sepulchri*] Immo *iusta*, vt in melioribus est. Ludorum funebrium solennia. Erat idem vitium lib. 4. & correxeramus, sed præuenti à Cuiacio.

V. 125. *Tanta est audacia Thebis*] Optimi: *tanta autem audacia Thebis?* Eleganti ἰδιωτισμῷ, quem seruauerunt Comici. Terentius Hecyra: *Tamen pol eundem iniurium est esse omnibus. Sy. Iniurium autem est vlcisci aduersarios?* Quasi esset: *itane iniurium est? itane tanta audacia Thebis?*

V. 155. *Exscindisne tuas*] Liber optimus: *Exscindensne.* Forte: *Exscindine tuas.* Intellige, patieris.

V. 190. *Placidusque tuæ Nycteidos ardor*] Scripti rectius: *placitusque.* Nec velim aliter lib. 10. v. 764. *si vos placita hostia iuui:* etsi & scripti *placida*, & interpretentur, *quæ non repugnaui.* *Placita* est probata, placens litansque. Silius lib. 1. *placitam temerando rumpere pacem.* Vbi etiam fecerant *placidam* Lib. 12. eodem: *Integrare acies placitum.* Virg. 10. Æn. *& placitum læti componite fœdus.* 2. Georg. *placitam paci nutritus oliuam.*

V. 240. *Nondum hostis contra*] Quid opus fuit, cum in scriptis esset: *Nondum hostis circa.* Vrbem videlicet, aut in vicinia.

V. 259. *Et confertissima siluis*] In plerisque, *iugis:* in vno *turbis:* quidam adscriptum habent, *lucis.* quam veram lectionem putamus.

V. 297. *Puerum Lapithonia Nympha*] Scripti, *Lapithaona.* quod possumus interpretari nomẽ pueri, qui deinde pater Alathrei factus sit. Sufficit ipsi Nymphæ, quod appellatur Dircetis. *Lapithes, Lapithaõ*, vt *Chremetes, Chremetaon*, quẽ hoc quoq; libro habes.

V. 311. *Ter insuto seruant ingentia*] Qui vel quęnam *seruant?* Ipse vtique Hypseus dicitur late vmbrare celsos quadrijugos, ipse leua siue sinistra corporis clypeo, ipse pectus ter insuto ferro seu lorica trilici seruare. Ergo aut *seruat* est scribendum, aut, si hoc cæsuræ negas, *seruantem.*

V. 334.

V. 334. *Quaque vltima tractu*) Locum deformatissimum è scriptis, à quibus recedere in manifesta bonitate religio sit, restituisse sic præfatur Bernartius, & pollicetur iusiurandum verbis conceptissimis, ita scripsisse Papinium. At ego iniurato mihi credi velim, nullum mihi visum codicem, in quo non fuerit: *teque vltimà tractu Anthedon*, quod ille tollit. Sic & inter cæteros Buslidianus, quem ab humanissimis possessoribus impetrauerat mihi vtendum Ianus Vlitius. Intelligendum autem ex præcedentibus *domat sulco*: quod non minus potest affirmari de Anthedone, quam de Aulide, Græa, Platæis *seri*. *Quique sulco domant te vltima tractu Anthedon*, integrum est. Expressit Homeri, Ἀνθηδόνα τ' ἐσχατόωσαν.

V. 344. *Quis Panopen? quis Aulida?*) Nihili est interrogatio. Præterea versus lex sine ratione violata. Denique quid opus nominare bis *Aulida?* Lege cum scriptis: *Phocida? qui Panopen, qui Daulida, qui Cyparisson, Et valles, Lebadia, tuas, & Hyampolin* &c. Homerus:

Οἳ Κυπάρισσον ἔχον, Πυθῶνά τε πετρήεσσαν,
Κρῖσσάν τε ζαθέην, καὶ Δαυλίδα καὶ Πανοπῆα,
Οἵ τ' Ἀνεμώρειαν καὶ Ὑάμπολιν ἀμφενέμοντο

Vnde vides & *Anemoriamque*, vt & est in MSS. non *Aenemoreamque* scribendum esse. Iam *propellentemque Lilæam Cephissi glaciale caput*, est Homeri: Οἵ τε Λίλαιαν ἔχον πηγῇς ἔπι Κηφισσοῖο Sed & dux Phocensium Iphitus Nauboli filius ab Homero sumptus, cui Schedius & Epistrophus υἱέες Ἰφίτου μεγαθύμου Ναυβολίδαο Valerio Flacco l. 1. *Naubolides tortas consurgit in vndas Iphitus. Daulida* protulit quoque è suis Canterus: sed non vidit mutandam distinctionem.

V. 369. *Chromin atque in terga*) Alibi hoc nomine vtitur, vbi habent integrum membranæ. sed hic mirifice variant. *Clomin, clomini, domiti, doram*. Videtur fuisse, *Clonium*: nam & Homero Προθοήνωρ τε Κλονίος τε. Idemque restituēdum puto hoc libro ver. 711. *falcato Chromin & Chremetaona curru*. nam

tertio

tertio post versu rursus *Chromis* cadit, ibique habent illibatum veteres: hic autem, *Clomium*, *Climenum*, *Clonin:* Liber optimus, *Chromin*, sed ita vt literis *H. R.* subducatur virgula, suprascriptum sit *L.* Repone igitur, *Clonium & Chremetaona curru*. Habes & apud Virgilium lib. 9. & 10. Æneid.

V. 414. *Arcados insanos*) Qui *ferunt* Lycaonis vmbram latrantem audiri? Non vtique quiuis: vt & sua prodigia proprie Sparte vidit, Pisa refert, Acarnan infamabat. Sic igitur & vmbras Lycaonis latrare ferunt *Arcades*. Et ita legendum, non *Arcados*.

V. 453. *Belli suprema parantem*) Sic & scripti. Bernartius conijcit, *pauentem*. Quod priusquam viderem, venerat in mentem: *in conspectu belli suprema parantis*. Quod ei parabat suprema. Apud Liuium lib. 8. Fabius senex ad Papirium dictatorem: *Quandoquidem apud te nec auctoritas senatus, nec ætas mea, cui orbitatem paras*, &c. *valet*.

V. 457. *Rumor vbique altus*) Non placet ille *altus* rumor, etsi alicubi scholion adpictum inuenerim, *magnus*. Scribe: *vbique alius*. Sic designat naturam rumorum, qui vanitate, & mendacijs hominum vt aluntur, ita plerumque secum diffident, & inter auctores variantur. Claudianus 1. in Rufin. *Dissensuque alitur rumor*.

V. 502. *Ne forte doli te conscia*) Recte scripti: *ne forte doli, & te conscia*. Ne forte subsint doli, & eorum conscia mater te decipiam.

V. 608. *Rumpitur ecce graui*) MSS. *& Graium subito per castra*. Recte. Nec dicas etiam Bœotos esse Græcos: nam quoniam hi toties *Tyrij* appellantur, merito his diuersi κατ' ἐξοχὴν *Graij* statuuntur & appellantur Peloponesij. Notauit & Canterus.

V. 654. *Purpureo subnectitur instita filo*) Omnes fere; *pampineo pilo*. Recte. nam *pampineum pilum* thyrsus. In Achill. *ego pampineis diffundere brachia thyrsis*. Virgilius 7. Æn. *Pampineasque gerunt incincta pellibus hastas*. Macrobius 1. Satur. 19.

Colitur

[illegible] iura
[illegible] reuerentis.
[illegible] sese
[illegible],
[illegible],
[illegible],
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] .
[illegible] .
[illegible]
[illegible] inter umbra,
[illegible]
[illegible] tendis
[illegible] .
[illegible]
[illegible] .
[illegible] acerdos,
[illegible]
[illegible] Achilles.
[illegible],
[illegible] .
[illegible])
[illegible] urbe
[illegible]
[illegible] forces.
[illegible] collo,
[illegible] collegit, & alte
[illegible] viris,
[illegible] dextra:
[illegible] relictis
[illegible] vultus.
Talis vix ut Thebas vultumque animumque remisit
[illegible], & patrio [illegible] pectora luxu:
Serta comis, mitramq; leuat, thyrsumque virentem
Armat, & hostiles inuisit fortior Indos.
Scandebat roseo medii fastigia coeli
Luna iugo, totis vbi Somnus inertior alis
Defluit in terras, mutumque amplectitur orbem;
Con-

o vn-
ib. 9.

m. i.
us ſa-
e ar-
. 338.

id hic
oculis
e : ex
ione :
i ean-
rum,
quam
hanc
ſubij-
priuſ-
lucem
Et ra-
ſi pe-
yroe:
. Lu-
. Vbi
. Va-
Apol-

nitio-
nium
, Mu-
s ſunt
lo co-
ituit ,
re tel-
. Oui-
vocato

melio-
ummo-
donec
rdi-

male ominatam rem, quam fingit Scholiastes, patri festinationis causam fuisse putandum: sed quia bonorum parentum vota semper sunt auida. *In nomen credula* eo respicit, quod vocabulum filij non ab incipiendis belli Thebani malis, sed à superandis fatis, quibus quasi dominaretur, dictum sibi finxit, & persuasit.

V. 109. *Citius nocturna peredit)* Scribendum ex membr. *peregit Flamma nemus*. Lib. 5. *longus vix tota peregit Membra dolor*. Valerius Flaccus lib. 1. *peragit Clauis Actora quercu*. Eodem sensu, quo confecit.

V. 153. *Hæc illa, & creditis)* Malim: *hæc illa (& creditis ausam?) Hac pietate potens*. Hacne insigni est illa, (quis credat tantum bonæ mentis, tantum animorum ei fuisse!) hac, inquam, insigni pietate clara. Effinxit ex illo Virgilij: *en dextra fidesque, Quem secum Iliacos aiunt portare penates, Quem subiisse humeris confectum ætate parentem*.

V. 160. *Matre magis solam nosse)* Sane veteres. *Nate magis*; quod tamen verum esse non apparebit, vt ait Bernartius, propius rimanti, nisi & aliud quid vitii hic, quo laborant omnes libri, sustuleris. Quorsum enim *magis solam*? si enim *magis*, non vtique *solam*: sin *solam*. non vtique *magis*: hæc duo in eodem membro male conueniunt. Lege: *at quin & blandus ad illam, Nate, magis*. (scilicet eras, quam ad me.) *solam nosse atque audire vocantem*. Hoc quoque I. Grutero in mentem venerat.

V. 213. *Centenus vbique Surgit eques)* Multo elegantius optimi: *centenus vbique Vrget eques*. Vtitur verbo sine casu eodem modo, quo in eadem re ruit, *instat*, & *incubuit*, solent vti. Sed & in aliis non infrequens. Virgil. 3. Georg. *longique vrgent ad litora fluctus*. Horat. lib. 1. Sat. 2. *tanto acrius vrget*. lib. 2. Sat. 2. *hac vrget lupus, hac canis angit*. Valerius Flaccus lib. 3. *sic contextis vmbonibus vrgent*. Agit, agitat equos.

V. 222. *Dextro gyro)* Fidissimi: *dextri gyro*. Hoc lib. 6. *dexterque exerrat Arion*. Vt Silius: *nunc leuus*

uus in orbem, Nunc dexter breuibus flexo per deuia gyris . Virgil. 9. Æn. *Lyncea tendentem contra* &c. *connixus ab aggere dexter Occupat* .

V. 243. *Accelerante manu*) Meliores *accelerasse manus* . Et certe melius modo bene interpungas: *deprenditur vnus in ortu:(Mirum opus accelerasse manus :) stat saxea moles* . Nonus dies erat, cum ecce (res mira tam breui tempore absolui potuisse ; vel , quantum est hoc miraculum operis adeo festinari potuisse .) iam erectum erat monumentum .

V. 243. *Rerumque effictus in illo*) Sic à Bernartio. Scripti tamen omnes, *effectus* , quod est , artificiose factus, elaboratus . Lib. 4. *perfectaque viuit in auro Nox Danai* . Appuleius de statua Bathylli : *qua nihil videor effectius cognouisse*. Sen. ep. 27. *Multum restat operis , in quod ipse necesse est vigiliam , ipse laborem tuum impendas , si effici cupis* . Vbi frustra nonnemo, *perfici*. Fab. præfat. lib. 6. *Tum si qua minus fuerint effecta ijs , qua leuius adhuc adflicti cœperamus*. Lib. 8. 3. *nam quicquid in suo genere satis effectum est , valet* .

V. 250. *Fama vocat cunctis*) Scripti quidam, *cunctos*, mutata distinctione. Forte fuit: *auidum pugnas visendi vulgus inermes (Fama vocat) iunctis aruis ac mœnibus adsunt Exciti*. Iunctis, id est, vicinis.

V. 270. *Duro Tirynthius ingens*) Membr. *angens* , nam & sic proprie interfecit leonem ἄτρωτον. Apollodor. καὶ περιθεὶς τὴν χεῖρα τῷ τραχήλῳ κατέχειν ἄγχων ἕως ἔπνιξε. Noster l. 4. *cum colla minātia mōstri Angeret, & tumidos animam angustaret in artus*. Sen. Herc. Oetæo: *Hisne ego lacertis colla Nemeæi mali Elisa pressi?* Sic enim leg. non *spolia* .

V. 274. *Latus arundineæ*) Duplex vitium oblatum huic versui . Quid enim ita lætus Inachus, cum statim sequatur: *iam prona dolorque parentis?* Dein *latus & recubans* nihil suaue sonat . Lege, quo ducunt & membranæ : *Leuus arundineæ recubans super aggere ripæ* . *Leuus recubans* est in leuum flexus siue inclinatus recubans. Vt Virg. Æn. lib. 6. *aduerso recubans immanis in antro*. lib. 9. *septem surgens seda-*

sedatis amnibus altus Per tacitum Ganges. lib. 10. *pronus pendens in verbera*.l.11. *sibilat ore Arduus insurgens*. Et, *immensus surgens ferit athera clamor*.

V. 301. *Priorum Fama patet*] Lege cum membr. *Neptunus equo(si certa priorum Fama)pater. primus teneris*. Habes inferius: *omnesque adsuetus in oras Cœruleum deferre patrem*. Virg. 3. Georg. *Neptuniq; ipsa deducit origine gentem*. Hunc ei patrem, Cererem matrem finxere. Vide Pausaniam in Arcadicis.

V. 310. *Ille etiam ferus*] Nihil differunt scripti. Legendum tamen: *illi etiam ferus*. ne ipsi quidem Herculi satis morigerus. Phœbus ad Phaethontem apud Ouidium lib.2. *Vix me patiuntur, vbi acres Incaluere animi*.

V. 389. *Protheus versarat*] Ignorabilis antiquis ille *Protheus*. Scribe: *Prothous*. Sic membranæ, & hoc nomine cum alibi Statius tum Homerus & passim Poetæ vtuntur.

V. 456. *Iterum axibus axes Inflicti*] In quibusdam bonæ notæ libris est: *Inflecti*: alicubi & annotatum: *pro inflectebantur*. Forte scribendum: *iterum axibus axes Infligi*.

V. 511. *Erigit ad cursum comitum caput*] Non tolerassent, opinor, tam diu hoc vitium, si τὸ *comitum* intellexissent. Nihil tamen membranæ mutant, nisi quod optimus inter versus, vel *occursu*. Lege: *Erigit occursu comitum caput*. *Comites* sunt ministri, aulici, satellites Lib. 11. *Non desunt regi comites: sine mœnia pulset Irritus*.

V. 524. *Increpitans Schetumque*] Ita Bern. è vett. cum antea legeretur: *Ascheton increpitansq; leuem*. Atqui supra erat dictum eodem de Amphiarao: *rapidum Danaeius augur Aschetou increpitant*. Et apparet ratio nominis, ex ἄχετος, veloci equo congruentissimi. *Schetus* autem iste vnde?

V. 630. *Audierat, dictoque fauent*] variant scripti. Alii, *dictoque parent*: quidam, *dictoque manent*; quibus subscribimus. Virgilius 2. Æn. *Tu modo promissis maneas seruataq; serues Troia fidem*. Et alibi: *at tu dictis Albane, maneres*. Cic. ad Attic. 7. 15.

Ca-

Plerique negant Cæsarem in conditione mansurum. Cæsar.1.Gall.*si in eo manerent, quod conuenißet, stipendiumque quotannis penderent.* Mela.1.7.*postquã in eo, quod cõuenerat, non manebatur.* Plato lib.1. de repub. ἀλλὰ πρῶτον μὲν, ἂν ἐμμένοις, ἐμμένε τούτοις.

V.664. *Redit illa ingloria disco*) Optimi: *rediit ingloria disco.* Vt lib.1. *& sæuæ periit iniuria mensæ.* Lib.8.517. *rediit ardore remisso Vultus.* Sic iidem non *rediitque.* Lib.10.26. *subiit vltricia Tydeus Tartara.* Vbi pariter vitiarant.

V.679. *sed cœlum dextra metitur*) Multo elegantius duo optimi: *sed cœlo dextram metitur.* id est, quid dextra valeat, in cœlum misso disco experitur. Accedit tertius Behotij codex.

V.718. *Exegit Vlyssem*) Post hunc versum sequebantur tres alij in membranaceo codice, qui olim Bil. Pircheimeri, nunc Arondeliæ Comitis est, visus mihi beneficio viri omni laude excellentis Francisci Iunij. Versus autem illos nec nimis adfirmabo Statij esse, quia in vno solo codice reperi; nec excludere omnino possum, quia ab ingenio eius alieni non sunt. Erant ibidem sic scripti:

Sic & Aloidæ, cum iam calcaret Olympum
Desuper Ossa rigens, ipsa glaciale ferebat
Pelion, & trepido sperabant iungere cælo.

Apparet legendum esse, *celaret*, id est, obtegeret impositum, & *ipsum gl. ferebant.* Habes lib. 10. *quales mediis in nubibus æther Vidit Aloidas, cum cresceret impia tellus, nec adhuc immane veniret Pelion, & trepidum iam tangeret Ossa Tonantem.* Eodẽ ordine quo apud patrem Poetarum. Ὄσσαν ἐπ' Οὐλύμπῳ μέμασαν θέμεν, αὐτὰρ ἐπ' Ὄσσῃ Πήλιον. Aliter collocat Ouid.lib.1.metam. *Tum pater omnipotens misso perfregit Olympum Fulmine, & excussit subiecto Pelio Ossam.* Ita enim legendum, & hoc velle veteres libros existimo, cum *subiecto* habent potius quam *subiectum.* Virgil.1.Georg. *Ter sunt conati imponere Pelio Ossam, Scilicet, atque Ossæ frondosum inuoluere Olympum.* Hunc igitur ille secutus.

V.742. *Materiam suadebat amor*) Puto rectius distin-

distingui: *& brachia finxit Materiam: (suadebat amor) tunc sæpe*. Per epexegesin, vt sit, instar materiæ, Plato lib. 2. de repub. Virgilius lib. 6. Æneid. *fera corda domat fingitque premendo*. Eiusdem est, *suadebat amor*. Lib. 9. *Suadet enim vesana fames*.

V. 794. *Auersus fugit*] Hoc timoris est, non artis, terga dare. Scribe: *sed non tamen immemor artis Aduersus fugit*. Retrocedit facie obuersa.

V. 872. *Ictumque in colla minatus*] Lege ex optimis: *fictumque in colla minatus Crura subit*. Valerius Flaccus in certamine Pollucis & Amyci: *dextramque parat, dextramque minatur Tyndarides. redit huc oculis & pondere Bebryx, Sic ratus. ille autem celeri rapit ora sinistra*. Noster lib. 12. *fictumque ac triste renidens*.

V. 875. *Ingentis mole ruinæ*] Sic quidem & scripti. Malim tamen: *ingentis more ruinæ*. Lib. 7. *properatur in hostem More fuga*.

V. 899. *Tandem pressus humi*] Meliores: *Tandem pectus humi*. Recte sane, siue iungans extensus pectus & in pronam aluum, siue extensus in pectus & pronam aluum.

AD LIB. VII.

VErs. 6. *Boreamque illabero saltu*] Aut male oculis vsus est aut alius fuit Buslid. quo vsus est Bernartius: nam cuius nobis copia facta, *Borean inlabere*: sic & duo alij optimi: cæteri quoque fere: *Borean illabere*. Nec mutari hoc verbum patitur τὸ *medium*. Bene penitus in Septentrionem.

V. 17. *Quod Isthmius vmbo Detinet*] Melius libri: *Distinet*. diuidit ac separat. Virgil. *dum distinet hostem Agger murorum*. Vt, *transtinet commeatus trãs parietem*, Plauto, & *continet*, hoc est, patet, extenditur, continuatur, & *pertinere* frequens Cæsari pro extendi, porrigi: sic in contrarium, *distinere*. Nam

&

& ista licet ὑδιώτισμοις efferantur, tamen sic dici cœpta sunt per intellectum ꝰ se. Notauit & Bernartius.

V. 20. *Sedent ad busta sepulchri*] Immo *iusta*, vt in melioribus est. Ludorum funebrium solennia. Erat idem vitium lib. 4. & correxeramus, sed præuenti à Cuiacio.

V. 125. *Tanta est audacia Thebis*] Optimi: *tanta autem audacia Thebis?* Eleganti ἰδιωτισμῷ, quem seruauerunt Comici. Terentius Hecyra: *Tamen pol eundem iniurium est esse omnibus. Sy. Iniurium autem est vlcisci aduersarios?* Quasi esset: *itane iniurium est? itane tanta audacia Thebis?*

V. 155. *Exscindisne tuas*] Liber optimus: *Exscindensne*. Forte: *Exscindine tuas*. Intellige, patieris.

V. 190. *Placidusque tua Nycteidos ardor*] Scripti rectius: *placitusque*. Nec velim aliter lib. 10. v. 764. *si vos placita hostia iuui*: etsi & scripti *placida*, & interpretentur, *quæ non repugnaui*. *Placita* est probata, placens litansque. Silius lib. 1. *placitam temerando rumpere pacem*. Vbi etiam fecerant *placidam* Lib. 12. eodem: *Integrare acies placitum*. Virg. 10. Æn. *& placitum læti componite fœdus*. 2. Georg. *placitam paci nutritus oliuam*.

V. 240. *Nondum hostis contra*] Quid opus fuit, cum in scriptis esset: *Nondum hostis circa*. Vrbem videlicet, aut in vicinia.

V. 259. *Et confertissima siluis*] In plerisque, *iugis*: in vno *turbis*: quidam adscriptum habent, *lucis*. quam veram lectionem putamus.

V. 297. *Puerum Lapithonia Nympha*] Scripti, *Lapithaona*. quod possumus interpretari nomē pueri, qui deinde pater Alathrei factus sit. Sufficit ipsi Nymphæ, quod appellatur Dircetis. *Lapithes, Lapithaō*, vt *Chremetes*, *Chremetaon*, quē hoc quoq; libro habes.

V. 311. *Ter insuto seruant ingentia*] Qui vel quęnam *seruant*? Ipse vtique Hypseus dicitur late vmbrare celsos quadrijugos, ipse leua siue sinistra corporis clypeo, ipse pectus ter insuto ferro seu lorica trilici seruare. Ergo aut *seruat* est scribendum, aut, si hoc cæsuræ negas, *seruantem*.

V. 334.

V. 334. *Quaque vltima tractu*) Locum deformatissimum è scriptis, à quibus recedere in manifesta bonitate religio sit, restituisse sic præfatur Bernartius, & pollicetur iusiurandum verbis conceptissimis, ita scripsisse Papinium. At ego iurato mihi credi velim, nullum mihi visum codicem, in quo non fuerit: *teque vltima tractu Anthedon*, quod ille tollit. Sic & inter cæteros Buslidianus, quem ab humanissimis possessoribus impetrauerat mihi vtendum Ianus Vlitius. Intelligendum autem ex præcedentibus *domat sulco*: quod non minus potest affirmari de Anthedone, quam de Aulide, Græa, Platæis *seri*. *Quique sulco domant te vltima tractu Anthedon*, integrum est. Expressit Homeri, Ἀνθηδόνα τ' ἐσχατόωσαν.

V. 344. *Quis Panopen? quis Aulida?*) Nihili est interrogatio. Præterea versus lex sine ratione violata. Denique quid opus nominare bis *Aulida?* Lege cum scriptis: *Phocida? qui Panopen, qui Daulida, qui Cyparisson, Et valles, Lebadia, tuas, & Hyampolin* &c. Homerus:

Οἳ Κυπάρισσον ἔχον, Πυθῶνά τε πετρήεσσαν,
Κρῖσάν τε ζαθέην, καὶ Δαυλίδα καὶ Πανοπῆα,
Οἵ τ' Ἀνεμώρειαν καὶ Ὑάμπολιν ἀμφενέμοντο

Vnde vides & *Anemoriamque*, vt & est in MSS. non *Aenemoreamque* scribendum esse. Iam *propellentemque Lilæam Cephissi glaciale caput*, est Homeri: Οἵ τε Λίλαιαν ἔχον πηγῆς ἔπι Κηφισσοῖο Sed & dux Phocensium Iphitus Nauboli filius ab Homero sumptus, cui Schedius & Epistrophus υἱέες Ἰφίτου μεγαθύμου Ναυβολίδαο Valerio Flacco l. I. *Naubolides tortas consurgit in vndas Iphitus*. *Daulida* protulit quoque è suis Canterus; sed non vidit mutandam distinctionem.

V. 369. *Chromin atque in terga*) Alibi hoc nomine vtitur, vbi habent integrum membranæ. sed hic mirifice variant. *Clomin, clomini, domiti, doram*. Videtur fuisse, *Clonium*: nam & Homero Προθοήνωρ τε Κλονίος τε. Idemque restituendum puto hoc libro ver. 711. *falcato Chromin & Chremetaona curru*. nam

tertio

tertio post versu rursus *Chromis* cadit, ibique habent illibatum veteres: hic autem, *Clomium*, *Climenum*, *Clonin:* Liber optimus, *Chromin*, sed ita vt literis *H. R.* subducatur virgula, suprascriptum sit *L.* Repone igitur,*Clonium & Chremetaona curru*. Habes & apud Virgilium lib. 9. & 10. Æneid.

V. 414. *Arcados insanos*) Qui *ferunt* Lycaonis vmbram latrantem audiri? Non vtique quiuis: vt & sua prodigia proprie Sparte vidit, Pisa refert, Acarnan infamabat. Sic igitur & vmbras Lycaonis latrare ferunt *Arcades*. Et ita legendum, non *Arcados*.

V. 453. *Belli suprema parantem*) Sic & scripti. Bernartius conijcit, *pauentem*. Quod priusquam viderem, venerat in mentem: *in conspectu belli suprema parantis*. Quod ei parabat suprema. Apud Liuium lib. 8. Fabius senex ad Papirium dictatorem: *Quandoquidem apud te nec auctoritas senatus, nec ætas mea, cui orbitatem paras*, &c. *valet*.

V. 457. *Rumor vbique altus*) Non placet ille *altus* rumor, etsi alicubi scholion adpictum inuenerim, *magnus*. Scribe: *vbique alius*. Sic designat naturam rumorum, qui vanitate, & mendacijs hominum vt aluntur, ita plerumque secum dissident, & inter auctores variantur. Claudianus 1. in Rufin. *Dissensuque alitur rumor*.

V. 502. *Ne forte doli te conscia*) Recte scripti: *ne forte doli, & te conscia*. Ne forte subsint doli, & eorum conscia mater te decipiam.

V. 608. *Rumpitur ecce graui*) MSS. *& Graium subito per castra*. Recte. Nec dicas etiam Bœotos esse Græcos. nam quoniam hi toties *Tyrij* appellantur, merito his diuersi κατ' ἐξοχὴν *Graij* statuuntur & appellantur Peloponesij. Notauit & Canterus.

V. 654. *Purpureo subnectitur instita filo*) Omnes fere; *pampineo pilo*. Recte. nam *pampineum pilum* thyrsus. In Achill. *ego pampineis diffundere brachia thyrsis*. Virgilius 7. Æn. *Pampineasque gerunt incincta pellibus hastas*. Macrobius 1. Satur. 19.

Colitur

Colitur apud Lacedæmonios simulacrum Liberi patris hasta insigne, non thyrso. Sed & cum thyrsum tenet, quid aliud quam latens telum gerit, cuius mucro hedera lambente protegitur.

V. 713. *Chromin Phineumque Sagenque*] Quod *Chromin* priore correpta poni vbique meminisset Lindenbrogius, fecit: *Chromin & Ph noemque Segumque*. Sed rectius optimi: *Chromin Iphinoumque Sagenque*. Habet hanc quoque personam ab Homero Ιλ. vbi Glaucus Ἰφίνοον βάλε δουρί.

V. 755. *Menalas pedes*] Optimi quique: *Melaneus pedes*. Quippe hoc & nomine vtitur Ouidius inter Cephenum proceres lib. 5. met. *Sternitur & Melaneus Perseia castra secutus*. Et in Centauris lib. 12. *Et Pholus & Melaneus & Abas*. Denique sic & is vocabatur, à quo in Eubœa Μελανηίς Eretria.

V. 791. *Stat peritura ratis*) Omnes propemodum scripti: *Scit peritura ratis*: vt & Lactantius legit, & bene recepit Lindenbrog. Est enim hellenismus αἰσθάνεται ὅτι scit se perituram. Vt Virgilio, *sensit medios delapsus in hostes*. Pindarus Nem. 9.

AD LIB. VIII.

VErs. 36. *Vnde hæc mihi prælia*) Quidam: *vtinam hæc*. sic haud dubie plures & optimi: *vter hæc*. Iupiterne an Neptunus: nam & ille cum tremenda cæsarie sua sæpe terram, mare, sidera mouit, & hic σεισίχθων atque ἐννοσίγαιος. Ex terræ autem tremoribus hiatus vasti & chasmata. Cum itaque numinis vtriusque fingatur ea potestas, merito dubitat, vter sibi hoc bellum velut indicat. Gruterus annotauerat labare hunc versum, que quomodo fulciret, ignorare. illud scire aliquid excidisse aut subesse vitium. Possemus equidem non modo facile, sed & eleganter: *vnde minas?* Verum cum alterum sit in omnibus libris, & soleant sic interdum Virgilius

Ouidiusque, notauerimusque iam lib. 4. *tenero vnde improba pectore virtus*: nihil nutamus. Lib. 9. *cum fluctiuago Ergino*.

V, 148. *Fumantemque locum*) Fortasse, *lacum*. i. hiatum. Sic equo Max. de lacu Curtio: *cuius sacrata vorago Famosusque lacus*. Iterum: *terque ardua mersit Colla lacu*. Sic & legerim infra v. 338. *Quo ruis ille adytis, melior lacus*.

V. 226. *Contraque in tempore certant*) Quid hic vel *certare* vel *laudare in tempore*? Tres sub oculis habeo scriptos codices, in quibus est: *in pectore*: ex quibus optimus suprascriptum habet: *diuinatione*: alter: *ratione scientia in pectore infixa*. Reperi eandem lectionem in Britannicarum membranarum vnius contextu, duarum oris. Eamque vnam, quam elegans est, tam veram esse statuo. Scilicet hanc sedem faciunt Poetæ numinis vim diuinandi subijcientis. Apud nostrum ipse Tiresias lib. 4. *priusquam Obruit ora deos, totamque in pectora lucem Detulit*. Virgilius in sexto: *sed pectus anhelum Et rabie fera corda tument*. Rursumque: *magnum si pectore possit Excussisse deum*. Ouid. 2. met. de Ocyroe: *Incaluitque deo, quem clausum pectore habebat*. Lucanus lib. 5. *& insueto concepit pectore numen*. Vbi & Pæan *hominem toto sibi cedere iussu Pectore*. Valerius Flaccus lib. 4. *mea quod vates insedit Apollo Pectora*.

V. 307. *Mutastique viros*) An vt ex feris mitiores fierent, mitiori cibo pasti? Membranæ omnium optimæ: *impastis quæ prima alimenta dedisti, Mutastique vices*. Quod sincerum iudico. *Vices* sunt alimentorum, cum glandibus & cæteris nullo cogente creatis mitiores cibos manu culta substituit, & succedere iussit. Virgilius: *vestro si munere tellus Chaoniam pingui glandem mutauit arista*. Ouidius 4. Fast. *homine ad meliora alimenta vocato Mutauit glandes vtiliore cibo*.

V. 322. *Vndique vbique tuis maneas*) Et meliores & plures *tuos*. Recte, neque obscure, dummodo *maneas* interpretere: sustineas, exspectes, donec ordi-

ordine fatorum soluti in te redeamus & magnæ matri lege naturæ misceamur. Quibus dehiscit ac discedit, eos, scilicet, non manet. In eodem vsu verbi corruptum fuerat, quod supra restituimus: *manet ille ruentes*.

V. 332. *Hilares des, oro, precatus*) Omnes MSS. fere: *hilaris*. Vt apud Plautum in Amphitr. Mercurius: *me lætum lucris Afficere*. Verissime namque id interpretatus Guilelmius ex eo, quod *læti* dij propitij, *tristes* irati & aduersi dicantur.

V. 360. *Septemque patentibus aruis*) Ex Pal. vno not uit, *aluis* Gruterus, ex margine alterius, quod & in mei codicis ora exstat, *alueis*. Lib. 9. *solito tunc plenior alueo, Signa mali, magna se mole Ismenos agebat*. Vulturnus in Vla Domitiana: *Qui me vallibus auijs refusum Recti legibus aluei ligasti*. Caius I.C. de adq. rer. dom. *Quod si toto naturali alueo relicto flumen alia fluere cœperit, prior quidem alueus eorum est, qui prope ripam prædia possident*.

V. 338. *Anhelus. Conantur*) Notauit è suo Lindenbrogius: *animoque v. t. anhelo Conatur*. Sane à nobis quoque comparati omnes, *Conatur*: nihil autem præterea mutant. Neque mutandum præter distinctionem: *animusque vltra thoracas anhelus Conatur*. Significat calidis & incitatis in prælium tanto motu & agitatione cor micare, vt ipsos thoracas impellere & quodammodo perrumpere velle videatur. Ouidius 2. metam. *Et tanto penitus traxit suspiria motu, Vt pariter pectus positamque in pectore forti Aegida concuteret*. Noster lib. 12. *vterque minax globus, & conatur vterque Longius*.

V. 448. *Gutur Iphis*) Sane lasciuire videtur iste versus. Nec, opinor, corripuisset Statius priorem in *Iphis*. Denique in nullo eum scripto inuenimus. Videtur eius auctor fecisse: *Abas in fronte cruenti*. Sed sic quoque deleatur. A Guil. Cant. codice prouenit.

V. 468. *Magno quem cominus ictu*) Bernart. & Busl *quem cominus actu*. Quod esset, agitatione, impetu. Silius: *qua mole sonantes Exigit ille trabes?* Alibi pro eodem dicit, *turbine*.

V. 485.

V.485. *Hunc turmis obſeſſum*) Quid opus tergiuerſari? Omnes ſcripti: *obuerſum*. Neque aliter Lactantius. Intelligit verſum fuiſſe in ſuos & laboraſſe retinendo illos, vt locum ſeruarent, nec præ metu aut ederent aut fugerent. Itaque aggreſſus illum à tergo Hæmon: eoque *ignaro* ait incidiſſe Thebanam bipennem, nihilque omnino contra conantem facit. Lib. 9. *inque eadem ſeſe veſtigia ſemper Obuerſus cunctis profert*.

V.493. *Victus Hyperiona iungit*) Non magis, opinor, hoc quam Phœbo aut Apolline aliquo milite vteretur. etſi fuerint tam ridiculi librarij, vt à Virgilio equum Mezentij Phœbum dictum putarent. Scripti, *Hyperenora*. In quo cur contarentur, editoribus cauſſa nulla fuit. Thebis fuit inter Spartos Ὑπερήνωρ. Et Homero. Πανθοίδης Ὑπερήνωρ. Quare non & Ætolo nomen id eſſe potuerit?

V.515. *Habe totas, ſi mens exſcindere, Thebas*) Sic nobis affirmat interpungendum Bernartius. Leuiter tamen aurem vellimus, vt meminerit melius eſſe: *ſi mens, exſcindere Thebas*. Nam *habe exſcindere*, eſt ſit tibi, liceat, concedo, vt exſcindas. Varro lib. 1. de re ruſt. *Quare quoniam emiſti fundum, quem bene colendo fructuoſum conficere velis, meque vt id mihi habeam curare, roges; experiar*. Vbi genus idem loquendi diſplicuit cognato Bernartij, qui ſupponit, *curæ*, 4. epiſt. q. 11. Silius lib. 16. v.209. *lætus habe noſtros intrare penates*. Fruſtra dubitat Barthius, an *aue* ſcribere debeat, 10. Adu. 7. Valerius Flaccus 1. Argon. 671. *ſeu voluitur axis Vt ſuperum, ſic ſtare * tollique viciſſim Pontus habet*. Male An. Schottus, *hauet* 2. Obſer. Hum. 40. Vbi aſteriſcum poſuimus, vox corrupta eſt, de qua quid ſentiamus, dicemus, vbi licebit latius exſpatiari. Helleniſmus eſt. Euripides Alceſti: Ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχοιμ' ἂν ἀλλέγειν τυχεῖν. Tertulliano & iſtis nimis frequens.

V.553. *Amiſſum Muſæ fleuere*) Septem mihi codices his oculis ingeſſerunt: *mutæ fleuere ſorores*. Addit octauum Lindenbrogius. Nec ab hac lectio-

T ne

ne recedere fas fuit. Quid enim tam vulgare quam nimium dolorem obmutescere & includere vocem? Sed dicent, Musas nunquam esse mutas. Sed temere: neque fuit illa in hæresi Statius. Epicedio in patrem: *Stant circum attonitæ vatem & nil dulce sonantes Nec digitis nec voce deæ. dux ipsa silenti Fulta caput cithara, qualis post Orphea raptum Adstitit, Hebre, tibi, Sorores* ex præcedentibus facile intelliguntur Musæ. Vt cum Ouidius in 4. met. *& in facinus traherent Athamanta sorores*. Vbi ex præcedentibus non possunt intelligi nisi Furiæ.

V. 670. *Contemptum abiisse Mycenas*] MSS. *contentum*. Excudendum, *contentum*, inquit Behotius. Immo *contentum*, vt membranæ. Hoc enim dicit: pudet pigetque contentum illorum quinquaginta insidiatorum cæde discessisse. debui protinus redire Thebas & ipsum regem aggredi, vrbemque inuadere facilis res fuisset, quando non alios propugnatores illis residuos feceram, quam quorum ignauiam imbelliamque iam experimur. Lib. 11. *vt cum Massyla per arua Armenti reges magno leo fregit hiatu, Et contentus abit*.

AD LIB. IX. THEBAIDOS.

VErs. 23. *Terræque fugam mirantur*) Admisimus scriptorum *miserantur*. id est, cum inuidia fatorum & misericordiæ erga se concitandæ deplorant. Apud Tacitum 1. ann. Germanicus *ipsius Planci grauem & immeritum casum, simul quantum dedecoris adierit legio, facunde miseratur*.

V. 64. *Mactasti in limine Adrasti*] Meliores scitius: *mactatum*. Vt ille in veteri tragœdia: *Mene heu seruasse, vt essent, qui me perderent?* Virgilius: *mene incepto desistere victam? Nec posse Italia Teucrorum auertere regem?*

V. 148. *Noxasque retexens Tydeos*] Mentem Statij adsequitur Lactantius notans non excidisse Tisiphones animo scelera, quæ Tydeus parricidio perpetrauerat, siue quod nuper Menalippi caput absumpserat. Sed huic non congruit verbum *retexere*,

quod

quod eſt diſſoluere, infectum atque irritum reddere. Horat. 2. Sat. 3. *ſcriptorum quæque retexens.* Seneca ep. 94. *Omnia iſta exempla, quæ oculis atque auribus noſtris ingeruntur, retexenda ſunt, & plenum malis ſermonibus pectus exhauriendum.* Foret igitur potius, delens ex animo, quam in eo retinens. Ergo valeat, & recipiatur ex ſcriptis: *noxaſque recēſens.* id eſt, animo repetens, recordata. In patrem: *rerumque elementa recenſens.* Lib. 3. Tydeus *prædamque iacentem Comportat gaudens, ingentiaque acta recenſet.* Eſt tamen lib. 3. *multumque & vbique retexēs, Legatum ſeſe Graia de gente petēdis Iſſe ſuper regnis profugi Polynicis.* Sed hic ſcriptos ſequimur.

V. 178. *Victorque vlulatus inerrat*] Quidni cum ſcriptis: *aderrat.* *Vt accidere ad aures* vocem vel ſonitum dicunt. Verbum exſtat & in Surrentino: *& blandi ſcopulis delphines aderrant.*

V. 291. *Thebanumque Lycan*] MSS. fere, *Thebæumque Lichan.* Quidam *Phœbeumq;* aut *Pheleumque.* *Thebæus* quidem pro Thebano nouum & nimis græciſſat. Inueni tandem in vno: *Thisbæumque.* Idque verū eſt. Hoc ipſo libro interficitur à Parthenopæo, *quē candida Thisbe Miſerat.* Habes in Iliade ſecūda inter Bœotos: πολυτρήρωνά τε Θίσβην. Ouid. 11. met. *Quæ nunc Thisbæas agitat mutata columbas.*

V. 342 *Deum qui Altrices*] Scripti omnes: *deumque.* Probe: modo diſtinguas: *Sacrum amnem, ſacrum, (& miſer experiere) deumq;, Altrices irrumpis aquas.*

V. 551. *Clipeumque per ærea terga*] Mirum hanc lectionem tamdiu toleratam, cum & inepta eſſet, & ſcripti meliorem oſtenderent. Quid eſt enim per loricam deprehendere clipeum? At nos in omnibus fere membranis inuenimus: *clipeum per & ærea.* Nec vero ſatisfaciunt *terga loricæ*, quamuis teneant codices. Margo Arondel. vel *texta.* Quod verum eſt. Scribe: *clipeum per & ærea texta Loricæ.* Nam ſic lib. 5. *quin & ſquallentia texta Thoracum & vultu galeas intrare ſoluto Non pudet.* Pro eodem lib. 3. *magnorumque ærea ſuta Thoracum & tunicas chalybum ſquallore crepantes.*

V.570. *Somni turbata figuris*) Omnes ſcripti: *ſomnum turbata*, id eſt, per ſomnum. Nec enim feres, credo, quod homo doctus hic annotauerat *ſomnum* eſſe genitiuum pluralem loco *ſomnorum*, cum credibile ſit ſæpius hanc Atalantæ obuerſatam eſſe ſpeciem. Sic V. 616. *Sic quoque venatrix, animumque innupta remanſi*. nam ita membranæ, vbi vulgo, *animoque*. Nihil frequentius vtique Poetis.

V. 587. *Numenque colendum Fecerat*) Longe ſuauius, *colendo*. quod in ſcriptis. Ipſa religionem ei addiderat cultu ſuo. Martialis interpres optimus 8. 24. *Qui fingit ſacros auro vel marmore vultus, Non facit ille deos: qui rogat, ille facit*. Quem locum & Gruterus hic annotarat.

V. 650. *Labdacidas, germana, cohortes*) Primum illud vocabulum, quoties vſurpat Statius, format à *Labdacides*. itaque infra: *indignanteſque fremebant Labdacidæ*. Itaque non magis poteſt dici *Labdacides cohors* quam *Tydarides Helena* aut *Priamides Polyxena*. Atque etſi à *Labdacis* dici poſſit eo caſu *Labdacidas*, credibile tamen eſt eo abſtinuiſſe propter ambiguitatem. Scribe: *Labdacidas, germana, cohortes*.

V. 479. *Sæuit in Eurition*) Præterquam quod τὸ *ſæuit* hic fatuum, vel eo poterat hæc lectio intoleranda videri, quod Ευρύτιος non eſt Græcum, ſed Ευρυτίων. Homerus Οδυσσ. φ. κένταυρον ἀγακλυτὸν Ευρυτίωνα. Εὔρυτος Ευρυτίων, vt Ηφαιστος Ηφαιστίων. Sine cunctatione igitur admittatur, quod efferunt ſcripti: *Sæuius Eurytion*, nimirum, turbatus eſt.

V. 811. *Vultum dea diſſimulata*) Dicimur *diſſimulare*, quod non præferimus, quod cupimus celatum. Vt alibi noſter: *tamen oro nitebat Diſſimulatus honos*. quem ipſe ſuppreſſerat, vetuerat parere. Ergo Diana non poteſt dici *diſſimulata vultum* Dorcei, quem adſumpſerat & præ ſe ferebat. Lege: *Huius tum multum dea diſſimulata*. id eſt, ſub huius figura vel facie latens dea. nam ſe diſſimulabat ipſa. Et ſane Dan. codex habet *vultu*.

V. 839. *Solo poſt hac deuicta pudore*) Longe mihi pro-

probatius, quod in scriptis etiam fere omnibus inveni, *post hæc euicta pudore*. Tacitus lib. 4. ann. *sed precibus vxoris euictus, Tiberio Germanicum, sibi Tiberium adsciuit*. Lib. 15. de Paullina Senecæ: *dein oblata mitiore spe, blandimentis vitæ euictam*.

V. 847. *Fugiunt Pheneique phalanges*) τὸ *fugiunt* non est in sincerioribus libris: sed tantum, *thelepheæque phalanges*. nam quod Schottus profert 2. Obser. 29. *pereunt Tegeæque phal.* est à mala manu: & facile refutatur, quia iam præcedenti versu habitatorum Tegees mentio facta. Conijcio: *Aepytiique duces Thelpusææque phalanges. Thelpusa* vrbs & ager in Arcadia. Vide Pausaniam lib. 8.

V. 890. *Inuita capessens Arma puer*) MSS. magno consensu *capesse*. Idque verum esse agnosces, modo recte interpunxeris: *Dic: merui, genitrix pœnas inuita capesse. Arma puer rapui*. Dignus fui perire, qui te offenderim, & iniussu tuo arma rapuerim, nec vel in ipso prælio tui reuerentia parcius me periculis obiecerim. Resuscita igitur iram tuam, vt patientius doleas, & cogita deos maternæ maiestatis vindices teque adeo ipsam, licet inuitam, & grauiores, iustas tamen, de me pœnas expetiuisse ob contumaciam & temeritatem. Hoc velut vltionis solatio luctum mitiga. Vox Corbulonis se ferientis, Ἄξιος, quod scelesto Principi nimium credidisset, apud Dionem.

AD LIB. X. THEBAIDOS.

VErs. 49. *Supplex in limine templi*) Scripti propemodum omnes: *in margine templi*. Quod spernendum non fuit. nam vulgatum eius interpretatio est. Ad Marcellum: *Maroneique sedens in margine templi Sumo animum*.

V. 100. *Ipse autem vacuus*) Ante hunc versum sex alios è MSS. prolatos Lindenbrogio, post & An. Schotto, nos quoque in sex codicibus inuenimus, & sunt omnino excellentis Poetæ. Quod ipsum Somnum passim fictum posuit Vulcanus, idem fecit in regia Martis lib. 7. *cælataque ferro &c. vbiq; ipsum,*

ſed non vſquam ore remiſſo Cernere erat. talem diuina Mulciber arte Ediderat. Quam ſcite autem, quæ maxime cauſantur ſomnum, aut in eum deſinunt, ea diuerſis in diætis cum Somno iacent. Sic Virgilius in ſexto ea locauit in aditu inferorum, quę vicina ſunt morti, aut ſecundum mortem creantur, aut in morte ſunt, vt obſeruat Seruius. *Voluptatem* primam, cuius iuxta viuum exemplum apud Petronium in bacchanali Quartillæ, Homerum Iouis in Ida, Virgilium Vulcani, qui *placidumq; petiuit Coniugis infuſus gremio per membra ſoporem*. Inde *laborem*: vnde Terentio Phædria: *Opus faciam, vt defatiger vſque ingratis vt dormiam*. Silius lib. 8. *ſitimque Auertunt fluuio ſomnique labore parantur*. Additur *Bacchus*, de quo noſter alibi: *tuoque Baccho In ſerum trahor ebrius ſoporem*. Sil. lib. 7. *compoſuit luctantia lumina ſomnus, Somnus, Bacche, tibi comes additus*. Expertus Cyclops in Odyſſea Nec temere, quod Amor *Martigena* potiſſimum cum Somno cubat; nam Martis amor per ſomnum deprehēſus eſt. Simonides: *χέτλιε παι, δολόμηδες Αφροδίτα τ̃ Αρει δολομαχάνω τέχεν*. Cicero 3. de nat. deor. *ex ea & Marte natus Anteros dicitur. Interius tectum* exquiſite, vt Propertius 1. 5 *Vlteriuſque domos vadere Memnonias*. Quod non cepit ſcriptor cod. Gall. qui dedit *tecti*. At ego vereor, ne ſic quoque Perſius dixerit Sat. 6. *Hac cinerem vlterior metues*. Quod ſequitur, Virgilij eſt in ſeptimo. *tecti medio in penetralibus altis*. Sed *& cum Morte iacet*, quia conſanguineus lethi ſopor. Refert Pauſanias in Eliacis inſtar fœminæ duos pueros ſopitos, album dextra, nigrum ſiniſtra ſuſtinentis: & indicare titulos, alterum Somnum, alterum Mortem eſſe, mulierem Noctem vtriuſque nutricem. Conuenientiſſime mox: *nullique ea triſtis imago*; quia ſomnum morti iungētibus nec terror nec dolor. Vt hoc libro. v. 311. *Neſcius heu rapitur fatis, hilariſque ſub vmbras Vita fugit, mortiſq; fera lucrata dolores*. Ouidio inter centauros *Sopitus vinis & inexperrectus* Aphidas occiditur: igitur *Mors caruit ſenſu*; lib. 12. Quod autem

tem

tem Paris. & Tolet.cod. *Cernitur hac species autem*: hominis stolidi commentum est, qui sententiam, vt putabat, laborantem explere voluit. Nostri sex illi versum hunc illibatum seruant: *Ipse autem vacuus curis hum.*

V.102.*Stipatus flore tapetis*) Vix ausim spernere, quod est in nonnullis; *stipatos flore tapetas Incubat* Nam & sic lib. 1. *altosque inferre tapetas*, & lib. 2. *Assyriis extructa tapetibus.Incumbere* autem sic habes lib.576.*Palladios non inscius haustus Incubuit.*

V. 120. *Achium Peruigil adseruat*) Optimi quique *Acheum*. Lege: *Achaum*. vt *Achaa per oppida matres*. Et passim.

V.125. *dextra Iunone mereri*) Adscriptum habet liber optimus: vel *merere*. Quod videtur commodius, siquidem omnia sunt integra, nam membranæ, quas habeo donum Georgij Richteri, virtute & honoribus in Norico præfulgentis, versu solido sunt auctiores, hoc modo:

Da precibus tantis (rara est hoc posse facultas)
Placatamque simul Iunonem coniuge dextro,
Placatumque Iouem dextra Iunone mereri.

Hoc modo, *mereri*, melius. Da tantæ deæ precibus, vt vtrosque & Iouem & Iunonem, huic obsequendo, demerearis. Paullo aliter conceptum inuenit Lindenb.

V.136.*Quacumque superuolat orbem*) Itane tantum vrbes superuolauit, & ibi scopuli, freta, siluæ? Lege: *quacumq; superuolat orbem*. vt plane Arondel.

V.160.*nudusque per ora*) In optimis membranis: *multusque per ora Stat furor*. Vt Virg. 1. Georg. *cum se nux plurima siluis Induet in florem*. Lib. 3. *bouis, cui turpe caput, cui plurima ceruix*. Omnes autem sequenti: *trepidam incerto sanguine reddit Exhauritque genas*. non *tendit*. Et recipere debuissent. Est enim quasi dixisset, *exhaurit redditque*, ὕστερον πρότερον. Ouidius lib. 2. met. *Dum redit itque frequens*. Lib. 8. *si dant adimuntque figuras*.

V.166. *Consumptaque brachia ferro*] Britannicus codex, cuius excerpta Patricius Iunius V. CL. olim per Io. Adamum Schragium, Argentoratensem

IC. virum egregium, ad me misit, pro *ferro* habet *furor*. Alter optimus quod eodem loco primum habuit, erasum est dubijs notis, *furor* an *buxus* fuerit scriptum. Itaque cœpit dubitare an potuerit fecisse Papinius: *consumptaque brachia buxus Scire vetat*. Ea namque incitatrix furoris in sacris Berecynthiæ non minus quam æra Corybantum. Virgilius lib. 9. *Tympana vox buxusque vocat Berecynthia matris Idææ* Ouid. 4. Fast. *Tibia dat Phrygios, vt dedit ante modos*. Et rursus: *Exululat comites, furiosaque tibia flatur*. Valer. Flac. lib. 1. *Obruit Idæam quantum tuba Martia buxum*. Lib. 2. *sacris hinc ignibus Ide Vibrat, & horrisona respondet Gargara buxo*. Lib. 3. *at barbara buxus Si vocet, & motis vlulantia Dindyma sacris, Tunc ensis placeat que furor. modo tela sacerdos Porrigat, & iusta sanguis exuberet vrna*. Vbi videtur scribendum: *& iussa sanguis exuberet vlna*. Brachij videlicet.

V. 213. *Solus eo atque adeo*) In optimis pluribusque video: *Solus eo, solus. venit ille*. Neque aliter scribendum Sic supra: *Sacrum amnem, sacrum*. Alterum condiderunt, quibus abruptum videbatur: *venit ille:* itaque istam commissuram interposuere.

V. 300. *Nullos visurus Alimenus ortus*) Hoc nomen vitij arguit codicum varietas. *Palmenus, Parmenus, Alinenus, Almenus* alij atque alij habent. Lindenbrog. notat, *Ialminus*. Hoc proximum vero. Scribendum enim: *nullos visurus Ialmenus ortus*. Hoc nomen Bœoticum esse credas vel Homero Iλ. β'. vbi Ἀσκάλαφος καὶ Ἰάλμενος υἷες Ἄρηος Aspledonensium & Orchomeniorum duces. Quos & rursus appellat Iλ I. 1. Idemque nomen vel eius Patronymicum restituendum est. v. 505. *Pronus Achemenides ferratæ robora portæ Torserunt*. Sane longe aberat à Thebis proles magni Achæmenis. Nec valde prudenter Lindebr. *& Alcmenides*, quasi non esset Ἀλκμήνη Behotius obseruat è MSS. *& Almenides*, Ego in tribus *hyalmenides* in optimo, *Yalmenides* notaui. Ergo: *Pronus Ialmenides*. nam & hic Thebanæ partis.

V.303. *Mediaque iacebant Colla relapsa*]Magno consensu scripti *Colla relicta*. Quod tamen nondum satisfacit mihi. Et puto subesse verbum, quod non vno loco pridem apud eum corruptum fuit: *mediaque iacebant Colla reclina lyra*.Ouid.10.met.*posita ceruice reclinis*.Manil. lib. 5. *niuea ceruice reclinis* Neque enim causa est, cur non & *reclinus* dicatur.

V.491. *Audax animis Spartana iuuentus*]credo scripsisse auctorem: *audax animi Spartana*. Et sane ita liber optimus.

V.507. *Profindunt inarata*] Plures *perfringunt*. Binæ optimæ memb. *Profringunt*. Quod non videtur insuper habendum. Quasi dicat, protelo frangunt, vsque & vsque frangere pergunt. Tale verbum est Virgilij 3.Georg.*Et pede prosubigit terram* Quod imitatus Valerius Flaccus lib. 4. *& fulmina Cyclops Prosubigit*.

V.570. *Armatas exegit apes*] Omnes scripti, *erexit*. Et quid cessarunt accipere? Est enim excitauit,irritauit, rigidis & strictis esse aculeis coegit. Lib.11.*præceps cum cominus egit Ira sues,strictisque erexit pectora setis*. Sulpicia: *Turba rigens strictis per lutea corpora telis*.

V.658. *Cadmi de sanguine*] Nec hic dubitandum fuit, cum scripti fere omnes, cum Lactantio: *armifero Cadmi de semine*. hoc est, de Spartis, quos seminarat, ille *Martis opersi Agricola*.Creon, pater huius, filius erat Menœcei, nepos Penthei, cui pater Echion è Spartis.

V.678. *Armigeri fixum excipiunt*] Meliores & pars maxima,*fessum*, vt de Menœceo intelligatur, quem armigeri & officiosi comites, alij acceptis ab eo armis leuarunt, alij dextra data aut humeris manui suppositis innixum pro more principum sustinuerunt, alij aliter prosequuti sunt.

V.683. *Steteruntque ambo & vox hæsit vtrimque*] Nec male foret, *vtrique*.

V.729. *AEchiona petam*)Et hoc nomen Græcis, opinor, incognitum. nam *Echion* prima breui. Scripti *AEthiona* vel *Aetiona*. Lege: *Eetiona petam*.

Ἠετίων Homero satis frequens. Et hoc vocabulo alijs Thebis aliter imperantem interfecit Achilles.

V.600.*Quæ mala pignora fudi* Optimi: *quæ male pignora fudi* hoc est, infeliciter, magno malo & luctu meo. vt Ouidio, *Dumque male optatos nondum premis inscius axes*. Noster: *& in tumulos si quid male fœta reliquit Mater*.

V.853.*Spes nulla sagittis*]Et meliores & plures: *spes vnde sagittis?* Nimirum interdum quo caremus cuiusue potiundi vel difficilis vel nulla copia est, de illo dicebant: *vnde illa res mihi?* &, *vnde illam rē mihi?* & *vnde illud?* Quod genus propemodum sepultum aut transmissum primi reuocauimus in vsum in Diatribe, plurimaque eodem congessimus, si secundam editionem dabitur parare. Nam quis speret iaculis aut sagittis muros posse defendi? Noster lib.6.*vnde ego bella tibi Thebasque ignara timerē?* i. nec enim timebam bello aut à Thebis tibi noceri posse, Lib:7.*timent thyrsos nuptarum & prælia matrum. Vnde tubas Martemque pati?*

V.881. *Gemit infestante nouerca*] Ora optimi: vel *inseruante*. Et videtur in suis inuenisse Lindenbrogius, qui sic edidit: placetque vt sit, sollicitis & trucibus eum oculis denotante, adspiciente Verbum alioqui proprium Statij. Lib. 6. *piget inseruare; peritque Venturi promissa fides*. Lib. 8. *dedit inseruare volucres*. Hoc & Lactantius habuit, & vetusta quædam editio pridem occupauit.

AD LIB. XI. THEBAIDOS.

VErs.43. *Alternis procumbit*] Male obtemperatum Bernartio sic reponenti, cū omnis manus scriptorū: *Alternus procumbit ager*. Quasi quicquam frequentius quam hoc adiectiuum pro aduerbio poni. Vt lib.5. *Alternaq; pectora mutant*. Quid hoc aliud quam alternatim vel alternis. Lib. 6. *Et iam alterna manus frontemque humerosque* &c. *lacessit*. Hoc ipso libro: *quid alternos vultus pallorq; ruborque Mutat?* Sic & libro præcedente v. 796.

vt

vt alterni(placet hoc tibi fulminis auctor!) Oedipodionij mutent diademata fratres. Sic scripti. Vulgo, *alternis*.

V. 47. *Nemeæ in sanguine terga*] Vel inuitis omnibus libris scribe: *Nemæa.* hoc est, vacuæ leonum pelles. Lib. 4. de ijsdem: *flauent capiti tergoque leonum Exuuiæ*. Et ideo hic: *pubes Tirynthia alumni Exuuias imitata dei.* Quæ frustra dudum suspecta mendi Bernartius habuit, & putat se rem magnam præstitisse substituto, *sui*. Nam ipse lib. 8. *dulces Superos atque omne ex ordine alumnum Numen vbique sacri resonant Paanes*.

V. 124. *Dignusque mea procumbere dextra*] Variant libri: & plures quidem: *aususque meam contemnere dextram*: sed meliores: *aususque mea procumbere dextra.* Quod verum censeo, & prægnantius, sensu quam verbis: vt sit, ausus mereri, vt procumberet mea dextra.

V. 130. *Stat parcere cœlo*] Behotius notat è suis, *soli*: & sic Britannicus. Sed optimus Berneg. adscriptum habet: vel *mundo.* Quod maxime placet. Neque enim Statius minus quam alij veteres *mundum* pro cœlo vsurpat. Lib. 3. Amphiaraus: *immensi fruitur caligine mundi*.

V. 175. *Vidi ego me propter*] Optimi: *Vidi egomet propter.* Et scholion, *iuxta*. Quod merito probamus vel ob Terentianum: *interdum propter dormiet*.

V. 191. *Neges vrnaque reponas*] In scriptis vndecim reperi: *Alitibus fratrique tegas vrnamque reportes*. Et inuenerunt in suis alij. Quam conspirationem, qui spernere ausim? *Alitibus fratrique tegere* est ab alitibus & fratre defendere, ab illorum iniuria prohibere. Et *tegere* alioqui verbum funebre. Virgil. lib. 6. *Ossaque lecta cado texit Corinæus aheno*. Nec minus exquisitum, *me reportes vrnam*, hoc est, meos cineres reliquiasque in vrna, per metonymiam continentis: cum ero quod digitis quinque leuatur onus. Martialis 9. 79. *Absentemque patrc rettulit vrna rogum*. Lib. 8. Thebaid. *nec attonito saltem cinis ibo parenti*.

V.209.*Inferno prauertit vota Tonanti*) Propinat ex scripto Bernartius, *peruertit*. idque genus sermonis notum ait vel ex vno Plauto. Ego vero vndecumque id ignotum mihi fateor. Scio *peruersa vota* esse Papinio diras: *peruersaque vota secunda*. Sed nemo dixit vnquam *peruertere vota Plutoni*. Merus hic error librarij. Recte autem *prauertit*, id est, intercepit & auertit à Ioue & alijs dijs ad Plutonem. Florus 2, 4. *Mox Ariouisto duce vouere de nostrorum militum prada Marti suo torquem. Intercepit Iupiter votum.*

V.256.*Trepidaque exspectant pralia vacca*) Vaccæ, prope dixerim, fuerunt qui nobis hoc subiecerunt præ constanti membranarum scriptura: *exspectant pralia valles*. Horat. Epod.2. *Aut in reducta valle mugientium Prospectat errantes greges*. Ouid. 5.met. *Tigris vt, auditis diuersa valle duorum. Exstimulata fame, mugitibus armentorum.* Noster lib.2. *veluti dux taurus amata Valle carens*. Martial.3.58. *Truces in alta valle mugiunt tauri*. Dubitem hinc ego dicere *valles mugire?* Neque igitur, exspectare illas prælia taurorum. Quid cum Virgil.3. Georg. *sed tota astiua repente, Spemque gregemque simul.* Vbi Seruius: *Loca pro animantibus posuit.*

V.371.*Non ferre ipsa vestigia nata*) Margo optimi & quædam in contextu membranæ: *non ferre pia vestigia nata*. Nec reiecerim, quando hic melior sexus Oedipodæ liberorum.

V.391. *Mater, &, ò patria*) Stulte inculcatum est τὸ &: siue ipsi tribuas Eteocli, siue Poetæ quasi interponenti hoc quoque eum dixisse. Nimirum recte bonæ satis & multæ membranæ, iamque olim editum fuit: *Mater. io patria, ò regum incertissima*. Præcedenti libro: *Fulmen, io, vbi fulmen?* nam *regum* quidem, non *regni*, credo, in omnibus scriptis.

V.429. *Exter honos*] Sic iam ante Canterum fuit editum. Insolens tamen illud *exter*: etsi legerit ita quoque Priscianus. Vidit in compositione quoque aliquid esse scabri Bernartius, corrigitque: *Sed quis apud*

apud tales. Immo Modius in Nouantiquis. Ego notaui optimos quoque, immo fere omnes codices habere aut *Alternos* aut *Externos*. Berneggeri, quæ mearum omnium membrana vetustissima: *Alternos*. & supra scriptum *Thebanos & Arginos*. Mihi quidem momentis rationum, quantum in hoc arcto otio & præcipiti festinatione licet, libratis hoc propensissimum visum est. Nam vel *exter* vel *externus*, vtrique certe, qui poterat dici, qui alterius socer esset? qui cum vtriusque parentibus communes nepotes habebat? alteri dicat statim: *nec tu mihi sanguine longe?* Scribatur: *Sed quid apud tales, queis nec sua pignora curæ?* Sed quid possent seu valerent cum maiestas regis, tum veneratio senis, apud eos, qui iam vincula sanguinis, qui coniunctionem vteri sanctissimam ruperant? *Alternos tamen ille rogat*: nihilominus ille modo hunc, modo illum aggreditur & quidem precibus. quod & mox facit: *te deprecor hostis, Te gener & iubeo*. Fratres enim proprie *Alternos* intellige. Ouid. 5. met. *sed & hunc & Persea vultu Alterno spectans*. Quid dicemus ad auctoritatem Prisciani? nempe aut peruetustum esse mendum, aut ei memoriam imposuisse.

V. 471. *Auxilium tentemus ait*) Recte scripti omnes, *Auxilio*. modo bene interpungas: *speculataque tempus Auxilio, tentemus, ait, licet irrita coner*. Vtrumque elegantius: *tempus auxilio*, vt sæpe Liuio *locus insidijs*; & *tentemus*, sine casu nominis.

V. 467. *Iam lætus frater fratris sub corde*) variant codices. *Iam lætus fati*, quod dedit Lindenbr. ex eo accepit, quod nonnulli habent *fati*, sed cum picta super virgula, quæ literam caninam significat. Alij, *fraterno in corde*, & *fratri fraterno corde*. Sed princeps ille Berneggeri: *fratris non frater corde reliquit*. Idemque inueni in codice Bauar. Monacensi. Neque ausim refutare licet, explices, non fraterno animo. Nihil erant illa priora: hoc demum lætus erat, hoc maxime placebat eorum, quæ tanquam minime frater fratri fecerat. Pertinent huc illa, quæ notauimus alibi similia Ouidiano: *pugnat materque sorer-*

fororque.pro affectu materno & fororio. Tum illud *non frater* dixit, vt alibi: *Horrendũ non matris opus*.

V. 547. *Atque increpat hostem*] Non possis accipere aliter quam Eteoclem hoc facere. At verba sunt Polynicis. Scripti, *hosti*. Lege: *nec parcit cedenti, atque increpat hostis*. *Cadenti*, Eteocli. *Hostis*, Polynices.

AD LIB. XII. THEBAIDOS.

VErs. 3. *Trepidos vbi iam Tithonia*] Hoc ab illis est ortum, qui veteres orationis filium melius nectere docere voluerunt. Scripti: *trepidas subito*. Perinde est ac si foret, *cum subito*. Ouid. lib. 3. met. *Vix bene Castalio Cadmus descenderat antro, Incustoditam lente videt ire iuuencam*. Lib. 4. *Postera nocturnus aurora remouerat ignes: Ad solitum coiere locum*. An & hic facient, *vbi coiere*.

V. 30. *Cum scapulis hastisque manus*] Omnes scripti: *capulis*. Vnus quem ego viderim Buslid. habet alterum, sed ita, vt vltro subnotato puncto τὸ S. indicet vacare. Hic igitur si creditus auctor Bernartio, *scapulas* hic inculcandi, auctoritatem defugiet. *Capuli* sunt gladiorum, quibus perinde, vt hastis, manus immortuæ.

V. 38. *Vacuique dolores*] Non possunt dici *vacui dolores*, nisi pro superuacuis inanibus, vanis. Is autem non est sensus huius loci. Scribe: *vacuique doloris*. id est, qui carent dolore, qui mala belli mortibus suorum non sentiunt. Lib. 5. *& vacuis fluuiorum in vallibus errat*.

V. 158. *Nec coniugalia supra funera*] vtrum solues secundam syllabam in *coniugialia*, an males *conubialia*? An denique *coniugalia*? vt apud Ouidiũ lib. 5. met, *nec coniugialia festa Qui canat, est clamor*. Et lib. 6. *Nec mea virginitas, nec coniugialia iura*. Sed mirum est vtrobique in tribus membranis haberi *coniugalia*.

V. 225. *Dux vesana chori*) Non memini mulieres quoque fuisse in sacris Magnæ Matris, quæ se cruentarent. An igitur de archigallo loquitur vt fœmi-

fœmina? Id sic quidem nimis insolens videtur. An scribendum: *pinigeri raperis Simæntis ad vndam Dux vesane chori*.

V.302. *Cultrix placidissima nostri*) Malim, *placitissima*. mihi maxime grata & placens. Reuise ad lib.7. Iustin. 18. 3. *seruisque de statu reipubl. deliberantibus placuisset regem ex suo corpore creari, eumque potissimum quasi placitissimum dijs, qui solem orientem primus vidisset*. Ita MSS. vbi subdiderunt, *acceptissimum* Suetonius Calig.36. *cum maxime placitam seuocasset*.

V.394. *Cedo, ten, pudet! heu*) Iamdudum exturbassent, si intellexissent, quod est in omnibus scriptis: *Cedo tene. pudet! heu*. Cæterum ego, quæ adhuc putaui meas esse primas partes & luctus & officij erga fratrem nunc à te victam esse me fateor, tibique concedo, quæ tam longo itinere prior tamen ades. tu potius tene atque amplectere funus, quod vt tenerem ipsa tractaremque, dum supremo officio mando, veni, sed pigre seroque.

V.425. *Flentes stabant ad flumina*) Liber optimus: *flentes sta circum flumina siluæ*. Inter versus additæ literæ deficientes NT. vt sit *stant circum*. Quæ scriptura rem celeriorem reddere videtur.

V.432. *Seu dissensuros*) Idem liber, *discessuros*. vt Seneca in Oedipo: *pugnax ignis in partes duas Discedit*. Vide ad 3. de benef. 37.

V.434. *Etiamnum viuere lucem*) Meliores & plures: *etiamnum aduiuere lucem*. Verbum seruatum & in Lapide prisco: *qui. aduiuente. eo. dono. Delphica. area. cum. omni. cultu. exornata. sed. & testamento. diuisione. exsequiarum. eius. honorati. sunt*.

V.439. *Fratris primos vt*) Multo viuidius optimi & pars maior: *Ecce iterum fratres. Primos vt contigit artus Ignis edax*. Nimirum, qui iam nulli esse credebantur, subito apparuerunt rursus fratres, quales fuerant, discordes & dissociabiles. En iterum specimen horum fratrum.

V.4?3. *Causas nouere malorum*) Bus lib. *mouere*. Posses

Posses cogitare: *nec dum causæ mouere malorum, Iamq; gemunt*. Sed non sollicito vulgatam. Statim autem, inuitis licet omnibus libris, lege: *dea conciliis se miscet vtrisque*. id est, cœtibus. non *consiliis*.

V.516. *Iam tunc innumeræ*) Liber optimus punctis habet subnotatum τὸ *tunc*, & supra, *procul*. quod contemnendum non videtur. Vult plurimis etiam longinquis populis hanc aram notam & saluti fuisse.

V.691. *Regemque cruentum Despiciunt*) Et scripti & Lactantius *Destituunt*: beneque recedit Lindenbrog. Creon autumabat se illis mortem pro magno malo dare, sperabatque futurum, vt metu eius grauiter miseræ cruciarentur. At illæ conscientia egregij facti erectæ & viriliter comprimentes dolorem destituerunt exspectationem tyranni.

V.768. *Ille timet reuocatque*) Et numero & bonitate præstantes: *Ille tenet reuocatue suos*. Nimirum Creon discedentes reuocat, stantes & ambiguos iubet manere neque excedere loco. Iidem statim: *vtque æqua notauit Hinc atque hinc odia*. non *ægra*. & adscriptum vni: *quia ita sui relinquebant eum propter odium suæ crudelitatis sicut hostes*. Voluit eum animaduertisse iuxta suis se odio esse, atque hostibus, quia non parebant imperio, & nihilo secius abibant.

IOH. FR. GRONOVII GVSTVS AD LIB. I. ACHILLEIDOS.

VErs. 11. *Abescunt tempora primis*) Sic MSS. plures, sic Scholiastes in membr. quem beneficio Bern. Rottendorfij vidi. At inepte, inquit Gruterus. At errat. nam noster ipse libro 4. *vatem cultu Parnassia monstrant*

*ſtrant Vellera,frondēti crinitur caſſis oliua,Albaq; puniceas interplicat infula criſtas.*Virgil.lib.6. Æn. *Omnibus his niuea cinguntur tēpora vitta.* Ouid.5. met. *Cereriſque ſacerdos Alphitus, albenti velatus tempora vitta.* Valer. Flaccus lib. 5. Arg. *pars auguris alba Fronde caput vittiſque ligant.* Statio ipſi Amphiaraus & Malampus lib. 3. *niueis ornati tempora vittis.* Et rurſum alteri lib. 6. *Concolor eſt niueis & caſſis & infula criſtis.* Busl. *angeſcunt.* formatum ex *augeſcunt*,quod in quibuſdam inuenitur. Et poſſet admitti, niſi alterum plures auctores haberet. Foret enim, honeſtiora & auguſta fiunt. Vt lib.6.v.61. *paruique augeſcunt funere manes.* Sic enim libri etiam optimi. Vir doctiſſimus hinc monſtrum voce ac re creauit, *angueſcunt*, & pijſſimos vates furiarum terrore inſigniuit. Nec potuit contineri, quin hunc abortum agnoſceret produceretque ad Liuij lib. 7. 17. & lepidum ipſe vocaret.

V.13.*Cumque ſuo memorant Amphione*] Quidam & Schol. *numerant*. Plures enim plerumque magnæ vrbis Conditores ob beneficia quorundam referebant.Sic Menœceus *concinitur Cadmum atque Amphiona ſupra Conditor.* Sic Romulo & Camillo tertium conditorem vrbis addit Africanum Silius. Senatus addere quartum voluit Auguſtum etiam nomine:ſed inuidiam refugit. Aurel. Victor de Conſtant.*Hinc pro conditore ſeu deo habitus.* Eutropius apud Claud.*tertius Vrbis Conditor*,præter Byzātem & Conſtantinum. Vbi tamen omiſſus Pauſanias.

V.36.*Inuicta virtute decor*] Sic quidem & membranæ,ſed verum: *ſupereſt nam plurimus illi Inuitā virtute decor.* id eſt, dedignante & auerſante pulcritudinis laudem.Vt de Parthenopœo lib. 6. Theb. *Ipſe tamen forma laudem adſpernatur,& arcet Mirantes.* Lib. 9. *&, quas dolet ipſe morari, Non dum mutata roſea lanugine malæ. Nec forma ſibi laude placet,multumque ſeueris Aſperat ora minis.* Apud Ouidium lib. 5. met. Arethuſa: *Quaque aliæ gaudere ſolent,ego ruſtica dote Corporis erubui,crimenque placere putaui.*

V.100.

V.100. *Tergressibus aequor Reppulit*] Membranae bonae fidei : *Impulit*. Vereor ne hic ei sit idem vitium oblatum, quod lib. 2. 134. *Impulerat caelo gelidas aurora tenebras*. Vbi male Bernart ex vno aut altero : *Expulerat*. nam Statio persaepe *impellere* est commouere, mouere loco. Vt lib. 2. *Impulerat matres Baccho meliore Citharon*. Lib. 3. *vbi primum maxima Thetys Impulit Eoo cunctantem Hyperiona Ponto*. Et rursus: *cui tu, Dictae, secundas Impuleris manifestus aues*. Ouidius l. 3. metam. *& impellit properantibus aequora remis*.

V.155. *Vario oblectamine mulcens*] Libri plerique *nectens*. Et sane, cum tertio ante versu vox altera praecesserit, vix illam hic repetisse videtur. Scholiastes quoque sic inuenit, apud quem est : *nectens. alliciens illam. atto. sollicitam. vario obl. ferculorum diuersitate. elicit. è sacculo extrahit*. Sic ille vt potuit. Fortasse scribendum : *& attonitae varia oblectamina nectens, Elicit extremo chelyn*. Iungit aliud super aliud auocamentum, quo curas ei pelleret. *Elicit* est profert, promit, aduocat. Sic alibi: *validam simul elicit hastam*.

V. 160. *Crudo quo Bebryca*] MSS. *crudum* : & vterque Scholiastes. Ouidius 4. met. *Tendentemque manus* &c. *defodit alta Crudus humo*.

V. 198. *At Thetis vndisonis*] Hoc vocabulum membrana inculcat supra v. 27. *Nec mora & vndisonis t. c. sororum Prosilit è thalamis*. Hic autem *vndosis* habet: vnde suspicari possis *vmbrosis* scribi debere. Nihil tamen moueo.

V.281. *Dominique negat captiuus*] Noster & quatuor Grut. *dominique gemit captiuus inire Imperia*. Vt lib. 1. *nec alterna ferri statione gementes Excubiae*. Sic etiam Scholiastes: *lupis. lupatis sc. frenis in similitudine dentium lupi factis. capt. frenatus, seruituti redactus. ge. gemitu ostendit, quod cum dolore sustineat*. Sic denique codex Put.

V. 284. *Quae mens attraxit Achillem?*] Memb. *Attraxit*. Et sic Schol. *quae mens. quod consilium. demitigauit. indo. difficilem flecti*. Fregit ac depressit.

V. 319.

V.319.*Hosne inter simulare choros*] Malim, *Hasne*. nam de virginibus loquitur.

V.323.*Visusque superbos Obliquat*] Placet, quod est in memb.*visusque proteruos Obliquat*. Petulantes, lasciuos, incipientes frangi desiderio Veneris significat. Vt ille apud Terentium *aspectat limis*. Sic in Saturnalibus: *Et ridens locus & sales proterui*. Lib.9.Theb. *thyasi ludusue proterua Noctis*. Et hic mox: *exercere proteruas Gymnadas*. Nec aliter Bernartii codex, & duo Gruteri. Tertius, *paternos*.

V.326. *Innectitque sinus*] Sex Gruteri & aliquot inspecti nobis: *Iniecitque sinus*. Quod magis ob oculos ponit occupantem tempus Thetidem & festinantem. Plauto *conijcere in humeros pallium*.

V. 348. *Sparsosque studet componere*] Non contemnendus liber: *sparsosque tumet componere crines*. Quasi dicat ipsam hoc officio superbire, ambitiose in eo se ostentare, vt ornatrices solent apud dominas; nedum mater apud talem filiam, ex qua toties illi, si vatibus fides, *pertentant gaudia pectus*.

V.408.*Sed procul admoti*] Nostri & quidam Gruteri & Schol.*amotæ*. vt referatur ad *gentes*. Lege igitur; *Nec tantum exciti* &c. *Et procul amotæ*.

V. 422. *Pylos Messenaque tradunt*] Quod è suo notat Bernartius, quinque Gruteri & mei cum Scholiaste firmant: *tendunt*. hoc est, funibus intenta fabricant.

V. 460. *Sic torua feras indago*) Immo *curua*, vt scripti, vt Scholiastes: *indago curua. circuitu facta. claudit. ambit*. Vt ipse Statius in Leone mansueto: *curuaque indagine clausus*.

V. 463. *Suum decrescere montem*) Qui subiungitur hic versus: *Donec in angustam*: & in aliis reperitur membranis & à Scholiaste agnoscitur: *ceciderunt. venerunt. angustam. non reuera, sed breuis esse videtur propter multitudinem affluentium. vel quod ibi angustantur & coarctantur & coadunantur*. Denique nec ignorauit eum Maturantius.

V. 471. *Atque æquum montibus*) Accedunt mei Put. codici exhibenti *mœnibus*. Scholiastes: *mœ-*

mu-

muris.eius vires innuit esse maximas. Homerus de Aiace Ιλ. ή. φέρων σάκος ηΰτε πύργον.

V.483. *Sic cum palantes Phlegrææ*] Bernartius, *pallentes*. vt complures libri, & Scholiastes. Ego tamen hæreo binis meorum binisque Gruteri, in quibus, *bellantes*. Lib. 10. Theb. *tumidæ post prælia Phlegræ*.

V. 508. *Eia irrumpe deos*] Fecerunt Parisiis: *Eia irrumpe moras*. Valde male. Tolerabilius quidam: *Eia age, rumpe moras*. Saltem hoc Latinum est. Sed non mutanda vulgata. Lib. 3. Thebaid. *Quid me Persei secreta ad culmina montis Ire gradu trepido superumque irrumpere cœtus Egistis?* Silius Italicus lib. 1. *Ast vbi quæsitas artis de more vetusto Intrauit mentes Superum*. Nostro lib. 3. Theb. *cælo mentem insertasse*.

V. 539. *Si te cura trahit*] Melius scripti: *Si tua cura trahit*. Tuum consilium, res à te suscepta & gerenda. Sequenti versu: *Tethyos aduersæ*, non est *irat a nob is*. vt habet Scholiastes: sed accipiendum vt Lib. 8. Thebaid. v. 358. *Qualis vbi aduersi secretus pabula cæli Nilus & Eoas magno bibit ore pruinas*. Sic enim & plures & meliores, non *auersi*, vt vulgatur. Polum Antarcticum intelligit. Et bene Lactantius: *Aduersi. meridiani*.

V.558. *In transtris hilaris sedere iuuentus*) Multo eruditius scriptorum: *& in remis hilaris sedere iuuentus*. Vt & Lindenbrogius dedit. *Iuuentus in remis* sunt iuuenes remiges vel remos manibus tenentes & mouentes. Lib. 4. Theb. *sic Ambraciij per litora ponti Nauticus in remis iuuenum monstrante magistro Fit sonus*. Tale libro eodem: *procul ipse graui metuendus in hasta Eminet*. Lib. 7. *Turbidus aeria Capaneus occurrit in hasta*. Valerius Flaccus lib. 1 *trifida Neptunus in hasta Cæruleum fundo caput extulit*. Lib. 5. *in vittis geminæ cum lumine tedæ Colchis*. id est, vittata. Eodemque: *pariterque leui Cytisorus in hastæ*.

V. 594. *Alternum reuocare præ Trieterica*) Quidam, *Alternæ renouare*. Suspicor scribendum: *Alter-*

ternam reuocare pia Trieterida matres Consuerant. Solet enim *trieterida* dicere pro trietericis. Lib. 4. *& atra sacrum recolit trieteris Ophe lten.* Lib. 7. *da, parue, tuum trieteride multa Insinuare diem.* Lib. 9. *cum Bacchica mugit Euxus, & insanæ maculant trieterida matres.* Silius lib. 4. *Odonis vt Pangæa super trieteride mota It iuga, & inclusum suspirat pectore Bacchum.*

AD LIB. II. ACHILLEIDOS.

VErs. 38. *Ambiguo sub pectore quiddam*) Lege ex MSS. & Scholiaste: *namq; ambiguo sub pectore quondam Verso.* id est iamdudum. Vt *olim* in dicto genij, si credibile est apud Ammianum: *Olim, Iuliane, vestibulum ædium tuarum obseruo latenter, augere tuam gestiens dignitatem.*

V. 99. *Paterisque inuitat Achiuos*) Suauius meo animo in quibusdam: *paterisque hortatur Achiuos.* Noster in Hercule Vindicis: *Sic mitis vultus, veluti de pectore gaudens Hortetur mensas.* Et sic etiam vetus Scholiastes: *rex. Lycomedes. prior allo. Achi. Vlyssem & Diomedem. & hor. illos. pat. pateram vt satis bibant ita dicens.* Vbi tamen aliquid excidisse videtur.

V. 97. *Possem, plena forent mihi gaudia. namque iuuarem.*) Versum hunc inficetissimum insulsissimumque expunximus: quia nec erat in membranis bonæ fidei, nec illum agnoscit Scholiastes. Sic enim ille: *Saltem si. ex quo nō possum illuc. sobo. esset mihi. quam. sobolem esset. aptum. quam cōgruum mihi. mittere bello. ad bellum. vel mitere libenter. vel quam aptam. congruam & conuenientem ad pugnādum eo posse libenter mittere bello. nunc ipsi. vis.* &c. Ex quibus vtcumque scriptis liquet iam tum dubium fuisse, præcedenti *aptum*, an *aptam*, legi oporteret. Sed rectius *aptam*: *Saltem si suboles, aptam quam mittere bello.* Postquam de se optauit, & pristinam virtutem suam recordatus est ex more senum heroum, adiungit: saltem, si mihi esset suboles, quam bello aptam mittere liceret. haberem

ali-

aliquod defectarum mearum virium solatium. Sic enim explendus sensus, non vt isti stolidi auctores fatui versus fecerunt. Lib. 3. Theb. *necdum apta doloribus ætas*. Lib. 4. *Non hæc apta mihi nitidis ornatibus*, inquit, *Tempora*.

V. 120. *Vigilique hæc aure trahentem*) Sic quidem Scholiastes: sic & Priscianus. Mihi tamen potior auctoritas membranarum, quæ præiuerunt mihi ad illum, quem dixi, exturbandum versum viam, liquido habentium: *vigiliq; hæc aure bibentem*. Cuius quidem illa interpretatio videtur. Propertius: *Incipe, suspensis auribus ista bibam*. Horatius: *sed magis pugnas & exactos tyrannos Densum humeris bibit aure vulgus*. Et noster: *Has bibit vsque rogus*. Et sæpe similiter.

V. 147. *Thalamis Scyriades ibant*) Putarim scribendum *Scyreides*, inquit Gruterus. Certe ita legit Scholiastes, à quo forte hanc coniecturam sumpsit ille. habuit enim. Sunt igitur illius hæc verba, vel potius hi apices: *nec mi. sicut ille veniendo afferebat dona. cire. i. filiæ Licomedis ita dictæ à chiro insula*. Vbi vides, quid corrigendum sit.

V. 188. *It iurata fides*) Admisimus è codice Puteano: *Eiurata fides*: quod tam est elegans ipsum, quam ineptum alterum. neque enim leo vnquam iurauerat, nec memini legisse: *it fides*: vt sit, negligitur, abit, abiicitur. Nec iuuat *iuratam* dici *quasi promissam*, vt interpretatur Scholiastes. Nuspiam inuenies *iurare* pro quocunque modo promittere, sed promittere testibus & vindicibus diis aduocatis. Sed *eiurare* dicimus & omne id, quod cum ante habuerimus & præ nobis tulerimus, abiicimus & omittimus. Vt *eiurari bonam copiam, liberos, parentes, patriam*: & sic *fidem*.

V. 228. *Num renuis? Iunge ergo*) Male cohærent. etenim si renueret, nequaquam profecto dextram porrigeret natamque illi polliceretur. Nimirum innasit hæc idem mendum, quod alibi quoque inoleuisse alias notauimus, & scribêdum: *Non renuis*. Silentium & habitum Lycomedis vultumque non

auer-

auersum pro consensu accipit Achilles, eoque pignus eius dextram flagitat. Neque accepit aliter Scholiastes: *n. re. serio legem vel interrogatiue. si non renuis, vel non re. tanquam Lycomedes dixisset: Achilles non renuo.*

V. 265. *Eripitur misera promissus Achilles*) Si non habuisset eum antea, recte diceretur *promissus* maritus. Sed cum iamdudum contra vetitum & furtim eum habuerit, scribendum: *permissus*. Postquam sancte & iuste illo frui concessum est.

V. 290. *Nil ausi meminisse pauent*) Membr. *meminisse palam*. Mussauerint fortassis aliquid: nemo certe audebat de praeteritis loqui vt exaudiretur.

V. 308. *Et Scyros longe decrescere ponto*) Placet in scriptis: *longo decrescere ponto*. Solet enim interdum Statius *longum* ponere pro lato aut longe distanti. Sic lib. 5. *longo rapit arua morantia passu*. Lib. 10. *volucrum sic turba recentum Cum reducem longo prospexit in aethere matrem.*

V. 348. *Sollicitas tenuisse deas*) Liber haud spernendus: *Sollicitas habuisse*. Cato in fr. *me sollicitum atq; exercitum habitum esse ac porro fore*. Plaut. Menaechmis: *Qui neq; leges neq; aequum bonum vsquam colunt, sollicitos patronos habent*. Ter. Heaut. *Releui dolia omnia, omnes serias. Omnes sollicitos habui.*

V. 379. *His armis primum intendisse lacertos*) Malim *hos*: dein forte non adspernabile quod in MS. *primum vestisse lacertos*. Solet alioqui vti pro induere, tegere. Vt lib. 3. *clypeum vestisse iuuenco*. Lib. 6. *hausta vestitur arena*. Lib. 12. *thyrsos hederis vestistis*. Claudianus 2. in Ruf. *Par vestitus equis ferrata fronte minantur, Ferratosque leuant securi vulneris armos*. Gruteri tres codices, *tendisse*.

V. 382. *Et adhuc crescentibus annis*) Quasi non nunc quoque crescerent. Scholiastes & duo MSS. Gruteri, *restantibus*. Vnde ille haud inuita, vt videtur, Minerua: *& adhuc reptantibus annis*. Claudianus 2. in Ruf. *teneroque amnis reptatus Achilli*. In quartum Honorii Cons. *Cretaque se iactat tenere reptata Tonanti.*

V. 418.

V. 418. *Quo turbine cæstum*) Scaliger, *cestrum*. Lipsius dubitare ait, *contum*, an *restim*: sed magis placere posterius. At *contum* & nos in scripto & in binis reperit Gruterus, nec aliter Maturantius & Britannicus legerunt. Silius lib. 15. *Sustentata genu per campum pondera conti Sarmatici prona aduersos vrgebat in hostes.* Quod an emendandum sit, ne dubitare quidem debebat elegantissimus Opitius. Valerius Flaccus lib. 5. *& ingentis frenator Sarmata conti*. Tacitus lib. 6. *Sarmatæ omisso arcu, quo propius valent, contis gladijsque ruerent*. Et mox: *neque conti neque gladij, quos prælongos vtraque manu regunt, vsui.* Claudianus etiam de Romano milite in 3. conf. Honorij: *pars cominus horrida contis*. In quarto: *quis tendere contum Acrior?* Nec vero τὸ *turbine* non congruit *conto*. Est enim Virgilij lib. 11. Æneid. *quo turbine torqueat hastam*. Silius lib. 4. *Sic ait, intorquens directo turbine robur*. Consul puta Gracchus, Cæstibus in præliis vsos non modo miramur, sed nullam etiam gentem vsam fuisse scimus.

FINIS.